Redactor: Tiberiu AVRAMESCU
Tehnoredactare redacțională: Vasile CIUCÂ
Tehnoredactare computerizată: Constantin NIȚĂ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VINEA, ION
Opere / Ion Vinea. - București: Editura Minerva, 1984 -
voi. - (Scriitori români)
Voi. 6: Publicistică. - București: Fundația Națională
pentru Știință și Artă. - 2005. - ISBN 973-7934-15-6

I. Zaharia-Filipaș, Elena (ed.)

821.135.1-821

ION VINEA

O P E R E

vi

PUBLICISTICA

Ediție critică, note și variante
de
ELENA ZAH ARI A-FILIPAŞ

ACADEMIA ROMANA
FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ
„G. CĂLINESCU"
București • 2005

în privința punctuației, am respectat voința autorului, intervenind numai pentru a omogeniza sistemul de folosire a virgulelor sau a finaliza o intenție a scriitorului.

Am corectat tacit greșelile de tipar, dar nu și acele greșeli specifice autorului: folosirea articolului posesiv a și a pronumelui de întărire ***însăși*** generalizat, acordul gramatical prin atracție. Câteva cuvinte posibil greșite sau sensuri neclare au fost semnalate în text prin [?] sau [!].

Textele cuprinse în acest volum au fost semnate cu pseudonime ori cu inițiale, pe care le menționăm mai jos : Ion Vinea, I. Vinea, Iova, I. Iova, I. V., I. Vn, Vn, V, Aladin, Aid.

E. Z.-F.

Cuvântul liber (-1925)
Facla (1925-1926)
Contimporanul (-1925-1926-)
Adevărul *(1926-)*

1925

PĂCATELE BĂTRÂNILOR

Europa ispăşeşte greşelile generaţiei care nu vrea să moară.

Paşici face parte din aceeaşi generaţie care, după ce a pregătit timp de jumătate de veac măcelul cel mare, ne-a dat apoi sinistrul consiliu de patru, de trei, de doi, căznindu-se să odgonească libertatea continentului de crucea mormântului lor în aşteptare. Pretutindeni, oameni, scutiţi de sentimentul epocei ce se desfăşoară, aruncă în paşii timpului bucceaua peticită a naţionalismului lor steril, a experienţei lor perimate. Viitorul îşi bolteşte, însă, orizonturile prea departe pentru ochelarii presbiţi. Poteca lui îşi alege o stâncă inaccesibilă şi în afara oricărei zone bătute.

Tot ce izbuteşte mania lor de a tăia veacurile, după cea mai comodă croială furnizată de garderoba istorică până acum, e de a exaspera resemnarea generaţiei noastre intermediare, de sacrificiu.

Matusalemul politicei sârbe a rămas şi el cu sentimentul străvechi că un război victorios nu aduce cu sine altceva decât cuceriri şi trofee. în ciuda declaraţiilor solemne de egalitate şi liberă autodeterminare cari au prezidat unirea Croaţiei cu Regatul sârbesc, Paşici nu şi-a schimbat crezul că, purtător al unui război istovitor şi glorios, el şi cu ai săi, n-ar mai dobândi istoricul drept de cucerire asupra noilor provincii şi a noilor supuşi, aşa cum s-a fost deprins omenirea de când se scrie istoria şi până azi. Dar cuceriţii sunt de aceeaşi limbă cu învingătorii. Asta nu poate decât înlesni buna administraţie a domeniilor. Cuceriţii şi-au mai proclamat şi bucuria de a fi cuceriţi. Asta nu e decât un amănunt sentimental: femeia nu trebuie mai puţin violată pentru că a consimţit iubirii.

Cumplit, însă, ţâşnesc pornirile când cuceriţii aceştia, tip Versailles 1918, reclamă, în limitele statului, libertatea şi stăpânirea bogăţiilor milenare, pe baza unui pact pe care ceilalţi, „liberatorii", îl so-

coteau cel mult ca o realizare lirică a unui moment din istoria națională. Acuzările de separatism și înaltă trădare își iau zborul pe aripi de dosare, în tot văzduhul. Un simplu decret dizolvă voința unei întregi națiuni. Regimentele așteaptă semnalul de alarmă, în ținută de război, ca într-o țară dușmană.

Revoluția croată poate nu va izbucni. Lovitura de stat a reușit atunci, dar pe hârtie. Căci ne întrebăm: care mai e valoarea unui stat când jumătatea cea mai civilizată și conștientă a cetățenilor săi se consideră robită celeilalte? Cine ar mai sta să diferențieze, în minutul suprem pe care toți de acum îl așteaptă, între oligarhia sclerozată și Regele-i prizonier, pe de o parte, și mulțimea pasivă și nevinovată pe de alta?

Ne mai gândim la analiza nefastă între situația din Iugoslavia și de la noi, pe care guvernarea Brătianu, fatal, o creează. La îndemnurile pe cari evenimentele de acolo le trimit, deopotrivă, taberilor corespunzătoare din România: cât va crește îndrăzneala oligarhilor prin victoria lui Pașici, cât se va înteți speranța obidiților prin rezistența lui Rădici. Ne mai gândim la bucuria uriașă și căpcăună a celui de al treilea: comunismul, care, prin nimicirea partidelor democrate, vede limpezindu-se câmpul de luptă în două tabere implacabile și înfricoșător de inegale. La pânda iridentei maghiare, apoi, ne gândim.

Și ne gândim, pentru a nu rătăci în anticipări profetice, la neliniștea bunului nostru suveran care trebuie de-acum să urmărească drumurile celui de al doilea ginere al său, cu un ochi de părinte îndurerat, și poate încă o dată, ospitalier.

BANCA ROMÂNEASCĂ A SOVIETELOR

Aurul nu e un metal numai nobil. Pe lângă acest titlu ce-l situează în Almanahul Gotha fără discuție, el are și calități de voință și inteligență care-i îngăduie să dejoace, de la sine, meschine tentative umane de încălcare a legilor suveranității sale.

D-l Vintilă Brătianu a crezut, și crede încă, într-o luptă posibilă cu acest monarh.

Până la lupta împotriva capitalului străin, el reușise să impună în țară o distincție arbitrară a banului, după culoarea politică a statului din care provine. Până la a refuza cu hotărâre aurul aliat, ministrul nostru de Finanțe și, după el, Siguranța statului crease categoria banului roșu, de proveniență moscovită, și de nenorocire aducător purtătorului.

Acesta era unul din sensurile de seamă ale politicii intransigenței față de Soviete. „Paza pe Nistru" devenise un *leit-motiv* analog faimosului *die Wacht am Rhein'*, și, dincolo de această formulă, d. Vintilă, asemenea unui mediocru jucător de șah care nu prevede mișcările adversarului, - nu întrezărea nimic.

Astăzi încă, în mijlocul Europei care a restabilit raporturile de altădată cu Rusia, bărbații de stat români izbutesc să se mențină, din punct de vedere internațional, cu aproape un deceniu în urmă. Și ar fi poate așa până la sfârșitul veacului, dacă aurul - Măria Sa - pe care astuția și lașitatea complicată a liberalilor îl clasificase în național, internațional și sovietic, n-ar fi năpustit cu strălucirile și forțele sale de simun meterezele de nisip ale micilor dictatori balcanici.

Astăzi e pe deplin dovedit, și întărit prin mărturisirea d-lui Vintilă Brătianu însuși, că Banca Românească se află în relațiuni financiare cu Banca Generală a Sovietelor, în numele căreia efectuează, în țară, plăți. Aurul, deci, sub ordinea de azi, nu cunoaște nici frontiere, nici politică. E surd la declarațiile periodice ale cancelarului Duca, indiferent la măsurile Siguranței statului. E insipid și inodor chiar când e de nuanță mai roșiatică, de vreme ce însuși harpagonul nostru național îi face o primire festivă. Guvernul român, constituit prin fraudă electorală, nu recunoaște, cu comică îndârjire, imperiul, în vecini, al Sovietelor. Banca Românească, însă, a foștilor și actualilor miniștri și politicieni ai țării, recunoaște, în fapt și formă, Banca Generală a Sovietelor. Parlamente, diplomați, samsari și dictatori, aci și aiurea, se agită asemeni umbrelor și se supun mecanic forțelor superioare ale așezării de azi, fără ca vanitatea lor să se resimtă și fără ca închipuirea de sine să se lumineze.

D-l Vintilă Brătianu stăruie în iluzia că poate decide ceva independent de hotărârea dictată de giganticul complex de interese al lumii întregi.

Cu umbrelușa lui de profesor, semnalează sfidări inocente către Răsăritul care clocotește, către Apusul care dictează.

Din bâiguiala sa de *quasi-afon* caută să obție o elocință și un accent spre înduplecarea întru milostenie a aliaților. Din conciliabulele

' **Paza de pe Rin (germ.).**

cu doi asasini balcanici, cearcă să monteze un trio de corbi care să impună Rusiei frământate şi Asiei profunde definitivul *nevermore.*

D-l Vintilă Brătianu priveşte viaţa ca pe o grădină de mititei în care şi-ar alege un umbrar, o măsuţă şi o listă. '

Dar împrejurări ca aceea cu Banca Generală a Sovietelor îi dovedesc că poate fi adus fără vrere la ospăţul comun şi îndopat cu linguroiul - împotriva preferinţelor sale -, vai!

LE RAYON INVISIBLE

Suprarealismul lui Breton[1]

Până la noi, artistul a copiat natura. A îndrăznit cel mult să fie interpretul ei.

Pe această linie debilă, rupturi, zigzaguri şi intervale marchează revoluţiile. Mâini ferme de inovatori veneau să frângă sau să devieze continuitatea imaginară a artei. Ea rămâne pe seama istoricienilor demonstratori, cari o regăseau, pe dedesubt, aşa cum se pipăie găina.

Sub denumirea de evoluţie, rezultatul doctelor cercetări se consemna în manualele estetico-literare, - unde se găseşte şi azi!

O nouă ruptură (1905-1925), o nouă ridicare de steaguri roşii, un nou exod pe tărâmuri inexplorate şi un gol istoric se cască între arta de la începutul veacurilor şi modestia noastră epocală.

(Rostim cu dinadinsul vorbe menite să întărâte ironia spână a constipaţilor literari. Dar poate fi o ironie, spână? Afirmăm că da şi ne servim pentru stabilirea adevărului de autoritatea noastră singură. Nu asta era, de altfel, chestiunea, iar veselia suprarealistă nu ne împiedică să ne întoarcem la subiect cu fanatism.)

Artistul, deci, nu mai imită pentru satisfacţia puerilă de a *reda asemănător.*

Nici nu mai interpretează prin stilizări decorative sau descompuneri şi deformaţiuni halucinante. El realcătuieşte natura, bizuit pe alfabetul ei plastic şi pe legile ei fizice şi chimice, eterne. Rezultatul e o natură nouă, un organism independent şi fără asemănare cu semnele constituite. Nu

[1] Articolul a fost republicat, sub titlul *Suprarealismul,* în acelaşi an, în revista *Spectatorul* (v. nota p. 415).

mai copiem pe Dumnezeu, de vreme ce el însuşi e creaţia noastră. Nu-l mai copiem fiindcă el însuşi - suprarealistul - ne-a interzis-o (vezi cărţile sfinte şi Coranul). Argumentul acesta îl întrebuinţăm pentru a ne acomoda cu Mitropolia şi doamnele ortodoxe. Şi nu-l copiem, fiindcă noi înşine suntem dumnezeii lumii simţite.

Plastica nouă păstrează, deci, din natură doar materialul şi legile ei. Pentru plăsmuirile cele noi, ea se avântă în aspectele şi ritmul secolului constructivist sau pogoară în subconştientul mistic.

Lirismul contimporan a încetat de a fi dezvoltarea retorică a unei idei, imagini sau simţiri. El nu mai urmăreşte soluţia logică a unei stări de suflet legată sau nu de o anecdotă. Poezia nu e nici psihologie, nici logică, nici anecdotă. Elementele acestea erau hapuri de pâine cu ajutorul cărora poeţii desueţi serveau lectorului raza invizibilă.

Vrem azi să emitem, din focarul interior, aceste raze, fără tuburi, fără *cachet-uri*[1], fără prezervative.

Ce ne priveşte dacă un critic sau altul exige încă aceste precauţii de policlinică, atunci când se vrea fecundat?

Andre Breton descoperă ochilor noştri câmpurile magnetice ale inspiraţiei: „suprarealism - automatism psihic, dicteu al gândirii, în afara oricărui control exercitat de raţiune, în afara oricărei preocupări estetice sau morale".

Este, oare, rezultatul unui asemenea dicteu, al unei asemenea curse prin mistere, poezia? Fără îndoială, de vreme ce însuşi procesul de creaţie al naturii, zămislitoare de viaţă şi de forme, este poezie.

Fi-vom, însă, cu toţii poeţi?

Asta depinde de „inconştientul" pe care aveţi cinstea de a-l conţine.

Problema e, deci, la fel ca şi în vechea artă a hegemoniei conştientului, a raţiunii şi a logicei. Unui anumit conştient îi corespunde inconştientul care-l determină. (Cum e turcul şi pistolul.)

Singura întrebare care, cu nelinişte, ni se impune, e următoarea: unde ne duce captarea secretului inspiraţiei?

Freud ucide simptomul maladiv prin aducerea în lumina conştientului a cauzelor determinante. Procedeul similar al lui Andre Breton nu va stârpi cumva inspiraţia?

Să nădăjduim că nu. Pe măsură ce ştiinţa înaintează, tainele creaţiei, ca orizonturile Saharei, se înfundă, se ascund ca pasărea măiastră,

[1] *Cachet* (franc.) = casetă, capsulă.

se topesc ca zaimful lunii. Şi numai cei aleşi ne pot conduce pe drumurile minunei:

„Le parc â cette heure, etendait ses mains blondes au-dessus de la fontaine magique. Un château sans signification roulait â la surface de la terre."[1]

„PIRAŢII DIN AVENUE DU RHOM"

E titlul noii cărţi a lui Pierre Mac Orlan. Un roman care poartă subtitlul: *Reportaj*- desigur pentru a accentua partea veridică a relatărilor.

In momentul când se creează un romantism ale cărui elemente de aventură se acomodează atât de perfect cu sentimentalitatea şi sensibilitatea sistem 1924, e lucru ciudat să putem cita o întâmplare care, posedând totuşi accesoriile vieţii moderne, de la T.F.F.[2] până la cele mai puternice motoare, rămâne însă calchiată pe vechile cronici ale *Pavilionului negru.* E interesată îndeosebi descrierea acelei bizare „aventuri du Rhom" care serveşte de fundal aventurii vasului Mulhouse, vas francez surprins de piraţi în larg la Fire-Island.

în jurul vaselor Mulhouse şi Patara se agită uimitoare figuri de aventurieri infinit de pitoreşti.

Vasul Mulhouse face contrabandă de alcool în America.

Nu e un singur rând care să nu fie un document, în acest roman de aventuri ce îmbină umorul cu tragedia. E un mic amănunt care hărăzeşte omenirii o mişcare ciudată în mijlocul vitezei ei de suprafaţă.

PRIMĂRIA

Pentru clădirea Primăriei Capitalei - al cărei maidan aşteaptă în pestilentă de ani şi ani -, comuna Bucureşti pofteşte pe meşterii ţării la un concurs. Birourile comunale, azi, funcţionează în localul unei şcoli primare, desfiinţată în acest scop.

[1] **în acel ceas, parcul îşi întindea mâinile blonde deasupra fântânii magice. Un castel fără semnificaţie se rostogolea pe faţa pământului (franc).**

[2] **Telegrafie fără fir.**

î

Inepţia procedeului, pe de o parte, şi întârzierea pusă în executarea unui proiect de primă necesitate şi de prim orgoliu pentru cetăţenii unui oraş, ilustrează, o dată mai mult, nepăsarea lacustră [!] a bucureşteanului faţă de propriile lui aşezări.

Concursul acesta, deci, din care ar fi să rezulte un genial proiect arhitectonic, ar încânta citadinismul nostru, umilit de atâtea triste aspecte de pe ţărmurile Dîmboviţei, cu făgăduiala unei urgente realizări în beton şi piatră. Concursul, însă, dacă cercetăm situaţia, nu e decât nou izvor de amânări şi încurcătură. Peste câteva săptămâni, desigur, reporterii vor preciza cu litere de alarmă despre ce e, în definitiv, vorba: *O mare afacere liberală... înscenarea de la Primăria Capitalei... Premierea proiectului unui favorit al regimului...* Şi în textul reportajului se va ceti, desigur, că premiantul, în graţia regimului, era designat acestei distincţii supra-remunerative încă înainte de alcătuirea juriului.

Concurs suspect prin însăşi instituirea lui. Nici o explicaţie cu putinţă, alta decât înlesnirea de noi panamale în folosul unui privilegiat constructor şi a câtorva societăţi şi antreprenori. Un edificiu de o asemenea amploare necesită cu uşurinţă un sfert de miliard. Această cifră, singură, justifică spectacolul unui concurs şi al unui juriu, când arhitecţii noştri, invitaţi astăzi la vane exerciţii de desen liniar, ştiau de existenţa celor două minunate proiecte, pe cari comuna şi le însuşise, plătind, ale arhitecţilor Mincu şi Antonescu, în parte. De ce au fost părăsite asemenea planuri de o concepţie atât de deosebit originală şi de un aprofundat studiu şi complet? Cum îşi îngăduie edilii noştri sacrificarea cheltuielilor făcute pentru achiziţionarea lor? Planul Mincu sau Antonescu poate oricând fi amplificat dacă nevoia o cere. Oricare din ele poate servi de bază planurilor întregitoare.

Acest absurd concurs, însă, cu cât îl adânceşti, îţi descoperă, pe lângă părţile lui suspecte şi haotice, şi inevitabilul ridicul inclus. în primul *rând, juriul* nu există. E mai mult o conspiraţie de dominouri negre şi de măşti de fier, al căror nume nimeni nu poate să-1 ştie. Acest tribunal inchizitorial sau francmasonic nu ştie alcătui condiţiunile unui concurs arhitectural. E cea mai deplină dovadă că în textele comunicate presei n-a intervenit încă un specialist. Singurul interesat pe bază de asigurări certe n-are nici un motiv să-şi lămurească eventualii concurenţi. Prospectul concursului nu cuprinde un studiu al terenului. Urmează, oare, de aci că studiul acesta trebuie să şi-1 facă arhitecţii, singuri, la faţa locului? Nici bazele edilitare - situaţia

edificiului în raport cu piețele şi străzile - nu sunt precizate. Pe lângă alte multe lipsuri esențiale, o supremă rezervă dezvăluie intenția dubioasă a inițiatorilor: *Primăria îşi rezervă dreptul de a executa proiectul reținut.*

Precauția edilitară cere candidatului numai o schiță de plan. Cine oare va procura studiile, asigurând, fără trădare, realizarea concepției arhitectului? Şi de ce să desparți pe arhitect de opera lui, printr-un noian subaltern de biurocrați, samsari şi antreprenori?

în cele din urmă, prospectul vine cu un deziderat estetic. Se cere anume ca fiecare fațadă a Primăriei să reprezinte stilul unei provincii alipite.

Vom avea astfel o primărie care urlă de împerecherile silnice şi monstruoase pe cari sadismul edilitar patriotic le impune.

Această concepție de 10 Mai e suficientă, credem, pentru ca toți arhitecții din țară să protesteze - şi să renunțe.

GAZETARUL BIUROCRAT

Desigur, presa nu mai e nicăieri liberă şi, o dată cu aceasta, gazetarul a încetat de a mai fi un conducător de opinie publică. Nu guvernele, nici parlamentele, nici inofensiva cenzură instituită la răstimpuri nu poate fi învinuită de înjosirea zeiței de maculatură care împodobise, pe primele trepte, între alte figuri, monumentul libertății. Ministerele şi adunările naționale şi-au pierdut ele înşile libertatea. Presă independentă şi guverne de sine stătătoare nu par a mai fi cu putință decât în țări străbătând faza turbure a prefacerilor fundamentale: de la starea idilică a marii agriculturi şi a micii industrii, înspre epoca de fier a băncii şi a uzinei. înainte şi după această trecere, care favorizează verbul, gestul şi romantismul, întâlnim, în purpură, în haine negre, Dictaturile. Unde să căutăm, deci, presa liberă? în America de Sud? La noi, desigur nu. O stare de lucruri, cu totul stranie, instituie deasupra echivocului sistemului nostru de producție o francă dictatură bancară. în ciuda politicii de rezistență, unificarea Europei lui Jeroboam s-a realizat pe deasupra noastră.

Imperiul cel nou din ce în ce se va consolida. Momentul, însă, parodiind formele apusene ale veacului, aparține Băncii Naționale şi Băncii Româneşti. Ne stăpâneşte pumnul fragil al lui Hagi-Tudose.

Sub aceste vremuri s-a născut la noi concepția biurocratică a gazetarului. Renunțând, sub amenințarea Jilavei şi a foametei, la orice romantism inutil, la orice legătură activă cu publicul, pe care pare a se fi stabilit că nici o stăruință nu-l mai poate clinti şi convinge, s-a proclamat, pretutindeni unde se urzesc destinele întregei bresle, cultul chenzinei. Chenzina ca îndreptar, iată formula. E semnul care deosebeşte pe gazetarii profesionişti de amatori şi de diletanți. De aci purcede obligația pentru ziarist de a funcționa zilnic la un cotidian, sub amenințarea de a-şi pierde titlurile profesionale. în mai puțin de un an de pauză biurocratică, trebuie să găsească un ziar care să corespundă ideilor şi afinităților sale personale. Altfel, întreaga sa activitate se şterge ca urmele lamentabile ale unui avort.

Criteriul duce neapărat la obligația de a nu avea idei. Te perinzi, cu stilul tău şi cu vertebrele înmlădiate, pe la tărăbile toate. Meseria se simplifică la traducerea telegramelor şi la compilarea marelui Larousse. ceea ce dă, mai târziu, mult de lucru chirurgilor: căci sedentarismul tară riscuri, generator de trânji este. Aceasta e, ca să zicem aşa, o față a medaliei. Cealaltă va interesa intens pedicurii[1]: alergătura pe la autorități, goana după cele mai proaspete intenții ale câte unei Excelențe. Un astfel de regim, dacă durează destul, sfârşeşte prin a crea un tip social cu definite caractere antropomorfice: ziaristul-arhivar, ziaristul-factor poştal, cu micile distincții inerente mediului. Se urmăreşte, ca în crescătoriile de orătănii sau de câini-lupi, constituirea a două rase statornice, cu evoluția de mai înainte ştiută, cu reacțiunea, în fața evenimentelor, predeterminată.

Rezultatul pare a fi o disciplină profesională. Disciplină întru amorf, banal şi tern, disciplină cataleptică şi paralizantă. într-un corp făcut să participe, cu simțurile toate, la ritmul şi zvonurile vieții unanime, să se ațintească şi să prindă semnalele vremii sau să le prevadă, acest regim de azil şi de claustrație înseamnă lâncezeală şi moarte. Pe nesimțite, sub domnia concepției biurocratice a ziaristului, breasla se va asemăna tot mai mult cu lagărele acelei mutilate secte în privirile căreia ivirea unui bărbat valid e jignitoare şi suspectă. Suspect cel ce nu s-a înduplecat la rolul de informator simplu sau de blajin comentator de fapte. Suspect cel însuflețit de o cauză. Suspect cel preocupat de idei generale, cel ce s-ar avânta şi într-alte

[1] ***Pedicure*** **(franc.) = pedichiurist.**

cercetări şi culturi. Suspect cel capabil de un curaj. Suspect, deci, cel ce vine cu o lozincă şi un stil.

- Iar interesul de a menţine acest sistem, al cui să fie?

VORBE GOALE

Metro, metronom, mecanic, constructiv: nickel, express, radium, telefon, T.F.F., cablu, ascensor, termometru, bitum, calcul integral, vermouth, viteză, paşaport, radiator; arc voltaic, pneumatic, motor, alcool, turbină etc.

- l'opinion courante est que rien qu'en employant un vocabulaire de contre maître d'usine, en guise de paroles en liberte, on devientpour cela, poete moderne...

C'est une revolution de lexique.

C'est une conception de garcon-coiffeur autodidacte.

A quand la revolution de la sensibilite - la vraie?[1]

ROMANUL

Cel mai scurt roman şi care cuprinde totuşi viaţa întreagă a eroului l-a scris Leon Pierre Quint:

Literatura

„Micul Delfin nu cugeta niciodată, căci lucrurile cugetau ele într-însul: Cugetau, cântau şi râdeau într-însul. El cânta şi râdea cu ele. Şi niciodată ele nu se învrăjbeau şi nu-şi disputau întâietatea. Prin poarta deschisă a minţii lui, intrau şi defilau în hore zgomotoase şi piereau.

Opinia curentă e că nu e nevoie decât să foloseşti limbajul unui contramaistru, în chip de cuvinte în libertate, ca să ajungi prin asta poet modern...

E o revoluţie a lexicului.

E o concepţie de ucenic coafor autodidact.

Pe când revoluţia sensibilităţii — cea adevărată? (franc).

Delfinul deveni major. Şi nimic n-a mai intrat pe poarta minţii lui. Mintea îi rămânea pustie ca o sală de serbări şi jocuri. «De ce oare lucrurile nu mai vin la mine?» Era mânios pe lucruri. Porni în căutarea lor. Dar cele pe cari le găsea erau prea mari pentru a putea intra pe poarta minţii lui, sau atât de mici că se pierdeau înăuntru.

Se resemna curând. Când ceasul morţii îl ajunse, el izbutise să prindă cinci idei, care zburătăiau în mintea lui ca fluturii de noapte, şi tocmai începea să-şi scrie memoriile."

(Decheances Aimables, Kra. ed.).

E un volum de 187 pagini - în acel format din care Kra reuşeşte să alcătuiască un nou tip de carte franceză - şi care conţine treizeci şi cinci de romane. Pentru autor înseamnă o unică izbândă de conciziune şi de notaţie sintetică şi esenţială. Vechiul gen al romanului suie treapta ultimelor lui metamorfoze şi tinde, printr-uh rafinament suprem, la dispariţie. încercarea lui Leon Pierre Quint e poate cea dintâi care a condensat viaţă şi sensibilitate într-o contopire subtilă de lirism şi anecdotă: suntem la fruntaria pe care o reprezintă, în lumea corpurilor, eterul volatil captiv în fiole, eterul care şovăie între stările lui aproape simultane de lichid şi abur.

Romanul, deci, s-a transformat pentru a redeveni ceea ce a fost: poezie, în care fiece frază are valoare de vers. Epopeea de odinioară se bizuia, însă, pe anecdotă. Azi toate anecdotele sunt ştiute dimpreună cu dezvoltările, surprizele şi posibilităţile lor toate. De aceea nimeni nu se mai interesează în roman (şi teatru) de subiect. Orice subiectse amplifică după o geometrie specială pe care câteva secole de literatură logică au creat-o şi au făcut-o tuturor cunoscută. E vorba, de bună-seamă, de cele câteva mii de cititori ideali răspândiţi în lumea întreagă şi cari singuri trebuie să ne preocupe. Pentru a sparge arhitecturile posibile şi ştiute ale subiectului, s-a născocit, cam de pe la 1910, literatura în contrasens, nelogică şi fără temă centrală: Urmuz, Dada. Suprarealism, povestirile muzicantului Erik Satie. Din nenorocire, lipsa de logică zămislea ea însăşi o logică nouă. Suprimarea asociaţiei de idei dă naştere unui sistem uşor de prins. Formula cea nouă, deşi s-a practicat numai de literaţii de avangardă, s-a banalizat fulgerător de repede. Cei porniţi în căutarea unui nou secret profesional s-au întors dezamăgiţi.

Romanul-colectiv, în care individul ca erou este înlocuit printr-o mulţime - trib, oraş, instituţie - (Marcello Fabri: *L'inconnu sur la viile)* n-a izbutit să alunge urâtul şi să travestească trucul. Ro-

manul-monolog interior e o rețetă lugubră ca şi a bătrânului roman psihologic pe care-l continuă. Psihanaliza lui Freud n-a dezvelit orizonturi şi n-a desfundat virgine poteci. A furnizat metode de investigație pe care maşinal literații le-au aplicat duioaselor lor fantoşe. Preferăm, deci, când suntem însetați de psihologie, expunerea ştiințifică a „cazurilor" amplificărilor fastidioase ale lui Bourget şi elucubrațiilor penibile ale vreunui romancier psihanalist. Romanul psihologic s-a refugiat în sanatoriile de lux, unde nevrozații de infinită rezonanță şi-ascultă vibrațiile interioare pentru lungi memorii către medicul şef.

Naturalismul, realismul, senzaționalul, romanul social se regăsesc cu prisosință în reportajul sobru şi inteligent al marilor cotidiane. Romanul istoric şi romanul fantastic - la cinematograf. Biografiile şi povestirile de călătorie şi-adaugă loviturile lor grele pe sicriul unui gen perimat.

înflorirea aparentă a romanului astăzi nu e decât viața vegetativă care se multiplică pe un trup răcit: părul şi unghiile cari cresc încă din seva râncedă a cadavrului. Romanul de altădată, romanul-dilijență, a răposat. Compoziția şi tartina pe o temă aleasă alungă pe omul modern în săli de cinema, în reportaje, în cărți de ştiință, în biografii, în memorii, în rapoartele exploratorilor. Anecdota n-are nevoie de fraze, precum un organ nu se acomodează cu abcese şi tumori. Stendhal a presimțit aceasta când a notat puzderie de anecdote, fără a le mai comenta şi organiza în nuvele şi romane. Ultima metamorfoză ar fi deci romanul-poem, în care tema trăieşte eliptic: mireasma respirată noaptea ne scuteşte de viziunea plantei misterioase.

în ziua în care artele plastice toate se reintegrează în arhitectură, romanul, ca în vremurile mari, face loc teatrului.

Romanul nu mai e al epocii noastre.

PALATUL COMUNAL

Despre înscenarea, pregătită prin publicații, la Primăria Capitalei, revista noastră a vorbit cel dintâi. Concursul instituit pentru clădirea palatului comunal a fost apoi combătut de presa întreagă. Corpul arhitecților şi elevii Şcolii de Arhitectură s-au pronunțat şi ei împotrivă-i. Rizibilă idee, concursul - din punct de vedere general-estetic

vorbind. în materie de arhitectură, el este un fățarnic obicei al secolului al XlX-lea, denumit, pentru motive cari nu sunt ale noastre, cel stupid. Secolele mari, în cari construcțiile au întruchipat un spirit original şi colectiv, n-au cunoscut asemenea licitații. Piramidele, templele şi catedralele au fost înălțate fără mezat şi fără formalități examinatoare. Arta nu coborâse încă din ateliere în şcoli, din imperiul cercetărilor practice, în necurmat contact cu realitățile, pe acela al didacticismului pur teoretic şi elucubrant.

Decadența stilurilor aduse, mai târziu, concursul. Se nădăjduia, de atunci şi până azi, într-o renaştere pe cale de cercetări individuale, cu ajutorul sfântului spirit şi al hârtiei de calc, într-un stil dibuit fără colaborarea împrejurărilor, fără constrângerea necesităților, un stil, deci, inexperimental şi nefuncțional, de cabinet. In arta de a clădi, apucătura vracilor de a plăsmui pe *homunculus* în tingire nu merge. Şi apoi, cercetările acestea nu puteau duce nici la realizări al căror minim merit s-ar fi putut traduce cu titlul de „interesante" şi „singulare". Concursurile presupun un juriu şi juriul este pururea nivelator şi retrograd. Panica lui de a vedea transgresate reguli pe cari le consideră eterne induce pe concurent la imitație şi mediocritate. Dovadă: aspectul pestriț al clădirilor publice în oraşele modeme. încă una: dezideratul edililor bucureşteni al unui palat comunal în şapte-opt stiluri corespunzătoare provinciilor alipite: concepție arhitecturală care numai în d. Brumărescu, inventatorul mobilierului național pirogravat, şi-ar găsi meşterul. Chestiunea la noi se complică, însă, cu obiceiurile pământului, cu certitudinea pe care arhitectul o are că lucrările sale nu vor fi examinate nici cu atenție şi competință, nici cu imparțialitate. Cel mai izbitor indiciu al farsei, acesteia, edilitare, este, am mai spus-o, anonimatul juriului. Arhitectul se înfățişează în fața unui tribunal mascat, sau alcătuit, în ultimul moment, din oameni ai regimului şi din prieteni personali ai primarului. Nici campania de presă, nici protestul arhitecților nu i-a determinat pe aceşti mistici să apară şi să se numească. Nădăjduim că o vor face. Pe urmă abia, Societatea Arhitecților, în cazul în care s-ar pleca absurdității unui concurs, ar avea să discute *modul de alcătuire* al acestui juriu care, pentru moment, prezintă toate aspectele unei comisiuni electorale liberale. Socotim că organizația arhitecților români nu poate participa la concurs fără garanții suficiente de nepărtinire. Juriul, deci, o dată alcătuit după indicațiile acestei organizații, urmează să precizeze şi să se publice toate datele tehnice pentru o bază de studii comună. Obiceiul acesta se respectă şi la cursele de cai: punctul de plecare şi potoul sunt lim-

pede ştiute. Numai în programul Primăriei, lăsând câmp larg interpretărilor şi posibilităţi infinite escrocheriei, chestiunea tehnică lipseşte cu desăvârşire. închipuiţi-vă un proiect care aduce o faţadă sau două mai mult: toţi ceilalţi uitaseră Maramureşul şi Durostorul. Alţii întrebuinţaseră, pentru realizarea dezideratului Brumărescu, rozalitele, pentru a nu multiplica faţadele şi curţile interioare. Dar chestia executării proiectului preferat?

Toată discuţia, însă, pentru cei ce cunosc procedeele, e zadarnică şi cei ce se pasionează în această direcţie, ridiculi. Ca ziarişti, suntem gata să consemnăm într-un plic închis numele favoritului pentru care se joacă renghiul acesta unui oraş întreg. Plicul urmează să fie deschis după ce rezultatul concursului va fi cunoscut. Am şti, însă, spre deosebire de arhitecţii noştri, în ce mâini să-1 depunem.

înainte de război, când oamenii nu se prostiseră până la a crede că pot prosti pe ceilalţi toţi, s-a recurs pentru palatul comunal, la talentul unui Mincu şi al unui Antonescu. Procedeu tranşant, dar drept, şi care ne-a dat două admirabile proiecte. Ele au costat bani. Pentru ce se renunţă la ele? Pentru o nouă afacere de trei sute de milioane. în acest scop se invocă, făţarnic, principiul emulaţiei şi principiul democratic al concursului... De ce nu votul universal, egal, direct şi secret - cu furt de urne la urmă?

Concursul a fost un apel disperat al arhitecturii muribunde...

P. S. In momentul, cum se zice, de a pune sub presă, aflăm că protestul a 130 de arhitecţi şi cererea Societăţii Arhitecţilor Români de a se respecta contractul Antonescu a pus capăt discuţiei. D. primar este lăsat în *tete-ă-tete* cu favoritul său.

CAPITALA BRUMĂRESCU

Vast câmp de sforţare constructivă.

Stupiditatea edililor şi nepăsarea cetăţenilor a conservat Bucureştilor', până în 1925, aspectul de lagăr oriental, ridicat în pripă, în dezordine, în paiantă, bun pentru a fi părăsit ori de câte ori trec turcii Dunărea. Şi pentru a fi realcătuit, după jaf şi pârjol, în acelaşi spirit de provizorat balcanic.

Dar dacă ultimul război, cruţând populaţia, ar fi lins, ca de atâtea ori în decursul veacurilor, câteva mai abjecte mahalale? Poate nu

ne-am fi apucat să-i adunăm cioburile. Poate un asemenea dezastru ne-ar fi constrâns la o reconstrucţie care n-ar fi fost o reconstituire, o reconstrucţie în serie, după legea economiei de material şi spaţiu, ci după legea, bogată în rezultate estetice, a utilităţii.

Am fi scăpat, atunci, între altele, de pacostea stilului denumit românesc, prunc hibrid al onanismului romantico-istoric, împerechere de arcade şi coloane bizantine cu turnuri turceşti, totul chircit după regula degenerării şi a imitaţiei. Căci un stil arhitectonic nu ia naştere pe planşa unui arhitect comandat şi nu se impune ca mobilele lui Brumărescu, ci e rezultatul necesităţilor materiale şi spirituale şi al efortului colectiv al unei epoci. Stilul impus de edili-cretini porneşte şi din concepţia greşită că neamul românesc şi-a trăit epoca de mare şi adevărată glorie. Adevărul e că întregul trecut din piesele lui Delavrancea nu valorează cât răstimpul scurt al celor patru ani din care a ieşit statul de azi. Adevărata istorie a românilor de-abia se deschide. Cultura românească începe a fi un deziderat posibil doar de acum încolo.

Generaţiile nu pot păşi spre acest ideal în stâlcirea pe care le-o oferă formele stilului românesc. Stilul acesta se va găsi cu timpul şi înainte de a
5^ ne da seama se va ivi, în juru-ne, pretutindeni. O singură condiţie: râvna de a construi. Şi pentru aceasta înainte de toate: libertatea de a construi.

Capitala noastră trebuie refăcută în toate cartierele ei. Starea înapoiată în care se află îngăduie însă, din fericire, ridicarea oraşului-grădină, idealul urbanismului zilei.

Capitala nu trebuie mutată. Parcuri şi păduri se pot sădi în jurul ei, ape mari pot fi canalizate în preajma-i pentru o legătură cu Dunărea.

Apropierea de o fruntarie posibil-inamică e un derizoriu argument împotriva Bucureştilor. Spartanii nu-şi întăreau oraşele şi, apoi, o capitală poate fi o ameninţare tot atât de serioasă pentru o fruntarie vecină, cât şi apropierea acestei fruntarii pentru capitala însăşi.

în Bucureşti, sub biciul vremilor modeme, se zămisleşte stil nou.

Vremea noastră va avea un singur stil.

DOI CUMETRI

Asociaţiunile de presă vor fi chemate să judece pe Stelian Popescu, om de rând şi prost, săltat prin gimnastică sexuală, din patul văduvei rele de muscă, pe frontispiciul unui mare ziar, şi să-1 pedep-

sească fiindcă a nesocotit cea mai de seamă lege a noii sale meserii: legea secretului profesional. Este cea dintâi mai violentă coliziune a fostului fante cu realitatea. Printr-însa, campionul nocturn al luptelor Theodorei (moştenitoarea cu imperial nume bizantin şi pofte) - va învăța că e mai grea ispravă să lucrezi la o masă de scris decât să călăreşti bideul unei babe. Deosebirea dintre un condei şi o canulă, dintre un tuş tipografic şi pomăda mercurială sau vaselină, dintre o coală de hârtie şi pielea zbârcită a unei sexagenare, dintre o călimară şi cavitățile iritabile ale acesteia, se va lămuri, în fine, ochilor lui deprinşi cu clar-obscurul. Şi neasemănările dintre epoci se vor preciza luminilor lui confuze. Stelian Popescu va fi aflat, în lecturile lui afrodisiace dintre perini, că în Antichitate denunțătorul, ținut într-o relativă sobornicească stimă, se numea sicofant - mâncătorul de smochine.

Că astăzi, însă, sentimentul public oferă sicofantului, în loc de smochine, fructul animal potrivit stercorarei[1] fapte, directorul *Universului,* foarte curând, o va simți.

Dar nu e vorba numai de a isca într-un stomac de struț, ca al acestui, unic în felul său, Popescu, leşinul penibil şi crampa dezgustului de sine. Cariera sa romantică ni-l arată răzbind prin încercări mai rebutante, mai pestilente şi mai prelungite decât acest sfert de oră de îngurgitare, infectă, o recunoaştem, dar, în definitiv, pasivă, a consecințelor propriei sale abjecțiuni. Nu pentru câteva infernale clipe de martiraj, pe care zdravănă rânză a Stelianului le va străbate cu un stoicism demn de altă cauză, s-a dezlănțuit, sub porunca indignării generale, o campanie de presă şi o agitație cu totul disproporționată, dacă scopul n-ar fi decât o vindictă şi o vestejire. Sănătatea nepreţuitului Theodorei şi buna-i dispoziție, încântătoare pe vremuri, s-ar restabili cu o promptitudine de miracol. Rasputinul nostru posedă arta națională de a se uşura sufleteşte, cu două degete aventurate în fundul gâtului. Gâdiliciul acesta etic şi asanator e una din supremele voluptăți ce i-au mai rămas. După un asemenea oficiu, cu replică instantanee din adâncuri, valoarea combativă a d-lui Popescu ar rămâne intactă şi ospățul copios poate reîncepe.

E vorba de a face din succesul obținut prin demascarea unui singur individ un punct de plecare pentru o acțiune îndreptată împotriva tuturor semenilor săi din presă.

[1] ***Stercoraire* (franc.) = care creşte pe excremente.**

Decadența, din ultimii ani, a ziarelor româneşti e fapt constatat şi de public şi de profesionişti. în perioada de tranziție, a războiului, s-a ivit piratul de presă, incult şi neruşinat, dar întreprinzător, şi care se cocoță fățiş la direcția ziarelor. Acestui proprietar-director ziariştii de profesie îi furnizează neapărat presa pe care inteligența patronală le-a pretins-o. Cu încetul, în rândurile lor pătrunseră frați de minte şi de fire cu patronii. Degradarea se realiză pe nesimțite şi fu profundă. Ea nu se poate măsura numai pe stupiditatea textelor, pe meschinăria reportajelor cancaniere, pe laşitatea atacurilor, pe lipsa de răsunet şi prestigiu a unor ziare făcute pentru afaceri şi scrise pentru bâlci. Numai statele de la Siguranță - cu plumitivii[1] salariați acolo - şi recent descoperite cu prilejul scandalului Văitoianu, pot da imaginea adevărată şi interioară a decăderii.

Spiritul intruşilor, al patronilor aventurați în gazetărie ca în orice altă întreprindere - şi al clientelei lor analfabete - a început să determine aspectul şi caracterele breslei. Principiile lor sunt pe cale de a deveni criterii chiar pentru ziariştii dinainte de război.

După cum profitorii războiului s-au erijat în nobleță de sânge, samsarii presei s-au ițit în autentici intelectuali.

Stelian Popescu nu e decât un monumental exemplu. înlăturarea lui n-ar însemna şi stârpirea verminei. Acesta e sensul luptei de azi.

...Un ziarist, odinioară de elită, d. Constantin Miile, întinde mână de ajutor patronului său actual. Sleit şi ruşinat, Miile nu mai e răspunzător de ceea ce scrie, nici de trista situație în care se află. Remarcăm, însă, că el sfârşeşte dureros: ca întreținut. S-ar putea parafraza în fața celor doi paradoxali fârtați, sacrificând ritmul şi potriveala zoologică, proverbul: „peşte la peşte nu-şi scoate ochii" - şi ne-am explica pe de-a-ntregul afinitatea dintre un fante plăpând şi dulce şi colegul său spătos, de la mahala.

O ANTOLOGIE A POEZIEI NOI

A apărut un compact volum intitulat *Anthologie de la nouvelle poesiefrangaise,* care cuprinde întreaga mişcare poetică de la Charles Baudelaire - trecând prin Paul Valery - până la Tristan Tzara, com-

[1] ***Plumitif*{franc.) = scrib, scârța-scârța.**

patriotul nostru, pus la loc de cinste. Alegerea întocmită de Edmond Jaloux, Valery Larbaud, Andre Germain şi Philippe Soupault e iscusită şi, deci, parţială. O prefaţă asupra spiritului modern explică de ce au fost excluşi din această antologie poeţi, de altfel considerabili, ca Henri de Regnier şi contesa de Noailles. Desigur, pentru că n-au corespuns nici timpului în care au produs, nici timpului nostru, pe care nu l-au înţeles. Cu toate că prefaţa nu izbuteşte şi nici nu pretinde să precizeze în ce anume constă „spiritul modern", criteriul de selecţiune se întrevede de-a lungul celor peste 400 de pagini. Au fost înlăturaţi, fără milă, poeţii de inspiraţie livrescă şi estetism şcolar. Admiratorii, pasionaţi până la uitarea propriei lor vremi, ai epocii greco-romane, nostalgicii medievalităţii, făuritorii căzuţi din lună de strofe *à l 'antique,* morbizii şi absenţii cu false apucături stilistice de rafinament, migălitorii de palide compoziţii gramaticale şi logice, au făcut loc poeţilor trezi şi atenţi la vibrările atmosferei în care au trăit, poeţilor din ce în ce mai conştienţi de unitatea planetei şi de participarea lor la viaţa ei. Poeţii, în fine, de ton minor au cedat, pe cât posibil, celor de virilă tonalitate majoră. Poeţii „blestemaţi" ai lui Verlaine au fost reintegraţi în mişcarea din care manualele şi antologiile pedagogice, oglinzi ale inepţiei profesorale, îi excluseseră. Arthur Rimbaud, gen **in iui** precursor al noii poezii, contele de Lautreamont, Germain Nouveau, Alfred Jarry domină şi determină spiritul acestei antologii, care readuce, pentru cetitorul până azi dezorientat, ordinea în haos.

IMPRESARUL

Cariera d-lui Argetoianu se precizează.

Până după război, nu era decât purtătorul unei discrete faime de club şi ambasade, un vorbitor de excelentă limbă franceză, observator caustic, cinic şi paradoxal, capabil să-şi moduleze expresia după interlocutor, dar, în definitiv, deloc primejdios şi cu desăvârşire neglijabil. Printre politicieni, în ciuda surâsului trivial care-i despica masca grea, impermeabilă şi rezistentă, omul acesta masiv şi distins totdeauna, învăţat şi avut, îşi crease cea mai dezastruoasă dintre reputaţii: aceea a unui fin intelectual, flegmatic şi spectacular, lipsit de talent, amator de subtilităţi şi de perfidii alambicate, de-a pururi sortit să rămână departe de mulţime şi putere. Un asemenea jongler era socotit, cu compătimire, deasupra oricărei râvne: urăşte răspunderea şi efortul.

Părerea unanimă fu confirmată în 1918.

în virtutea ei, mai întâi, d-nul C. Argetoianu fu plasat într-un minister şi într-o delegaţie de pace. în tratativele cu nemţii, spiritul său dezinvolt şi sintetic se refuză, în chip jignitor pentru vrăjmaş, oricărei înscenări diplomatice. Nu consimţi să uite situaţia sa de învins, pentru a juca rolul ce i se acordase. Se zice că delegatul bulgar i-a debitat un savant şi interminabil text de istorie a Dobrogei şi a Balcanilor. Când fu să-i dea replica, d. Argetoianu, aşteptat cu emoţie de părţile pregătite să asculte dizertaţia rafinată şi elegantă a distinsului diplomat şi accentul emoţionant al îndureratului patriot, delegatul român, cu zâmbetul său execrabil, purcese în actul al V-lea de-a dreptul: iscălitura, fără discuţie.

Dezamăgirea momentului a fost fatală întregului guvern. Pentru a nu supăra prea tare pe nemţi, d. Brătianu şi Regele - vă amintiţi - chemară, grabnic, pe Marghiloman - salvatorul Coroanei, al ţării, al Basarabiei şi al posibilităţilor, implicite, de întregire.

Vine pofta mâncând? Singur d. Argetoianu ne poate spune dacă acele câteva săptămâni de guvernare, anume, l-au trezit la voluptăţile puterei, sau dacă suspinul acesta zăcea răpus într-însul, ca un şarpe alb de casă într-o pivniţă uitată. Cert e că, din acele momente, viitorul dictator şi-a pregătit, ocult, revenirea. Conştient de imposibilitatea de a face din persoana sa reţinută şi lucidă o figură populară, sigur de a nu putea învinge o timiditate înnăscută care-i interzicea cabotismul inerent tribunilor şi-1 osândea la rigiditate şi tăcere, d. Argetoianu se resemna la soarta de actor ratat pornit pe turnee şi regie. Cunoaşterea meseriei şi profunda ei intuire nu izbutesc, totdeauna, să înfrângă tracul paralizant şi inteligenţa sterilizatoare. Te realizezi atunci însufleţind o mediocritate mai înzestrată dar mai „materie primă", mai animală. Sufli în trâmbiţa unei glorii străine, umfli balonul unei voinţi dezorientate. Afişe, reclamă, fotografii, critici plătite, propagandă, clacă, banchete, *interview-un;* impresarul se despăgubeşte în public de amărăciunea renunţărilor personale. Concepţii, idei, gesturi, intonaţii, atitudini, coloană vertebrală, saluturi la urmă şi ansamblu cronometrizat: regizorul se răzbună de neputinţele mărunte cari i-au tăgăduit, totuşi, elanurile şi i-au interzis accesul la lumină.

în sine - vorbesc, însă, de impresarii pasionaţi pentru cari negustoria trece pe un plan inferior - apucătura aceasta e asemenea cu a

voyeur-ilor senili din lupanare. Paharnicul Constatin Sion vorbeşte de un boier decrepit care întocmise un fecior zdravăn, anume Terinte, pentru juna sa ţiitoare. Şi stând acest boier lângă pereche, îl îndemna pe slugoi şi striga: „Ha, Terinte, ha! Dă-i Terinte, dă-i!"

Acest crâmpei de neaoşă cronică românească nu trebuie să scandalizeze pe nimeni. Nouă ne-a servit pentru a ilustra entuziasmul şi spiritul de sacrificiu de care a dat dovadă d. Argetoianu când buciumul său a sunat, prin văile demobilizării, faima cea nouă a lui Averescu, când perspicacitatea sa i-a pregătit matematic momentul înălţării şi când fosforescenţa sa a răsfrânt, asupra idolului de paie şi câlţi, o năzărire de nimb şi de inteligenţă.

Idolii se trec. D-l Argetoianu l-a părăsit ca pe un Terinte istovit, ca un impresar pe o primadonă răguşită ce se prepară pentru meseria de garderobieră în cabinele unde, pe vremuri, i se şterpeleau, fără consecinţe, diamantele. D-l Argetoianu îşi simte apetiturile sale expectante intacte. în foaierul politicei româneşti, a descoperit talentul încă proaspăt şi reputaţia, încă virgină, a d-lui lorga, pe după barba căruia se poate adăposti, ca după un prapur de slavă.

Renumele lui Averescu, amplificat cu dibăcie, i-a înlesnit în alegerile cu vot universal, printre foştii combatanţi, o autentică teroare fascistă şi un prestigiu vremelnic asupra întregei ţări. Renumele, speculat, al d-lui lorga a fascinat astăzi şi a indus în fuziune Partidul Naţional din Ardeal. Aceasta e prima parte, a analogiei, realizată. Partea a doua ar fi: terorizarea suveranului şi a Brătienilor cu ameninţarea nemulţumirii Ardealului. Din d-l lorga - un Averescu. Din d-l Maniu - un Rădici al Transilvaniei. Veniţi la putere, cei doi idoli se vor neutraliza reciproc, sub arbitrajul mefistofelic al impresarului. Şi, după uzura definitivă a acestora, cine poate afirma că nu va suna ceasul omului ignorat, muncitorului modest cu textul în mână, din culise? Calităţi nebănuite se pot dezvălui. în câteva opuscule şi polemici, n-am avut oare revelaţia unui ascuţiş stilistic al d-lui Argetoianu?

Socoteala e minunată, dar noul partid n-are, în Regat, consistenţa necesară pentru a se impune la succesiune. Cele trei minuscule grupări din care se alcătuieşte n-au prestigiu, nici număr, nici coeziune. O dovadă o face chiar faptul că fiecare lojă îşi menţine gazeta ei oficială şi încă! Concertul lor de presă e strident şi cacofonic. Doi şefi ţin bagheta şi al treilea îi trage de cozile fracului, în,public. Partidele puternice, apoi, n-au niciodată multe ziare. La noi, liberalii şi ţărăniştii ţin câte un

singur ziar. Ţărăniştii nu izbutesc să asigure viaţa *Aurorei,* iar *Viitorul* e întreţinut mai mult de Siguranţa statului. Acest aparent paradox poate fi susţinut cu exemple de pretutindeni.

Iată de ce credem că de data asta impresarul a dat greş.

EXPOZIŢIA DE ARTĂ ROMÂNEASCĂ

„Plasticii" noştri au primit, mai toţi, săptămâna trecută, o stranie înştiinţare şi invitaţie. Fundaţia „Principele Carol" le aducea la cunoştinţă că, pentru expoziţia de artă românească de la Jeu de Paume, **JH-***riul examinatorii* pofteşte să-şi trimită, până cel mai târziu miercuri 11 martie, operele ce urmează a fi selecţionate şi trimise, sub personala supraveghere a unui inginer, la Paris, unde are loc înjghebarea. Invitaţia nu cuprinde nici un alt amănunt de seamă.

6 ştampilă ţine loc de iscălitură. Pictorii şi sculptorii s-au întrebat, cu drept cuvânt: Oare ce să fie? Un ordin de recrutare? Mobilizare generală? în asemenea împrejurări, totuşi, corespondenţa e mai precisă. Alcătuirea comisiunilor e cunoscută: medic recrutor, colonel dr. X, preşedinte, general de infanterie Z... A se prezenta la depozitul... comuna... judeţul... echipat complet şi hrana pe trei zile. în loc de asemenea precizări, li se vorbeşte artiştilor noştri de strângerea obiectelor - câte? - expozabile, la Palatul Regal din Calea Victoriei şi de onorabilul inginer care urmează a le însoţi, ca pe nişte moaşte sufleteşti, în transportul de mare viteză. Artiştii ar fi putut da abstractei ştampile o interpretare înaltă: semnătura principelui Carol şi, în cazul acesta, s-ar fi grăbit, pesemne, să accepte augusta invitaţie şi infailibilul examen. Textul, însă, accentuează, dintru început, existenţa unui juriu, şi juriul îşi manifestă prejudecata din chiar felul cum trasează, în adresă, specialitatea fiecăruia: „pictură, sculptură, desen şi acuarelă". Juriul, deci, inexistent are totuşi opinii şi sentimente prestabilite. Contrariul nu se poate susţine. E admisibil, în cele din urmă, să stabileşti de pildă că O. Han e sculptor şi Marcel Iancu e pictor. Să-i precizezi, însă, unui pictor că e desenator sau acuarelist, delimitându-i, dintr-o trăsătură de condei, participarea la examenul de-abia pregătitor al expoziţiei, e lucru arbitrar şi tâmp, o, da! Artiştii, deci, în cea mai mare parte, n-au răspuns invitaţiei care, deasupra tuturora,

suspendă sentința aprioristică a unui juriu ocult. Procedeul nedelicat amenință cu pustiul cele șapte săli de la Luxembourg. Juriul trebuie dat în vileag și reconstituit după norme cari să asigure reprezentarea tuturor aspectelor artei românești de ieri și de azi. Cu doi pictori pasatiști, cu un bacteriolog și un agronom, cari, după informațiile noastre, alcătuiesc comisiunea cunoscătorilor de la Fundație, nu se poate organiza o expoziție românească deplină și imediat următoare Expoziției moderne internaționale de la Paris. Juriul să fie compus din reprezentanți ai tuturor tendințelor artei contimporane românești. Ocultismul, astfel, încetează: organizarea și planul expoziției devin ospitaliere tuturor sugestiilor și tuturor inițiativelor. Artiștii nu pot fi târâți cu ochii legați, ca la potoul de execuție, într-o acțiune care necesită colaborare și entuziasm.

Peste acestea toate, juriul poate, firește, trece. Numai astfel își va asigura preponderența în sălile de la Jeu de Paume, cari, la rigoare, pot fi populate cu operele lui singure. Critica, însă, își rezervă, aci și acolo, drepturile ei.

MĂSURILE PROVOCATOARE

Focșanii s-au transformat într-o cetate asediată. Guvernul d-lui Brătianu a concentrat acolo mai multă oaste decât știuse întruni, când a trebuit, la Turtucaia. înfiorătoare măsuri s-au luat nu pentru a apăra de legea lui Lynch, ci pentru a preveni liberarea criminalului Corneliu Codreanu de către populația fanatizată. Oamenii au văzut tunuri și mitraliere la intrarea orașului și regimente în ținută de campanie în jurul sălii de judecată. D-rele Chirculescu și d-ra Iridenta Codreanu, cu o legiune de liceeni teribili, excită cartierele, bântuie satele. încă puțin și tancurile, avioanele, *flammenwerfer-\i'* și asfixiantele vor proteja Curtea cu Juri și magazinele evreiești de flagelul acestor fuste dezlănțuite. Guvernul vrea să facă act de autoritate. Mișcarea care dezbină până la curaj cele două părți ale populației noastre orășenești de aceeași limbă trebuie, la nevoie, brutal zădărnicită. De aceea, pe lângă

Flammenwerfer **(germ.) = aruncător de flăcări.**

această fastuoasă și disproporționată desfășurare de flamuri, se procedă, cu dureroase sacrificii pentru învățământ, la eliminarea instigatorilor dintr-însul. Pentru a obține retragerea d-lui Cuza fără prisosul de emoții pe care l-ar prilejui judecarea sa, guvernul acceptă demisia a încă cinci profesori. Actul acesta oarecum eroic și parada shakespeariană de la Focșani vor îndupleca și pe cei mai bănuitori să creadă în sinceritatea guvernului. Aceștia, într-adevăr, ar putea zice: e dovedit că liberalii au pus la cale dezordinile antisemite, căci procedeul intră în obișnuitul lor sistem de guvernare. Au încurajat pe d. Cuza în momentul când le trebuia un pretext să scoată armata împotriva opoziției ieșită în stradă să împiedice votarea Constituției. Dar cu d. A. C. Cuza s-a repetat povestea ucenicului-vrăjitor: în momentul când i s-a încredințat formula magică și a descuiat din închisoarea lor elementele, s-a folosit de ele împotriva stăpânilor. Guvernul s-a văzut în neputință de a regiza, după plac, mișcările antisemite.

Treziți de asasinarea lui Manciu, liberalii au purces să înăbușe mișcarea: au exclus pe șef din chiar centrul său de agitație, au răpus, în intenție, orice agitație, sub povara regimentelor acumulate. Au greșit, au îndreptat greșeala. Vom avea, deci, liniște. Poate că totul li se va ierta.

Astfel ar fi, astfel s-ar crede, dacă exagerările războinice de la Focșani n-ar dezminți sensul promptului sacrificiu al ministrului de la București. Ce înseamnă oare toate acele regimente, toate acele tunuri, strânse ca pentru o mare lovitură războinică, împotriva isteriei juvenile a câtorva zeci de băiețandri. și a trei fete, toată fanfara și zăngănitul acela de arme, în preajma unor sate, altfel indiferente?

Nu cumva guvernul, în loc să înăbușe „mișcarea" la sate și în mahalale, atrage, tocmai, atenția în sensul ei? Nu s-a organizat, oare, o splendidă reclamă în folosul unei cauze ignorate, cu ajutorul acestor spectaculoase mase ostășești menite să-i exagereze răsunetul și amploarea prin însăși parada lor?

între acest proiect iezuitic și excluderea, prin surprindere, a d-lui Cuza din învățământ, contradicția e numai aparentă. Guvernul a vrut să expulzeze din fruntea mișcării antisemite, care e o mișcare studențească, pe singurul om influent și care nu se resemna la rolul de simplă unealtă de vremuri încurcate. Izgonirea d-lui A. C. Cuza din universitate îi răpește acestuia prestigiul, putința de propagandă și aceea de control al tineretului.

Rămasă fără şef, studenţimea şi mişcarea ei, întărâtată de fete post-iredentiste şi cucoane tardiv ortodoxe, cade iar şi definitiv sub regia guvernului şi a Partidului Liberal.

Măsurile provocatoare de la Focşani îşi au rostul lor:

Liberalii îşi pregătesc o armă de opoziţie.

EL

Presa detectivilor se ocupă de propaganda culturală ungurească în Ardeal. Teatru, sport, muzică, edituri, reviste şi biblioteci întreţin în rândurile maghiarilor conştiinţa naţională şi un sentiment de superioritate faţă de neamurile cărora le rămâne întâietatea doar a numărului şi a puterii.

Servitorii cu leafă ai ideii, atât de maghiare în sine, a deznaţionalizării minorităţilor din Ardeal, suspectează până şi solicitudinea pe care scenele şi editurile maghiare o arată dramaturgiei şi literaturii române: e un fel de ironie înaltă şi rece, menită să confrunte în faţa publicului cele două culturi inegale. Comparaţie defavorabilă, dezastruos, nouă. Politeţă, deci, subversivă, iar pentru orgoliul naţional al minoritarului, excitantă.

Ce e de făcut? Perfidia maghiară stăruie cu o irezistibilă amabilitate să traducă şi să reprezinte, din repertoriul nostru contimporan, tot ceea ce presa română trâmbiţează ca mai sublim, mai aclamat şi mai reprezentativ al geniului latin la Dunăre.

Şi toată această glorie balcanică, jerba shakespearilor şi cervanţilor noştri peste munţi transplantată, de la Hajdeu şi Davila până la eventual Paul Prodan - sperăm că apropierea nu e deloc ofensatoare pentru natura sa profund literară - n-ar servi, prin ricoşeu, decât scopurile oculte ale propagandei maghiare. Sentimentul spectatorului la căderea cortinei, sau al cetitorului la închiderea cărţii, n-ar fi decât ruşinea de a se găsi sub legea unui popor ai cărui gânditori vădesc, comparativ, o jignitoare debilitate cerebrală.

Ziarele maghiare sunt şi ele învinuite. Inchizitorialul spirit al detectivului-scrib de aci tinde să legifereze delictul de intenţie. Gazetele ungureşti paginează suspect. Telegramele de la Budapesta sunt situate

în pagină înaintea celor de la Bucureşti; conţinutul mai interesant, litera mai *saillantă*[1] tinzând să sugereze că ele vin din „Capitala ţării". Detectivul-scrib crede, surprinzător, că adevărata libertate e în spirite. Iluzia, pe care o creează paginaţia ziarului maghiar că Budapesta e capitala ţării Ardealului, desfiinţează ordinea stabilită prin tratate şi atentează, deci, la siguranţa statului. Şi ungurii, cari întâmpină apropierea Budapestei, ne obligă să primim ştirile principale de acolo, căci vin mai repede. Exasperantul răspuns al vicleniei - ah!

Din toate, aceeaşi constatare se alege. Preponderenţa unei naţii se justifică, în cele din urmă, prin superioritatea intelectuală. Supremul orgoliu e să poţi numi pe străinul din cetate metec, pe vecini şi pe socii[2], barbari. Armatele aduc în furgoane câte o carte, Coran sau alta. Când armele tac, muzele diverselor naţii se iau cu înverşunare de păr, privelişte nelămurită vulgului.

Pentru guvernaţii de la Budapesta şi pentru conducătorii ungurilor de la noi, adevărul acesta e limpede. Rezistenţa imponderabilă a ideii şi a verbului a fost organizată prea serios ca să poată fi prin violenţe şi ameninţări înfrântă. Nici turneele oficiale cu *Vlaicu* şi *Când vine viforul,* nici tipăriturile inepte ale Casei Şcoalelor, nici subvenţiile dezorientate ale Ministerului Artelor, nici activitatea ortodoxă a Fundaţiei „Principele Carol", nici obligaţia pentru teatrele maghiare de a utiliza repertoriul românesc, nimic din partea regimului care a închis universităţile şi suprimă ziarele nu vor înjgheba o concurenţă în ochii ardelenimei solicitate. Fiindcă pe noi, personal, nu ne preocupă deznaţionalizarea minorităţilor, nu vom detalia, aci, chestiunea propagandei.

înainte de a întreprinde o asemenea propagandă, trebuie să ai ce propaga. Agentul acestei posibilităţi şi acţiuni ne interesează îndeosebi: intelectualul. Şi e desfătător să vezi cum două regimuri în luptă, deopotrivă pline de dispreţ pentru el, se căznesc să-şi stabilească preponderenţa printr-însul.

Magnaţii lui Horthy şi vechilii lui Brătianu războindu-se pe tărâmul cultural pe care domneşte el, artistul, el, intelectualul. El, eternul pregătitor al reînnoirilor şi al victoriilor ideilor sale şi al îndestulării altora, el, etern-utilizatul şi poate chiar, de-acum încolo, etern păcălitul.

[1] ***Saillant*** **(franc.) = strălucitor, frapant.** •
[2] ***Socius*** **(lat.) = aliat.**

în răspunsul pe care l-a dat unei anchete din *Les Nouvelles Litteraires* asupra influenţei literare franceze în străinătate, dl. N. lorga caută să rezolve conflictul său faimos cu Panait Istrati: „Şi mai ales am dori să nu fim pedepsiţi imputându-ni-se, sub formă de reclamă a librăriei franceze, Chire Chiraline şi alte emanaţii ale poeţilor noştri internaţionali, ca fiind de inspiraţie românească."

Ecoul, deci, al polemicii din *Neamul românesc şi Adevărul literar* răspunde hăt-colo, pe malurile Senei. Cotonogit de fraza noduroasă şi de patosul uneori vulgar dar totdeauna impunător de sincer al lui Panait Istrati, marele nostru istoric - cum i se spune - care, în vanitatea sa croită pe incomensurabila-i personalitate, nu renunţă la nici o glorie şi nu consimte nici unei înfrângeri, a prins momentul şi locul revanşei, cu acel miraculos spirit de *ă propos* care-l caracterizează. Dl. N. lorga a socotit că excomunicarea publicată prin *Ramuri* sau *Neam* a şi înlocuit în admiraţia lectorilor români pe Istrati prin Volbură Poiană, sau alt discipol dezmierdat dc magistru cu profeţia unui de aur viitor. Acum, în treacăt, îl anulează sibilin şi din admiraţia Franţei. Căci două săbii într-o teacă nu încap: „Ori eu, ori Panait; iar pentru obrăzniciile hamalului din Brăila, îi arăt eu lui. Ţine!"

Ieşirea d-lui lorga nu poate avea alt efect, desigur, decât un nou răspuns al d-lui Istrati, care nu cruţă defel ocaziile de a vorbi galeriei. Reputaţia atât de superlativului nostru savant şi om politic, în Franţa va fi penibil scuturată. Marele om e, din nefericire, întristător de vulnerabil. Agitaţia francofobă din 1906, ezitarea bogată în subtilităţi din neutralitatea anilor 1914-1916 pot fi oricând reamintite şi dovedite francezilor împreună cu anii de studiu în Germania şi opera în nemţeşte a - repetăm - prodigiosului şi sempitemel idolatratului nostru om mare.

Cine va pierde pe urma risipei de fulgi de preţ, de pe aripile ciocnite ale celor doi păuni români pe turnul Eiffel?

Match-ul e amuzant şi dacă d. Panait Istrati nu va fi cumva mai cuminte decât dl lorga, vor râde francezii cu lacrimi pentru noi toţi.

Dar cine poate fi mai cuminte ca dl lorga?

CITADINISM[1]

Guvernul refuză ocrotirea vadului comercial. încurajând specula proprietarilor de imobile, un nou val de scumpete se va abate, inevitabil, asupra Capitalei, se va lăţi apoi asupra ţării întregi. Căci, în cele din urmă, nu comercianţii vor plăti, ci consumatorii. Acest considerent motivează, în parte, şi rezistenţa uimitoare a guvernului. Agitaţia, destul de ameninţătoare, a negustorilor nu pare să-l fi impresionat. Negustorimea, totuşi, e singura noastră clasă capabilă să işte o mişcare de protestare serioasă în Capitală, şi să o întreţie. Nici intelectualii, nici proletarii, cu tot numărul lor, nu au această virtute. Trecutul negustorimii bucureştene este revoluţionar. Bălcescu o spune cu entuziasm: răscoala de la 1848 s-a făcut, în bătaia clopotelor, cu ajutorul, aproape exclusiv, al negustorilor de atunci. între timp, forţa negustorimei a crescut. Interesele ei, în momentul de faţă, sunt tot atât de primejduite, de dictatura liberală, ca şi acum aproape o sută de ani de absolutismul oriental-ciocoiesc.

Printr-o acţiune hotărâtă şi întreprinsă cu mijloacele de cari dispun, toate„ cei loviţi de refuzul guvernului de a se ocupa de vadul comercial ar fi putut obţine sprijinul mulţimilor cari se află sub aceeaşi teroare a proprietarilor. Chiriaşii din Bucureşti ar înţelege cu uşurinţă identitatea de situaţii şi avantajele unei campanii comune. Partidele din opoziţie n-ar întârzia sâ-şi adauge steagurile lor banierelor atâtor bresle întrunite. Lupta s-ar duce în numele unui ideal, plutitor peste toate interesele: de sute de ani populaţia cetăţii lui Bucur e neîncetat dislocată de bejenii şi mereu înlocuită cu noi veniţi cari copleşesc pe autohtoni şi rup cu orice continuitate şi tradiţie. Un răstimp de stabilitate a îngăduit, însă, formarea unui spirit citadin aci, a unui tip, a unei limbi, a unui început de cultură. Puhoiul războiului şi-a semănat totuşi fauna ciudată a profitorilor şi a refugiaţilor de pretutindeni. Aceştia au luat în stăpânire cetatea. Vechea populaţie nu mai poate rezista scumpetei traiului, sporului de chirie şi nu se poate adapta cu aceeaşi elasticitate, caracteristică veneticilor, condiţiunilor noi de luptă. A fost zvârlită de la centru la periferie. Cotropitorii au pus mâna pe cartierele monumentale părăsite de latifundiarii expropriaţi. Imperceptibil, băştinaşii trec barierele, iau drumul provinciei, al satului sau

[1] **Republicat în acelaşi an în *Facla*, sub titlul *Spre exproprierea urbană* (v. nota p. 419).**

al ţinuturilor alipite. Aşa fac negustorii, micii burghezi şi lucrătorii. Iar intelectualul trece, când poate, graniţa.

Alarma aceasta nu trebuie interpretată în sensul şovin şi xenofob. Suntem pentru o cât mai intensă şi cosmopolită mişcare, dorim Bucureştilor să devină creuzetul României polietnice. Să se asigure însă elementului statornic de aci stăpânirea pietrelor natale.

S-a decretat exproprierea rurală, pentru utilitate publică.

De ce nu cerem exproprierea urbană, pentru aceeaşi utilitate?

Guvernul nu se preocupă nici de probleme sociale, nici de propria lui popularitate. El favorizează pe proprietari fiindcă imobilele lor sunt ipotecate la Banca Românească şi la Creditul urban. El nu se teme de negustorii chiriaşi fiindcă mărfurile şi averea lor depind de aceleaşi instituţii.

Bâlbâială d-lui Tancred Constantinescu maschează cu teorii vide toată această contabilitate. Cere „revenirea la normal". Revenirea la normalul trecut e o utopie. Trebuie căutat un normal nou.

Aceasta însă e o altă problemă.

între timp, celor interesaţi, un singur cuvânt: acţiune.

MESERIA DE STUDENT

în Franţa studenţii n-au voie să se constituie în partid politic, să-şi revizuiască profesorii, să revendice puterea. Semnificaţia măsurilor prompte şi energice luate de guvernul francez faţă de mişcarea studenţească aceasta este. înainte de a face legi, studentul e obligat să înveţe ce e o lege şi cum se alcătuieşte. O potriveală, altfel absurdă, un paradox fără sens, a vrut să dea pretutindeni studenţilor în drept întâietatea şi iniţiativa mişcărilor politice. în cazul, însă, de la Paris, guvernul n-a vrut să recunoască studenţimei turbulente drepturi câştigate.

Fără dictatură şi fară stare de asediu, s-a făcut ascultat în câteva zile. Numai guvernul Brătianu, care a înăbuşit răscoalele din 1907, care a distrus şi întemniţat întregul partid muncitoresc şi urmăreşte acum cujind politica lui Pasici, se declară totuşi neputincios şi terorizat de efebii asmuţiţi de senilul omuleţ sâsâit, cu perversităţi deviate în monomanii criminale. Complicitatea de acum doi ani îl paralizase. O acţiune comună lasă totdeauna, în mâinile părţilor, dovezi reciproce

de vinovăţie şi bună înţelegere. Teama de un denunţ sprijinit pe dovezi certe împiedică guvernul nostru să recurgă la lege şi autoritate. Alte considerente, de viitori opozanţi, îi opresc pe liberali de la divorţul definitiv cu studenţimea. Aceasta e un instrument eficace şi docil. Singura grijă serioasă a guvernului a fost, deci, înlăturarea conducătorului care devenise' primejdios şi aproape de sine-stătător.

La Paris s-au luat măsuri şi contra decanului, şi contra studenţilor. La noi, decanul a fost înlăturat prin surpriză şi stratagemă; studenţilor, însă, nu li s-a făcut nimic. Revenirea liberalilor la putere ne-a întinerit, politiceşte, cu patruzeci de ani. Intenţia lor de a se servi în luptele politice, cu preţul sacrificării învăţământului, de studenţime, reînvie vremurile când *studenţia* era o profesiune tot atât de prost plătită, dar mai subţire ca aceea de agent electoral sau poliţienesc. Vom avea din nou studenţi cari întârzie, inexplicabil, pe băncile universităţii. Acaparatori de „centre" şi comitete, vorbitori în numele tuturor colegilor la Mihai Viteazul, cum fu, bunăoară, până la întemniţare Zelea-Codreanu, fiul: omul nostru îşi termina de mult, şi împotriva părerii profesorilor, „dreptul"; profesiunea de student 1-a eternizat cu toate acestea, prin sălile de curs, în cari nu-1 poftea nimeni, 1-a plimbat în misiuni misterioase, între Iaşi şi Berlin, până când, cu un gest intempestiv, s-a exclus singur dintr-o carieră comodă.

SĂ VIE HINDENBURG

în sfârşit, mareşalul de fier s-a smuls propriilor sale ezitări şi, ca odinioară blondul Achile, a păşit din cort la luptă.

S-au alarmat, la zornetul zalelor sale, toate „stângile" şi „dreptele" lumii, toate redacţiile, cluburile, cancelariile, perucile şi danturile de cauciuc cari gătesc, în sertare şi călimări, soarta popoarelor. S-a emoţionat până şi figura de papuc inexpresiv a cancelarului lungăreţdin Capu' Podului[1]. De un fior războinic a tresărit Germania, se zice, toată. Pretutindeni nelinişte, pretutindeni teamă şi, cu toate acestea, nimic nu e mai puţin redutabil şi nimic mai de dorit, în orice împrejurare, decât o clarificare a situaţiei.

[1] **Piaţa Victoriei de azi, unde se afla Ministerul de Externe.**

Hindenburg candidat, şi mai ales Hindenburg preşedinte al Reichului, înseamnă, în misterul Germaniei actuale, lumina roşie care împrăştie haosul şi dă contur precis nebulozelor. De ani de zile, presa reacţionară a Europei se agită pe chestia spiritului de revanşă a lumii germane, prelungind încordarea smintită şi înarmările inepte dinainte de război. Fără încetare, de la 1918 încoace, se vorbeşte de comedia nemţească, de marea farsă democratică montată cu mateloţi, soldaţi şi popor, între Vistula şi Rin.

Necontenit, ca în legendele Nibelungilor, se descoperă mari fabrici de arme sub pământ, comori de tunuri şi explozibile în codri, insule de foc, fortăreţe de oţel, Siegfriezi şi Brumhilde cari făuresc din nou, pe nicovala inimii teutone, sabia frântă a poporului.

Ne-au obosit rapoartele comisiunii de control, ne-au asurzit reclamaţiile generalului Foch, ne-a plictisit retorica d-lui Poincare şi germanofobia subită a d-lui lorga. Spectrul viitorului război ne bântuie nopţile. Să fie o materializare miraculoasă a obsesiilor lui Maurras şi Daudet?

Din toate aceste îndoieli, din şicanele contradicţiei, din chinurile aşteptării şi a nesiguranţei, ne pot mântui, dacă aşa este şi aşa a fost să fie, cizmele mareşalului Hindenburg, pe tronul civil al Germaniei.

Atunci numai, sfoara tainică dintre vertebrele acestuia şi exilatul de la Dom va scânteia în văzul tuturor şi mâna ciungului împărat se va proiecta pe cerul planetei. Echivocul, la adăpostul căruia se uneltesc fărădelegile, se va risipi. Vom şti atunci dacă rapoartele spionajului interaliat sunt adevărate, dacă spumele epileptice ale lui Daudet sunt îndreptăţite şi dacă Germania, demascată, trebuie mântuită, împotriva voinţei sale, o dată mai mult.

PRIMĂRIA-FANTOMĂ

Asistăm, de câtăva vreme, la straniile sforţări ale municipalităţii noastre de a obţine, pe cale de concurs, un plan pentru clădirea viitoarei primării.

Asemenea sforţări s-au repetat adesea în ultimii treizeci de ani şi, după multă cheltuială şi alegere, edilii se şi opriseră la un plan, în stil românesc, studiat în toate amănuntele şi care nu-şi aştepta decât realizarea.

Lipseau fondurile.

Să le fi găsit d. Costinescu?

Aşa se pare, şi cu prisosinţă încă, de vreme ce d-sa nesocoteşte toate cheltuielile făcute, în trecut, pentru dobândirea planului şi instituie un concurs şi un premiu, la început de două sute, apoi de cinci sute de mii de lei, pentru cel mai frumos plan al ospelului comunal.

Bizar început de realizare, anularea tuturor realizărilor precedente.

Invitaţiunei primarului, arhitecţii români, poftiţi la întrecere în faţa unui juriu ocult, au răspuns cu o moţiune de refuz. <2wa.s/-unanimitatea arhitecţilor a semnat refuzul şi protestul.

Primăria, totuşi, n-a renunţat.

A reînviat invitaţia, amplificând programele, teribil de insuficiente şi trădând o vastă incompetenţă de la început până la sfârşit.

A amânat de trei ori termenul concursului.

în sfârşit, doar-doar o ademeni ceva concurenţi, a sporit premiul de la două sute de mii de lei la o jumătate milion.

între timp, între esteţii Capitalei s-a pornit, în presă, o vajnică discuţie de arhitectură şi urbanism, pe cale de *interview-vai* şi articole.

Ar fi .lucru de mare ţinută ca nimeni să nu mai ia parte Ia o dezbatere atât de savantă.

Căci totul - concurs şi primărie - se reduce la o chestiune de partizani şi de panama în perspectivă. Premiul e bun, iar clădirea poate costa sute de milioane. în cercurile iniţiate se cunoaşte de pe acum numele câştigătorului: un obscur favorit al regimului. Antreprenorii, însă, sunt mai mulţi. E drept că şi suma e ameţitor de superioară.

Dăm, deci, un sfat esteţilor: să se abţină de a argumenta pe chestii de stil şi material.

Se fac ridiculi în ochii augurilor de la Primărie.

PLĂTEŞTE HINDENBURG

Ziarele anticipează asupra unei intervenţii aliate în Germania. Se miră multă lume că francezii n-au trecut încă Rinul, că escadrele britanice n-au luat largul, cel puţin pentru o paradă navală, care e, totdeauna, prin măreţie, impresionantă. Oamenii de stat americani

predică, dârz, neintervenţiunea, Poincare e de un calm paradoxal şi adversarii săi rămân la cârmă. Iar guvernul englez pare absorbit de preocupări bugetare.

Cum este oare cu putinţă să rămâi nepăsător, peste ocean, când în Europa s-au ascuţit săbiile? Cum se menţine, Doamne, în Franţa un guvern pacifist când peste Rin s-a ivit chivără teutonă?

De ce atâta timp şi trudă peste cifre meschine când, de lângă Hindenburg, von Tirpitz ameninţă supremaţia de veacuri a Albionului?

- Pentru că nemţii au dat greş şi de data asta.

Pentru că, în ochii aliaţilor, alegerea lui Hindenburg constituie un caz unic de prostie colectivă.

Pentru că francezii îşi dau seama că domnia lui Hindenburg înseamnă plata, într-o mult mai mare măsură ca înainte, a datoriilor de război, în aur şi în natură.

într-adevăr, întreg zbuciumul dureros al Germaniei, în anii din urmă, avea de scop evadarea din temniţa irespirabilă a indemnizărilor. Pentru asta au jucat nemţii şi tragedie umanitară, şi ceea ce s-a numit comedie democratică. Până azi, republica şi oamenii săi, i-a scăpat de [o] parte din clauzele mai apăsătoare şi de execuţia, pe care Poincare o preconiza brutală, a unui marş spre Berlin. Solicitudinea, sinceră sau făţarnică, a Marii Britanii paraliza exasperatul avânt al francezilor, cari îşi aminteau de procedeele Regelui-Soare în Palatinat.

Cu Marx preşedinte, Germania plătea, cum a plătit până azi. în preajma alegerilor, presa oficioasă engleză îi pregătise o considerabilă zestre electorală: făgăduiala unor rectificări de graniţă la Est.

Hindenburg alungă azi, îngrozite, privirile protectoare ale Angliei. De acum Germania imperială rămâne pradă învingătorului. Nici un glas nu-i va sprijini protestările. Pe când Marx ar fi putut tăgădui orice, nepedepsit, Hindenburg nu mai poate refuza nimic. Nu numai gesturile, dar şi tăcerile lui sunt suspecte.

Oamenii de război atrag, faţă de dânşii, procedee de război. De calitatea lui de militar şi de supus al kaiserului, preşedintele de azi al Germaniei nu se poate dezbăra cu un surtuc [de] civil şi câteva discursuri republicane. Germania militaristă, în locul celei democratice, înseamnă Germania plătitoare în locul celei care, sistematic, se eschiva.

Iată de ce sunt calmi, îndeosebi francezii: *fiindcă Hindenburg va plăti.*

SALONUL OFICIAL

Surpriză: Salonul Oficial e deparazitat. Ne închipuim ce sudălmi şi-au atras membrii juriului nesocotind „competinţa" oficială şi „gustul" publicului care va trebui să urmeze o nouă orientare.

Cu toate acestea, am fi dorit mai multă claritate. Avem încă în pictura noastră prea mult talent şi prea puţină inteligenţă.

„Salonul" ne reaminteşte că suntem, mereu, cu 50 de ani în urma Europei.

Formula generală, dacă nu reprezintă un impresionism întârziat, se abate în jurul unor stilizări lirice de o slăbiciune exasperantă.

Cei câtiva modernişti par a fi.acolo găzduiţi mai mult de teamă.

Nina Arbore păşeşte cu sinceritate spre „descompuneri". E o perioadă, sperăm, tranzitorie.

Pictura d-lui *Marius Bunescu* e lirică, subiectivă şi supără prin intenţii de naivitate.

D-na *Bulighiu* va fi curând profesoară de manierism.

în d-ra *Babici* avem mari speranţe.

Bâeşu aparţine altor generaţii, dar n-are decât talent.

Horaţiu Dimitriu, care e mai naţional în colorit decât chiar „Deşteaptă-te române", ştie să facă literatură mediocră în tablouri mari.

Daniel Henri ne dă o pictură sensibilă şi preţioasă.

Demian este, desigur, un viitor bun meşteşugar.

D-ra *Bălăcesu-Demetriade* ştie să deseneze, dar nu vrea să-şi părăsească visurile de pension.

Dumitrescu Ştefan are acum o expoziţie cu bucăţi mult mai închegate.

Greceanu Olga e din ce în ce mai mult sub influenţa Ninei Arbore.

D-ra *Galaction,* un vlăstar ciudat şi tânăr, ne dă nădejdi.

Marcel Iancu, unul din stegarii modernismului mondial şi promotorul noii mişcări la noi, aduce o pânză vioaie ca un animal şi de o luxuriantă fantezie.

M. H. Maxy încearcă un compromis: peisaj descompus şi nud mecanizat. Precizia sa ştiută nu e la largul ei aci.

Iorgulescu Petre se zbate între formule şi-ţi scapă observaţiei când eşti bine dispus.

Maur Sigismund e turburat de idei lubrice.

D-na *Miitzner Maniu* e liberă şi are un desen viu. Sensibilitate măiastră - dar precupețită.

Sabin Popp neprecis în intenții. E tânăr?

D-l *Orleanu Ioan,* un talent feminin, dar cu mari daruri compoziționale. *„JFauvist"* în formație.

Petraşcu urmează, cu o culoare mai calmă şi mai adâncă, materia picturală a lui Luchian.

Petrescu-Dragoe ne sileşte să scrim despre o pictură vastă, dar incomprehensibilă.

D-na *Pană Buescu* are un talent grafic de valoare reală.

Szelnay aduce mai multe policromii din şcoala Iui Kadar.

Scorțescu arată ce poate abilitatea întrebuințară în pictură.

Teodorescu-Sion compune pânze cari nu sunt decorative, cu toate că nici naturaliste.

Tonitza rămâne cel mai sincer şi dotat pictor dintre novatorii noştri. Acela care, cu darul vervei coloristice, ştie să nu fie limbut. Inteligența sa evită literatura.

Basarab, Byck-Wepper, Cernescu, Grimani, Haas, Iqanid, Kristof Kiibes, Mircescu, Mendel, Niculescu, Neylie, Popescu, Parissek, Saharof Stătescu, Serafim, Soroceanu, Demetrescu, Tudor, Teclu, Toth şi alții ar fi putut face parte din Salonul refuzaților.

Sculptura ne pare mai bună în lucrările cele *nepremiate.*

Remarcăm bronzurile lui *Medrea,* cele mai expresive bucăți naturaliste din întregul salon. Material viu, sensibilitate în formă, calități decorative şi arhitectonică.

Jalea aduce o femeie cu harpă, linii obicinuit de coordonate şi liniştite.

Milita Petraşcu simplifică formele spre un puritanism care ajunge la cel mai liric joc de volume, trădând o mare bucurie de forme şi un optimism cosmic.

Juriul anului acesta a fost ferm şi a dovedit, poate, o independență de judecată şi intenții novatoare. Să fie acest Salon un indiciu al orientărilor viitoare?

STAȚI PE LOC!

Astăzi are loc evacuarea chiriaşilor sinistrați de legea d-lui . Mârzescu. în preziua termenului fatal, s-a înmânat ministrului o suplică prin care comercianții evacuabili imploră o ultimă amânare pentru cei cari n-au găsit încă un adăpost. Nu ne îndoim că guvernul care a pregătit cu perfidie, pentru a salva ipotecile băncilor liberale, ruina comercianților de dinaintea războiului, adică a celor cinstiți, le va respinge şi această cerere *in extremis* şi va tolera zvârlirea pe trotuare.

Atitudinea guvernului, nesocotind chiar interesele partidului pe care-l reprezintă, este logică şi firească. Față de văicărelile feminine, de elogiile fară ecou şi de greşelile unei clase destul de puternice, guvernul liberal nu putea răspunde decât cum a răspuns. El n-a întâmpinat nicăieri, în abuzurile sale, rezistența unei mulțimi tare pe drepturile ei necontestabile, n-a simțit nici o hotărâre, nici o cerbicie stăvilindu-l şi n-a văzut, în jurul negustorimii, solidarizarea poporului oraşelor, la care ea n-a ştiut să apeleze.

Toate devastările, toate brigandajele la care se dedau, în linişte, liberalii, sunt de altfel sprijinite pe veşnica şi enorma apatie a tuturora, pe abdicarea sistematică şi resemnată a cetățeanului la cele mai vitale ale lui interese.

Incriminările noastre, cel puțin în ceea ce îi priveşte pe negustori, sunt poate tardive.

Le mai rămâne, totuşi, în cea din urmă această zi, un mijloc legal de salvare: pasivitatea.

Tuturor celor ce trebuie să se mute azi le zicem: Stați pe loc! Stați pe loc măcar în primele 24 ore. Temporizarea aceasta vă va face conştienți de propria voastră forță şi de neputința de a vă evacua a proprietarilor.

Această rezistență pasivă, pe care câteva zeci de portărei nu o pot înfrânge, nu are câtuşi de puțin caracterul unei răzvrătiri împotriva ordinei. E o simplă călcare de contract. Chiriaşul riscă cel mult un proces de daune din partea proprietarului şi are, în schimb, siguranța, pe care i-o afirmăm aci, că guvernul, paralizat, va trebui să acorde, pe rând, şi amânarea, şi rectificarea legii.

Pentru o asemenea izbândă trebuie cel mai lesne dintre curajuri.

Trebuie curajul pasivității.

Oare negustorimea română îl va avea?

UN COLIVAR CINIC

Jandarmii nu sunt totdeauna simple brute, şi nu toți. în rândurile lor albastre se întâmplă câte un om de spirit, capabil să dizerteze cu

fineță asupra principiilor şi a evenimentelor şi căruia nu-i lipseşte curajul de a se mărturisi, cu o rafinată voluptate, în contradicție cu legile şi cu omenia, biet instrument mânuit de inexorabile interese.

D. deputat Leanca a întâlnit un asemenea rar exemplar de intelectualitate chiar în Basarabia.

E vorba de un şef de post care, după ce l-a arestat, i-a lămurit, cu o curtoazie perfectă, că e foarte conştient de ilegalitatea şi silnicia pe care o comite. împrejurările şi oamenii sunt, însă, astfel că, spre marele său regret şi silit totuşi să-1 deție, îşi atrage pentru acest abuz, de la mai-marii săi, felicitări şi recompense.

Toate acestea atenuate, încă, de cel mai spiritual surâs şi de accentul cel mai afabil. D. Leanca trebuia să înțeleagă şi să se supuie. Câteva ore pierdute în arest, cu resemnare, nu înseamnă pentru d-sa mare lucru, pe când din sacrificiul acesta rezultă, pentru şeful de post şi de duh, o decorație sau o înaintare. E o datorie creştinească, la urma urmii, să fericeşti pe un om consimțind la câteva ore de închisoare sau, la nevoie, la o duzină de perechi de palme.

Şeful de post, constrâns, în ciuda conştiinței lui de înger, la fel de fel de acte repugnante, se va fi aflat adesea în situația de a spune unui lucrător sau plugar prins cu manifeste:

-Tovarăşe dragă, la cotitura de colo am să te împuşc. Ştiu că n-ai făcut nici un rău şi că, în tot cazul, nu eu am dreptul să te judec şi să te osândesc. Dar nu-s vremile sub om, ci e bietul om sub vremi. Unde mai pui că, luându-ți zilele, îmi atrag bunăvoința şefilor. Fii bun, deci, şi ia-o înainte ca şi cum n-ai şti nimic. Dacă vrei să fi gentil pe deplin, fă-te că o iei la sănătoasa. Câțiva paşi alergători, pac! şi s-a isprăvit. Crede-mă, nu mai ai nimic de pierdut.

Astfel, după tagmă, fiecare cetățean şi-aduce jertfa potrivită pentru cariera colivarului. Unul îşi dă obrazul, altul libertatea, altul viața.

Şi, colac peste pupăză, jandarmul rămâne şi băiat deştept, şi om de treabă. Un criminal care dă din umeri fiindcă n-are încotro...

UN CONCURS RATAT

în jurul concursului deschis, în mod abuziv şi inutil, de primăria Capitalei pentru obținerea unui nou plan al visatului Ospel Comunal, s-a polemizat cu înverşunare pe toate căile. în ciuda contractului

anterior şi în ciuda protestului aproape unanim al corpului arhitecților din țară, primăria, după şase penibile amânări şi după mai multe jalnice apeluri, a deschis totuşi concursul şi a afişat roadele.

Din o sută optzeci de arhitecți români, şi-au prezentat lucrările numai douăzeci. Prin această abținere arhitecții au dat a înțelege că nu vor să facă jocul primăriei, care nu urmăreşte decât să împartă premiul de cinci sute de mii de lei unor favoriți ai regimului.

Bineînțeles, numele premianților se ştiu de pe acum şi se ştie încă de acum trei luni. între ei vor fi d-nii Cristof Cerchez şi Burcuş.

Alcătuirea juriului a rămas, cu toate protestările, un secret de stat.

Lucrările, în schimb, sunt sub orice critică. Invităm cititorii să meargă la Ateneu să se convingă.

GUVERNUL ŞI TALIONUL

Nobilimea franceză, în anii de agonie a regimului, găsise un mijloc practic.de a scăpa de reprezentanții poporului. Când un deputat al Convențiunei se distingea la tribună şi popularitatea lui tulbura liniştea capetelor pudrate, un coleg de-al său din nobilime îl provoca la duel. Era o cinste pe care oratorul revoluționar, al acelor vremuri, nu se cădea să o respingă. Şi o plătea cu viața.

Avocatul şi intelectualul hrănit cu Voltaire şi Rousseau nu avea îndemânarea armelor cu cari nobilul se îndeletnicea din copilărie.

în chipul acesta, obiceiul absurd şi sălbatic al duelului acoperea un asasinat ordinar. Dar adversarii regimului feudal se împuținau. Scopul scuza mijloacele.

Pentru a-şi suprima vrăjmaşii, guvernul Brătianu recurge la un procedeu similar. Dar istoria nu se repetă întocmai. Oligarhia de astăzi nu iese pieptiş la luptă. Jandarmii şi agenții asasinează, în schimb, în numele ei, în libertate. Un gest nestăpânit al locotenentului Popescu, şi consimțământul plin de înțelesuri al superiorilor săi, arată până unde poate merge sistemul.

Ofițerul, chemat la Bucureşti pentru anchetă, *provoacă la duel, cu autorizația superiorilor, pe un şef al opoziției.* în loc de pedeapsă promptă şi exemplară, guvernul, după ce prin înseşi declarațiile primului ministru, îl acoperă, îl mai îndeamnă să-şi împingă brutalitatea până la

crimă. Presupuneți că dr-ul Lupu ar fi ieşit şi căzut pe teren. Nu-i aşa că locotenentul Popescu ar fi binemeritat de la guvern şi patrie?

în gândul său întunecat, zbirul de la Zgurița, trimițând martori doctorului Lupu, în momentul când se afla sub o învinuire mai gravă încă, socotea, desigur, că-şi ameliorează situația şi îşi recomanda, o dată mai mult, zelul său prezidentului asasinilor: d-lui Ionel Brătianu. Şi n-a dat greş.

Toleranța guvernului e evidentă şi devine un îndemn.

Ne-am adresa corpului ofiţeresc întreg, întrebându-l dacă îngăduie o asemenea întrebuințare şi dacă permite astfel de camaraderie. Dar există un mijloc mai eficace de a răpune asemenea pofte.

De câte ori un cetăţean, fie el fost ministru, fie bogat, fie sărac, fie cine-o fi, cade victima brutelor guvernului, să se socoată provocat nu de mizerabila unealtă inconştientă care loveşte, ci de inspiratorul suprem al sistemului şi al ticăloşiei. Palmă pentru palmă, năpastă pentru năpastă. Brătienii, complicii lor din guvern şi slugile lor din Parlament să răspundă cu obrajii lor pentru insulta adusă cetăţeanului. Să se simtă, fârtații toți, după legea veche a talionului, singura în măsură să corecteze figura lor hâdă şi primitivă, răspunzători față de umiliții şi ofensații epocei de înjosire pe care o străbatem. Nu pedepsirea Popeştilor, ci flocăiala scapeţilor din jurul urnelor cu minciuni şi dezmeticirea răsfăţaţilor de pe banca ministerială.

Şi, ca prin farmec, meseriaşii crimei şi cavalerii improvizaţi ai codului de onoare se vor da la fund.

ULTIMA GREŞALĂ

Fiindcă amenințarea de la Cameră n-a speriat nici pe adversari, nici pe Stere, fiindcă d. lorga nu s-a lăsat speculat sentimental pe această chestie, iar rezultatul a fost, dimpotrivă, coalizarea opoziției, guvernul a purces, pare-se, la fapte. Un dosar de înaltă trădare a fost ticluit şi, ca un simplu lucrător din sindicatele unitare, d. Stere va fi dat curând în judecată.

Dictatorul astfel va realiza egalitatea, de toți visată, alături de jandarmul Popescu de la Zgurița. Acesta, se ştie, a dovedit că şi foştii miniştri pot recepta palme laolaltă cu mujicii. La rândul său, d. Brătianu va arăta că şi celor mai de seamă dintre oamenii noştri politici li se poate înscena un proces de comunism şi trădare, întocmai ca unor lucrători deprinşi cu greva foamei.

Mâine, agenții Siguranței vor asasina în plină Capitală pe un parlamentar sau şef din opoziție care n-a răspuns somaţiei şi a încercat să fugă. E în logica faptelor. Această „artă de a guverna" d-l Brătianu a învăţat-o de la veneratul său părinte care, ne-o spune însuşi fiul, de câte ori are prilejul, i-a introdus nasul în hârtiile diplomatice de pe vremea când acest nobil şi găunos organ păstra încă, prin dizgrațiile fragedei vârste, o umiditate ofensatoare pentru demnitatea documentelor cercetate.

în sfârşit, învinuirea de şantaj îl obligă, poate, pe d. Brătianu să treacă de la răţoială la mârşăvie.

Fatală greşală în care alunecă astăzi sub porunca destinului său isprăvit. Opoziția, încă mai strâns unită, ar strânge în juru-i toată mulțimea oraşelor raliată de acest revoltător pericol: acuzația şi procesul de trădare atârnat peste capul oricărui cetăţean învrăjbit cu brigandajele ordinare ale brătienismului. Şi lângă ea, gata la orice pentru stârpirea tiranului mediocru, gelos de popularitatea altora şi bătrân până la incontinență, populația Basarabiei întreagă s-ar ridica în apărarea celui ce i-a condus mințile şi mâinile la Unirea din 1918.

Este, poate, dat ca unirea aceasta să se mai realizeze o dată şi deplin peste steaua prăvălită în țăndări a dictatorului.

SPRE DICTATURĂ MILITARĂ

Documentul citit Camerei de d. Virgil Madgearu, şi în care Marele Stat Major ordona unui corp de armată măsuri pentru apărarea Partidului Liberal de cel Țărănesc şi Național, dovedeşte că familia Brătianu, neputincioasă, s-a pus definitiv sub scutul câtorva generali şi a regimentelor de jandarmi în acest scop create.

Recunoaştem că scutul e solid şi că în țara aceasta, deprinsă să asculte, nimic nu se poate face fără învoirea jandarmului şi al Poliției.

Pieirea liberalilor va veni însă din chiar puterea lor.

De pe acum avem semne temeinice să credem că, guvernul sprijinit pe baionete, a devenit prizonierul lor.

De la 1916 încoace, Brătienii n-au mai putut constitui un singur guvern fără concursul generalilor. Nu sunt nici două luni de când un singur general ministru, compromis, dimpreună cu toată familia lui, în vasta escrocherie a paşapoartelor, a făcut, totuşi, să tremure guvernul şi partidul întreg, redus în ascultare.

Azi Brătienii nu se mai pot dezbăra de generali şi nici nu mai pot pedepsi pe jandarmi.

Şi dacă azi mai au posibilitatea derizorie de a imprima oştirei, târâtă în politică, o directivă ostilă anumitor partide, mâine această oştire nu va mai primi nici sugestii, nici directive, ci va guverna prin ea însăşi.

Ce va fi pe urmă nu ştim. Dar mai înaintea tuturor vor avea de suferit Brătienii.

E un proces vechi. Istoria Imperiului Roman, istoria revoluţiilor, au făcut din el o lege, căreia mărunţii noştri politicieni nu-i vor scăpa.

De aceea privim cu încredere înăsprirea dictaturii, preponderenţa mereu mai accentuată a elementului militar. Căci dacă el e azi unealta Brătienilor, mâine va fi, desigur, unealta lor fatală, de tortură şi decapitare.

SCLAVII DATORIEI

Un ziar de seară fixează retragerea guvernului în octombrie. Liberalii şi-ar fi dat seama că e timpul să plece, pentru a nu fi alungaţi. A sunat ceasul - iar ei l-au auzit - să ne libereze de prezenţa lor năbuşitoare şi să se drapeze, pentru câtăva vreme, în poezia depărtării. Ţara, plictisită de strânsoarea lor sifilitică, îi va dori mai aprig, mai târziu. Dar divorţul acesta provizoriu nu se poate face fără formalităţi. E vorba, deci, să se convoace Camerele pentru o sesiune extraordinară în septembrie. Să se voteze în pripă legea electorală, pe care Constituţia, imperios, o reclamă. Pe urmă, d. Ionel Brătianu va demisiona. Cum altfel ar putea să plece, fără a fi votat această lege electorală? Cel mai ingrat dintre soţi, ultimul dintre sutenori[1] şi tot nu şi-ar părăsi ibovnica fără a-i fi lăsat un suvenir durabil şi o situaţie trainică.

[1] ***Souteneur*** **(franc.) = susţinător, proxenet.**

Aşadar, liberalii, cu încheieturile slăbite, cu respiraţia astmatică şi cu scorbutul tuturor ospeţelor pe gingii, şi-ar libera bucuros gazda dezgustată de atâta persistenţă şi neputinţă, dacă datoria, prin litera categorică a Constituţiei, nu le-ar impune un suprem efort, o decisivă opinteală. Ei musai vor să zămislească patriei o lege electorală şi de aceea trista bancă a senililor, a obezilor şi a insuficienţilor ministeriali, în spurcată colaborare cu garda celor 300 de mameluci, se resemnează la încă cinci luni de coit constituţional, fiindcă asupra acestui punct legea e inexorabilă. Bordelul e ferecat, storuri de fier sunt trase şi jandarmii vor păzi cu jind afară, vara toată, până în toamnă.

Să deschidem însă, *Constituţia.* Ce spune această pornografică condicuţă, votată cu ajutorul pompierilor, după ce, în puterea nopţii, agenţii au deşertat urnele ca pe nişte găleţi necurate şi le-au umplut cu falsurile generalului Văitoianu? Articolul 138: „Actualele Adunări, după promulgarea prezentei Constituţiuni, pot funcţiona până la expirarea mandatului lor legal. în acest timp ele vor trebui să facă, pe baza principiilor, din aceasta, legea electorală. Până la facerea acestei legi, decretele-legi electorale rămân în vigoare."

E limpede că pactul fundamental, cum i se mai zice, nu prevede nici o sancţiune în cazul când actuala Constituantă n-ar ticlui legea care să sistematizeze şi să veşnicească frauda electorală. (Acesta, însă, e un alt capitol.) Se mai şi lasă expedientul decretelor-legi pentru atunci când Camerile nu şi-ar îndeplini o misiune care nu e imperativă, fiindcă eludarea ei nu atrage pedeapsa. E chiar mai cuminte aşa. Neprevăzutul e înlăturat.

O presupunere: dacă jumătate din majoritari ar răposa pe neaşteptate? Un tignafes, o gălbează, o pestă porcină, un dalac, orbul găinilor, în fine, o epizootie oarecare e de aşteptat în tot momentul. Urmează de aci că Parlamentul nu trebuie dizolvat, fiindcă legea electorală n-a fost votată? Pură stupiditate. Scrupulul constituţional, invocat de brătienişti, este excesiv. îi ştiam independenţi şi elastici. Iată-i că nazalizează acum cu toţii, ca Vintilă, cupletul datoriei implacabile şi al sacrificiului consimţit. Şi noi cari vom fi reduşi la rolul imoral de a-i îndupleca pe aceşti fanatici să renunţe la dogmă, să nu facă exces de zel, să nu se istovească în greaua lor misiune! Şi cari îi vom convinge mai cu binele, mai cu sila!

A FI SAU A NU FI... BOLŞEVIC

Conducătorul Opoziţiei Unite anunţă guvernului o interpelare puţin obişnuită. Nu mai e vorba de o panama neruşinată, nici de vreo scandaloasă concesie, nici de o cointeresare cinică, nici de o brutalitate sau crimă, nici de o gafa politică. D. lorga va dezvolta o interpelare ideologică. Vrea să ştie omul acesta, deprins să scruteze documente şi să reconstituie vremuri dispărute, ce anume înseamnă, pentru Preşedintele de Consiliu, noţiunea foarte actuală de „comunist", de „revoluţionar" şi „antinaţional" - sinonime toate cu aceea de *trădător-şi* cari, toate la un loc, constituie acuzaţia gata să arunce în lanţuri şi să ţintească la patul de execuţie pe orice om politic sau cetăţean simplu învrăjbit cu stăpânirea liberală.

Nu ştim dacă d. lorga va lua ca punct de plecare principiul foarte brătienist că a fi „comunist" e o vină certă şi, deci, demnă de osândă. Ştim însă, că nu va izbuti să smulgă şefului guvernului nici o explicaţie, nici o precizare. D. Brătianu e prea şiret şi prea mediocru, deci prea precaut, ca să urmeze pe d. lorga într-o controversă care l-ar lipsi de acest imponderabil şi temut instrument de teroare: o acuzaţie vagă, cu neputinţă de dovedit, cu neputinţă de spulberat... O învăluire misterioasă şi mârşavă a adversarului cu toate crimele pentru a-l dărui cu toate pedepsele. Cine oare a spus cândva: Daţi-mi numai două rânduri scrise şi trimet şi pe cel mai nevinovat dintre oameni la eşafod? D. Brătianu gândeşte, desigur, la fel. Iată de ce va fugi de lumină, de contur şi de palpabil, în ziua când se cere creierului său leneş, de potentat înnăscut, puţină gimnastică şi subtilitate.

Şi d. lorga va dovedi fără greutate că, în cele din urmă, a fi criminal şi trădător, a fi comunist adică, înseamnă a nu fi liberal. Adică: valet, samsar, complice la hoţie şi tăinuitor de crime.

SĂLBĂTICIA UNUI „CONSUL GENERAL'

S-a prezintat la redacţia noastră un muncitor chelner, mic de stat şi cu faţa scofâlcită. Purta în jurul capului un pansament străbătut de sânge. Din ochiul stâng se mai distingea o baltă roşie cu marginile vinete. Pe nas, un cheag înnegrit arăta locul unei lovituri violente. Tot pieptul cămăşii, o pată largă închisă. Chelnerul acesta, Nicolae Răducanu, de la grădina „Pariziana", n-a fost stâlcit nici de jandarmii sanguinari ai d-lui Tătărescu, nici de agenţii anume dresaţi ai Siguranţei. De data asta avem de-a face cu o brută de calitate superioară, cu un zbir subţire şi de lux, cu un consul general şi director la Ministerul de Externe, cu un sol al cancelarului I. G. Duca. Se numeşte Const. Brăileanu şi demnităţile pe cari le ocupă îl fac irascibil şi incontinent. Pentru o uşoară nemulţumire, s-a repezit, luni noaptea, la 11 ore, în grădina localului „Pariziana", asupra chelnerului şi i-a crăpat capul cu bastonul. Vederea sângelui l-a îmbărbătat. Cu un pumn i-a înfundat ochiul, cu încă unul i-a tumefiat nasul şi obrazul şi, simţind cum îi cresc puterile pe măsură ce gâlgâiau rănile, şi-a încălecat vitejeşte victima şi a continuat să o piseze cu bastonul, nu fară a emite urlete de război şi de victorie, foarte nepotrivite cu uzanţele compasate şi protocolare de la Capul Podului. D. Constantin Brăileanu, consul general, dezlănţuit în bătălie, a fost oprit şi calmat de publicul care-l vedea hotărât să lovească până la izbânda finală: chelnerul Răducanu îşi pierduse cunoştinţa. Iar d. Constantin Brăileanu n-a fost pus în cămaşă de forţă. în schimb câţiva consumatori i-au temperat, în chip jignitor pentru un personagiu ca d-sa, veleităţile de a provoca o conflagraţie generală.

Comisariatul locului a privit agresiunea sălbatecă a consulului cu o nepăsare respectuoasă.

Sperăm, în schimb, că d. I. G. Duca va lua măsuri.

MILITARISM

Nu e zi în care să nu-ţi ajungă, în Capitală, la urechi sunetul strident şi ţipător al trompeţilor. De la 10 Mai încoace, exhibiţia armatei a luat proporţii de mobilizare. E adevărat că suntem în zonă cu stare de asediu. Dar aducerea oastei în orice împrejurare, sub pretextul ordinei, o transformă în jandarmerie sadea. Ştim cu toţii de ce faimă se bucură, pe drept, acest corp de armată. Măcar devalorizarea aceasta a armatei şi desconsiderarea, ca o consecinţă, ar trebui să constituie un considerent de temperare a abuzului de armată. Tot din această cauză s-a născut şi animozitatea care există între „ţivili" şi oaste.

în definitiv, faptul acesta e firesc: o dictatură, ca cea brătienistă, nu poate să-şi aibă ca instrument decât cohorte de pretorieni, cât mai multe şi cât mai brutale. însă pe lângă interesele brătieniştilor mai stau alături şi acelea ale ţării, care are nevoie de o armată demnă şi respectată pentru eventualităţi de defensivă.

Pe lângă zvâcnirile ce vor fi simţit mulţi cetăţeni la spectacolul răpăielilor acelor căliţi flăcăi, aduşi să strunească manifestarea drepturilor civice constituţionale, vor fi simţit cetăţenii şi criminalul abuz ce se face cu aceste energii nefaste, dar trebuitoare.

Glasuri contra abrutizării ce se practică în instrucţia militară s-au ridicat de multă vreme. Ele trebuiesc îndreptate contra instigatorilor regimului brătienist. Nu-i e permis nici unui guvern să înjosească pe cetăţean în timpul obligaţiunii militare, ca după „scăpare" să rămâie cu oroarea armatei.

Această spaimă trebuie să se imprime pe viaţă nenorociţilor de soldaţi bolnavi. închipuiţi-vă că la spitalele militare, unde bolesc soldaţi de maladii grele (encefalită, meningită, erizipel, scarlatină, ftizie), companiile sanitare practică -mulţumită aceluiaşi spirit de abrutizare - toate acele mici exerciţii menite să-i ţie în inconştienţă. Zilnic, la atâtea ceasuri din zi, parcă spre aţâtarea pulsului şi delirului, bolnavii sunt torturaţi de sunetul goarnei iritante, de răsteala comenzilor injuriante, de trăsnirea atâtor „să trăiţi", când nenorociţii au nevoie elementară de repaos şi linişte absolută. Probabil că doctorii militari îşi închipuie că această apropiere e necesară ca subiect pentru halucinaţiile muribunzilor lor.

Dar dacă trăim între baionete, să fie militărie peste tot!

MANTIA SFANŢULUI ŞTEFAN

Ori de câte ori d. Ionel Brătianu se arată pe banca ministerială, apariţia d-sale provoacă o senzaţie de parcă ar fi' vorba de cometa Halley, care apare la 76 ani o dată, iar un discurs al d-lui Ionel Brătianu e socotit drept un fenomen cosmic rar, dar neaşteptat, ca de pildă ivirea unei stele noi sau căderea Lunei pe Pământ...

D. dr. Vaida, cu prilejul ultimelor discuţii din Parlament, nu a prea cruţat pe nevăzutul şef al tuturor liberalilor României Mari. Şi fruntaşul ardelean a avut comparaţii foarte reuşite, dintre care cea cu Metternich, întors pe dos, cu căptuşeala în mână, nu este cea mai rea.

Cea mai bună, însă, este, cu siguranţă, comparaţia dintre d. Ionel Brătianu şi mantia Sfântului Ştefan, pe care ungurii o ţin închisă sub şapte lacăte la Budapesta şi nu o arată decât la zile mari.

Numai că mantia Sfântului Ştefan nu a putut salva pe unguri de catastrofa din 1918, după cum, desigur, nici d. Brătianu nu va putea salva Partidul Liberal din catastrofa care-1 pândeşte.

Minuni ca pe timpul zaimfului lui Salambo nu se mai petrec în vremurile noastre...

DUMA

Slăbiciunea unui guvern, impotenţa unui partid sunt în raport direct cu violenţele pe cari le desfăşoară.

Rahitic şi insuficient dintru început, guvernul liberal a socotit că alegeri silnice şi frauduloase îi vor asigura stăpânirea. Din urnele hoţite şi-a scos mamelucii, ca din borcane cu spirt lepădăturile. Dar nu i-au ajuns nici furtul, nici violenţa, nici căluşul, nici crima, nici vicleşugul.

Mameluc, jandarm şi detectiv, toate aceste creaturi pocite ale unor voinţi şubrede, âu dat greş.

Guvernul a cerşit, a implorat, apoi, o discuţie în Cameră, opoziţiei care refuza, hoţilor, o asemenea cinste şi, implicit, o asemenea recunoaştere. Câtă vreme opozanţii au fost dezbinaţi, el şi-a tărăgănit domnia cu sistemul exasperant al excluderii din şedinţă. Acum, în faţa Opoziţiei Unite, nici starea de asediu şi de bun plac, introdusă în Parlament prin acest sumar procedeu, nu îi mai priveşte. Cu tot brigandajul iniţial care i-a dat majorităţi, cu toată disciplina mamelucească şi cu toate sistemele de suprimare instituite, guvernul nu mai rezistă nici unor blajine şi urbane dezbateri. Gura lui făţarnică şi spurcată ţipă: *obstrucţie.* într-un spasm de reptilă călcată pe mijloc, el spumegă acum regulamentul discuţiilor, menit să amuţească şi pe cei scăpaţi, ca prin minune, de excludere. Parlamentul, în aceste împrejurări, a devenit o simplă Dumă ţaristă, o înscenare pentru desfătarea potentatului, un cavou al gândului şi al vorbei, o prevestire sinistră a nopţii de mâine. Căci istoria e proaspătă şi ne ţine în minte şi sub priviri, tuturora, ceea ce a urmat Dumei ţarului Niculae şi a zbirilor săi.

LIBERALII ÎN UNIFORMĂ

Zmeul de la Zgurița, de-abia debarcat la Constanța, unde guvernul l-a trimis să se repauzeze după atâtea emoții și isprăvi, s-a și făcut vinovat de noi delicte. Comandantul garnizoanei i-a dat, însă, zece zile de carceră, ca unui simplu ofițer de front, și a cerut mutarea jandarmului din localitate. Știm care va fi răspunsul ministrului, deși nu știm care a fost noua scofală a nepoftitului. Dar ceea ce e interesant, și mai presus de toate aceste amănunte, e felul de a judeca al agresorului cu soldă, e răsunetul, în mintea lui scâlciată, a unei campanii care a coalizat opoziția, a ruinat autoritatea guvernului, a desființat, printr-o cruntă batjocură, Parlamentul actual, a scos în stradă mulțimea și armata și a pus în evidență farsa constituțională montată de trei frați și o camarilă vigilentă, în bâlciul politicii noastre interne. Nimic din acest zbucium nu l-a mișcat pe rătăcit, nimic din aceste violente sfâșieri de cortină nu i-au luminat înțelegerea opacă. Pogorât, arhanghel cu pinteni, pe nisipul mării, ca într-un paradis de făgăduinți văratice, prima lui grijă a fost să accentueze, printr-o rățoială oarecare, subînțelesul de recompensă al vilegiaturii sale penale. în țeasta lui, desigur, s-a împlântat ideea că sfidările nesocotite îi câștigă încrederea miniștrilor, că orice abatere, orice abuz și ilegalitate e necesar întovărășită de răsplată. Și așa cum eroul de la Zgurița gândește, complicii săi toți din garnizoanele Basarabiei macerate gândesc. Treptat, în ultimii trei ani de orgie liberală, pe măsură ce se înmulțeau fărădelegile și înfloreau asasinatele, ei și-au afirmat utilitatea, mai întâi ca unelte oarbe, apoi ca tăinuitori incomozi și, la urmă, ca tovarăși și fârtați de crime ai guvernatorilor și ai miniștrilor. Și astăzi, când teama și neputința conducătorilor de a-și pedepsi rapturile e manifestă, când stăpânul nu mai e în stare să stâmpere nici chiar excesul de zel al lefegiului, ci se dedă cu dânsul la comedia josnică a pedepsei cu vilegiatură, ce alt îi mai rămâne decât să proclame fățiș frăția de cruce dintre instigatorii în haine negre ai Clubului liberal și călăii în veston albastru ai Jandarmeriei?

Aci au ajuns lucrurile: până deunăzi Jandarmeria constituia zestrea tuturor guvernelor. Liberalii, vrând nevrând, au ajuns azi să o încorporeze în partid. Statul va întreține de-acum înainte, cu soldă, hrană, straie și adăpost, cincizeci de mii de liberali în uniformă, însărcinați cu paza în țară. Guvernele viitoare vor trebui să se bizuie și

să se teamă de cincizeci de mii de liberali încazarmați și prevăzuți cu puști, cu mitraliere, cu telefoane, cu munițiuni, gata să asculte și gata să se revolte la un semn, care n-ar fi să pornească de la ministrul de Interne de atunci.

De această amenințare vor avea să țină seamă partidele și autoritățile, până la Rege, și cu toții i se vor închina ei și îi vor aduce plocon indulgența față de abuzuri și îi vor abandona, în schimbul unei liniști derizorii, populația de la sate și din coloniile de peste hotarele vechi, spre exploatare. Decădere și promiscuitate pe care guvernul Brătianu pe îndelete a pregătit-o spre a se menține. Ea se citește, de pe acum, în cele mai mici harțaguri și destrăbălări ale complicilor lui în albastru.

Iar guvernele de mâine îi vor pune, însă, capăt, oricâtă teroare ar inspira această gardă înarmată, această hoardă avidă, a cărei desființare doctorul Lupu a cerut-o încă de acum cinci ani.

CÂINII BUCUREȘTIULUI

De ce nu pleacă în vilegiatură câinii vagabonzi, când asfaltul e un manuscris cu reliefuri și adâncituri de cetit de către orbi, cu buricele degetelor? Frații lor, din rasa corcită în căinării, sub grija veterinarilor, ca nu cumva strop de sământă vulgară să se strecoare în vaginul de preț, ca un portofel de lux, al vreunei ogăroaice pur-sânge, călătoresc, totuși, pe timpul acesta, în *sleeping car,* spre răcoarea brazilor ori spre boarea mărilor, și nara lor s-a deprins de mult cu parfumurile și cu emanațiile giraldozate ale marilor hoteluri. Câinii vagabonzi ai Capitalei, a căror moarte violentă e reclamată de câteva ori pe an de o presă atentă la progresele rabiei, nu pleacă, însă, din București, fiindcă orașul a fost ținta supremă a carierei lor aventuroase. Povestea lor e un capitol de sociologie. Ilustrează mișcarea migratoare de la sate la orașe, lenta cucerire a cetăților de către aiuriștii și dezrădăcinații câmpului. Au sosit toamna după cărutele cu lemne și după butoaiele cu vin, ațintuți pe lângă osii, lihniți și răpuși de drum, când i-a înșfăcat, ca o vedenie, viața în patru dimensiuni a Capitalei și i-a rupt din ritmul lor de până atunci și de lângă tinicheaua cu păcură spânzurată între roțile scâlciate. Câțiva și-au zis: „aci e de noi"; alții au gândit: „rămânem doar de curiozitate"; alții au rămas pe nesimțite,

din nebăgare de seamă sau din abulie. Lupta lor e grea, ca a unor eroi balzacieni debarcați cu valize pline de opere inedite și cu buzunările goale. Unii și-au dat seama de valoarea socială a grupului și au așezat tabere în maidane, în grădinile publice sau în ospătarii. își duc zilele haiducește: veghe, pândă, jafuri și ambuscade. Alții au socotit că numai în singurătate insul e întreg și stăpân pe sine, și dintre ei s-au ales câinii-apași, câinii-cavaleri de industrie, pești și tapeuri de-a lungul bulevardelor și al parcurilor de vară. Și s^a ivit apoi câinele-poet, mai flămând ca toți, stingher și inadaptabil, stăpânit de obsesii indescifrabile și de nostalgia semenilor săi toți, lucru ce-l împiedică să scotocească în lăzile cu gunoi și să capete permis de liberă petrecere în câte o mahala pe care o administrează apașii sau haiducii. S-a ivit, apoi, câinele-cerșetor al cărui chip trădează o blazare și o lene profundă. Și vecinul său social, câinele-călugăr, semănând cu acei cuvioși pelerini încărcați cu ceasloave în cari se înscriu daniile credincioșilor pentru câte o biserică. încă o treaptă, și avem spectacolul medieval și atât de răsăritean al leprosului: câinele jupuit și plin de plăgi, acoperit de mușiță și de soare.

Orașul își mai are și printre câini nebunii săi. Ei caută, bolborosesc, gesticulează: merg cu vântul în față căci astfel li se ia din gânduri și din friguri. Și nu se opresc niciodată.

Aceștia, desigur, sunt cei ce vor descoperi, pentru toți, mijlocul suprem al sinuciderii. îl vor fura.oamenilor, precum și ei au furat zeilor, focul.

APOTEOZA

Peste câteva zile, Partidul Liberal își sărbătorește șeful. Nu vom încerca, în câteva linii, un portret și o biografie.

Sub masca de tiran, d. Brătianu ascunde trăsături complexe, și viața sa comodă de moștenitor a multiple situații și-a avut peripețiile sale cari au frizat și comicul, și tragicul, deopotrivă. Știm, însă, că articolele și discursurile, ce ne pândesc fără greș în *Viitorul,* și ospețe, vor accentua, toate, că e vorba de omul care a făcut războiul și România de astăzi. E o încercare disperată și tardivă de a face din acest bărbat hulit o figură simpatică și populară, atât de trebuincioasă în

aceste vremuri de vot universal, de neprevăzut și de frământare. Banda de psihologi [!] și de spoliatori înrolați în cluburile brătieniste se bizuie pe uimitoarea facultate de a uita a poporului nostru. Din trecutul plin de crime, de greșeli și de dezastre al lui Brătianu, ei speră să desprindă și să fixeze doar câteva date actuale pe cari să le prezinte ca isprăvi și victorii ale sărbătoritului. Ce rămâne, atunci, din lugubra și sângeroasa poveste a lui 1907? Nimic alta decât „împroprietărirea țăranilor" - așa cum s-a făcut. Dar din sinistra și foiletoneasca debarcare a lui Mitiță Sturza, șeful partidului? Desigur, providența care a favorizat cocoțarea „eroului" la putere... Iar înscenarea cu atentatul lui Jelea? Dovadă că Ion Brătianu e om mare, căci atentatul, mai ales neizbutit, consacră pe bărbatul politic. Controversările, monopolurile și privilegiile se uită în asemenea ocazii. Trecem la război, la Turtucaia, cu tragedia retragerii, cu putinele cu varză ale familiei în capul coloanelor învinse. Cu tifosul exantematic, cu trădarea rusă, cu pacea de la București, cu pierderea tezaurului prin trimiterea lui la Moscova. Ce rezultă din toate aceste dovezi de dezorientare, slăbiciune și incapacitate? România Mare, fără doar și poate. Iar din crimele Siguranței și hecatombele din Basarabia? Din prăvălirea valutei, din dezonoarea generalizată? Numai și numai privilegiul Băncii Naționale și un aranjament privat cu Palatul în privința succesiunii și rässuccesiunii la putere. Și orașul va fi pavoazat, detectivii și jandarmii vor organiza, de zor, entuziasmul.

SENILITATE

Suntem unica țară din lume incapabilă să se libereze prin propriile ei forțe. Servitudinea și trândăvia seculară ne-au deprins să așteptăm, în tăcere. Poporul a rezumat, lapidar, secretul și tactica rezistenței naționale: apa trece, pietrele rămân. Pietrele sunt oasele unui peisagiu. Oasele strămoșilor au fost pietrele unei istorii. Istorie dârză și tristă, de pasivități, de tranzacții și de contorsiuni reptiliene. O asemenea poveste își are, desigur, frumusețile ei. Cei ce au trăit-o, din tată în fiu, se aleg, firește, cu o cută sufletească particular de interesantă. Sub liniștea fermă a frunților pâlpâie o flacără deosebit de vie. în ochii deprinși, din străbuni, cu priveliștea aceluiași cer și țărm și

stâncă, o lumină, cu încetul, s-a topit, aşa cum se încheagă focul veacurilor în diamante. Pasiunile noastre joacă iluzoriu şi tainic ca limba comorilor pe ape. Lucrurile pământeşti nu ne înflăcărează, elanul înspre sacrificiu nu ia naştere; totul curge istoric şi fără greş, într-o frământare senină de limpezimi şi de strălucire, printre râpi smălţuite. în juru-ne, toate popoarele cunoşteau ridicări supreme şi prăbuşiri mortale. Noi ne-am menţinut, printre dezastre, într-o mediocritate şi un echilibru clasic.

Şi astăzi încă, între extremele ce sfâşie şi dezbină omenirea, păstrăm indiferenţa şi cumpătarea ce nu cunoaşte nici piscuri, nici abisuri. Ne găsim de-abia decât la porţile Orientului şi suntem, totuşi, cel mai oriental popor din lume.

De felul acesta de fericire, de ordine şi de pace, o bicisnică şi putredă oligarhie se bucură, fiindcă nimeni nu simte că folosul de a o răpune preţuieşte cât sforţarea de trebuinţă. De fraţii Brătianu, desigur, numai moartea lor ne va libera. Liniştiţi-vă! Nu e un îndemn la ucidere! Sunt eu însumi prea prudent, pentru a-1 da şi prea cunoscător, pentru a crede că voi fi ascultat. De o crimă politică, la noi, un singur om e în stare: d. Romulus Voinescu. De o revoluţie, o singură clasă: oligarhia. Citiţi istoria neamului.

E vorba, deci, de moartea naturală, simplă, moartea în pat, cu spovedanie, cuminecătură, cu gâfâieli, cu crispările ştiute ale degetelor pe aşternut, a celor doi fraţi: Ionel şi Vintilă.

Treisprezece milioane de sclavi aşteaptă, obscur şi subconştient, sughiţul liberator. Tiranii au împlinit şase zeci de ani. înţelepciunea populară îşi zice: mult a fost, puţin a rămas. Şi aşteaptă. Aşteaptă, cum a aşteptat sute de ani sub slavi, sute sub turci, o sută sub fanarioţi şi încă o sută sub neofanarioţi.

Vom reveni, desigur, la scurtul răstimp de libertate din 1920. Căci semnele obştescului şi execrabilului sfârşit sporesc.

Priviţi-1, în adevăr, pe d. Ionel Brătianu. Sunt doi ani de când nu-1 mai recunoaştem. O nervozitate şi o pripeală, neobişnuită, îl scutură ca frigurile. O văpaie ciudată îl mistuie. Neastâmpărul acesta nou îl smulge brusc din poza-i studiată şi tolănită de padişah, îl dezlănţuie în gesturi macabre de cadavru galvanizat, îi agaţă vocea de note riscate şi stridente, îi răscoleşte ordonanţa frazelor şi stratul vocabulelor, aşa cum furtuna scoate la suprafaţă toate măruntaiele, putrefacţiile şi pociturile mării. Potentatul, reţinut şi taciturn, e zgâlţâit de furii epileptice, e târât de un puhoi de vorbe murdare şi de ameninţări spumoase şi puerile, ca bolnavii cari blestemă până la epuizare în curţile ospiciilor. Unde îi sunt calmul şi stăpânirea de sine? Acest calm şi această stăpânire de sine, pe care o avea, pentru cu totul alte motive, şi învingătorul său Alex. Marghiloman, au făcut, în cea mai mare parte, succesul carierei d-lui Ionel Brătianu. Graţie tăcerii şi atitudinii sale de sfinx şi-a creat un mister, şi-a clădit un prestigiu, sporit mereu de proiecţiunea propriilor sale umbre, enorme. Publicul şi-a zis, mai ales în anii neutralităţii, că o înţelepciune de sfânt s-a cuibărit sub masca lui de calif somnolent şi sângeros. Intelectualii au gândit că o ştiinţă complicată şi subtilă, un talent înnăscut în ale guvernării, o cugetare aristocratică şi rafinată l-au izolat într-un superior dispreţ, într-un mutism hermetic, într-un turn de fildeş, din care privirile lui infailibile scrutează toate orizonturile. Prietenii săi au lucrat din răsputeri la lăţirea legendei unui Brătianu filosof, artist, preţuitor delicat al lucrurilor de artă, amator de nuanţe imperceptibile vulgului, bibliofil priceput, amant felin, voinţă de fier, făptură de armonii şi de contraste cheltuită în sieste fertile.

Iată, însă, că supraomul nostru intră în faza sa de agitaţie. Ion dă cu oiştea în gardul turnului său de fildeş. Prin câteva brutalităţi, în Parlament, izbuteşte cel mai uşor dintre lucruri: să treacă de la sublim la ridicul. Efigia de satrap asiatic se strâmbă în caricatură: simplă deplasare de linii.

în sfârşit, ţine un discurs la Bacău şi-şi califică opozanţii de „câini". După două săptămâni de spasmuri cerebrale, modifică, la Deva, epitetul în acela de „câini turbaţi". Iată la ce se reduce fineţea şefului taciturn, verbul său corosiv, oratoria sa de om de stat: un calificativ trivial de ţaţă bătrână, care l-ar fi aplicat, însă, într-un chip infinit mai pitoresc şi mai potrivit în disputele sale homerice. Un calificativ, însă, asupra căruia a insistat, cu fel de fel de accente şi zorzoane, pentru a-1 pune în evidenţă, pentru a dovedi cât de măgulit se simte bietul bătrân de a fi dat peste o asemenea *trouvaille*[1] Dezamăgire! E romanul fecioarei care se revelează iubitului, curvă.

O constatare se impune, deci. Aceea că Ion Brătianu a avut în viaţă-i un singur talent: al atitudinii. Câtă vreme era stăpân pe sine, a ştiut să nu-şi dea în petic, tăcând cu încăpăţânare. Simptomele ramolismului, însă, au apărut. Incontinenţa senilă, care 1-a izbit, 1-a divulgat. Farsa a fost jucată bine, afară de ultima scenă.

[1] **Descoperire fericită, „găselniţă" (franc).**

Şi suntem siguri că incontinenţei morale, cea fizică îi urmează. Sfincterele d-lui Brătianu trebuie să fi slăbit. După-mesele, Excelenţa sa trebuie să fie mai grăbit, mult mai grăbit ca odinioară. Curând, curând nu va mai avea timpul necesar să ajungă, intact, în locul unde regii merg fară sceptru şi miniştrii fără şef de cabinet. Curând, Ion Brătianu îşi va lua soră de caritate.

Iată ceea ce ţara simte ascultându-i cuvintele.

Iată de ce ţara, după uzul secular, aşteaptă, mai impasibilă ca oricând.

ZMEI ŞI CĂPCĂUNI

Săpători mexicani au dezgropat, într-o regiune inexplorată, schelete „omeneşti" măsurând până la trei metri şi jumătate înălţime. Basmele, cu încetul, se adeveresc. Amintirea confuză şi anonimă a popoarelor străbate bezna timpurilor şi, ceea ce ea smulge acelor depărtări, ni le readuce ca plăsmuiri ale minţii, avânturi naive pe tărâmurile mişcătoare ale poeziei. Cai înaripaţi cu suflarea de jăratic, balauri cât peşterile, femei de mare şi păsări monstre, într-o încurcătură divină de calităţi şi atribute, cercetările treptate le-au răpit basmului şi închipuirii. Substituindu-se poetului popular, Cuvier le-a reconstruit şi muzeele ni Ie oferă, ca pe un vânat banal, încremenite în poze apocaliptice, dar cu acte de identitate în regulă, după bare de fier şi lespezi de sticlă. A venit, apoi, rândul oraşelor scufundate şi a cetăţilor încremenite de o vrajă, în inimi de codru nepătruns. Farmecul a fost risipit şi legenda e autentificată de explorarea pădurilor virgine şi de turburarea adâncurilor de cristal.

Porturi fară nume, temple fară zei se descoperă într-o tăcere de liane, de musculiţe sau de înotătoare fară glas, în fiecare an.

Poate vom captura într-o zi şi vasul-fantomă? Noi credem, tot mai cu tărie, în realitatea lui. Şi până când îi vom pipăi pânzele de zăpadă şi-i vom auzi bârnele înverzite şi lanţurile de rugină, iată, din Mexic, adeverirea zmeilor, zmeoaicelor şi căpcăunilor cari ne populau visurile copilăriei. Ne grăbim să credem în ei fiindcă, mai de mult, Statu-Palmă-Barbă-Cot şi piticii săi au fost verificaţi în nu mai ştim care ţară.

Fiindcă şi Baudelaire a vorbit, cu vorbe veşnice, de o gigantă din vremea când verva puternică a naturii zămislea zilnic copii monstruoşi... Fiindcă poezia, mereu sprijinită de ştiinţa care, târâş-grăpiş, o urmează, nu ne mai apare decât ca răsamintirea unei creaţiuni fabuloase ce şi-a lăsat vedeniile în adâncurile sufletului nostru milenar.

MINUNEA DE IERI:
Au lins unde au scuipat!

Cinci zile după măgăria de la Fundaţie şi două după mascarada poliţisto-studenţească de la Sindicatul Ziariştilor, ziarul imund al guvernului intervine în chestia Guemut cu scuze plate. în tot acest timp, guvernul care primea, cu o neruşinare într-adevăr brătienistă, darul pe care solul Franţei şi al Drepturilor Omului îl aducea, din partea d-lui de Monzie, tinerimei române, a tăcut, tăcerea suspectă a spionului şi a trădătorului. Ne-am întrebat, în răstimp, care putea fi motivul înscenării abjecte, a agresiunii ticăloase şi inutile, a cărei victimă fară apărare a fost una din cele mai de frunte personalităţi intelectuale franceze?

Ne căzneam să descifrăm tâlcul acestei greşeli infame, interesul guvernului nostru de a-şi crea în opinia Franţei şi în cercurile ei conducătoare o ostilitate redutabilă şi binemeritată. Oricâtă îngustime de spirit atribuiam d-lui Tătărescu, oricâtă decrepitudine intelectuală presupuneam d-lui Brătianu, şi nu găseam, totuşi, explicaţia faptului că aceşti oameni au trimis un asasin calificat şi douăzeci de agenţi să insulte pe un conferenţiar, capabil, cu vârf şi îndesat, să ne întoarcă jignirea.

Oricât de constipat e Vintilă, regizorul suprem al tuturor mârşăviilor de la noi, el ştia că în apropiata sa călătorie la Paris va trata cu un guvern în care sunt doisprezece membri ai Ligii Drepturilor Omului, doisprezece prieteni personali ai lui Guernut. Şi faţă de aceştia, nu puteam crede că Vintilă îşi închipuia să joace cu succes farsa nevinovatului, surprins de „fascismul român".

Adevărul s-a dezvăluit ieri, miercuri, la 8 dimineaţa, unui redactor al *Faclei* care, cerând la telefon agenţia „Rador", a găsit-o în legătură cu „casa primului ministru". Dictatorul României dorea să cunoască rezultatul votului din Camera Franceză. îl ştiţi: prim-ministrul Painleve se bizuie pe o majoritate refăcută de 500 voturi. Vă închipuiţi acum cari au fost speranţele d-lui Brătianu, dacă d-sa a făcut

efortul catastrofal de a veni la ora 8 dimineața la telefon - şi cât de cumplită i-a fost dezamăgirea.

Şi, o dată cu aceasta, misterul mişeliei de la Sindicatul Ziariştilor se risipeşte. D. Brătianu provocase pe d. Guernut fiindcă se aştepta *la căderea Ligii Drepturilor Omului, adică a guvernului Painleve, de la putere.* D. Brătianu scontase, cu faimosul său spirit de prevedere, care ne-a dus la Turtucaia, votul de blam al socialiştilor francezi, răsturnarea lui Panleve pe chestia Marocului.

De aceea, criminalul şi scandalagii, tocmiți, strigau în sala Sindicatului: „trăiască Poincare, *vive* Millerand". Zelul deputatului Ianculescu şi al unui ziarist de la *Viitorul,* maşinația aceasta ieftină, constituia, în acelaşi timp, un act de slugărnicie față de viitorul guvern francez Poincare—Millerand, care avea să acorde împrumuturi zeloşilor şi obraznicilor insultători ai d-lor Guernut şi Painleve.

Tardiv şi pocăit şi plat, comunicatul de scuze penibile al *Viitorului* aruncă asupra „studențimei", care n-a avut nici un amestec în această chestie, răspunderea ireparabilei şi josnicei gafe. încă o dată, încercarea politicienilor noştri de a face politică „externă", de a jongla de aici cu ministerele Europei, a dat, lamentabil, greş. Aproape că regretăm timpurile când aceste caricaturi de Cromwelli şi Metternichi erau de aproape supravegheate şi tutelate de răposatul Rege, care le cunoştea, le dispreţuia şi le inspira teamă.

A TREIA FUNDAȚIE

O veste ciudată ne-au adus ziarele de ieri. Pasă-mi-te, cu prilejul apropiatei sărbători a d-lui Ion Brătianu, familia care ne guvernează, prietenii ei, partidul şi țara, evident național-liberală, se vor cotiza pentru a dărui, generațiilor de azi şi de mâine, o fundație de cultură nouă, sub numele inebranlabilei şi pământenei dinastii de la Florica. E un omagiu pe care căpătuiții şi îndopații casei năzuiesc să-1 aducă marelui om, totalmente incapabil de rezistență când e amenințat să i se ridice astfel un fel de monument anticipativ.

Mai ales când întreprinderea aceasta, cu atâtea naționale scopuri proiectată, se va săvârşi fără concursul pecuniar al şefului şi al rubedeniilor sale. Fiindcă e o chestie de elementară delicatețǎ din partea clienților şi a partizanilor ca „strângerea fondurilor" să se efectueze fără tărăboi şi, în acelaşi timp, cu o discreție şi o rapiditate care să nu permită premierului să se sesizeze. Providențialul făuritor al României Mari şi predestinatul său frate de la Finanțe vor şti, în această privință, să se facă n-aude, n-a vede. E o artă uşoară şi pe care, îndeajuns, ei o posedă. Când geamătul temnițelor pline nu le supără urechile, cum oare să-i impresioneze o vertiginoasă chetă, un sfios foşnet de bancnote menite să le gâdile vanitatea şi să le nemurească numele? Bani se vor aduna, fireşte, cu nemiluita şi în primul rând instituțiile publice vor fi cele mai grav tapate. Țara va contribui, deci, cea dintâi şi cel mai mult la proslăvirea în cărămidă şi beton a celei mai costisitoare şi cărpănoase dintre familii. întreprinderile particulare, apoi, din Regat şi din colonii, întreprinderi româneşti minoritare şi evreieşti, mai cu seamă evreieşti, vor fi fără cruțare impuse. Capacitatea de amenințare şi şantaj a Partidului Liberal e imensă. Cum să dea, oare, îndărăt un Blank, un Bercovici şi industriile din Ardeal şi atâtea altele de la o cât de hapsână şi dureroasă indemnizație? Suntem siguri că vor figura în fruntea listei şi că băncile, asociațiile şi cointeresările regimului, de formă incitate la un modest sacrificiu, se vor clasa, prin modicitatea contribuției, de-abia la coadă. Totalul va fi, însă, impozant. E ceea ce, desigur, îl consolează pe d. Vintilă Brătianu, adversarul cheltuielilor inutile. Cât trebuie să-1 fi indispus pe harnicul spoliator ideea ridicării unui aşezământ de cultură. Iarăşi cărți, iarăşi tiparnițe, iarăşi cugetare şi discuții. E atât de bine în clar-obscur şi mediocritate! Poporul acesta „sărac" n-are nevoie nici de prea multă lumină, nici de absolut întuneric. Gândirea îl atacă mai crunt ca pelagra, alcoolismul şi sifilisul. O pătură suprapusă de dascăli şi popi, de câteva mii de contabili, de contramaeştri şi de plutonieri-majori îi pot asigura, pe veci, fericirea. Ce năstruşnică idee să zideşti pentru bucoavne şi studenți! Studenții - lucrul s-a dovedit - nu sunt buni decât pentru spargeri de geamuri, pentru zădărnicirea conferințelor şi lecturilor. Inconsecvența de a le oferi astăzi cărți le poate fi fatală... Şi, chinuit de asemenea negre îndoieli, fratele olimpicului, de altădată, şef, ar fi zădărnicit totul dacă nu i s-ar fi sugerat că o fundație, cu tot caracterul ei dezinteresat, poate deveni o afacere ca oricare alta: citadelă bine şi anual subvenționată, pentru cerebralii partidului.

Aşa se face că familia Brătianu a consimțit unei acțiuni care îi dezminte întreaga concepție şi întreg trecutul. Oamenii aceştia cari nici în țară, nici peste hotare, n-au asistat la un spectacol, n-au audiat

un concert, n-au vizitat un muzeu sau o expoziţie, nu s-ar fi decis să înalţe o Fundaţie fără siguranţa că nu vor avea să-şi dezlege pungile ghiftuite şi fără certitudinea că totul se va realiza după tipicul cointeresărilor. Fundaţia Ion Brătianu îşi mai are, însă, şi tâlcul ei. E cea de a treia fundaţie culturală, alături de a lui Carol I, unde flutură barba morcoveaţă a lui Samurcaş, şi după aceea a prinţului Carol, de unde poetul Nichifor Crainic propovăduieşte, cu o seriozitate dezarmantă, ortodoxia. (Nu pomenim de Fundaţia Elias în această înşiruire augustă.) Şi atunci, gestul Brătienilor se intercalează, cu atât mai semeţ, între acel a trei generaţii regale. Dinastia Brătienilor îşi va avea piramida ei, între a lui Carol I şi a lui Carol al II-lea, pe locul hărăzit, în timp, fundaţiei Regelui Ferdinand şi marcându-i, cu perfidie, absenţa.

AUSTRIA ŞI AUTODETERMINAREA

Spaima cea nouă şi cumplită a războinicilor din toată lumea e pricinuită de mişcarea unionistă din Austria. Poporul cere unirea cu Germania. Voinţa lui e atât de evidentă, firească şi dreaptă că nimeni nu o tăgăduieşte când toţi, totuşi, o reprimă. Marile puteri şi vecinii caută, în friguri, o soluţie care să devieze, cel puţin vremelnic, Austria de la destinele sale. S-a arătat de atâtea ori că, în organizarea de astăzi a continentului, mica republică nu poate vieţui. Ţărişoară cu o capitală hipertrofică, asemenea micilor monştri hidrocefali din iarmaroace, ea are de ales între moarte, pe de o parte, şi unirea cu Ungaria, ori cu Germania, sau intrarea într-o confederaţie danubiană, pe de alta. In toate aceste direcţii, însă, paşii ei împleticiţi calcă pe interese profund dureroase, pe susceptibilităţi suprasensibile şi pe previziuni politice depărtate şi complicate.

Să fie oare Austria sortită morţii prin asfixie ori prin congestie, cu diadema Vienei pe tâmple? Un simplu cadavru pe ţărmul Dunării? E şi asta o primejdie de miasme şi pestilente pentru mult prea bătrâna Europă. Şi, fiindcă vecinii şi puterile nu se încumetă să privească eroic realitatea, s-a recurs Ia cea mai răsuflantă medicină: a ventuzelor şi a luărilor de sânge. Din când în când, graniţele se deschid şi industria Austriei îşi scurge produsele. între timp, diplomaţia caută un sistem de a prelungi această agonie şi de a o face cât mai suportabilă. In acest scop, în fiecare an copiii Vienei sunt găzduiţi câte o vară întreagă în străinătate.

Umanitarismul Societăţi Naţiunilor e, astfel, satisfăcut.

Cum rămâne, însă, cu autodeterminarea?

Pentru acest principiu s-au sângerat patru ani popoarele şi, în numele lui, steagurile pacifice ale Americei au trecut războinic oceanul. Astăzi, aceleaşi tratate, cari îl consacră şi-1 pun la baza noilor aşezări etnice, îl suprimă, printr-o clauză ipocrită, când s-ar întâmpla să fie invocat în favoarea Austriei. „Pericolul german; Germania mărită, deşi învinsă"... Ce importanţă mai au aceste jalnice argumente când e vorba de triumful unei mari idei de dreptate şi de pace omenească? Şi cât timp încă meschinele intrigi şi tergiversări ale diplomaţiei pleşuve şi sclerozate vor mai putea să împiedice acest triumf?

ÎNCĂ O LECŢIE

Leon Daudet, apostolul regalismului francez, a căzut în alegeri. Angevinii săi, cărora le scria prin gazete lucrări duioase şi fade, n-au răspuns, aşa cum sperase, atâtor îmbieri şi ispite. Faptul acesta mărunt, care vine după reîntărirea cartelului francez, după victoria din ce în ce mai marcată a ţărăniştilor croaţi şi după lovitura democratică din Grecia, constituie încă o lecţie pentru cei ce caută, în frământările de aiurea, un indiciu că Europa se reconstituie pe baze anterioare Marei Revoluţii şi un îndemn în sensul uneltirilor lor revoluţionare.

Sunt câteva zile de când o bandă plătită împiedica pe Guernut să vorbească, zbierând, în numele studenţimei române şi al „Franţei adevărate", *Vive Daudet!* Nu discutăm aci nici pretenţia ei de a reprezenta studenţimea, nici aceea, cu atât mai ridiculă, de a urla pentru adevărata Franţă, nici măcar capacitatea de a înţelege fie şi acţiunea retrogradă a regaliştilor francezi.

Pentru cei treizeci de ignoranţi cari alcătuiau fascia română, votul de la Angers nu are nici o semnificaţie. Are, însă, una pentru cei ce i-au trimis. Nefericitul Daudet n-a izbutit să intre în Parlamentul actual. în trecuta legislaţie el n-a figurat decât graţie jocului, adesea absurd, al proporţionalei. Invectivele, astăzi, calomniile şi ameninţă-

rile nu i-au mai servit la nimic. Republica respinge pretutindeni şi pentru totdeauna pe cei ce îi oferă un al patruzeci şi unulea rege şi importează, cu o lipsă de originalitate care necinsteşte spiritul francez, în orice direcţie inventiv şi creator, violenţele şi sistemele lui Mussolini. Exemplul acestuia, desigur, a întărâtat pe mulţi. S-a văzut că o mână de oameni hotărâţi şi energici, o ceată disperată care nu mai poate da înapoi, răstoarnă guverne şi terorizează o ţară. La Paris, cameloţii Regelui s-au organizat după această pildă şi în acelaşi scop. Agitaţia lor e sprijinită de o presă şi o doctrină cu succese de suprafaţă, datorită prestigiului intelectual al lui Maurras şi curajului de biurou al lui Leon Daudet. Foburgurile nobleţei de altădată, clerul şi nobleţea de provincie, refugiată, parte, în afaceri, susţin această campanie care, până la restaurarea Regelui Franţei, a îmbogăţit pe stiliştii ei. Procese de şantaj, de altfel, au contribuit la aceasta. Şi campania continuă, abundentă în afurisenii, în condamnări la moarte, în excluderi din viaţa publică, în certificate de patriotism sau trădare, asemenea, în această privinţă, cu stăruinţa prostănacă a *Viitorului* de a-şi clasifica vrăjmaşii în mişei şi vânduţi Sovietelor. Peste nouă ţări şi mări, servitorii aceloraşi interese se simt solidari în luptă şi avem, atunci, spasmurile epileptice de la Bucureşti şi îndârjirea asasină dar neputincioasă de la Sena. Acestei solidarităţi a minorităţilor neputincioase şi violente îi răspunde, însă, marşul irezistibil al evenimentelor, între cari micul fapt electoral din Angers spune că niciodată republicanismul şi democraţia n-au fost, totuşi, mai puţin primejduite decât azi.

REPUDIEREA LUI POPESCU-ZGURIŢA

Parchetul Militar din Iaşi a săvârşit un act de o eleganţă fără precedent în analele instanţelor marţiale. Şi-a declinat, anume, competenţa în afacerea faimosului locotenent Popescu-Zguriţa şi, motivând că inculpatul aparţine Jandarmeriei, deci Ministerului de Interne, a deferit - cum se zice - cazul tribunalelor civile. înţelegem toată semnificaţia acestei trimiteri. Nu e vorba numai de o satisfacţie care s-ar da publicului, sau opoziţiei, sau surtucarilor în general. Pentru a **stampară** marea furioasă, mateloţii sacrifică pe unul dintre ai lor. Se dă un om

mării. Parchetul Militar n-a adus nici o jertfă, fiindcă, mai ales după renunţarea sa de a sustrage pe un ofiţer răzbunării publice, este exclus ca judecătorii civili să-1 sfâşie.

Blândul Pantelimon Halippa n-ar îngădui, cel dintâi, aceasta. Populaţia n-ar mai cere moartea păcătosului.

Tactul celor de la Iaşi a îndrumat totul pe cale indulgenţei şi a împăcării. Dar hotărârea lor mai spune ceva. E începutul divorţului dintre armata de linie, menită să apere ţara, şi armata de poliţie, pusă în slujba Partidului Liberal, înjghebată anume pentru asuprirea populaţiei, pentru terorizarea adversarilor d-lui Brătianu şi devenită o anexă a cluburilor brătieniste. Trebuie să amintim aci prompta reacţiune a comandantului garnizoanei din Constanţa faţă de apucăturile jandarmului trimis acolo în vilegiatură: cele zece zile de arest şi cererea adresată ministerului de a strămuta pe nepoftit.

...Semne sigure că în rândurile ofiţerimii conştiinţa cetăţenească se trezeşte tot mai vie şi începe să respingă contopirea ei cu trupele de violenţă şi de afaceri, cu personalul în uniformă al unui partid petrolist şi bancar. Din ce în ce mai mult, din ce în ce mai limpede, se înţelege că mult discutatul antagonism dintre elementul militar şi civil e un fenomen superficial şi este opera liberalilor. Iată de ce aplaudăm hotărârea unor tribunale cari, de câte ori au depăşit stricta lor competinţă disciplinară, deveneau odioase instrumente de brătienism şi de reacţiune. Repudierea locotenentului Popescu înseamnă desolidarizarea ofiţerimei de Brătieni, de zbiri, de hoţi şi de călăi. Şi, prin aceasta, s-a şi făcut nefericitului agent de teroare un suprem serviciu: a atras asuprâ-i, ca un necesar schimb de eleganţă, indulgenţa judecătorilor civili.

MÂNA MOSCOVEI

După legaţia de la Paris a Chinei, veni rândul celei de la Berlin să fie cotropită de Fii Soarelui. Iar guvernul Cerescului Imperiu trimite o circulară- ultimatum capitalelor europene. Răscoala, în răsăritul cel mai depărtat, se întinde. Ca un codru dezmorţit de primăvara dintâi, lumea galbenă se înfioară de libertate. Supremaţia bătrânei şi neroade Europe e pe sfârşite. Zvonul care vine din Orient trece peste un lung şir de steaguri roşii. Revoluţii sociale? Mişcări naţionale?

Pentru noi, albii, cari ne măgulim laolaltă de preponderenţa culorii noastre pe planetă, e tot una dacă furtuna care ne alungă pe Vistula, pe Rin sau pe Danubiu se datoreşte urii negre sau palide, ori fanatismului mahomedan, ori patriotismului dispreţuit al Egiptului. Visul orgolios şi crud al lui Gourmont, care sperase într-o rasă aristocratică - cea albă -, servită şi adulată de toate celelalte chipuri ale pământului, se risipeşte. El atribuie sentimentalismului creştin această renunţare. O datorim doar fabricanţilor de arme şi muniţii, nesăţiosului capitalism care a pus la îndemâna robilor mijloacele stăpânilor. Iar acum prorocirile umoristice ale Kaiserului Wilhelm încep să se adeverească. Anglia, Franţa şi America întrezăresc clipa când legiunile străine şi trupele coloniale vor trebui licenţiate şi când trufaşele lor escadre se vor întoarce în vechile porturi. Teama politicienilor până aci merge. Dar profeţii epocii noastre, poeţi şi filosofi, se aşteaptă la destrămarea a însăşi felului de a gândi european. în locul cugetării clare, active şi precise a Occidentului, se vor aşeza negurile Răsăritului, tristeţile lui supreme, abdicările şi extazul potrivnic vieţii, vrăjmaş creaţiei. Şi această stare sufletească netezeşte calea invaziei, sosirea noului Tamerlan în fruntea milioanelor de asiatici, cu ochi piezişi, cu guri flămânde! Restriştea creşte în faţa ăstor viziuni apocaliptice, în cari Romulus-Voineştii Europei disting mâna Moscovei repartizând tonurile, fixând contururile, echilibrând masele. Să întâmpinăm că, în toate aceste incendii premergătoare cari mistuie puterile Europei, în Asia, în Anatolia, în Africa, vina cade tot asupra bătrânului continent sfâşiat de războaie şi incapabil de solidaritate? Rusia şi Germania, e drept, nu mai au motive să se solidarizeze cu fraţii de culoare şi de civilizaţie. Dar a vedea mâna Moscovei pretutindeni, e cel puţin o inconsecventă din partea celor ce, atribuindu-i, într-un moment, o forţă şi un rol atât de mare, se acordă, într-altul, a o nesocoti. Cum pot fi oare, simultan, comuniştii atât de slabi şi atât de puternici încât să înarmeze lumea galbenă şi musulmană şi, în acelaşi timp, să fie în tot minutul gata de prăbuşire?

Diplomaţiile şi guvernele paralitice ale Apusului caută în „mâna Moscovei" numai pretextul evacuărilor viitoare şi justificarea iminenţei şi imensei lor înfrângeri coloniale. Iar cauza reală este sleirea şi dezorganizarea unei lumi care nu mai poate reacţiona solidar în faţa loviturilor din afară, căci concertul european de altădată e dezagregat.

Şi nu se mai poate reconstitui înăuntru din pricina dezbinărilor neîmpăcate şi a prăpăstiilor sociale, fără de fund, de-acum.

O AFACERE TENEBROASĂ

Elanul intempestiv al unui avocat, care şi-a provocat la duel maestrul, a dat naştere unui scandal cu repercusiuni surprinzătoare. Presa, baroul, asociaţiile profesionale se agită. Prestigiul magistraturii e în joc. Se pronunţă, cu o stăruinţă din ce în ce mai suspectă, numele unui înalt magistrat. Obscurul, până mai ieri, Van Saanen dispare în propria sa chestie, în ciuda mişcărilor sale dezordonate de om osândit să se scufunde. Rigori excesive, urgii disproporţionale s-au abătut asupra lui şi a micii sale fapte. în ţara celor mai vaste panamale, în zilele celei mai pestilenţiale corupţii, când jumătate din membrii guvernului şi Parlamentului n-au înfundat încă Văcăreştii, soartajunelui avocat, chiar dacă vina îi va fi dovedită, ne apare vitregă din cale afară. Mai ales că şoaptele cari forfotesc prin oraş, şi pe cari nimeni nu cutează încă să le divulge, descoperă în tot acest surprinzător scandal maşinaţiile sinistre ale ministrului Mârzescu, năzuinţa Partidului Liberal de a descăuna pe unul din cei mai independenţi magistraţi şi interesele, de data asta paralele, ale unei bănci atentă la nevoile şi procesele importantei sale clientele.

Se vorbeşte, cu prilejul acesta, de salariile magistraturii. Momentul pare a fi sunat pentru ameliorarea situaţiei materiale. Cine să aibă, însă, interesul să înalţe magistratura deasupra nevoilor zilnice şi a presiunilor concupiscente? Toată lumea cunoaşte uneltirile liberalilor pentru a-şi aservi magistratura şi pentru cucerirea locului de prim-prezident la Apel, în jurul căruia tocmai se dă lupta. Şi ştim cu toţii că regimurile oligarhice nu pot tolera o justiţie independentă.

Să sperăm, totuşi, dar speranţa noastră e plăpândă, că magistraţii îşi vor lua singuri, cu prilejul acesta, destinele în mâini. Mântuirea lor, prin ei înşişi. Să aşteptăm. Poate că afacerea Van Saanen nu se va mărgini la strivirea unui tânăr şi compromiterea unui magistrat.

DUPĂ AUTODETERMINAREA BASARABIEI

Calomnie, corupţie, ameninţare, violenţă, teroare, tot ceea ce carac-terizează regimul oligarhic în Basarabia, tot ceea ce s-a afirmat, încă o dată, într-o disperată înteţire, în zilele acestea de alegeri parţi-

ale, n-a izbutit întru nimic. Populaţia şi-a spus cuvântul, scuipând în obrazul asupritorilor căluşul pe care aceştia i-l apăsau pe gură, cu patul puştilor. Lupta nelealǎ şi anevoioasă s-a dat într-o capitală şi într-un judeţ cu o populaţie, întâmplător, mai puţin urgisită. Căci la Chişinău forţa îmbracă mănuşi şi moartea poartă surâs afabil. Centrul e stăpânit de aristocraţi ruşi şi moldoveni, negustorimea, numeroasă, face afaceri, biurocraţia îşi complectează lipsurile bugetare, samsarii mişună: un ansamblu amator de ordine, în cel mai brătienist sens al cuvântului. La lumina acestor considerente, izbânda opoziţiei capătă cu atât mai neaşteptată amploare. Nu e vorba numai de înfrângerea unui partid care urmărea să-şi valorifice, printr-o biruinţă electorală, drepturile de moştenire asupra puterii. Averescanii încearcă acum să diminueze succesul şi semnificaţia votului. Ei nu vor izbuti nici măcar să ia parte la discuţie. Absenţi în propria lor restrişte, ruşinea zilei revine în cea mai mare parte guvernului care le-a procurat, cu dărnicie, mijloace, baionete, contingente, cenzură, administraţie şi morţi să le complecteze numărul. Nu e o simplă întâmplare că averescanii şi liberalii s-au prezintat aliaţi în alegerile dintr-o provincie în care ei înfăţişează acel regim, cu aceleaşi procedeuri în continuare. Răspunsul categoric, verdictul implacabil al populaţiei nu loveşte deci un candidat momentan şi două vremelnice partide. Chişinăul s-a rostit împotrivă chiar încă o dată, dar zadarnic şi-a dezlănţuit apucăturile pentru un suprem efect. Basarabia şi-a condamnat cu glas limpede călăii. Şi, în ciuda celor ce stăruie să-i înăbuşe voinţa, s-a autodeterminat. Acum când Chişinăul s-a rostit cu o atât de impresionantă majoritate împotriva celor ce reprezintă acolo asuprirea şi spoliaţiunea, cu atât mai mult se poate ghici care ar fi eventual rezultatul unor alegeri în întreaga nefericită provincie. Am şti, anume, sfârşitul războiului dintre Stere şi Ionel Brătianu şi concluzia în chestiunea a ceea ce fiecare dintre aceştia, printre noi, reprezintă.

Le-a rămas, fireşte, averescanilor şi liberalilor calea insinuării şi a injuriei. Comparşii au şi apucat pe acest drum şi ziarele lor de sâmbătă seară atribuie victoria opoziţiei, voturilor sovietice, antipatriotice şi ruso-file. Exasperarea şi inconştienţa celor două partide oligarhice, cari tind să restaureze dulcele, de altădată, sistem al alternării la cârmă, nu s-a sfiit să proclame, astfel, că cel mai mare oraş şi cel mai avut şi populat judeţ al Basarabiei s-a pronunţat, votând cu ţărăniştii, pentru... unirea cu Rusia. E interpretarea dată de patriotismul averesco-guvernamental superbului act de autodeterminare pe care-l constituie votul din săptămâna trecută. După logica aceasta, clasa noastră conducătoare se va pomeni, în curând, că toată ţara, de la Nistru la Tisa, trece la inamic. Semnele de până acum sunt nu se poate mai prevestitoare. Ţărănismul a devenit o primejdie şi, după zdrobitorul succes de la Chişinău, liberalii se vor strădui din răsputeri să-l sugrume. Aducerea averescanilor la putere are desigur acest unic scop. Din rândurile lor lipseşte însă, Argetoianu, iar alături de ţărănişti mai sunt două puternice partide. Dacă toată această coaliţie va şti să-şi alieze şi muncitorimea oraşelor, a sistemului de guvernare care să o reorganizeze şi să-i apere cu sinceritate interesele, visurile de dominaţie şi de exploatare ale liberalilor se vor spulbera, din toamna care vine, pe veşnicie.

IERI, ASTĂZI ŞI MÂINE

Sosesc la redacţie telegramele Rador, tipărite pe foi volante, cu litere Yost. Berlin - Roma - Paris - Londra - Moscova - New-York: din toate părţile lumii sosesc veştile printr-un miracol al unei substanţe poate vecină, poate mai subţiată şi, în sine, aceeaşi cu tot ceea ce simţim şi trăim în sufletele noastre infirme. Şi am născocit, pentru acestea, proteza aparatelor de telegrafie şi de telefonie fără fir. Spaţiul a fost, deodată, biruit, timpul întrecut, materia, prea fluidă, prinsă şi robită. Ultima invenţie nu e superioară, *în scop,* ochelarului, tubului acustic, piciorului de lemn, dintelui cu şurub. Totuşi, ce transformări au fost, mulţumită ei, cu putinţă! Ce incalculabile repercusiuni pot avea ele, în viitor, pentru soarta omenirii, cu micile ei naţionalisme, pentru soarta planetei, izolată în haos, pe un cerc de trei sute şase zeci de zile. Toată viaţa ei, în clipa de faţă, în ceea ce are mai important, s-a precipitat în cele câteva file Rador. O simplă căutătură şi cele cinci rase de muritori se frământă sub ochii tăi calmi. Formidabila orchestră a omenirii zace, ca pe o placă telefonică, pe o coală de hârtie, iar conştiinţa, asemeni acului care trezeşte sunetele, va însufleţi toate aceste slove fără de sens, toate aceste fraze fără de viaţă. Ideea miracolului se impune şi te exaltă. Nimic nu se pierde, nimic nu se ascunde, totul se petrece, aproape simultan, pretutindeni. înţeleg azi de ce ochiul lui Dumnezeu vede toate, când orice rază îl caută, iar pe

mine orice zvon, orice şoaptă mă iscodeşte. Chiar acum, fară să aud, mulţime de concerte minunate mă înconjoară. Ele trec, în roi sonor, într-un raport, supranatural menţinut, de acorduri, trec mări şi ţări, păduri şi munţi, ziduri de cremene şi de beton, până la urechile mele şi ale tale. O apăsare de buton mă va înălţa în acest mediu fermecat în care mă scald, fără să simt. Sculptorul Milita Petraşcu mi-a înlesnit, cu amabilitate, de câteva ori, această încântare naivă. Ce secol! ce epocă! ce fericire s-o trăieşti, să fi asistat la începuturile ei!

Şi privirile cad pe filele Rador, cu dragoste: *Şomajul în Anglia* (un milion două sute cincizeci de mii de oameni fară lucru) *e în creştere. Tratativele dintre tradeunionuri şi patroni s-au întrerupt. Greva minerilor belgieni continuă. Războiul vamal germano-polon s-a înteţit. Industriile Austriei se închid. Ungaria n-are materii prime... Abd-el-Krim refuză propunerile de pace. Dezordinile din China iau proporţii...*

...Ce înseamnă toate astea? Cine turbură beţia secolului-minune? Cum e cu putinţă ca mintea omenească, atotputernică şi atotînţeleaptă, fiindcă a răpus natura, i-a scrutat tainele, i-a risipit amăgirile, i-a înfrânt capriciile şi i-a încălecat forţele, să nu fie în stare să lecuiască aceste rele meschine, aceste fără de rost mizerii? Mâine, voinţa omului va utiliza fluxul mărilor şi energia soarelui, cum ar îmblânzi un armăsar tânăr, şi va chema din criptele lui iluzorii trecutul, cum şi-ar pune ochelarii să citească gazeta. Şi aceeaşi voinţă, aceeaşi inteligenţă nu poate să împace două popoare vecine şi două clase învrăjbite?

- De ce a rămas pe drumuri un milion de lucrători englezi?
- Fiindcă dominionuriîe şi coloniile de altădată nu mai sunt debuşeuri, ci centre producătoare...
- Dar concurenţa germano-polonă de ce duce la război?
- De ce se iroseşte industria Austriei şi a Ungariei?
- De ce se deschide cu sânge drum produselor franceze şi spaniole?
- De ce asmute Rusia hoardele galbene asupră-ne?
- De ce se rup relaţiile atât de proaspete între Apus şi Răsărit?
- Cine dă această nesocotită şi absurdă osândă punând Europei să se înăbuşe, ca un negustor, în propriile ei mărfuri şi Americii să cadă, ca un bancher, în capcana pivniţelor ei cu aur cari nu se mai deschid pe dinăuntru?

Gândul caută o soluţie pe baza acestor date. Un control al producţiei generale care să impună anumite limite... O repartiţie a debuşeurilor, o participare, entuziastă, la sacrificii. Atunci poate cei puţini n-ar mai trăi atât de inutil de bine şi cei mulţi n-ar mai flămânzi. Evident, acesta e scopul dictaturilor răsărite pe ruinele democraţiilor. Ele înăbuşă cel puţin strigătul făcut pentru toate urechile, pentru a nu da ascultare decât armoniilor din radiofon. Şi la capătul acestor dibuieli febrile de a găsi o ordine nouă, care să fie, însă, tot cea veche, avem cu toţii o cunoscută scăpare: un război tânăr, crâncen, admirabil, un război chimic, cu gaze, cu raze, cu surprize ştiinţifice fioroase şi inedite, un război general, fireşte, care să ne poarte, cu secole, înapoi.

Altfel, timpul nostru blestemat e în stare să ne împingă *înainte]*

UN CAZ DE INFLUENŢĂ LITERARĂ

Gloria beletristică şi retorică a d-lui Brătianu, proclamată în zaiafeturile de la Bacău şi de la Deva, nu-l mai lasă pe d. Chirculescu să doarmă. Cel mai şters şi neobservat dintre miniştrii actualului cabinet (îl rugăm pe rivalul său, Lapedatu să nu se supere) a fost şi cel mai profund impresionat de vehemenţa subită a şefblui, incapabil de a se stăpâni, sau cel puţin de a se înnoi, şi evident căzut în senilitate. Pentru d. Chirculescu, senil înnăscut, semnele cari trădau decrepitudinea d-lui Brătianu erau inexistente. Ceea ce vedea şi auzea nu era o agitaţie superficială şi premergătoare paraliziei, ci un superb elan dictatorial, o izbucnire de forţă a unui temperament despotic şi supravital. Fascinat, blajinul, ştersul şi comodul Chirculescu s-a văzut, deodată, cu uimire, pe sine, ţâşnind din obiceiurile mironosiţe şi modeste care-l prindeau atât de bine. Iată-l, fără să-şi dea seama ce se petrece cu el însuşi, scuipând trivialităţi disproporţionate; răcnind ameninţări infernale, la nu mai ştim ce ospăţ şi ce întrunire, la adresa opoziţiei unite. Dacă invectivele inepte şi vulgare, de mai deunăzi, ale d-lui Brătianu au stârnit la unii uimire, la alţii indignare, ieşirea, în schimb, a Chirculescului său n-a trezit nici râs, nici măcar compătimire. Presa i-a înregistrat vocabularul şi accesul, şi atâta tot. Gloria literară retorică a şefului l-a îmbrăţişat şi pe dânsul. Sărmanul Chirculescu, era şi timpul! Ani de-a rândul a aşteptat, fără să crâcnească, graţia mai-marilor şi când aceştia s-au convins că e îndeajuns de dezarmat de zgâr-

cenia naturii, şi de compromis (vezi Tişiţa) pentru a nu reprezenta decât o unealtă docilă în mâinile stăpânilor, l-au numit ministru, ni se pare, al Muncii. Al Muncii, cum ar fi putut şi al Artelor, al Minorităţilor, al Şcolilor, al vreunei provincii alipite... Chirculescu ar fi dus, în politică, aceeaşi viaţă subalternă şi înceată a făpturilor sărace şi de viaţă şi de duh, fără acest fenomen de influenţă literară, graţie căruia s-a pomenit maimuţărindu-şi, cu patos şi cu bale, şeful. Farsele subconştientului! Vâlva unei zile l-a ridicat pe creştetul valurilor. E ziua cea mare a unui mic şi umil ministru. Fieştecine îşi are clipa lui de actualitate. Efemeră serbare! Dar deşertăciunea e satisfăcută.

De ce însă d. Chirculescu a nimerit tocmai invectivul, ca trăsură care să-l ridice în norii de praf ai actualităţii? înjurătura e cea mai grea dintre artele cuvântului, şi pentru a o întrebuinţa cu folos şi cu frumuseţă, trebuie cu totul alt individ, alt sânge, altă voce, alt accent, altă inspiraţie! Bagă de seamă, mi-nistrule! Simplelor revărsări verbale, bruştelor deconstipări bucale, se răspunde scurt şi rustic. Nu te mai expune. Du-te...!

UN SUCCES ŞI UN VIS

în sfârşit, liberalii au un succes diplomatic.

Ruptura, zice-se iminentă, dintre Anglia şi Rusia, repetatele declaraţii ale mai multor personalităţi politice din Occident că recunoaşterea Sovietelor de către statele apusene a fost o greşală şi constituie, de acum, o primejdie, bucură şi exaltă sufletul liberalilor. România, se spune, a fost singura ţară care, deşi stăruitor solicitată, n-a vrut să recunoască şi n-a reluat relaţiile cu guvernul roşu rus. Ea n-a fost înduplecată nici cu făgăduieli şi nici ameninţărilor n-a cedat. A respins ispita întoarcerii tezaurului, atât de prosteşte trimis la Moscova, şi oferta recunoaşterii Basarabiei. A dispreţuit ameninţările de peste Nistru şi a preferat izolarea, când marii aliaţi, porniţi singuri pe calea tratativelor, au găzduit, sub denumirea de ambasade, veritabile oficine de propagandă şi de comploturi comuniste. Şi acum, după ani de aberaţie, Europa întreagă se raliază, fără să prea ştie, politicii d-lui Ionel Brătianu şi a cancelarului său de paie. Succes mai deplin şi mai demonstrativ nici că se poate. Cu atât mai mult cu cât un nou război pare că paşte întreaga omenire. Anglia nu prea suferă să i se încalce interesele. Cu greu acest mare imperiu, iubitor de anumite echilibruri şi *statu-quo-mi,* suportă hegemonii, expansiuni şi alte de-astea. Istoria spune ce noroace s-au abătut pe pământ ori de câte ori englezii s-au apucat să facă o pace nouă. Rând pe rând, Spania, Olanda, Franţa, Germania, printr-un lung şir de glorii şi de binefaceri, au fost răpuse. Veni astăzi rândul Rusiei să fie abătută. Treabă de zece-cincisprezece ani. Fericirea e la culme!

...Mai cu seamă că, în locul bolşevicilor cu pseudonime, vor fi readuşi, în capul împărăţiei, ţarişti şi reacţionari cu autentice nume de pe listele nobiliare. Oameni cu tradiţie autocratică şi militară, însufleţiţi de un integral şi hipersensibil naţionalism, a căror cea dintâi grijă, după restaurare, va fi să consfinţească, pe lângă independenţa Poloniei, a statelor baltice, a Ucrainei, a Caucazului, pe lângă recunoaşterea vechilor datorii, a concesiunilor miniere, forestiere, petrolifere, şi alipirea, îndeosebi alipirea Basarabiei la România: în numele patriotismului rus şi al onoarei ţarilor liberatori. Cu preţul acesta vom avea liniştea visată între hotarele de toţi poeţii neamului cântate.

Aşa gândesc şi de aceea exultă liberalii. Nimic mai potrivit intereselor noastre nu se poate, după ei, petrece, decât reîntoarcerea unui ţar, a emigranţilor şi a generalilor săi pe tronul Romanovilor. Toată activitatea, de altfel, a Denikinilor, Vranghelilor, Miliukovilor, refugiaţi la Berlin, la Londra şi Paris, se reduce la pasionate declaraţii de dragoste la adresa României şi la efuziuni lirice pe seama Sfatului Ţării. Presa străină e plină de consimţirile lor entuziaste! Un singur război, şi toate aceste platonisme vor căpăta putere de lege!

Anglia n-are, deci, decât să-l înceapă: tromba va trece pe la noi.

PANICA

Câteva zile după strălucita izbândă de la Chişinău, oficiosul guvernului se străduieşte să dovedească descompunerea ţărăniştilor. în această direcţie, argumentele, de regulă plate, ale *Viitorului* au atins nebunia, iar stilul obişnuit, fără viaţă, trădează o primejdioasă exasperare. Se proclamă, astfel, că alegerile din Basarabia nu sunt decât un

plebiscit parţial în favoarea Sovietelor. Mai mult de două treimi din totalul voturilor unui judeţ şi al unei capitale s-ar fi rostit împotriva Unirii. Cele trei mai mari partide politice din ţară au făcut, deci, propagandă antinaţională.

Ziarele străine, în special cele ruseşti, s-au şi sesizat de aceste mărturisiri senzaţionale şi, după chiar spusa lor, neaşteptate. „Un ajutor în care n-am nădăjduit - spune o foaie naţionalistă rusească - ne soseşte chiar din partea presei oficioase române; gazeta guvernului actual, *Viitorul,* alături de organul guvernului de mâine al României, *îndreptarea,* ne aduc în coloanele lor dovada că populaţia Basarabiei, în alegerile senatoriale de la Chişinău, şi-a afirmat, cu o covârşitoare majoritate, sentimentele rusofile. Este, cel puţin, interpretarea pe care aceste organe autorizate o dau succesului opoziţiei naţional-ţărăniste care, în lupta electorală din capitala Basarabiei, ar fi reprezentat punctul de vedere rusesc faţă de ideea de stat unitar român - interpretare la care, fără aceste revelaţii oficiale, noi nu ne-am fi gândit niciodată".

Urmează, fireşte, somaţia de a retrage trupele „de ocupaţie" şi a proceda, sub control internaţional, la un plebiscit „care va duce, fără îndoială, la reîncorporarea provinciei pierdute în marele imperiu al Rusiilor".

Somaţia care, de bună-seamă, este în linia logică a *Viitorului.* Ne vom feri să-1 acuzăm însă, a ne fi pus în slujba inamicului. Delirul absurd al oficiosului nu este pentru noi decât expresia imensei panici care, de câteva zile, i-a cuprins pe liberali şi clientela lor de alternaţie. Liberalii se ştiau impopulari şi antipatici. Dar nu sondaseră încă adâncul urii tuturora şi nu-şi dădeau seama de imensitatea dezastrului care-i ameninţa. Catastrofa lor electorală, a lor şi a complicilor lor, le-a prilejuit o viziune rapidă şi tragică a destinului apropiat. Ceva asemeni fulgerului care îti descoperă, o clipă, nemărginitul abis al furtunii ce te poartă. In asemenea împrejurări, orice nădejde e o deşertăciune şi orice întârziere o crimă împotriva ta însăţi.

•Nici furtul de urne, nici teroarea, nici interpunerea unui răstimp de guvernare averescană nu vor mai salva pe corsarii brătienişti de pedeapsa dezlănţuită. Lupta nu mai pare cu putinţă, fie şi cu mijloacele perfidiei şi ale asupririi. Gândul nici el nu te mai serveşte şi organismul, fără cârmă, se zbate amarnic, ca o fiinţă în înec. Căci semnele pieirii apropiate s-au înmulţit. în Bulgaria, Ţankov seamănă spânzurători din ce în ce mai multe, dar, la suflul rece al atâtor agonii, simte cum însăşi puterea sa se răceşte.

La Belgrad, bătrânul Pasici, sleit de gălbinarea pe care i-au stârnit-o furiile-i neputincioase, întinde o mână învinsă ţărăniştilor croaţi şi împarte cu ei stăpânirea. în amândouă ţările vecine, partidele verzi ridică dârz capetele lor multe şi înalte, asemeni codrilor. în Rusia, ziarele oficiale mărturisesc şi acolo greutatea din ce în ce crescândă de a guverna fără sprijinul ţărănimii.

Grele zile pentru o oligarhie mişelnică şi puţină, în rândurile căreia voturile de la Chişinău au fost ca grindina căzând în plin câmp, peste o turmă de oi. Menirea ţărănismului de a ralia în juru-i, prin partidele în coaliţie cu dânsul, atât mica burghezie a oraşelor cât şi proletariatul industrial şi intelectual, pentru o irezistibilă alcătuire democratică, apare, în ochii zgâiţi de panică ai acestei oligarhii, tot mai limpede.

De aci se trag toate gesturile bezmetice, campania deşănţată, învinuirile exasperate, spasmele şi blestemele unui organism care nu se mai poate apăra, dar care - luaţi seama - e capabil încă de sforţările neprevăzute şi supreme ale câinelui turbat.

O NOUĂ VIOLENŢĂ

Ziaristul şi avocatul foarte cunoscut Titel Petrescu a fost condamnat la un an de temniţă şi zece mii de lei amendă de către Consiliul de Război. Titel Petrescu este unul din conducătorii mişcării socialiste. Vina sa e de a fi protestat, prin *Socialismul,* împotriva ofiţerilor cari au lovit pe fostul decan al Baroului, d. Dobrescu, şi pe D-rul Lupu cu prilejul alegerilor din Gorj. Condamnatul s-a rostit, deci, contra apucăturilor de bătăuşi electorali şi contra întrebuinţării, ca atare, a unei părţi din ofiţerime. Această atitudine a fost interpretată ca un ultraj la adresa armatei, în ciuda evidentei intenţii a autorului de a servi tocmai oştirea, prin scoaterea ei din funcţiunile cari o înjosesc şi cari îi contrazic menirea. Săvârşind o asemenea nedreptate, printr-o sentinţă de castă, justiţia militară a făptuit mai întâi o violentă călcare de lege. Constituţia - cuvânt cu accepţiuni umoristice în mintea multora-, Constituţia cea nouă şi înăsprită a liberalilor, opreşte totuşi pe militari de a judeca, fie şi sub stare de asediu, delictele de presă. Şi ul-

trajele prin gazetă sunt, fără putinţă de alte interpretări, delicte de presă. Nu suntem, desigur, la prima nesocotire şi violare a Constituţiei de către instanţele militare. Casaţia va nimici, fără doar şi poate, şi această nelegală, abuzivă şi răzbunătoare sentinţă, dar ne întrebăm dacă acestui sistem, care te ţine, provizoriu, la discreţia tribunalelor militare, pentru ca, după un lung calvar de deţineri, privaţiuni, interogatorii şi dezbateri, să-ţi recapeţi prin Casaţie libertatea, nu trebuie să i se pună capăt. „Triumful dreptăţii", după luni de închisoare şi umilire, este o prea iluzorie şi costisitoare consolare pentru prigonitul care, în văzul tuturor, se zbate în ghearele inechităţii. Asociaţia avocaţilor, Baroul şi asociaţiile de presă au, deci, în sensul acesta, o îndoită luptă de dus.

Eludarea Constituţiei, prin asemenea ipocrite şi lăturalnice procedee, şi restabilirea ei după un simulacru de justiţie trebuie, pentru totdeauna, zădărnicită. Până atunci, vom cere cu energie liberarea ziaristului Constantin Petrescu, sustras judecătorilor săi legali de către o putere silnică şi răzbunătoare.

O SOLUŢIE NEAŞTEPTATĂ

învăţătoarea din Mărgăriteşti a fost ucisă de săteni, fiindcă luase severe măsuri pentru aducerea copiilor la şcoală.

Vestea e de natură să-1 bucure profund pe d. Vintilă Brătianu. Ţăranii sunt contra învăţătorilor şi a şcolilor. Cu atât mai negru şi mai statornic va năpădi întunericul satele. Şi, în aceeaşi măsură, se va eterniza la putere dictatura, favoritismul, corupţia, jaful şi violenţa. D. Vintilă Brătianu ştie că şcoala este pricina tuturor relelor. Fără ea şi astăzi încă, aci şi aiurea, am fi trăit fericirea zilelor patriarhale. Mai de mult se trăia prost şi se suferea în tăcere. Nimeni aproape nu-şi dădea seama de durere şi de mizerie. Domnul a dat, Domnul a luat! *Biblia* găsea leac şi răspuns, în câte un verset, la toate. Au intervenit, însă, pe nesimţite, câţiva, denumiţi mai târziu, intelectuali şi au stricat totul. De la o vreme, durerile deveniră sensibile şi ţipetele începură să se audă, să se strângă în mănunchiuri din ce în ce mai ascuţite, mai străpungătoare. Cine dă cuvânt şi glas atâtor nemulţumiri până atunci şi mute, şi inconştiente? Blestemaţii plugari ai literei tipărite! Bastilia, privilegiile, capul Regelui căzură clin vina lor una după alta şi nenorocirile se ţinură lanţ, pe urmă interveni aburul, electricitatea, maşinismul, toate transformările din ce **în** ce mai incalculabile, mai vertiginoase, suprimând orice stabilitate **în** aşezări, orice siguranţă în prevederi. Vina şi pricina: creierul omului străbătut de slove cari plimbă printr-însul numere, cuvinte, idei, calcule.

E timpul să punem capăt. E momentul să ne oprim să răsuflăm. Soarta zeloasei învăţătoare e un bun tratament pentru cei ce-şi simt vocaţia de luminători ai poporului şi un fericit pretext pentru cei ce preconizează economii şcolare. Soarta tuturor intelectualilor, în vremea noastră postbelică, de altfel, e un îndemn spre neştiinţă, spre manualism, spre sport, spre bezna ferice. O statistică europeană arată răzbunarea vremilor asupra cărturarilor, decăderea şi deşertăciunea lor actuală. în Austria, un profesor universitar sau un director de Conservator câştigă de-abia cât un lucrător din uzină. O lecţie particulară se plăteşte un leu-aur ora. în Ungaria profesorul universitar câştigă o sută treizeci şi cinci de lei-aur pe lună. în Germania, înfrângerea, revoluţia, transformările financiare au adâncit pe profesori şi studenţi în mizerie. Studenţii lucrează în fabrici, în uzine, în bănci şi învaţă noaptea. Franţa suferă de prea mulţi ingineri, Germania de prea mulţi medici. Olanda oferă intelectualilor o mie cinci sute de locuri pe an faţă de două mii cinci sute de cereri. Ungaria produce anual trei mii de titraţi de prisos. în Elveţia sunt trei mii cinci sute şomeri cu instrucţie superioară...

Şi România? Pentru a stăvili mersul epocei şi pentru a pregăti medievalismul, oligarhia a găsit mijlocul. A suprimat învăţământul superior, transformând liceele şi universităţile în ringuri de luptă antisemite. Pentru intelectualii astfel dresaţi a deschis larg birourile Poliţiei şi ale Siguranţei. Singură învăţătorimea scăpase de ispita şcolilor de spionaj ale guvernelor. Izolarea ei o punea la adăpost. Din rândurile ei s-a ivit Mihalache şi din Mihalache un partid ţărănesc. Dar cazul tragic al învăţătoarei din Mărgăriteşti poate fulgera o soluţie în creierul clasei conducătoare. Aşa ceva s-ar putea sistematiza. Necazul ţăranilor pe şcoală poate fi organizat şi speculat întocmai ca antisemitismul la oraşe. Să devină învăţătorul o fiară urâtă şi încolţită. Şi atunci nimic nu ar mai turbura ordinea dulce a jandarmului, agentului, a stării de asediu şi a naţionalizărilor, la sate şi oraşe.

DUŞMANII ORDINEI

Nu s-a dus încă vestea faimosului ordin prin care, sub grea pedeapsă, se instituie pentru prinderea bandiţilor concursul forţat al populaţiei cu autorităţile şi, iată, din Ardeal soseşte ştirea, potrivnică în aparenţă, că cetăţenii deznădăjduiţi de anarhie şi dezordine au hotărât să organizeze o poliţie particulară pentru paza avutului şi siguranţei vieţilor la tot pasul ameninţate.

Două acte, deci, emanând din surse contrare, proclamând, însă, acelaşi dureros sentiment şi acelaşi adevăr penibil:

Pe de o parte, ordinul Ministerului de Interne - indemnizarea satelor, colaborarea silnică-, mărturisire ruşinoasă a definitivei neputinţe potericeşti şi a întregii, forţe executive, mărturisire jalnică şi dezastruoasă a neîncrederii în sine şi a renunţării...

De cealaltă parte, răspunsul unei populaţii care, fără să aştepte invitaţia tardivă şi făcută într-un fals ton autoritar a ministerului, se substituie autorităţilor inutile şi-şi ia singură soarta în mâini.

Un blam mai categoric şi mai elocvent nu se poate. Inutilelor forţe constituite li se asignează[1], de acum, rolul lor neoficial de unelte de asuprire şi de spoliaţie, sau de organe electorale în serviciul guvernelor ilegale şi ale parlamentelor falsificate şi hrăpăreţe.

Strânsă astfel, între bandele de la putere şi bandele din suburbii şi din codrii, între două categorii de tâlhari, cu procedee diferite dar identice în rezultate, populaţia României nu înţelege să sprijine pe nici una din ele în folosul celeilalte. Faţă de lupta care se desfăşoară sub ochii ei, adesea amuzaţi, ea este sensibilă doar prin ricoşa. Victoria definitivă a uneia din părţi s-ar răsfrânge asupră-i cu un spor de năpastă şi urgie. De aceea vestea venită din Ardeal e semnul, pentru toată ţara, a celei mai înţelepte dintre atitudini: apărarea prin propriile forţe contra răufăcătorilor de sus şi de jos. Ar fi un bun început această organizare a pazei cetăţeneşti. Ea s-ar putea întinde în ateliere, fabrici, instituţii, în industrie, comerţ, finanţe/transporturi... Şi cine ştie ce minunate roade ar da cinstita iniţiativă particulară, dacă, vigilente şi la pândă, cele două categorii de hoţi, învrăjbite, nu s-ar împăca şi întoarce, în ultimul moment, împotrivă-i. Că doar interesul lor suprem e acelaşi: haosul şi dezorientarea.

[1] ***Assigner* (franc.) = a atribui.**

MICUL PACT

Statele Micii Antante îşi vor avea, pesemne, micul lor pact de arbitraj, la care ar fi să adere şi Grecia, pentru o mai deplină garanţie a păcii. Un plan precis al acestui nou petic de hârtie nu se cunoaşte încă. De aceea trenurile speciale se vor pune în mişcare, cu diplomaţi, ziarişti şi stenodactilografi, spre diversele mici capitale. De remarcat că tot ceea ce se petrece, de la un timp, în acest colţ al Europei, capătă drăgălaşul epitet de „mic". Micii bărbaţi de stat ai acestor meleaguri se întâmpină, în discuţia marilor probleme, cu diminutive. Nincici, Beneş, Duca şi Brătianu (cancelarul nostru nu apare niciodată necăptuşit de prezenţa olimpică a şefului) nu se mai scot de la o vreme din „ascultă, micule". Ţankov şi Pangalos e vorba să participe şi ei pe curând la acest duios şi microman - iertaţi neologismul - trio, cu patru capete, dintre cari două nu fac nici cât unul. Prilej de toasturi, ceaiuri, *interwiev-uri* şi banchete. Prilej de invitaţii la călătorie. In această privinţă, ca gazetari, avem „micul" nostru cuvânt de spus şi ne exprimăm aci dorinţa ca viitoarea vizită de presă să aibă loc pe coasta dalmatică, în plin sezon, în Iugoslavia. Şi în felul acesta vom încheia poetic o activitate graţioasă şi elegantă, în care conducătorii popoarelor balcanice îşi oferă cu dărnicie iluzia de a trasa viitoarele drumuri ale istoriei şi de a-şi fixa, la răspântiile lor imaginare, chipurile şi numele pe câte un soclu. Vom îndeplini, pe lângă aceşti minusculi potentaţi ai vremurilor, rolul nostru miniaturistic de Tucidizi, Tit-Livi, Taciţi şi Machiavelli ai anticilor tirani şi ai medievalilor condotieri din Italia. Şi vom şti, poate, mai mult decât împuterniciţii popoarelor balcanice, că pacea şi războiul nu se hotărăsc, chiar când e vorba de mediocrele păruieli locale, aci, între Sofia şi Bucureşti, ci hăt departe: în Indii, în Egipt, în Maroc, între două lumi, faţă de cari, laolaltă, suntem ca grăuntele între pietrele morii.

Micul pact de garanţie, deci, nu ne interesează nici cât o pagină din proza d-lui Jean Bart, chiar de pe acum. Fiindcă, trecând chiar şi peste irefragabilele lor conflicte naţionale, statele balcanice nu prea au ce să-şi garanteze. Cel mult dacă între Brătianu şi Ţankov ar putea interveni un pact prin care cei doi scelerați şi-ar garanta reciproc crimele, impunitatea şi un eventual adăpost.

Dar pentru un atât de simplu simulacru, atâta punere în scenă...

Ce farsă şi ce bogat şi plin spectacol pentru un reporter sceptic şi surâzător!

DE LA ANA LA CAIAFA

O delegaţie de avocaţi şi ziarişti au fost plimbaţi de la Ministerul de Război la comandamentul Corpului II cu cererea de liberare a colegului Titel Petrescu. Au fost refuzaţi. Cel condamnat pe nedrept, de nişte instanţe incompetente, rămâne mai departe prizonierul unei caste puternice şi răzbunătoare. Nu mai există, deci, nici un mijloc pentru salvarea unei victime. Ministrul şi, prin el, guvernul şi-a declinat autoritatea în faţa comandantului Corpului. Aflăm, cu acest odios prilej, că în mâna acestuia stă viaţa şi avutul cetăţenilor. Nu există forţă constituită, nici instituţie care să-1 primeze. Casaţia s-a dovedit neputincioasă. înalta Curte, suprema dispensatoare de justiţie, e paralizată printr-un mic accident de formă: Consiliul de Război, care împarte cu nemiluita secole de temniţă, nu transcrie sentinţa. Fără transcriere, nu există sentinţă. Fără sentinţă, Casaţia n-are ce judeca... Şi, între timp, osânditul zace în temniţă, fără drept de plângere, fiindcă nu are, în drept, ce ataca. Un prevenit ţinut cu lunile prin beciuri, poate, cel puţin, cere darea sa în judecată. Un condamnat căruia nu i s-a transcris sentinţa nu mai poate pretinde, pe cale legală, nimic.

Justiţia militară care s-a găsit adesea ofensată de casările fără trimitere, de casările sistematice ale supremei Curţi, a găsit ingeniosul mijloc să evite şi această tardivă reintrare în legalitate. Chestie de prestigiu şi de amor propriu. Nu ne mai rămâne, astfel, nouă, victime, sau prieteni ai victimelor, avocaţi, ziarişti, oameni liberi şi oameni de onoare, decât să renunţăm la prestigiul şi amorul nostru propriu şi să implorăm, cu prosternări înduioşătoare, mila implacabililor inchizitori. Poate astfel, în faţa unui barou şi a asociaţiilor de presă şi a partidelor socialiste şi a tuturor intelectualilor aşternuţi ca într-o geamie cu coapsele.mai sus decât capul, Tribunalul Marţial se va îndura să transcrie sentinţa.

STRIGOII
Un sistem conservator

Victoria de la Chişinău, pe care opoziţia, conştientă de posibilităei cu mult mai mari, a şi uitat-o, -nelinişteşte încă guvernul şi

partidul cu drepturile de succesiune cele mai asigurate. Comentarii absurde, glose inepte se succed în coloanele ziarelor în jurul acestui semnificativ eveniment. O întreagă literatură - proastă - a răsărit, cu tendinţa de a diminua însemnătatea alegerii şi de a-i denatura înţelesul. Ziarele ruseşti s-au sesizat cele dintâi, cu o bucurie vădită, de interpretarea pe care oficiosul guvernului actual, dimpreună cu presa guvernului viitor, o dădeau votului de la Chişinău.

Campania, însă, trebuie continuată, căci ea nu e decât o introducere la viitoarele măsuri de represiune ce se vor lua faţă de primejdia ţărănistă crescândă. în linia acestei necesităţi, unul din *leader-i* partidului succesor a adoptat o dialectică opusă cu desăvârşire devergondajului[1] pamfletăresc şi delirului injurios al confraţilor săi de club şi redacţie. Teza d-lui Corteanu, din *Ţara Noastră,* pentru a fi fost susţinută cu bravură şi eleganţă, nu e totuşi mai puţin odioasă ca insultele şi defăimările din foile surate. Lipsa de ipocrizie scuză însă, în parte, sceleratețea. Cinismul şi brutalitatea înmăniişată a *Ţării Noastre* ne lasă avantajul de a cunoaşte felul de a gândi al adversarilor şi de a-l da în vileag.

Proza d-lui Corteanu trebuie, deci, tradusă. Ea va fi cunoscută nu numai de o mână de intelectuali nietzscheieni, ci de masele profunde ale cetitorilor.

Pentru d. Corteanu, singurul partid care poate prelua puterea este cel cu mai puţini reprezentanţi în actualul Parlament. De ce? Fiindcă în 1922 situaţia era identică aproape cu aceea de azi. Minoritatea cea mai numeroasă în Parlament era, ca şi acum, a ţărăniştilor şi a naţionaliştilor. Regele a chemat, totuşi, la cârmă Partidul Liberal, aproape inexistent în Camerile de atunci. Un precedent care îndreptăţeşte şi chiar dictează acum Suveranului o atitudine aceeaşi. Fiindcă, prin unirea lor şi diversele fuziuni, partidele Naţional şi Ţărănesc devin şi mai puternice, în Parlament, şi mai temute ca acum trei ani. în consecinţă, minoritatea averescană e cu atât mai mult inexistentă. în virtutea acestei slăbiciuni, ea va prelua, prin urmare, din ordin regal, succesiunea d-lui Ion Brătianu.

Logica aceasta seamănă mult cu faimosul „dicteu subconştient" al poeziei suprarealiste. Ceea ce poate duce, însă, în anumite condiţiuni, la strălucite realizări poetice, când e vorba de politică, nu provoacă decât confuzie şi stupefacţie.

[1] ***Devergondage* (franc.) = neruşinare, deşănţare.**

D. Corteanu are motivele d-sale. Să le reluăm:

Prin alianța cu Maniu-Iorga-Argetoianu, țărăniștii au devenit o forță redutabilă. Cu atât mai mult ei nu trebuie chemați la putere. De ce? Fiindcă - zice d. Corteanu -, sprijiniți pe votul universal, își vor realiza programul. Adică:

Dărâmarea liberalilor, desființarea Constituției actuale (a Parlamentului urnelor furate), dizolvarea Senatului liberal, reintroducerea proporționalei în alegerile de Cameră, limitarea puterii Regelui de a dizolva Parlamentul şi constrângerea acestuia de a se adresa, la sfârşitul unei legislaturi, grupului minoritar cel mai numeros din Adunări, pentru formarea noului guvern...

Un adevărat cataclism, cu alte cuvinte, o viziune de apocalips: Regele, care ar trebui să țină seamă de indicațiunile corpului electoral, în loc să ofere, ca ieri şi astăzi, puterea partidului cel mai puțin reprezentat. Abilitatea d-lui Corteanu, după ce va fi impresionat prin asemenea sumbre imagini nervii sensibili ai monarhului, expune în tablouri tragice situația de mâine a Partidului Liberal. Cu accente de Casandră, le prevede liberalilor excluderea din Banca Națională şi din toate organizațiile lor politico-economice.

In asemenea condiții, nu mai încape îndoială că singurul partid care poate fi chemat să guverneze este Partidul Poporului. Lipsa lui, mărturisită, de popularitate şi de vlagă îl fac incapabil de asemenea temerare acte şi-1 pun la adăpostul oricărei bănuieli că ar putea lua inițiative cari să lezeze dictatura liberalilor şi absolutismul suveranului.

La capătul acestei sforțări dialectice, d. Corteanu ține să se explice cu votul universal, cu parlamentarismul şi opinia publică. Procedează cu trăsături simple, categorice şi mari. Parlamentul, pentru d-sa, oricât ar exprima voința națiunii, rămâne, într-o țară înapoiată, o concesiune pe care puterea centrală o face dreptului de control al opiniei publice. El nu trebuie luat în serios şi nu trebuie să se ia singur în serios, sub pedeapsa urgentă a dizolvării. Să rămână, dacă vrea să trăiască, un simplu spectacol național, în care se relevă, uneori, talente şi se salvează, democratic, aparențele. Puterea executivă însă, ca în sistemul proaspăt al lui Mussolinii, îşi păstrează întreaga autoritate, deasupra şi în disprețul tuturor urnelor.

Iată, după d. Corteanu, de.ce pretind şi de ce li se va încredința averescanilor puterea. E un articol odios de sincer. Dar nu ni se mai vorbeşte nici de voturi, nici de țară: „puterea centrală" şi atât. Petre Carp a denumit-o, altădată, mai plastic: „Regele şi Dorobanțul". Defunctul conservatorism reînvie, învăluit în giulgiuri şi în măşti noi. Dar îl recunoaştem, cu toții, după miros.

PENTRU LIBERAREA AVOCATULUI PETRESCU

Pornirea răzbunătoare a justiției marțiale a zădărnicit, pentru o vreme, orice acțiune legală în favoarea Condamnatului. Până azi, tribunalele militare funcționau numai în disprețul Constituției şi a legilor civile. în cazul lui Titel Petrescu, aceste instanțe s-au întrecut. Ele au nesocotit propria lor pravilă care prevede suspendarea pedepsei în caz de recurs la Consiliul de Revizie şi care îngăduie Comandamentului să-şi libereze, provizoriu, victima până la judecarea recursului. Când e vorba, deci, de resentimente de castă, se trece nu numai peste pactul fundamental; însăşi legea stării de asediu şi cu al ei prețios auxiliar, Codul justiției militare, seconsideră literă moartă. Singură, una singură, răzbunarea dictează. în fața acestei puteri, orice ordine şi orice autoritate dispare. Sunt unii cari aşteaptă hotărârea Casației. Ea trebuie să inducă pe rebeli în ascultare şi legalitate. Deciziunile ei au mai spulberat sute de alte sentințe arbitrare. Intervenția ei supremă va pune, şi de data asta, capăt odiosului şi cinicului atentat împotriva legilor şi a libertății unui cetățean.

Am mai spus-o, însă, şi o repetăm. Recursul la Casație nu e o soluție. Până la Casație, puterile uzurpatoare te pot întemnița luni de zile. Şi deciziile înaltei Curți nu înseamnă pentru ele nici chiar o modestă lecție. Răzbunătorii sunt pe deplin satisfăcuți cu marja de abuz şi de arbitrar care li se lasă şi de care se folosesc cu bucurie. Nu e vorba, deci, să aşteptăm şi să cerem, pentru câțiva judecători marțiali, rătăciți pe căile bunului plac, lecțiuni de drept public şi penal. Abuzurile, sfruntarea şi acel „aşa vreau, aşa fac" al instanțelor unei stări ilegale vor înceta numai în fața unei energice reacțiuni cetățeneşti. Cine să o înjghebe, cine să o pornească?

Partidului Socialist, din care face parte Titel Petrescu, îi revine, imperativ, această inițiativă. Sunt forțe destule şi entuziasm suficient în țară să-1 secondeze. Prin întruniri publice, prin protestări hotărâte şi demersuri multiplicate, această campanie în favoarea nu a unui

nedreptățit, ci a unei ordini şi a unei legalități, va zădărnici dictatura şi junkerismul câtorva. Nu suntem în Prusia lui Wilhelm. Nici în Rusia țarilor. Nici în paşalâcurile lui Abdul-Hamid. Iată sensul acțiunei noastre.

Un apel al Partidului Socialist va ralia, desigur, în jurul cauzei, care azi se întrupează într-o nobilă şi vitează victimă, sindicatele muncitoare, în primul rând. Baroul, asociațiile de presă, intelectualii din Liga Drepturilor Omului, Partidul Țărănesc, Opoziția Unită, poate, aşteaptă, toate, o chemare, un semn. Să-1 facă. Suntem siguri de răspunsul tuturora şi chiar şi de aprobarea tacită a ofițerimii care nu vrea să se despartă, într-o castă, de țară şi de poruncile ei.

GRĂDINA SPIONILOR

Spune d. Stoenescu, judele de Instrucție, că, până la prinderea prevenitului Dâmboviceanu, a primit nu mai puțin de o mie de scrisori anonime. O mie de denunțuri prin cari se designau amantele evadatului, prietenii lui de azi şi de ieri, faptele ştiute şi neştiute, complicitățile certe sau numai probabile. O mie de adevăruri sau de minciuni, de intrigi, de calomnii sau de răzbunări, o mie de infamii, în tot cazul, din care desprindem o singură certitudine: că s-au ivit, la un moment dat, din poporul Bucureştilor, o mie de detectivi improvizați, de spioni voluntari, gata să colaboreze cu Poliția şi cu Siguranța pentru prinderea unui amărât. O mie de indivizi-cetățeni, cari se folosesc de cel dintâi prilej pentru a-şi asocia forța şi autoritatea publică întru satisfacerea resentimentelor lor meschine: pentru regularea micilor rivalități şi vendetelor lipsite de tragic şi măreție ale foburgurilor bucureştene.

Şi ne amintim, totdeodată, de ceea ce ne povestea, nu de mult, un ofițer ardelean, din fostele trupe de ocupație, detaşat în vreme de război pe lângă Comandatura germană. Nu o mie, ci sute de mii de scrisori denunțătoare a primit, în calitatea sa de interpret, acest ofițer, din partea populației băştinaşe. Zeci de mii de pârâți ar fi fost cercetați, prinşi şi osândiți pentru a fi tăinuit fugari din lagăre, pentru a fi fost agenți ai guvernului român, pentru a fi rostit necuviințe la adresa autorităților ocupante. Se pârâu cetățenii, între ei, că unii ascund cantități mari de zahăr şi ulei, că alții dosesc blănuri, vestminte, scoarțe şi alămuri. Capitala întreagă ar fi fost răscolită şi devalizată pe baza scrisorilor acestora, dacă ofițerul însărcinat cu cetirea lor n-ar fi făcut, o iarnă întreagă, focul cu ele. Şi a avut un foc bun şi un adăpost călduros, cu toate rigorile gerului din 1917.

Cel ce observă, cu dezinteresare, moravurile bucureştenilor, ştie că manifestările lui polițieneşti nu sunt simple şi depărtate, în timp, accese. La începutul războiului, plouau denunțurile contra celor ce fac semnale cu lămpile şi cu feştilele, noaptea, inamicului din cer. Bârfa şi scandalul iau constant naştere dintr-o „anonimă". Poporul, în majoritate poporul pestriț şi fără coeziune al oraşelor, se dedă pătimaş literaturii denunțurilor. Cu toții se țigănesc în fața autorităților, se prosternă cu şalvarii în sus în fața unui nasture de metal sau a unei panglici roşii.

Se bâlbâie, ca nişte făpturi fără drepturi şi fără ocrotire, nişte delincvenți perpetui, în prezența figurilor oficiale. Această stare de panică nu le dă, însă, nici de încercare, o tresărire de demnitate. Amintirea protectoratului turcesc îi apasă prin moştenire. Câți ani au trecut de'la 1877?

Foarte puțini - nici unul, poate -, dacă ne gândim la aptitudinea şi avântul rumânului *de la oraş* de a se improviza spion, de a-şi însuşi capacitatea de urgie a forței executive împotriva semenului său. Vinovat, acesta, sau nu, ce însemnătate are? Mai ales când, se ştie, de cele mai multe ori, patima lui inferioară şi sălbatecă se foloseşte de prilej nu pentru a servi, ci pentru a se satisface. Iar el se înscrie spontan în rândul celor din urmă spioni: acei fără de risc, fiindcă sunt fără de chip, fără de nume şi cu scrierea, dintr-un suprem spirit, prefăcută.

Guvernele toate încurajează din răsputeri acest nărav care dovedeşte aplatizarea cea mai orientală şi cea tihnitoare, pentru o stăpânire leneşă şi absolutistă, a populației orăşeneşti. Nemții înființaseră la Bucureşti o şcoală oficială de spionaj. A fost un elan, un iureş, o grindină de înscrieri. Brătienii n-au putut menține şcoala. Dar d. ministru de Interne mi-a confirmat că Siguranța, Poliția şi Internele sunt pline de studenți şi studente cari îşi fac cu zel datoria. Cultivăm, sistematic, după cele mai moderne mijloace, grădina spionilor. Paradisul denunțurilor e plin de suflete apte şi pregătite în acest sens. La poartă d. Voinescu ține cheile ca Sfântul Petru şi arhanghelul Gută comandă legioanele de jandarmi cu aripi. Iar Drepții şi Păcătoşii aşteaptă trâmbița judecății din urmă îmbulzindu-se, deopotrivă, spre cutia cu denunțuri.

SOCOTELI BRÂTIENISTE

Fără voia lor, liberalii au tactică ingenioasă. Mintea leneşă a d-lui Ion Brătianu, duhul sărac şi ursuz al fratelui Vintilă n-ar fi putut-o născoci. Liberalii sunt singurul partid pe lume care ia puterea fără nici o intenţie de îndreptare, fără a se preocupa de greşeli sau succese. Sistematic duc ţara la dezagregare şi anarhie. Totdeauna se retrag în pragul disoluţiei complete. E unicul lor tur de forţă acest recul brusc pe marginea prăpastiei. Ei ştiu, pe urmă, că guvernul succesor se va slei în strădanii sterile de a restabili o autoritate şi o ordine. Căci e obligat la aceasta de necesitatea de a vedea limpede şi a opera, în urmă, pe cât posibil, după maniera Brătienilor.

Dar grajdurile au fost timp de patru ani necurăţate. Eroul indigen şi derizoriu care îşi va fi asumat această trudă herculeană se opreşte înăbuşit. E momentul în care populaţia, care nu-şi aminteşte de pricina relelor, ci vede numai neputinţa conducătorilor, cere, conform unor sugestii abil şi stăruitor Infiltrate, un guvern tare. Atunci se ivesc din nou liberalii, ducând din nou şi fără greş lucrurile în starea în care le-au lăsat. Procedeul le-a reuşit timp de cincizeci de ani. Dar după dezastrul nepregătitului război, n-ar mai fi prins. Dovada incapacităţii lor depline făcea intolerabilă, în sufletul poporului, ideea unei reveniri a liberalilor la putere. Cântecele populare şi soldăţeşti din 1918 îl blestemau pe Ion Brătianu. Acesta, însă, avu inspiraţia să arunce, în mersul şovăitor al democraţiei, butucul popularităţii lui Averescu. Bietul general şi-a uzat prestigiul pentru a pregăti liberalilor şi vechilor politicieni compromişi o guvernare destrăbălată şi mănoasă, fară opoziţie şi fără partid socialist. (Căci unde nu există partid muncitoresc, nu se poate vorbi de o opoziţie fermă şi activă.)

Astăzi, pentru a doua oară, oligarhia, refăcută în cadrele liberale şi averescane, vede învierea unei ameninţări, odată înlăturate. Din nou, sunt pe punctul de a fi trântiţi de la putere şi de a fi scoşi din viaţa publică. Visul urât din 1918 se repetă. în faţa lor stau Basarabia şi Ardealul, şi masele ţărăneşti din Regat, şi mulţimea risipită, dar vie şi ostilă, a muncitorilor cu mâna şi mintea de la oraşe. Privirea îngrozită a d-lui Brătianu nu mai găseşte ce să interpună între ai săi şi valul de asalt care creşte, apropiindu-se. Din această necesitate a spaimei s-a născut mişcarea antisemită. Cu ajutorul ei, cu mijloacele ei sălbatice, cu elementele pe cari i le cunoaştem, dl Ion Brătianu speră, la sfârşitul

legislaturii sale, să învingă în alegerile comunale. Dl Brătianu ţine să prezideze alegerile comunale.

Bandele clandestine de agenţi cu *hackenkreuzler-i*[1] au menirea să terorizeze oraşele, pe muncitori, pe funcţionari, pe micii industriaşi şi comercianţi, împiedicându-i de a vota contra Brătienilor.

Cu aceleaşi bande speră d. Brătianu să guverneze mai departe. în alegerile generale, liberalii ştiu de mai nainte că vor fi răpuşi. Ei cred, însă, că antisemitismul susţinut, propovăduit şi speculat mai ales la sate, ar izbuti să trimită într-un viitor Parlament, al actualei Opoziţii Unite, un număr de treizeci de deputaţi. Cu treizeci de deputaţi antisemiţi şi cu propaganda corespunzătoare antisemită, nu se poate guverna. Va fi atunci nevoie de un guvern tare care să dizolve Camerile şi să desfiinţeze facţiunea antisemită. Liberalii se văd, de pe acum, designaţi cu alcătuirea acelui minister... Şi istoria, blândă, se repetă.

Iată-le socotelile. în ce măsură le vor ieşi oare? Şi fiindcă până atunci bandele bântuie, oficial asmuţite şi întreţinute, ce atitudine ni se impune?

Opoziţia Unită are cuvântul. în lipsa poliţiei complice şi a jandarmeriei de partid, îi incumbă sarcina de a organiza apărarea claselor şi a cetăţenilor al căror vot îl va solicita.

ÎN CONTRA STĂRII DE ASEDIU

Recursul avocatului Titel Petrescu a fost respins. Ne aşteptam. Argumentele şi pledoariile sunt zadarnice acolo unde numai interesul, forţa şi spiritul de răzbunare dictează. în zadar s-a reamintit judecătorilor militari ceea ce ştiau de mult: că au călcat Constituţia, care trimite delictele de presă tribunalelor ordinare; Constituţia, care interzice arestul preventiv în materie de presă; Constituţia, care, revizuită şi înăsprită de liberali, rămâne, totuşi, un instrument de teroare şi represiune pentru presă. Tribunalul de castă n-a ţinut seama de asta. Nici modificările reacţionare aduse pactului fundamental nu i-au părut suficiente. Pentru o satisfacţie de amor propriu hipertrofiat, pentru îndestularea unei răzbunări, nici o lege, cât de fioroasă şi cât de scelerată, nu mai e

[1] ***Hakenkreuzler*** **(germ.) = purtător de zvastică, fascist.**

bună. N-a fost greu apărării să demonstreze că judecătorii marțiali au suprimat, în patima lor, propria lor pravilă. Au nesocotit articolul din Codul militar care suspendă osânda în intervalul recursului. Şi vor fi râs, desigur, în sinea lor când au aflat că există şi sancțiuni împotriva celor ce aplică arestul preventiv pentru delicte de presă.

In tot timpul dezbaterii, în toată atitudinea lor, s-au întemeiat pe un singur lucru: pe starea de asediu. Starea de asediu, însă, nu e legală şi e anticonstituțională: acesta e un adevăr. Dar ce poate un adevăr contra unei stări de fapt?

Starea de asediu reprezintă putința de a desființa nu numai garanțiile fundamentale, dar orice fel de lege şi de judecată, orice urmă de formă sau de omenie, şi de a instaura bunul plac, în folosul unei oligarhii absolutiste. Starea de asediu, cu timpul, desființează orice autoritate, suprimă orice guvern, în favoarea celor chemați să o aplice. Generalii, în mâna cărora stă, de fapt, puterea executivă, înlătură, în cele din urmă, pe cei cari şi-au închipuit că îi vor utiliza fără sfârşit.

Procesul ilegal şi monstruos al lui Titel Petrescu, osândit şi reosândit în sfidarea legilor şi a țării, deschide procesul acestei stări de asediu. Peste câtva timp, pentru a nu ştiu câta oară, Casația se va pronunța din nou, proclamând ilegalitatea sentinței şi, deci, a stării în virtutea căreia a fost dată. Dar justiția de castă îşi bate joc de asemenea dezavuări. Ea îşi realizează răzbunările în spațiul larg de timp care curge între data săvârşirii abuzului şi ziua când reintră, scrâşnind, în legalitate. (Şi câtă vreme încă va mai admite să reintre şi să-şi scape prăzile?)

Nu pe cale de formă, deci, pe cale de fapte să înceapă procesul stării de asediu. In Parlament, în cluburi, în săli, în presă, în mitinguri şi manifestații la cari să participe mulțimea, toată, a oraşelor. De izbânda acestei întreprinderi depinde soarta tuturor partidelor libere din țară. Legalitatea trebuie reîntronată, cu orice preț, împotriva celor ce o suprimă. E o luptă care, paradoxal, se dă pentru susținerea chiar a Constituției liberale: o lege oricât de rea e preferabilă bunului plac.

Şi, încă o dată, Partidului Socialist îi incumbă inițiativa acestei acțiuni. Opoziția Unită, asociațiile de presă, Baroul, Liga Drepturilor Omului, sindicatele de funcționari şi muncitori, cetățenii negrupați în nici o alcătuire profesională dar care vor să trăiască liberi, pe baza unor garanții înlăturând amenințarea brătienisto-marțială, vor răspunde cu entuziasm unei chemări aşteptate.

RĂSTIGNIREA BASARABIEI

Guvernul şi clientela sa opoziționistă n-a înțeles nimic din înfrângerea electorală de la Chişinău. Ziarele oficiale i-au dat, totuşi, o interpretare sfruntată şi neroadă. Anume că un întreg județ s-a pronunțat contra unirii cu țara şi pentru realipirea la Rusia Sovietică. Dacă un ziar de stânga ar fi cutezat să insinueze asemenea elucubrații polemice, starea de asediu şi Curțile Marțiale, Jilava, cazna, cătuşele şi focul de puşcă, pe urma clasicei „încercări de fugă", s-ar fi dezlănțuit fără greş, ca într-o hartă de prevederi astronomice. Nimeni, însă, n-a învinuit *Viitorul* şi *îndreptarea* de înaltă trădare. Numai presa democratică s-a sesizat, pronunțând, însă, nu o acuzație, ci un diagnostic: stupiditate.

Şi, totuşi, presa reacționară nu e izbită numai de tâmpenie. E o fulgerătoare doză de perfidie şi sceleratețǎ în blestemele şi în epilepsia ei homicidă. E un plan chibzuit în campania calomnioasă şi în mârşăviile ce se desfăşoară paralel. La adăpostul veninos al minciunilor stereotipe şi stăruitoare, se dezvoltă acțiunea de nimicire a Partidului Țărănesc din Basarabia. Guvernul nu şi-a dat seama decât de importanța votului de la Chişinău, de întinderea şi de iminența pericolului țărănist, vestind zdrobirea dictaturii şi sfârşitul destrăbălării brătieniste, acolo. El n-a priceput că votul acela rostit împotriva baionetelor, împotriva lanțului şi a căluşului, împotriva amenințării şi a fraudei, proclamă zădărnicia tuturor acestor mijloace în fața unei voinți luminate şi dârze. Cu ochii închişi, ca în marginea prăpastie!, cârmuirea netrebnică şi ticăloasă, bicisnică, ursuză şi răsuflată a Brătienilor a poruncit întețirea teroarei, îndrăcirea zbirilor, schingiuirea populației fugărită peste toți câmpii în părăsire, stâlcirea întregii provincii pustiite ca un ținut bântuit de ciumă. Scrisorile primite din Chişinău abundă în amănunte fioroase. Peste nefericita noastră Basarabie s-au năpustit lăcustele albastre ale jandarmeriei liberale. Sate întregi au fost ridicate şi mucenicite. Populația fuge la oraş unde cere de lucru sau de pomană. Autoritățile se poartă mai rău ca în țară duşmană. Cei ce au curiozitatea să cunoască regimul lui Țankov, îl pot găsi, cu deosebiri neînsemnate, în județul acelei nesupărate jivine care se numeşte prefectul Țonțu. Dar nu-i sfătuim să întreprindă această ultimă călătorie până ce fiara nu s-ar găsi între zăbrele.

Toate aceste urgii fără seamăn, chiar sub regimurile trecute, ale tătarilor din Bugeac, ale cazacilor, ale ruşilor, sunt puse azi la cale, se zice, pentru asigurarea alegerilor agricole. Toate aceste neomenii cumplite, credem noi, au de scop nu numai asigurarea unor banale alegeri. Ele ţintesc, cum am mai spus, nimicirea Partidului Ţărănesc în Basarabia.

Guvernul reacţionar şi incapabil al Brătienilor şi complicii săi compromişi şi neputincioşi din opoziţie au hotărât să desfiinţeze citadela democratică dintre Prut şi Nistru. La fel au procedat faţă de puterea muncitorească de la oraşe. Au reuşit. Astăzi se începe cu judeţul Chişinău. Organizaţiile ţărăniste sunt arestate în masă; cluburile sunt închise. Operaţia se va repeta cu fiecare judeţ în parte.

Ce face Partidul Ţărănesc? Ce face Opoziţia Unită?

Răspunsul trebuie să se facă simţit, cu tărie, mai întâi aci, în Capitală. Pentru că numai în centrele mari opoziţia se poate sprijini pe o mulţime conştientă şi promptă şi pentru că numai această mulţime, din bănci, ministere, din ateliere, fabrici şi uzine, poate paraliza loviturile asasine şi samavolnice ale unei minorităţi experimentate şi fără de scrupul. Exemplul lui Stambuliski, doborât de o mână de politicieni şi de avocaţi, împotriva a patru milioane de ţărani, dovedeşte că ţărănimea singură n-are coeziunea şi rapiditatea necesară pentru a-şi apăra guvernul. Ţărănismul bulgar s-a năruit fiindcă oraşele au asistat nepăsătoare la luptă. Şi ţărănismul român nu e nici la putere, nici nu se bizuie pe un ţăran pătimaş şi educat politiceşte ca bulgarul. Iată-1, deci, în ceasul al unsprezecelea, pus în situaţia de a atrage şi organiza, pentru rezistenţă, mulţimea dezorientată a Bucureştilor şi a marilor centre. Nu e vorba, în cele din urmă, numai de intimidarea Brătienilor. Soarta Basarabiei, pe care aceştia prin brutalităţile lor o înstrăinează de ţară, e legată de reuşita apărării populare a oraşelor şi satelor unite.

CÂNTEC RĂSUFLAT

D. Tătărăscu şi-a chemat reporterii şi le-a dictat o compoziţie oratorică. Miniştrii tineri au vanităţi de actriţă. Nu e, deci, deplasat să notăm aci dicţiunea impecabilă a d-lui Tătărăscu, timbrul său cald şi

metalic, accentul viril şi ţinuta care, fără să tulbure liniile, adaogă frământare şi dinamism discursului.

Relativ, junele subsecretar de stat e, în orele libere şi în năzuinţele cele mai tainice, scriitor. Preferă, în sinea sa, imperiul incontestabil al literelor derizoriei stăpâniri asupra câtorva zeci, sute şi mii de serdari, zapcii şi poteraşi.

Râvna sa intelectuală a dat unei comunicări banale proporţii de expozeu. Citindu-i textul, avem impresia unei repetiţii generale în vederea visatului mare discurs la Cameră. în formă a atins, pe alocuri, frumuseţea.

Fundamentul întregii construcţii, însă, e cât se poate de şubred. Sufleteşte, ar fi greu de închipuit ceva mai detestabil. Iar abilităţile sunt şcolăresc de naive.

Aflăm, în primul rând că, pentru reprimarea mişcărilor antisemite, s-a extins starea de asediu şi asupra judeţului Putna. Presa democratică jubilează. Pe noi ne cuprinde mirarea că pentru a stampară pe Tiţa Pavelescu din Focşani, dimpreună cu vreo sută de liceeni şi studenţi care n-au ştiut să-şi plaseze mai fericit idealul feminin, întregul aparat de poliţie şi jandarmerie nu e suficient. Stare de asediu împotriva efuziunilor nedesluşite şi necanalizate ale tinerimii pubere? Legi marţiale, cenzură, judecată sumară pentru a calma fierbinţeala naţionalistă a unei sufragete în prada vârstei critice? Socotim că legile ordinare şi Regulamentul ordinei publice ar fi fost prea suficient pentru atâta lucru. Trebuie numai hotărârea de a le aplica. Declaraţia d-lui ministru că viaţa politică nu va fi stânjenită nu ne mulţumeşte. E, dimpotrivă, suspectă. Odată mai mult constatăm că turburările antisemite au folosit guvernului liberal care a suprimat, încă într-un judeţ, libertăţile publice, încă un judeţ în care propaganda electorală, presa şi întrunirile opoziţiei vor fi, sub pretextul antisemitismului, zădărnicite.

D-1 Tătărăscu n-a surâs oare, fie şi în gând, când a afirmat că violenţele antisemite sunt opera Sovietelor Ruse? Ce poate fi mai amuzant totuşi decât ideea că bătrânul maniac A. C. Cuza e printre noi principalul agent al uneltirilor bolşevice? A. C. Cuza - ochiul Moscovei. Tiţa Pavelescu, o Roză Luxemburg a revoluţiei româneşti de mâine! Şi în mâinile acestei inefabile perechi, o ceată de agitatori şi de agitaţi lucrând, inconştienţi, la realizarea planurilor roşii! Cât de umoristic ar fi argumentul, el a servit totuşi prea mult, pentru a permite literatului Tătărăscu întrebuinţarea unor clişee atât de învechite. Căci, de la o vreme, nimic nu se mai poate întâmpla împotriva autorităţii debili-

tate fară ca Sovietele acelea să fie de vină. Se dezorganizează transporturile, se strică liniile? - Sovietele sunt de vină! Scade leul? - Căutaţi mâna Moscovei! Ni se refuză împrumuturi? - Propaganda rusească! Terorizează Munteanu, Tomescu sau Terente întreaga ţară? - Sovietele îi trimit arme şi muniţiuni! Dă Jandarmeria dovezi de o laşitate fără pereche? - A corupt-o banul sovietic! Scad puterile bărbăteşti ale d-lui Ionel Brătianu? - Agenţii Moscovei i-au strecurat camfor în cafea!

Acesta e argumentul pe baza căruia ne guvernează, fară sfârşit, liberalii. Acesta e *lei-tmotiv-ul* cântăreţilor lor de tribună. Ne întrebăm ce s-ar face liberalii dacă imperiul bolşevicilor s-ar nărui? Ar fi o zi de mare doliu de partid şi de familie. Până atunci însă, cu maximul de făţărnicie şi de cinism şi uzând deopotrivă de huliganii în simbrie secretă şi de coardele vocale armonioase ale d-lui Tătărăscu, ei trec, judeţ cu judeţ, ţara întreagă, sub stare de asediu. Alegerile agricole şi comunale şi alegerile mari de la toamnă se vor desfăşura sub acest regim „care nu stânjeneşte viaţa politică". Această minciună o vom mai auzi. Se cântă pe aria: Moscova e de vină!

APROPIATĂ DESCINDERE LA *VIITORUL*

Siguranţa Generală se află în posesia unui extraordinar document care dovedeşte că propaganda sovietică la noi a făcut, cu toată rezistenţa patriotică a guvernului şi a partidelor de ordine, ravagii mai întinse decât s-a putut crede. Activitatea de subminare a statului român a câştigat aderenţi până în cercurile despre cari, pe drept cuvânt, se presupunea că sunt cele mai ferite de asemenea influenţe anarhice şi trădătoare. Documentul în chestie va pune, desigur, Siguranţa pe urmele unui vast complot, în care trebuie să fie implicate persoane sus-puse, bine-cugetătoare şi de dreapta. El n-a fost descoperit prin vreun denunţ sau graţie ingeniozităţii - pe care faptele au pus-o mereu la îndoială - a poliţiei noastre secrete. El a apărut, şi a putut fi în mâinile tuturor, în *Viitorul* de aseară. Numai întâmplarea, însă, a vrut ca el să cadă în mâinile Siguranţei. Unul din puţinii redactori ai *Viitorului* cari nu ia leafă de la d. Romulus Voinescu i l-a semnalat acestuia, cu titlul de curiozitate, îl reproducem, pentru edificarea cetitorului, în altă parte a ziarului. E vorba de un reportaj asupra situaţiei din Rusia şi a uneltirilor

ţariste de acolo. Reportajul acesta e în contrazicere cu întreaga atitudine a oficiosului guvernamental, cu întreaga campanie a acestuia împotriva revoluţiei ruse. Se afirmă într-însul, pe un ton categoric, adevăruri cari tind să destrame toată ţesătura de ştiri false aruncată, în ultimii ani, asupra Republicii Sovietice. Se remarcă, îndeosebi, ironia dusă până la sarcasm a *Viitorului* când vorbeşte de agitaţiile monarhiştilor ruşi, de certurile dintre Excelenţa sa Marele Duce Chirii, bărbatul surorii M. S. Reginei Măria, şi Alteţa sa imperială Marele Duce Nicolae Nicolaevici, pentru tronul tuturor Rusiilor. Oficiosul guvernului întrebuinţează termenii cei mai amari faţă de Excelenţele lor generalii Vranghel şi Denikin, eroii contrarevoluţiei, pe cari d. Brătianu i-a susţinut oficial cu bani, arme, muniţii şi ştafete, nu de mult. în fine, se ia cu pasiune apărarea „compatriotului nostru generalul Frunză", despre care până mai ieri redacţia fără de talent a *Viitorului* nu găsea vorbă mai de ocară şi, pentru a pedepsi pe renegat, îi tipărea numele cu ortografie şi pronunţare străină: „Frundze". In privinţa atentatelor, conspiraţiilor şi revoltelor cari zdruncină dictatura proletariatului peste Nistru, *Viitorul* dă dezminţiri stăruitoare. Tot el se linişteşte asupra pretinselor sentimente monarhice ale poporului rus: nici vorbă nu poate fi de aşa ceva. Niciodată comisarii poporului n-au fost mai solid înscăunaţi la putere şi, dacă e forţă pe lume să-i urnească şi să conteze şi pe simpatia conducătorilor români, apoi ea nu e reprezentată decât prin Troţki, revoluţionarul „moderat".

Toate aceste afirmaţii de bun-simţ, apărute în *Viitorul,* ar fi un indiciu că guvernul Brătianu se pregăteşte a relua relaţiile cu Sovietele şi, pe baza unor atât de duioase raporturi, să obţie de la ele recunoaşterea unirii Basarabiei. Aşa ar fi dacă acel reportaj n-ar fi fost strecurat în pagină de un periculos bolşevic, unul din acei agenţi plătiţi în ruble-aur cari mişună prin toată ţara. Siguranţa caută cu febrilitate manuscrisul, pentru moment intruvabil. Dl Alex. Mavrodi, directorul ziarului, şi d. Mihail Burileanu, conducătorul său de fapt, vor fi interogaţi chiar azi. Este de presupus că se vor acuza reciproc.

ATENTATUL

Moartea ţarului, fuga kaizerului, renunţarea şi sfârşitul tragic al lui Carol de Habsburg păreau a fi pus capăt acestui somptuos prilej de

emoție populară: asasinarea unui rege. Mulțimile inerte se comportă, în fața zvârcolirilor politice, ca la spectacol. Un suveran tăvălit în purpură și în sânge îți exaltă imaginația și îți răscolește pasiunile. Autorii dramatici au înțeles această cută istorică a sufletului popular și au devenit, din culise, cei m ai înverșunați regicizi cu putință și cei mai nepedepsiți.

Au priceput regii ceva? Pilda lui Ludovic al XVI-lea n-a servit la mare lucru, căci Restaurația nu admitea formula suveranității prin voința națională. în schimb, de atunci încoace, în Franța, regii nu mai învie decât în visele isterice ale lui Leon Daudet. Numai suveranii Angliei s-au cumințit. Capul frumos al lui Carol al II-lea n-a căzut în zadar. Monarhii Marii Britanii cunosc, de atunci încoace, zile pașnice și fără de tragedie.

Recentul atentat neizbutit din Spania și încercările de a curma zilele lui Boris de la Sofia iscă întrebări pline de grijă pentru soarta dinastiilor, încă pe tron, din Europa.

De ce, de pildă, nu se atentează la viața unui monarh strict constituțional din continentul nostru? (Căci Europa are privilegiul de a păstra încă ceea ce în civilizațiile robuste a devenit material de recuzită: tronuri, mantile și coroane.) De ce se plimbă nesupărați, fară detectivi, fără gărzi, fără stare de asediu regii Suediei și Norvegiei, ai Danemarcei, Olandei, Belgiei și Engliterii? De ce măsuri de pază și de teroare înconjură doar viețile suveranilor medievali cari guvernează prin favoriți și camarile, sprijiniți pe armată și pe așa-vreau-așa-fac?

Cascada tronurilor, în Europa de după război, impune încă o constatare. Că pentru indivizii întârziați, cărora o educație anacronică le-a întreținut ideea fixă că trebuie, printr-o hotărâre a sorții, să domnească peste popoare, numai lecția sângelui este elocventă. Pretutindeni, aproape, au existat suverani izgoniți. Și pretutindeni cursul istoriei este turburat de uneltirile monarhilor pribegi, îndârjiți să-și fericească supușii cu nepoftita lor prezență. Grecia, Portugalia, Turcia, Germania, Ungaria nu-și găsesc, din această pricină, liniștea necesară unei așezări noi. Numai în țările în cari acești trimiși ai divinității au plătit cu capul stăruința de a purta o coroană absolutistă, patima tiraniei nețărmurită s-a resemnat să accepte o constituție și un control. Pe alocuri a renunțat cu desăvârșire la sceptru. Și în toate aceste state nu există nici teroare, nici convulsiuni, nici atentate...

Regele Alfons a scăpat. Regele Boris așijderi. Zilele lor sunt triste, nopțile lor sun neliniștite și numărate. Omenește îi plângem. Nu

facem apologia atentatului. Dar păcatul de a-i bate nu e oare pe măsura crimei lor de a-și guverna popoarele prin asasini ca Țankov și Primo de Rivera?

EPILOGUL UNUI VECHI PLAGIAT

D-l A.C. Cuza, regele plagiatorilor, a dat în judecată Ministerul Instrucțiunii Publice fiindcă i-a tipărit faimoasa *Poporație* fără adăogirile și revizuirile ulterioare primelor ediții. Cititorii, desigur, își amintesc. *Poporația* e o lucrare mai puțin ridiculă, mai sistematică și mai adâncită, fără îndoială, decât *Cursul de economie politică* al aceluiași autor. „Cursul" acesta ar merita să fie publicat în *Pardon* sau *Furnica.* Nu cunoaștem tratat mai haotic și mai amuzant, totdeodată. Unii au văzut într-însul un murdar pamflet, un îndemn sălbatec la crime și pogromuri.

S-au înșelat fară îndoială. E mai mult povestea unei stăruitoare obsesii, a unei incurabile monomanii. Psihiatria se va ocupa într-o zi de ciudatul caz al profesorului Cuza și de lecțiunile în care amestecă teoriile altora cu pasiunile sale morbide. Până atunci, pentru noi, contimporanii, nota veselă e dominantă și veselia pe care lectura d-lui Cuza o iscă și celui mai mediocru elev înlătură orice primejdie, neutralizează orice tendință.

Dar d. Cuza a mai scris și *Poporația,* în care găsim o coordonare, o construcție și o sinteză. *Poporația* ar fi bună, dar e plagiată filă după filă. D-l A. C. Cuza, după ce s-a zbătut amarnic și fără izbândă împotriva dovezilor acumulate, a găsit prudent să-și retragă opera din librărie. Poporația era de mult intruvabilă. Ea nu mai există decât pe lista operelor autorului, alături de un volum de versuri proaste și de câteva epigrame imitate. Se știe, astfel, că profesorul Cuza are la baza activității o lucrare de erudiție în jurul căreia s-a polemizat furios pe vremuri și care e cu desăvârșire epuizată. Obținea, în modul acesta, un spor de prestigiu. Prestigiul acesta era durabil atâta vreme cât Poporația nu se găsește și conținutul ei nu poate fi confruntat cu izvoarele expropiate.

Astăzi, însă, ministerul îi face d-lui Cuza farsa de a-i reedita lucrarea.

Tot planul bătrânului profesor se năruie. Trecutul îl urmăreşte ca pe Machbet şi nu poate fugi de el. Păcatul tinereţii reînvie. Trebuie cu orice preţ ca *Poporaţia* să nu reapară în librărie. Avocatul Cuza cunoaşte legile. Ministerul e obligat să reţie sau să retragă ediţia până la judecarea procesului, căci d. Cuza l-a dat în judecată. D-sa cere publicarea unei ediţii cu *revizuiri şi adăogiri,* şi va obţine, desigur, câştig de cauză. Când apare, însă, ediţia revăzută şi adăogită? Niciodată! Aşa cere interesul d-lui Cuza. Căci d-sa n-ar avea *alt adaos şi altă revizie de făcut decât o apărare desperată în prefaţă şi restaurarea batalioanelor de ghilimele şi de citate izgonite.*

Romanul lucrării d-lui Cuza e revoltător, dar e comic. D. Cuza ne dezarmează cu râsul. Efectele sale, în acest sens, sunt sigure şi ne gândim ce frumoasă carieră cinematografică ar fi făcut d-sa dacă se năştea cu douăzeci de ani mai târziu.

Dar ministerul care îşi permite să publice o scriere furată, un plagiat dovedit?

Dar contribuabilul care plăteşte acest certificat de originalitate dat de minister plagiatorului, sau - cine ştie - această „ lucrătură " bizantină a d-lui Anghelescu?

APĂRAREA PARTIDULUI ŢĂRĂNESC

Aurora publică protestul Partidului Ţărănesc, adresat, prin d. Virgil Madgearu, ministrului de Război. Aflăm, din cuprinsul acestui protest, că la Chişinău comandamentul Corpului III de Armată a interzis Casele de sfat şi comitetele săteşti ale partidului. E o măsură care înseamnă, nici mai mult, nici mai puţin, decât desfiinţarea Partidului Ţărănesc în Basarabia. Ea ne aminteşte de procedarea riguros identică, în fond, a guvernului averescan faţă de înfloritoarea mişcare muncitorească din vechiul Regat. Şi atunci şi acum, un guvern oligarhic izbeşte în opoziţia care i se pare cea mai primejdioasă, la adăpostul stării de asediu şi folosindu-se de armată. Şi atunci şi acum, opoziţia cea mai redutabilă e răpusă acolo unde se arată mai puternică şi mai ameninţătoare. Socialismul, mişcare a marilor centre industriale, a fost atacat samavolnic la Bucureşti.

Ţărănismul e sugrumat la sate, în Basarabia, departe. Crima e mai puţin vădită, dar e aceeaşi.

Am avut trista întâietate în prezicerea nelegiuirilor din Basarabia. Faptele confirmă, mai curând decât ne-am aşteptat, hotărârea liberalilor de a sfârşi cu Partidul Ţărănesc, mai întâi în Basarabia şi apoi în celelalte provincii. în faţa acestei hotărâri, ţărănismul ridică un protest judicios, o lecţie de drept constituţional adresată ministrului de Război. E prea puţin lucru. Recunoaştem însă, că, pentru moment, ţărănismul nu poate face mai mult. Partidele cu cari se află în alianţă nu-l pot nici ele ajuta. Singurul aliat eficace îi este muncitorimea, căreia, însă, ţărănismul pregetă să i se adreseze. Ameninţările liberalilor şi dezorganizarea partidelor socialiste explică, îndeajuns, această ezitare.

Rămâne o singură cale pentru ajutorarea ţărănismului, puternic dar neputincios prin chiar alcătuirea lui risipită, adâncă şi greoaie: muncitorimea singură să i se alăture, să-i îmbrăţişeze cauza, să-i sporească, pe toată durata crizei ce se anunţă, rândurile şi capacitatea de rezistenţă la oraşe. Ea trebuie să întindă mâna mai întâi. Dar acest gest atât de omenesc şi de simplu cere o conştiinţă cetăţenească şi un spirit de iniţiativă încă neîntâlnit în ţara noastră. Să fie oare muncitorul român atât de pregătit încât să sară el singur în apărarea fratelui său de la sate?

ÎNCURAJĂRILE D-LUI LAPEDATU

Un destin ironic, prin voinţa d-lui Vintilă Brătianu, l-a adus pe d. Lapedatu la Ministerul Artelor. Nu ştiţi, fireşte, nimic mai mult despre această Excelenţă. Viaţa şi opera d-lui Lapedatu vă sunt, ca şi nouă, necunoscute. Desigur, nu din vina d-voastră, nici a noastră, nici chiar a d-lui Lapedatu. Bănuim, numai din resemnarea cu care d-sa s-a plecat în faţa sorţii vitrege care l-a uns ministru, şi mai ales ministru al Artelor, că ne aflăm în faţa unui filosof de un antic stoicism şi de o nobilă modestie.

Dar ce este un minister al Artelor? Până acum, un simplu ghişeu la care se îmbulzesc actorii particulari sau de la Teatrul Naţional şi.directorii trupelor particulare - teatru, operă, operetă, revistă - pentru

subvenții. Sub pretextul, unui „turneu de propagandă", orice director deficitar şi histrion, la ananghie, pompează anual, de la înființarea ministerului încoace, sume variind între o sută de mii şi câteva milioane de lei. în afară de acest sprijin lichid, propagandiştii noştri de teatru, sau generoşii sprijinitori ai dramaturgiei naționale, obțin avantaje pe căile ferate şi, apoi, decoruri, recuzită şi costume de la scenele oficiale. Administrația provincială se consideră, de drept, auxiliara acestor turnee cu beneficiu asigurat. Publicul este adus la spectacol aproape ca Ia urnele de vot. Penibilă privelişte, care nu egalează, însă, nici pe departe, ţigăneala din fiecare început şi sfârşit de stagiune de la Ministerul Artelor.

în felul acesta Ministerul înțelege să sprijine artele româneşti. Ele sunt întruchipate de câteva ştiute figuri de „tapeuri" dramatici, printre cari notăm măştile, crețurile şi faldurile obeze ale unor antice june-prime.

De curând s-a inventat şi sprijinul celor douăzeci de mii de lei seral ce s-ar acorda teatrelor cari reprezintă piese originale. Mania şi vanitatea de a stoarce inspirației române o dramaturgie cu orice preț, ne-a costat azi, în ultimii ani, cincizeci de milioane. Recenta subvenție va pune vârf acestei risipe ridicule şi sterile. Publicul, îndopat, ca o gâscă, peste poftele lui, cu bizanțuri şi tebaide, pentru a facilita subvenționarea câtorva matroane, se va refugia tot mai mult în sălile de cinematograf, unde nu i se servesc plagiate, prelucrări şi pastişe cari îl costă de două ori.

Ministerul sau ministrul care poartă grija literaturii originale are o singură cale de urmat: încurajarea oricărui spectacol, facilitarea oricărei tipărituri. Teatre, deci, liberate de orice taxe, tipografie şi hârtie ieftină, biblioteci publice, cărora să li se sacrifice milioanele spulberate în bacşişuri. Şi mai cu seamă, prejudecata primară, a dramaturgiei originale mai presus de toate celelalte genuri, trebuie părăsită. Nu putem, în cadrul unui articol, să schițăm, bunăvoinței d-lui Lapedatu de a se face util, un program de activitate eficace. Nu putem, mai ales, fiindcă un ministru şi un director al Artelor e prea puțin. Necesitatea unei propagande susținute exige şi la noi ca Ministerul Artelor să fie deservit exclusiv de scriitori şi artişti. Acesta ar fi primul pas. Până atunci, constatăm că Ministrul de Domenii care se îngrijeşte îndeosebi de îngrăşăminte [pentru] dobitoace, arată nespus mai multă solicitudine artiştilor decât colegul său de la Arte.

DATORIA

E probabil că, după cumplita înfrângere suferită în alegerile agricole, guvernul va înteți măsurile sale de teroare. Starea de asediu se va extinde în noi regiuni. Temnițele se vor deschide tot mai încăpătoare, căci e vorba ca întregul Partid Țărănist să le înfunde. Cenzura va fi instituită aproape pretutindeni, iar contra presei, în general, se vor dezlănțui procese marțiale şi prigoniri administrative. Toate acestea fiindcă cele câteva sute de samsari cari- ne guvernează şi-au dat seama că nu mai pot intimida şi răpune voința poporului. Minciuna, calomnia, corupția, amenințarea, violența sunt de prisos. în fața conştiinței trezite a țării întregi, bandele guvernului, detectivii, bătăuşii şi jandarmii nu mai sunt în număr îndestulător. Cu şase zeci de mii de zbiri şi de clienți nu se poate stăpâni o mulțime de douăsprezece milioane. Armata va fi chemată să completeze lipsurile mercenarilor. Nu ştim încă ce va zice armata. Ştim însă, ce va răspunde masa victorioasă, în aceste zile ea şi-a dat seama de forța ei. Exasperarea învinsului n-are să o îngrozească. Slăbiciunea plină de spaimă care şi-ascunde demoralizarea sub gesturi de trufie şi de brutalitate neputincioasă n-are să determine democrația să treacă în apărare. Vremea pasivității a trecut. Guvernului în derută nu-i vom da răgazul să se refacă şi să pună la cale noi nelegiuiri. Oligarhia senilă şi nevolnică trebuie să îndure iarăşi zilele de dreaptă restrişte, de umilință şi izolare de după război. Interregnul scurt al Brătienilor să se sfârşească pe veci. Pentru asta e necesar ca tot cetățeanul conştient să devină propagandistul activ al ideilor sale.

Această sarcină incumbă cu deosebire intelectualului de la oraş, profesionistului liber şi slujbaşului, surprins şi uimit de eroismul civic al țăranului român în alegerile agricole. Să accentuăm însemnătatea acestei victorii pe care nici fruntaşii opoziției n-au aşteptat-o atât de deplină. Să gornim marea revoluție a săteanului dârz şi luminat, în care n-am crezut. Să pregătim pe fratele său de la oraş, muncitorul, care va şti, de acum, că nu e singur în fața urgiei. Toți cei ce ştiu că legile sunt nesocotite, dar că avem putința de a le reîntrona, s-o strige celorlalți. Orice nemulțumire să fie împărtăşită aproapelui, orice nedreptate să întâlnească rezistență, iar rezistența să apeleze la ajutorul vecinului, al fratelui, al ziarului. Nici un geamăt să nu se mai ridice în zadar: geamătul să întâlnească mii de glasuri cari să i se adaoge şi să-1

schimbe în tunet de furtună. O mare acțiune de libertate poate naște din sprijinul reciproc al cetățenilor, din protestul lor neobosit, din propaganda fiecăruia. Stăpânirea hoțească și destrăbălată a liberalilor e îngenuncheată și împinsă pe marginea prăpastiei. Nu vă înfricoșați de ultimele ei zvârcoliri. Zbirilor cari vin să vă intimideze opuneți-le porunca legilor și protestați în așa chip ca protestul vostru să fie auzit; nimic nu-i sperie mai rău ca zgomotul pe acești răufăcători îndrăgostiți de întuneric și tăcere. Curând nu vor mai îndrăzni să calce locuințele cetățenilor, să insulte demnitatea omenească. Votul de ieri cuprinde înțelesuri cari au pătruns până și în capetele lor obscure.

Datoria intelectualului - a profesionistului, a slujbașului, a muncitorului conștient - este de a pregăti, de pe acum, alegerile comunale. Va fi repetiția generală a marelui spectacol de la alegerile pentru Cameră și Senat. Să se împrăștie pretutindeni bunavestire că țăranul a săvârșit, în ceasurile acestea, o mare revoluție. Că baioneta nu mai poate împinge călușul în gura alegătorului, că furtul urnelor nu mai e cu putință, că în lupta dintre țară și o bandă de jefuitori nimeni nu mai stă deoparte. Numărul și voința de a trăi liberi va învinge cu atât mai decisiv, cu cât teroarea deznădăjduiților se va dezlănțui mai cinică, mai criminală și mai zadarnică!

ŞI BĂTUT... ŞI... CĂZUT... ŞI CU BANII LUAŢI...

Partidul de ordine al averescanilor s-a prezentat, în coaliție cu guvernul, în alegeri. Generalul Averescu și-a pierdut talentul strategic care i-a adus faima și, pe vremuri, puterea. Nu se explică altfel cum de a repetat, la un atât de scurt interval, greșeala de la electiunile senatoriale din Chișinău. Lecția de atunci fusese prea explicită și fioros de contondentă. Averescanii înșiși repetau, cui vroiau să audă, înțelesul ei: „Nu trebuia să ne aliem cu liberalii... Am fi obținut mai multe voturi dacă nu ne înfățișam alegătorilor umăr la umăr cu cei mai odioși politicieni din țară..." Astfel se consolau, se pocăiau și se îndreptau averescanii, după dezastrul lor și al guvernului, la Chișinău. Foști miniștri ne încredințau că nu vor mai cădea în aceeași greșeală. Generalul, ca după o manevră, ca după o bătălie, făcuse critica acelei campanii. Și, totuși, la alegerile agricole, împrumutând liberalilor un

rest de aureolă, luându-i sub imaculatul său prestigiu de ostaș viteaz, generalul Averescu a înfruntat, dimpreună cu ei, disprețul și revolta maselor populare. Păcatul de a se fi improvizat în paratrăsnet al liberalilor l-a ispășit din greu. A atras asupră-și toate descărcările mulțimii întărâtate. A candidat pretutindeni și a căzut pretutindeni. Partidul averescan, care însemnase, nu de mult, toată țara, a smuls abia patru locuri. Nu cunoaștem pedeapsă mai cumplită. Nu ne amintim, în istoria politică a țării, de o cădere mai grozavă. Partidul Poporului iese desființat din aceste alegeri. Tot ceea ce ar mai fi obținut, dintr-o luptă dreaptă și cu propriile mijloace, a trecut la liberali. Desigur, în nici un caz, averescanii nu scăpau de înfrângere. Nici o putere, nici un abuz, nici o crimă nu mai împiedica triumful țărăniștilor și al opoziției-unite. Rușinea, însă, s-ar fi putut evita. Averescanii pierdeau, oricum, totul, nu însă și onoarea. Astăzi, partidul lor e o simplă firmă, lovită de faliment. Existența averescanilor ca partid e o ficțiune. Forța lor - o abstracție în calculele de inginer politic ale d-lui Brătianu. Din gloria generalului a rămas un portret și o dată pentru manualele oficiale. Și nu se știe încă dacă tot liberalii nu-l vor urmări și scoate până și de acolo.

Cu toată nulitatea lor combativă, averescanii cer încă puterea. Sunt unii cari cred că li se va mai da. Regele vrea un partid de ordine. El a mai dat lovituri de stat. Va trece, deci, încă o dată peste voința populară. Va înlătura și nu va ține seama de porunca votului universal. După retragerea liberalilor, îl va chema pe „general". Toate astea, zice-se, sunt hotărâte. în ciuda alegerilor agricole, în cari a biruit opoziția; în ciuda alegerilor comunale, în cari va birui opoziția; în ciuda alegerilor generale, în cari, oricâtă teroare s-ar mai dezlănțui, va triumfa tot opoziția-unită, averescanii stăruie să ceară puterea și Regele tot le-o va da, dizolvând Camerile, făcând noi alegeri comunale, noi alegeri agricole. Așa spun liberalii și averescanii: Regele luptă și riscă alături de ei. Credință care, chiar dacă s-ar adeveri, nu le asigură izbânda... Cât mai repetate alegeri înseamnă, pentru conspiratorii împotriva votului universal, cât mai decisive înfrângeri. Nu credem că reacționarii acestei țări vor multiplica, prin alegeri, prilejul pentru mase de a-și desăvârși educația politică. Ultimele rezultate arată de pe acum o irezistibilă trezire. Nu se va încheia bine anul politic, și camarilele și clanurile de samsari cari alcătuiesc clasa conducătoare se vor dumiri că votul universal nu e o vorbă goală.

INTRIGI LIBERALE

Istovit şi răpus, guvernul nu mai poate duce o luptă deschisă în noi alegeri. Nici teroarea marţială nu-i mai foloseşte. Mulţimile treze şi solidare de la sate nu se mai înspăimântă de baionetă. Iar această baionetă docilă a început să fie refractară serviciului de propagandă şi asuprire brătienistă. în asemenea împrejurări, liberalii văd întorcându-se zilele de după război, când ciocoimea, expropriată şi ajunsă în sapă de lemn, fusese şi scoasă din viaţa publică. Istoria ameninţă să se repete. De data asta, însă, o lovitură de stat n-ar mai avea efectul de acum câţiva ani. O debarcare prin surpriză a guvernului Opoziţiei Unite nu s-ar mai putea face fără pericole. Regele nu s-ar mai încumeta să dizolve un Parlament ţărănist când ştie că prin teroare nu se mai obţin majorităţi reacţionare. Deci liberalii se gândesc serios la ziua de mâine. Mântuirea, numai un nou război le-ar putea-o aduce, pentru o bucată de vreme. Dar nu se pot hotărî, cu inima uşoară, la o astfel de aventură. Până la mijloacele cele mai disperate, încearcă procedeul subtil, şi bine cunoscut lor, al intrigii. Urmăresc dezbinarea ţărăniştilor de ardeleni. Li se şopteşte acestora că, din alianţa cu un partid anarhic, nu au de câştigat nimic. Regele n-ar trata niciodată cu o opoziţie în a cărei alcătuire intră, ca element hotărâtor, ţărănismul. Pe de altă parte, ţărăniştii sunt asaltaţi cu argumente şi propuneri. Li se pune sub ochi rezultatul alegerilor în Ardeal. Ce reiese dintr-însul? Desigur, că naţionalii nu dispun, electoraliceşte, de Transilvania. în consecinţă, ţărăniştii sunt îndemnaţi să renunţe la un aliat neputincios şi nesigur, şi să caute aranjamente practice înlăuntrul vechiului regat.

între acestea, Opoziţia Unită îşi realizează programul de cât mai strânsă şi armonioasă cooperare. Organizaţiile centrale şi cele din provincie pregătesc campania pentru alegerile comunale. Solicitudinea, în partidă dublă, a liberalilor, fie pentru ţărănişti, fie pentru ardeleni, nu-i va determina nici pe unii, nici pe ceilalţi să joace rolul corbului din fabulă. Toată grija acestei coaliţii victorioase, care şi-a dat seama de valoarea maselor, va fi, de-acum, organizarea mulţimilor de la oraşe şi de la sate. Muncitorii şi funcţionarii, rămaşi fără partid, vor fi chemaţi să împlinească şi să închege rândurile adânci ale satelor. E o sforţare de câteva luni la capătul cărora, oligarhii şi reactorii se vor găsi în faţa celei mai formidabile alcătuiri democratice cunoscută în istoria noastră politică.

OPOZIŢIA UNITĂ ŞI MUNCITORII

Succesul opoziţiei în alegerile agricole se datoreşte ţăranului. Succesul opoziţiei în alegerile pentru Camerile de Muncă şi pentru comună se va datori, în mare parte, muncitorimii de la oraş. Iar victoria definitivă a democraţiei şi legalităţii în ţară se va realiza numai prin colaborarea maselor de la sate şi din centre. Menirea opoziţiei e să realizeze, sub steagul ei, această colaborare. Chestiunea de viaţă şi de moarte a guvernului liberal este să o împiedice.

Arestarea de ieri, a Consiliului General al Sindicatelor înseamnă începutul războiului preventiv al guvernului împotriva oraşului. E fără îndoială că alte mârşăvii se vor petrece în curând, toate în acelaşi scop, al intimidării alegătorului.

Guvernul se teme de muncitori, nu numai în cadrele unui partid revoluţionar care nu mai există. Se teme de ei ca masă conştientă, capabilă să voteze cu opoziţia, contra liberalilor.

Liberalii urmăresc stârpirea oricărei solidarităţi de breaslă sau de clasă, stingerea oricărei conştiinţe politice în rândurile mulţimii.

Ei ştiu că această conştiinţă înseamnă, în primul rând, osândirea brătienismuiui. De aceea se apără împotrivă-i invocând siguranţa statului. Nu mai discutăm aceste răsuflat argument.

în contra lui s-a pronunţat de câteva ori Casaţia. în toate procesele, în toate prilejurile de sălbatică torturare a muncitorimii, Casaţia a intervenit, într-un târziu, şi a proclamat limpede nevinovăţia acuzaţilor. Sistemul, totuşi, al loviturilor de teatru şi al înscenărilor ţariste continuă şi azi, sub ochii justiţiei nepăsătoare şi al Opoziţiei Unite care, prin şefii ei, asistă, intimidată, la siluirea şi martirizarea uneia din cele mai productive categorii ale poporului românesc. Cum îngăduie oare oamenii politici, cari se bucură, azi, de încrederea ţăranului şi a orăşanului, asemenea bestială şi repetată crimă împotriva libertăţilor cele mai garantate, şi împotriva fiinţei omeneşti însăşi? Acuzaţia de comunism şi de complot au spulberat-o cele mai înalte instanţe judecătoreşti. Teroarea cinică şi indiferentă de dreptate s-a dovedit, în alegeri, neputincioasă.

Atunci cine oare îi împiedică pe aceşti şovăielnici şefi să ia conducerea maselor care îi aşteaptă? Ei ştiu că liberalii încearcă astăzi nu stârpirea comunismului înăbuşit, ci înlăturarea muncitorului de la orice viaţă politică.

Pentru asta purcede la nimicirea oricărei vieţi de breaslă, oricărei posibilităţi de reunire şi de solidarizare. Reuşita acestei politici nu duce numai la înfrângerea socialismului, ci la zădărnicirea întregii democraţii, la suprimarea legilor, la domnia prin teroare, abuz şi corupţie a brătienismului. Opoziţia fără suportul orăşenesc al muncitorimii şi al intelectualilor (al căror curaj civic e din nenorocire condiţionat de participarea muncitorului la viaţa politică) e asemenea evadatului din celebra litografie: un om agăţat de o frânghie a ieşit pe ferestruica unei temniţe de-a lungul zidului. La zece metri de pământ şi-a dat seama, cu groază, că frânghia e prea scurtă. Ţărănimea, ca şi pământul, e prea departe pentru a da ajutor opoziţiei. Ea e la discreţia Brătienilor şi a stării lor de asediu. Pentru moment, interesul liberal nu cere suprimarea oricărei opoziţii. Suprimarea se poate săvârşi oricând: nimeni nu va protesta. Ea se şi realizează, treptat, în Basarabia.

Dacă şampionii noştri politici, lorga, Lupu, Maniu, Stere, îşi înţeleg existenţa altfel decât în marginea toleranţei brătieniste, ei trebuie, prin scris, prin grai, prin conferinţe, prin întruniri să cheme în jurul lor muncitorimea. Abuzuri scelerate se pun la cale. Lovituri drăceşti se plăsmuiesc. Liberalii au, desigur, dreptate: nu întâlnesc nici o rezistenţă şi, apoi, îşi apără pielea. Au pus chestia aşa cum trebuie. Să o pună şi opoziţia.

AUSTRIA ŞI EUROPA

Vizita d-lui Loebe, Preşedintele Reichstagului german, la Viena, readuce, cu acuitate, în discuţie chestiunea unirii Austriei cu Germania. Motive numeroase pledează pentru această unire. Cel mai de seamă e, fără îndoială, voinţa poporului austriac şi german. Omenirea s-a bătut patru ani pentru principiul autodeterminării. Pe acest temei s-a reîntors Alsacia-Lorena la Franţa. A reînviat Polonia, alcătuindu-se, din nou, ca urciorul din poveste, din cioburi despărţite. S-a liberat Cehoslovacia. S-au emancipat croaţii, slovenii, lituanii, estonii, livonii şi, nu cumva s-o uităm, românii. Basarabia însăşi s-a smuls răpitorilor ei, după un secol, pe baza magicei formule a autodeterminării. Am văzut cu toţii în ea un mijloc de dreptate şi pace. Autodeterminarea nu a fost născocită numai pentru învingători. Austriacii nu pot fi trataţi ca marocanii sau ca zuluşii. Nimeni să nu-şi ia dreptul de a le impune, cel puţin la noi, o formă de viaţă, naţională şi de stat, pe care ei nu o acceptă. Să nu venim, în faţa realităţilor vii, cu peceţi şi tratate. Două braţe, ale aceluiaşi fluviu naţional, clocotesc de dorinţa de a-şi contopi fluviul lor milenar de sânge. Nici un argument politic şi diplomatic, nici o obiecţie de poliţism internaţional nu are valoare în faţa năzuinţelor acesteia. Se spune: Dar vom avea o Germanie de optzeci de milioane! Vom putea, oare, împiedica, prin tratate, pe germani să fie în număr de optzeci de milioane? Ruşii sunt în număr şi mai mare. Nimeni nu s-a gândit, totuşi, să-i dezbine. Şi să nu uităm că argumentul numărului s-a ridicat şi împotriva noastră, de către bulgari şi unguri. Să nu-l ridicăm şi noi împotriva altora. S-ar putea din nou întoarce, cândva, în contra noastră.

Se propun compromisuri şi paliative. E o amânare enervantă a unei soluţii inevitabile. Franţa, Italia, Polonia, Mica Antantă cari supraveghează Austria şi Germania, în parte, le vor controla tot atâta de uşor şi când vor fi împreună. Dacă e necesar controlul şi dacă e mai anevoios, ţările aliate să furnizeze noul efort în proporţie cu noul pericol. Numai diplomaţii senili, strategii de salon şi financiarii făţarnici şi fricoşi de noile probleme, favorizează absurda campanie în contra autodeterminării Austriei. Numai cei ce-şi închipuie că Europa va rămâne aşa cum au apucat-o, brăzdată de graniţe inamice, se alarmează de concentraţiunile etnice premergătoare marii federaţii europene.

Unirea germanilor, a românilor, a francezilor, a tuturor popoarelor răşluite, duce spre marea alcătuire continentală de care atârnă întreaga civilizaţie de astăzi. Cei cari judecă altfel aparţin altor vremuri. Urletul lor va răguşi în pustiu.

DATORII INTERALIATE

D. Vintilă călătoreşte în străinătate. Are covârşitoarea misiune, acest om care nu inspiră nimănui încredere, nu numai să reguleze chestiunea vechilor datorii, dar să obţină, la sfârşit de guvernare, credite noi pentru România.

Mediocru, veros şi suspect, Vintilă va eşua în îndoita lui misiune.

în acelaşi timp, colegul său de la Finanţele franceze, d.Caillaux, străbate oceanul pentru a găsi, dimpreună cu delegaţii capitalismului

american, o modalitate de plată a datoriilor Franței. D-l Caillaux face acest drum a doua zi după succesul negocierilor similare cu Anglia. A doua zi după definitivul aranjament belgo-american. Aranjamentul acesta pare să fie modelul tuturor înțelegerilor dintre Statele Unite și provinciile ei din Europa. El cuprinde suma concesiilor la cari sunt dispuși bancherii americani. El arată că nu ni se iartă nimic, nouă, „europenilor". Trebuie să plătim tot, absolut tot, în 62 de ani cu 3 și jumătate la sută dobândă. Plățile acestea se vor efectua indiferent dacă Germania, la rândul ei, plătește despăgubiri. Anuitățile interaliate sunt independente de anuitățile Dawes. Mai rău nici că se poate. Dacă Germania nu se execută, Europa, datoare Americii, e ruinată! Acesta e strigătul continentului căzut în decrepitudine. Dar dacă Europa aliată ar fi tratat, în bloc, cu Statele Unite? Nimeni n-a prevăzut acest lucru afară de însăși Statele Unite. Ele și-au luat precauția de a trata cu fiecare datornic în parte și de a-l constrânge, sub amenințarea falimentului, separat. Amenințare eficace, mai cu seamă față de micile state. Mai cu seamă față de noi, cari nu avem mai nimic de încasat de la Germania, n-avem nici de unde plăti și nici la indulgența și generozitatea americană nu ne putem aștepta.

Ce va face deci d. Vintilă Brătianu? Ce se va alege din „prin noi înșine"? Nu-i așa că toate concesiile și participările pe cari le puteam acorda capitalului străin, de bunăvoie și pe bază de negociere, le vom abandona mâine, în condiții dezastruoase, pentru plata datoriilor, de teama falimentului?

Totuși, pentru d. Brătianu soluția e simplă: să lase toate aceste capitulații pe seama guvernului viitor.

ILUZIILE D-LUI VINTILĂ BRĂTIANU

De îndată ce d-l Caillaux și-a anunțat plecarea în America, era de prevăzut că toate micile state recalcitrante își vor grăbi supunerea: exemplul așteptat, al rezistenței marilor aliați în fața somațiunii de plată a Statelor Unite, nu s-a produs. Marea Britanie cea dintâi și-a regulat socotelile. Belgia, fără întârziere, a urmat-o. Franța, acum, răspunde chemării marelui cămătar al lumii. Micii aliați, pe cari listele americane îi clasifică în stare de faliment, înțeleg că nu mai poate fir

vorba de tergiversări și de distracții. Bătaia în ușă a creditorului e insistentă și sonoră. Iată de ce până și urgisitul nostru zgârie-brânză, vistiernicul cu privirile piezișe și urechile astupate, e nevoit să vadă și să audă. Din vilegiatura sa factice de la Royat, unde d. Vintilă Brătianu simulează, în ochii Europei credule, o cură oarecare, d-sa face ziarului *Le Temps* câteva declarații în chestia datoriilor interaliate. *Le Temps,* ziarul subvenționat de guvernul român, se pretează profesional acestor pseudo-Zw/erv/ew-uri, cu ajutorul cărora, bieții diplomați balcanici, lansează baloane de încercare. D-l Brătianu, îngrozit de perspectiva unui examen financiar, al capacităților sale de vistiernic și al capacității de plată a României, ține cu deznădejde un langaj ferm. Nu ne îndoim că cel puțin de data asta vrea să-și servească țara. E singurul moment când îi dorim, chiar și d-sale, succesul, pe care, din nefericire, nu-l va avea. Strigătul său va răsuna în deșert, în clipa când se discută la Washington, cu comisiunea franceză, regularea unor datorii mult mai importante, nimeni nu va lua în seamă preludiile financiarului român, nici nu se va excita de aceste pipăiri intempestive. Creditorii americani au câte o piele pentru fiece împrejurare. Astfel că d. Brătianu va mai fi nevoit, nu o dată, să se repete. Și tonul său se va potrivi realităților. Astăzi a vorbit mai mult decât imperios: „România va face eforturile necesare pentru a da o soluție definitivă datoriilor inter-aliate, dacă această soluție va fi căutată în spiritul real al tratatelor... dacă i se vor acorda scăderile de capital și de dobânzi la cari are dreptul..." D-l Vintilă Brătianu suspendă, în chipul acesta, dorința capitalului american de un lung șir de asemenea „dacă". Numai dictatorul unui mare și puternic popor poate vorbi astfel și d. Vintilă Brătianu e unicul om de finanțe care se rățoiește, în fața oceanului, astfel. Mai mult încă: d-sa pretinde că înainte de a plăti, trebuie să fie despăgubit. Știe că aliații au făcut zadarnice eforturi de a subordona plățile lor în America anuităților germane ale planului Dawes. Eșecul acestor pretenții, ale Belgiei și ale Franței, nu-l impresionează. D-sa încearcă să realizeze ceva mai mult: să subordoneze, anume, datoriile noastre, către aliați, despăgubirilor pe cari aceștia ni le datorează pentru distrugerile voluntare ale anului 1916, în zona petrolieră. Desigur, această pretenție românească e cel puțin tot atât de îndreptățită ca a francezilor și a belgienilor de a lega plata datoriei lor de plățile de război ale Germaniei. Interesul american, însă, nu se va poticni de revendicările noastre.

D-l Vintilă Brătianu e obişnuit cu refuzul. Ce va face în faţa noului eşec către care merge?

D-sa are impresia că a ridicat la masa datoriilor, de tot felul, un argument mai valabil. Are apoi rezerva demisiei guvernului său şi a unei impresionante declaraţii de rezistenţă în ziua retragerii.

E veşnica soluţie a liberalilor. Ei au mai recurs la ea în anul când pierdeau Torontalul. De câte ori ţara şi poporul român se află în preziua unei înfrângeri, liberalii, cari nu lipsesc de la cârmă în asemenea împrejurări, fac mari gesturi de teatru, întocmai ca cele din interviul d-lui Brătianu în *Le Temps.*

LEGEA ELECTORALĂ NU VA FI VOTATĂ

Suntem în măsură să anunţăm cetitorilor, cu o aproximaţie de cel mult două-trei săptămâni, irevocabila şi - sperăm - definitiva retragere a guvernului liberal. Această retragere se va întâmpla aproape îndată după întoarcerea şefului guvernului din străinătate. Motive puternice şi de cari atârnă soarta Partidului Liberal îl determină să lase cârma cât mai curând. Ele sunt ştiute şi temeinicia lor e recunoscută de conducătorii partidului. Cu toţii sunt de acord că, printr-o retragere la timp, s-ar evita defecţiunile, dezagregarea şi nimicirea coteriei care până azi nu s-a impus decât prin disciplină şi solidaritate. Astfel că s-a şi decis sacrificarea amorului propriu şi al politicei de panaş pe care apucăturile ciocoieşti ale d-lui Brătianu o dictează adesea. Arestările de ţărani şi muncitori, sugrumarea presei din provincie, toate semnele cari vestesc, dimpotrivă, cramponarea de putere, nu alcătuiesc decât aparenţe menite să acopere adevărul apropiatei retrageri.

Lovitura pornită în alegerea senatorială de la Chişinău şi, îndeosebi, rezultatul alegerilor agricole, a fost pentru liberali semnalul pieirei.

Ei au înţeles, din felul cum a trecut poporul peste ameninţările şi violenţele administraţiei şi armatei, că aceste măsuri au devenit, pe viitor, ineficace.

Seria de alegeri speciale care urmează să aibă loc până la alegerile generale, nu pot decât să îmbunătăţească experienţa alegătorilor şi să uzeze forţa represivă a jandarmeriei şi a armatei. Liberalii au înţeles acestea şi au mai înţeles că timpul lucrează împotriva lor. Subprefecţii, prefecţii, judecătorii şi comandanţii, pe cari contau pentru falsuri şi violenţe, sunt într-o stare sufletească îndoielnică. Zelul lor, după alegerile agricole, şovăie. Ei nu se mai tem atât de liberali, pe cari îi văd dezarmaţi şi neputincioşi, şi cari, de altfel, i-au înşelat sistematic şi i-au purtat când cu ameninţarea, când cu teroarea, cât se tem azi de guvernele de mâine sprijinite pe voinţa populară.

Liberalii se tem, deci, de defecţiunea zbirilor, după ce au constatat, de curând, un alt fenomen funest pentru dânşii: armata n-a mai intervenit între popor şi guvern.

Pentru a controla viaţa politică a ţării şi cenzura cu eficacitate, viitoarele guverne, liberalii, prin Constituţie şi legile lor secundare, întocmiseră în aşa fel lucrurile încât să stăpânească în orice caz Senatul.

Camerile agricole, Camerile de comerţ, Camerile de muncă şi judeţele aveau să-şi trimită în Senat reprezentanţii lor de drept. Aceşti reprezentanţi urmau să asigure, prin Senat, controlul liberalilor asupra Camerei Deputaţilor şi, deci, asupra tuturor guvernelor ţării. Dar pentru asta mai trebuia esenţialul: la aceste alegeri speciale să reuşească liberalii.

La Camerile agricole, însă, i-au trântit ţăranii. Locurile senatoriale sunt pierdute!

La Camerile de comerţ, unde negustorii îşi vor aminti că liberalii i-au azvârlit pe drumuri din prăvălii, înfrângerea guvernului e asigurată, iar locurile de senator pierdute.

Camerile de muncă se vor constitui şi ele, fără doar şi poate, în pofida brătienismului, iar senatorii lor nu vor fi liberali.

Speranţa oligarhică a unui Senat liberal e spulberată! Nimeni, în cluburile brătieniste, nu-şi mai face iluzii despre eventualul rezultat al unor alegeri comunale. Şi, odată înlăturată posibilitatea unui Senat al Brătienilor, singura lor scăpare ar fi să pătrundă în Cameră în număr suficient pentru a forma minoritatea cea mai importantă.

Deci, înainte de a vota noua lege electorală, guvernul va demisiona, fară să mai piardă vremea cu alegerile, adică înfrângerile comunale, în orice caz, este de pe acum hotărât că actuala Constituantă nu va mai avea să voteze legea electorală. Liberalii vor spune că articolul din noua Constituţie, care cere votarea reformelor, nu e imperios categoric, în felul acesta vor avea norocul să candideze, din opoziţie, sub regimul proporţionalei, baza vechiului sistem, şi să profite de jocul ei, adesea absurd. După noul proiect, care vorbeşte numai de reprezenta-

rea minorităţilor şi anulează „noaptea sinistră" a furtului urnelor, anevoie liberalii ar mai smulge zece locuri de deputat.

Dar cu vechiul sistem al proporţionalei, sorţii lor sunt mai numeroşi. S-ar putea găsi în situaţia din 1919, când formau guvernul opoziţionist cel mai reprezentat. Iar dacă ar izbuti să impună Suveranului un guvern neutru - de acea neutralitate care a ilustrat cabinetul Văitoianu -, s-ar mai încerca, în „noaptea sinistră", şi lovitura furtului de urne, ceea ce le-ar înmulţi incalculabil şansele de succes.

Acesta e marele motiv care determină guvernul la o retragere înainte de alegerile comunale, înainte de votarea bugetului, lăsând moştenire succesorilor toate încurcăturile cu putinţă, înlăuntru şi în afară.

în privinţa succesiunii şi a alegerilor, liberalii îşi au şi aci socotelile lor, întemeiate pe dizolvarea, prin intrigi, a „Blocului Naţional" reconstituit.

într-un interval zdrobitor, pentru ei, de scurt, istoria din 1919 se repetă.

DE LA MOŞOI LA EINSTEIN

Faima ţării în străinătate a crescut. Vom înceta, cu vremea, să mai fim anonimii Europei. Azi ni se bâjbâie încă, cu aproximaţii de câteva mii de kilometri, locul pe hartă. Mâine orice student, orice reporter, orice politician strein are să ne găsească în coasta Rusiei, cu siguranţă şi preciziune.

Amara glumă: *Bucarest-Bulgarie* se răsuflă. Faptele lui Ţankov şi ale lui Brătianu au contribuit covârşitor să ne distingă, geograficeşte, pe noi şi vecini, în aceeaşi, însă, sângeroasă lumină. România şi Bulgaria devin ţări interesante.

România, ţara în care se împuşcă pe la spate! Bulgaria, ţara în care se spânzură din belşug, dar cu judecată. Pe dreapta şi pe stânga aceluiaşi fluviu se răsfaţă regimul a doi scelerați, dintre cari nu al nostru e cel ce se ridică, dacă se poate, dintre criminali şi mişei, prin curaj şi sinceritate. De câteva luni, reclama, oarecum naturală, pe care o atrag isprăvile lor ucigaşe, este înteţită, mai ales în ceea ce ne priveşte, de protestele intelectualilor din lumea întreagă. Scriitori şi savanţi cu nume care, ca şi al constelaţiilor veşnice, strălucesc deasupra omenirii, semnează plângeri împotriva regimului românesc. Ne întrebăm unde ne duce această nefastă publicitate. Cunoaştem faima şi înrâurirea acelor oameni asupra faptelor şi semenilor din ţara lor şi ne gândim la reputaţia şi situaţia ce ni se creează azi, pentru multă vreme. Căci scrisul acela îndreptat împotriva unui singur guvern loveşte, oricum, şi în neamul dovedit că-1 suportă. Guvernele de mâine vor moşteni renumele creat, cu drept cuvânt, actualului cabinet al complicilor şi patronilor de violenţe şi asasinate. Şi un renume, o dată alcătuit, anevoie se schimbă. Vom ispăşi păcatele tuturor Brătienilor, civili şi jandarmi, ori cu insigna de detectiv pe reversul butonierei.

Singur *Viitorul* nu se emoţionează de campania pornită împotrivă-ne de purtătorii de cuvânt ai veacului. în faţa lui Andre Gide şi a lui Romain Rolland, se ridică, înarmaţi cu pana lor de gâscă, niscai reporteri poliţişti ai oficiosului. Tot ce pot ei, desigur, determina este o intervenţie diplomatică a guvernului, direct inspirat de cugetătorii săi cotidiani, şi care să ceară cabinetelor europene măsuri contra iluştrilor protestatori subversivi. Putem afirma că s-au şi ridicat glasuri, în minister, cerând un asemenea demers, menit să ne împingă mai departe pe cale ridicolului şi a infamiei. Există o perfectă armonie între mărginiţii din guvern şi agramaţii din presa respectivă. în privinţa lui Romain Rolland, a lui Einstein ori a lui Gide, competenţa d-lui Vintilă Brătianu, a generalului Moşoi, a lui Mavrodi ori a inefabilului M.B.[1] nu depăşeşte, desigur, pe aceea a oricărui agent de urmărire, de rând. „Scriitori" au mai zărit miniştrii noştri pe la Interne ori pe la Siguranţă. „Savanţi" au mai cunoscut la Universitatea din Iaşi. Despre confraţii acestora din streinătate îşi fac, bineînţeles, o idee similară. Nu i se poate, desigur, năzări unei excelenţe brătieniste că direcţia opiniei publice în Occident aparţine, definitiv, luminătorilor ei şi că acolo lumea politică, a finanţelor şi a cugetării nu trăieşte în ţarcuri despărţite şi pândite de spioni. E poate momentul ca directorul Siguranţei să-şi impună un repaos: dacă ar maşina mai puţine comploturi şi piese de teatru, i-ar rămâne timp să ţină patronilor şi subalternilor săi un curs despre Gide, Einstein, Barbusse, Ibanez, pe cari, se zice, că nu-i cunoaşte numai din rapoartele brigăzii de moravuri şi ale ataşaţilor din politică şi presă. Le-ar lămuri câte ceva din prietenia dintre Einstein şi Painleve. Le-ar vorbi despre ascultarea şi entuziasmul milioanelor de cetitori alcătuind laolaltă conştiinţa epocii, al cărei cel mai sensibil şi mai înalt punct stă în sufletul câtorva gânditori. Le-ar spune, poate, zbirul diferenţa dintre aceştia şi parte din colegii săi

de la S.S.R.[1] Ar fi momentul unic, pentru şeful Siguranţei, să facă operă caritabilă şi utilă. Dar ce interese poate avea d-sa să lumineze pe imbecilii pe cari îi duce de nas atât de lesne? E atât de bine, altfel, în ţara în care burilenii polemizează cu Newton al timpului nostru şi în care Siguranţa poate, la nevoie, să se transforme în Universitate de literatură pentru politicieni, ziarişti şi miniştri.

INTELECTUALII ROMANI ŞI BASARABIA

Ziarele *Cuvântul* şi *Lupta* se ocupă de protestele intelectualilor străini împotriva regimului ciocoiesc din Basarabia. Iată-ne departe de atitudinea incultă şi de invectivele stupide ale ziariştilor-spioni de la gazetele reacţionare. Colegii de la *Cuvântul* şi *Lupta* restabilesc linia de respect şi recunoştinţă pe care cultura românească o datorează gânditorilor apuseni învrăjbiţi cu guvernul şi administraţia noastră de peste Prut. Alarma lor firească faţă de consecinţele posibile ale acestei campanii de opinii, dusă cu atâta prestigiu în contra României, propune însă măsuri de apărare.

Nu pe cale de tâmpă şi neputincioasă insultă, cum face *Viitorul.* Un Romain Rolland, un Einstein, un Gide nu mai sunt aruncaţi în slujba Sovietelor, ca nişte simpli scribi liberali din anticamera d-lui Tătărăscu. Ci cu aceleaşi mijloace intelectuale: un contraprotest al inteligenţei româneşti. O pledoarie în care să se arate că ciocoimea noastră, prin organele ei, n-a furat şi n-a ucis în Basarabia. O culegere de dovezi că nefericita provincie moldovenească e bântuită de ofiţeri sovietici cari au şi organizat o răscoală: la Tatar-Bunar, unde au fost prinşi. O enumerare de fapte doveditoare că faima sinistră a lui Morărescu e neîntemeiată. Că orice ziarist străin sau român e liber să străbată Basarabia în lung şi în lat şi să-şi comunice impresiile, prin telefon, telegraf, poştă, presă şi orice mijloc al civilizaţiei moderne. *Cuvântul,* mai stăruitor, invită pe intelectualii români să-şi „facă datoria" în acest sens. *Lupta* îl „sprijină" în numărul său de ieri.

Suntem de acord. Renumele ţării în străinătate trebuie apărat de toţi, chiar când sunt liberalii la cârmă. Şi mai ales soarta Basarabiei trebuie să intre în preocupările intelectualilor români. Ei au poruncă

[1] **Societatea Scriitorilor Români.**

să o smulgă din mâinile unei ciocoimi incapabile şi venale şi să-i creeze o viaţă liberă, înlăuntrul ţării. Guvernul, prefecţii, ispravnicii şi găinarii prepară, orbeşte, a treia pierdere a Basarabiei. Intelectualii români să prevină acest dezastru. Dar nu cu texte şi pledoarii mincinoase. Desigur, unul din primii paşi necesari este o adresă de răspuns către scriitorii şi savanţii străini.

- Să-i informăm, spun confraţii.

- Să le arătăm adevărul. Dar cel mai sfânt adevăr, în clipa de faţă, este că, în ceea ce priveşte Tatar-Bunarul, noi înşine nu ştim nimic. Versiunile oficiale şi semioficiale şi dârzele afirmaţii pornite din cealaltă tabără nu ne-au lămurit întru nimic. Şi că nici un ziarist român sau străin n-a putut răzbi până la locul măcelului, e iarăşi strict adevărat. Şi că nici un singur „ofiţer sovietic" nu ni s-a arătat, nici măcar în halucinaţie, e iarăşi riguros adevărat. Cum vom răspunde, atunci, intelectualilor străini? Pe baza comunicatelor suspecte şi contradictorii? Să căutăm, deci, singuri adevărul.

O anchetă a unei comisiuni de savanţi, autori, ziarişti, cărora guvernul să Ie acorde toate înlesnirile şi toate libertăţile, ar fi singură în măsură să-1 găsească. Nu ştim acum, în amănunt, cum ar trebui conduse cercetările.

în tot cazul, această comisiune va cere să i se arate fantomaticul soldat sovietic, care se arată pretutindeni şi nicăieri nu se găseşte. Viu sau mort, în lanţuri sau în spirt, teribila lui apariţia trebuie cu orice chip pipăită de privirile comisiei de anchetă. Şi după ce, ca şi Toma Necredinciosul, intelectualul român va fi văzut minunea în carne şi oase şi după ce, de asemeni, va fi cercetat în sensul tuturor acuzaţiilor şi plângerilor ce i se aduc la cunoştinţă, numai atunci el are dreptul să semneze, alături de pocăiţii de la *Facla,* răspunsul izbăvitor.

OPOZIŢIA ŞI STAREA DE ASEDIU

Lichidări politice în perspectivă • Liberalii pleacă, averescanismul.se dizolvă • Viitorul guvern va ridica starea de asediu • *Interview-u* generalului Averescu

Interviul generalului Averescu a dat loc la interpretări foarte variate în cercurile politice cari obişnuiesc a se denumi „înalte". Unii s-au emoţionat şi s-au înveselit: e semnul rupturii dintre Partidul Po-

porului şi liberali. Generalul se liberează de tutela brătienistă. Dar pierde, totdeodată, singurul sprijin serios pe calea care duce la putere. Alţii au surâs iezuistic: e un şantaj în stil mare. Generalul îi va sili pe liberali să se retragă mai repede şi să-i treacă guvernul mai curând.

în sfârşit, cei mai mulţi afirmă: e o gafă de-a generalului... una nouă şi boacănă... Vă amintiţi că ori de câte ori generalul vorbeşte în public sau scrie, totdeauna face câte o şotie. Pe vremuri îl avea pe Argetoianu să dreagă lucrurile. Azi nu-l mai are decât pe Jenică Atanasiu, un pitic politic... un zapciu care s-a pomenit ministru. Nu e tot una. Bietul domn general!

Viitorul ne vine în ajutor şi ne dumireşte. Generalul a făcut, ca de obicei, o gafa. însă, chiar când face o gafa, generalul tot izbuteşte să-i sperie puţin pe liberali: atât sunt de sleiţi, de incapabili şi dezbinaţi.

N-au ajuns încă la ruptură. Dar capacitatea de şantaj a averescanilor nu e îndestulătoare pentru a-i goni pe liberali de la putere înainte de alegerile comunale. Şi răbdarea „Opoziţiei miluite" nu poate ţine până la această dată. Astfel că, în rândurile averescanilor se fac pregătiri în vederea inevitabilei rupturi, pricinuită de nefasta prelungire a guvernării liberale dincolo de alegerile comunale, cari vor însemna, generalul o ştie, încă o indicaţie, mai imperativă şi mai categorică decât a alegerilor speciale, în favoarea opoziţiei-unite.

Deci, Partidul Poporului e în tristele zile care preced lichidarea. Generalul Averescu ştie că nu mai are nici un rol de jucat. A şi împărtăşit prietenilor săi această impresie despre sineşi şi sentimentul inutilităţii sale pe viitor. Pentru partidul său nu vede altă matcă primitoare decât marele fluviu al ţărănismului. Sunt acolo câteva talente şi câteva energii curate, a căror acţiune s-ar dezvolta binefăcător în mediul sănătos şi prielnic al ţărănismului.

Rămâne însă fracţiunea din Ardeal a d-lui Goga.

Prea neînsemnată pentru a râvni la o existenţă independentă, ea nu va întârzia să umple, dimpreună cu vreo câteva epave de-ale averescianismului, golurile liberale. D. Goga va pune astfel, printr-o căsătorie, capăt unui vechi flirt. Va da satisfacţie afinităţilor sale cu brătienismul.

Cine l-a cetit şi l-a cunoscut şi-a dat seama de potrivirea de gândire şi sentiment dintre d-sa şi fraţii Brătieni. *Ţara noastră,* revista d-lui Goga, n-a fost adesea decât un supliment intelectualizat al *Viitorului.* Aceeaşi ideologie şovină, aceeaşi mentalitate în legătură cu „Siguranţa statului", aceleaşi sisteme de ameninţare şi delaţiune. D. Octavian Goga va completa, în curând, cu cinste Partidul Liberal peste munţi. Norocul d-lui Goga n-a vrut să rămână în literatură şi în teatru. *Domnul Notar* nu va avea nici un frate.

Faţă, deci, de risipirea iminentă a ultimilor averescani şi de dezagregarea liberalilor cari se pregătesc să fure câteva locuri la Comună şi să plece, Opoziţia Unită îşi întocmeşte cadrele de guvernare. Nu e vorba de repartiţia ministerelor, ci de stabilirea unei tactici generale. Noul guvern năzuieşte să risipească atmosfera irespirabilă creată de liberali şi să dea din primele zile un regim de libertate care să provoace, în special în Basarabia şi în ţinuturile alipite, un reviriment în favoarea României. S-a discutat, deci, în primul rând chestiunea ridicării stării de asediu. D-l Stere este perfect convins că se poate garanta ordinea, chiar în Basarabia, cu legile şi măsurile de poliţie normale. D-l Iuliu Maniu este cu atât mai convins de acest adevăr pentru provinciile de peste munţi. D-l dr. Lupu a mai guvernat fără stare de asediu şi nici o crimă şi nici un atentat, în nici o parte a ţării, nu s-a săvârşit sub regimul d-sale.

D-l dr. Lupu comisese însă, greşala de a suspenda starea de asediu, în loc de a o ridica definitiv. în momentul când se pregătea să desfiinţeze complet măsurile excepţionale, liberalii au pus la cale cunoscuta lovitură de stat şi guvernul oligarhic al generalului n-a avut decât să suprime din nou libertăţile constituţionale restaurate provizoriu de d-rul Lupu.

Putem, deci, afirma că şefii Opoziţiei Unite au hotărât să ridice, în orice caz, starea de.asediu, chiar dacă liberalii ar fermenta mişcări antisemite pentru a zădărnici acest proiect. Un guvern tare, gândesc oamenii viitoarei cârmuiri, nu are nevoie de acea armă de teroare, care va fi fost starea de asediu, pentru a reprima mişcările de stradă antisemito-liberale.

Nici nu se îngrijeşte să pună la păstrare această armă pentru uzul oligarhiei: o va nimici.

Ţara, de altfel, se aşteaptă, fireşte, la această măsură din partea viitorului guvern. Ea e în drept să exige o declaraţie pe care, desigur, Opoziţia Unită o va face anticipat. Orice ezitare ar fi suspectă.

PRIN POGROM LA 1907

Dintr-un comunicat al Ministerului de Interne aflăm că A. C. Cuza şi ciracii săi fac nesupărată propagandă antisemită la sate. împart manifeste, ţin discursuri, propovăduiesc crima, jaful şi pârjolul.

Pentru izgonirea evreilor din târgurile Moldovei, asmut satele împotriva oraşelor. O asemenea ispravă s-a întâmplat la Băceşti. Orăşelul, apărat de armată, a suferit un veritabil asediu. Ţăranii recrutaţi de A. C. Cuza şi de Zelea Codreanu erau puşi sub comanda unui colonel şi a unui maior în retragere.

Ministrul Tătărăscu susţinuse, cândva, că mişcările antisemite la noi sunt opera trimişilor Moscovei. *Viitorul* de aseară îl confirmă. Guvernul e aspru din cale afară cu cei numai bănuiţi că ar fi agenţii Sovietelor. Sub ochii noştri se arestează zilnic muncitori nevinovaţi. Sunt schingiuiţi în beciurile Ohranei, sunt martirizaţi luni după luni în procese nesfârşite în cari, totuşi, nu li se dovedeşte vinovăţia. Nu-i ascultă şi nu-i apără nimeni. Văduvele lor anticipative - căci regimul Brătianu a creat acest tragic tip - bat zadarnic la uşile autorităţilor, unde sunt îmbrâncite, şi la uşa redacţiilor de la cari obţin arar şi anevoie un articol de platonică protestare. S-a iscat, în câţiva ani de după război, atâta suferinţă în ţară, câtă n-a cunoscut istoria unui întreg secol mort, de veşnică bejenie şi de trudnică rumânie, sub turci sau sub fanarioţi. Eram un popor anonim şi anodin care nu atrăgea în hotarele sale pe cercetătorii de ciudăţenii şi moravuri. Singur străinul căutător de grâne, de păduri şi de petrol venea să ne cerceteze. Am devenit, într-un fulgerător răstimp de hoţie dezmăţată, de tortură bestială şi de ucidere sadică, una din curiozităţile de groază ale pământului şi ale timpului. Oameni cari nu se pot convinge, din auzite, că cele ce se spun se şi petrec aievea, vin între noi să observe, să vadă, să-şi frece pleoapele, să-şi creadă ochilor.

De bună-seamă, guvernul român nu glumeşte cu cei ce turbură ordinea. Straşnice măsuri sunt luate contra sindicaliştilor cari se plimbă, câte doi, pe stradă ori stau dimpreună la o cafea cu gândul la manifeste clandestine, sau - „moarte lor!" - le şi împart, ziua-n amiaza mare, lucrătorilor la intrarea în uzină. Dar toate urgiile cu putinţă nu izbutesc să oprească pe tovarăşii lor din Moldova să răscoale satele, să le organizeze milităreşte şi să asedieze târgurile. A. C. Cuza şi ai săi, instigat şi plătit, după spusa ministrului, de însăşi Sovietele, şi-a întocmit liber ostile şi a dat o bătălie în câmp deschis, cum se zice că ar mai fi fost una la Tatar-Bunar. A lăsat un mort pe teren, şi-a licenţiat partizanii şi acum se plimbă slobod, cu complicii, prin Iaşii cărora le pregăteşte un pogrom cu o invazie. Şi, totuşi, guvernul nu găseşte cu cale să ofere maniacului senil şi sângeros o celulă zăbrelită sau o cămaşă de forţă. Un pumn de înapoiaţi şi de smintiţi, cu apucături criminale, prinşi adesea cu revolverul fumegând lângă sângele victimei, sunt lăsaţi să răscoale satele, să le izbească cu piepturile soldaţilor la bariere, să pregătească sufletele pentru războiul civil, pe care-l visează şi necontenit îl proclamă. împotriva lor, în loc să se procedeze cu ultirna străşnicie, guvernul, care înăbuşe viaţa politică desfiinţând cluburile ţărăniste, oprind întrunirile opoziţiei, stâlcind în bătăi muncitorimea, procedează cu simple comunicate şi umflate discursuri ministeriale. Sub larga ocrotire a autorităţilor, asasinii îşi intetesc pregătirile. Ce înseamnă asta? Nici slăbiciune, nici inconştienţă, ci simplă şi vădită complicitate. în preajma căderii lor definitive, liberalii pregătesc viitorului guvern, întocmai ca acum optsprezece ani, prin antisemitism, o nouă revoluţie ţărănească. Lozinca secretă a brătieniştilor este: prin pogrom la 1907!

ÎNCHIDEREA SINDICATELOR

Cu obişnuitul aparat marţial şi poliţist, guvernul a sigilat localul Sindicatelor Unitare. Nu-i discutăm pretextele, nu-i divulgăm minciunile. Povestea Moscovei, care vede şi pune totul la cale, nu mai merită discuţie. Sentinţele Curţii de Casaţie au dezminţit, cu un înalt prestigiu, comploturile şi trădările pe cari guvernul le înscena, cu risipă multă de fonduri secrete şi cu o desfăşurare sadică de suferinţă omenească.

Peste acestea toate, ajutat de laşitatea generală şi motivându-şi violenţele cu retorica de cutră a *Viitorului,* guvernul liberal şi-a urmărit scopul. Sigilarea sindicatelor înseamnă zădărnicirea vieţii muncitoreşti. E un fapt care va dăinui cel puţin atât cât vom fi sub starea de asediu. Cunoaştem sistemul de manevră pe linii interioare. Delegaţiile muncitoreşti vor fi plimbate de la Ministerul de Interne la Comandament şi înapoi: autorităţile îşi declină competenţa rând pe rând şi, în cele din urmă, cererea muncitorilor cade fără măcar să fi fost respinsă. Iar între timp, arestări, percheziţii, bătăi, caznă şi greva foamei. Totul spre marea surprindere a vreunui oficios pus în faţa protestărilor străinătăţii.

Deci, muncitorii nu mai au viaţă de breaslă. Interesele lor le vor rezolva patronii laolaltă, strânşi în faţa fiecărui muncitor, în parte, nevoiaş. Se desfiinţează, printr-o lovitură ilegală, alcătuiri obşteşti cari au, aiurea, vechimi de secole. Liberalii n-au vrut ca muncitorii să aibă

o viaţă colectivă. Aceasta ar fi fost un permanent pericol. Nu pentru stat, ci pentru cointeresări, paşapoarte şi perimetrii. Muncitorimea e duşmana liberalilor şi de votul ei aceştia se tem. Să fie, deci, îndepărtată din viaţa publică. Să piardă orice prilej de a se simţi şi manifesta solidar şi, din punctul acesta de vedere, o reuniune profesională, o şezătoare, o seară de jocuri sau o serbare de câmp sunt deopotrivă de primejdioase. Muncitorimea nu trebuie să se vadă, nu trebuie să se adune şi să se cunoască. De aceea, în liniştea de acum, când nimic nu ne ameninţă în afară de prostia fricoasă a conducătorilor, când fiecare e absorbit de griji crescânde, de la un capăt la altul al ţării, guvernul a pornit vânătoarea de oameni. E toamnă, doar! Şi lucrătorii sunt smulşi din case şi din ateliere, sunt închişi ca fiarele, sunt căzniţi ca hoţii. E sistemul sălbatic al măsurilor preventive. Nu care cumva, mai târziu, sindicaliştii să facă politică. Nu care cumva să se ocupe la noi de treburile publice alţii decât boierii. Nu care cumva Opoziţia Unită să se apropie şi să se folosească de această forţă de rezistenţă în faţa abuzului, de această mulţime conştientă şi gata de apărare, care ar fi o muncitorime unitară şi bine condusă.

Noi credem, îndărătnic, că prin desfiinţarea Sindicatelor nu s-a dat numai o grea lovitură muncitorului, ci s-a redus la neputinţă opoziţia. Din neatenţie, din nepăsare sau din laşitate - căci basmele *Viitorului* sunt mai sugestive decât sentinţele Casaţiei -, şefii opoziţiei au lăsat să se îngenunche şi să se împrăştie, sub ochii lor, o admirabilă oaste cetăţenească, ce nu aştepta un Spartacus, ci numai un tribun. Suntem încă în primele zile ale nelegiuirii. Un protest energic al presei, al partidelor, al tuturor asociaţiilor, dar mai ales al capilor politici, ar salva încă totul. Dar cine să realizeze aceasta? Cine în ţară îşi cunoaşte datoria şi interesul în afară de liberali? De aceea, puţini şi slabi, huliţi şi nevolnici, ei, totuşi, ne guvernează. De aceea, stăpâni acum la oraşe, vor stăpâni prin măsuri similare şi la sate, căci le vine rândul şi satelor, şi pretutindeni. Fiindcă ştiu ce fac!

D. DUCA LA SOCIETATEA NAŢIUNILOR

Ministrul de Externe al României a oferit popoarelor, reprezentate prin fracuri şi babe (ne gândim la d-ra Văcărescu) o ramură de măslin. Discursul dumisale exprimă idei şi sentimente în cea mai ireductibilă vrăjmăşie cu frazeologia curentă a *Viitorului* şi cu starea de spirit înapoiată a Brătienilor. Două mii cinci sute de kilometri depărtare de atmosfera irespirabilă, care de la Florica năpădeşte ţara toată, să fi realizat acest miracol? Să fie d. Duca mai tânăr, mai înţelegător şi mai generos decât patronii săi? în cazul acesta, d-sa are datoria să-i pună de acord cu dânsul. Are şi putinţa, fiindcă o bună parte a partidului l-ar susţine. Fiindcă ceea ce poate, d. I. G. Duca, proclama la masa Naţiunilor, în deplină libertate şi cu mare răsunet de presă, aci, în ţara pentru care vorbeşte, nu constituie decât un langaj subversiv al trădătorilor şi al revoluţionarilor. Libertatea minorităţilor de a se instrui şi de a se administra în limba lor nu poate fi susţinută la Dunăre, de un publicist, fără să cadă sub una din aceste grele acuzaţii. Pacea cu Rusia, reclamată imperios de d. Duca, nu o dată l-a pus pe ziaristul temerar, care l-a premers pe d. ministru de Externe în această direcţie, sub ameninţarea Jilavei. Deci, cancelarul nostru e ţinut, la întoarcere, să realizeze, împotriva, orişicui ceea ce a făgăduit, în franţuzeasca sa impecabilă. Altfel, se va putea spune că a minţit, după obiceiul diplomatului oriental rumân, şi a minţit târziu şi fără originalitate. Fiindcă politica sa de la Geneva a mai fost preconizată, cu alt ton, cu altă sinceritate', de d. Vaida Voevod. De d. Vaida, care a fost răsturnat din pricina acestei politici. De d. Vaida, care o inaugurase pe vremea când s-ar fi obţinut printr-însa toate foloasele cu putinţă: o pace trainică înăuntru şi în afară; finanţe însănătoşite şi o Basarabie retrocedată oficial de către Soviete. Moment unic şi fără nădejde pierdut. De ar fi, cel puţin, pocăinţa d-lui Duca sinceră. Ar însemna că avem în conducerea Partidului Liberal un om care nu ne rezervă războiul cu orice preţ, războiul ca o diversiune şi ca un expedient pentru vremuri rele.

LIBERAREA D-LUI TITEL PETRESCU

Astăzi Curtea de Casaţie se pronunţă asupra recursului d-lui Titel Petrescu, închis şi osândit de câţiva ofiţeri cari au săvârşit asupră-i o răzbunare de castă.

în urma cuvântului Procurorului general, nu mai există îndoială asupra sentinţei. Cu sau fără trimitere, avocatul Titel Petrescu va fi pus în libertate. Hotărârea iminentă a Casaţiei va proclama, totdeo-

dată, limpede: instanțele militare n-au competința să judece un delict de presă. Autoritățile marțiale au siluit textele, au abuzat de forța lor, din resentimente de cari justiția trebuie să rămână străină.

Atunci?

Cum rămâne cu omul care a fost închis preventiv, condamnat şi apoi ținut în temniță timp de trei luni? Cine oare îl va despăgubi şi în ce chip? Liberarea lui Titel Petrescu nu e o satisfacție. Calea abuzului rămâne deschisă. Până să ajungă la Casație, un cetățean, dintre cei mai culți şi mai înzestrați în cazul de față, poate fi smuls dintre ai săi, închis şi nimicit, fără posibilitate de a-l ajuta grabnic. Trebuie o luptă dârză, dusă cu concursul câtorva categorii de cetățeni solidari şi luminați, ca să izbuteşti să apari înaintea judecătorilor naturali. Dar dacă, din întâmplare, un sinistrat nu are acest ajutor - care e şi el un privilegiu -, şi dacă, până el izbuteşte, omul este înfrânt? Care Casație, care instanță mai poate face o cât de târzie dreptate?

Iată de ce, prietenii lui Titel Petrescu, şi Titel însuşi, nu se pot mărgini la un succes atât de mare dar şi atât de derizoriu ca mântuirea aceasta, a unui singur individ. Ci trebuie să ducă lupta până în momentul când sentința de azi va fi proclamată lege.

Până când libertatea individuală va fi pusă la adăpost de atacurile şi uzurpările, cele mai vremelnice, ale câtorva militari îmbibați de prusianism şi clintiți în cumpătul lor de anomalia stării de asediu.

CONSILIUL LITERELOR

Scriitorii români s-au revoltat contra maniei teatrale a conducătorilor. Cele două milioane anuale acordate dramaturgiei originale, peste îmbelşugatele subvenții date Teatrului Național şi peste revărsarea tomnatecă de bacşişuri pentru turnee, au provocat reacțiunea celor ce nu scriu dialoguri. S-a clintit nițel credința că actorii, fară deosebire de talent, trebuie puşi la îngrăşat pe socoteala statului. Teatrul Național are 160 de actori, Comedia Franceză numai 60. Nu cunoaştem numărul întreținuților de la teatrele subvenționate din provincie. E, fară îndoială, inutil de mare. Şi, totuşi, deodată cu cele două milioane, se deschidea seria noilor teatre subvenționate. Se suprahrănea superstiția pieselor originale cu orice preț. Grație protestului de care am vorbit, această pasiune pentru autorul dramatic indigen a pierdut în intensitate. Nu puțin au contribuit la acest reviriment sentimental spectacolele penibile pe cari ni le-a hărăzit, în ultimii zece ani, inspirația seacă a compatrioților.

Deci d. Lepădatu şi-a îndreptat privirile protectoare spre cealaltă literatură, să-i zicem, statică şi nedialogată. Şi-o fi dat seama că mult-puținul merit al muzelor române nu stă în scenă.

în teatru, Caragiale a fost un vodevilist; în nuvelă, însă, mare poet. Eminescu, Duiliu Zamfirescu, Macedonski, Anghel, Arghezi, Bacovia, Davidescu n-au fost, sau nu sunt, dramaturgi. Limba românească n-a fost frământată şi realcătuită în piese de teatru, ci în paginile de proză şi versuri ale poeților.

Se cuvine aranjarea acestei literaturi. Dar nu printr-un consiliu al literilor, aşa cum a decis d. Lepădatu. Controlul traducerilor, al literaturii şi al pornografiei, efectuat de acest consiliu, duce de-a dreptul la cenzură. Subvenționarea, după indicațiile acestui consiliu, la favoritism, la nemulțumire şi țigănie. Scriitorul nu trebuie subvenționat nici când are talent. Şi apoi, cine posedă oare lactometrul care să-I constate? Şi e; în cele din urmă, ruşinos pentru individ să ceară subvenții numai pentru că scrie. Căci ce poate el altceva dovedi decât că scrie? Pentru adoptarea acestei măsuri trebuie, în prealabil, admis principiul că fiecare zgârie-hârtie e un om de geniu, cu drepturi la sacrificii din partea colectivității. Să nu cădem în ridicul. Consiliul Literelor nu rezolvă nimic.

Omul de litere să aibă o meserie. Creația e o chestie de vitalitate: după o muncă utilă de cinci ore pe zi, mai eşti sau nu în stare să produci poezie şi artă? Iată întrebarea.

Ministrul Artelor să procure scriitorului o meserie. Dacă funcționarii celor câteva zeci de muzee, biblioteci şi teatre din țară şi cei de la Departamentul artelor ar fi scriitori, s-ar rezolvi onorabil problema încurajării literaturii. Fără risc şi fără risipă pentru stat: scriitorul îşi face datoria de funcționar şi, dacă din pricina asta va produce mai puțin, în schimb economia de timp şi de efort îl va constrânge să spună numai esențialul. C *'est autant de gagne'*.

E toi atât de câştigat (franc).

PRESA SÂRBEASCĂ ŞI D. DUCA

Nicăieri n-a fost mai batjocorită România ca în presa sârbească. Săptămâni întregi, ziarele de la Belgrad publicau zilnic câteva coloane de invective împotriva noastră. Nu cruţau nici guvernele, nici administraţia, nici ofiţerul, nici ostaşul, nici poporul. Evenimentele tragice din 1916 constituiau subiectul unui umor grosolan. Drepturile de libertate ale românilor din Ardeal şi Basarabia erau tâmpit contestate.

Suntem pe vremea delimitărilor româno-sârbe. Conducătorii politici vecini se afirmau în neputinţa de a potoli această epileptică revărsare de injurii. îi paraliza principiul libertăţii presei. Explicau totul prin excitarea sentimentului naţional, în momentul când se gâdilă cu jaloane şi panglici inginereşti pământul sacru al patriei.

Pe malurile Dâmboviţei, totuşi, guvernanţii, „spurcaţi" după cea mai autentic balcanică formulă, păstrau o nobilă ţinută de ambasadori de-ai Regelui-Soare. Marile şi micile ziare în soldă aveau indicaţie de-a dreptul din Capul Podului să nu răspundă, să nu reproducă, să nu polemizeze, pentru a nu „învenina" raporturile. în faţa dezmăţării verbale trădând ura organică şi cronică a bunilor aliaţi, cel mai impasibil şi mai glacial dintre diplomaţi ridică din umeri: - „Nişte sălbateci! Amintiţi-vă cum se poartă în război cu prizonierii: le taie c... Vă rog, nu vă impacientaţi: vor înjura până vor obosi!"

Deci, diplomaţia şi presa română şi-a păstrat calmul. Nimeni nu şi-a smuls poalele şi mânecile şi nu şi-a dat frâu gurii pe ţărmul nostru al Dunării. Atitudine, desigur, inteligentă.

Dar se poate afirma că, graţie lătrăturilor de la Belgrad, comisiunea română din Torontal, incomodată, ni s-a retras cu vreo câţiva kilometri... Ni s-au ciupit câteva sate. Incidentul a fost uitat. în schimb, ni s-a reamintit că avem o regină la vecini... S-a proclamat, în conferinţe, solidaritatea sau, mai degrabă, coeziunea de stâncă a Micii Antante. Mai mult încă: d. Duca pofti la Sinaia pe ziariştii de la Belgrad nu ca să-i jugănească, ci pentru a funda „Mica Antantă a Presei", în care să fraternizeze cele trei tipuri atât de pitoreşti ale gazetăriei din *Proche-Orient:* cel sârb, român şi ceh. Fracuri, discursuri, şampanie... în automobil, pe Valea Prahovei...

Imaginea cercetaşilor pe un vârf de munte... Bărbaţi şi femei, în cămăşi de borangic cu flori, spărgând piatră... Un bucium în adânciri nostalgice, pe liniştea galbenă de lună... Trompeta vânătorilor de

munte sunând stingerea dinspre Predeal. Un hohot cristalin de râs de femeie, prin mânia motorului. Şi, iată, Mica Antantă a Presei s-a încheiat pe veci, pe un fond de imagini, de impresii estivale, de făgăduind efemere. Vai, cât de efemere! Vom vedea!

D. Duca s-a dus la Geneva. A ţinut un discurs elocvent şi plin de bune intenţii zadarnice. Presa mondială i-a notat debitul curgător, frazarea, franţuzeasca impecabilă. Presa română s-a prosternat într-un elan direct proporţional cu prodigalitatea valutară a ministrului de Externe. De unde, însă, pomit-au acele stridenţe cari au sfâşiat, cu răguşeli infernale, corul îngeresc al laudelor? - Din sânul Micii Antante a Presei!

Cele mai însemnate două ziare sârbeşti, *Politika* şi *Vremea,* au redat tendenţios şi au comentat cu ostilitate cântecul pacifist al d-lui Duca. Doi corespondenţi ai ziarelor cari au fost reprezentate la Sinaia, doi ziarişti cari s-au întâlnit cu amabila lor gazdă de mai deunăzi, pe culoarele Societăţii Naţiunilor, l-au trădat. Urmările?

Astăzi *Viitorul* e în polemică fermă cu *Politika* şi *Vremea.* Antanta Micii Prese e pe cale de a se desface oficial. în orice caz, va fi revizuită şi „epurată".

...Ca să se mai poată zice Antantă!

SADOVEANU ŞI PANAIT ISTRATI

Revista *Lumea Literară* publicase câteva rânduri nedrepte şi răuvoitoare asupra volumului *Trecut şi viitor* de Panait Istrati. Sunt, în acest volum, pagini autobiografice pline de lumină şi restrişte. Viaţa se perindă şi se fixează în imagini uşoare, în chipuri de trudă şi pitoreşti, într-un lirism crispat, pe alocuri, de o durere reţinută. Uneori revolta se desprinde din ţesătura de dur metal a cuvintelor. Se încordează ca sforţarea minerului cu târnăcopul în mâini. Atunci Panait Istrati nu mai e povestitorul-poet din *O mie şi una de nopţi* de chin, de aşteptare, de trudă şi izbândă. E un polemist proletar care azvârlă cuvântul ca pe-o grenadă, fără elegante de arenă, fără poză, fără stil. Ci astfel cum se aruncă grenada în luptă: la ţintă, şi nimic mai mult. Toate acestea le uitase recenzentul *Lumei* care, trecând peste măiestrita evocare din *Căpitanul Mavromati,* cerea polemicilor vulcanice şi destăinuirilor calde din *Trecut şi viitor* false graţii de expresie şi ismeneli stilistice.

In ultimul număr al *Lumei,* d-l Mihail Sadoveanu intervine cu un portret al lui Istrati, tras cu o pană nouă şi ferventă, înălţat într-o zonă apologetică printr-o vrajă de dragoste prietenească şi de simpatie literară.

Din acest portret, care e un poem şi o reabilitare a omeniei, în care adesea nu mai credem, reproducem numai sfârşitul:

„Aşa îl văd eu pe Istrati în acţiunea lui publicistică. Am avut prilejul să-1 văd şi de-aproape, după ce-i pusesem o frăţească diagnoză de departe. Nu m-am înşelat. Sufletul lui, răsădit iarăşi în viaţă, a izbucnit mai cu putere, alimentat de reziduurile mizeriilor trecute, şi se îndreptează acum spre toate c-o dragoste nesfârşită. Spre cei cari sufăr şi plâng, spre cei nedreptăţiţi, spre cei umiliţi. Spre mormântul mamei lui sărmane, spre lumina care i-a încălzit copilăria. Spre soarele care a aurit Dunărea şi plaiurile ţării noastre. Spre poezia poporului care-1 cântă în amintire. Spretot ce-i al nostru, al trecutului şi a acestui neam nefericit şi înapoiat. întâmplarea hotărându-1 să scrie într-o limbă străină, pulsează, totuşi, în tot ce scrie el dragostea aceasta de toate, - pe lângă ura şi groaza de infernul prin care i-a fost dat să treacă.

Inţelegându-1 aşa, întindeţi-i mâna şi zâmbiţi-i ca unui frate".

AVIATORI ROMÂNI PENTRU MAROC

Această uimitoare veste, apărută în ziare, n-a fost deloc comentată. S-ar zice că e vorba de ceva firesc şi de toate zilele, de o simplă excursie peste graniţă, cum fac ades studenţii ori societăţile sportive. Câteva zeci de ofiţeri ai armatei române, cu învoirea ministrului de Război, care le va plăti o soldă, şi prin înlesnirea Legaţiei Franceze, vor intra în slujba sultanului vasal din Fez pentru a lupta sub mareşalul Petain contra rebelului Abdelkrim. Nu ştim care clauză şi din care tratat interzice Franţei să primească voluntari străini, de-a dreptul sub drapelele sale. Aviatorii români ai expediţiei Ronsard-denumire evocativă, plină de nostalgie şi delicate aluziuni istorice - se vor camufla, deci, în ostaşi marocani pentru gloria de a lupta cot la cot cu zuavii autentici.

Ministrul de Război român se ocupă de aproape de această echipă. Iată-ne în război cu Abdelkrim. în curând vom fi învinuiţi de trădare, defetism sau înţelegere cu inamicul, cei ce dorim salvarea micului şi viteazului popor al Rifanilor. Ni se va opune datoria de recunoştinţă către armele franceze, ca şi cum această datorie nu ne-am fi plătit-o, ca şi cum n-am fi gata să o plătim încă o dată, dacă adevărata Franţă ar fi, neîndoios, în primejdie. Şi nimeni nu se gândeşte la hidoasa răscolire de instincte pe care un exemplu ca al expediţiei române plecând la vânătoare de mauri o prilejuieşte. Nimeni nu recunoaşte că e ruşinos pentru români să lupte în contra unui popor care îşi apără libertatea în munţii natali, copleşit de armatele a două mari şi disproporţionate imperii. Nimeni, în fine, nu-şi aminteşte de tragedia asemănătoare a neamului românesc în Carpaţi, în 1916: fără număr, fără arme, sub focul maşinilor distrugătoare a două formidabile împărăţii. Căci atunci şi-ar da toată lumea seama de absurdul, imoralitatea şi crima participării noastre, sub orice formă, la vânătoarea din Maroc.

MIJLOACE DISPERATE

D-l I. G. Duca a plătit cu două sute de mii de lei o scrisoare autografă a dr-ului Racovski. Manuscrisele dr-ului roşu au ajuns la preţ. Era o vreme când d. Duca putea să şi le procure pe nimic: o simplă şi cotidiană descindere la redacţia *României Muncitoare* l-ar fi fericit cu vrafuri întregi din marfa căutată. Oamenii noştri politici, însă, n-au darul previziunii. Bărbat de stat, d. I. G. Duca n-a crezut în steaua doctorului Racovski. în timpul războiului au şi închis-o, într-o casă particulară, ca pe o decoraţie. Steaua însă a evadat, ca orice stea, pe fereastră. A strălucit într-un amurg de mai deasupra Iaşilor, stârnind o panică rămasă de pomină. L-am auzit pe dr-ul Racovski vorbind de pe treptele statuii [lui] Cuza soldaţilor ruşi, stăpâni pe capitala Moldovei, părăsită în paza Domnului şi a prefectului de poliţie. Miniştrii fugiseră la Bicaz. Când s-au întors, Racovski plecase, fără să fi devastat oraşul. Miniştrii liberali l-au dat în judecată pentru că ieşise din arest. Această condamnare infamantă nu l-a împiedicat pe buclucaşul doctor să „parvină". A făcut carieră: polemizează (fără dreptate) cu d. Titulescu, iar d. Duca îi cumpără manuscrisele cu aur greu. Nici de data asta, însă, ministrul de Externe n-a făcut o afacere strălucită. Scrisoarea dr-ului Racovski, departe de a fi un document contra ţără-

niştilor, pledează, de la sine, în favoarea lor. Reiese dintr-însa că ţărăniştii n-au luat bani sovietici şi, pe de altă parte, că nici Sovietele n-au de gând să dea ţărăniştilor parale. Dr-ul Racovski, specialistul Moscovei în chestiile române, e împotriva acestui fel de propagandă. Scrisoarea, deci, va îmbogăţi colecţia personală, a d-lui Duca, de autografe şi manuscrise. Atât. Ce rămâne din toate acestea? Mai întâi, îndârjirea liberalilor în contra ţărăniştilor şi mijloacele infame şi disperate la cari recurg în lupta cu cămaşa d-lui Mihalache. Apoi, dovada mentalităţii de poliţist subaltern a ministrului de Externe, lipsa lui de bravură şi de forţă, laşitatea şi ignominia unui întreg regim care nu se mai menţine decât prin falsuri, înscenări şi plastografii mărunte. Şi hotărârea de a zdrobi, cu orice preţ, pe ţărănişti cari reprezintă, în ochii lor zgâiţi de frică, marele pericol al ceasului. Demascaţi din vreme, liberalii, în aceste ultime săptămâni de guvernare, au dat greş. Scrisoarea anodină a d-rului Racovski, scrisoare care şi altfel n-ar constitui o dovadă, ştiută fiind tactica Sovietelor faţă de democraţie, şi încercările lor de a o discredita, nu serveşte a nimic. Mai mult încă: e falsă. D. I. G. Duca a fost victima unui ingenios *rastaquer'*, Rozescu, plastograf, peşte şi escroc, cunoscut mai cu seamă în lumea marilor cocote pariziene cărora, sub un nume de duce castilan, le trecea drept monedă spaniolă nişte coroane austriece, pe când complicele său, în rol de secretar şi de proxenet al ducelui, încasa din partea femeii încântate o remiză în bună valută franceză. D. Duca a marşat ca o „creatură" de la Moulin Rouge. Dar trecând peste acest amănunt umoristic, al autenticităţii scrisorii dr-ului Racovski, ea ridică, totuşi, încă o chestie:

Ce înseamnă acest delict: „a fi în slujba Sovietelor" sau „a avea relaţii cu ele"? Suntem oare în stare de război cu Rusia? Până când oamenii noştri vor tolera şantajul permanent, ameninţarea gratuită şi gata oricând, a acestei acuzaţii, care nu corespunde nici unei culpe? De câteva zile, în cazul Sadoul, Curtea de Casaţie franceză a stabilit că acest delict nu există, întrucât relaţiile Franţei cu Sovietele au fost numai întrerupte. Starea de război n-a existat şi n-a fost nicicând declarată. Delictul teribil n-a fost statuat decât în polemicile de presă şi în rapoartele detectivilor.

De hotărârea Casaţiei franceze trebuie să se ţină şi la noi seama, la noi unde oamenii politici acceptă teroarea „legăturilor cu Sovietele" ori cu „Internaţionala a III-a" ori cu „Internaţionala Verde", fără ca nici un text de lege să facă din aceste legături, *de altfel niciodată dovedite,* un delict pasibil de pedeapsă... Şi fără ca între noi şi Rusia să existe stare de război.

Casaţia română, în cele din urmă, va interveni şi în această confuzie, cu sentinţele ei clare de cari miniştrii şi spionii fug ca ploşniţele de lumină.

' ***Rastaquouere* (franc.) = persoană care trăieşte pe picior mare din venituri dubioase.**

SÂNGE ŞI DREPTATE

Când nu-şi poate asasina, pe la spate, adversarii politici, regimul liberal îi schingiuie şi îi căzneşte. E un sistem pe care-l aplica îndeosebi muncitorilor şi ţaranilor. Sunt oameni răbdători cari îndură şi uită. Răzbunarea lor, când are loc, nu trece dincolo de călăul direct. Adesea, jandarmul şi agentul au plătit, cu viaţa lor, păcatele stăpânilor. Mişelia acestor autori morali egalează bestialitatea slugilor, asupra cărora, paradoxal, cade răspunderea. Va veni, însă, ziua când poporul are să înţeleagă contra cui să se apere. Atunci inchizitorii nevăzuţi şi iresponsabili, miniştrii, prefecţii şi guvernatorii vor reîntrona singuri legalitatea şi vor reaminti gâzilor şi fiarelor din slujba lor poruncile omeniei. Credem în ceasul acesta. Altfel, cei puşi în afara legii vor suprima, la rându-le, orice lege pentru prigonitorii lor. Una singură va dăinui printre ruini: legea veche şi sfântă a talionului, la care se întoarce, totdeauna, omenirea, fiindcă e scrisă în sângele şi în rădăcinile vieţii ei. în aşteptare, conducătorii netrebnici, jefuitorii publici sulemeniţi cu panglici şi decoraţii, gătiţi cu grave titluri de dregători obşteşti, îşi ocrotesc porceşti le ospeţe, greţurile şi anevoioasa mistuire, cu bandele de perceptori, ispravnici, jandarmi şi spioni cari fură ceea ce a mai rămas, storc şi bat şi chinuie şi omoară în numele ghiftuiţilor de la cârmă. Acum două sute de ani, în locul jandarmului era ceauşul de arnăuţi, erau poteraşii, lefegiii şi seimenii. Numele s-au schimbat, mijloacele au rămas.

înfruptaţii şi prădătorii de astăzi şi-au întocmit şi curţi de judecată care să le consfinţească vărsările de sânge şi ferecarea şi nimicirea celor nevinovaţi. Au statornicit starea de asediu. Prigonitul nu se mai poate apăra şi nici nu mai poate răzbi până la judecătorul firesc,

fără a plăti cu ani de temniță prețul unei achitări meritate. Cu chipul acesta, orice om poate fi smuls dintre ai săi. E purtat între baionete, ca un ucigaş, e legat ca cel cuprins de turbare, e bătut şi căznit ca în mănăstiri şi în casele de nebuni, în veacurile întunecate. în asemenea împrejurări, ce poate să mai însemne o achitare? Cum poți răscumpăra cu o sentință, greu obținută, agonia de luni de zile a unui om şi a familiei sale? Mai ieri s-au judecat două procese noi, două mascarade brătieniste, în cari, însă, aproape treizeci de acuzați s-au zbătut şi şi-au blestemat soarta luni de zile. La Corabia şi la Galați, după anchete şi răsanchete, după insulte, bătăi şi amenințări, după ce au fost plimbați prin țară de-a lungul şi de-a latul, victimele fanteziei sângeroase a câtorva zbiri au fost, în cele din urmă, achitate.

S-a făcut oare dreptate? S-a reintrat în lege? A izbândit dreptatea? Criminalii şi bestiile şi-au atins, prin asta, mai puțin scopul? N-au lovit, n-au însângerat, n-au dănțuit de bucuria bolnavă de a chinui, fără primejdie, o făptură cu nervi, cu vorbe şi priviri, o ființă omenească? Nu s-au poluat de plăcerea de a auzi un vaiet?

Cineva chema pe cărturarii țării la lupta împotriva defăimării României de către străini. îi chemăm, noi, la lupta pentru zădărnicirea crimei în marginea legalității. în contra atotputerniciei zbirului la umbra judecătorului, la poarta justiției. în contra umilirii şi abrutizării poporului, în care sentimentul de demnitate va fi, curând, desființat, în contra pieirii prin apatie şi laşitate, sub oblăduirea câtorva spurcate fețe de oligarhi cinici, sătui şi neputincioşi!

PEDEPSIREA ZBIRILOR

Muncitorimea, prigonită cu o criminală sălbăticie de mercenarii regimului Brătianu, a înțeles că trebuie să se apere singură. Ea nu mai are nimic de aşteptat nici de la oamenii politici, cari tremură când apare un denunț în *Viitorul* sau când, cu aere de Caligula, d. Ionel Brătianu se încruntă şi vociferează în Parlament. Nici din partea intelectualului, scriitor, liber profesionist sau student, nu poate nădăjdui un ajutor... Nici masa orăşenească indiferentă nu-i va da la nevoie un sprijin. O posomorâtă apatie a cuprins țara aceasta fără tresărire şi fără elanuri. Sunt vorbe cari şi-au pierdut, la noi, tragicul înțeles.

Crimă, sânge, tortură, lovire, nu mai înseamnă nimic. Sunt cuvinte cari au murit prin laşitatea şi resemnarea generală. Ele nu mai mişcă pe nimeni. Iar spectacolul unui om schingiuit şi al unui cămin devastat, în puterea nopții, nu mai revoltă pe nimeni, nici el. Sindicatele muncitoreşti se vor adresa, deci, judecătorilor. Se găsesc în magistratură, şi nu numai în aceea de la Casație, firi drepte cari să aibă vitejia elementară de a nu mai tremura în fața unei insigne de detectiv ori a unei trese de comisar. Se va reaminti bestiilor cari sfâşie sufletele şi căznesc muncitorimea şi cari, pentru o mizerabilă simbrie şi un murdar bacşiş, îşi bat joc de orice omenie, că legile pun margini puterii lor ucigaşe.

Zbirii cari au arestat, împotriva legii, cari au bătut şi au torturat, cavalerii biciului şi a ouălor răscoapte puse la subsuori, meşterii cleştelui de smuls unghiile, virtuozii țâțânelor de strivit degetele, eroii nocturni ai percheziţiilor legale, temnicerii oamenilor paşnici şi cinstiți vor da socoteală de toate urgiile şi de toate cumplitele mârşăvii, cu veselie săvârşite. Vor fi târâți la judecată, dovediți şi osândiți. Bacşişul Brătienilor va merge pe amenzi şi zelul lor asasin va fi pus la păstrare. Poliția civilizată şi cultă are să ne scape de nebuni furioşi, de brațele sanguinare, recrutate şi asmuțite de un regim care nu se putea menține fără ele. Muncitorimea şi-a pus astăzi nădejdea în magistratură. Urmărirea începe. Făgăduiala Opoziției Unite că va destitui şi condamna pe toți funcționarii abuzivi cere prea mult timp pentru a fi adusă la îndeplinire. Temnițele pline de nevinovați şi cerul plin de vaiete exige o acțiune grabnică.

OPOZIȚIA ŞI PROBLEMA LOCUINȚELOR
O soluție şi o atitudine

în ajunul alegerilor comunale, Liga Chiriaşilor adresează şefilor Opoziției Unite câteva întrebări. Contractele de locațiune, prelungite în virtutea unei legi parcimonioase, expiră în 1927. Chestia chiriilor redevine de o acută actualitate. Proprietarii cer de pe acum sporuri de speculă. Un apartament pe un an costă de optzeci de ori cât în 1916. Casele noi sunt inaccesibile orăşanului sărac. Case ieftine nu s-au construit. Ce va face guvernul de mâine? Şefii Opoziției Unite au fost îmbiați să se explice.

Din cuvintele în doi peri ale d-lui Argetoianu am înțeles că punctul d-sale de vedere este acelaşi cu al Partidului Liberal. Pentru d. Argetoianu revenirea la normal înseamnă libera tranzacție. Reticențele pe cari le face astăzi şi promisiunile d-sale evazive sunt de ordin electoral.

D. dr. Lupu, deşi s-a pronunțat categoric pentru o nouă prelungire a chiriilor, ne pare, însă, destul de departe de programul său din 1919. Speranța în construcții noi, pe care o afişează Opoziția Unită, e mai mult un mijloc de a evada din subiect. Afirmăm, fară teamă, că problema locuințelor nu poate fi definitiv rezolvată prin construcția modernă. Betonul şi cristalul, chiar în construcția în serie, costă destul de scump. Apartamentele noi, după un model-tip, construite de comună, vor fi aproape tot atât de inabordabile ca şi casele noi particulare. Nu vrem să descurajăm construcția. Dar ea cere un lung timp pentru a da roade. Realizarea unui gigantic program de clădire exige cel puțin zece ani. în vremea aceasta, singura bază reală de discuție şi de soluționare rămân locuințele vechi. Pentru a nu da populația muncitoare pradă proprietarilor speculanți, legea chiriilor trebuie prelungită pe tot acest răstimp. Comuna, în schimb, ar putea impune un impozit, egal cu o sporire de sută la sută asupra chiriilor actuale, tuturor beneficiarilor legii de prelungire. Impozitul va însemna participarea chiriaşului la construcțiile comunei şi îi va da drepturi în raport.

Iată schița unei soluții. Ea porneşte de la realitatea că populația oraşelor n-are unde să se mute şi n-are de unde să plătească mai mult. Ea nu trebuie sacrificată nici proprietarului, nici invaziei străine care plăteşte pentru a cotropi. în alegerile comunale şi pretutindeni şi ori de cine ar fi solicitat, alegătorul va cerceta atitudinea candidatului în litigiul chiriilor. Opoziția Unită să aleagă şi ea între proprietari şi chiriaşi. Echivocurile nu folosesc la nimic. Lumea oraşelor vrea un program limpede şi precis.

PERTRACTĂRI!!!

Desigur, intrigile liberale nu vor reuşi. Blocul opoziției nu va fi dizolvat. Zvonurile, insinuările, reportajele cari anticipează asupra acestui vis politic al Brătienilor nu adeveresc decât spaima şi disperata lor străduință de a dezbina pe adversarii, virtual, biruitori. De fapt, liberalii înşişi sunt în descompunere. Principala lor preocupare ar trebui să fie refacerea propriei lor coeziuni, restabilirea disciplinei şi a solidarității. E o anarhie de sfârşit de ospăț la masa guvernului. Ghiftuiți, şi-au pierdut orice ținută şi întreg cumpătul. Cu jiletca descheiată, cu şervetul căzut şi cravata în diagonală, frânți în scaune, îți aruncă vorbe şi priviri turburi şi, scârbiți reciproc, se uită spre uşa de ieşire. E cunoscut tuturora conflictul Văitoianu-Porcu, de o parte, şi Brătienii, de alta... Şi rivalitatea Mârzescu-Duca... Şi nesiguranța miniştrilor de paie... Nu, desigur, nici o primejdie nu amenință democrația din parte-le.

...în schimb, în tabăra victorioasă, care nu aşteaptă decât un semn pentru a lua cetatea sleită, este un om capabil, prin ezitările lui, am putea zice, prin trădările lui repețite, să saboteze încă o dată, şi pentru ultima şi cea mai funestă dată, biruința. E d. Iuliu Maniu. E şeful Partidului Național, cel mai nesigur om politic, cel care mai degrabă şi mai sigur inspiră teamă prietenilor decât adversarilor. E politicianul cu cele mai multe rezervații mintale. E poate victima propriilor sale scrupule, martirul socotelilor sale migăloase. Ne aflăm, pesemne, în fața unui tipic caz de timiditate, dacă nu avem de a face cu un abulic. Şi după cum România a fost patru ani guvernată de Mitiță Sturdza, nebun, astăzi lumea politică, Ardealul, țara întreagă nu-şi dă încă seama că e jucăria uni bolnav al voinței. Ce altă explicație să dăm tacticii sale de cunctator' fără rezultate? O gândire genială? O viziune profetică? O superioritate enigmatică? în ultimii ani, sfinxul n-a tăcut destul. Ne-am apropiat de el şi am descifrat cu toții taina ştiinței lui. D. Iuliu Maniu nu e nici genial, nici elocvent, nici proroc, nu are nimic extraordinar de spus, nimic nemaipomenit de ascuns. Nimic care să corespundă pozei sale de ermetic şi de impenetrabil. Şi e un om prea cinstit ca să joace, până într-atâta, teatru şi nici chiar pentru farsă nu e înzestrat de natură aşa cum trebuie.

îi lipseşte talia, linia, debitul, verva şi gestul. Ce o fi având, atunci, modestul avocat de la Cluj? în clipa încordării supreme de acum, redutabilul nostru Rădici a izbutit din nou să-şi exaspereze aliații. El posedă de minune arta de a istovi orice bunăvoință, de a zădărnici orice avânt. Rezistențele sale în fața înfăptuirilor, spaima sa de

' **Om care chibzuieşte îndelung, fără a se putea decide (lat.).**

precizare şi de acţiune nu pot avea explicare şi leac decât într-o clinică. E un caz trist şi mărunt, dar de o fatală şi obştească gravitate.

Facla va deschide, printre specialişti, o anchetă în această privinţă. Şi dacă avem dreptate, d. Maniu trebuie sacrificat şi mântuit.

ÎNAINTĂRI ŞI NEMULŢUMIRI ÎN MAGISTRATURĂ

Nu era nevoie de aceste ultime înaintări pentru a nemulţumi adânc magistratura. Suntem, şi fără asta, în faţa breslei celei mai nedreptăţite, fiindcă e cu dinadinsul, şi nu din calcule materiale, nedreptăţită. Nu exagerăm şi nu greşim afirmând acestea. Desigur, sunt şi alte bresle cari se frământă cu salarii şi câştiguri de foamete. Dar pe când clasa muncitorească suferă în interesul capitalului, iar funcţionarii se zbat fiindcă d. Vintilă nu izbuteşte să-şi echilibreze altfel bugetul, magistratura trăieşte o mizerie umilitoare, nu din venalitatea altei clase, nici de dragul unor calcule bugetare, ci fiindcă aşa cere interesul oligarhiei stăpânitoare.

Judecătorii sunt ţinuţi în sărăcie pentru a putea fi asupriţi. Pentru că o magistratură săracă nu poate asigura respectul legilor. E supusă ispitei, e prada făgăduinţelor şi favorurilor, e victima şantajului şi a ameninţării. Pentru că o minoritate conducătoare nu tolerează legi decât pe hârtie. Ea are nevoie de abuzuri şi ilegalităţi ca să se menţie.

Principala ei necesitate e o justiţie comandată şi de bun plac. De aceea luptă liberalii împotriva Casaţiei. De aceea, sărăcia ruşinoasă, salariul injurios care se dă magistratului. De aceea, înaintările scandaloase de acum.

înaintările le face însuşi d. Mârzescu. Maşinaţiunile sale tenebroase sunt asumate de un consiliu de paie, „Consiliul Superior al Magistraturii". A fost înaintat, de pildă, împotriva oricărui drept şi spre indignarea tuturor oamenilor de legi, un magistrat înrudit de aproape cu un foarte influent ministru. Alte două rubedenii ale unei alte ilustre excelenţe au avut aceeaşi soartă privilegiată.

Un consilier cu legături de sânge la Palat s-a văzut săltat pe disproporţionate culmi. Alt jude, care a instruit într-un scandal politic cu complezenţă, a câştigat, ca pe câmpurile de bătaie napoleoniene, două grade în patru luni.

Lista favorurilor şi a nedreptăţilor nu e încheiată, nemulţumirile cresc, demisii numeroase sunt iminente. Şi, cu acest revoltător prilej, suntem siguri, întreaga problemă a libertăţii magistraturii se va dezbate în public.

DRAMATURGIA ORIGINALĂ A SIGURANŢEI

Nimic nu-i descurajează pe fanteziştii de la Siguranţă. Munca, acolo, e împărţită după sistemul de producţie cel mai modern. O parte inventă, pune la cale, înscenează, face publicitatea, serviciul de presă, creează atmosfera noului număr de senzaţie. (N-aţi remarcat, bunăoară, simetria riguroasă dintre denunţurile prealabile ale *Viitorului* şi arestările Siguranţei?) Cealaltă parte supraveghează, urmăreşte, execută şi căzneşte pe actorii fără voie ai sângeroasei drame. Colaboratorii acestor vaste construcţii, în timp şi în spaţiu, nu obosesc, graţie sistemului, niciodată. Nici dezminţirile anchetelor, nici brutalele spulberări de sentinţă, la care se dedă, fără greş, Casaţia, nu-i descurajează. Ei merg în acelaşi ritm, cu o viteză dc cel puţin un complot pe săptămână. E ceva din automatismul albinelor cari continuă să strângă mierea, deşi li se fură fagurii şi li se înlocuiesc cu alţii goi, e ceva din hărnicia lor oarbă, în truda crâncenă şi stearpă a viesparului de la Siguranţă. Capul relelor e d. Romulus Voinescu şi de vină e, desigur, şi patima lui pentru teatru. E un creator sângeros d. Voinescu şi care îşi oferă luxul imperial de a da strictă realitate viziunilor sale de dramaturg. Şahul Persiei însuşi nu şi-a îngăduit mai mult decât o dată să pună pe eşichier fiinţe umane. Şeful Siguranţei româneşti sculptează drame în suferinţă şi carne omenească aproape în fiecare săptămână. Piesele sale, odată montate, au originalitatea de a se dezvolta şi singure, independent de voinţa autorului. Jandarmi, avocaţi, ziarişti, judecători intervin, toţi personaje pe cari creatorul nu le-a prevăzut decât aproximativ. Din acest punct de vedere, d. Romulus Voinescu este, în felul său, un Pirandello, cucerit şi depăşit, cum i se întâmplă să fie, de complexiunea eroilor săi. Ce 1-a îndemnat, oare, pe şeful Siguranţei să-şi realizeze visele în viaţă, în Ioc să le păstreze hârtiei de scris şi scândurilor de scenă? Frica de insucces? în cazul acesta, chiar în.piesele sale complotiste şi reale d. Romulus Voinescu este un neînţeles, căci dacă

subalternii îl aplaudă cu zel, marele public îi e ostil, iar Curtea de Casație îi respinge, regulat, piesele și i le-ar și fluiera, desigur, cu poftă, dacă demnitatea înaltului pretoriu nu s-ar opune unor apucături de galerie. Să-1 sfătuim, oare, pe colegul amabil de la S.S.R. să se realizeze mai mult în scris decât în faptă? Nu ne putem lua, în fața muzelor, o asemenea răspundere, deși conștiința ne-ar ierta pentru mica noastră crimă.

Precedată de trâmbițașul său de la *Viitorul,* de vajnica sentinelă și de heraldul tuturor marilor înscenări populare, Siguranța trece pe afiș un nou uriaș și senzațional complot în Basarabia. S-au descoperit arme, puști, pistoale, muniții, îngropate în curțile sătenilor basarabeni. Se pregătea o răscoală în masă. Sherlok-Holmeșii noștri au prevenit-o. Armele au fost confiscate, arestările efectuate, nu s-a sfârșit încă procesul Tatar-Bunar și un altul proaspăt se instruiește.

De unde armele și munițiile? De peste Nistru?

Nicidecum. Vă amintiți, desigur, de retragerea trupelor ruse din Moldova. Cum își vindeau pe nimic puștile, lunetele, caii, cum te implorau să iei în păstrare o mitralieră, un tun sau să le cumperi ca fier vechi. Moldova și Basarabia sunt pline azi de aceste unelte ruginite de trecerea anilor, căci țăranii le-au îngropat ca să nu le predea autorităților. Anul 4000 le va găsi în același loc, desigur, și ele vor stârni curiozitatea arheologilor vremii.

Un denunț anonim a pus poliția pe urmele unui asemenea depozit, risipit, de arme stricate și inutilizabile. Atât a fost de-ajuns. Nu mai era nevoie de o imaginație shakespeariană ca să se monteze, de aci, încă un complot, încă un spectacol de *guignol,* cu privilegiul tragic al unei realități palpabile. Talentul unui modest membru al S.S.R.-ului e prea de-ajuns. Și asistăm, de ani de zile, și vom asista încă la această producție dramatică originală, cu spectacole în Capitală și turnee în provincie, pentru încurajarea cărora toată risipa bugetară a d-lui Lapedatu ar fi o nimica toată.

SINUCIDERILE BIZARE

în câteva săptămâni, Siguranța din Galați a bătut recordul sălbăticiei. Sora sa mai mare de la București nici nu se gândește să-i mai dispute campionatul. într-un fel, îi și convine să stea Ia umbra

sucursalei dunărene. De la un timp, baraca sinistră din Galați îi face serviciul de paratrăsnet. Fulgerele de bengal al presei și indignarea, prea multă vreme, mută a muncitorului sunt atrase hăt-colo, departe de Centrala din Pake. S-a luat chiar măsura de a se trimite secției din Galați toate elementele suspecte pentru a fi cotonogite. Șefii din Capitală se degajează de orice răspundere. La răstimpuri, își permit chiar ironia de a interveni, între aparatele de tortură de acolo, cu o figură umanitară.

E o concesie benevolă pe care zbirii înmănușați o fac spiritului public, foarte puțin treaz și foarte puțin primejdios când e vorba de stâlcirea unui muncitor român sau de asasinarea câtorva basarabeni. Mulțumită ziarelor democratice și de dreapta - înțelegem prin ziare de dreapta pe cele scrise de-a dreptul de agenții clandestini ai oligarhiei noastre -, s-a înrădăcinat la noi credința că un muncitor e făcut ca să fie snopit și deșurubat os cu os, încheietură cu încheietură. Muncitorul, în ochii publicului, s-a și deprins cu tratamentul acesta pe care-1 îndură cu o supranaturală rezistență și, printr-un fel de sfidare a muritorilor de rând, cu mădulare plăpânde și piele sensibilă, îl înaspreşte singur precipitându-se într-un post prelungit și absolut: greva foamei. Cu basarabeanul se petrec lucrurile mai simplu: el e un vânat special și rezervat marilor serbări judiciare oligarhice.

Și, ca orice vânat, poate fi ucis cu voioșie și fără primejdie de pedeapsă: în Basarabia nu există sezon interzis în materie de vânătoare, nici terenuri rezervate. De toate chestiunile acestea era străin, bunăoară, lucrătorul Alexandru Budaci, care cumula primejdioasa calitate de a fi, în același timp, și muncitor și basarabean. Se mutase la Galați, fiindcă găsise acolo de lucru. De Siguranța locală nu auzise, fiindcă nu știe carte și, deci, ziare nu citește. într-o noapte, adulmecați de mirosul de basarabean, copoii i-au înconjurat casa și au vrut să-1 înșface.

Nu le-a izbutit însă planul, căci mizerabilul, ca să-i contrarieze pe detectivi, a preferat să li se ofere în stare de cadavru.

Ar fi intrat și în putrefacție, numai ca să le facă în necaz, de i-ar fi fost cu putință. Dar descompunerea voluntară și postumă nu mai atârnă de voința noastră. Avem destul de furcă și până ne luăm zilele. Alexandru Budaci s-a străduit cu un lăudabil zel, a făcut totul cu putință să isprăvească mai repede, însă n-a izbutit dintr-o dată.

A trebuit să-și aplice 7 (șapte) lovituri de cuțit și n-a nimerit în același loc, ci și-a spintecat pretutindeni pieptul. Se vede că întunericul îl împiedica să se înjunghie cu preciziune. Ce perseverență însă,

câtă tenacitate! Şapte lovituri, una după alta! Ne aflăm în faţa unui caz a la Edgar Poe: omul acesta, din Basarabia, continua, desigur, să se lovească chiar după ce murise. Fără îndoială că, la urmă, agenţii Siguranţei, cari respectau voinţa individului de a sfârşi cu viaţa, s-au înduioşat de soarta cadavrului epileptic, care continua să se înţepe, brambura, ca un derviş în bairam. Au intervenit şi i-au luat cuţitul dintre mâini. Altfel s-ar fi transformat, singur, în tocătură...

...Iată un rar exemplu de sinucidere. L-am relatat în felul de mai sus, de teama de a părea, altfel, ridiculi în ochii confraţilor şi ai lumii intelectuale. Un basarabean s-a sinucis cu şapte lovituri de cuţit în piept, pe când casa îi era înconjurată de poliţie! Dar toţi basarabenii se sinucid!

Influenţe asiatice i-a deprins cu harakiri.

Nistrul ne poate spune asemenea poveşti, o mulţime!

„MEŞTERUL MANOLE"
Piesă istorică în 5 acte de Victor Eftimiu, la Teatrul Naţional

Sunt lucruri de cari nu ştii să te apropii, chiar cu mătură şi făraş. Te târcoleşti în preajma unei piese originale, ca în jurul necuviinţei lui Azor. Cum să începi, de unde să apuci, când totul e o masă deopotrivă de flască şi fetidă? *Meşterul Manole,* piesa prietenului Victor Eftimiu, ne indignează ca o trivialitate depusă dinadins pe pragul teatrului, dar ne ţine într-un respectuos dezgust prin virtuţile ei pestilenţiale.

Mărturisim că în critica noastră dramatică se găsesc colegi mai bravi. Ei se încumetă să aleagă grâul din neghină, scenele bune din puzderia celor rele. Vrăbii sârguitoare îşi culeg grăunţele nemistuite din masa omogenă a ofrandeipublice victor-eftimiene. N-avem acest curaj şi, poate, nici acest interes, nici această complicitate. Nu găsim celor cinci acte de alaltăieri seară nici o calitate. Cele câteva momente norocoase, întrezărite în procesiunea barometrică a banalităţii şi trucurilor în descompunere, se datoresc mai mult frumuseţilor imperative ale baladei populare, decât inspiraţiei sau cel puţin iscusinţei autorului. D-l Victor Eftimiu s-a servit de o legendă ca să o scoboare, să o dilueze, să o bosumfle. Pe ritmul popular, alexandrinul său s-a suprapus ca o brâncă. Flaşnetăria înnăscută a poetului din *înşir-te...*

se revarsă fără control printre tablouri somptuoase. Spectatorul, de la o vreme, renunţă la text pentru a urmări desfăşurarea pur cinematică, în cele din urmă, autorul însuşi părăseşte verbul ca pe o inutilitate şi dezlănţuie copios coruri, muzică, procesiuni, fulgere, trăsnete, clopote. Din aproape două mii de versuri, nu se desprinde unul singur care să aibă trăinicia realizărilor originale şi perfecte. Aducem această sfidare Comitetului teatral, direcţiei şi criticii afiliate: să ni se citeze numai un vers de preţ şi suntem gata la toate pocăinţele.

în schimb, scăpările fugitive determinate de mersul acţiunii sunt repede copleşite de logodiarea eroilor cărora d. Victor Eftimiu le-a admonestat purgativul lirismului său facil.

Acte întregi prisosesc. Scene, câte vreţi, sunt injectate în acţiune cu clistirul. La început asistăm la un ceremonial mozaic, copiat din istoria breslelor: tablou de cinematograf germanic. în actul al II-lea, la curtea lui Neagoe Basarab. Un Voevod şi o Doamnă ridiculă. Boierii convenţionali, poporul convenţional, din cea mai convenţională dramaturgie română, apoi logodna celor zece fete cu cei zece meşteri, scenă crispantă prin ieftinătatea cu care se cerşeşte un surâs publicului, un păstorel, apoi, adus expres, scurge robinetul unei doine timp de cinci minute, în nervii spectatorului sufocat. Tombola ia sfârşit. Tot spectacolul, de altfel, e alcătuit din atacuri de cea mai răsuflată alegere la sentimentele şi la simţurile sălii, care n-a mai cunoscut atâta înteţire de dezmierdări, apeluri şi protestări asupră-i. Culorile curcubeului, orgă, fanfară, muzică vocală, muzică bisericească, Beethoven, Muzicescu, patriotism, doină, paternitate, maternitate, religie, amor, un prunc de câteva luni pe scenă, masonerie, vrăjitorie, caritate, văduvie, sinucidere, moarte, transfiguraţie, toate sunt eşalonate înspre inima omului, stoarsă cu atâtea profesionale procedee, într-un bordel infect, o târfă trecută nu pune atâta zel şi prostituţie să ispitească şi să aprindă pe vizitatorul indiferent. Zidirea soţiei meşterului în stâlp, printre tânguiri cari, de îndată ce ies din balada populară, cad în cea mai fleşcăită melopee eftimiană şi aureola care, la moarte, răsare ca o tipsie sub plăcintă, sub capul eroicei interprete, e una din cele mai cumplite ilustraţii ale mizeriei poetice a autorului. El insistă asupra tragicului până la oboseală, smulge lacrima ca bărbierul dinţii. Meşterului Manole îi ia mai întâi minţile, îl sinucide în afara scenei şi îl târăşte la rampă spre a-l omorî, încă o dată, de faţă cu spectatorii. Şi nici un personaj clădit, motivat şi însufleţit. Reţete râncede de melodramă, aplicate furios ca o bătaie la ospiciu în văzul lu-

mii: rețetele pentru cari admiratorii și complicii lui Eftimiu îl numesc „om de teatru". Rețetele, să le repetăm: costumul, clopotul, procesiunea, trăznetul și mai ales muzica, veșnicul auxiliar, eterna scursoare.

O interpretare superioară s-a străduit să așeze realitate în vidul textului în pustiul străbătut de păpuși, plantat cu mucava și tărâțe, actorii au căutat să dea înțeles și avânt versului afânat și o dâră de voință și gândire sterpelor nume și costume istorice. Deplângem atâta vană sforțare.

Direcția Teatrului și Comitetul, cari au primit o asemenea piesă și au cheltuit aproape două milioane cu montarea, au săvârșit un act incorect. D. Corneliu Moldovanu, care și-a început stagiunea cu Goethe și Bernard Shaw, și-a compromis-o acum iremediabil.

D-sa nu poate invoca argumentul piesei de succes. Teatrul Național nu trebuie să câștige cu orice preț. D. Moldovanu trebuie să aleagă între tarabă și teatru.

De altfel, piesa n-a avut alt succes decât acela de clică și clacă.

PARIS-LOCARNO

Războiul n-a folosit numai profitorilor: pahonții, samsarii și noii bogați, cu toată înălțarea lor subită, nu cunosc, încă, fericirea. Automobile, blănuri, abonament la operă și diamante nu compensează, nicăieri pe lume, strădania fără răgaz a îmbogățitului de a maimuțări defectele și obiectele burghezului autentic. E un chin pe care i l-a impus aurul și care îi strică toată poezia vieții. Asemeni cămășii înveninate a lui Hercule, plastronul îl înăbușă, iar unealta de oțel nichelat a chirurgiei cotidiene îi căznește, infernal, unghiile. Și pentru că durerea e relativă, profitorul se socoate, de drept, la fel de nefericit cu orfanul și văduva, cu invalidul, pensionarul și slujbașul, cu proprietarul expropriat și, în fine, cu muncitorul fără de lucru.

în schimb, s-a deosebit după război o grotă senină și voioasă care exultă peste monumente și ruine.

O breaslă splendidă, șlefuită și robustă, care trece prin existență ca o nacelă de hârtie poleită, seara, prin cerul prăfuit al iarmaroacelor. în fața lor, lumea e în așteptare și istoria își pregătește pagini virgine și cerneală neîncepută și cele șaptezeci de neamuri, în opt sau în nouă culori, ale pământului, cască gurile lor pestrițe. Fiecare, din aceste seminții și-au trimes în existența cea supraterestră, solii ei, ca pe niște îngeri rătăciți pentru ele. Scopul lor: să ridice iar Turnul lui Babei. Și diplomații, negri ca gândacii sau ca popii, în scrobeală, în lac și în mătase, însoțiți de o grădină portativă de valize de piele fină ca pielea de femeie, protejați de un păienjeniș de unde herțiene, prevăzuți cu stilouri, joturi[1], secretari, ziariști și dactilografe - cari se parazitează pe această lume ca păduchii pe trandafir -, plutesc în visul lor de fluturi ai omenirii, purtați în slava pneurilor și a liniilor electrificate, în ritmul magnetic a o sută de kilometri pe oră: din capitală în capitală, din primăvară în primăvară. Sunt vânătorii perfizi ai primăverii, pe care, în ciuda calendarului, o regăsesc, din lună în lună, pe câte o coastă fermecată, cu nume sonor. Sunt șapte ani de când paradisul lor vagabond și vertiginos dăinuiește, printre soare, discursuri, zornet de aur, fanfare, radiofonii, miresme, câini-lupi și alte glorii ale vremii noastre epocale. Nici un război n-a fost înlăturat, nici o dușmănie nu s-a potolit, nici o singură țară n-a dezarmat, nici un rău nu s-a topit în surâsul lor splendid de supraoameni. Mâine se vor întâlni din nou pe vreun promontoriu de safir, printre săbii și hetaire și vor trăncăni dulce și iluzoriu și își vor expune capul pomădat cinematografului, căci, chiar de acum, expresurile triumfătoare asupra întunericului îi poartă cu vuiet, printre soneriile de gară ale Europei iluminate.

UN COMPLOT

Se uneltește împotriva clădirii Universității. Nu e un simplu zvon, nici o fantezie a Siguranței Generale. Primul comentariu a apărut în *Mișcarea literară* semnat de arhitectul Marcel Iancu și, ceva mai înainte, în *Contimporanul.* Acum, aseară, *Adevărul* se ocupă de aceeași chestiune. E vorba ca unul din puținele monumente istorice ale Bucureștilor, atât de sărac în relicve, să fie dărâmat în scopul unificării celor două colțuri noi de edificiu. E o profanare demnă de spiritul de șatră pe care bejeniile l-au impus, cu încetul, poporului nostru pestriț din șesurile dunărene. Nimic stabil, nimic impozant,

[1] *Jotter* (engl.) = carnețel, blocnotes.

nici o voință de dăinuire nu s-a manifestat în așezările acestei populații deprinsă cu exodurile, cu pârjolul și vremelnicia. Giurgiul, Brăila și Bucureștii sunt, prin stârpiciunea lor arhitectonică, o ilustrație a provizoratului cu care s-a deprins săteanul și târgovețul din aceste locuri. A trebuit să vie Regele Carol pentru a stăvili întrucâtva barbaria distructivă de monumente. Totuși, pe locurile pe cari se ridicau amintiri, avem azi Spitalul Colței, Brâncoveneasa, Arhivele Statului. Unealta stricătoare pândește acum clădirea Universității. E o bucată de pur stil neoclasic, minunat echilibrată, sobră, spațioasă și clară. I s-au adăugat la colțuri două orori semifranțuzești, ca două zorzoane de cremă, fructe confiate și tort. Năzuința meșterilor cofetari cari au ridicat aceste monumente de ciucalată e să-și unească barsuflura, dospind-o peste locul vechii universități de stil lucid și *quasi-atic*. Jos mâinile! Și dacă sunt și interese coalizate în sensul acestei profanări, le vom divulga și le vom zădărnici.

FOȘTII TAKIȘTI

Vreți asanarea politicii noastre interne? Eliminați și din partidele noi oamenii vechi. Lor li se datorește dezastrul speranțelor democratice ale ultimilor ani. Simțind valul limpede care îi cotropește, s-au înrolat, la întâmplare, în toate echipele, sub orice pavilion. Sunt cei cari au transformat nava sprintenă a Partidului Poporului în arca hidoasă a lui Noe. Nu tăgăduiește nimeni că, după război, acțiunea generalului Averescu întrunise toată încrederea și toate glasurile. Dar făgăduințele sale din 1918 nu și le-a ținut. Faimoasele „răspunderi" n-au fost stabilite. Guvernarea sa, întreagă, a fost un rușinos spectacol de întețite apucături politicianiste. Corupția și descompunerea averescanismului se datora transfugilor liberali și conservatori, primiți în masă, în rândurile lui adânci și proaspete. Lovitura de grație i-au dat-o - vă amintiți - Take Ionecu și takismul. De atunci, mulțimea dezgustată a părăsit Partidul Poporului. în schimb, politicianii compromiși, ai României vechi, au rămas. Parte din ei, takiștii, constituiți în grup călător, migrează an cu an, purtând moravurile lor dintr-un partid într-altul. Vermina, totdeauna, părăsește trupul mort. Takismul l-a abandonat pe Averescu. "

Takismul nu reprezintă o doctrină, nici un program, nici o mișcare, nici o tendință.

înfățișează numai o sumă de apucături, o chintesență de defecte politicianiste proprii României vechi. Nu cuprinde nici personalități, nici talente. E un epitaf în mers. S-a parazitat de curând pe vigurosul organism al Opoziției Unite. Intrigile și zvârcolirile takismului au împiedicat până azi o fuziune și zădărnicesc, încă, acțiunea de răsturnare și o înțelegere trainică pentru guvernarea de mâine. Se zice că îi mână interese. E posibil: gruparea numără zece foști miniștri de o lună, deci zece ministeriabili, zece nulități din guvernul care s-a războit cu cortina lui Ressu. Cum să-i împaci? Se mai zice că sunt agenții liberalilor în mijlocul opoziției. Tot ce se poate. în schimb, o certitudine: așa cum sunt, puțini la număr, inexistenți și sterpi, ei totuși, prin postul pe care-l dețin, prin intrigile și procedeele lor rămase din vremea celor trei colegii, prin neliniștea și nesiguranța pe care o inspiră și o propagă cu iscusința perfidiei, paralizează acțiunea de unificare și avântul opoziției întregi. Grație lor, partidele incerte văd prelungindu-se guvernarea liberală. Hoți și asasini dovediți, cei de la cârmă, totuși, iernează acolo unde sunt.

E vremea ca partidele să se întrebe: să fie atât de anevoios lucru eliminarea a zece târâturi ale trecutului din rândurile tinere și dornice de faptă?

6000 DE ROMANCIERI

Aceste e numărul romancierilor în Franța. Câți avem noi? Poate numai a mia parte. Să fericim Franța, - să plângem România? Nu cunoaștem proporția justă și cifra de plumitivi[1] la care am avea dreptul. Recensământul nu are cuvânt aci. După el, ar trebui să ne mândrim cu aproape două mii cinci sute de romancieri, Rusia cu 16.000, China cu 50.000. Omenirea ar fi amenințată de o seculară plictiseală, de o istorică durere de cap.

Trebuie să ne raportăm cronologicește la Franța pentru a constata lipsurile noastre numerice pe domeniul muzelor. în ce secol literar ne

[1] ***Plumitif (franc.)* = scrib, scârța-scârța.**

aflăm în raport cu antologia franceză? Dar ca civilizaţie? Dar ca grad de cultură? Răspunsul ar fi lesnicios dacă am apropia începuturile noastre de începuturile Franţei, luată ca etalon de artă şi cultură. Dar noi am traversat etapele vertiginos. într-un singur secol, al XlX-lea, am condensat o întreagă evoluţie literară. Manualul îmbâcsit, inept şi rizibil, pe care ministerul îl recomandă tineretului, ne insinuează că am avut epopee, rapsozi, truveri, pleiadă, romantici, clasici, ţărănişti, neoclasici, simbolism, - şi pe zi ce trece se descoperă, în trecut şi în prezent, noi clasici, ca stele de beteală pe firmamentul de sifon al literelor române. Mii de elevi şi de studenţi se lasă îndesaţi, ca nişte fotolii, cu predica de câlţi a profesorilor de literatură. Seria care pufuia în nasul belferilor când cutezau să „analizeze" pe Budai Deleanu ori pe Vlahuţă, la zece minute distanţă de ora cu Lucreţiu sau Tucidide, nu se mai întâlneşte în şcoli.

Dar mişcarea de azi nu admite asemenea apropieri. Deşi nu înregistrăm decât o serie de începuturi fără deznodământ, începutul de azi are aspectul modem al unei faze dintr-o lungă poveste. Cultura europeană ne-a dispensat de tradiţie şi experienţă, întocmai cum Şcoala Navală scuteşte pe cădeţi de încercări şi naufragii. Şi atunci ne prezintâm cu bătrânele literaturi, calitativ, pe acelaşi plan. Aceleaşi pretenţii de universalitate, la o mână de scribi, repede cunoscuţi în ţara lor, ca şi pentru cei şase mii de supraproductori ce se înăbuşă şi forfotesc spre lumină ca racii din coşurile marilor magazine.

Să notăm, pentru noi, un dezavantaj: capodopera deceniului sau a secolului se selecţionează acolo din munca şi întrecerea a şase mii de inşi. Dincoace, absolut toate lucrările sunt colegialmente geniale şi împinse ca atare în public, în şcoală, în academie, în posteritate. în schimb, la ei, scrisul, prin făgăduinţele lui în aur, glorie şi femei - cele trei veşnice mobiluri umane -, a devenit o ispită şi o carieră, în care sucombă cei mai mulţi. Pentru noi aceste făgăduieli ale muzei sunt cu totul îndoielnice. Ne bizuim, în aceste nobile scopuri, pe meserii mai bine determinate, pe stăruinţă şi artere. Cei cari se apucă de scris o fac poate mai degrabă din vocaţie decât din vanitate, fiindcă foamea totdeauna înăbuşă vanitatea. Concluzia e măgulitoare: toţi scrim, fiindcă avem talent. Dar cine ne-o garantează?

Cei şase mii - atât de mulţi fiindcă aşa a vrut pedagogia -, prin existenţa lor, mai pun şi problema de ordin religios a revelaţiei în literatură. Cine să-i mai citească, să-i mai judece şi să-i mai distingă? Criticul nu poate şi nu se pricepe. Scriitorii s-ar lansa ei între ei, căci

artistul are această cădere. Dar n-are răgazul s-o facă. Dreptatea rămâne, deci, în sarcina providenţei, dreptatea literară care trebuie să fie şi ea ca toate celelalte dreptăţi: precară.

VIESPARUL

Focul porneşte mereu din Balcani. Nici victoria unora, nici înfrângerea altora nu par a hotărî la linişte popoarele de acolo. Războaie grele şi revoluţii sângeroase se succed după pierderi sălbatice, pe urma cărora s-ar părea că balcanicii s-au exterminat reciproc ori s-au sinucis cu furie până la a nu fi rămas teferi decât bătrânii, femeile şi copiii. Totuşi, după o scurtă acalmie în care s-a mai schimbat vreun regim şi s-a mai constituit, într-o capitală sau alta, vreo nouă tiranie, la cel dintâi foc de puşcă, noroadele răsar la frontieră în pitoreştile lor costume, anacronic încadrate de cele mai moderne tunuri, şi în suficient număr pentru a oferi o nouă şi curioasă jertfa de sânge acelui bătrân pământ al tragediei.

Puţini, dar inepuizabili, balcanicii se căsăpesc, de-a lungul istoriei, cu un sadism care, mai todeauna, s-a arătat molipsitor.

Nu o dată Europa a lunecat în pârtia lor de sânge când a purces să-i despartă şi a trebuit să joace în hora lor de foc.

Astăzi, prin guvernul suprem al planetei, Europa are aceeaşi misiune. Din senin, grecii şi bulgarii s-au pomenit cu puşti, artilerie şi avioane pe teritoriile reciproce.

Soldaţii cad şi îmbibă cu viaţa lor roşie din nou râpile de lut nesăţios. Din ce pricină? Simplu incident de frontieră? Sau vrut-au guvernele respective, în grea cumpănă din motive interne, să-şi ofere unul altuia serviciul amical al unui simulacru de război, al unei diversiuni externe? Cunoscând cinstea sufletească şi excesul de scrupul al tuturor conducătorilor de popoare şi al politicienilor balcanici în special, această presupunere nu e deloc temerară. Se mai spune că grecii urmăresc numai ocuparea oraşului Petrici, sediul celui de-al doilea guvern bulgar, cel care nu ascultă de Sofia, guvernul revoluţionar şi secret macedonean, cu miliţie proprie şi depozite de muniţiuni, în acea regiune, ignorate de Liga Naţiunilor şi de Comisiile Interaliate de control... Şi se insinuează că guvernului central de la Sofia nu i-ar

displace în totul această întreprindere dacă s-ar mărgini la un asemenea rezultat.

Orice ar fi, Liga Națiunilor va depune azi în fața pământului întreg, cu șaptezeci de neamuri holbate la spectacol, solemnitatea primului examen. Va izbuti să se impună? Va ști să dea soluții? Și pentru câtă vreme?

ULTIMA SESIUNE

Se redeschid, de-a binelea, Camerele trimise în vacanță precoce.

Liberalii hoți și averescanii complici se pregătesc cu o riguroasă gravitate de ultimul simulacru. Rolurile sunt bine precise și studiate. Liberalii discută, averescanii controlează. Mascarada este strict necesară pentru a menține, în fața veacului, iluzia parlamentarismului și a constituționalității. Atmosfera întregului continent ne constrânge să respectăm și să întreținem aceste paravane ale feudalității noastre ciocoiești și mexicane. De altfel, teoreticianul partidului care va veni la putere, d. Andrei Corteanu, într-o revistă „pentru puțini", a și aruncat peste bord ipocrizia formalităților. Mai întâi, puterea executivă, zicea d-sa. Restul e o concesie deșartă și facultativă. Nici corpul electoral, nici națiunea, nici Parlamentul n-au trecere într-o țară cu rege, ciocoi și junkeri... întemeiați pe o asemenea ideologie, liberalii și corespunzătorii lor din opoziție prepară discursuri sub trompetele, petardele și țignalele opoziției.

Căci Opoziția Unită nu va consimți. Ea nu uită că e singura reprezentantă valabilă și autentică într-un Parlament de frauduloși și siluitori. Nici prin abținere, nici prin participare, ea nu va putea permite ca ceremonialul parlamentar, neturburat, să învestmânte într-o aparență de serios și demnitate jocul unor intruși, mameluci și marionete - șnapani electorali, în tot cazul.

Lucrările acestei Constituante, al cărei dosar îl are generalul Văitoianu, trebuiesc înăbușite în ridicul, stigmatizate cu tifle și batjocură. Pactul ei fundamental, condicuța de târfa a bătrânei oligarhii române și toate legile de rușine votate cu forța în ultimii patru ani, trebuiesc apoi măturate ca niște pansamente infame. Așa va fi!

DICTATORII

Suntem în zodia dictatorului.

Mussolini a avut, deunăzi, curajul sincerității. A declarat că rămâne la putere așa cum a venit: cu forța. Atitudinea fascistului față de democrație nu diferă de cea a comunismului. Aceeași critică a ideologiei turburi, a formulelor ipocrite cari afirmă libertatea presei și a votului sub imperiul aurului burghez. Același apel la lovitură și violență. Aceeași ofertă de provizorat dictatorial din care, mai târziu, când își vor fi realizat programul dictatorii, să rezultate domnia maselor și libertatea cea mai paradisiacă. Facem însă, deosebirea că fascismul se sprijină, momentan, pe organizații înarmate, iar comuniștii pe închegări de breaslă.

Brutalitatea disciplinată de o parte, forța constructivă de cealaltă. Cele două amenințări ale momentului stau față în față pe linia incertă care desparte apusul de răsărit. Amândouă tind să curețe terenul și, în vederea fericirii făgăduite, să-și facă loc de luptă.

Democrații încurcă lucrurile.

Dictatorii, dimpotrivă, le precizează. Din această necesitate a momentului se desprinde înfățișarea epocii noastre.

Figurile dictatoriale se înalță ca arborii puși să fixeze dunele și tărâmurile mișcătoare. Suntem în faza care premerge marele cataclism. Două lumi se vor ciocni inevitabil, fiindcă echilibrul de astăzi e provizoriu și fiindcă are tocmai nevoia de a se bizui pe dictaturi, pe negația oricărei libertăți, pe afirmarea cinică a forței. Iar Mussolini a vorbit în numele tuturor fârtaților săi, mai fățarnici sau inconștienți de misiunea și rolul lor, și lipsiți, jalnic, de bravură. A vorbit pentru Primo de Rivera, care caută victorii de operetă în Rif. A vorbit pentru Pangalos care adulmecă dezastre în Macedonia. Și pentru ministrul Țankov, căruia i se turbură pacea cadaverică, a vorbit. Și pentru nazalul, trândavul și bicisnicul Brătianu... Pentru criminalul Horthy... Pentru Pașici... pentru marile state în care capitalismul, deplin evoluat, e destul de stăpân ca să păstreze simulacrele legalității și să se dispenseze de mutra cezariană și anacronică a dictatorului... Cuvintele lui Mussolini rezolvă nedumeririle, dacă mai sunt, și așteptările zadarnice. Momentul aparține dictatorului. Câțiva efemeri își vor îngădui vanitatea câtorva gesturi și vorbe de manual de istorie în fața gloatelor, în fața oștilor, în fața steno-fotografilor și în fața femeilor visă-

toare de eroi şi de glorie. O vreme, încă, ziarele aduc efigii în care desenatorii se străduiesc să schimonosească figurile mussolinilor după chipul lui Cezar, al lui Napoleon sau, pentru Orient, al lui Ilderim.

Sterilă paradă şi vană beţie a cabotinului în fireturi pe o scenă de bâlci, pândită de vântul de la miazănoapte. Cât timp vor mai sta spectatorii sub magia jocului ieftin şi ştiut'.' E greu să nădăjduim într-o mişcare pornită din adâncul popoarelor. Dictatorii şi oligarhiile cunosc, de-acum, mecanismul revoluţiilor. Ei le vor preveni şi se vor arunca unii împotriva altora. Războiul e, pentru fiecare tabără în parte, speranţa că totuşi ea va supravieţui. Aci ne duce ordinea factice pe care ne-o asigură, cu violenţă, zeii momentul, dictatorii.

PRINCIPII PENTRU TIMPUL NOU

• Poezia e o stare sufletească.

• E o zonă aparte, o atmosferă în lumea simţirii, o treaptă pe scara sensibilităţii.

O E un element precum: apa, eterul, lumina.

• Pentru a fi redată, nu necesită nici obiect, nici anecdotă, nici logică, nici punere în scenă.

Toate acestea erau vehicule cu cari vechii poeţi te ridicau în zona interzisă, alăturea de viaţă şi totuşi în plinul ei.

• Năzuim către poezie, dintr-o dată, fără ajutorul vechilor mijloace de transport - dilijenţa am părăsit-o în drum.

• Poemul e rezultanta tuturor artelor: muzica, plastica, literatura - sunetul, materia, verbul - se rezolvă în poezie.

• Lumina faţă de orb nu există, totuşi ea poate fi.

• Sunetul faţă de surd nu există, totuşi el poate fi.

• Concertul radiofonic trece pe lângă auzul nostru fără să-1 prindem, dacă nu ne sprjinim simţul cu proteza aparatelor speciale.

• Poezia e şi ea pretutindeni.

• Ea trebuie exprimată pentru ca toţi să trăiască, simplu, într-însa.

• Poetul este ortopedistul infirmilor unui singur simţ: al frumosului. "

• Fachirii şi sfinţii cunosc regulile prin cari se ridică în stare de graţie, în extaz.

• Poeţii posedă secretul stării de poezie.

CONFERINŢA D-LUI TORRES

Celebrul avocat şi om politic francez a expus, într-o conferinţă la sediul refugiaţilor basarabeni din Paris, situaţia creată în Basarabia şi adevărul asupra procesului Tatar-Bunar. Nici o pornire răuvoitoare, nici o exagerare, nici un fals. Pentru d. Torres, Basarabia este etniceşte o provincie românească, dar nu e mai puţin o provincie nenorocită. Faptele şi constatările pe cari le împărtăşeşte opiniei publice franceze nu sunt noutăţi pentru noi. Până şi cel mai servil agent al guvernului le recunoaşte. Mistificarea sinistră de la Tatar-Bunar nu mai găseşte nici la Bucureşti, nici chiar în clubul liberal, susţinători convinşi.

Cel mult, lefegiii brătienismului aprobă procesul ca pe o măsură disciplinară sângeroasă aplicată întregei Basarabii, ca pe o oroare necesară, o crimă colectivă de stat. Interesele unităţii patriei ar cere sacrificarea, prin tortură, temniţă şi împuşcare a celor câteva sute de implicaţi în răscoala la care n-au participat.

în această înaltă socoteală a guvernului au intervenit, însă, factori neprevăzuţi. S-a sperat, de pildă, în laşitatea publicului românesc şi în tăcerea complice şi poltronă a presei. Fără să se prea depărteze de caracteristicile pe cari i le recunosc guvernanţii, atât publicul cât şi presa s-au arătat ostili comediei marţiale, chinului şi măcelului înscenat cu o scelerată obiectivitate oficială. Speranţa de frunte a guvernului liberal a fost, însă, misterul procesului şi în consumarea crimei în interiorul graniţelor. Iată, însă, că toată străinătatea, prin gânditorii cei mai de frunte ai omenirii, se ocupă de fărădelegea menită să se petreacă în tihnă, între zidurile temniţei din Chişinău, pe drumurile neumblate ale Basarabiei şi în valurile înroşite ale Nistrului.

Chestia Tatar-Bunar a devenit o chestie europeană. Ea periclitează nu numai starea de asediu şi administraţia de azi a provinciei. Printr-o confuzie uşor de exploatat de cei interesaţi să o facă, ea denaturează fondul lucrurilor, adevărul istoric, realitatea etnică a unei jumătăţi de Moldovă. Crima de umanitate a zece incapabili miniştri,

şi a creaturilor nesăţioase pe a căror mână au dat Basarabia, devine şi o crimă de neam.

Războiul cu Rusia, spre care împing orbeşte liberalii, e din ce în ce o certitudine. Şi acest război oligarhia îl pregăteşte în aşa fel, ca în ceasul fatal lumea toată să fie de partea duşmanului şi împotriva noastră. Aceasta din punctul de vedere al pregătirii externe. De partea cui ar fi, însă, Basarabia însăşi? Dacă guvernul actual şi sistemul lui se vor eterniza peste Prut, chestiunea nu e deloc complicată.

GARANŢIE, DEZARMARE

Mare succes al Societăţii Naţiunilor: Bulgaria şi Grecia şi-au retras ostile de pe fruntarii şi s-au supus, anticipat, supremului arbitraj. S-ar putea, deci, conchide că desele şi fastuoasele conferinţe pentru dezarmare şi garanţie nu sunt simple spectacole pentru desfătarea popoarelor, nici realizările pe hârtie ale unei ideologii sentimentale şi vetuste. Societatea Naţiunilor şi-a dovedit putinţa. Ea potoleşte şi pune în cămaşă de forţă pe Ares cel furios. Războiul de-acum înainte nu mai e nici accident, nici fatalitate, nici crimă premeditată. Poliţia popoarelor previne şi înăbuşe delicte ale plutocraţiilor aventuriere.

Să ne amintim, însă, că nu de mult şi într-o împrejurare similară, aceeaşi triumfătoare Societate a Naţiunilor n-a putut face alt decât să ratifice, pentru a nu fi înfruntată, ultimatumul dat de Mussolini guvernului grec. Demersuri amicale şi lăturalnice l-au sfătuit pe acesta să facă sacrificiul de a accepta condiţiile riguroase ale Italiei. Pacea, altfel, ar fi fost ameninţată. Şi Mussolini şi-a realizat succesul diplomatic urmărit pe atunci.

Există, prin urmare, o Societate a Naţiunilor care poate interveni şi decide în conflictele dintre popoare. Dar hotărârile ei sunt legi numai faţă de popoarele mici. Acestea singure pot fi ameninţate, blocate, discreditate, constrânse... Cum va fi însă constrânsă, eventual, Rusia sau, astăzi, coaliţia fraco-spaniolă care asasinează pe rifini în Maroc?

Garanţiile diverselor guverne sunt petice de hârtie, când interesele bancare vor exige altă stare de lucruri, cum de pildă: starea de

război. Ordinea actuală nu poate hotărî nici pacea şi nici dezarmarea; mai întâi, fiindcă n-are interes să o facă. Şi cea mai bună dovadă e că n-a făcut-o până acum. Dezarmarea Danemarcei e un act izolat şi voluntar, iar dezarmarea generală va fi numai efectul unei perfecţionări diabolice a tehnicii războiului. Numai războiul chimic va desfiinţa, ca inutile, armatele permanente şi naţiunile înarmate, când toate uzinele, când orice industrie va fi, totdeodată, un acumulator şi un descărcător de energie distrugătoare.

ORTODOXIE

Serbările Patriarhiei s-au desfăşurat într-o atmosferă de perfectă indiferenţă religioasă. Credincioşii de pe cele două trotuare nici n-au îngenuncheat, nici nu şi-au bătut fruntea de caldarâm la trecerea sanctităţilor blagoslovitoare. Isteţimea şi măsura românului a păstrat o respectuoasă rezervă la trecerea anacronicului cortegiu, dar fiori de credinţă colectivă şi explozii mistice nu s-au semnalat nicăieri. Părerea generală a fost că procesiunea în odăjdii a reuşit şi a întrecut cu mult parăzile de Zece Mai, iar corurile bisericeşti au delectat sufletele altfel decât tromboanele muzicilor militare. Un succes de curiozitate şi de pitoresc, ca în faţa unui *Priestermarsch* de Meyerbeer sau al actului V din *Meşterul* lui Eftimiu, şi atât. Propaganda ortodoxă, înteţită, în ultimul timp, nu prea se ştie de cine şi nu se ştie pentru ce, n-a obţinut, mai mult, nimic. Nepăsarea filosofică şi toleranţa spirituală a românului faţă de mijlocitorii Celui prea înalt n-a fost câtuşi de puţin înrăurită. Păgânismul limpede al poporului a traversat momentul istoric în care „domnul Domn" Miron Cristea îşi schimba mitra şi denumirea nevătămat. Totul ar merge de minune, birjarii, deputaţii, ziariştii şi publicul s-ar deprinde uşor să spună, de-acum, „Dealul Patriarhiei" în loc de al Mitropoliei, aşa cum zice astăzi Calea Victoriei, Podului Mogoşoaiei. Pentru unii, evenimentul, însă, nu se reduce la atât. E vorba, pasămite, să luăm, printr-o simplă modificare de carte de vizită, comanda spirituală a Răsăritului. Colina banală care face faţă Văcăreştilor tinde să devină focarul ortodoxiei, răscrucea rugăciunilor şi a năzuinţelor de la Urali şi de la Damasc. întru pregătirea acestui rezultat se plănuieşte „ridicarea preoţimei" de la sate şi oraşe,

pentru ca şovăiala cetăţeanului între crâşmă şi sfintele locaşuri să se rezolve în favoarea celui din urmă. E vorba, prin urmare, de sacrificii fiscale impuse pe cale de stat credinciosului considerat contribuabil. Tot în vederea apogeului nostru autocefalie se înăbuşă, cu blândeţă, celelalte biserici şi secte. Plângerile analfabeţilor ne stau dovadă. Ele ne îmbulzesc, zilnic, sertarele. Iar nemulţumirea ardelenilor uniţi, prea manifestă pentru a mai fi făgăduită, îmbracă, deocamdată, forme constructive: o impozantă catedrală a uniţilor în Bucureşti. Spiritul de concurenţă ne va impune oare un bir pentru ridicarea unei Patriarhii echivalente? Şi dacă noi, pravoslavnicii, avem un Patriarh, nu vor exige şi uniţii un Papă? Şi pentru a-şi menţine prestigiul între atâtea măriri curioase, Regele de azi sau cel de mâine nu va socoti cumva necesar să-şi mai adaoge un bumb de coroană, proclamându-se împărat sau Ţar?

Ar fi trist să ni se tragă atâtea plictiseli pe urma unei inocente reconstruiri festive şi costumate.

*

îndreptarea saltă de bucurie într-un articolaş cu moţ antisemit că, în sfârşit, afacerea Mosse, după cum arată un ziar care nu este adversar al socialiştilor *{Facla),* dovedeşte că fruntaşii socialismului român sunt nişte „potlogari şi spioni".

De când ciracii tembeli ai lui Tăslăoanu, Schuller et C-ie au devenit notari ai moralităţii civice şi politice de la noi?

TEAMA DE UN OM

în locul acesta trebuia să apară articolul *Din pragul temniţei* de N. D, Cocea. Pe foaia uitată, albă, pe masa de lucru, citesc titlul rămas fără text şi scris cu slova ştiută. Pricina şi urmarea, cetitorii o găsesc în manşeta de azi a ziarului: cele câteva rânduri trimise în grabă de la Prefectura Poliţiei, un rămas bun vremelnic, o întâlnire peste cele optsprezece luni, o făgăduinţă de lupte noi. Până atunci, sau poate nu tocmai până atunci, atât au reuşit Brătienii cu ura şi nestinsa lor înverşunare împotriva lui Cocea de ani şi ani: să zădărnicească un articol, să înăbuşe un glas, ori un hohot de râs, să amâie, să întârzie o nouă

pecetluire, din cele zilnice şi fioroase, cu care pielea lor, la apropierea familiară a *Faclei,* totuşi încă nu s-a desprins.

E veche şi lungă povestea războiului dus de guvernul aceloraşi oameni de azi împotriva unui singur om. De atâtea ori în trecut l-au abătut, ca şi acum, din drum, cu haita lor în care înrolaseră tot ce se poate cumpăra prin ameninţare în această ţară: adică aproape totul. De atâtea ori, omul sirigur a rupt cătuşele şi le-a scuipat în obraz căluşul şi a spart tăcerea, propice crimelor, în care ei îl învăluise. L-au purtat sub iminenţa omorului... în 1907. Nu l-au putut suprima, şi atunci, prin uneltele lor gata la orice mişelie, au înteţit asupră-i, şi fără dovezi, insultele şi calomnia.

Ce a rămas din ele? Au asmuţit împotrivă-i poliţia, justiţia, finanţa, biserica, armata, prin procedee ruşinos de simple, puizate în abecedarul minciunii şi al politicianismului. în contra acestor coaliţii, omul de care se tem Brătienii se apăra cu stindardul derizoriu al unui petec de hârtie: *Chemarea, Facla,* în faţa cărora se da de ceasul morţii formidabila organizare bancară în bancrută frauduloasă a liberalilor.

De ce această panică disproporţionată? Fiindcă N. D. Cocea apela la masele profunde ale cetitorilor şi fiindcă în scrisul său ororile guvernanţilor oglindeau, infinit mai expresive, danturile lor macabre, iar măştile criminalilor de stat, sub lumina crâncenă a sarcasmului, apăreau în adevăratul lor grotesc... în 1917, în Moldova, când guvernul liberal luneca în gheena propriilor sale păcate, Cocea a fost din nou arestat şi dus într-un cătun fără nume: era pe vremea când se inauguraseră „încercările" de fugă şi împuşcăturile pe la spate. Dar nu s-a găsit nici un călău. De atunci încoace, în pepiniera costisitoare, guvernele liberale şi-au asigurat cu prisosinţă asemenea mână de lucru. In 1922, graţie acestor pregătiri oficiale şi pe îndelete, guvernul a pus la cale un asasinat în toată regula. Atentatorul de pe Sărindar n-a izbutit întocmai.

Cocea nu şi-a lăsat nici viaţa, nici minţile pe trotuarul pe care îşi lăsase în şiroaie sângele. Atunci guvernul a înjghebat procesul acesta de *lese-majestate* - şi după sforţări îndârjite a obţinut, în fine, o condamnare.

Arestarea lui N. D. Cocea dovedeşte o dată mai mult spaima şi ura unui guvern şi a unui partid împotriva unui singur om. O vom tălmăci altădată. Să se ştie, pentru un moment, că ziaristul Cocea a fost transferat, din ordin, la Craiova, fără cel puţin a fi fost depus la Văcăreşti... El a fost sustras îngrijirilor familiei, vizitelor colaboratorilor şi pelerinajului prietenilor.

în mizeria lor morală, liberalii s-au temut de vizitele prietenilor la Văcăreşti, ca de nişte manifestaţii politice. Altă explicaţie nu e posibilă în privinţa acestei transferări odioase şi absurde. Guvernul se teme nu numai de libertatea lui Cocea, ci şi de captivitatea lui. Cât mai departe şi cât mai mult! iată lozinca. De aceea, ieri între orele 5 şi 7 (când pleca trenul de Craiova) au ţinut să-1 aducă la Parchet şi să-i înscenceze un nou proces pentru subscripţia de un leu, menită să acopere amenda. îngroziţi, îi şi pregătesc o nouă condamnare de un an, adică de maximum de pedeapsă.

Socoteală greşită: amenda lui N. D. Cocea e acoperită de cauţiunea depusă la tribunal. Obolul cetitorului va fi închinat unei opere de binefacere.

Menţinem subscripţia şi semnificaţia ei întreagă: o solidarizare a cetăţenilor cu ziaristul care plăteşte cu libertatea sa libertatea scrisului.

TÂLCUL UNEI CONDAMNĂRI

Nu e un secret pentru nimeni că judecarea şi osândirea lui Cocea e o josnică răzbunare a familiei Brătianu. Regele Ferdinand e atât de străin de acest proces, ca şi de ultima ofensivă a lui Abdel Kerim. Şi mai ales, nimeni nu ignorează că prin îndepărtarea lui Cocea, în momentul de faţă, se urmăreşte, în primul rând, dispariţia *Faclei.* Interesul Partidului Liberal, în ultimele lui zile de guvernare, reclamă imperios sugrumarea ziarului nostru. Am convenit, de mult, că Brătienii îşi cunosc interesele şi ştiu să guverneze pentru ele. Opoziţia, unită sau dezunită, nu are această superioritate de a şti ce voieşte. Brătienii, în schimb, de acord totdeauna cu propria lor piele, şi-au dat seama, în cele din urmă, cât i-a costat ivirea *Faclei.* Istoria anilor de la 1907 încoace, istoria prăbuşirii oligarhiei şi a ridicării claselor producătoare, le-a dovedit-o îndeajuns. Până după înăbuşirea răscoalelor ţărăneşti, nimănui dintre noi nu-i dăduse prin gând că s-ar putea încredinţa conducerea ţării altora decât celor două partide alterne şi istorice. îmbunătăţiri, reforme şi înnoiri urmau să se realizeze numai din acordul acestei protipendade şi în măsura în care ea va consimţi. Totul pentru popor, proclamau boierii, dar adăogau în conştiinţă: nimic printr-însul.

Câte un Dincă Schileru, în cămaşă creaţă, înfăţişa la Cameră, printre sacouri negre, asentiemntul resemnat al ţărănimii. Ziarele celor două partide se spurcau, respectuos, între ele, până la limita unei ieşiri pe teren, când floretele le înşfăcau numai latifundiarii. E drept că şi pe atunci marile discursuri parlamentare, aplaudate şi afişate, le scriau tot ziariştii. „Omul de pe stradă" care şi-a început precoce cariera, ne-ar desfăta, poate, cu destăinuirile sale. Totuşi, până după răscoală, nimeni nu se atinsese de sfintele figuri neofanariote. *Facla,* revista lui N. D. Cocea, a violat misterele politicii oligarhice. Faimoasele portrete, semnate „Nicoară al Lumii", au suflat, rând pe rând, falsele aureole ca pe nişte pufuri de păpădie, şi statuile venerate ale pontifilor au apărut în nuditatea şi neputinţa lor scabroasă. Publicul reţinut sau apatic, al acelei epoci, s-a dezmorţit şi a izbucnit în aplauze şi ovaţii. Oligarhia nu s-a mai putut restaura în respectabilitatea ei originară. *Facla* chemase la viaţa publică marea mulţime de intelectuali şi liber-profesionişti cari practicau, din dezgust, un funest indiferentism politic.

Poate că, faţă de mişcarea şi evenimentele cari au urmat, acţiunea *Faclei* se reduce la bobârnacul lui Democrit care a turburat căderea verticală a atomilor. Noi revendicăm, pentru Cocea, meritul de a-l fi schiţat: prin trezirea spiritului critic şi a pasiunii pentru viaţa publică, prin dezvelirea atâtor prostituţii costumate în vestale.

Au trecut două războaie, am avut o mică revoluţie paşnică şi o restauraţie, în mic, a liberalilor supravieţuitori ai dezastrului ciocoiesc. Auzim ultimele sughiţuri. *Facla* a reapărut cu o nouă misiune: reorganizarea muncitorimii, împăcarea proletariatului, dezbinat prin meşteşugite intrigi, coruperi şi terori politicianiste. Brătieniştii şi *Facla* erau deopotrivă conştienţi de un lucru: câtă vreme există la noi o muncitorime organizată şi trează, ilegalitatea, prigoana şi abuzul nu sunt cu putinţă. Opoziţia în luptă cu guvernul, care dispune de jandarmi, armată şi poliţie, e numai o umbră. Opinia publică, o masă fără coeziune. Proletariatul singur poate da o mulţime ageră şi gata să pareze violenţa. Brătienii, deci, şi cu ei politicienii toţi, aveau interesul ca muncitorimea să nu se mai reconstituie în partid. Ei reuşiseră să îngrozească, separat, fiecare categorie de cetăţeni în parte, să înăbuşe protestările, presa, planşetele însăşi [sic!]. Până la apariţia *Faclei,* nimeni nu mai vorbea de înscenările şi torturile la cari e supusă populaţia săracă, nici de martirizarea Basarabiei nu se mai auzea, nici despre chestia de la Tatar-Bunar nu se zvonise ceva în afara relatărilor oficiale. Lumea trăia sub spaima acuzaţiei de bolşevism şi şantajul guver-

nului reuşea faţă de oamenii publici cei mai dârji. N. D. Cocea, trecând printre sperietorile guvernamentale, a dat glas plângerilor muncitoreşti, a făcut să se audă geamătul care vine de peste Prut, a ajutat, într-un cuvânt, muncitorimea să se salveze şi să se recunoască. Liberalii au văzut, cu groază, ca un corolar al acestei acţiuni, reînvierea unui partid muncitoresc unificat. Şi asta însemna, pentru ei, moartea abuzului, a teroarei, a crimei, a jafului: nimic altceva decât sfârşitul sfârşitului - înlăturarea liberalilor de la putere.

Iată de ce încearcă ei astăzi, în agonie, suprimarea *Faclei.*

Le amintim însă, un lucru: totdeauna, în socotelile lor cu N. D. Cocea, s-au înşelat.

îi încredinţăm că s-au înşelat şi de data asta.

EXPOZEUL D-LUI I. G. DUCA

Apare titlul acesta în gazete şi nimeni nu râde: cetitorul, redactorul şi ministrul sunt de un serios imperturbabil. E cea mai bună atitudine în viaţă: să crezi în ceea ce faci, sugrumând spiritul autocritic ca hoţul de găini orătania găbuită în coteţ. Astfel se creează un decor, un costum, o atmosferă... O mască şi un text. Mateloţi, popor şi soldaţi completează vicleimul. Şi avem, la urmă, un teatru în viaţă, în care fieştecine îşi joacă rolul, convins şi cu desăvârşire transpus în personajul râvnei şi ideii sale despre sine. D-l I. G. Duca şi-a ales, dintre idealurile arivistice cunoscute, pe cel mai imposibil. Cel mai cusut ministru din actualul guvern, întruchipează, cu ferventă, tipul bărbatului de stat mondial şi al cancelarului strălucit, a cărui inteligenţă şi al cărui gest deplasează, liber, orizonturile omenirii. Anturajul său politic, suita sa de jurnalişti, alcătuiesc corul antic menit să întreţină iluzia, să despartă, adică, pe protagonist de parterul său de gură-cască. Şi iată-ne cu o politică externă a României, cu un cancelar şi vreo câteva expozee pe an. Iată-ne cu amăgirea liberului-arbitru în chestii de atitudine internaţională. Şi unde pui că patriotismul nostru mai iese şi măgulit, la răstimpuri, de succesele d-lui I. G. Duca la conferinţele din Elveţia, unde, sistematic, d-sa vorbeşte în numele Micii Antante. Uităm atunci, în beţia spectacolului, că izbânzile d-lui I. G. Duca se datoresc, în primul rând, guvernantei sale; că d-sa ia cuvântul deoarece colegii sârbi şi cehi o rup mai greu franţuzeşte... Şi aplaudăm cu ochii închişi, cu întreaga sinceritate a dorinţei noastre de desfătare.

Dacă toate acestea s-ar petrece veşnic departe, în fastuoasele montări diplomatice cosmopolite, într-o zonă socială inaccesibilă, într-un fel de empireu învecinat cu noi, dar totuşi departe, cât mai departe, triumfurile şi expozeurile d-lui Duca ar fi mereu, cel puţin, suportabile. Ne-am resemna să-1 ascultăm, cum ne-am resemnat să visăm noaptea. Dar nu cumva să pogoare aci între noi cu aceleaşi fraze, acelaşi chip, aceleaşi gesturi, aceeaşi arie şi cu pretenţia de a convinge şi de a prosti prostimea. *Mais qu-il ne vienne pas nous emmerder ici...* Am fi nevoiţi să-i spunem tot ce ştim despre independenţa sa în cabinet, despre posibilitatea unei politici externe de iniţiativă, despre politica sa însăşi, despre discursurile, despre...

Ideologia d-lui I. G. Duca este onorabilă, este curentă. (Cel puţin la oamenii civilizaţi.) în salonul european, d-sa a reuşit să reprezinte un tip banal, să nu supere, să fie, deci, acceptat, să fie ceea ce nu ne trebuie nouă.

în politica externă - pentru a sfârşi - reiese din chiar expozeul d-sale (întrebuinţăm termenii în graţie) că, după ani de străduinţă, stăm prost cu vechii prieteni şi rău de tot cu vechii duşmani. Ca un perfect ministru de Externe, ne-a păstrat toate ştiutele vrăjmăşii, dimpreună cu posibilitatea unui nou război. Căci numai după război, după victorie sau înfrângere, la masa verde, îşi vădesc însuşirile şi se afirmă marii miniştri de Externe. Dinspre partea asta, d. I. G. Duca ar fi un exemplu reuşit.

Dar unde e ministrul care să ne anunţe că nu mai există „enigma rusă", nici „pericol maghiar"? în politica externă abilitatea constă nu în a te certa cu aliaţii, ci în a te împrieteni cu duşmanii. D-l I. G. Duca ce-a făcut?

CEI DOISPREZECE

Se împlinesc astăzi opt ani de la Revoluţia din Octombrie. Opt ani de la răsturnarea minimalistului Kerenski, ideologul care n-a putut stăvili cursul roşu al vremurilor şi nu l-a ştiut urma. Opt ani de când

[1] **Dar să nu vină să ne agaseze aici (franc).**

proletariatul rus a preluat destinele imperiului şi le-a stăpânit, învingând, în afară şi înăuntru, încercări şi dificultăţi fără seamăn.

Ne gândim la toate întâmplările, criticile, sarcasmele, insultele şi profeţiile cari au salutat statul muncitoresc. La contrarevoluţiile pe cari le-a înăbuşit, la războaiele civile pe cari le-a răpus, la invaziile pe cari le-a respins. La foametea de pomină pe care a îndurat-o, la blocusul puterilor, care a pus pe fruntea tragică a muncitorului, stăpân pe sine, cununa de spini, aureola de martir; la crimele lui demente şi fioroase, la izbânzile lui sublime. La organizarea acelui haos frământat şi bezmetic al Rusiei după 1917, - al Rusiei bântuite de toate urgiile dinlăuntru şi din afară. La această organizare şi plăsmuire din nimic şi împotriva lumii întregi, ne gândim, îndeosebi şi aproape că justificăm sentinţa extremă a nu mai ştim cărui fanatic: proletariatul poate dărâma totul, fiindcă el a construit totul. La chipul palid al mortului poet Alexandru Blok ne gândim şi la marşul celor doisprezece guarzi roşii din straniul său poem, care rezumă, într-un scrâşnet şi o strângere de inimă, toată revoluţia rusă.

Unde s-a oprit rătăcirea şi beţia lor, cu imaginea lui Hristos luminându-le paşii? Unde se va opri revoluţia rusă, înarmată şi totuşi cu steagul alb dinainte? N-avem curajul, n-avem întunecarea nici de a râde, nici de a urma, nici de a plânge. De opt ani se zvârcoleşte acolo un duh nou. Nimic nu l-a putut stinge. Şi astăzi Asia profundă se închină la el. E tot ce putem constata. Ce s-a făcut, în răstimpul acesta, dincoace, la noi, în zona capitalului? S-a ajuns la o ordine nouă? întorsu-ne-am, cel puţin, la ordinea veche? Iar dezorientarea şi agitaţia care cuprinde pământul să fie pricinuită de împotrivirea lumii vechi la reînnoirea de pe Volga, sau poate atacul revoluţiei roşii asupra aşezărilor venerabile e de vină? Şi dacă alt răspuns, în afară de acestea două, nu e cu putinţă, asta înseamnă osândă, ciocnire, război... „Cei doisprezece" vor război prin Europa până îi va slăvi Parisul cu imnuri şi cu flori. Sau vor fi spânzuraţi de cel mai înalt brad de pe Urali, deasupra minelor în cari răsună robia târnăcoapelor automate?

...Epopeea e dezlănţuită. Ritmul ei e al omenirii întregi şi al maşinilor supuse aceluiaşi dans frenetic. Poate că totul se va sfârşi sub dărâmături şi fum.

Să nu privim, însă, cu braţele încrucişate: cântăreţii acestei epopei vor muri de scorbut; boala inactivilor, ca Alexandru Blok, poetul „celor doisprezece". Dar încotro? încotro?

AGITAŢII

Au reînceput turburările studenţeşti. La Teatrul „Regina Măria", deunăzi, spectacolul a fost aproape împiedicat de prezenţa în sală a unui grup de tineri: Seară de înjosire şi dezgust. Din balcoanele ocupate de tineretul cultural se năpustea un huiet de întrunire suburbană. Te gândeai la *Scrisoarea pierdută,* la sălile Colegiului al II-lea de acum aproape cincizeci de ani. Din când în când, se desluşeau, în vacarm, discursuri.

Oratorii universitari rivalizau cu cele mai plate pamflete de afiş electoral. Nici un glas inspirat, nici un accent personal, nici o întrerupere spirituală care să denote calitatea cărturărească a manifestanţilor. Când au intervenit, în fine, jandarmii, unul dintre conducătorii grupului a făcut apel la public: „îngăduiţi d-voastră ca noi, floarea României, *să fie scoasă din teatru* cu baioneta?" A fost singurul moment de spontană veselie a sălii întregi. în urmă, publicul s-a reîntors la tristele lui reflexii. Să fie oare cu putinţă, să fie adevărat, să fie durabil regresul intelectual de care dă dovadă generaţia de după război? Grupul turburătorilor, erijaţi în cenzori şi judecători, reprezintă partea cea mai activă, mai atentă, mai pasionată şi, deci, mai valoroasă a întregii generaţii? Sau mai degrabă, şi dimpotrivă, doar coada studenţimii formează contingentul amorf şi maleabil de care au nevoie agenţii provocatori şi agitatorii guvernelor pe ducă? Fiindcă, ceea ce se vădeşte sistematic, la fiecare prilej, e indulgenţa autorităţilor faţă de manifestanţi şi e dispreţul cel mai expresiv al manifestanţilor faţă de autorităţi. Acestea fac, ori de câte ori au asemenea ocazii, impresia că au mâinile legate, că sunt paralizate de un consemn care le interzice orice intervenţie în defavoarea manifestanţilor. E tot ce trebuie pentru ca o mână de universitari certaţi cu biblioteca să-şi aroge dreptul de a controla totul: o conferinţă, o întrunire, un spectacol, astăzi; iar mâine, o şedinţă a Parlamentului, un consiliu de miniştri. Guvernul liberal îşi pregăteşte, astfel, uneltele prin cari va teroriza pe succesori, din opoziţie. Acesta e tâlcul. Un fapt recent îl dovedeşte suspendarea *Vieţii universitare* şi dizolvarea „Asociaţiei Studenţilor Independenţi". Era un ziar care nu îndemna la agitaţii de stradă. Era o asociaţie care îşi propunea să adune tinerimea de pe uliţi, să o grupeze lângă rafturile cu volume. Guvernul, însă, n-are nevoie de o studenţime culturală. Tipul studentului cărturar îi displace şi îl întărâtă, ca orice putinţă de

critică şi de personalitate. De aceea îi suprimă ziarele, îi interzice asociaţiile şi îi confiscă bibliotecile.

O ţară săracă şi întunecată se guvernează mai uşor. De aceea se cultivă violenţa şi vulgaritatea. De aceea, de patru ani, ministrul Angelescu sabotează universităţile.

ANOMALII

Asistăm, de câteva luni, la sforile sterile ale opoziţiei de a ajunge la un acord.

Am cunoscut starea de interes pasionat, hrănită de surprize: revelaţia din sesiunea trecută, a unui bloc opoziţionist, spre mirarea buimacă a majorităţilor parlamentare... Concilierea Iorga-Stere şi succesul alegerilor agricole... Am cunoscut, apoi, starea de exasperare: intrarea în scenă a d-lui Iuliu Maniu, al cărui caz nu ni l-ar putea lămuri nici subtilul diagnostician şi profesor Marinescu... Şi am căzut, la urmă, într-o plictiseală soră cu dezgustul: tratativele se prelungesc, se întind, fără să se lege, fără să se rupă. O imagine din copilărie ca firul de halviţă, când e moină, ar lămuri spectacolul acestor pertractări fără sfârşit. Sau poate dezbaterile unor bătrâni maniaci, la ospiciu, unde fiecare îşi cultivă, blajin, ideea fixă, ne-ar prilejui o analogie riguroasă cu cele ce se petrec sub ochii noştri, ai tuturora.

Cine să fie de vină?

Liberalii cari trag sforile?

Averescanii cari îi secondează?

Takiştii cari sunt, în mare parte, agenţii liberalilor şi flirtul averescanilor?

Sau nehotărârea bolnăvicioasă a d-lui Iuliu Maniu?

în aparenţă, nu pot exista alte pricini. înţelegerea dintre d-nii lorga şi Argetoianu, de o parte, şi ţărăniştii, de cealaltă, este pe deplin stabilită. S-ar impune, deci, o concluzie riguroasă: excluderea takiştilor din Partidul Naţional. Valoarea lor numerică şi calitativă e nulă. Sacrificarea lor înseamnă, pentru partidul care se dezbăra de dânşii, o salutară operaţie şi o grea lovitură adversarului. Fiindcă adversarul s-ar grăbi să-şi deschidă porţile acestui cal troian afectat de răpciugă.

D-l Iuliu Maniu, însă, n-ar consimţi acestei eliminări. Dar dacă i s-ar impune acestui şef, atât de lipsit de calităţile şefiei, un repaos prelungit într-un sanatoriu, în care şi-ar depăna interminabilele conversaţii cu un psihiatru? Ar însemna să spargem comitetul de o sută şi Partidul Naţional din Ardeal. «Ar însenina să-1 trimitem pe urma takiştilor, adică, mai curând sau mai târziu, în rândurile liberalilor. în schimb, situaţia politică s-ar clarifica. Partidul averescan, după o guvernare derizorie, s-ar risipi, negăsind nici substrat teoretic, nici material, nici legendă, nici chip în jurul căruia să se realizeze. Iar restul opoziţiei, care s-ar grupa corespunzător claselor sociale, ar da, în sfârşit, partide reale capabile să delege, prin majorităţi parlamentare, un guvern al poporului. D-nii lorga şi Argetoianu ar închega un partid al micii burghezii şi al inteligenţei liber-profesioniste a oraşelor.

Ţărăniştii, baza întregului sistem, ar fi ceea ce sunt azi: partidul satelor, al târgurilor şi al micii proprietăţi. Iar armătura, fără de care nu se poate, o aşteptăm de la un partid muncitoresc reconstituit. Fără el, viaţa noastră politică e anormală şi falsificată. Tot ceea ce se încearcă, tot cea ce se decide, n-are nici un preţ. O analogie: Europa, fără Germania şi fără Rusia: toate tratativele sunt petice de hârtie.

Iată, deci, ceea ce întârzie şi zădărniceşte acordul Opoziţiei Unite: raporturile anormale dintre Argetoianu-Iorga-Mihalache şi d. Iuliu Maniu... Şi excluderea populaţiei muncitoreşti din viaţa politică, agravând anomalia şi dezechilibrul situaţiei interne. E motivul pentru care credem că singuri Iuliu Maniu şi takiştii se comportă conform instinctelor şi intereselor lor, zbătându-se amarnic contra unor legături provizorii şi nefireşti. De aceea, tocmai, trebuiesc excluşi. Procesul, însă, e anevoios şi lung. Şi, până atunci, liberalii guvernează, guvernează...

„TRĂIASCĂ REGELE"

în ţara ţâfnosului Pristanda şi soarta imnului regal devine tragi-comică.

Şi aceasta numai graţie celei mai hazlii şi buclucaşe mentalităţi de ipistat, cum doar în imperiul ţarilor şi în patria lui Caragiale s-a pomenit.

Dacă vreunui chefliu îi vine poftă să strige la un pahar de vin: „Trăiască Ludendorff!" sau Trăiască Troţki!" (cum a fost cazul celor 5 studenţi basarabeni din Cluj), aparatului poliţienesc îi sare îndată muştarul, arestează, bate şi trimite în judecata Consiliului de Război.

Dacă, însă, nişte bătăuşi, beţivi, spărgători de geamuri şi de capete au buna ispiraţie să intoneze pe loc imnul regal, atunci zelul poliţiei încremeneşte şi-şi pot continua nestingheriţi isprăvile. Ba, punem rămăşag că s-ar putea săvârşi şi o revoluţie sub nasul şi săbiile poliţiei hipnotizate de acest imn.

Acest tic al poliţiei şi armatei române l-au sesizat, cu acea intuiţie de personagii caragialeşti, şi antisemiţii noştri.

Am văzut de nenumărate ori aceste „secături entuziaste", cum le numea altădată profesorul lorga, instituiţi în cerberi ai patriotismului, spărgând întruniri, reprezentaţii de teatru, procesiuni mortuare, capete de cetăţeni şi vitrine, iar atunci când au intervenit, dacă au intervenit, autorităţile, dezarmându-le nu cu gaze puturoase sau lacrimogene, nu cu bombe, bâte sau arginţi, ci pur şi simplu cu... imnul regal.

Ba, ceva mai mult, mai nostim şi mai trist.

Dacă oratorii sau artiştii întrerupţi, dacă publicul plictisit şi cetăţenii cu tidvele sparte nu se scoală în picioare şi nu-şi scot imediat pălăriile la sunetele faimosului imn, atunci vai de ei! Furia antisemită, secundată de furia poliţiei sau armatei, se năpustesc asupră-le cu toate argumentele disponibile.

E ceea ce s-a petrecut deunăzi la Teatrul „Regina Măria", unde câteva zeci de derbedei s-au instituit în cenzori teatrali, oprind reprezentarea premierei d-lui A. de Herz!

Acelaşi lucru s-a petrecut şi la Moissi, la cursurile d-lui Reiner sau Parhon etc.

Nu cerem, căci n-avem de la cine cere, măsuri.

Remarcăm doar ce zile a ajuns să „trăiască Regele".

UN COMUNICAT STRANIU

Emană de la Ministerul de Interne şi îl găsiţi la rubrica „Informaţiuni".

E în legătură cu mişcările studenţeşti şi trădează interesul guvernului pentru fiecare din ele. Se vor dizolva, spune comunicatul, toate asociaţiile universitare în care sunt înscrişi studenţi *comunişti.* „Asociaţia Studenţilor Independenţi" a şi avut o asemenea soartă.

Comunicatul e menit să dea o explicaţie tardivă unui act samavolnic.

Termenul de ;„comunist" devine, pe zi ce trece, o acuzare infamantă şi gratuită care te scoate de sub scutul legilor şi te lasă în voia bunului plac al temnicerilor sângeroşi şi al escortelor tragice. Până acum se aplica numai şefilor opoziţiei. Era şi este un sigur mijloc de şantaj. Astăzi, acelaşi termen, care sună ca o sentinţă, se aplică studenţilor. Avem, deci, studenţi „comunişti", cum avem un lorga, un Stere, un Lupu - comunist. Ca de obicei, comunistul student e studentul care nu convine guvernului. Studentul care nu coboară în uliţă. Studentul care-şi vede de carte şi nu poartă cruce-secure, la butonieră. Altă definiţie, mai precisă, nu găsim. E de altfel în interesul guvernului ca denumirea de comunist să fie cât mai nelămurită. O învinuire cu graniţe vagi şi elastice, în care să poată intra întreaga ţară antiliberală.

N-avem naivitatea să cerem guvernului definirea a ceea ce este şi nu este comunist. Amintim, însă, că, după starea de fapt, n-avem un asemenea partid la noi. Când un comunicat vorbeşte, în mod oficial, de studenţi comunişti, afirmă un nonsens. E o simplă şi hidoasă ipocrizie şi un pretext pentru a netezi terenul pe care va păşi partidul surogat al brătienismului: cuzismul, în care guvernul vrea să înroleze, de voie de nevoie, întreaga tinerime universitară.

Iată însă că măsurile guvernului nu se mărginesc la controlul vieţii universitare şi al presei studenţeşti. Prilejul s-a ivit pentru introducerea unei cenzuri noi. Autorităţile, spune comunicatul, vor suspenda toate publicaţiile la care scriu studenţii comunişti. Iar studenţii comunişti! Cum îi identificaţi? Desigur, prin participarea lor la societăţile anterior dizolvate. E un fel original de dovedire şi punere sub acuzaţie. Tot aşa de originală e cenzura care se instituie. Până acum, cenzura - când funcţiona - era preventivă sau represivă. *Ea se exercita numai asupra textului.* Aspasia nu cunoştea alte obiceiuri. lat-o în vremea noastră, chirurgicală, că întinereşte. Inovează: *de azi înainte cenzura se exercită asupra colaboratorilor.* Un ziar primeşte articolul, indiferent de conţinut, al unui student presupus comunist (adică necuzist). Ziarul va fi suspendat. Atitudinea ziarului nu interesează, ci numai colaboratorul. De acum, numai actele guvernului sunt ferite de

orice critică. Dar oamenii neplăcuţi guvernului trebuiesc înlăturaţi de la orice activitate. Se înfiinţează leprozerii. Până mai ieri, prigoana aceasta se exercita numai în uzine şi în ateliere. Azi s-a năpustit în universităţi şi în presă. Mâine, în toate celelalte întreprinderi şi instituţii. E odios, desigur. Dar laşitatea generală justifică totul. Acuzăm, chiar, guvernul de moliciune şi lipsă de curaj. îl asigurăm că poate merge până la ultimele consecinţe ale politicii sale abuzive. Să desfiinţeze ultimele simulacre: presa, Parlamentul, controlul fictiv al vieţii publice. Nu se va clinti nimeni. Suntem copţi pentru o guvernare liberală de încă cel puţin patru ani. Şi poate să o şi avem. O merităm în tot cazul.

*

Mai e nevoie să adăugăm că paginile *Faclei* rămân deschise oricui are ceva de spus, oricărei plângeri, oricărui protest? Că suntem dintre cei ce nu acceptăm listele de proscrişi ale guvernului şi ameninţările lui? Acesta e cuvântul nostru. E rândul întregii prese să vorbească.

GĂLBINAREA D-LUI MÂRZESCU

De curând, preacinstitul ficat al păstrătorului de peceţi a părăsit din nou căile normale de funcţionare. Pe urma unei revărsări de fiere în sânge, faţa dalbă a ministrului de Justiţie e galbenă ca şofranul, iar albul ochilor a luat culoarea maionezei. Care e pricina revoltei nobilului organ care, la peştii de mari dimensiuni, are virtuţi şi deprinderi tămăduitoare? De ce ficatul unui ministru se comportă într-alt chip decât ficatul de morun?

Pasămite, dl Mârzescu a avut deunăzi o întrevedere furtunoasă cu primul ministru Ion Brătianu. Premierul i-ar fi tras un zavrac, care nu e cel dintâi, nici cel de pe urmă, celui mai poznaş şi mai pieziş dintre sfetnici săi. De data asta nu e-vorba de vreun scandal politic, nici de vreo lucrătură savantă în dauna unui coleg. De la un timp, d. Mârzescu lasă atât pe d. Văitoianu, cât şi pe d. Duca, în pace. în schimb, premierul însuşi i-a căzut, recent, victimă.

Se ştie că d. Brătianu vrea să se disculpe de acuzaţia că favorizează mişcările antisemite. E un adevăr supărător, acesta, şi care strică demersurilor sale în străinătate. E o bănuială dreaptă, dar care trebuie risipită. Şi iată că d. Mârzescu a zădărnicit orice dezminţire. Cum? Autorizând „crucea încârligată" ca semn electoral pe buletinele de vot. E o toleranţă incendiară şi o dare pe faţă a raporturilor dintre liberali şi antisemiţi. D. Mârzescu a făcut o greşeală grosolană, pe urma căreia va suferi, în ţară şi peste graniţă, întreg guvernul. D-l Brătianu, căpruia îi place acţiunea subterană, s-a indignat pe ruinele antisemitismului său clandestin. Şi indignarea sa, după câte se spune, a fost atât de jupiteriană şi de homerică, încât d. Mârzescu, copleşit, distrus în toate speranţele sale de promovare şi şefie, s-a îmbolnăvit de gălbinare. îi dorim însănătoşire.

MUSAFIRII

Vizita parlamentarilor polonezi preocupă guvernul, opoziţia, Siguranţa generală, presa. Constatăm, în treacăt, că nici un nou complot nu s-a descoperit în legătură cu sosirea distinşilor oaspeţi. Nici o şină dczbulonată, nici o bombă sub vreun pod de cale ferată, nimic extraordinar, care să dea străinilor fiorul neprevăzutului, nu s-a petrecut. Dacă se găsesc, printre solii nobilei Polonii, amatori de senzaţii violente, îndrăgostiţi de situaţii primejdioase, însă traversate cu bine, ca toate înscenările oficiale, ei vor pleca din ţară dezamăgiţi. Ce păcat, ce păcat! Căci am fi dorit, dintr-un legitim orgoliu naţional, să lăsăm soliei vecine un suvenir distins şi durabil. Şi nici şampania de la Ministerul de Externe, nici ceaiul din Dealul Patriarhiei, nici biscuiţii, nici elocinţa ocazională a *leader-i\or* noştri de toate nuanţele nu sunt menite să se răbojească pe amintirea parlamentarilor polonezi. De aceeaşi părere a fost, desigur, şi guvernul găzduitor când avu ingenioasa inspiraţie de a-şi plimba musafirii prin pivniţele blindate ale d-lui Oromolu şi prin atelierele de tutun de la Belvedere. Şi nu pare exclus ca, pe drumul spre aceste drumuri intruvabile, aiurea, curiozităţi, ciceronii noştri parlamentari să fi atras atenţia colegilor veniţi de peste graniţă şi asupra altor spectacole demne de a fi privite şi reţinute: *„ga c'est une maison... ga c'est une cheval... ca c'est une caserne... ga c 'est une auto..."* Amănunte interesante alături de teascurile şi baloturile de hârtie-monedă din beciurile Băncii Naţionale.

De bună-seamă, parlamentarii polonezi nu s-au desfătat la noi decât, poate, ca fini observatori ai pustiului balcanic. în cazul acesta, mai trebuiau duşi la un spectacol la Naţional *cu Meşterul Manole...* Bagajul umoristic al fiecăruia ar fi sporit. Dar guvernul a ţinut morţiş să menţie o atmosferă oficială şi lugubră. Le-a interzis musafirilor accesul în domeniul caragialesc al moravurilor noastre politice şi administrative. Le-a prohibit, deci, surâsul şi veselia. Le-a mascat, apoi, aspectul profundei dezorganizări economice, industriale, haosul transporturilor. Le-a răpit, deci, satisfacţia, superioară, de a se înduioşa. Le-a ascuns, în sfârşit, cu aspră grijă, priveliştea mizeriei unanime a omenirii mutilate în aresturi, înăbuşite în temniţe şi cazemate, martirizate pe lungile căi dintre două aresturi, dintre două anchete. Şi oaspeţii polonezi nu s-au ales nici cu strângerea de inimă care le-ar fi împins prin trup sentimentul, ce nu se uită, al tragediei de la Dunăre. Şi s-au plictisit, astfel, în chipul cel mai monoton. Şi nici nu se poate spune că guvernul n-avea încotro, cu aparatul său poliţienesc atât de dresat, cu marii săi regizori de înscenări de stat. Afirmăm, da, stăruitor, că numai un complot, un atentat prevenit [...]' sentimentul, ce nu se uită, al plictiselii, ar fi smuls pe iubiţii vizitatori din urâtul în care i-a scufundat toastul d-lui I. G. Duca. Altfel, uitarea ne paşte, iremediabil. Cu nimic, România nu s-a întipărit în mintea celor veniţi să o vadă şi să o iubească. Peste ani de zile, poate, un parlamentar va descoperi, între inutile hârtii, un carton, luat din greşeală de pe masa din sala cea mare a Ministerului de Externe din Bucureşti.

Iată-1, şi atât:

MENU

Servit de casa „Capsa"

Caviar frais
Consomme Sevigne
Sterlet du Danube a l 'anglaise
Selle de veau Capsa
Faisans rotis
Salade demi-doeil
Fonds d 'artichants sauce hollandaise
Glace Nesselrode
Bonbons

' Un rând sărit la tipar.

Corbeilles de fruits
Cofe
Drăgăşani extra-vieux
Dealul-Mare 1907
Champagne Capsa brut
Rhein extra
Liqueurs Cointreau

E ceea ce rezumă orice vizită oficială.

SCANDALUL CU FURNITURILE C.F.R.
Afaceri de milioane • Risipă de bani pe material nelivrat

Liberalii şi-au pus oamenii lor în fruntea Consiliului de administraţie C.F.R. pentru a-şi putea face afacerile nestingheriţi de nimeni. Vom arăta, rând pe rând, toate potlogăriile săvârşite în ultimul timp de către cârtiţa liberală la diversele instituţiuni de stat şi în special' la C.F.R. Pentru azi publicăm următorul fapt de o extremă gravitate:

Prin intermediul unei firme înfiinţată şi condusă de un escroc internaţional, austriacul Theodor Beer, purtând emblema bizară de „Ebilag", liberalii au obţinut, prin oamenii din imediatul anturaj al d-lui ministru al Comunicaţiilor şi cu concursul inginerului Andrei Filorian de la C.F.R., de la Direcţiunea specială a atelierelor şi materialului rulant, comanda No. 17349 din 8 aprilie 1925 în valoare de dolari 54.400, pentru 10.000 metri pluş necesar la tapetarea vagoanelor-clasă. Pentru suma de dolari 54.400, Ministerul de Finanţe a deschis, cu aprobarea specială a d-lui Vintilă Brătianu (întrucât era vorba de ajuta partizanii), acreditiv la o bancă vieneză.

Or, nici până astăzi numita Societate „Ebilag" n-a predat nici măcar o parte din furnitura în chestiune, pentru că între timp fabricile străine au urcat preţul acestui material. Acum numita societate se eschivează de la furnizare, cauzând, prin aceasta, mari pagube atelierelor C.F.R. care au aşteptat în zadar materialul comandat acum 7 luni şi al cărui termen de predare expirase de mult. De asemenea, nu se poate lua nici o măsură contra acestei firme, întrucât orice reclamaţie

este imediat înăbuşită de către partizanii liberali. Pe de altă parte, banii statului stau închişi în acreditive, cu anii, pentru materiale cari nu se livrează niciodată.

In schimb, aceeaşi firmă „Ebilag", cu ajutorul d-lui Cotescu, preşedintele interesat al Consiliului de administraţie al C.F.R., a pus la cale, pentru acelaşi material, o nouă lovitură. Consiliul de administraţie C.F.R. a cerut ieri, 12 noiembrie 1925, *oferte telegrafice* de Ia fabricile indicate de gheşeftara firmă „Ebilag" şi, de formă, şi de la alte două fabrici şi anume: „Stein et Co. Wien" şi „Sileiner Tuchfabrik Silein Cehoslovacia", urmărindu-se cumpărarea *fără licitaţii* a numărului de 8000 m. materii pluş pentru vagoane-clasă la un preţ cu 50 la sută mai scump decât acela la care este obligată firma Ebilag a furniza conform comenzii No. 17439 din 8/IV din 1925.

Deci, C.F.R. vor plăti azi 4 milioane lei în plus: bani cari vor intra în buzunarul austriacului Beer, conducătorul firmei „Ebilag" şi al cointeresaţilor liberali din jurul Consiliului de administraţie C.F.R.

Aceşti domni liberali din Consiliul C.F.R. şi-au inaugurat activitatea printr-o serie de acte cari tind a distruge C.F.R., numai în scopul imediatei îmbogăţiri.

Suntem informaţi că se pun la cale cumpărături de materiale, prin aceeaşi firmă „Ebilag", fară nici o licitaţie, ci numai în mod ocult (oficial, zis prin bună învoială), excluzându-se astfel de la concurenţă toate uzinele mari româneşti şi străine, vechi furnizoare de material de cale ferată, numai spre a se da posibilitatea oamenilor regimului liberal de a se îmbogăţi *acum,* înaintea plecării guvernului de la cârmă.

Spre edificarea tuturor, ţinem să arătăm că firma „Ebilag" nu este decât o casă de agentură care nu are nici un capital pentru a finanţa afacerile cu C.F.R., ci face exclusiv trafic de influenţă între industriaşii austrieci şi instituţia C.F.R. prin intermediul liberalilor, a cărei creaţiune este şi de care se servesc pentru necinstitele lor afaceri.

Partea cea mai gravă este, însă, că firma „Ebilag" a încasat de la băncile vieneze o parte din acreditivele deschise de d. Brătianu pentru numeroasele comenzi primite *exclusiv* de la Direcţiunea specială de ateliere şi material rulant al C.F.R. încasarea parţială a acestor acreditive s-a făcut pe baza numai a proceselor verbale de recepţie la fabrică, întrucât acreditivele d-lui Brătianu au fost special ticluite în acest scop, fără ca, în schimb, marfa recepţionată să fi fost expediată

la adresa C.F.R. Deci, această societate manipulează acum cu banii statului, fără ca să-i fi livrat măcar ceva.

Toate cele enumerate mai sus se pot controla *oricând* foarte uşor, cercetându-se cu atenţie dosarele respective la Direcţiunea specială de ateliere şi material'rulant C.F.R. din Gara de Nord.

DE VORBĂ CU HENRI BARBUSSE

Pentru ce a venit marele scriitor francez Ia noi • O anchetă a gânditorilor occidentali în România • Rolul intelectualului azi • Scopul unei lupte • Interesul asupriţilor de pretutindeni

Credem de prisos să-1 prezentăm cetitorilor *Faclei* pe Henri Barbusse.

Autorul pateticului roman de război *Le Feu,* al vibrantelor manifeste din *Paroles d'un combatant* şi *Clarte,* al tragicei epopei în proză din *L'Enfer,* povestitorul profund şi duios din *Nous autres,* poetul sugestiv şi muzical din *Pleureuses* e cunoscut, până în amănunt, întregului nostru public, cum e cunoscut întregii lumi. Henri Barbusse e una din puţinele personalităţi întregi ale timpului. Viaţa sa nu e o dezbinare între voinţa de putere şi contemplaţie. A împăcat gândul cu acţiunea, visul cu realitatea. în arta lui a găsit cuvântul care să sune şi să însemne deopotrivă pentru toţi. Versurile rafinate din *Les Pleureuses* succed paginile pasionante şi umane ale atâtor opere cari exprimă şi raliază, într-o superioară zonă de frăţie, lumile, artificial despărţite, ale intelectualilor, ale muncitorilor, ale ţăranilor-soldaţi. Un înger, prins între noi, a găsit limba şi graiul care să ne strige durerile. Această icoană pe care ne-am făcut-o despre Barbusse se adevereşte la vederea omului. El n-are chipul energic din portrete şi nici tipul mântuitorului de mulţimi. Barbusse, propagandistul păcii dar printr-o energică luptă de clasă, conducătorul Internaţionalelor Intelectualilor şi a Foştilor Combatanţi, sufletul congreselor şi ale manifestelor celei mai năvalnice avangarde, e un om fără chip şi fără trup, e o coloană iluzorie care nu susţine o mască, ci un nimb. Te gândeşti, văzându-1, la *Cina cea de taină* a lui Da Vinci în care obrazul lui Hristos e de-abia o lumină în care omeneştile trăsături s-au şters.

Şi nu te miri când Barbusse, întrebat fără înconjur, îţi răspunde:

- „Cauza, cred eu, a celor mai strălucite evidențe se încarnează în aceea a tuturor săracilor, a tuturor oamenilor..."

Descifrez în figura lui Barbusse, ca într-o filigramă, linii de o femenină finețǎ. Capul acesta spiritualizat e supremul avânt al unei vieți care s-a slujit de un corp numai ca să ajungă la el. Tot astfel, în jocul fântânilor, lunga tulpină de apă se istovește și se rezolvă într-o spumă de argint. Trupul deșirat al lui Barbusse nu există. Totuşi, la capătul unor brațe de umbră, se închegă mâinile descărnate şi febrile, împletire de nervi în neastâmpăr şi acțiune. Mâinile acestea, de vrăjitor al unei omeniri noi, scandează gândurile:

- „Spiritul cel nou de liberare, de nesupunere față de vechile legi barbare, spiritul care freamătă și se agită pe întreg pământul, năzuința populară, sigură şi adâncă ce urcă pentru a domni și a preface societatea, au fost create de gânditori. Muncitorii inteligenței pretind, şi au datoria, să-și aibă partea lor de lucrători în această definitivă renaştere care e şi simplă şi justă.

...în numele acestei inteligențe, al acestei elite", continuă Barbusse, „am venit la d-voastră. Am venit, cum puteți bănui, cu un scop precis. Am cetit broşura d-lui Costaforu. Am auzit, pe de altă parte, numeroase plângeri însoțite de documente și dovezi. Protestele noastre, pe cari le cunoaşteți, sunt rezultatul unei acuzații formale care vi s-au adus şi pe care oficialitatea d-voastră le-a dezmințit. Printre semnatarii protestelor se numără şi un Einstein, un Romain Rolland, un Margueritte, o Severine, care vor să știe pe ce se întemeiază aceste dezmințiri și aceste acuzații. E în interesul atât al dv. cât şi al omenirii întregi: sunt adevărate crimele și ororile Siguranței? Sunt adevărate înscenările judecătorești ale stării de asediu? Sunt adevărate arestările, perchezițiile, bătăile, omorurile, întemnițările, fără motiv şi fără sentință legală, făptuite din îndemnul regimului? Delegația noastră are misiunea să cerceteze aceste lucruri."

- Din cine e alcătuită această delegație?

- „Suntem trei. Mă însoțesc: d-ra Paule Lamy, avocatul Baroului din Bruxelles, și d. Vemochet, Secretar general al Internaționalei Muncitorilor din învățământ."

- Şi în ce mod se va documenta delegația dv.?

- „Printr-o anchetă riguros imparțială și fără de pornire. Ne vom adresa lumii oficiale în primul rând. Mâine, marți, luăm contact cu d. I. G. Duca și Tătărăscu. Vom convorbi cu şefii tuturor partidelor. Ne vom adresa reprezentanților muncitorimii. Vom asculta, bineînțeles, şi muncitorii. Vom apela la sprijinul şi informația presei. Sperăm că toată lumea românească ne va facilita ancheta dezinteresată pe care o întreprindem în scop de informație mondială."

- Ancheta dv. se va mărgini aci, la București?

- „Vom cere autorizația de a asista la procesul de la Chişinău, care, ca orice proces, e public, desigur. Am dori să vizităm două-trei închisori. Apoi, vom continua ancheta noastră în Bulgaria. Vrem simple constatări asupra acestui oribil război de clasă care se duce, pare-se, pentru moment, de sus în jos... Repet, însă, că nu în calitate de revoluționar militant am venit în această țară în care am întâlnit, dintru început, ațâți prieteni."

- Sunteți împotriva luptei de clasă?

- „O vom duce (nu aci) până Ia sfârşit, pentru ca pacea finală, contopirea claselor să aducă pacea adevărată şi durabilă în omenire."

- Cum se va realiza această pace?

- „Prin unirea celor asupriți, desigur; susțin că, precum interesele cinice ale stăpânilor sunt pretutindeni aceleași, și interesul poporului e peste tot acelaşi. Toate popoarele au o tendință naturală şi sfântă de a se uni, de a se amesteca şi a face un singur nivel, ca valurile mării."

- Dar dacă o asemenea contopire nu se poate face, mulțumită rezistențelor interesate, fără zguduiri cari...

- „Cunosc obiecțiunea. Ni se spune: Munciți pentru a salva civilizația, adică pentru a reface bogăția celor bogați și pentru ca ei să continue, înlăuntru şi în afară, îmbogățirea lor sângeroasă... Observ însă, pretutindeni, semne de dezagregare şi sfârşit."

- Care e situația politică în Franța?

- „Vom avea probabil, cât se poate de curând, un nou guvern Herriot. Dar nu cred că, în cadrele actuale, teribila criză financiară va mai fi rezolvită. Şi războiul din Maroc şi cel din Siria..."

Henri Barbusse face un gest de oboseală. în cameră, nori grei de tutun negru, franțuzesc.

- Toate aceste preocupări şi activități vă lasă, totuşi, răgazul de a scrie?

- „Am scris, la Flammarion, un nou roman în două volume *Les Enchainements* (înlănțuirile), lucrare în care încerc să reconstitui, cu ajutorul unor mari personalități, istoria omenirii.

Pregătesc, apoi, o *Viață a luiIsus,* în formă de Evanghelie. Sunt poate pretențios. însoțesc această nouă Evanghelie de o notă tehnică, istorică și filosofică, asupra personalității lui Cristos: personalitate de

mare valoare, de neîntrecută perspicacitate; un zdrobitor de idoli şi de idealuri; un om care a redus pe om la el însuşi, la ceea ce este; un distrugător al verbalismului epocei. După aceasta mă voi odihni citind operele contemporanilor mei.

- Este vreun scriitor nou care să vă placă îndeosebi?

- „II cheamă Ramuz şi cartea sa principală Za *Gue'rison,* deşi de un misticism cam anacronic, are o mare valoare stilistică."

- Romain Rolland, îl îmbii la...

- „Romain Rolland, în timpul războiului, a avut marele merit, marea bravură de a se ridica, singur, împotriva tuturor contemporanilor săi. Şi continuăm astăzi lupta pe care a început-o. Scopul acestei lupte este ca oamenii, în ansamblul lor, să înceteze de a mai fi instrumentele câtorva dintre ei. Fiecare om să-şi poată trăi viaţa şi să se dezvolte, să înflorească printr-însa şi pentru dânsa, nestânjenit de nici o apăsare, de nici o robie.

E o renaştere pe care o aşteptăm, în viaţă, în artă, în teatru, de la posibilităţile profunde, proaspete şi necunoscute ale *poporului."*

ANCHETA

O delegaţie, în frunte cu unul din cei mai mari scriitori ai timpului, pleacă în Basarabia să ancheteze crimele regimului.

Ministrul Statelor Unite călătoreşte, peste Prut, în acelaşi scop.

Oricât a vrut d. Ion Brătianu să facă din soarta nefericitei provincii româneşti o chestiune de jandarmerie şi poliţie, în cele din urmă n-a reuşit.

Basarabia este astăzi o chestie a omenirii întregi.

La fel se va întâmpla cu toate problemele româneşti, pe cari Brătienii vor să le înăbuşe între graniţele şi temniţele bine păzite, ca între hotarele şi ca în beciurile moşiei familiale. O ţară nu se mai poate izola de restul civilizaţiei de care continuă, totuşi, să beneficieze.

Statul care vrea cultură, industrie, transporturi şi credite, trebuie să se supună regulilor de omenie ce domnesc peste restul lumii. Cei ce s-au crezut pe o simplă moşie moştenită, cu robi, vite şi unelte, s-au înşelat amarnic. Omenirea are dreptul că cerceteze să nu fie nicăieri înjosită. După cum ea a intervenit cu sacrificii să pună capăt

canibalismului şi comerţului cu negri, are astăzi datoria şi putinţa să interzică asasinatul, tortura, antisemitismul, teroarea. Şi pentru a scăpa de o ruşine unanimă, ţara singură să denunţe pe răufăcători: sunt Brătienii!

MIZERIA FUNCŢIONARILOR

Faţă de scopurile ridicole ale d-lui Vintilă Brătianu, funcţionarii statului se agită. De ani sunt duşi cu vorba, cu făgăduiala şi ameninţarea. De ani sunt încolţiţi de foamete, sinucidere, delapidare, fraudă şi luare de mită. Moravurile administrative s-au detractat, demnitatea profesională a rămas un cuvânt fără înţeles, bugetul cetăţeanului şi al slujbaşului s-a complicat cu birul ruşinos al bacşişului: întreaga viaţă publică s-a falsificat, prin teama de adevăr şi de soluţii eroice a ministrului de Finanţe. în schimb, s-au îmbogăţit samsarii regimului cu acces în birourile ministerelor. Din sărăcia unui popor în haine negre s-au servit diurne şi tantieme, s-au procurat misiuni în străinătate, s-a întreţinut luxul mandarinilor şi favoriţilor, s-a alimentat fastul târfelor de rasă. Şi pe măsură ce funcţionarul cădea în prostraţie şi în apatia foamei ori în destrăbălarea mitei şi a delapidărilor, guvernul bugetelor astfel echilibrate îşi întărea situaţia, îşi etala depravarea şi abuzul. Puterea şi autoritatea lui cinică se întemeia tocmai pe această flămânzire ori pe această corupere a administraţiei care nu-i poate nimic pretinde şi nimic refuza. Izvorul indignării a secat în funcţionarul ameţit de nemâncare şi copleşit de suferinţa alor săi. A secat, deopotrivă, în cel ghiftuit de venituri nepermise şi ameninţat la tot pasul de anchetă. Guvernul liberal, peste funcţionărimea istovită domneşte numai prin lipsa sa de scrupul şi excesul său de brutalitate. Iar peste creaturile venale şi dedate cu obiceiurile vremii, printr-un şantaj permanent şi tacit. Aceasta e situaţia, şi guvernul nu are nici un interes să o schimbe. Bunul său plac se desfată peste un popor sărăcit şi preocupat.

Funcţionarii, astăzi, vor, însă, o altă soartă. Nu sporuri iluzorii şi repede năpădite de valul de scumpete care le urmează. Nu teancuri de falsă hârtie-monedă, ci salariu-aur. Cifra de bază trebuie să fie cea din 1916, cu adaosul de urcare a costului vieţii, leul înmulţit cu 45, -

scara de depreciere a leului. Fără tocmeală şi fară compromisuri trecătoare, guvernul trebuie să găsească, în veniturile statului, resursele trebuincioase. O viaţă stabilă, o viaţă a realităţii va urma normalizării obţinută pe această cale. E drept că jaful proiectat în averile statului, prin legea comercializărilor, va fi zădărnicit. Dar nu interesele sămsărimei liberale interesează pe funcţionari. Ei trebuie să-şi repete, până la convingere, adevărul că, în totalitatea lor, reprezintă, în stat, principalele simţuri şi organe ale unui timp. Pot pieri într-un accident zeci de miniştri, sute de parlamentari. Nimic nu se simte dacă serviciile publice continuă să funcţioneze. E o dovadă de forţa şi utilitatea funcţionarilor. E un motiv ca revendicările lor să fie reprezentate de un bloc profesional, de solidaritatea lor, a tuturora. Câtă vreme se vor încurca în demersuri izolate, pe grupuri, pe categorii, pe ministere, ori cu proteste anonime prin gazete, guvernul va zdrobi fără preget acţiunea lor disperată. înainte, deci, de a întreprinde o luptă de câre depinde o viaţă omenească şi demnă, sau o înjosire definitivă, funcţionărimea să se organizeze astfel ca drepturile stipulate să fie sprijinite, până în pânzele albe, pe unanimitatea ei. Nici prin concedieri individuale sau în masă, nici prin arestările, nici prin inevitabilele şi abuzivele învinuiri de bolşevism şi trădare, pe care guvernul cu ziarele şi uneltele sale i le va zvârli cu o criminală dărnicie, să nu renunţe, în clipele cele încordate, la dreptul ei la viaţă. E o chestie de conştiinţă în primul rând! De organizare în urmă. Vor şti oare să se recunoască şi să se aleagă vitejii de fricoşi, de agenţi provocatori şi de spioni? Şi e apoi o chestie de rezistenţă această luptă a funcţionarilor pentru salariu-aur în contra salariului-minciună, - pentru certitudine în contra haosului. Căci guvernul nu va ceda cu una, cu două. Vor şti să ducă lupta? Din trista experienţă a încercărilor de până acum să-şi tragă, deci, funcţionarii porunca momentului: UNIRE!

CONCURS DE FIDELITATE

Cu prilejul unor explicaţii survenite în jurul cazului Barbusse între *Facla* şi *Cuvântul,* d-l Pamfil Şeicaru ne lămureşte asupra monarhismului, pe care noi l-am socotit „inutil", al acestui ziar. „Să ni se facă cinstea, spune d-sa, de a nu ni se confunda monarhismul nostru doctrinar cu cel al familiei Brătianu". Şi adaugă: „în ţara noastră credinţa în Rege este în funcţiune de apropierea sau depărtarea de graţiile lui". Pe câtă vreme pentru cei de la *Cuvântul,* şi spre deosebire de monarhismul interesat şi nestatornic al d-lui Brătianu, „Regele este, dimpotrivă, o întrupare a unui principiu de viaţă a neamului românesc. Regele este vremelnic, principiul monarhic se confundă cu însăşi istoria neamului românesc". Această ferventă regalistă îl face pe d. Şeicaru să afirme, după Charles Maurras, că: „un Rege, orb şi surd, nu anulează întru nimic forţa ideii monarhice, cum un proprietar bezmetic nu infirmă forţa ideii de proprietate".

Mai întâi: toate majusculele cuvântului Rege sunt ale d-lui Şeicaru. Dar suntem de acord cu d-sa în privinţa^entimentelor monarhice şi, celelalte, ale d-lui Brătianu. Putem adăuga părerea noastră că şi patriotismul acestui politician e în strânsă împletire cu ziua când d. Brătianu ar pierde instinctele sale de proprietate. în moşia Florica şi cele câteva mii de acţiuni petrolifere, bancare pe care le posedă, [...] dârza şi îngusta lui iubire de patrie ar face loc unui umanitarism planând peste frontiere şi popoare. Câtă vreme d. Brătianu e menţinut, graţie unor anacronice prerogative, la putere, d-sa nu va pierde nici o ocazie să strige „Trăiască Regele!", mai cu seamă când acest rege îl lasă să-şi designeze succesorul şi durata succesiunii. Când împrejurările s-ar schimba, d. Brătianu, însă, n-ar ezita să facă uz de ideea republicană. S-au găsit, adesea, în ultimii ani, liberali cari să afişeze o dizidentă pe tema unui republicanism burghez şi chiar să anunţe câte o gazetă. Dar, întotdeauna, d. Brătianu a fost satisfăcut la timp. împotriva situaţiei acesteia, grupul de la *Cuvântul* vrea să reacţioneze. Deschide astăzi un concurs de fidelitate şi lumea politică este aproape invitată la o întrecere de genuflexiuni, temenele şi mătănii la picioarele tronului. „Regele, pentru *Cuvântul,* e ultima scăpare". Cum? Convingându-1, desigur, pe suveran că nu are sfetnic mai nesigur decât d. Ion Brătianu. Acesta e rolul, după d. Şeicaru, al tuturor partidelor de opoziţie. Protestări de loialitate monarhică, formule regaliste, dovezi de sinceritatea unora şi, dacă se poate, de felonia altora. Ne întoarcem la Curtea Regelui-Soare. Alt mijloc de a zdrobi atotputernica liberală nu există...

Omisiune de tipar.

Acesta e monarhismul grupului de la *Cuvântul* şi raţiunea de apariţie a unui ziar care, totuşi, vrea să se adreseze marelui public. Nu discutăm dacă principiul monarhic se confundă cu istoria neamului românesc: tronul Principatelor n-a fost nici ereditar şi nici pe viaţă. Nu discutăm nici paradoxul că un rege orb şi surd nu compromite forţa ideii monarhice, fiindcă tocmai aci stă slăbiciunea acestei idei. în ziua când oamenii, asemeni albinelor, ar diferenţia un chip specific, tipul „Regelui", atunci, poate, ideea monarhică, ar deveni o lege a naturii. Dar câte zeci de milenii de absolutism continuu trebuie omenirii pentru a ajunge la asemenea cavaline [!] rezultate? Pentru noi, momentan, în cadrele regalităţii actuale şi care ni se pare *le moindre des mauxpossibles*[1], cel mai eficace mijloc de a rezista bunului plac brătienist, orbirii şi abuzurilor puterii executive, rămâne o mulţime conştientă şi organizată. Dacă cei cinci sute de mii de muncitori intelectuali, manuali şi liber-profesionişti ai Capitalei s-ar grupa împotriva pumnului de samsari cari ne terorizează, atunci toate batalioanele de jandarmi susţinătoare ar deveni insuficiente şi toate protestările de regalism doctrinar ale *Cuvântului* - de prisos.

BUGETUL PE 1926

După lupte cu răsunet de galerie duse împotriva tuturor colegilor de cabinet, d. Vintilă Brătianu a izbutit să încheie planurile bugetului pe 1926. Dacă, în genere, un proiect este proiecţia materială a politicii lui generale, traducerea tendinţelor, în ideologia lui, în cifre, atunci nimic nu reflectă mai bine toată politica liberală decât bugetul d-lui Vintilă.

Un buget de expediente, de compromisuri, de aparenţe false. în Parlament s-au denunţat de atâtea ori potlogăriile financiare ale d-lui Vintilă Brătianu. Ca şi cel precedent, bugetul pe 1926 e un buget fictiv. El nu reprezintă nici posibilităţile normale, ca efort financiar,

' Cel mai mic dintre relele cu putinţă (franc.)

nici nevoile ţării. Veniturile sunt anormale, cheltuielile sunt mascate. E un feroce spirit de clasă. Beneficiarii lui nu sunt şi cei cari contribuie la realizarea cifrelor lui. Un buget care, pe de o parte, se bazează pe impozitele indirecte-cele cari apasă mulţimea cea mare -, pe taxe de export (nu ştim în ce măsură vor fi reduse), adică îşi propune să dijmuiască grâul ţăranilor, şi care calculează venitul mijloacelor de comunicaţie în aur când industria se bucură de venituri însemnate, când un protecţionism îndârjit împiedică aprovizionarea ţării, e un buget de clasă.

Când mai ţii socoteala, pe de altă parte, că toate cheltuielile cari privesc refacerea ţării sunt reduse la minimum posibil, când şcoli, spitale şi instituţii de cultură rămân neterminate, pentru ca să se pună la dispoziţia partizanilor uriaşe credite flotante, când funcţionarilor, în loc să li se calculeze salariul pe bază de aur, abia de li se acordă un lamentabil spor, înţelegi tot mai mult că un buget reprezintă politica generală a partidului care îl votează şi că Partidul Liberal îşi are bugetul lui.

Dar, chiar din punctul de vedere curent, bugetul d-lui Vintilă Brătianu e'vulnerabil. Toate sporurile prevăzute nu coincid scumpetei reale de la anul trecut la anul acesta. Toată piaţa e mai scumpă, traiul e mai greu, leul nu mai are aceeaşi putere de cumpărare. Plusul de 1/5 la venitul şi mai ales plusul de 1/15 (o cincisprezecime) la cheltuieli nu reprezintă nici măcar coeficientul de scumpete al vieţii.

Unde sunt, atunci, faimoasele îmbunătăţiri, jalnicul progres de la buget la buget, anunţat cu atât de înverşunată stăruinţă de d. Vintilă Brătianu? Tradus în cifre raportabile la puterea de cumpărare din 1922 a leului, bugetul din anul acesta este pur şi simplu lamentabil.

Trebuie proverbială miopie sau rea-credinţă liberală ca să afirmi că e un progres. Nu în raport cu valuta, în raport cu paritatea-aur (de asta nici nu mai vorbim), ci urmând curba din ultimii patru ani a leului, bugetul pe 1926 trebuie să însumeze cel puţin 60 de miliarde. în loc de asta, avem 29.250.000.000 lei la venituri şi 23.911.729.000 la cheltuieli, adică, dacă ţinem socoteală şi de căile ferate lăsate de-o parte, abia de două ori mai mult ca în 1923.

Bugetul din 1926 este bugetul unui guvern izolat, care vrea să justifice, în aparenţă, o lungă guvernare pătată de ilegalitate.

LIBERALII ŞI COMUNA

Pentru a-şi prelungi guvernarea, liberalii s-au agăţat de pretextul alegerilor comunale şi al legii electorale. Asta înseamnă rămânerea lor până cel puţin în primăvară. Moştenitorul lor prezumtiv, generalul Averescu, îşi va toci pintenii de neastâmpăr. Dar are de ales între răbdarea care îi poate aduce totul şi revolta care, de când nu mai reprezintă pe nimeni, nu-i mai aduce nimic. Un succes liberal la Comună, urmat de revizuirea sistemului electoral al proporţionalei, poate însemna încă patru ani de guvernare brătienistă. D. Ionel Brătianu parodiază viaţa ilustrului său tată, sau poate e convins, în misticismul său familial, că o continuă. Nu ascundem, deci, adevărul. In faţa opoziţiei dezunite a Blocului, în faţa fantomei averescanismului şi în faţa muncitorimii dezarmate, liberalii singuri se prezintă ca o grupare unitară, pornită, fireşte, pe jaf, dar care ştie ce vrea.

E vorba, printr-o propagandă întreprinsă la timp, să se zădărnicească victoria liberalilor la Comună.

Pentru victorie, liberalii au suficiente măsuri politicianiste. Intrigile lor, susţinute de takişti, au dezbinat, aproape iremediabil, Opoziţia Unită. Bugetul d-lui Vintilă Brătianu făgăduieşte funcţionarilor sporuri de 65 la sută asupra lefii. în fine, Siguranţa generală şi Consiliile Marţiale au nimicit Partidul Socialist şi au redus, la simulacru, viaţa sindicală. Cine să se mai opună, cel puţin la oraşe, inevitabilelor ingerinţe ale guvernului în alegerile cari vor urma? Ne-au rămas, până atunci, câteva săptămâni. Iată ce ar fi de făcut:

Să se ridice împotriva liberalilor marea mulţime a chiriaşilor, contra cărora, guvernul actual, odată consolidat, nu va întârzia să aducă legea liberei tranzacţii.

Să se arate funcţionarilor ridicului şi derizoriul sporului de 65 la sută care, chiar de va fi acordat, va fi depăşit de valul de scumpete ce însoţeşte toate sporurile de acest fel.

Să se ajute muncitorimea în sforţările ei de reorganizare în sindicate profesionale şi în partid politic.

Aceasta e misiunea Opoziţiei Unite şi a presei democratice în scurtul răgaz care ne-a mai rămas. în faţa ei stau toate ameninţările *Viitorului* şi înscenările poliţiei secrete. Vechiul sistem de şantaj va mai reuşi oare în răstimpul suprem? Tot ce ştim este că, dacă liberalii, în contra ţării întregi, vor repurta iarăşi victoria, înseamnă, fără îndoială, că au meritat-o.

ÎMPRUMUTUL LIBERAL

D. Vintilă Brătianu are stomac. în patru ani de guvernare a făcut opt călătorii în străinătate şi a întâmpinat un număr incalculabil de refuzuri, politicoase, ironice sau categorice, după temperamentul solicitantului. D-l Vintilă cerea bani. Străinătatea îl refuza. Amintirea d-lui Vintilă trebuie să fie populată de viziunea monotonă a uşilor închise în nas, a spatelor întoarse cu graţie şi a tiflelor primite cu cel mai balcanic sânge rece. Şi, totuşi, reîncepe. La Londra se solicită, în numele guvernului şi pe baza ultimului buget excedentar, un împrumut pentru România. Vrăjmaşul capitalului străin, eroul ideii fixe a lui „prin noi îmşine", va fi refuzat din nou. Deşi milioanele de sterline, o dată intrate în ţară, s-ar fi evaporat în cointeresări de mai înainte stabilite, nu ne prea bucurăm de asta. Refuzul străinilor se întemeiază, în primul rând, pe neîncrederea în legislaţia ţării în protejarea şi respectul contractelor. Liberalii singuri, în schimbul unor eventuale avantaje, pot oferi garanţii de stabilitate. Capitalul străin, însă, nu poate admite regimul de bun plac al unui Parlament de mameluci. Cu atât mai mult el nu se va oferi, în viitor, guvernelor de paie tolerate de Brătieni. Discreditul liberalilor e justificat, desigur. Dar ţara întreagă, mult timp încă, va suferi din această pricină. în preajma căderii, deci, d-l Vintilă îngurgitează, în tăcere, încă un refuz. încercarea sa ultimă avea un tâlc: oarecari tratative de pace cu Sovietele. D-l Vintilă ştie că un alt însemnat motiv de abţinere al finanţei străine faţă de România este situaţia frontierei noastre de la răsărit. De aceea, bătând la poarta de aur a marilor bănci apusene, lansează totdeodată zvonul că litigiul româno-rus e pe cale de rezolvare. Dezminţirea brutală a lui Litvinov vine să risipească toate aceste speranţe şi echivocuri. Iar scăderea din urmă a leului la Zurich, aduce răspunsul tuturor tezaurelor apusene la mâna întinsă a naţionalului nostru zgârie-brânză. Nu vom avea credit din vechile motive: pentru că liberalii sunt prea stăpâni în ţară şi prea suspecţi peste graniţă, şi pentru că problema frontierei de est, din pricini pe cari le-am arătat de atâtea ori, n-a putut fi încă soluţionată.

PANAMAUA CU FURNITURILE C.F.R.

în urma campaniei ziarului nostru se ordonă o anchetă • Ţapii ispăşitori

Noi am fost primii cari am dat alarma în privinţa pungăşiilor puse la cale de către Soc. „Ebilag" cu materialele de cale ferată pentru cari numita societate a primit din partea Direcţiunii speciale de ateliere C.F.R. comenzi în valoare de 50 milioane lei. în urma celor relatate de noi, Direcţiunea generală a C.F.R. s-a văzut constrânsă a orândui o anchetă. în acest scop a fost delegat un domn subdirector general care - e drept - a luat oarecari măsuri, permutând din direcţiune o parte din personalul tehnic, printre cari, pe lângă principalul vinovat, şi câţiva ţapi ispăşitori cari n-au avut nimic comun cu matrapazlâcurile firmei „Ebilag", condusă de faimosul Theodor Beer.

De vreme ce s-a orânduit o anchetă, şi aceasta condusă de unul din cei mai integri funcţionari superiori ai C.F.R., cum se explică, oare, că nu s-a luat nici o măsură contra firmei „Ebilag", principala vinovată în pungăşia aceasta, mărginindu-se, această anchetă, doar la permutarea câtorva funcţionari?

Oare n-a consultat domnul subdirector general dosarele respective? Şi dacă le-a răsfoit cu atenţie, cum se face că n-a văzut că:

1. Comenzile acordate firmei „Ebilag" n-au la bază nici o garanţie definitivă a acestei case, garanţie ce trebuia depusă de mult. De ce nu s-a constrâns firma în chestiune a depune garanţiile cerute de legea contabilităţii publice? întrebăm şi cerem să ni se răspundă clar şi lămurit: au fost sau nu depuse aceste garanţii? Şi dacă au fost depuse, n-am putea să ştim şi noi când anume şi pentru cari comenzi? Aflăm că Direcţia specială, sesizată de articolele noastre, a cerut în ziua de 16 crt., prin circulare adresate în grabă tuturor furnizorilor, garanţiile definitive respective. De ce s-au cerut abia în urma denunţurilor noastre?

2. Cum se face că s-au acordat comenzile în chestiune firmei „Ebilag" când, din tablourile comparative încheiate pe baza preţurilor ofertelor citite în şedinţă publică în ziua licitaţiilor, reiese că ofertele firmei „Ebilag" sunt, la cele mai multe din licitaţii, mult mai scumpe decât ale concurenţilor? E destul să reamintim comanda pentru cele 10.000 metri pluş. Scuza invocată de unii factori competenţi că s-a dat această furnitură spre efectuare firmei „Ebilag" întrucât, pe acea vreme, firmele germane erau înlăturate din cauza conflictului economic dintre Germania şi România, nu poate fi luată în seamă, întrucât firma „Ebilag" a arătat că va furniza materialul de la fabrica germană.

3. Cum se face că, deşi termenele de predare a materialelor comandate la firma „Ebilag" au expirat de mult şi materialele n-au fost predate *deloc,* totuşi nu s-au luat măsuri contra acestui fapt? De ce s-au prelungit termenele de furnizare şi de ce s-au preschimbat mereu acreditivele prelungindu-le valabilitatea?

4. Cum se explică faptul că Direcţiunea specială a atelierelor C.F.R. a dat comenzi de zeci de milioane unei simple case de agentură, fară să aibă asigurată o garanţie că furniturile vor fi într-adevăr efectuate? De ce au fost înlăturate vechi şi renumite uzine furnizoare a C.F.R. acordându-se comenzile acestei firme?

5. Şi, în fine, cum se explică faptul că Direcţiunea C.F.R. a cerut *oferte telegrafice* acum câteva zile pentru 8000 metri pluş, când există o comandă care ar fi trebuit să fie de-acum efectuată de către Soc. „Ebilag"? Ştim precis că Direcţiunea C.F.R., sau mai bine zis onoratul Consiliu de ad-ţie al C.F.R., a pus la cale această cumpărătură la un preţ cu 50 la sută mai scump decât acel la care este firma „Ebilag" obligată să furnizeze cele 10.000 metri - şi asta numai spre a se da posibilitatea unor coţcari să se îmbogăţească în dauna statului. Ştim, de asemenea, că această furnitură urmează a fi împărţită între firma „Ebilag", autoarea acestei coţcării, care va primi spre livrare 2000 metri, şi anume pentru fabrica indicată de ea, şi restul va fi dat altor două firme, al căror nume, din motive pe cari le vom arăta la timp, le trecem încă sub tăcere. Una din aceste două din urmă va primi 4000 metri şi cealaltă 2000 metri.

Chestiunea va fi adusă chiar în discuţia consiliului convocat pe azi vineri 27 noiembrie a. c. şi va fi susţinută de către unul din cei mai influenţi membri ai lui.

Repetăm, deşi ştim bine că matrapazlâcurile puse la cale de liberali n-au nici o sancţiune, şi cerem insistent o contraanchetă severă, condusă de o comisiune asupra căreia cârtiţa liberală să nu poată exercita nici o influenţă sau presiune.

SĂLBĂTICIREA POPORULUI

Spun observatorii întâmplărilor omeneşti că unul [sic!] din cele mai cumplite urmări ale războiului mondial a fost sălbăticirea popoarelor. Plugarul şi păstorul de pretutindeni, ţinut vreme îndelungată sub arme, în tranşee, cu ochii la duşman, cu ordinul de a ucide, cu singura grijă de a-şi păzi viaţa în orele de răgaz, s-a deprins cu această existenţă, care, în

ciuda disciplinii şi în dispreţul morţii, i-a părut uşoară, liberă şi plină de desfătările neprevăzutului. L-a atras, pe urmele desfiinţatelor fronturi răsăritene, aventura războiului endemic şi nedeclarat oficial. Guerila, harţa şi prada din preajma frontierelor litigioase ale Rusiei, ori înlăuntrul acestor ţări dezbinate în albi şi roşii, l-a atras îndeosebi.

Tipul războinicului de altădată a reînviat în multe locuri. între puşcă şi plug, ostaşul n-a mai ezitat. Avem şi noi, pe Nistru şi în Cadrilater, unde făptura omenească nu mai are preţ, tipul asasinului cu inima uşoară şi cugetul curat. Cazul Morărescu nu e decât imagina lui exagerată, şi prin asta mai elocventă şi mai doveditoare a diformaţiunilor la care e expusă fiinţa civilizată, prin şederea prelungită, în lagăr.

Ce măsuri sunt de luat? Primenirea la cât mai scurte răstimpuri a trupelor din zonele aventurii? Poate că interesul de stat, aşa cum îl înţelege d. Brătianu, se opune şi exige, dimpotrivă, cultivarea insului care împuşcă omul ca pe un iepure, ca pe o raţă sălbatică.

Aceasta e părerea noastră. Căci, de la 1918, nu numai că se cultivă în parcuri speciale, denumite zone de stare de asediu, omorul şi dispreţul vieţii omeneşti, în general. Dar se încurajează fapte cari depăşesc omorul războinic, omorul marţial, fulgerător şi oarecum sobru. Se stârpeşte sistematic, din suflete, mila şi respectul durerii. Se îngrijeşte stăpânirea de crima prin tortură, de rafinamentul chinezesc în chinuire, de nepăsare şi sânge rece faţă de viaţa care e smulsă din trupuri, încetul cu încetul, faţă de suferinţa savant prelungită, faţă de libertatea cinic răpită, faţă de voinţa bestial mutilată. Nu se cresc numai ucigaşi şi călăi în România. Se prepară nebuni şi criminali sadici, monştri şi vampiri teratologici, pentru uzul marilor asasini, asasinii eleganţi, asasinii reci şi politicoşi, asasinii care vorbesc la perfecţie câteva limbi europene, asasinii de stat, asasinii naţionali, asasinii pe cari nu-i judecă decât Istoria şi posteritatea, asasinii străluciţi, de la putere.

ORI - ORI

Franţa are un nou minister. Fostul preşedinte de Consiliu, d-l Painleve, acceptă portofoliul Războiului în guvernul d-lui Briand.

Faptul acesta şi prezenţa d-lui Loucheur la Finanţe, indică limpede care va fi politica financiară a Cabinetului, cine îl va susţine şi

cine, în cele din urmă, îl va răsturna. Căci e vădit lucru că, prin venirea d-lui Briand, Franţa n-a rezolvat altceva decât o scurtă criză ministerială. Criza cea mare, însă, adevărata cauză a tuturor frământărilor franceze, cere încă încordarea tuturor competinţelor şi tuturor putinţelor de sacrificiu. De aceea, apelurile emoţionante ale fostului preşedinte Painleve. De aceea, apelurile pe cari le vom auzi, mâine, ale lui Briand. Republica e în pericol. Francul e în pericol. Imperiul colonial francez e în pericol. Bugetul nu se ajunge şi nu se echilibrează. Teritoriile devastate n-au fost încă reconstituite. Populaţia scade văzând cu ochii. Invazia paşnică a străinilor a cotropit sudul şi nordul şi porturile maritime ale Franţei: spanioli, italieni, flamanzi şi saxoni au de pe acum majoritatea în unele departamente. Acestea sunt, în treacăt, câteva din principalele probleme ale unui guvern francez. Ce aşteaptă, deci, Franţa de la d-l Briand? O politică precisă şi continuă. Soluţii clare şi categorice. Dar în afară de socialişti şi comunişti, la stânga, şi de reacţionari, de cealaltă parte, cine mai poate aduce soluţii neîndoielnice? D-l Briand nu poate merge prea mult spre dreapta. Şi, acceptând să formeze guvernul, el a şi refuzat condiţiile pe cari i le impuneau socialiştii. Cât va rezista guvernul său, sprijinit pe majoritatea radicală, la atacurile celor o sută douăzeci şi patru de social-comunişti? Cum va oferi d. Briand Franţei revalorizarea francului, deflaţiunea, plata datoriilor, pacea în colonii, fără să se atingă de capital? Aceasta e alternativa: ori acceptă prelevarea asupra capitalului propusă de socialişti, şi atunci va fi răsturnat printr-un vot al Senatului, ori va continua echilibristica democratică, pândit mereu de stânga revoluţionară până ce va împărtăşi soarta predecesorului său. Franţa are de ales astăzi între extreme: dictatura, pe care o pun la cale băncile prin rufăria albastră a fascismului regalist francez, ori prelevarea dureroasă a capitalului, ceea ce înseamnă expropriere, ceea ce echivalează cu un început de revoluţie, poate fară sânge.

ÎNSCENAREA DE LA PALAT

Viitorul spumegă, iar de data asta balele îi sunt aproape republicane: audienţa d-lui Stere la Palat n-ar fi, după gazetarii Siguranţei, decât o înscenare, în care d. Argetoianu a fost regizorul, iar Regele, în

bună logică, unul din cabotinii protagonişti. Simţind, adică, d. Argetoianu că fuziunea nu se mai face din pricina trădătorului, i-a aranjat acestuia o întrevedere cu Ferdinand I, pentru a stârpi restul de patriotice scrupule din sufletul arzător al d-lui lorga şi din cel pertractant al d-lui Maniu. O asemenea măiastră înscenare nu se putea realiza, desigur, fără augusta complicitate a Suveranului, pe care articolul atât de inteligent al *Viitorului* îl denunţă, indirect, hulei obşteşti. Căci nu e suficient ca Regele să uite o aşa-zisă trădare şi să dea mâna cu omul odios pe care, fie zis în treacăt, l-a mai sărutat, în văzul mulţimii, pe balconul din strada Lăpuşneanu la Iaşi, în 1918. *Viitorul* se arată chiar foarte preocupat de caracterul şi consecvenţa în atitudine a d-lor lorga şi Maniu. Regele poate fi un sentimental, un slab şi un uituc; d. Iuliu Maniu şi N. lorga, însă, în ruptul capului, nu! Regele poate ierta, chiar de două ori! Dar *Viitorul,* ba! Şi iată-1 invitând pe d-nii lorga şi Maniu la un divorţ cu dinastia imorală care stă de vorbă cu trădătorii, întru apărarea sentimentului naţional ultragiat, brătienismul se arată dispus a porni o /la&e/j-cruciadă[1] care să nu cruţe nici pe Stere, nici tronul. Căci Regele, consimţind să primească pe realizatorul unirii cu Basarabia, să-1 primească fără ştirea şi asentimentul Brătienilor, dând loc unei atât de elocvente demonstraţii de simpatie pentru omul a cărui excludere din viaţa politică o urmăresc zadarnic, el a făptuit o veritabilă lovitură de stat, o crimă de /ere-brătienism, un act de independenţă vecină cu rebeliunea! Articolul energic al *Viitorului* evidenţiază, prin ton şi prin caracterizările sale apăsate, toată uimirea, ciuda şi indignarea consiliului sfintei familii în faţa gesturilor revoluţionare ale Regelui bolşevizat.

UNIFICAREA MUNCITOREASCĂ

Liberalii se pregătesc pentru o lungă stăpânire a ţării. înainte de război, sistemul celor două partide alterne întârzia cotropirea avuţiei naţionale şi jaful sistematizat al banului public de către liberali. Astăzi, conservatorii au dispărut şi nimeni nu le-a luat locul. Aproape

[1] **Cruciada zvasticilor, cruciada fascistă (de la germ. *Hakencreuz* = cruce încârligată, zvastică).**

toate grupările existente nu sunt decât fracţiuni ale aceluiaşi Partid Liberal, în jurul căruia, instinctiv, şi inconştient, gravitează. Liberali flămânzi, iată ceea ce sunt, fără să-şi dea seama, partizanii d-lor Averescu, Goga, Argetoianu şi Maniu. Confuzia şi stagnarea vieţii politice decurge, tocmai, din această identitate materială şi spirituală a unor gemeni cari îşi reneagă origina şi sângele şi se vor, cu orice preţ, adversari. Hegemonia brătienistă nu e decât rezultatul unei conştiinţe pătate, dar clare, şi a unei organizări aproape ostăşeşti. Din lipsă, deci, de vrăjmaşi activi şi puternici, căci numai o deosebire răspicată de structură materială şi sufletească, numai o prăpastie între poziţia fiecărora creează duşmănia ireductibilă necesară unei bătălii adevărate, superioritatea liberală se va menţine, la nesfârşit. Faţă de mase, faţă de votul universal ameninţător, liberalii, cu un veritabil simţ de guvernare, I. Brătianu, un strălucit elev al lui Machiaveli, iau de acum măsurile de rigoare. Votul universal va fi temperat prin desfiinţarea proporţionalei. Şi dacă atâta nu e de ajuns şi, mai ales, dacă furtul urnelor nu va mai fi posibil, atunci vom asista la definitiva suprimare a parlamentarismului. Fasciile şi bandele antisemite se înarmează, cu sprijinul şi controlul liberalilor, încă de pe acum. Ele vor intra în linie când şi dacă d. Brătianu va socoti de trebuinţă.

- Dar rezistenţa naţională? Apărarea libertăţilor?
- Ţărăniştii nu o pot face. Satele n-au o coeziune tactică.
- Dar muncitorii?
- Liberalii împiedică, aspru şi vigilent, orice organizare muncitorească, nu numai politică, dar şi profesională. Ei s-au priceput să despartă sindicatele şi

să le învrăjbească între ele.

- Atunci singurul partid care ar fi putut ţine piept tuturor violenţelor, partidul tuturor muncitorilor, nu se va înjgheba niciodată, atât de eficace este teroarea şi intriga împotriva fireştii dorinţi de realiere a întregului proletariat?
- Desigur, şi de vină nu e atât teroarea, cât este intriga. Vanitatea şi amorul propriu al şefilor au zădărnicit, până azi, unificarea sindicatelor socialiste cu a sindicatelor unitare. Multe revendicări şi greve au fost astfel pierdute în ultimii ani. De la un timp, însă, organizaţii muncitoreşti din provincie au realizat unificări, fără să ţie seamă de neînţelegerile de la centru. Ele au urmat, obscur şi instinctiv, marea mişcare de fuziune şi împăcare a proletariatului mondial.

- Şi mijlocul pentru a accelera şi a satisface această năzuinţă a muncitorimii din toată ţara?

Provocarea tuturor fruntaşilor la o discuţie publică şi limpede. Excluderea din eventuala mişcare a elementelor vanitoase, egoiste sau perfide. Un criteriu de alegere şi dovadă ar fi chiar refuzul sau acceptarea unei asemenea discuţii...

Şi astfel s-ar ajunge la o clarificare şi la o însănătoşire a vieţii politice: printr-o grupare a poporului în partide pe bază de producţie şi stare economică: plugari, muncitori şi profitori - ţărănişti, socialişti, liberali... E tocmai ceea ce nu vor liberalii şi politicienii profesionişti: o precizare a cadrelor. Căci ar însemna paralizarea confuziei, deci a abuzului, a jafului, a intrigii şi a violenţei. O veritabilă şi profundă revoluţie.

MORĂRESCU, MARTIR NAŢIONAL

Cele mai prost scrise două ziare din Bucureşti au luat cu vehemenţă apărarea învinuitului Morărescu. Nu e vorba, după ele, numai de pedepsirea unui asasin şi jefuitor de rând. Prestigiul armatei întregi şi al comandamentului din Basarabia, în special, s-ar desfăşura astăzi în hidoasa persoană a banditului. Pornite o dată pe această pârtie logică, cele două ziare, pe cât de patriotice pe atât de mizerabil scrise, alunecă în mărturisiri şi denunţuri din cele mai stranii. Toate asasinatele lui Morărescu şi un mare număr, încă, de omoruri militare, dintr-alte puncte şi printr-alte mâini, s-ar fi săvârşit din ordin înalt. Dacă am scotoci prea mult prin aceste mistere, adică prin aceste morminte, vinovăţia, cel puţin morală, a unor persoane înstelate ar fi dovedită. Soarta locotenentului criminal şi a câtorva nenorociţi soldaţi, asasini din ordin, dacă ar fi legată de soarta comandanţilor superiori, ar însemna terfelirea armatei, a guvernului şi a regimului.

Dreptatea nu merită un asemenea preţ. Oficiosul guvernului e de această părere. Cum vedeţi, un fel de chestie Dreyfus *à rebours.*

Şi iată cum, pe chestia unui criminal care şi-a jefuit cadavrele, cele două ziare prost scrise, deci insuficient gândite, implică armata, ţara şi celelalte. Iată-ne împărţiţi, încă o dată, în români buni şi răi, după cum cerem ca omorurile să fie pedepsite sau tolerate şi ascunse.

Suntem, desigur, de părere că Morărescu nu este singurul vinovat. Ne dăm seama că acuzatul îşi rezervă dreptul de a vorbi dacă ar fi condamnat. Dar oricâte ordine l-ar acoperi şi i-ar explica ororile, oricâte, la urma urmei, complicităţi ar dezvălui vorbele şi faptele sale, credem că armata de pe acea frontieră bântuită are totul de câştigat din purificarea pe care i-ar prilejui-o ancheta şi sentinţa cea dreaptă. Nimeni nu va specula această sentinţă împotriva unei instituţii sau a ţării şi nici chiar împotriva regimului din Basarabia. Fiindcă osândirea vinovaţilor înseamnă într-adevăr osândirea regimului. Şi când vinovaţii vor fi intrat în puşcărie, regimul însuşi va fi luat sfârşit. Legăm, într-adevăr, un complex întreg de fapte şi situaţii de păcatele sângeroase ale acuzatului Morărescu. Legăm foloasele sentimentului de imensă uşurare, al Basarabiei, când ar vedea că asasinatul, în sfârşit, se pedepseşte şi mâna umedă şi roşie a călăului, planând asupra populaţiei, e definitiv înlăturată.

SFÂRŞITUL UNEI TRAGI-COMEDII

Sentinţa procesului Tatar-Bunar achită 198 de acuzaţi şi condamnă 85. Deci, marea majoritate a fioroşilor rebeli cari au stârnit vreme de aproape doi ani frazeologia poliţistă a membrilor şi a gazetarilor guvernului sunt proclamaţi inocenţi. Pentru asta, însă, au fost mai întâi trecuţi prin luni de arest, de interogatorii, de cazně, de mizerie, de chinuri. Fiecare din cei 198 de nevinovaţi au fost smulşi de la vetre. Familiile lor, aruncate pe uliţă, şi-au vândut avutul pentru a plăti avocaţii, pentru a îmblânzi temnicerii, pentru a duce haine şi merinde celor închişi.

Iar aceştia, până la judecată, au cunoscut ce e foamea, ce e somnul în închisoare, ce e boala şi, mai ales, ce este un interogatoriu: palme peste ochi, cizme în creieri şi în tâmple, bătaie reglementară pe pielea goală, sare pe sângele rănilor, „broasca", lanţul, balamaua uşilor închise peste unghii strivite, ouă fierte la subsuori şi lovituri peste lovituri, cu nemiluita, până ce trupul şi obrazul se umflă ca de brâncă. Şi după ce semnezi, sub ameninţarea prelungirii torturii, orice declaraţie şi recunoşti orice vină, treci în faza spectaculară a calvarului justiţiei de castă: lungile şedinţe ale tribunalului marţial, cu re-

chizitoriu, cu apărare, cu asistenţi veniţi să asiste la neverosimila şi sadica înscenare a unui guvern incapabil Cu acest preţ se obţine, uneori, dreptate în ţara d-lui Ionel Brătianu. Să te mulţumeşti că ai scăpat cu viaţă, căci, pentru celelalte, dictatorul leneş al tuturor ororilor e de părerea neaoşă că bătaia, şi încă ceva, nu se mai întoarce.

Dar sunt şi optzeci şi cinci de condamnaţi. Justiţia brătienistă n-a avut curajul să se dezmintă, precum n-a avut curajul să se afirme. S-a exclamat: Iată o sentinţă clementă care va face o bună impresie! Sărmanii regizori oculţi, dar ştiuţi, ai sângerosului şi infernalului spectacol Tatar-Bunar n-au mers până la capătul crimei lor nedesăvârşite. Timiditatea unei sentinţe infame dezvăluie tot ridiculul şi tot neadevărul învinuirilor pe temeiul cărora s-au jertfit sute de vieţi. Un sultan ursuz şi curvar mergea până la capăt, sau făcea un gest de clemenţă. Intrat în horă, d. Brătianu n-a ştiut să joace. în ochii propriilor săi complici el nu mai apare ca sceleratul de mare şi machiavelică rasă, cum se pretinde. Surprins asupra faptului, d. Ionel Brătianu azvârle cuţitul şi scapă pe fereastră. Aşa se explică faptul surprinzător că optzeci de rebeli, optzeci de conspiratori, optzeci de sovietici sunt osândiţi la câteva luni de temniţă pentru port ilegal de arme. Deci, pentru o simplă contravenţie, dc care se poate uşor dovedi că e vinovată întreaga ţară, căci aproape fiecare ţăran are o puşcă îngropată în ogradă, s-au torturat şi s-au gâtuit oamenii şi s-a montat ceremonialul macabru şi faimos, de-acum, în lumea întreagă.

Am spus că tragi-comedia s-a terminat. S-a dat Basarabiei o satisfacţie: două sute de achitaţi... Pentru morţi şi pentru condamnaţi, un subînţeles, o rugăminte: vă rog închideţi ochii. Gafele guvernelor le plătesc, în cea mai mare măsură, tot supuşii. Consiliul de revizie va filtra pe vinovaţii Curţii Marţiale, va mai reduce din pedepse, va mai casa câteva sentinţe. Totul va reintra în ordine şi Tatar-Bunarul în uitare.

Iată, însă, că guvernul prepară un epilog: darea în judecată, pentru înţelegere cu „inamicul" şi răzvrătire, a unui senator ţărănist. Au trebuit luni de instrucţie şi de sălbăticie, au trebuit 200 de achitări şi optzeci de condamnări pentru a se găsi vinovatul tocmai în afara procesului şi în sânul Senatului. Guvernul îşi urmează linia de conduită: sforţările pentru a implica Partidul Ţărănist în „uneltirile Sovietelor" se reînnoiesc în iminentul proces al senatorului Belucsov. Un gând ascuns şi vechi al Brătienilor ia fiinţă. Partidul Ţărănesc e atacat. E momentul să aflăm dacă acest partid e un organism politic viguros şi energic, după felul cum are să se apere de prima viperă ce-i şuieră astăzi la călcâi.

PENTRU FESURI

Poporul turc s-a răsculat. Reformatorul Kemal-Paşa, acest Petru cel Mare al Islamului, a adus aşezărilor seculare ale osmanlâilor cea mai profană, fiindcă este şi cea mai vizibilă, atingere. Mâna sa victorioasă şi sacrilega ş-a încumetat împotriva fesului sfânt şi roşu de pe capul fiecărui drept-credincios. Se vede că, în decursul istoriei, fesul, a cărui legătură cu Coranul nu e bine stabilită, a căpătat valoare de simbol. S-a identificat cu tradiţia, cu familia, cu religia. A devenit un punct sensibil în subconştientul fiecăruia. Şi iată-i pe apaticii, pe resemnaţii turci în plină răzmeriţă. Pentru a doborî de pe fruntea lor o tichie cilindrică, purpurie şi mai uşoară decât chiar adierile Bosforului şi ale Anatoliei, inovatorul Kemal a trimis divizii şi escadre. Pentru a face să sară în aer un fes, trebuiesc tone întregi de explozibil.

Revolta din Turcia are şi pentru noi o însemnătate. Ne mângâiam cu gândul că în fatalismul şi indiferenţa noastră politică mai aveam un tovarăş: turcul. El, numai, şi românul răbdau orice din partea stăpânirii. Tace în faţa crimelor, îşi încrucişează braţele în faţa loviturilor, înghite insultele Brătienilor şi vizirilor respectivi, aşteptând cursul timpului să-i perinde tiranii. Ultimele veşti de peste portul Euxin ne-au adus o zguduitoare dezminţire; prin urmare, până şi turcii se răzvrătesc pentni ceva, fie el semn, fie interes, fie idee. Deci, suntem singurii prăbuşiţi în ruşinoasa noastră ascultare, când braţul care ne îngenunche şi ne spoliază nu e, la urma urmei, a unui erou naţional, ci biata gheară hrăpăreaţă a unui expert contabil, a unui agent fiscal şi a unui logofăt de moşie: a unui Vintilă. Astfel că, în atingerile succesive şi variate pe cari le-am suferit de la uzurpatori, nu ne-am descoperit nici un nerv sensibil, nici un punct de onoare, cum şi-au găsit chiar şi turcii - până şi turcii!

- Dar aceştia, va obiecta cu logica-i riguroasă d. Vintilă Brătianu, aceştia au fes, pe când...
- Ce păcat, domnule ministru, ce păcat că românul nu are fes!

COCOŞUL ROŞU

Comitetul executiv al Partidului Ţărănesc nu se mai întruneşte la 10 decembrie. Aşa spun ziarele cele mai autorizate. Nu vom cunoaşte, deci, atât de curând răspunsul ţărăniştilor la condiţiile de colaborare

ale Partidului Național. Amânarea prelungește un compromis din care, pentru Opoziția Unită, rezultă, momentan, avantajul colaborării. Dacă amânarea se va repeta, dacă, adică, țărăniștii nu vor răspunde nici de sărbători, nici după, am putea nădăjdui ca Blocul să se prezinte intact în alegerile comunale. E un expedient care se întâlnește și în procedura divorțului. Grație „înfățișărilor" ratate, menajul în discuție mai dăinuie câteva luni.

Ce spune însă, d. Iuliu Maniu? Ce vor face, totuși, takiștii? Iată la ce se reduce problema ultimelor foloase ale Blocului. Căci voința noastră obosită, răbdarea noastră de spectatori mult încercați, zădărnicește orice iluzii, vechi sau noi, cu privire la durata alianței democratice, la fuziune și la colaborare.

Suntem siliți a ne închina în fața rațiunii reci care ne dicta întotdeauna cele mai categorice îndoieli cu privire la reușita cooperării. De teama ridicolului, care a început a învălui pe naționali și pe țărăniști deopotrivă, refuzăm orice altă amăgire. Basmul cu cocoșul roșu nu ne mai ispitește. Și denunțăm încă o dată pe mincinosul care nu are nimic de spus și totul de ascuns. Pe cel care ne poartă cu vorba sa, lipsită, totuși, de cel mai elementar farmec de aproape opt ani: pe d. Iuliu Maniu.

Pe vremuri ne întrebam: să fie omul acesta profund până într-atât că vede ceea ce nu vedem noi, contimporanii, și se pierde, ani de-a rândul, urmărind cotiturile unei probleme, unei probleme simple pentru noi, oameni simpli?

Mai târziu ne-am întrebat: e un timid? Și mai apoi: e oare un bolnav? Și iată-ne ajunși, astăzi, la concluzia că, în încrederea noastră, complicam lucrurile. Iată că astăzi evidența ne scoate ochii, ne sparge timpanele: e un mincinos! E un isteț, e atât de isteț încât își permite să simuleze prostia și boala de voință, și constipația cea mai rizibilă. Nu. D. Maniu n-a fost niciodată sincer în tratativele sale de colaborare. Din capul locului a pertractat cu fața spre liberali. Toate pețitoriile, flirturile și logodnele sale aveau de scop să-i amenințe pe aceștia sau să le stârnească gelozia.

Și astăzi, încă, d. Stere nu e decât un pretext fățarnic, iar d. Stelian Popescu un pretext umoristic. Nici scrupulul pe care, chipurile, i-l suscita cel dintâi, nici șantajul pe care l-ar exercita un director de gazetă, partizan național și stipediant liberal, nu l-ar determina pe acest șiret să renunțe la o fuziune, dacă ar socoti-o avantajoasă. Dar pentru d. Iuliu Maniu, supremul avantaj nu e o fuziune cu țărăniștii, ci o înțelegere cu liberalii: o delimitare economică între un partid bancar și unul industrial, pe baza vechii frontiere a Carpaților. D. Iuliu Maniu și ai săi vor să devină liberalii Ardealului. îi trebuie, însă, asentimentul liberalilor autentici din Regat. în acest scop face și desface alianțe efemere cu opoziția democratică. E un simplu șantaj nereușit, o amenințare de fuziune.în care a și pierdut, până azi, parte din principalele sale citadele. Și totuși, d. Maniu stăruie în amenințarea sa, iar partidele păcălite îi fac jocul... Până când?

„REACȚIUNE"

Mussolini a molipsit cu exemplul său Europa. Contimporanii visează la măreața lui ispravă. Alte generații au crescut cu alte idealuri. Copilăria noastră adormea cu Plutarh sub căpătâi, adolescența cerceta, în trecut, cu ochii halucinați, masca palidă, cu priviri posomorâte și bărbie agresivă, a lui Napoleon. Așa vroiau cărțile și educatorii timpului.

Așa cerea, mai târziu, învățătura exaltată a lui Nietzsche. Și astăzi, la interval scurt, s-au ivit, din atâtea frământări, din atâtea figuri și aiureli sublime, două caricaturi cezariene, două penibile mediocrități teatrale, două obsesii ale cronicii și ale obiectivului fotografic: Wilhelm al II-lea, înaintea războiului; Mussolini, după război. Cum s-a destrămat în câlți și tărâțe statua militară ecvestră și ambulantă a celui dintâi napoleonastru și nietzschean de la Berlin, la fel se va prăbuși în ridicul, și poate în sânge, carnavalescul idol civil de la Roma, speranța tuturor avocaților și scribilor politici, a tuturor agitatorilor fără succes, a tuturor ariviștilor naufragiați prin cafenelele lumii. Dar până în ziua inevitabilă a catastrofei, vicleimul fascist atrage toată politichernița (scuzați neologismul!) Europei pe scenă.

în fiecare individ doarme un dictator, un dictator narcotizat și înlănțuit. Și în fiecare individ, abătut de la eroii lui Plutarh și de la Bonaparte la Mussolini, dictatorul acesta se trezește. Fenomenul îl explică foarte bine psihologia modernă. Poate nu toți cititorii noștri îl cunosc pe Freud. îi sfătuim să astupe această lacună a lecturii lor fară întârziere. Și iată cum toți nemulțumiții unei existențe mediocre se înrolează în fasciile reacționare, amețiți de posibilitatea realizării dictatorului dintr-înșii.

Burghezia de pretutindeni a calculat bine când a speculat nebunia tuturora pentru a-şi pune la adăpost fabuloasele ei plus-valute. Oamenii au uitat condiţia lor de sclavi, de brute de muncă, pentru a se năpusti cu toţii în mirajul care pluteşte depărtat şi iluzoriu: cununa cezarului.

O asemenea păcăleală agită şi la noi liberalii în faţa mulţimilor asmuţite. Se strigă: front contra comuniştilor şi înstrăinaţilor. Reacţiune! Şi se uită că la noi singura reacţiune, reclamată de întreaga situaţie, ar trebui îndreptată tocmai contra lor, a liberalilor. Din fericire pentru ei, au găsit diversiunea antisemită şi, populaţia evreiască săracă; studenţii cari nu pot pleca în străinătate şi nevoiaşii mahalalelor sunt daţi pradă fasciilor în formaţiune. Şi pentru a încuraja bestialitatea dezlănţuită, pentru a nu mai da loc la ezitări între o atitudine şi alta^ justiţia comandată, justiţia de clasă ar spune marxiştii, proclamă, prin sentinţe scandaloase, libertatea de a fura şi de a ucide. Poţi fi hoţ, poţi fi tâlhar de codru şi asasin fioros! Fii însă hoţ şi tâlhar, fii delapidator şi asasin cât vrei, dar fii naţionalist şi reacţionar. Acesta e noul secret de stat şi noua morală a României brătieniste.

GRAŢIEREA UNOR VICTIME

Consiliul de Miniştri a decis să intervie la Rege pentru iertarea condamnaţilor de la Tatar-Bunar. Plutim în plin paradox. La noi, criminalii se achită şi nevinovaţii se iartă. Niciodată un regim n-a fost forţat de mai multe ori să se dezmintă, nici un guvern n-a primit mai multe tifle şi n-a fost forţat la atâtea ruşinoase capitulări ca actualul minister al d-lui Brătianu. Regimul liberal nu are nici curajul propriilor infamii. Nu poate susţine o nedreptate până la capăt, din slăbiciune şi laşitate. Nu are nici bravura, nici inteligenţa de a se renega pe sine. De aci procedeele sale întortocheate. Victimele sunt mai întâi închise, căznite, condamnate. Apoi se intervine la Rege pentru graţiere. Aşa se face dreptatea. Trebuie să ai şapte suflete pentru a răzbi până la ea.

Nimic, deci, nu s-a mai ales din romanul-foileton al revoltei de la Tătar Bunar. Nimic din alarmele cotidiene ale ziarelor naţionaliste, nimic din ieşirile vocale ale d-lui Tătărăscu în faţa mameclucilor frauduloşi.

în prudenţa sa cea de pe urmă, guvernul a socotit că e prea sfruntat lucru ca ucigaşii să se plimbe liberi şi să fie purtaţi în .triumf. Iar victimele înscenărilor poliţiste să zacă acolo unde ar trebui să se găsească aţâţi şi aţâţi miniştri şi deputaţi, cu uneltele lor cu tot. Graţia regală are de scop să salveze ultimele aparenţe. Liberalii nu vor să lingă, în public, unde au scuipat.

Hotărârea Consiliului de Miniştri nu are, totuşi, mai puţin această semnificaţie.

LANŢUL CRIMELOR

De la împuşcarea lui Max Wexler crimele se ţin lanţ. Omorul are o fatalitate şi o logică a lui. Cel care-l ordonă sau îl înfăptuieşte nu mai poate lăsa cuţitul din mână. O crimă sau se ispăşeşte, sau se continuă printr-una nouă. Sângele cere sânge. Cine calcă într-însul, alunecă pe roşia-i pârtie, până ce gestul scurt al lui Nemesis îl abate în balta în care s-au scurs şiroaie, păcatele.

Primul ministru al ţării goneşte orbeşte pe tragicul drum al ucigaşilor. Ordonator sau complice, prin toleranţă, al masacrelor, nu ne pasă. Tot una e, în fapt, dacă d-sa a vrut numai teroare şi a obţinut sânge. Astăzi d. Ion Brătianu e nevoit să acopere totul - urgie, jaf şi crimă, cu autoritatea pe care o deţine. în ochii tuturora, mâna sa e pătată cu groaznicele pete pe cari nu le vede şi pe cari, cum spune poetul, chiar balsamurile Arabiei nu le poate şterge. De aceea e o simplă amăgire prestanţa lui superbă şi nemişcarea pe scaunul de dictator.

în realitatea sorţii sale, Dictatorul se zbate împotriva propriilor săi paşi dezlănţuiţi. E goana bezmetică în chemarea inexorabilă a Crimei.

Ultimul atentat, ultima bestialitate s-a petrecut alaltăieri la Cluj, împotriva d-lui Costaforu. Ucigaşi tocmiţi, şi cari n-au fost prinşi, au tăbărât, în număr, cu bâtele asupra unui bătrân de şaptezeci de ani şi l-au lăsat în nesimţire. E o faptă de care ocnaşii cei mai fioroşi nu s-a fi făcut capabili. Câinii turbaţi nu dau dovadă de o mai furioasă ferocitate. De o asemenea fărădelege, de o atare laşitate, numai omul civilizat e capabil. Numai omul care îşi apără interesele cu îndârjire şi pielea cu deznădejde. într-un cuvânt, numai un guvern'uzurpator, încolţit şi bătut de toate valurile, poate recurge le astfel de fapte. Şi dacă

ținem seamă de toate instigațiile *Viitorului,* de furia mereu exprimată a oamenilor regimului împotriva lui Costaforu, de înscenarea pentru mâine, duminică, de la Sindicatul Presei, de toate motivele şi semnele de ciudă ale guvernului față de controlul sever şi implacabil al bătrânului şi neobositului luptător care este Costaforu, nu ne putem îndoi că îndemnul de a ucide porneşte de sus. Nu brațul plătit al unui mercenar mizerabil interesează. Ci mintea care pune la cale.

E lucru cert: guvernul liberal s-a hotărât să-şi extermine adversarii.

Opoziție, presă, Parlament, toate i-au devenit primejdioase, tocmai din pricina incomparabilei lui slăbiciuni. în siguranța că o cădere, în aceste împrejurări, de la putere ar însemna o a doua şi definitivă prăbuşire a oligarhiei, s-a creat actuala atmosferă de destrăbălare şi de impunitate. S-au dat criminalilor şi hoților, prin dovezi răsunătoare, garanții de neurmărire şi răsplată. Şi vânătoarea a început! Haita s-a adăpat în sângele lui Costaforu. Nu e prima victimă. Nu va fi nici ultima. Seniorul de la Florica vrea un impunător *tableau de chasse*[1].

Dar dacă distracțiile sanguinare i-ar da timp pentru reculegere şi lectură? Dar dacă ar deschide, şi ar medita, cartea străveche, vorbele inspiratului: „Cel ce trage sabia..." Atunci d. Brătianu, care a cunoscut, cândva, o clipă, starea omului atacat mişeleşte, asasinat fără apărare, ar socoti poate mai nimerit să stâmpere zelul ucigaşilor. Dar în ce măsură şi până când autorul moral şi complicele rămâne totuşi stăpânul uneltelor sale omeneşti? Asasinii proclamați eroi naționali, martiri şi voievozi găsesc, desigur, de pe acum că nu e de demnitatea lor să mai asculte de un biet ministru!

S.S.R. ŞI OBSERVATORII STRĂINI

Un ultim protest, menit să ne emoționeze, emană de la Societatea Scriitorilor Români. E un text grav şi solemn contra vizitelor străine cu scop de anchetă. Semnatari, în marea lor majoritate, sunt obligații şi aserviții liberalilor. Un protest semnat de scriitorul funcționar public, sinecurist, client al Teatrului Național sau al caselor de editură

[1] Tablou de vânătoare (franc.).

liberale, ocrotit al fondurilor de ajutor şi de propagandă, ori stipendiat de Casa Şcoalelor, nu poate avea preț, nici trecere, în ochii publicului. Cea mai bună parte dintre semnatarii acestui protest intră în această categorie. Nu contestăm dreptul literatului la viață, fie şi pe această cale care atrage renunțarea la orice independență politică. Dar amestecul lui în viața publică e un drept pierdut şi abținerea lui e cerută de legile delicate ale bunului simț. Ajutorul statului nu-l constrânge să fie mercenarul partidului care s-a confundat cu statul. îl obligă la o creație fericită. Să scrie, deci, lucruri frumoase, departe de frământările, adesea josnice, ale forului.

GUVERNUL ŞI MIŞCAREA FASCISTĂ

Interpelarea d-lui Virgil Madgearu • Doi generali se descoperă la un banchet politic • Cum sunt întreținute fasciile • Aportul liberal • Datoria fiecăruia

D. Virgil Madgearu este la *bete noire*[1] a guvernului şi în special a d-lui Vintilă Brătianu. Răbdarea şi meticulozitatea d-sale sunt mult mai temute, în Cameră şi în administrație, decât talentul d-lui Iorga sau impulsivitatea generoasă a doctorului Lupu. Omul şurubar, tenebros şi echivoc, ministrul-cârtiță, d. Vintilă Brătianu şi-a găsit adversarul care să-i răscolească toate subteranele, să-l adulmece şi să-l vâneze până în cele mai ascunse tainițe.

Ieri d. Virgil Madgearu a lăsat nefericirile financiare, dinlăuntru şi din afară, şi intimitățile dezastruoase ale vistiernicului Vintilă Brătianu de-o parte, pentru a se ocupa de politica generală a guvernului față de opoziție, aşa cum reiese ea din fapte petrecute la lumină.

Crimele unor atentatori în mod sistematic nedescoperiți, cum au confirmat ultimele două încercări de asasinat săvârşite asupra lui N. D. Cocea şi Costaforu, agresiunile sălbatice şi nepedepsite ale studențimei antisemite în plină stradă, agitația neîntreruptă la care asistăm de aproape trei ani, absolvirea şi glorificarea cinică a criminalilor, nu mai îndreptățea nici o îndoială că tulburările sunt întreținute de guvern pe socoteala statului. Interesul? Un veşnic motiv de a menține

[1] Oaia neagră (franc.).

starea de asediu împotriva întrunirilor şi a demonstraţiilor opoziţiei. Aceasta în primul rând; în al doilea, vine organizarea de bande înarmate, împotriva aceleiaşi opoziţii. Exact ca pe vremea guvernării celei fără de sfârşit a lui Brătianu-tatăl. Este vădit că, sub toate raporturile, actualul prim-ministru a rămas la 1888.

Dl Virgil Madgearu a denunţat intervenţia făţişă a doi generali în activitate, şi cari deţin comandamente înalte, în favoarea mişcării antisemite reacţionare.

Intervenţia aceasta, întâmplată la banchetul d-lui C. Bacalbaşa, un parazit postum al gloriei scriitorului autentic care a fost fratele d-sale, Tony Bacalbaşa, explică multe lucruri. Ea luminează, în special, pasivitatea inexplicabilă a autorităţilor şi a jandarmeriei, mereu în întârziere şi totdeauna spectatoare inertă a violenţelor de stradă antisemite.

Declaraţiile, în special ale d-lui general Broşteanu, sunt elocvente şi semnificative. Atrăgând atenţia ministrului de Război asupra lor, d. Virgil Madgearu n-a făcut decât o încercare de a îndepărta pericolul care ameninţă, deopotrivă, populaţia civilă şi armata.

Dl general Broşteanu a ameninţat, fără înconjur, o parte din populaţia ţării. A ameninţat cu brutalitate pe cei de alte păreri decât dânsul. N-a lăsat nici o îndoială asupra procedeelor de luptă împotriva acestora. Ele vor fi: violenţa. Aşa reiese din tonul şi din textul pe care-l publică *Viitorul* de aseară.

„Se anunţă un război care va fi crâncen", a declarat generalul.

Ne întrebăm, în faţa acestei ieşiri nesocotite, dacă dl general Broşteanu şi-a dat seama de gravitatea cuvintelor d-sale. Ne întrebăm dacă dl ministru de Război va avea independenţa şi autoritatea de a rectifica înţelesul sângeroaselor îndemnuri ale subordonatului său. E cu neputinţă să se tolereze unui comandant de corp de armată şi unei căpetenii, cu renume în oştire, asemenea asmuţiri la crimă, la război civil *crâncen* împotriva unor adversari de idei şi a populaţiei de altă religie, acuzată în masă de uneltire în contra neamului. Căci, în continuare, după ce spune că: „Se duce un război ocult de distrugere în contra neamului", dl general Broşteanu afirmă că peste Nistru conduce: „O mână de oameni străini de neam şi de *religie".* Şi pentru a completa delicatele aluzii antisemite printr-o raportare la situaţia noastră internă, sfârşeşte precum urmează: „Nu se cade ca, *în beatitudinea păcii universale, un alt neam* să pună mâna pe frâne şi pe destinele ţării".

Se spunea că militarii nu au voie să facă politică. Pe această regulă, nelegiferată dar devenită un uz neschimbat, se întemeiază interpelarea d-lui Madgearu. întrebăm şi noi dacă asemenea discursuri incendiare, acoperite de autoritatea unor înalţi şi distinşi comandanţi, înseamnă a face politică.

întrebăm, fără nădejdi de îndreptare. Cunoaştem tot planul fascist al guvernului, de la sosirea precizată şi alarmată a d-lui Brătianu din Cehoslovacia, acum doi ani, până azi, când a canalizat vremelnic mişcarea fascistă, descoperită, la întoarcerea de atunci în ţară, în cadrele oculte ale Partidului Liberal.

Cine formează fasciile?

Fondurile secrete, în primul rând, fondurile din cari se întreţin agitatorii şi agenţii electorali.

Dar fasciile au şi un contingent permanent, sub directa supraveghere a d-lui Tătărăscu.

Sunt cei o sută şi mai bine de studenţi cari ocupă slujbe la Ministerul de Interne, la poliţie şi la Siguranţă, unde se formează noile caractere ale României Mari.

Aceşti sinecurişti, introduşi mai întâi pentru a li se înlesni continuarea studiilor, sunt obligaţi, sub pedeapsa de suspendare, să întreţină agitaţia la facultăţi şi să formeze nucleul tuturor manifestaţiilor de stradă. Lor li se adaugă agenţii electorali, detectivii şi bătăuşii din solda ocultă a ministerului. Pe lângă ei se aciuează doar câteva zeci de tineri naivi cari nu-şi dau seama că fac jocul creaturilor şi mercenarilor celor mai josnici ai guvernului.

Cunoaştem, deci, realitatea şi ea nu e de natură să ne emoţioneze.

Guvernul însuşi îşi dă seama de lipsa de răsunet a fascismului antisemit în masele populaţiei şi a delegat câţiva liberali de marcă pentru a da o bază doctrinară şi o faţadă politică acestei înscenări poliţiste.

Se spune că însuşi d. Istrati Micescu, salvatorul lui Morărescu, a primit să joace rolul de şef de curent, pe care i-l impun interesele partidului.

Dacă avem sau nu dreptate, se va vedea mai târziu.

Pentru moment, spunem, tuturor celor alarmaţi de agitaţia fascistă şi superficială din cafenele, de zgomotul câtorva geamuri sparte, de urletul endemic de pe uliţe al câtorva cete răzleţe şi chiar de atentatele criminale ale aceleiaşi bande de asasini misterioşi: populaţia, în adâncurile ei, este, dimpotrivă, conştientă de adevărata cauză a relelor şi ostilă profitorilor liberali.

In primul rând muncitorimea, funcţionarii şi slujbaşii, conştienţi de nevoile lor, aşteaptă numai o energie care să le grupeze şi un îndemn pentru a paraliza, prin forţa numărului, frământarea anarhică şi bestială a străzilor.

înspre această organizare a mulţimilor, înspre această recunoaştere a celor chinuiţi de aceleaşi nevoi şi aceleaşi credinţe, trebuie să se îndrepte activitatea şi putinţa de propagandă a oricărui cetăţean conştient.

Nu aşteptaţi îndemnul conducătorilor politici şi ale funcţionarilor din presă pentru asta. Fiecare cetitor e capabil şi dator să-şi spuie, în cercul său de relaţii, *cuvântul* şi să propovăduiască. Fiecare om luminat poate grupa pe cei de o părere cu dânsul şi poate lămuri pe cei nedumeriţi şi înşelaţi.

REGELE CONTRA POLITICII DE AVENTURĂ

O şedinţă a Comitetului Executiv Naţional • D-l N. lorga cere excluderea d-lui Stelian Popescu • Declaraţia în Cameră a d-lui Iuliu Maniu • Guvernul silit de Rege să dezavueze fascismul celor doi generali • Demisia comandantului Corpului de Armată

Se ştie că întârzierea, şi poate chiar zădărnicirea, fuziunii partidelor Ţărănist şi Naţional se datoreşte manevrelor suspecte ale grupului takist strecurat în clubul d-lui Iuliu Maniu. Acest grup, fără nici un contingent electoral şi cu un trecut ridicul, a reuşit, graţie relaţiilor sale şi graţie unei experienţe de modă veche a intrigii, să paralizeze acţiunea de răsturnare pornită de Opoziţia Unită.

In fruntea acestei acţiuni trădătoare se află d. Stelian Popescu. Prin marele său ziar, *Universul,* d-sa exercită o adevărată teroare asupra d-lui Maniu şi a partidului în general. Fără calităţi de om politic, d-sa aruncă în cumpăna împrejurărilor greutatea celor o sută cincizeci de mii de foi pe zi ale *Universului.* Tot mulţumită ziarului său, d. Stelian Popescu şi-a permis să dea, fără autorizarea nimănui, atitudini cari angajau întreg Partidul Naţional.

D. N. lorga, care nu admite nici tirania mediocrităţi d-lui Popescu, nici şantajul tacit şi amical al partizanului acesta, a încercat să dezbere Partidul Naţional de o colaborare şi compromiţătoare, şi buclucaşă.

D. lorga, enervat peste măsură de cele scrise în *Universul* în favoarea fascismului şi în sprijinul generalilor Broşteanu şi Holban, a cerut categoric excluderea d-lui Stelian Popescu din Partidul Naţional.

D. lorga, în acest scop, a convocat pe ziua de ieri, dimineaţa, Comitetul Executiv al Partidului Naţional, pe care l-a întrebat dacă poate urma orbeşte iniţiativele anarhice ale unui patron de gazetă, bizuit, desigur, pe tirajul său şi pe îngâmfarea firească a celui ce nu se cunoaşte pe sine însuşi. Acesta a fost sensul cererii d-lui lorga şi a lăudabilei sale iniţiative de a restabili scara valorilor şi prestigiul partidului prin debarcarea d-lui Stelian Popescu. Repetăm: d-l lorga a cerut categoric excluderea d-lui Popescu.

Acestei cereri i s-a opus, cu îndărătnicie, singur d-l Iuliu Maniu.

Fără a fi favorabil d-lui Popescu, d-sa a găsit totuşi pedeapsa eliminării excesivă.

în consecinţă, Comitetul a adresat directorului *Universului* o reprimandă şi un avertisment. D-l Stelian Popescu este ţinut, de acum înainte, să urmeze linia de conduită a şefilor partidului, să nu ia atitudini cari să implice partidul şi să accepte dezavuarea politicii preconizate de *Universul* prin declaraţia pe care, în numele Partidului Naţional, d-l Iuliu Maniu a cetit-o ieri după-amiază în Cameră. Pentru a nu fi dat afară, d. Stelian Popescu s-a supus. Prietenii săi spun că e o supunere momentană. D-l Popescu va reacţiona în curând şi se va retrage când plecarea d-sale va putea fi mai dureroasă.

Ziarele de astăzi publică declaraţia d-lui Maniu. Ea e tot ce poate fi mai opus politicii din *Universul* a d-lui Stelian Popescu. Dezaprobă ieşirea nesocotită a generalilor de corp la banchetul oferit d-lui Bacalbaşa. înfierează politica de aventură şi agitaţie pe baza ideii naţionale şi patriotismului. Respinge procedeele huliganice şi asmuţirea la dezordine şi violenţă.

D-l Popescu va trebui să tragă consecinţele.

La declaraţia Partidului Naţional s-a asociat, cu toate abilităţile retorice ale d-lui Al. Constantinescu, şi guvernul.

Majorităţile au aflat ieri, spre marea lor surprindere, că guvernul şi-a dezavuat generalii şi că ministrul de Război a fost invitat să ia măsuri disciplinare împotriva acestora. Oricât de blânde au fost la început, în formă, observaţiile guvernului la discursurile celor doi generali, ele erau în atât de flagrantă contrazicere cu politica nemărturisită a cabinetului Brătianu, încât dezorientarea majorităţilor şi a presei partidului n-a putut fi evitată.

într-adevăr, pe când mamelucii manifestau în Cameră în favoarea generalilor, iar oficiosul *Viitorul* le reproducea, cu entuziasm, toasturile, guvernul păşea, din ce în ce, pe calea dezavuărilor.

O voinţă străină şi superioară părea că porunceşte, în ultimele două zile, actelor contradictorii şi inexplicabile ale guvernului liberal.

Astăzi se cunoaşte, în toate cercurile politice, pricina neaşteptatei atitudini a guvernului în chestia cuvântărilor fasciste de la banchetul d-lui Bacalbaşa.

Voinţa străină şi superioară, care s-a substituit voinţei guvernului şi i-a impus un act în contrazicere cu politica şi sentimentele lui de până acum, este a Regelui Ferdinand.

Regele s-a pronunţat hotărât împotriva agitaţiilor de stradă, împotriva fascismului de poliţie şi, mai ales, împotriva politicii în armată.

Cine va plăti oalele sparte?

Desigur, nu guvernul Brătianu. Actualul prim-ministru ştie să se strecoare din situaţiile dificile şi ştie să nu-şi sacrifice interesele pentru a-şi salva demnitatea.

Nu tot astfel stau lucrurile cu generalul Holban, comandantul Corpului II de Armată. D-sa şi-a dat seama că există incompatibilitate între sentimentul pe care şi l-a afirmat şi misiunea de păstrător imparţial al ordinii care i s-a încredinţat. D-l general Holban este astăzi în conflict făţiş cu întreaga opoziţie. Este dezavuat de guvern şi de suveran. Este, pe de altă parte, cu stăruinţă sfătuit să tacă, pentru a lăsa să treacă „momentul".

Se crede însă, că d-sa nu va accepta nici un compromis, nici nu se va refugia în tăcere, nici nu va aştepta noi atacuri din partea parlamentarilor naţionali şi ţărănişti, cari sunt hotărâţi să ceară schimbarea comandantului Corpului II.

în consecinţă, d. general Holban trage concluzia cavalerească şi militară a situaţiei în care l-apus duplicitatea guvernului şi demisionează din înaltul său post.

DEBARCAREA D-LUI POPESCU

Comitetul executiv al Partidului Ţărănesc a respins condiţiunile ultimative ale Naţionalilor. Răspunsul se cunoaşte mai dinainte. Considerente de oportunitate au dictat însă amânările şi întârzierea şedinţei de alaltăieri. Graţie acestor amânări, partidele s-au putut prezenta unite în alegerile parlamentare. De asemenea, lupta parlamentară împotriva huliganismului guvernamental s-a mai putut duce în comun. Dar, în cele din urmă, dreptatea şi mândria partidului care, în vechiul Regat şi în Basarabia, este cel mai puternic, a trebuit să declare respingerea ultimatumului, şi deci ruptura. Nu trebuie să ne facem iluzii asupra urmărilor acestui răspuns. Dacă, într-adevăr, în ultimatumul ştiut, Partidul Naţional şi-a spus ultimul cuvânt, alianţa celor două opoziţii rămâne definitiv denunţată. Şi asta în ciuda mandatului pe care l-au dat ţărăniştii delegaţiei lor permanente. în ciuda tuturor pertractărilor cari se mai deschid.

Un fapt nou, însă, îngăduie o speranţă că totul nu va fi iarăşi tocmeală şi gumilastic. Un fapt nou prezice că nu ne vom izbi, încă o dată, de aerele impenetrabile şi de ifosele cu guler tare ale d-lui Iuliu Maniu. Vom.fi, poate, scutiţi de neplăcerea de a-i urmări scrematul său infinit de *cunctator* politic. Atmosfera cluburilor unde se vor desfăşura, încă o dată, negocierile delegaţilor, nu va mai fi aceea din camerele de bolnav cari cer fumigaţiuni cu zahăr ars şi hârtie parfumată. D-l N. lorga a deschis larg uşile şi ferestrele. Şi d-l lorga l-a poftit pe dl Stelian Popescu, directorul *Universului,* să iasă afară. Să iasă prin uşă sau pe fereastră.

Prima invitaţie de a părăsi partidul a avut loc în dimineaţa zilei când d. Iuliu Maniu a dat cetire în Cameră declaraţiei de dezavuare a politicii de huliganism poliţist a guvernului. Acea declaraţie se pare că n-a fost înţeleasă de directorul *Universului,* care continuă să facă, în foaia sa populară, jocul liberalilor. Asta înseamnă călcare de cuvânt. Şi cum d-l lorga nu suportă şantajul mediocrităţilor cu gazetă, d-sa va repeta d-lui Stelian Popescu invitaţia de despărţire. O invitaţie laconică şi imperativă, desigur. Ea constă într-o singură silabă şi sună:

-Ieşi!

Odată cu ieşirea d-lui Popescu din partid, vor dispare şi cauzele constipaţiei cronice a d-lui Iuliu Maniu. Trecerea d-lui Popescu prin culoarul de evacuare al Clubului Naţional va fi comparabilă cu pasajul Jubolului sau a sării amare prin intestinul trândav al d-lui Iuliu Maniu.

Plecând, dl Stelian Popescu va degaja partidul şi de bacteriile takiste cari îmbâcsiseră spaţiul politic şi zădărniceau fuziunea. Aci e cheia intrigii şi a reuşitei. De atitudinea hotărâtă a d-lui lorga depinde

întreaga situaţie internă. Obtuzitatea directorului *Universului* stă în calea tuturor forţelor vii ale ţării.

D-l lorga ajurat că o va înlătura.

MIZERII PROFESIONALE

Desigur, presa nu mai e nicăieri liberă şi, odată cu aceasta, gazetăria a încetat de a mai fi un conducător de opinie publică. Nu guvernele, nici parlamentele, nici inofensiva cenzură instituită la răstimpuri nu poate fi învinuită de înjosirea zeiţei de maculatură care împodobise pe primele trepte, între alte figuri, monumentul libertăţii. Ministerele şi adunările naţionale şi-au pierdut ele înşile libertatea. Presa independentă şi guverne de sine stătătoare nu par a mai fi cu putinţă decât în ţări străbătând faza turbure a prefacerilor fundamentale: de la starea idilică a marii agriculturi şi a micii industrii, înspre epoca de fier a băncii şi a uzinei. înainte şi după această trecere, care favorizează verbul, gestul şi romantismul, întâlnim în purpură, în hainele negre sau în salopetă, Dictaturile. Unde să căutăm, deci, presa liberă? Ii; America de Sud? La noi, desigur, nu. O stare de lucruri cu totul stranie, instituie deasupra echivocul sistemului nostru de producţie o francă dictatură bancară. în ciuda politicii de rezistenţă, unificarea Europei lui Jeroboam s-a realizat pe deasupra noastră.

Imperiul cel nou din ce în ce se va consolida. Momentul, însă, parodiind formele apusene ale veacului, aparţine Băncii Naţionale şi Băncii Româneşti. Ne stăpâneşte pumnul fragil al lui Hagi Tudose.

Sub aceste vremuri s-a născut la noi concepţia biurocratică a gazetarului. Renunţând, sub ameninţarea Jilavei şi a foametei, la orice romantism inutil, la orice legătură activă cu publicul pe care pare a se fi stabilit că nici o stăruinţă nu-l mai poate clinti şi convinge, s-a proclamat pretutindeni unde se croiesc destinele întregii bresle - cultul chenzinei. Chenzina ca îndreptar - iată formula. E semnul care deosebeşte pe gazetarii profesionişti de amatori şi de diletanţi. De aci purcede obligaţia pentru ziarist de a funcţiona zilnic la un cotidian, sub ameninţarea de a-şi pierde titlurile profesionale. în mai puţin de un an de pauză biurocratică, trebuie să găsească un ziar care să corespundă ideilor şi afinităţilor sale personale. Altfel, întreaga sa activitate se şterge ca urmele lamentabile ale unui avort.

Criteriul duce neapărat la obligaţia de a nu avea idei. Te perinzi cu stiloul tău şi cu vertebrele înmlădiate pe la tărăbile toate. Meseria se simplifică la traducerea telegramelor şi la compilarea marelui Larousse, ceea ce dă, mai târziu, mult de lucru chirurgilor: căci sedentarismul fără riscuri, generator de trânji este. Aceasta e, ca să zicem aşa, o faţă a medaliei. Cealaltă va interesa intens pedichiurii: alergătura pe la autorităţi, goana după cele mai proaspete intenţii ale câte unei excelenţe. Un astfel de regim, dacă durează destul, sfârşeşte prin a crea un tip social cu definite caractere antropormofice: ziaristul-arhivar, ziaristul-factor poştal, cu micile distincţii inerente mediului. Se urmăreşte, ca în crescătoriile de orătănii sau de câini-lupi, constituirea a două rase statornice, cu evoluţia de mai înainte ştiută, cu reacţiunea, în faţa evenimentelor, predeterminată.

Rezultatul pare a fi o disciplină profesională. Disciplină întru amorf, banal şi tem, disciplină cataleptică şi paralizantă. Intr-un corp făcut să participe, cu simţurile toate, la ritmul şi zvonurile vieţii unanime, să se aţintească şi să prindă semnalele vremii, sau să le prevadă, acest regim de azil şi de claustraţie înseamnă lâncezeală şi moarte. Pe nesimţite, sub domnia concepţiei biurocratice a ziaristului, breasla se va asemăna tot mai mult cu lagărele acelei mutilate secte în privirea căreia ivirea unui bărbat valid e jignitoare şi suspectă. Suspect cel ce nu s-ar îndupleca la rolul de informator simplu sau de blajin comentator de fapte. Suspect cel însufleţit de o cauză. Suspect cel preocupat de idei generale, cel ce s-ar avânta şi într-alte cercetări şi culturi. Suspect cel capabil de un curaj. Suspect, deci, cel ce vine cu o lozincă şi un stil.

- Iar interesul de a menţine acest sistem al cui să fie?

1926

CONSILIUL DE COROANĂ DE LA SINAIA

Un antecomunicat oficial • Pregătirile pentru Consiliu • Atitudinea Opoziției Unite

Astăzi, la orele 4,30, are loc la castelul Peleş un Consiliu de Coroană, prezidat de Suveran.

Prinţul moştenitor, care se află la Florenţa, nu asistă la acest Consiliu.

Iau parte primul ministru şi membrii guvernului, şefii partidelor politice, şi anume: d-nii Iuliu Maniu, Nicolae lorga, Ion Mihalache, Al. Averescu. Foştii prezidenţi de Consiliu au fost telegrafic convocaţi. Participă deci şi d. Al. Vaida-Voevod, generalul Coandă şi generalul Arthur Văitoianu, prezent în dubla sa calitate de actual ministru şi fost şef de guvern.

*

Aseară, la ieşirea de la Consiliul de Miniştri, s-a dat presei un comunicat emanând de la d. Ion Brătianu.

Comunicatul polemizează cu ziarul *Lupta,* căruia îi contestă seriozitatea pe motiv că, în legătură cu absenţa mai prelungită a Prinţului moştenitor în străinătate, a înregistrat zvonuri lipsite de temei şi a încercat să le speculeze în contra guvernului.

In afară de partea aceasta care exprimă nemulţumirile intime ale primului ministru, comunicatul conţine o făgăduială că, de îndată ce un fapt important se va produce, el va fi adus fără întârziere la cunoştinţa publicului.

Deci, partea finală a comunicatului cuprinde o dezminţire a părţii polemice şi introductive de la început.

D. general Averescu, în momentul convocării, se afla la Severin. D-sa a plecat imediat la Sinaia. D. Mârzescu a plecat de la Iaşi direct la Sinaia.

D. Nicolae lorga s-a întors aseară la orele 11 în Capitală, venind de la Târgovişte. D-sa a plecat azi dimineaţă cu trenul special de 8,50, cu care au plecat membrii Cabinetului şi ceilalţi convocaţi.

D. Ionel Brătianu a plecat la Sinaia încă de aseară. D-sa a petrecut noaptea în vagonul său de dormit şi se află încă de azi dimineaţă la castelul Peleş.

Patriarhul Miron Cristea participă la consiliu.

*

în legătură cu Consiliul de Coroană de azi, liberalii au răspândit zvonul că partidele şi guvernele s-au pus de acord în privinţa chestiunilor importante pentru tron şi pentru ţară cari se vor discuta. Putem afirma că d-nii Maniu, lorga şi Mihalache vor protesta contra grabei puse de guvern în această chestie. D-nii lorga şi Mihalache vor face, în prezenţa Suveranului, un aspru examen al procedărilor d-lui Brătianu.

DICTATURA

Ţara a stat cu răsuflul oprit, cu ochii ţintă la înălţimile Sinaiei. La castelul Peleş, d. Ion Brătianu îşi trecea supremul examen de dictator, în pragul ultimei bătrâneţi, Primul-ministru încearcă din nou frigurile juvenile ale bacalaureatului. E o caracteristică a celei din urmă crize prin care trece organismul înainte de a renunţa, în braţele fotoliului cu rotiţe, la această nevoie exasperantă de autoritate absolută, fără contradicţie, fără discuţie, fără rezistenţă... E semnul unei voinţe dârze şi ţepene, dar care şi-a pierdut orice mlădiere. Moşnegii toţi, de pretutindeni, întârziaţi în politică, sunt loviţi, odată cu arterioscleroza, de această încordare a spiritului de stăpânire, de această încremenire de iarnă a tuturor gândurilor în jurul ideii polare a dictaturii.

E un semn de dispreţ faţă de opoziţie faptul că, în momentul în care a purces să înlăture din calea sa toate obstacolele, d. Brătianu n-a

început prin a pune căluş ziarelor şi a aresta pe oamenii politici, după regula bunelor tiranii de orişiunde. Ci, întocmai ca într-un stat medieval, sau ca într-o satrapie orientală, în care opoziţia e neglijabilă, opinia publică o fantomă, iar poporul o negură fără contur şi fără consistenţă, s-a năpustit asupra singurului pericol real, întruchipat de un prinţ moştenitor, om privilegiat şi plin de prestigiu, din alte vremuri, al Coroanei şi al stelei de comandant. în Bizanţul de altădată, în Indii, în cele două Asii, lucrurile se petreceau ca la noi: doar între regi, prinţi, nobili, curtezane, generali şi popi. Personajul ambiţios din umbra atâtor fireturi şi odăjdii, omul politic de atunci, ca şi Brătianul de astăzi, avea să ţie seamă, în calculul uneltirilor sale, numai de aceste elemente de carte de joc: Rigă, Damă, Valet etc. Poporul, mateloţii şi soldaţii au intervenit mai târziu, dar nu încă şi la noi. D. Brătianu lucrează după metodele sigure ale veacului al XV-lea. E în luptă cu prinţul Carol, şi numai cu el. A procedat cu o repeziciune de mare căpitan şi a izbutit să dispună de soarta adversarului, în absenţă. Până în clipa de faţă, n-am ştiut dacă a reuşit să se dezbere de un viitor rege, care, de timpuriu, s-a arătat rebarbativ şi personal. Cunoaşteţi groaza Brătienilor de asemenea oameni şi amorul lor propriu pentru mediocritate şi platitudine. Prinţul Carol era croit să le turbure siestele. Cei trei fraţi mironosiţi au fost adesea puşi în situaţia penibilă de a examina probleme pe cari cel mai virtuos dintre ei, Vintilă, le-a decretat impure şi incompatibile cu o situaţie în stat. E drept că nimeni nu le-a scos ochii şi nu le-a împuiat urechile cu imagini şi anecdote profane. Ci nasul lor prelung şi vibratil, de rozătoare, adulmecă, de ani de zile, cu o predilecţie inferioară, poveşti de roşit prin aerul aristocraticelor alcovuri.

Vă miră reuşita Brătienilor? Toate şansele au fost de partea lor. Nu au adversari. Şi singurul adversar, cel atacat, lipseşte. Dacă totuşi, prin imposibil, lovitura n-ar fi izbutit, dacă decizia se amâna şi Consiliul nu lua încă act de renunţarea princiară, atunci se sfârşea cu atotputernicia Brătienilor. Un politician hulit şi odios, ca d. Brătianu, nu putea să lupte mai departe cu un prinţ moştenitor, personaj simpatic, prin definiţie. în ţările monarhice, Prinţul moştenitor e împodobit de o aureolă romantică. E un erou cântat de tragedii şi melodrame, exploatat de romane, operete şi anecdotă. îl iubesc femeile, fiindcă are o autoritate care nu face rău. îl susţin nemulţumirile tuturora, fiindcă e omul zilei de mâine. Iar prinţul Carol, în special, s-a făcut simpatic tocmai prin dezinteresul cu care renunţă, pentru o fericire mai simplă, cum e bunăoară libertatea, la privilegiile tronului.

Iată un suflet care nu vrea cu orice preţ, să ne conducă, să ne guverneze şi să poruncească. Un prinţ care renunţă la semnalul cu trâmbiţa, la defilări, recepţii şi trenuri speciale. Un viitor rege care respinge din vreme o listă civilă şi o viaţă de iscălituri pentru *Monitorul Oficial.* E cert că, între un prinţ dezinteresat şi un ciocoi hrăpăreţ, nimeni nu ezită.

Iată de ce s-a grăbit d. Brătianu.

Iată de ce şi-a trecut examenul de doctor.

REGENTUL

înlăturând pe prinţul Carol, cu o promptitudine şi abilitate demne de alte cauze, d-l Ion Brătianu a izbutit să încurce afacerile publice pe cel puţin douăzeci de ani. Nici cel mai înverşunat republican, nici cel mai fanatic revoluţionar n-a zdruncinat mai profund principiul monarhic în România ca acest bărbat politic, care şi-a uzat, totuşi, şalele în temenele la picioarele tronului. Iată o constatare pe care adversarii noştri ultraregalişti de la *Cuvântul* nu se vor abţine de a o face. Pentru noi chestiunea succesiunei la tron, în legătură cu destinele ţării, nu are o însemnătate de prim-plan. Sperăm, încă, într-un viitor în care binele obştesc va depinde nu atât de însuşirile şi stabilitatea unui rege sau dictator, ci de voinţa tuturora. în ceea ce îl priveşte, însă, pe fostul moştenitor, vom sublinia că n-a fost procedeu, cât de josnic, de care să nu se fi uzat împotrivă-i. Cu o simpatie de spectatori, urmărim în exilul său pe eroul atâtor peripeţii, cari denotau, orice s-ar zice, o personalitate în afara comunului. Un temperament atât de inegal şi generos nu putea fi supus unei interpretări unilaterale. Tragedia prinţului Carol intră în povestea eternă a individualităţii în luptă cu mediocritatea din juru-i. Despot sau democrat, nu interesează aci, după renunţare. Prinţul a fost vomitat de platitudinea stătătoare a politicianismului, de banalitatea posomorâtă a Brătienilor, de forfota valetărească a camarilei, cari, toate la un loc, nu puteau mistui personalitatea colţuroasă a exilatului.

Şi acum, pentru liberali, terenul e liber.

Câtă vreme soarta României e în funcţie de tron, cerul ei rămâne întunecat. Şi ploconelile bărbaţilor politici la Consiliul de Coroană (cu

excepția strălucită a d-lui lorga) dovedesc că partidele nu văd altă autoritate în afară de puterea executivă. Ne întoarcem, deci, cu veacuri în urmă... Fiindcă tronul e binele și autoritatea supremă, toți se vor îngrămădi în jurul lui. Paginile cele mai patetice și mai sumbre ale lui Tacit ne sună în memorie. Oligarhia noastră monarhică a avut, în ultimii ani, un plan care s-a năruit. în locul lui se deschide, cândva, perspectiva luptei pentru domnie. Istoria Moldovei și a Țării Românești are sorți să se repete dezastruos în România unificată. Să nu se uite că, într-o bună zi, patru pretendenți din dinastia actuală își pot disputa coroana. Patru, fiindcă nu e exclus ca prințul Carol să-și aibă, odată, al său „retour d'Elbe". Intrigile și frământările acestea le cetim de pe acum în lupta surdă care se dă pentru așa-zisa „Regență". Se va înfrupta oare d. Ion Brătianu însuși din acest succedaneu de suveranitate?

Să nu se uite că toate pronosticurile în circulație arată o regență compusă, în orice caz, în majoritate din creaturi ale d-lui Brătianu. Și să nu se uite că, în cazuri certe, regența e o regalitate efectivă.

Calculator precis și avar al viitorului, d. Brătianu s-a îngrijit, până la ivirea Domnilor și Domnișorilor posibili, să dețină sceptrul în chiar mâinile sale invizibile.

ÎNVINGĂTORUL

Ceremonia renunțării prințului Carol a culminat azi în ședința extraordinară a Camerelor. încă un act al unei înscenări shakespeariene și care e, poate, ultimul act. Don Carlos a fost jertfit. Primul ministru și marele intrigant al presei s-a făcut ascultat. Figuranții și mamelucii săi, și ai complicelui din opoziție, au ridicat pravile noi pe behăitul lor de turmă constituțională.

Opoziția, după un simulacru de rezistență, a renunțat, fericită că durerea regală oferă un pretext și o scuză acestei capitulări. Care e încheierea? Proclamarea prințului moștenitor Mihai? Nu. Ci proclamarea Regenței, adică realizarea scopului urmărit de dl. Brătianu. Care să fie secretul atâtor succese ale d-lui Brătianu în politica noastră internă și în această împrejurare în special? E un secret simplu și la îndemâna orișicui. în toate împrejurările, dl. Ion Brătianu știe, cu precizie, ceea ce vrea. Și de data asta voința lui egoistă a fost limpede

și hotărâtă. De aceea, scenele s-au perindat după caietul său de regizor prevăzător, care organizează până și critica și claca.

A vrut, în schimb, ceva opoziția în chestia succesiunii la tron și a regenței? Opoziția s-a temut să vrea, s-a temut să adâncească lucrurile și să se orienteze. S-a temut de Rege. S-a temut de Brătianu. în lipsa unui plan precis, opoziția n-a știut nici să-și urmeze pornirea instinctivă care te împinge de partea celui slab și nedreptățit în contra celui mai tare. Nici sentimentele n-a îndrăznit să și le manifeste energic în acest prilej, poate ultimul, în care prințul Carol părea iubitul opiniei publice, tocmai pentru că Brătianu, eternul hulit, lovea pe la spate. Ceea ce a caracterizat opoziția în aceste zile a fost o dezorientare, o lașitate, dar mai ales o platitudine dezgustătoare de curteni servili și gata la toate renegările. D-l Brătianu i-a cunoscut prea bine când a cutezat cât a cutezat. Și iată de ce, din mijlocul acestor frământări ale politicii și ale Curții, dintre parlamentari, curtezani, ziariști și generali, d-sa, singurul hotărât, singurul lucid, s-a ridicat învingător. D-l Brătianu a avut victoria fiindcă a meritat-o. Adversarii săi s-au mulțumit să prooorocească nenorocirile viitoare. Dar s-au supus. Opoziția are și ea soarta pe care o merită. Va trăi de aci înainte în umbra Partidului Liberal și din mila lui.

.. .Poporul e departe și mai presus de toate acestea.

ÎNAINTE DE CENZURĂ

D-l Tătărăscu, ministrul de Interne, a convocat ieri la minister pe reprezentanții ziarelor pentru a le adresa un apel în numele guvernului. Apelul constă într-o interdicție categorică de a se mai agita prin presă chestiunea prințului Carol. Orice comentariu în jurul ex-prezumtivului, orice alegațiuni și știri de natură să favorizeze impresia că cele hotărâte (în privința succesiunei) de către Rege și Camere n-ar fi definitive și eterne, sunt strict prohibite. De asemenea, propaganda care s-ar putea duce prin mijloace literare în favoarea prințului Carol, chiar și fară intenție politică, va fi socotită și tratată ca subversivă.

Prietenii sau admiratorii fostului moștenitor sunt, deci, invitați să nu-și reverse sentimentalismul în gazete. Nu e momentul pentru anecdote, suveniruri, portrete, amintiri și orice alte expansivități literare.

Toate acestea, şi alte încă, d. Tătărăscu le-a debitat pe un ton afabil şi *bon enfant*[1]. N-a uitat, bineînţeles, să introducă pericolul de pe Nistru şi de pe Tisa în această tenebroasă afacere.

Câteva aluzii la minorităţile centrifuge, un apel la solidaritatea naţională, totul în termeni cuveniţi, adică fară retorică, şi, în sfârşit, o concluzie eliptică: sau ascultare deplină, sau Cenzura cu neplăcerile ei...

Şi reprezentanţii presei au protestat în unanimitate, ceea ce nu pare a fi emoţionat, dincoace ori dincolo de cerinţele politeţei ministeriale, pe d. Tătărăscu.

Guvernul, deci, atât de susţinut de Adunările Naţionale şi de Rege, apoi de poliţie, jandarmerie, armată şi, după expresia *Viitorului,* „de tot ceea ce simte româneşte", se teme în actualele împrejurări până şi de stihurile cu cari sentimentalii „carlişti" ameninţă memoria exilatului. Un nume trebuie să dispară de pe buze, de pe pagini şi să rămână doar în minţile vizitate de el ca de o fantomă. Prea bine. S-a întâmplat să nu fim noi cei dintâi şi cei mai afectaţi de această anatemă. Dar odată pornit pe calea opreliştilor, şi obişnuit ca presa să capituleze, se va opri guvernul aci? Azi nu e voie să vorbeşti de prinţul Carol şi de cele hotărâte în juru-i. Cine garantează că nu se vor ridica mâine, sub asemenea apeluri, interdicţii noi? Iată de ce împărtăşim indignarea celor direct vizaţi de demersul agresiv al guvernului. Iată de ce nu consimţim a diviza principiul gândirii şi al scrisului liber în porţiuni şi a abandona guvernului bucăţica prinţului Carol. Iată de ce respingem asemenea înmănuşate atentate chiar când nu suntem de-a dreptul atacaţi, chiar când subiectul interzis nu ne ispiteşte. Şi nu ne luăm, deci, angajamentul de a urma alte indicaţiuni decât ale conştiinţei noastre libere şi luptătoare. Cu riscul cenzurii. Cu riscul dispariţiei.

O LEGE SCELERATĂ

Guvernul vrea şi impune ca ultimele sale isprăvi să nu mai fie nici amintite, nici discutate. Totul, deci, pe apa uitării, aşa cum în Istambul cadavrele asasinaţilor se aruncau cu bolovanul de gât şi în sac pe unda Bosforului. Suntem în plin roman oriental. Ne-am crede pradă unui coşmar, dacă vizirul însuşi n-ar veni, la răstimpuri, să ne trezească la realitate. Şi ziarele ne spun în ce chip. E, adică, vorba ca guvernul, pentru a preveni orice posibilitate de dezordine şi sub pretextul de a pune la adăpost ordinea constituţională cea nouă, să vie cu o lege care să întărească, prin sancţiuni, obligaţia, pur personală, a prinţului Carol de a nu se mai întoarce zece ani în ţară. Legea se bucură de scuza de a nu fi o născocire juridică a d-lui Brătianu, atât de puţin inventiv şi atât de puţin legiuit din fire. Există asemenea modele în Franţa republicană şi în pe veci răposata Rusie ţaristă. Dar o lege nu se face împotriva unui singur ins, fără a-l inunda pe acesta în lumina măgulitoare a martiriului.

Şi iată pe ce cale ajunge guvernul să pregătească o lege scelerată îndreptată nu numai împotriva fostului moştenitor, ci împotriva oricărui cetăţean. E vorba ca de aci înainte să poată fi expulzaţi şi românii - chiar când nu sunt prinţi de coroană.

Se făureşte, în mâinile Brătienilor, încă o armă laşă şi neîngăduită împotriva adversarilor lor politici.

încă o unealtă de ameninţare, de şantaj şi de răzbunare va spânzura deasupra ţării întregi din înălţimile somnolente în cari tronează, printre regenţi, Măria-sa d. Ion Brătianu. Opoziţia, prevenită, ştie ce o aşteaptă şi-, totuşi, nu se poate împotrivi. Muncitorimea, exclusă şi de la luptele politice, nu-şi face nici o iluzie de fericirile ce i se mai pun la cale în patria cu Jilave pentru proletari şi cu „interziceri de sejur" pentru boieri. Va înţelege oare opoziţia şi proletariatul pricina neputinţei lor separate? Semne sunt că muncitorii au înţeles. Dar semne sunt că grei de cap au rămas tot boierii şi oamenii de stat din Partidele Naţional şi Ţărănesc.

ÎN STRĂCHINI!

Guvernul a înfiinţat cenzura.

Onoarea de a o suporta cel dintâi a revenit ziarului *Lupta.* Asta nu înseamnă că ziarul-victimă va apare forfecat, ca la Chişinău, sau cu spaţii albe, ca pe vremea războiului. Pe locul pasagiilor suprimate e ordin să apară text nealterat. S-a luat măsura aceasta pentru ca aspectul ziarului să fie normal şi intact ca şi al ziarelor necenzurate. Sis-

[1] **Băiat bun (franc).**

temui e nemţesc şi a fost, pare-mi-se, aplicat presei care apărea sub ocupaţia germană, la noi şi aiurea.

Orice protestare este, deci, zădărnicită. Sub cenzură, ziarul mutilat protesta prin rănile sale albe, gândirea ucisă se semnala cititorului printr-o minusculă suprafaţă de mormânt imaculat de hârtie. Ziarul pe care s-a abătut panica furioasă a guvernului cenzorial arăta ca un drapel ciuruit de îndârjirea vrăjmaşului. Procedeul de azi, rafinament de cruzime ruşinată şi fricoasă, suprimă acest denunţ, această acuzaţie care se ridica din paginile măcelărite. Până ieri, guvernul d-lui Calcă-n Străchini se temea de glasul presei. Azi se teme şi de tăcerea ei, când căluşul e vizibil. E teama zbirului care nu-şi liberează victimele decât după ce i s-au trecut vânătăile şi umflăturile. Guvernul se teme astăzi până şi de aluzia ce s-ar degaja fantomatic din peticele de hârtie neacoperite de cerneală.

Ce-ar mai trebui, deci, pentru a desăvârşi frica acestor nefericiţi guvernanţi cari urlă şi se răţoiesc în întuneric pentru a speria propriile lor umbre şi vedenii? Desigur, să nu mai aibă în faţă numai umbre şi vedenii. Ar trebui ca frica noastră, a presei, de guvern să nu egaleze, să nu întreacă, frica guvernului de presă. O protestare solidară, o cerere unanimă de a împărtăşi soarta *Luptei,* sau chiar o suspendare demonstrativă a apariţiei ziarelor, ar readuce pe dictatori în ascultarea legilor celor legiuite.

Altfel, înseamnă că, încă o dată, presa a avut soarta pe care o merita.

CONVULSIUNI

După abdicarea prinţului Carol • Misiunea d-lui Vintilă Brătianu • Consecinţele cenzurii • Campania de zvonuri alarmante • Acţiunea Partidului Naţional

Să recunoaştem că d. Vintilă Brătianu e de un calm impresionant! în mijlocul frământărilor cari mocnesc în ciuda tuturor măsurilor dictatoriale, din toată această fierbere de aşteptări, de temeri şi aprehensiuni, d-l ministru de Finanţe îşi ia geamantanul şi pleacă, la Paris, după afaceri. Moment cât se poate de rău ales, fireşte. D-l Vintilă Brătianu, oricât ar dispreţui actualităţile trecătoare ale politicii noastre interne, se va izbi de repercusiunile lor în străinătate. Acolo,

neîncrederea firească a finanţei străine în guvernele noastre liberale a sporit, într-o măsură de neînvins, în urma abdicării prinţului Carol. Nici vorbă nu poate fi de obţinerea unui împrumut, în clipa când străinătatea e informată de ivirea, pentru România, a unor noi dificultăţi, cari s-ar adăogi nesiguranţelor de până acum. Desigur că naivitatea d-lui Vintilă Brătianu are margini. Desigur că, de data asta, calmul său de om al cifrelor e aparent. D-sa nu-şi poate închipui că ar mai putea obţine, după patru ani de eşecuri şi tocmai în împrejurările ştiute, visatul împrumut.

D-l ministru de Finanţe nu pleacă să ia bani, ci să dea. D-sa are misiunea de a stăvili campania de defăimări şi zvonuri pornite pe seama ţării în urma schimbărilor survenite în succesiunea la tron. D-l Vintilă Brătianu se însărcinează să pună presei străine un căluş aurit.

Poate că din cele ce se colportează şi apar în străinătate, pe seama noastră, sunt lucruri cari convin brătienismului. Sunt cele la cari se referea prinţul Carol, în răspunsul său, pretutindeni, şi până şi la noi, reprodus:

„Mă mir că ziare serioase publică pe seama mea notiţe extravagante, cari sunt rodul unei propagande subversive care se face împotriva mea. Această propagandă porneşte dintr-un izvor bine cunoscut".

Fără doar şi poate, d. Vintilă Brătianu nu are nici un interes să lupte contra acelor notiţe extravagante. Dar alte *interview-un,* ca de pildă cel publicat de *LeMatin,* din 7 ianuarie, au alarmat cumplit guvernul. De asemenea, şi declaraţia făcută aceluiaşi ziar de d. Nicolae lorga, al cărui prestigiu în Europa culturală şi politică dă cuvintelor sale o gravitate hotărâtoare:

„Abdicarea prinţului moştenitor Carol", declară d. lorga, „şi soluţia dată, nu este nici legală şi nici definitivă.

Chestiunea va reveni pe tapet într-un termen apropiat. Despre aceasta nu mă îndoiesc".

E inutil să dezvoltăm sensul acestor declaraţii. După d-l lorga, am fi în preajma unor lupte în jurul tronului. D-l V. Brătianu va căuta să zădărnicească urmările acestor declaraţii. Asemenea cuvinte nu trebuie să mai apară în presa mondială. Cu durere în suflet, vistiernicul Vintilă va provoca o revărsare de fonduri secrete, în valută forte, pe pieţele cosmopolite. Se vede bine, renunţarea prinţului Carol, până la deplasarea perspectivelor istorice, costă, mai întâi, bani mulţi.

Dar d. lorga nu e izolat în acțiunea sa. Partidul Național, întreg, îl urmează. *România,* ziarul intim al d-lui Maniu, intră în campanie. *Lupta* e sub cenzură. *Universul* devine suspect. *Cuvântul* reintră în rezervă, pentru loviturile brușțe și de efect.

Epoca reapare cu strigătul: „Jos Știrbey!"

Să nu ne înșelăm. Un partid „carlist" a luat ființă, prin transformare, din vina guvernului care a vrut să comprime ceea ce s-ar fi evaporat altfel, cu vremea. E o izbucnire spontană și ireductibilă? E o înscenare politică pe un fond real de sentimentalist, carlist, dar ușor de stăpânit de niște actori abili ca d-nii lorga, Maniu, Argetoianu? E un simplu joc, sau o reînviere a luptelor pentru putere în jurul unui pretendent popular?

Până la verificările inevitabile, guvernul amenință. în loc să deajiber curs discuțiilor, dă cu dinadinsul impresia că ascunde adevărul. întrebarea, în ciuda cenzurii, s-a fixat pe cerul politic. O cenzurăm și noi.

Dar răspunsurile cele mai surprinzătoare, pronosticurile cele mai fantastice dănțuiesc, bezmetic, dedesubt. Confuzia crește pe urma unei informații din sursă oficială apărută în *Cuvântul.*

„Ni se anunță că, din ordinul M. S. Regelui, d. colonel Condeescu și inspectorul Costescu vor rămâne pe lângă persoana fostului prinț moștenitor"...

Prin urmare, două persoane oficiale rămân atașate prințului, dezbărat de orice asemenea calitate, în momentul când, totuși, se contramandează voiajul prințesei Elena la Milano.

Toate aceste agitații surde au fost pricinuite de măsurile pline de o alarmă disproporționată ale guvernului. Cenzura, înăsprirea stării de asediu, misterioasele conferințe ale înaltului comandament, au iscat o situație pe care d. Brătianu se va strădui să o domine prin noi greșeli, prin noi violențe. Violențele cele noi se vor îndrepta împotriva presei. Cenzură înăuntru, prin d. Tătărăscu. Cenzură în afară, prin d. Vintilă Brătianu - iată la ce se reduce înțelepciunea guvernanților de azi.

GRAJDURILE POLITICEI

O știre despre generalul Pangalos: dictatorul grec ar fi hotărât ca la viitoarele alegeri generale să nu mai poată candida nici un cetățean

care a mai deținut vreun mandat parlamentar. Știrea nu e verosimilă. Nici un dictator și nici un regim nu și-ar permite luxul unei asemenea reforme. Contingentele politicianiste sunt cam tot aceleași, oricari ar fi schimbările. Nimeni nu-și poate recruta partizanii numai din oameni noi. Se schimbă doar programele și firmele. în astfel de împrejurări, o asemenea hotărâre ar pricinui șefului reformator pierderea a trei sferturi din partizani.

Dacă însă știrea se adeverește, suntem puși în situația paradoxală de a aplauda măsura generalului-dictator. Ea duce, de-a dreptul, la desființarea cadrelor politicianismului. Ea înlătură de la treburile publice pe toți cei ce și-au făcut din politică o meserie. E o adevărată reformă, e o lovitură de stat care schimbă nu numai actorii, ci și figurația și personalul mascaradei. Nu știm dacă cei ce succed sunt mai de ispravă. Dar sistemul acesta de purificare și înnoire pare original și bun.

La noi, și pretutindeni, trecutul n-a fost înăbușit și uitat, din pricină că reformatori erau ei înșiși oamenii trecutului.

Veneau cu glasul dres, cu fraze noi, cu drapel proaspăt vopsit, însă cu aceleași vechi apucături, cu aceleași sifilisuri, cu aceleași bube. împrejurările i-au perindat la putere pe toți. Sub suliman și sub mască, țara s-a acoperit de semnele acelorași rușini și rele. De vină au fost, fără doar și poate, cetele neprimenite ale politicianismului transformist și purtătorde microbi, adânc și etern încuibați într-însul. Leacul nu mai poate fi în fraze. Nu mai poate fi în dictaturi, în uzurpări, în firme, în transformări, în războaie. Sunt câteva sute, poate câteva mii de contaminați gata oricând să joace rolul salvatorilor și să îmbrace toate cocardele, cămeșile, să îmbrățișeze toate drapelele pentru a perpetua corupția și neputința. Leacul stă în schimbarea oamenilor. Clientela cafenelei, a clubului, a sălii de întrunire, a parlamentelor și ambasadelor, să fie năpustită, o dată pentru totdeauna, din viața publică.

GREVA PRESEI

Mai bine mai târziu, decât niciodată. Reprezentanții presei din Capitală au decis suspendarea apariției ziarelor dacă nu se va ridica cenzura. Suspendarea va fi la început de trei zile. E un fel de a protesta impresionant și energic. Tăcerea pe care o vrea guvernul, prin

instituirea căluşului, o va avea cu vârf şi îndesat. Deplină şi paşnică, tăcerea aceasta de trei zile înseamnă mai mult decât un strigăt, mai mult decât un blestem. E un răstimp de reculegere care se acordă dictatorilor şi un răstimp de recunoaştere de sine pentru ţara silită, astfel, să-şi contemple propriile ei momente, propriile eilanţuri. în zece ani de asuprire nelegiuită, cuvântul, când liber, când mutilat, îşi pierduse înţelesul. în faţa protestărilor indignate, faptele şi-au rostogolit avalanşa lor cinică, copleşind orice ruşine, sfidând invectivul şi injuria.

Pentru destrăbălarea deşănţată, pentru brutalitatea sadică şi rafinată, pentru nesaţul şi sfruntarea claselor conducătoare, pamfletul, înflăcărat de cea mai exasperată şi explozivă mânie, a rămas incolor şi fără de viaţă.

Versetele lui Ezechiel, reînviate pentru a biciui Sodoma lui Ion Brătianu, şi-ar fi pierdut puterea de expresie. Vremea Coţofeneştilor e mai presus de vocabularul românesc, obrazul unui potlogar liberal e impermeabil şi rebel salivei, palmelor şi tiflei. Printre uzurpările, jafurile şi indecenţele guvernanţilor, protestările trec, vaporoase, diafane, inofensive, ***Ca*** glumele şi cântecele obscene într-un lupanar ospătat şi băut. Nu se mai scandalizează nimeni. Pentru toată lumea, starea de jaf, starea de silnicie, starea sălbatică şi anacronică, a bunului plac al stăpânirii, a devenit starea normală şi singura firească într-o ţară balcanică şi înapoiată. Cetăţeanul, obosit de asuprire, dezgustat de zădărnicia revoltei, s-a refugiat în indiferenţa de turmă, în pasivitatea seculară a strămoşilor, cari au suportat astfel şi pe turci, şi pe ruşi, şi pe fanarioţi. Presa, ale cărei apeluri răsunau în deşert de atâta vreme, a devenit oglinda acestei resemnări orientale. A trebuit flagelul ultimei înăspriri de dictatură pentru a se hotărî la o acţiune care trebuia pornită încă de acum zece ani. A trebuit uzura fără precedent a sufletelor şi, corespunzător, această deşertare a cuvintelor de conţinutul lor, pentru a înţelege că singura forţă eficace împotriva tiraniei sterpe, hâde şi inepte a guvernului, este tocmai tăcerea pe care acesta a urmărit-o. Medicii întrebuinţează şi ei un procedeu când atacă simptomele provocând bolnavului altele asemănătoare şi mai intense.

Strigătul uşurează durerea. Guvernul a interzis ţării strigătul. Şi iată de ce, în pauza de concentrare şi de mutism a celor trei zile de grevă a presei, la lumina vastă a tăcerii, fiecare îşi va simţi durerile înăbuşite şi le va înţelege pe ale tuturor. Şi din liniştea stranie a României întregi se va desluşi, mai limpede ca orice zgomot, suflul milioanelor de piepturi asuprite, pulsul milioanelor de inimi însângerate.

Tot astfel, nopţile deasupra mărilor tăcute, se ridică, tragic, ameninţarea furtunilor din adâncuri.

P.S. în ultimul moment ne vine ştirea din partea d-lui comisar regal şi cenzor, maior Hotineanu, că ziarele pot apare fără controlul şi viza cenzurii. Nu interpretăm aceasta ca o biruinţă deplină a presei, dar, în tot cazul, faptul înseamnă un pas înapoi din partea guvernului. Ceea ce n-au putut obţine partidele, au smuls ziariştii, fără violenţe, numai prin simpla lor solidaritate. E un îndemn acesta şi un indiciu de care se va ţine seamă.

ÎN PRAGUL NOILOR LOVITURI

Suntem în măsură să afirmăm, în ciuda indiferenţei simulate a guvernului şi a somnolenţei feline a primului ministru refugiat la moşie, că liberalii plănuiesc lovituri decisive împotriva ultimelor simulacre de viaţă publică şi de libertăţi cetăţeneşti.

în actualele împrejurări, principala preocupare a guvernului este să obţină tăcerea partidelor. Evenimente se prevăd de natură a stârni discuţii cari nu trebuie să aibă loc. Interesele guvernului cer imperios nu numai cenzura presei, ci şi suprimarea Parlamentului. Valul de nemulţumire şi de ură ce înaintează nu poate fi, altfel, stăvilit.

Guvernul actual, pentru a-şi statornici preponderenţa, e pus şi în necesitatea de a-şi câştiga alegerile comunale. Toate motivele cari decurg din această necesitate de a nu pierde puterea, fiindcă a o pierde acum înseamnă a renunţa la ea pe vecie, îl obligă să suprime orice control şi orice posibilitate de propagandă şi de protestare.

In consecinţă, liberalii au hotărât ca, după redeschiderea Camerelor, să se folosească de primul pretext ivit pentru a le proroga până după alegerile comunale. Noile întâmplări vor determina cu siguranţă interpelări şi discuţii de cari guvernul se va folosi pentru a justifica prorogarea. De pe acum, şi înainte de orice alte evenimente, s-au anunţat interpelări în chestiunea cenzurii, ceea ce ar însemna reînvierea unor controverse pe cari partidele le-au declarat închise.

Prorogarea Camerelor şi efectuarea alegerilor comunale înseamnă ultimele sforţări pe cari le face d. Ion Brătianu de-a menţine aparenţele vieţii constituţionale de până acum.

Această menţinere este însă condiţionată de succesul alegerilor la comună. Succes îndoielnic, înfrângere sigură, după care va urma proclamarea făţişă a dictaturii. Căci în cazul acesta, pus în alternativa de a se retrage înfrânt sau de a se menţine prin violenţă, dictatorul nu va ezita să se dezbare de orice costumaţie şi rit pseudodemocratic pentru a declara război, cu ai săi, ţării întregi. E vorba veche a lui Lăpuşneanu: Dacă nu mă vreţi voi, vă vreau eu. Şi nu în zadar a impus d. Brătianu, formei noastre de conducere, transformările menite să-i asigure stăpânirea, transformări asupra cărora încă veghează, pentru a se resemna în ultimul moment, de dragul unor principii profund dispreţuite, să vadă năruindu-se toată construcţia sa laborioasă, toată aşezarea menită să-l eternizeze la putere. Ce fac partidele?

ARMATA CONSTITUŢIONALĂ... DIVERSIUNEA OROMOLU

Atitudinea hotărâtă şi solidară a directorilor de ziare a impus d-lui Ion Brătianu un dureros eşec. Cenzura a fost ameliorată, în sensul că guvernul îşi rezervă dreptul să intervină din nou cu foarfecele numai când nevoia va cere. Nevoia, în cazul nostru, înseamnă anumite chestii, agitaţii şi campanii. Oricâte rezerve şi ameninţări a suspendat guvernul asupra ziarelor, faptul rămâne acelaşi: frontul oligarhic - cetitorul să ne scuze terminologia militară - a dat cu un pas înapoi. Ziarele nu au dat socoteală de conţinutul lor înainte de apariţie, ci după apariţie. Principalul merit e al presei, adică al solidarităţii şi al grevei iminente. Greva, paşnicul mijloc al celor mulţi, rămâne o armă excelentă în contra asupririlor. Dar ajutorul indirect dat de ministrul de Război a contribuit, nu puţin, la ridicarea cenzurii. D-l general Mărdărescu a fost scandalizat de întrebuinţarea ofiţerilor la un oficiu pe care îl socoate degradator şi ilegal. Ministrul de Război a declarat că nu înţelege a-şi lua răspunderea actelor ilegale ale guvernului. Ilegalitatea cenzurii a fost bine studiată de d-l general Mărdărescu. D-sa este cel puţin incomodat de faptul că această călcare a Constituţiei a fost aruncată în sarcina Comandamentului

Corpului II. Conflictul dintre ministrul de Război şi guvern e în faza tratativelor şi a încercărilor de persuasiune. Dacă ministrul de Război va stărui în atitudinea sa, guvernul va recurge, ca altădată, la cenzura civilă.

Ultima călătorie de propagandă a d-lui Vintilă Brătianu pare a fi avut şi scopuri politice. A stăruit pe lângă d. Titulescu să stea la dispoziţia Suveranului pentru ceea ce se cheamă diversiunea Oromolu.

Cum s-a mai relatat în coloanele noastre, Regele şi d-l Brătianu sunt câştigaţi la această idee a unui minister cu d-nii Oromolu şi Titulescu. Actualul guvernator al Băncii Naţionale ar fi omul situaţiei. D-l Oromolu va face, după liberali, tranziţia către un minister parlamentar, după ce va fi prezidat alegerile. în felul acesta speră liberalii să eludeze dificultăţile survenite şi pe cele cari mai survin. în felul acesta vor ocoli, fără violenţe, obligaţiunile pe cari le-au contractat faţă de averescani şi ţărănişti, şi vor potoli furoarea Partidului Naţional. Căci toate partidele de opoziţie s-ar declara satisfăcute de miraculoasa reţetă Oromolu-Titulescu şi de organizarea unor alegeri libere.

Până la fapte concrete, d. Ion Brătianu a decis prorogarea Camerelor cari se deschid mâine.

ÎN SLUJBA VREMURILOR

Pretutindeni lovituri de stat. Altădată starea de nesiguranţă şi violenţă fără scrupul caracterizau Mexicul sau republicile sud-americane. Belşugul de aur care s-a revărsat peste ocean pare a fi adus acolo nu numai comorile, alungate de război, ale bătrânei Europe, ci şi liniştea ei de aristocrată egoistă şi orgolioasă. Mexicul nu mai e o scenă istorică pentru melodrame militare. Bolivia, Peru şi Chile nu mai furnizează material de foileton. Se fac afaceri mari de petrol în Mexic. Interesul generalilor, cu nume kilometrice şi sonore, reclamă linişte în jurul sondelor care sug pământul, iar sud-americanii au abandonat revoluţia şi războiul pentru industria mai rentabilă a cinematografului. Doar în film mai învie *cow-boy-ul* contrabandist, trăgaci fără pereche şi călăreţ neîntrecut chiar pe malurile Donului.

în schimb, Europa, sărăcită şi invadată de conserve şi de cinema, ca sub imperiul sugestiei de proastă calitate a filmului transoceanic, reproduce, în exemplare vii şi active, pe generalii demodaţi ai Mexicului, pe preşedinţii tragici şi răsuflaţi ai Pacificului. Coincidenţa e stranie şi umoristică: primele imitaţii europene s-au ivit, şi durează încă, în sud, la popoarele înrudite prin sânge şi climat. Italienii, spaniolii şi grecii au căzut în operetă cei dintâi. O tragică înţelegere pare a se stabili între tenorii politico-militari ai celor trei noroade mediteraniene. Restul continentului e şi el într-o stare vecină cu dictatura. Sugrumarea libertăţilor s-a făcut însă fără pompă, fără ceremonial, fără gesturi. Chestie de temperament. Deci, pretutindeni se proclamă necesitatea dictaturilor. Pretutindeni, după exemplul lui Mussolini, care pune condiţii reintrării opoziţiei în cameră, se strigă: Parlamentarismul a murit. Se caută „altceva". Un rege pentru republici sau, cel puţin, un directoriu. Un dictator pentru regate. E o propagandă atât de gălăgioasă, încât, în ţările parlamentariste, parlamentele impresionate îşi reduc singure prestigiul prin legiuiri care restrâng sistemul proporţional şi se reorganizează pe baza majorităţii de jumătate plus unu... în toată Europa credinţa că viitorul aparţine unui Cezar providenţial, guvernând în numele unei clase privilegiate, face ravagii. Şi nimeni între fasciştii şi aristocraţii europeni, cari îşi strâng forţele pentru discreditarea democraţiei şi înlocuirea parlamentelor anacronice şi uzate, nu cugetă că violenţa oarbă şi pretenţia obraznică de a dicta serveşte cu totul altei cauze decât celei căreia i se închină Mussolini, Pangalos, Horthy, Ţancov şi Brătianu; în nedumerirea lor îngâmfată, ei forţează porţile unui alt viitor. Cele ce trebuie să se întâmple, prefacerile ce inexorabil trebuie să se realizeze îşi fac drum şi unealtă pe orişiunde şi din orişice. în secolul nostru reacţionarul furibund sau teroristul exaltat servesc acelaşi Destin. Orice Uzurpator şi orice Tiran, cu ochii orbiţi de flacăra vremurilor, e un revoluţionar, fără voia lui.

BLAZONUL ŞI CINSTEA

Nu se cunosc încă adevăratele urmări al falsurilor din Ungaria. Descoperirea colosalei escrocherii nobiliare şi patriotice n-a dat până azi adevăratele-i roade. Pentru moment, iridenţa maghiară e paralizată. Pe multă vreme încă orice propagandă şovinistă e zădărnicită, orice acţiune, pe căile de drept internaţional, de mai-nainte condamnată, în ceea ce ne priveşte, dezastrul prestigiului maghiar anihilează toate dezastrele lipsei noastre de prestigiu. Prăbuşirea bunului renume al ungurimei ne scuteşte de sistematicele neplăceri ce le îndura diplomaţia noastră rău famată.

De ce însă, de pretutindeni, clasele conducătoare ridică piatra împotriva prinţilor şi cavalerilor falsificatori de la Pesta? Fiindcă au călcat legile onestităţii? Fiindcă au primejduit valutele internaţionale?

Socotim că nu. Conducătorii şi stăpânii Europei osândesc aristocraţia maghiară numai fiindcă s-a făcut prinsă. Aristocraţii maghiari, prin stângăcia lor, au trădat un secret profesional, un secret de clasă. Ei au arătat, în nesocotinţa lor, că legile, cinstea, religia, morala şi celelalte îngrădiri sacre ale libertăţii individuale sunt făcute numai pentru cei mulţi şi numai pentru cei proşti. Ei au exteriorizat şi au dat în vileag ceea ce se ştie, dar ceea ce nu se mărturiseşte. Ei merită afurisenia tuturor celorlalte aristocraţii şi plutocraţii din întreaga lume, fiindcă dispreţul moralei e o taină pe care o păstrează cei deştepţi, puternici şi avuţi. Taina asta e cunoscută azi de întregul popor maghiar, care nu se va mai lăsa condus de învăţături şi subjugat de pravila în folosul făţărniciei tolănite în palate şi automobile obţinute cu aur fals. Moneda falsă de la Pesta e moneda tuturor guvernanţilor din lume. Nimeni nu va mai crede în ea. Şi din ce în ce, la lumina isprăvilor aristocratice, popoarele vor vedea ce le poate aduce propaganda în favoarea autorităţii celor puţini şi în favoarea celor puţini. Şi toată indignarea prefăcută a escrocilor, cari dictează din capitalele acestei planete, nu va servi să acopere complicitatea lor vastă cu blazonaţii unguri, cari s-au întrecut şi atâta tot!

ULTIMA FARSĂ: ALEGERILE COMUNALE

Guvernul, opoziţia şi masele

Guvernul e decis să prezideze alegerile comunale. Zvonurile repetate despre apropiata lui retragere sunt încă o dată dezminţite. între timp, partidele de opoziţie, cari rând pe rând îl creditează şi îl suportă până la un termen mereu depăşit, îşi pierd răbdarea. Bătrâna târfă

brătienistă cochetează cu fiecare în parte, surâde, făgăduieşte şi nu se dă nimănui. Ea ştie însă orândui în aşa fel lucrurile, încât în tabăra opoziţiei are în permanenţă un pretendent favorizat. în patru ani de asemenea asediu, guvernarea liberală s-a bucurat mereu de sprijinul unui complice. Unul etern şi docil şi nevătămător: generalul Averescu. Un nenorocit privilegiu de vârstă i-a atras favoarea de a juca uneori Dulcineea liberală pe genunchi. Timiditatea lui a excitat cruzimea şi impudoarea acesteia şi i-a îngăduit, ca să zicem astfel, orice „chiul". Dar ceea a fost posibil cu forţele vlăguite ale generalului, satisfăcut în cele din urmă cu rolul acesta platonic de aspirant încurajat la cele mai pricepute beşniţe politice din Balcani, i-a reuşit acesteia cu indivizi viguroşi, cu organisme solide capabile să treacă peste şovăieli şi să zădărnicească orice fraudă erotică. Spre stupefacţia tuturora, şefi politici populari şi temuţi au fost văzuţi în atitudini de aşteptare senilă la picioarele trecutei Doamne liberale. Au fost văzuţi consolându-se cu un semn, au fost auziţi justificându-se cu o speranţă. Au aşteptat zadarnic, la întâlniri neonorate, din primăvară în toamnă. Au suspinat cu încredere, au clocotit de îndoială şi au pus adesea înainte-le o dată care, verificându-le nedumeririle, avea să însemne, pentru dânşii, ziua trecerei la acţiune. Şi nu s-a întâmplat nimic. Geamurile mult-prea-râvnitei sunt încă nesparte, culcuşul ei e imaculat. Şi mereu un păcălit uituc şi îndrăgostit până peste urechi degeră la poartă scărpinând o ghitară.

în actualele împrejurări, liberalii se pregătesc pentru alegerile comunale. Cine poate fi atât de naiv să descopere în această măsură un indiciu de retragere a guvernului de la putere? Liberalii fac alegerile cu cea mai firească intenţie de a reuşi. Odată smulsă, prin toate mijloacele cunoscute, această reuşită, care motiv i-ar mai determina să plece? E drept că violenţele şi furturile de urnă nu mai prind. E drept că populaţia oraşelor - muncitori, funcţionari, comerciali, chiriaşi - e duşmană liberalilor. Sorţii lor de izbândă sunt nuli. Dar hotărârea guvernului trădează răsunător intenţia lui de a rămâne la putere. Toate ultimele lui acte de guvernământ, ultimele lovituri de stat, ultimele sugrumări, arată claraj ferma lui voinţă de a rămâne şi a stăpâni situaţia cu riscul oricăror răsturnări. Se zice că setea, veritabila sete din deserturi, când suflă simunul, te orbeşte şi dă halucinaţii cari îţi răpesc contactul cu realitatea. Cât de arzătoare trebuie să fie setea din opoziţie, cât de plastică amăgirea pe care o iscă, pentru ca partidele să creadă pe rând în promisiunile testamentare ale liberalilor. Şi iată-le

acum, în preajma luptelor în câmp deschis, la care îi provoacă liberalii bizuiţi pe intrigi, iată-le dezbinate şi înţelese, în parte, pe sub mână, cu guvernul. Singură muncitorimea, violentată şi izgonită, prin actul tacit şi laş al opoziţiilor cu guvernul, aşteaptă nepătată de nici un compromis, refractară oricărei tranzacţii, conştientă de interesele ei neîndoielnice şi nete. Mulţimea şi bravura ei sunt o chezăşie de victorie. Dar cine să o ralieze, cine să o îndrume, când oamenii politici ta-pă un anevrism la cetirea unei anume acuzaţii din *Viitorul* şi bâţâie la apariţia unui comisar regal? Cine să-i merite încrederea când cărturarii neamului, bărbaţii zişi de stat, şi oamenii populari, nu văd mântuirea decât în mila regală şi mijloacele decât în temenele? Dacă totuşi, în ciuda celei mai triste din situaţii, opoziţia ar izbândi şi ar lua, odată cu alegerile, puterea, atunci meritul nu va fi decât al mulţimilor care şi-au condus, în brânci, şefii nedezmeticiţi, la cârmă.

ŢĂRĂNIŞTII LA PUTERE

Urmările unei atitudini • Fuziunea se va face pe baze noi

E vădit că în configuraţia internă, politică, s-a întâmplat o schimbare importantă.

Nu sunt două luni de când între Palat şi Partidul Ţărănist veghea un rând de baionete. El se afla în tabăra partidelor blestemate, pândite de ochiul scrutător al Siguranţei şi scoase de sub protecţia legilor şi lăsate la bunul plac al înscenărilor şi al învinuirilor infamante. în rândurile ţărăniştilor, *Viitorul* ne asigura că se găsesc tot atâţia trădători, vânduţi şi înstrăinaţi ca printre social-democraţi şi comunişti. Partizanii d-lor Stere, Lupu şi Mihalache, cei trei şefi deopotrivă excomunicaţi de infailibilul prim-ministru, erau închişi, schingiuiţi, puşi în fiare şi uneori suprimaţi după aceleaşi stricte reguli cari prezida la exterminarea revoluţionarilor de nuanţă marxistă. Se pornise de-a binelea acţiunea de desfiinţare a Partidului Ţărănesc. Cu deosebire în Basarabia, şi mai ales după rezultatul alegerilor agricole, casele de sfat săteşti au fost încuiate şi organizaţii întregi purtate, în lung şi în lat, între jandarmi, de la o temniţă la alta.

Până şi în faimosul proces Tatar-Bunar Partidul Ţărănesc a figurat cu cinste prin martirii săi. La toate protestările, Ia toate obiecţiu-

nile, liberalii aveau un singur răspuns: nu-i vrea Regele. Suveranul nici nu vrea să audă de ţărănişti.

în apărare, ţărăniştii nu puteau recurge decât la mijloacele pe cari i le punea la îndemână reprezentanţa lqr din Parlament. Nu puteau cere concursul opoziţiei naţionale, fiindcă un asemenea oficiu ar fi avut repercusiuni în tratativele de fuziune. Nici la mulţimile lor, atât de reale dar şi de răspândite, nu puteau apela. Singura gardă promptă şi puntea prezentă a libertăţilor publice, muncitorimea, n-a fost, dintr-o inexplicabilă teamă, nicicând solicitată. Nădejdea ţărăniştilor, de a învinge afurisenia aruncată asupră-le şi de a se apropia de putere, rărninişa fuziunea cu naţionalii. Dard. Iuliu Maniu specula, cu o abilitate lipsită de orice scrupul, situaţia, specială a ţărăniştilor, pentru a-şi impune condiţiile sale. Condiţii leoniene, cari nesocoteau şi dreptatea, şi forţa numerică a Partidului Ţărănesc. Condiţii bazate aproape numai pe simpatia mereu invocată a Palatului.

Veni însă chestiunea prinţului Carol, fostul elev al d-lui lorga şi prietenul d-lui Argetoianu. Cu numai câteva săptămâni înainte, fostul prinţ moştenitor îşi exprimase, într-uri *interview,* **pe lângă alte aversiuni mai profunde, reticenţele sale fâţă de „oamenii noi" în politică şi preferinţele sale aristocratice pentru specimenele cu sânge albastru. Aceasta şi altele multe au determinat atitudinea d-lui Mihalache în Consiliul de Coroană de la Sinaia. Brusc, ordinea din junii Palatului se schimbase. Naţionalii, pe măsură ce se risipeau în gesturi şi în flori de retorică, treceau vertiginps şi adânc în rândurile „blestemaţilor politici", pe când partenerii lor din nesfârşitele tratative părăseau leprozeria veşnicei opoziţii, învăluiţi în graţia regală şi în binecuvântarea d-lui Ion Brătianu.**

Cu acest prilej şe scutura şi d. Stere de praful dosarelor cari, din 1918, l-au acoperit. Nu mai era omul odios al Mittel-Europei, ci simplul administrator al domeniilor Ştirbey sub ocupaţie. Izvorul injuriilor din *Viitorul* **secase în ceea ce îl priveşte.**

Şi iată că tratativele dintre naţionali şi ţărănişti tânjesc din nou, dar de data asta din pricină că ţărăniştii trebuie să gireze pentru naţionali. Fără a fi sacrificat nimic esenţial programului lor şi nimic scump sentimentelor de clasă, ţărăniştii au devenit al doilea partid de ordine. Ei sunt solicitaţi astăzi de rămăşiţele din jurul generalului Averescu, iar naţionalii îi îmbie cu o cochetărie bosumflată şi mofluză. Ţărăniştii n-au motiv să grăbească o înţelegere cu generalul Averescu, fiindcă acesta nu pare să-şi dea seama de risipa prestigiului său de

odinioară. Iar de la naţionali aşteaptă o rectificare radicală a condiţiilor de fuziune. O renunţare, adică, la cele două treimi cerute, în locurile din Parlamentul şi ministerul eventual, de către naţionali.

în asemenea împrejurări se deschide campania electorală pentru comună. Ţărăniştii intră în noua luptă cu un spor de autoritate şi de încredere în sine, care le prevesteşte o victorie certă. Până astăzi nu se ştie dacă Opoziţia Unită s-a înţeles asupra acestor alegeri. Şi tocmai aci e primejdia adevărată: primejdia liberală.

Ne aşteptăm din partea ţărăniştilor, conduşi de oameni atât de cumpătaţi şi de răbdători, la o speculă moderată, dar certă, asupra situaţiei care, se ştie, le e unic favorabilă. Şi mai ales de la democratismul lor aşteptăm să nu bizuie totul pe echilibristica de partide, pe războiul de sfori din jurul lojei regale. Astăzi ţărăniştii sunt escortaţi şi conduşi de credinţa mulţimilor într-înşii. Dar aceeaşi credinţă l-a înălţat, odinioară, pe generalul Averescu.

Mulţimea este un creditor generos, care însă nu dă credite decât pe termen scurt.

FRONT UNIC!

Cel mai rapid reporter din Bucureşti a pus aseară de acord, pe o singură pagină ^*Adevărului,* pe toţi şefii opoziţiei. Dr-ul Lupu, generalul Averescu, d. Iuliu Maniu, în faţa provocării guvernului care a şi fixat data alegerilor comunale, s-au pronunţat pentru frontul unic, pentru lista comună, a tuturor partidelor, în noua campanie.

Suntem în sezonul surprizelor politice. Iţele Brătienilor s-au încurcat. Opozanţii au obosit făcând pe rând jocul liberalilor. Joc asemănător vechiului truc al bătrânei mătuşi din toate familiile: „Fii cuminte şi iubeşte-mă, testamentul meu e în favoarea ta"... Şi zelul şi răbdarea moştenitorilor cresc odată cu speranţele.

Iată-1 astăzi pe generalul Averescu, nepotul cel mai răsfăţat, întinzând rivalului său cel mai compromiţător şi mai turbulent o mână amicală. Iată-1 pe cumintele şi mironositul moştenitor, Iuliu Maniu, aderând cu o nebănuită spontaneitate la această răscoală a păcăliţilor. E drept, suntem însă în faza demonstraţiilor. Guvernul lansează intenţia de a face alegerile. Drept răspuns, opoziţia manifestează pentru frontul unic. Poate că guvernul a vrut numai să afle cum va reacţiona opoziţia... Poate

că opoziția a vrut numai să intimideze guvernul. Acesta totuşi are totul de câştigat dacă prezidează alegerile, odată cu speranțele.

E singurul mijloc pentru a izbândi în câteva oraşe, pentru a masca discreditul total în care a căzut Partidul Liberal. Căci el n-ar mai putea să lupte din opoziție. Pe de altă parte, alcătuind o singură listă, partidele unite îşi asigură posibilitatea unei biruinți de răsturnare. Pierzând alegerile comunale, liberalii renunță la vanitatea de a fi plecat de la putere când şi cum au vrut. înfrângerea atenuată pe care şi-o prepară prezintă folosul practic de a fi mai puțin catastrofală ca o înfrângere suferită în opoziție. Dar avantajul acesta se obține cu sacrificiul orgoliului brătienist. Cât spațiu liber rămâne, totuşi, pentru jocul sforilor, de la alegerile comunale pierdute, până la alegerile generale care sunt de-abia de pierdut! E tocmai timpul necesar pentru ca înțelegerea dintre partide să rămână o simplă amintire. Să nu ne înşelăm: frontul unic la comună e poate realizabil. Partidele se pot înțelege în oraşele mari. Pot lupta separat la sate, unde țărăniştii au majoritatea şi, deci, pierd interesul oricărui cartel. Dar opoziția nu va putea realiza niciodată lista unică şi la sate şi la oraşe pentru marile alegeri politice. Liberalii vor avea aci totdeauna loc de manevră între partide. Pentru că viața noastră politică e falsă şi incompletă. Pentru că în viața noastră publică, muncitorimea de la oraşe, aceea care pune în mişcare uzineic, atelierele, instituțiile, băncile, ministerele este exclusă din politică. Este exclusă fiindcă i s-a interzis ralierea într-un partid firesc şi lupta pentru realizarea intereselor ei speciale. Şefii politici n-au ştiut să se facă auziți de ea. Toate cartelurile şi fronturile sunt prin aceasta vremelnice şi iluzorii. Şi de aceea nu se poate duce un război susținut în contra dictaturii. Pentru că mulțimea nu luptă sub steagul intereselor ei permanente, ci numai sub impulsiunea trecătoare a excitațiilor sentimentale şi a indignării.

DESPRE UN LIBERAL MORT

Mihail Ferichidi a murit. A fost un liberal bătrân. A ştiut să aştepte fiindcă a avut zile. în politică nu există nici vechime, dar nici limită de vârstă. Poți fi prim-ministru la douăzeci şi doi de ani, ca Pitt, şi dictator la optzeci, ca Georges Clemenceau.

Ferichidi a ajuns, cum se zice, departe, cu o singură virtute: longevitatea, în afară de această calitate, care ține de felul ciolanelor şi al arterelor, ilustrul răposat mai fusese înzestrat de natură şi cu o răbdare, indispensabilă, de catâr. în felul acesta, dacă toți i-au luat-o înainte, Mişu Ferichidi i-a îngropat, în schimb, rând pe rând. în cele din urmă, unul din locurile rezervate, în politică, venerabililor, i-a revenit, ca un decanat oarecare. Şi vine o vreme, într-un partid, când argumentul de vârstă „tranşează" rivalitățile cele mai dificile şi anxietățile cele mai justificate. Tronurile civile ale preşedinților de republică, ades şi spre uşurarea tuturora, revin moşnegilor. De asemenea, şi comandamentele supreme, atât de primejdioase în mâini tinere şi energice: ne temem, mereu, de ivirea unui Cezar şi Bonaparte. Nimeni nu se teme însă de un Cezar septuagenar. Mihail Ferichidi, cu viața lui perindată sub trei domni, o locotenentă şi doi regi, a profitat, cu o încetineală istorică, de aceste axiome.

Ca bărbat politic, bătrânul demnitar realizase, prin exagerare, tipul politicianului de partid. Slugărnicia fu principala lui caracteristică. Fidel până la domesticitate al familiei Brătianu, ceea ce l-a ocrotit şi l-a ridicat a fost îndeletnicirea aceasta de om de casă demn de toată încrederea; şi de toate misiunile. Capul său de pândar arnăut explică, în această privință, totul. Paznic crud, tăcut şi dârz, omul acesta cu sprâncenele țepoase şi căutătura dură abătea pe adversarii politici cu acelaşi sânge rece cu care arnăutul îşi descarcă flinta în țăranul prins pe moşie, sau vânătorul, căci era şi vânător, culcă iepurele care i-ar fi străbătut prin vie. Cu o primitivă lipsă de scrupul şi de omenie, a înscenat procesul lui Ficşinescu şi Banghereanu şi osândirea lor. Care le-a fost vina? Au împărțit Constituția la sate. Care acuzația: fals şi escrocherie. Deunăzi, cu aceeaşi îndârjire meschină şi oarbă a impus, de pe patul de moarte, să se voteze un articol de lege, pentru o răzbunare a sa personală. Desigur, au fost şi momente în care îndărătnicia sa hirsută a luat aspectul curajului şi al neatârnării. Ce nu se poate totuşi întâmpla într-o existență de optzeci şi cinci de ani! Liberalii îi dăduseră la urmă însărcinarea de clopotar în Senat. Ultimele caricaturi îl arătau cu un clopot în mână, în atitudini de matador al adunărilor politice. Nimic mai potrivit senilității sterpe şi calcaroase a lui Mihail Ferichidi. Fiindcă, repetăm, acest Matusalem al pieții române n-avea nimic biblic în decrepitudinea sa şi nimic atic în declinul său

interminabil. Semn caracteristic de sterilitate sufletească, îşi omora timpul la masa de joc.

Se spune că lucruri de felul acestora nu se mai amintesc lângă chipul obstinat al morţilor. Dar însuşi catafalcul disproporţionat al defunctului nu strigă, prin chiar proporţiile care i s-au dat, toate adevărurile şi toate întrebările profanatoare?

Ce amintiri trezesc pentru poporul său, care l-a întreţinut atât de bine, resturile ca de copil ale bătrânului răpus de veac? O carte, un discurs, o idee, o faptă? Nimic, decât semnul disciplinei de partid, înfruptate cu onoruri şi tantieme, nimic decât o pildă măreaţă a izbutirilor posibile, pentru masele mameluce. Şi de aceea ipocrizia liberală brătienistă n-a îngăduit lui Ferichidi o ieşire discretă din viaţă, o înmormântare oarecare de bogătaş, ci a impus mortului şi poporului, care nu-l cunoaşte, comedia funeraliilor naţionale. Mediocritatea fără surprize şi disciplina fără îndoieli cerea, în zilele de agonie ale brătienismului, o apoteoză publică. Trecutul, care se retrage pe încetul cu aceşti moşnegi întârziaţi, avea nevoie de o întoarcere demonstrativă, de o afirmare fastuoasă. Ferichidi a murit la timp pentru a prilejui un asemenea carnaval. Bătrânul serv al brătienismului, utilizat postum în interesele partidului, face din ultimul său drum, cu opriri la Senat, o raită de zadarnică propagandă.

COALIŢIA NU SE MAI FACE

Camerele vor vota legea electorală • Dizolvarea lor va avea loc în aprilie • Guvernul fixează data alegerilor generale

Cum era de prevăzut, tratativele opoziţiei pentru a fixa o singură listă la alegerile comunale au eşuat. De la început, interesele şi vanităţile personale şi de partid au primat asupra interesului general. în primul rând, conducătorii nu s-au putut înţelege. Cu atât mai greu ar fi căzut de acord organizaţiile provinciale între ele. Avântul spontan cu care şefii opoziţiei au proclamat necesitatea unei alianţe în alegeri nu a avut nici o urmare practică. Generalul Averescu, deşi cel mai înşelat de făgăduinţele liberalilor şi cel mai îndreptăţit în dezamăgita

sa supărare, s-a şi grăbit să dezmintă că s-ar fi pronunţat pentru o listă unică.

Opoziţia, care vede şi înţelege totul şi, totuşi, e în neputinţă să-şi servească propriile şi adevăratele ei interese, rămâne, ca şi până acum, dezbinată şi pertractantă în faţa guvernului şi a Partidului Liberal, solidar şi decis să se apere şi să se înfrupte mai departe din bunătăţile puterii. Dezorientarea şi rivalităţile din tabăra opoziţionistă au înlesnit guvernului acest avantaj imens de a face el alegerile. E vorba nu numai de alegerile comunale, ci şi de cele politice. E limpede că, după cum noua Constituţie le porunceşte, liberalii vor face să se voteze, de actualele Camere, legea electorală.

E legea electorală care suprimă reprezentarea proporţională şi o înlocuieşte prin reprezentarea minorităţilor. E o întoarcere spre sistemul perimat şi oligarhic al majorităţii de jumătate plus unul. Din acest punct de vedere, noul regim electoral înseamnă o armă în mâinile guvernului care prezidează alegerile.

Şi, odată votată această lege, nu se va mai găsi nici un naiv să creadă că guvernul de astăzi a vrut să facă, prin aceasta, un serviciu guvernului de mâine.

Nu pentru averescani, necum pentru naţional-ţărănişti votează liberalii o asemenea lege care dă guvernului, într-o ţară înapoiată, cei mai mulţi sorţi de izbândă.

Guvernul liberal legiferează numai pentru sine. El se prepară să facă alegerile generale, indiferent de rezultatul alegerilor comunale în cari, de altfel, şi-a asigurat un minimum de succes prin simplul fapt că le prezidează. Deci Camerele vor fi dizolvate în aprilie. După care act, guvernul va convoca pe alegători pentru luna lui iunie.

D. Ion I. C. Brătianu e stăpânit de ideea de a repeta cariera politică a tatălui său.

Paralelismul acesta cu trecutul şi cu o umbră cere acum, după războiul de întregire, corespunzător războiului pentru independenţă, o lungă guvernare liberală, corespunzătoare guvernării de doisprezece ani a lui Ion Brătianu.

D. Ionel Brătianu e pe cale să-şi realizeze obsesiile.

Opoziţia are şi ea exemple în trecut, pentru cazurile analoage. E coaliţia din 1888 a partidelor, care se cere, în actualele momente, imitată. Dar opoziţia de astăzi nu trebuie să aştepte pentru aceasta ca guvernarea liberală să împlinească doisprezece ani.

TRATATIVELE ȚĂRĂNIȘTILOR

Condițiuni puse Partidului Național • Atitudinea d-lor Goldiș și Goga • O nouă mare formațiune politică în perspectivă

D. Ion Mihalache, pentru a pune capăt pertractărilor ridicule şi obositoare cu d. Iuliu Maniu, a trimis naționalilor un ultimatum. Era singurul mijloc de a salva ambele partide de un discredit care, cu vremea, le-ar fi lovit deopotrivă. Opinia publică se arată nerăbdătoare şi dezgustată față de atâtea tocmeli, reluări şi rupturi, urmate de îndată de noi discuții, făgăduieli, declarații solemne şi avorturi lamentabile.

Partidul Țărănesc s-a folosit de situația privilegiată în care se găseşte, de la renunțarea prințului Carol încoace, pentru a respinge condițiile leonine pe cari i le propusese, în vederea fuziunii, d. Iuliu Maniu, pe vremea când acesta „avea Palatul în buzunar".

Totuşi, Partidul Țărănesc s-a ferit să imite pilda d-lui Maniu. Nu cere nici două treimi din locurile în Parlament, nici cele mai de seamă portofolii ministeriale. Cu toată marea popularitate, Partidul Țărănesc cere împărțirea strict legală a locurilor parlamentare. Despre scaunele ministeriale nu se discută încă. Se va preciza însă şi se va cere un angajament formal, în această privință, că nu mai există nici o chestie de persoană între cele două partide perfect solidare. Nimeni nu va mai putea să ridice cazul Stere şi să pună vreo condiție țărăniştilor în privința acestui om politic. Țărăniştii cer excluderea din partidul fuzionar a vrăjmaşilor d-lui Stere, dacă aceştia nu-şi schimbă în mod manifest atitudinea. E un deziderat menit să întroneze disciplina în grupul takist din coasta Partidului Național.

*

între timp, convorbiri s-au angajat între țărănişti şi averescani.

Din convorbirile cu averescanii au fost foarte puțini sorți de izbândă, din pricina pretențiilor exorbitante ale generalului Averescu. D-sa cere nici mai mult nici mai puțin decât preşedinția guvernului, pe lângă alte condiții inacceptabile.

în cercurile politice se crede că rezultatul tuturor acestor frământări va fi o surpriză, şi anume:

Partidul Țărănesc, compact şi omogen, va izbuti să facă o spărtură în rândurile naționalilor şi ale averescanilor.

Dintre naționali vor părăsi partidul d-l V. Goldiş cu prietenii săi - cu alte cuvinte, întreaga aripă „ortodoxă" a Partidului Național.

De la averescani vor pleca ardelenii, în frunte cu d. Octavian Goga. Aceştia, dimpreună cu fracțiunea Goldiş, vor forma Partidul Țărănesc din Ardeai, sporit cu noile formațiuni puternice ale acestui partid în Banat.

Tot de la averescani va trece de partea țărăniştilor grupul progresist-marghilomanist, care va aduce în marele partid elemente intelectuale de preț.

întrebarea capitală este: care va fi atitudinea d-lor Argetoianu şi lorga față de aceste probabile şi iminente întâmplări? E neîndoios că toate acestea nu se vor produce fără asentimentul şi concursul d-lor Argetoianu şi lorga. Şi, în cazul acesta, singuri generalul Averescu, d. Maniu şi takiştii vor avea de ce plânge.

REGIMUL CHIRIILOR ÎN FRANȚA

Camera franceză a votat, cu 340 de voturi contra 200, prelungirea regimului chiriilor pe cinci ani. Această prelungire este obligatorie pe tot cuprinsul Franței:

„Orice locatar va fi menținut pe locurile închiriate sau ocupate până la 4 ianuarie 1931".

Aceasta, împotriva cererii câtorva reacționari cari reclamau revenirea la libera tranzacție. Glasuri s-au ridicat şi în favoarea unei legi cari să substituie prorogarea obligatorie printr-o vagă prorogare facultativă şi fără posibilități de noi prelungiri.

Adică:

„Orice locatar va putea fi menținut pe locurile ocupate sau închiriate pentru un interval de timp care nu va depăşi data de 1 ianuarie 1931".

Această modificare a fost respinsă cu 400 de voturi contra 100.

Străinii înşişi vor putea profita de prelungirea franceză. Se exceptează cei cari au combătut în fostele armate inamice.

Prorogarea a fost votată, după expresia raportorului, „pentru a asigura liniştea socială". Departe de a se atenua, criza locuințelor se agravează. Ea e acută în mai toate oraşele. Revenirea la dreptul comun ar fi o mare imprudență, fiindcă legea cererii şi a ofertei nu-şi are

locul în lipsa de apartamente. Revoluții nu s-au întâmplat în Franța din pricina regimului excepțional în chirii. Proprietarii nemulțumiți formează minoritatea speculatoare. Marea mulțime însă este satisfăcută. Numai mulțimea face ordinea și legea în materie socială. Apoi, dacă traiul în Franța este mai ieftin decât în alte țări, aceasta se datorește legislației locuințelor.

Iată deci principiile și necesitățile cari au determinat prelungirea legii chiriilor în Franța. Ele sunt atât de recunoscute și de simțite, încât d. Lafont, deputat socialist, a propus prelungirea pe zece ani. Căci, după prevederile tuturora, nici în 1936 noile construcții nu vor fi în măsură să permită reîntoarcerea la libera tranzacție.

Toate aceste considerente sunt perfect aplicabile și la noi. Chestia chiriilor e, în orașele românești, atât de dureroasă, încât guvernul care s-ar încumeta să rezolve, într-altfel decât în sensul popular problema locațiunilor, ar fi răsturnat printr-o spontană și vijelioasă mișcare de mase. Liberalii, cari au simțul situațiilor, dar se conduc totuși de interesele lor de clasă și de clică, n-au îndrăznit să atace în bloc regimul chiriilor. S-au mulțumit să-1 reducă parțial, sacrificând pe negustorii mici în folosul proprietarilor de imobile. Chiriașii n-au știut să se solidarizeze cu negustorimea amenințată. Rezultatul a fost o promptă sporire a prețului mărfurilor. Alt rezultat a fost că îndrăzneala proprietarilor a crescut, și liga lor, cu sprijinul reacționar al liberalilor, vociferează pentru libera tranzacție.

în preajma alegerilor comunale, amintim acest lucru tuturor negustorilor păcăliți, tuturor funcționarilor, intelectualilor, ofițerilor și muncitorilor pe cari triumful liberalilor îi amenință cu evacuarea: *liberali* înseamnă „libera tranzacție"... E în felul lor de a vedea, e în interesul lor de profitori să o aducă. Și înainte de a vota cu un partid sau altul, trebuie să se întrebe: ce fel de angajamente și-a luat acel partid în chestiunea chiriilor?

RĂȚOIELI

Cezarul de la Roma amenință Germania și Europa întreagă cu un nou război. Nu în numele poporului italian, ci în numele „poporului fascist". Această expresie e prima cucerire militară a Ducelui, maimuțărit după un Cromwel și un Napoleon din manualele lui Albert Mallet. Ea nu și-ar găsi nicăieri aiurea echivalentul dacă n-ar exista mica soră latină cu al său Brătianu și al său „popor național-liberal". Deci „poporul fascist" din cluburile sale a declarat aproape război Germaniei. E în specialitatea Ducelui poporului fascist de a teroriza popoarele dezarmate, sau în neputință de a se apăra, și e în sistemul acestui psiholog de iarmaroace și al acestui virtuoz al trombonului de a delecta amorul propriu al mulțimilor cu atitudinea victorioasă a lui Brenus. Izbânzile, însă, ale lui Mussolini au loc pe coastele Tripolitaniei ori ale Greciei, ori ale Dodecanezului, pe o adâncime care nu depășește bătaia tunului de pe vapoare. Rodomontadele sale se adresează Austriei, care n-ar putea opune invaziei veteranilor de la memorabilul Caporetto mai mult de o mie de sergenți de stradă. Și acum, în urmă, liricul toreador al taurilor de tărâță și carton de pretutindeni își adresează sfidarea muzicală, *tempo di marcia,* Germaniei fără arme și supravegheată de baionetele în cari compatriotul Cadorna are toată încrederea, ale galilor. în preajma intrării Germaniei în Liga Națiunilor, anacronicul și furibundul Duce ale marșului Neapoli-Roma denunță toate pacturile și făgăduiește, în ceea ce privește Italia, să calce în picioare toate drepturile consfințite de tribunalele statelor. Vorbind de Tirolul de Sud, de acest teritoriu atât de unanim cunoscut german, Mussolini proclamă în nasul diplomaților de la Geneva: *„ Vom face italiană* această regiune, căci ea este italiană prin geografie și istorie". Să recunoaștem că, în 1890, magnații unguri, în Ardeal, erau mai puțin cinici, iar sfruntarea lor avea o limită cavalerească.

Răspunsul calm al forței conținute, răspunsul demn al dreptului tare, răspunsul limpede al conștiinței unitare a poporului german, care a vorbit prin Stresseman, a stins, ca un șuvoi ferm de apă, focul acesta de paie și toată rumoarea de incendiu stârnită de patosul baritonului din Quirinal. „Germanii, oriunde ar fi, nu renunță la drepturile lor naturale" de a vorbi și cultiva limba lor, cum au făcut mai bine de un mileniu. Și între timp, celelalte state ale Societății Națiunilor se neliniștesc de apucăturile de toboșar ale lui Mussolini și de eventualitatea unui conflict armat. Nu de alta, dar popoarele europene au alte griji azi decât salvarea lui Mussolini și a poporului fascist dintr-o pățanie pe care și-o va fi căutat cu lumânarea.

De cămășile negre se sperie numai popoarele cari, în ordinea numerică, sunt popoarele-copil ale lumii.

COMUNISMUL D-LUI MANIU

La întrunirea de alaltăieri, d. Iuliu Maniu a ținut discursuri incendiare. Toți oratorii, de altfel, au vorbit într-un mod subversiv şi conspirativ şi atentator la siguranța statului. *Viitorul,* prin neobositul şi inefabilul său M. B. (acest remorcher intelectual al întregii corăbii liberale), i-a şi decretat trădători şi i-a pus sub acuzare. Sistemul e cunoscut şi banal, dar trebuie să recunoaştem că, de astă dată, sentințele implacabile ale *Viitorului* se întemeiază pe o undă de dreptate. (Aşa cum se poate întemeia ceva pe o umbră). Şeful naționalilor şi al coaliției, d. Iuliu Maniu, s-a denunțat singur şi s-a distins printr-o dezlănțuire verbală specială. Pierzându-şi obişnuitul cumpăt, într-un elan de neprevăzută sinceritate, bărbatul pertractant şi cunctator prin excelență a rostit unul din acele discursuri cari duc de-a dreptul la Curtea Marțială. A denunțat anume şi a mărturisit ceea ce strigă în deşert, de opt ani, din ocne şi din temnițe, reprezentanții muncitorimii. în fața poporului adunat şi înmărmurit, d. Iuliu Maniu, viitorul prim-ministru al țării, a învinuit guvernul şi Partidul Liberal nu numai de furturi, nu numai de escrocherii, nu numai de jafuri, nu numai de banditisme şi atentate. D. Maniu a strigat răspicat şi limpede că liberalii au ucis, că mâinile conducătorilor sunt roşii, că regimul a pricinuit vărsare de sânge. „S-au împuşcat oameni fară sentință" a fost exclamația culminantă a d-lui Maniu. Şi după această mărturisire, fagăduiala şi angajamentul categoric: „Poporul românesc îşi va face datoria" - şi adăogăm: şi, desigur, şi guvernul de mâine!

D. Maniu nu e un impulsiv, nu e un om de imaginație, nu e un politician liric. Sperăm că şi-a dat seama şi de importanța şi de adevărul spuselor d-sale. D-sa ştie ceea ce suntem în drept de a-i cere noi, anonimii, noi, numeroşii, după asemenea mărturisiri, ceea ce trebuie singur să deslușească şi să realizeze fără să aştepte nici încurajarea [...][1] noastră.

SUB PUMNUL CIOCOIULUI

E greu să nu recunoaştem că Ion Brătianu şi-a făcut de cap. E cu neputință să tăgăduim că protestările opozanților nu l-au stânjenit întru nimic în lenta sa operă de împilare şi jaf. I-a tratat, după propria şi

[1] Omisiune de tipar.

triviala sa expresie, când în cățeluşi lătrători, când în câini turbați, administrându-le, în consecință, când biciul, când puşca. I-a mânuit, câteodată, ca pe nişte copii, cu zăhărelul, ca pe nişte nepoței, cu fagăduiala tratamentului său de unchi care consimte să moară, la dată fixă. Şi-a permis, totuşi, supremul lux de a-şi recruta valeți şi slugoi printre cei mai ireductibil adversari de odinioară. Şi n-a fost nevoie nici să le confecționeze livreaua: uniforma de general glorios a d-lui Averescu i-a fost la îndemână pentru acest oficiu. între timp, cu largi gesturi de gentilom apaş şi trişor, a trecut în averea familiei şi a partidului pădurile, apele, minele, petrolul, tot ce licăreşte o comoară în pământul românesc, tot ce tremură în ape, tot ce răsuflă şi creşte sub soarele tuturora. Şi-a smuls înapoi moşiile pe cari le dase țăranilor, şi-a ticluit pravile să-i binecuvânteze jafurile şi, cu o supremă plictiseală pe figura-i de paşă, a desființat, prin legea electorală, votul universal. Opoziția îl asista, impotentă şi consternată. Monarhia îl tolera complice. Dar, ca şi cum această toleranță n-ar fi fost îndeajuns de asigurătoare şi de umilă şi n-ar fi dat destule dovezi de părtinire şi ascultare, Ion Brătianu, în ajunul plecării, s-a învrednicit să o slăbească încă: şi Carol de Hohenzolem a devenit un simplu Carol Caraiman. în cel din urmă, sătul de prăzi şi de izbânzi, şi temându-sc de o indigestie, Ion Brătianu a demisionat când a vrut şi cum a vrut, întocmai ca dictatorul Sylla: din dispreț pentru cetățeni. Dar nu renunță, prin aceasta, la dictatură. Dictatura liberală se menține din opoziție. Dictează viitoarele formațiuni ministeriale, activitatea şi durata lor. Toate partidele succesoare contează în calculele lor cu eventuala preferință liberală. Un păianjen pândeşte din ungherul de la Florica asupra țării împânzite, întreagă, în urzeala lui. Ne vine a crede că întunecata hghioană nu disprețuieşte desfătarea şi umorul în falsa ei izolare din care observă şi încurcă totul. Ideea de a face să se încredințeze formarea guvernului d-lor lorga, Mihalache şi Averescu, deopotrivă, emană, desigur, din spiritul şugubăț al acaparatorului de la Florica. Şi până ce gluma va lua sfârşit, țara se va înveseli vrând-nevrând la spectacolul opozițiilor pertractante. Nimeni nu mai poate privi, decât cu un ochi amuzat, la mersul treburilor publice. Ziarele, fidele interprete ale sentimentului general, discută fazele crizei şi eventualele ei soluții, în termeni de bacara, de loterie sau de alergări de cai. Se fac pronosticuri, se vorbeşte de „şanse", *„atout-un"* şi de „lozul" cel mare, în clipele când se discută cui se va încredința conducerea țării. Să vedem, în toată această mascaradă, un semn de uşurință şi nepăsare care ne-a cuprins pe toți? Mai

degrabă un semn de înțelepciune, de scepticism şi de cunoaştere a realităților. Publicul are sentimentul neîndoios că asistă la o comedie politică, pe care i-o oferă imaginația săracă a lui Ion Brătianu. Ştie cine e autorul şi regizorul evoluțiilor de pe scenă. Ştie că viitorul guvern va fi un simplu interimat al ministerului care s-a dus, un cabinet de somnambuli politici, a căror voință şi acțiune e hipnotic determinată de şarlatanul din spate. Din această certitudine ironică şi tristă a luat naştere curiozitatea lipsită de orice pasiune, atitudinea pur spectaculară a marelui public în pauza de guvern. Nici nu i se poate cere mai mult pentru o simplă listă de invitați şi de bucate. Ar fi exagerat şi ar mai fi, poate, şi primejdios!

ULTIMA ORĂ A CRIZEI

Intransigența d-lui Iuliu Maniu, intransigență explicabilă prin regiona-lismul d-sale, care-1 face să vadă că, în orice guvern de colaborare, d-sa nu-şi poate rezerva pentru ardeleni mai mult de două ministere, a dus la cea mai neaşteptată şi mai puțin dorită dintre soluții:

Partidul Țărănesc tratează cu generalul Averescu.

Azi-dimineață s-au întrunit la Athene-Palace d-nii Octavian Goga şi general Răşcanu, din partea Partidului Poporului, şi d-nii Ion Mihalache şi Dr. N. Lupu, din partea țărăniştilor, având fiecare dreptul împuternicirii de a pregăti noul minister al ambelor partide.

Tratativele sunt foarte înaintate şi, la ora actuală, se poate să se fi prezintat Suveranului lista noului guvern țărănist-averescan.

Baza tratativelor a fost o egală împărțire a portofoliilor ministeriale, a prefecturilor şi a locurilor din Parlament.

Partidul Național iese deplin izolat pe urma greşelilor d-lui Maniu.

GUVERNUL STELII DE CARTOFI

Marți dimineața, publicul pândeşte în fața Palatului Regal sosirile şi plecările oamenilor politici.

E o curiozitate nevinovată şi sportivă, la fel cu aceea care se manifesta față de jockeii celebri, față de campionii internaționali, față de stelele de cinema şi de femeile întreținute.

Nedumerire şi încordare.

Cine să fie favoritul lui Vodă şi alesul lui Brătianu şi ocrotitorul zodiei lui Constantinescu-Porcu? Nu se ştie încă nimic, şi tocmai aci stă farmecul şi josnicia momentului, deopotrivă. în tot cazul, spre nămiaza, una, cel puțin, din cele trei alternative cari compun acest excitant şi vesel joc de uite-popa-nu-e-popa a fost înlăturată. S-a spulberat stupefianta iluzie a d-lui Iuliu Maniu că, în cele din urmă, ar putea face singur ministerul. S-au dezmințit asigurările şi aplombul d-lui Argetoianu care, până în clipa extremă a hotărârilor, a ştiut face haz de necaz.

S-au turtit ambițiile şi vanitățile disproporționate ale colegului Stelian Popescu, viitor ministru de Justiție într-un cabinet ardelenesc, asupra căruia urma să exercite şantajul profesional al celor două sute de mii de foi tiraj ale *Universului.* Din ce în ce se precizează zvonul. Intransigența prostănacă şi regionalismul confesional sunt pedepsite. D. Iuliu Maniu e izolat şi azvârlit în afara vieții politice. Cretinismul congenital, aliat cu perfidia nărăvită a takismului, care n-a încetat un moment de a face jocul liberalilor, zădărnicind acordul cu țărăniştii, a fost aruncat în apele uitării cu bolovanul de gât. Se precizează ştirile, răsar tot mai obraznic evenimentele: Partidul Național, vechi de un secol, dar căzut, din nefericire, sub conducerea prostiei incurabile şi îngâmfate a lui Iuliu Maniu, e, de-acum, o simplă amintire. El aparține trecutului şi istoriei. Spărtura, de mult prevăzută, s-a produs. Exasperat de atâtea pertractări şi pretenții, d. Vasile Goldiş cu ai săi, cu arme şi bagaje, a trecut la inamic. Din Ardealul compact de acum câteva ore a rămas un sfinx surpat şi cârn şi o grupare mai mult confesională decât politică. Valoarea combativă a rămăşițelor d-lui Maniu devine demnă de tovărăşia fantomelor takiste.

Deci, pe dezastrul fără leac al naționalilor, pe defecțiunea, orice s-ar zice, trădătoare a d-lui Goldiş, se ridică falnic, din carton şi târâte, guvernul lui Moş-Teacă. Pretextul defecțiunii e suficient pentru a furniza Regelui o slabă justificare a loviturii sale.

Slabă justificare, căci, printre simulacrele de partid cari îi cereau puterea, Regele avea în față masele compacte ale Partidului Țărănesc şi atitudinea dârză şi demnă a d-lor Mihalache şi Lupu. Lor trebuia să le încredințeze conducerea țării. Dar poate acesta a fost marele noroc

al Partidului Ţărănesc: să scape de d. Iuliu Maniu şi de compromiterea unei guvernări sub priveghere de ciocli liberală.

EXPOZIŢIA MILITA PETRAŞCU - M. IANCU

Expoziţia *Contimporanului* din Căminul „Regina Măria" este, desigur, una din cele mai interesante pe care le-a prezentat publicului bucureştean. Un cuvânt de deschidere rostit de N. Davidescu, la vernisaj, a creat acea atmosferă de primire, necesară într-un mediu de artă, prin accentuarea unuia din atributele esenţiale ale artei: libertatea.

Arta de azi este expresia câtorva individualităţi. Sensul ei trebuie căutat în libertatea expresiei artistice de formule sau de forme perimate. Atâta vreme cât artele plastice trăiau în funcţie de credinţă sau de arhitectură, atâta vreme cât tabloul sau sculptura încorporau prin fond o idee imperativă şi prin formă o funcţie constructivă sau decorativă, era evident că „subiectul" lucrării alcătuia suportul ei. Dar felul cum un subiect era tratat, aceasta constituia aproape întreaga problemă a artei din trecut.

în coloritul, linia şi legea compoziţională vom găsi caracterizate şcoala lui Veronese sau cea a lui Bramante, şcoala Iui Rubens şi cea a lui Diirer.

Atâtea vreme cât „subiectul-convenţie" este de rigoare, pictura se găsea aservită unei funcţiuni care îi hrănea cândva şi idealurile.

Cu şcoala olandeză se naşte, însă, deodată, o artă laică şi, cu cea franceză, una decorativă şi arhitectonică. Evoluţia nu ia sfârşit. Pe încetul, artistul se liberează de robia „credinţei" sau a „decoraţiei", pentru a zămisli în artă un fel de obiectivism faţă de natură. Impresioniştii, cu Cezanne, îşi dau seama că se poate picta şi un scaun sau o pară, fără preocupări decorative şi misticism, dar cu o singură condiţie: să fie pictate.

Ca o urmare perfect logică a evoluţiei spiritului omenesc din ultimele decenii, întrevedem posibilitatea descătuşării complecte de orice aspect al naturii.

Suntem departe de noţiunile artistice ale unui contimporan al Renaşterii. Omul modern este bogat fără misticism cu întreaga complexitate a vieţii descoperite în subconştient.

Nu mai putem pretinde artistului de azi un romantism, care ar fi maladiv, nici măcar o credinţă obiectivă, în forma văzută în aspectul amăgitor al naturii aşa cum ne-o dau simţurile noastre.

Cubismul exprimă, în definitiv, acest fenomen care, în toate artele, se îndreaptă spre un purism meşteşugit şi nutrit de idealismul filosofiei lui Fichte şi Hegel.

După cum avem o poezie pură şi o muzică pură, avem şi o pictură, care luptă din răsputeri pentru o liberare spirituală completă.

Arta abstractă către care tinde cu atâta nervozitate Marcel Iancu este, pare-mi-se, ultima etapă a efortului modem.

Oricum ar fi, trebuie să spunem că pictura lui Marcel Iancu e temeinică, începând cu acele câteva bucăţi, cum e *Idila* sau *Naiadă* cari aparţin încă expresionismului prin vervă şi compoziţia lor cuceritoare, şi trecând prin *Balul celor trei culori,* unde construcţia ia proporţii mari, sau prin *Dansul oriental,* care îmi pare că defineşte o artă suprarealistă, pentru a ne opri, în sfârşit, la *Construcţiile pure,* trebuie să recunoaştem că ascensiunea aceasta este şi logică, şi adânc emotivă. Fiecare pânză pune o problemă nouă şi nemijlocită, fiecare compoziţie e o lume inedită, cu ritmul şi voinţa ei proprie.

în această mică expoziţie aproape că este prea multă creaţie, care, la început, dezorientează.

Marcel Iancu are însă mai mult ca orice darul culorii, de care, în anul acesta, dispune cu o iscusinţă neîntrecută. Armonii delicate sau disonanţe populare (pe o singură gamă) dovedesc varietatea mijloacelor şi virtuozitatea creaţiilor sale.

Pasta caldă şi vie (în construcţia pură) e deosebit de bine plămădită şi câteva pânze, vitrourile şi lipiturile şi desenurile afirmă iarăşi posibilităţile noi şi neaşteptate ale lui Marcel Iancu, temperament din belşug înzestrat pentru menirea lui picturală.

în aceeaşi expoziţie, Milita Petraşcu aduce în sculpturile sale o deosebită putere şi o inspiraţie sprintenă şi fragedă.

Pe când materialul se supune unei adânciri aproape desăvârşite, forma se purifică până la esenţă, trecând cu mult dincolo de stilizare.

Stilizarea este, în plastică, momentul rodnic care copleşeşte artificial forma şi o prepară pentru decorativ, sacrificând frumuseţea materialului.

Bucăţile d-nei Petraşcu: *Cocoşul, Dama de ghindă, Găngania, Pisica,* se caracterizează, însă, prin acea puritate de sinteză care tră-

ieste dintr-un perfect echilibru între spirit şi materie, ca orice creaţie vie sub soare.

Aci piatra înviată din adâncul ei clocoteşte în volumul bogat şi luminos al unei construcţii pure; dincolo, marmura rece desprinde emoţiile lucrurilor ce trăiesc într-o lume perimată, dar plină de cel mai fermecător lirism.

în sculptură, Milita Petraşcu palpită iubirea materialelor şi expansiunea vitală a formelor.

SPRE LUPTE NOI

De abia constituit guvernul Averescu, şi publicul se preocupă de guvernarea viitoare. Sentimentul că ne aflăm în faţa unui interimat, asemănător faimosului minister Take Ionescu, este unanim.

Ministerul Take Ionescu a ţinut până la cel dintâi vot al Parlamentului. Cabinetul general Averescu va dura până la cel mai apropiat vot al ţării întregi. Va fi ultima fază a unei stele politice răcite. Şi, odată cu aceasta, planul Brătienilor, în privinţă-i, se va fi îndeplinit ca o fatalitate. Ei au mânuit destinele generalului ca pe un furtun de grădinar, am ştiut acum patru ani să-1 aducă la putere înainte care popularitatea-i nerăbdătoare să devină o ameninţare revoluţionară. Şi astăzi, din faima şi colosul, pe care-1 pilotau cu grijă odinioară, au făcut un *medium* ascultător şi zelos al asupririi lor hrăpăreţe. Un instrument ştirb şi tocit pentru o întrebuinţare vremelnică. Nu vor trece, deci, câteva luni, şi liberalii, înainte de a se întoarce făţiş la cârma ţării, vor încerca să mai uzeze încă pe cineva. Digestia lor laborioasă le îngăduie o aşteptare egală chiar şi cu două durate de guvernări de paie. Urzeala păianjenului de la Florica se ţese în jurul opoziţiei democratice.

• D. Iuliu Maniu, din nefericire, a devenit o pradă uşoară şi neglijabilă. Faţă de dânsul planurile liberale au reuşit, fără să fi fost măcar nevoie să-1 aducă la putere în acest scop. îngâmfarea şi nerozia politică a d-lui*M*aniu le-a înlesnit sarcina şi a prilejuit un succes d-lui Octavian Goga, pe care, până deunăzi, toată lumea 1-a crezut un maniac şî un pizmaş, din pricina campaniilor sale în contra partidului de

peste munţi. Au rămas numai ţărăniştii să turbure liniştea şi siguranţa samsarilor şi cointeresaţilor oligarhiei.

Sforţările acestora şi ale guvernului interpus se vor îndârji împotriva realei ameninţări ţărăniste.

Va şti acest partid să se organizeze pentru rezistenţă şi biruinţă?

în tot timpul crizei, conducătorii săi au dat dovadă, prin rezerva şi măsura cu care au dus diferite tratative, de o înţelepciune şi o fermitate întemeiată, desigur, pe conştiinţa profundelor forţe ale partidului. Ele au scăpat, ca prin miracol, de uzură, graţie întârzierilor d-lui Maniu şi loviturii de stat liberale. Ţărăniştii au avut norocul deosebit de a nu fi chemaţi, încă, să guverneze. Poate, fără voia lor, au fost scutiţi de a abjura vechiul lor angajament împotriva Constituţiei şi a legislaţiei liberale. Socotim că, de data asta, lupta lor îşi va trage puterile tocmai din revenirea la formula politică de acum patru ani şi de la încoronare: *anularea ultimei legislaţii liberale.* în jurul acestei lozinci vor izbuti să grupeze nu numai partidul greu rănit al d-lui Iuliu Maniu, dar vor ralia şi mulţimile muncitoreşti de la oraşe, cari au privit cu nedumerire amestecul ţărăniştilor în forfota de pe culoarele Palatului, ale cluburilor şi ale alcovurilor în cari se decide, cu cinism, soarta, temporară, a ţării. Numai astfel hărţuiala şi promiscuitatea dintre partide va face loc luptei democraţiei împotriva oligarhiei.

LILY POPOVICI ÎN „SFÂNTA IOANA"

Interesul pe care 1-a stârnit ultima lucrare a lui Bernard Shaw capătă, la noi, o recrudescenţă de actualitate prin continuarea spectacolelor *Sfintei Ioana,* cu d-na Lily Popovici în rolul titular. Publicul nostru a fost atras de emulaţia a două mari artiste în interpretarea legendarei eroine. Aplauzele lui s-au împărţit între geniala Ludmila Pitoîef şi steaua de întâia mărime care este d-ra Marioara Ventura. Dar nici jocul interior, nici emotivitatea şi vibraţia, nici misticismul, nici luciditatea Ludmilei Pitoi'ef, de o parte, şi nici efectele, virtuozitatea şi avântul, nici fascinaţia pe care o exercită Marioara Ventura, n-au satisfăcut pe de-a-ntregul un public totuşi cucerit. Trebuia o sinteză între inteligenţa şi tremurul extraordinarei Ludmila şi vitalitatea

expresivă şi prea exterioară a Marioarei Ventura. La cea dintâi, un evident deficit de mijloace fizice. Cealaltă nu-şi adâncise şi, deci, nu-şi încorporase eroina. în căutarea acestei Ioane D'Arc, de mijloc şi veritabilă Ioană ţărancă, sfântă şi vitează, a pornit d-na Lily Popovici. Artistă de un talent elastic şi variat, servit de o nutrită şi fină intelectualitate, a realizat cu o precizie, am putea zice, sportivă, dacă termenul n-ar avea, pe nedrept, un sens pejorativ, sfânta primitivă şi complexă a lui Bernanrd Shaw. Caracteristicile variate ale acestui rol se succed, se întretaie, coexistă sau se contopesc într-o tensiune şi o durată cari desfid forţele actoriceşti cele mai încercate şi talentele cele mai suple. Un mare suflu de miracol trebuie să răpească şi să înalţe împreună toate aparenţele contradictorii şi să le închege într-o viaţă de flacără. D-na Lily Popovici a avut simplicitatea şi inspiraţia, prestigiul straniu şi umanitatea fragedă a Ioanei. E esenţialul, pe lângă care se pierde surplusul de mijloace întrebuinţate, la extremele opuse ale rolului, de celelalte două interprete. A fost o izbândă tinerească şi cutezătoare, obţinută fară efort, cu persistenţa şi continuitatea pură a unei raze solare. O ivire de artă pe care Bucureştii n-au văzut-o încă îndeajuns.

Căutători ai Sfintei Ioane, astă-seară, mâine poate: mergeţi să o vedeţi!

LIMPEZIRI

Dezastrul Partidului Naţional ia proporţii. Este de prevăzut că aspectul taberelor politice va suferi modificări totale. Steagul, armele şi cortul d-lui Maniu descresc văzând cu ochii. E o binefacere pentru limpezirea situaţiei şi pentru continuarea procesului de disoluţie al întregii oligarhii. Ceva din îmbâcseala şi împotmolirea ultimelor vremuri se retrage, dintre noi, odată cu resturile unei alcătuiri ce nu-şi mai avea rostul. Câştigul imediat pare a fi al liberalilor. De-a dreptul sau prin canalul de scurgere al guvernului Averescu, albia lor se va umfla de toate puhoaiele revărsării naţionale. E de prevăzut că ei se vor pricopsi, cei dintâi, cu d. Stelian Popescu dimpreună cu ai săi. Ne aşteptăm, într-un sfârşit, să-i vedem blagosloviţi cu adeziunea a însuşi d-lui Iuliu Maniu, şef al viitoarei organizaţii liberale din Ardeal, cu singura condiţie ca, în termen, d. Octavian Goga să nu-i facă o prea aprigă concurenţă. E o jale şi o bucurie ca la masa unui faliment sau a unei moşteniri.

Semn îmbucurător: d-nii Argetoianu şi lorga asistă cu impasibilitate malițioasă amploarea derutei. Ziarele dumnealor observă că „numai din grupul ardelean s-au desprins neo-averescanii".

Iată, deci, că; în ciuda zvârcolirilor liberale şi a complezenţei descurajate a opoziţiei, evenimentele dictează şi ţara se întoarce la formaţia de luptă din 1919. Atunci, în amintirea proaspătă a dezastrelor războinice pricinuite de incapacitatea clasei conducătoare, toate forţele treze ale naţiunii se ridicaseră împotriva „oligarhiei". Nenorocirea a vrut ca tocmai generalul Averescu să fie în capul acestor forţe, iar brătienismul, în retragere, să-1 arunce ca pe un bolovan în paşii urmăritorilor. Lozinca era: Jos vechile partide istorice, cu sistemul lor de alternare la cârmă. Şi cei doi gemeni bătrâni de la ugerul politicii au fost, pentru o vreme, înţărcaţi. Partidul Conservator a sucombat acestei crize de nutriţie. De atunci încoace, toată străduinţa liberalilor a tins la reconstituirea „celui de-al doilea partid". Regele i-a dat tot concursul. Oamenii politici, până şi fruntaşii opoziţiei celei mi violente, au acceptat, treptat, formula regelui şi a liberalilor. Clasa conducătoare urma să se reconstituie, curând, cu mici lărgiri de cadre cari i-ar fi cuprins şi pe naţionali şi pe ţărănişti pe baza votului universal camuflat.

Evaporarea partidului ardelenesc reaşează naţiunea în taberele adevărate în cari nu se trişează nici cu pasiunile, nici cu idealurile. Refuzul ţărăniştilor de a mai pertracta cu maniacii combinaţiilor de culise le-a indicat acestora calea unică, a Partidului Liberal. Noile alcătuiri politice nu se vor mai face după oportunităţi, ci după afinitatea firească şi frăţia de moravuri. Takiştii - naţionalii-averescani -, brătienişti, toată România veche într-un singur club, într-un singur lazaret. Iubitorii de igienă politică, inamicii miasmelor şi ai pestilentelor, să-i dea foc!

ACTE DE GUVERNĂMÂNT

Cea dintâi preocupare a camuflajului liberal, care se intitulează, fără teamă de ridicol, guvern, a fost să-şi reguleze raporturile cu presa. Cea dintâi-măsură de cârmuitori, a travestirilor brătienişti, a

constat într-un avertisment adresat, prin Prefectura de poliție, câtorva ziare. Sub pretextul de a scoate din discuție persoana Regelui, se interzice orice discuție asupra constituționalității noului minister.

Sensibilitatea guvernului, în acest punct, surprinde. Alura sa, din capul locului mussoliniană, îi dicta mai mult dispreț pentru asemenea discuții ideologice. Ne așteptam la o replică drastică și dictatorială. De pildă: „Constituția sunt eu!" rostită cu bărbi **sonul** în aer. Se vede însă că liberalii veritabili, liberalii autentici, care prezida actele sfetnicilor de paie ai Măriei-Sale, nu le îngăduie o asemenea conduită față de cartea sfântă și fundamentală, votată de trei sute de mameluci printre gazele puturoase și omagiale de acum patru ani. De aci și respectul paradoxal al averescanilor față de chestiunile de drept public. Ele sunt trecute în rangul tainelor religioase și darea lor în vileag, luarea lor în deșert, e prohibită.

Altă interdicție, și care ne trece în domeniul comicului pur, e comentarea faptului dacă țara a fost sau nu mulțumită de soluția dată crizei ministeriale.

E oprit să scrii că a fost mulțumită! E interzis să afirmi că, dimpotrivă, n-a fost, hm! tocmai satisfăcută! Asemenea procedare e un act de guvernământ. Guvernul singur are căderea să afirme prin oficioasele *Viitorul* și *îndreptarea* dacă personificarea asta vagă și fantomatică, dacă Țara se bucură sau spumegă de indignare. Oricare altul și-ar permite să se facă interpretul Țării, e un uzurpator. Acțiunea sa echivalează cu o lovitură de stat. Iar guvernul legitim ieșit din votul a șase deputați din care s-au confecționat, ca dintr-un leu doi, o duzină de miniștri, îi va trata ca pe niște răzvrătiți de rând. O presă, urmărită și încurajată de sute de mii de cititori nu are voie să vorbească în numele opiniei publice. Un guvern ieșit din tranzacțiile lui Constantinescu-Porcu își recunoaște însă dreptul de a o strangula. Dar, asupra acestor chestiuni, de prisos să mai facem șicane panopticumului ministerial. Ce crede țara și ce simte țara, se va vedea în curând. în ciuda legii electorale care suprimă votul universal... (cetitorul e rugat să înțeleagă în ce contravenție teribilă am cădea continuând fraza începută).

Ar fi nedrept să nu recunoaștem că, tot din comunicările făcute câtorva ziare, reiese că figurația dictatorială averescană a făcut presei și o concesie, un privilegiu chiar: acela de a „persifla" persoana pontificală a domnilor miniștri. E, deci, slobod să compari, de pildă, pe șeful guvernului cu Sfântul Sisoe, pe d. ministru de Interne cu Mussolini, pe simpaticul și laboriosul ministru al Muncii cu Tartarin, pe d. general Vălleanu cu Nimeni, slobod să evoci umbra tutelară a lui Tăslăuanu și Jenică Atanasiu.

Dar persiflajul e o noțiune elastică. Ea trebuie precizată și trecută în noua lege a presei. Căci îngăduirea persiflajului implică interzicerea a ceea ce mimozele, cari și-au propus, din patriotism și dezinteresare, să ne conducă, numesc înjurătură. Nu înjurătura neaoșă și expresivă, de mamă. Ci numai numirea lucrului pe nume. Ministerul voinței naționale și al perfectei constituționalități abhoră înjurătura și tolerează persiflajul.

Confrați, luați seama la definițiile nedefinite! Guvernul e sensibil!

O SĂ FIE BINE!

Programul de guvernământ și „Manifestul Regelui către țară"

Dacă nu mă vreți voi, vă vreau eu!...

Oricât cinism ar putea avea dictatura brătienisto-averescană în raporturile sale cu țara, guvernul actual se dă la oarecari formalități prealabile, pentru a da strangulării libertăților și nesocotirii voinței poporului oarecari aparențe de pertractare și de persuasiune. Concomitent cu publicarea programului de guvernământ, se lansează deci un manifest către țară.

Manifestul e semnat pur și simplu: general Averescu - fără nici un alt titlu. E un fel de girant responsabil al unui debitor de mai înainte discreditat. E un fel de a-și aduce aminte de o popularitate și d trecere abolită. E un fel de a face pe uitucul și a te considera, ca mai demult, răsfățatul umiliților.

Am dori să vorbim de conținutul manifestului. E un pustiu de idei în care te pierzi fără speranță de revenire.

Se polemizează, mai întâi, cu opoziția, afirmându-se constituționalitatea noului guvern, chemat la cârmă de „M. S. Regele, care a uzat de prerogativele sale regale".

Se știe că, printr-o comunicare făcută presei, guvernul a interzis orice discuție în privința constituționalității guvernului. Manifestul generalului Averescu e scos în acest punct din orice discuție.

O deosebită grijă are manifestul de a preciza „menținerea legislației liberale", cu mici modificări. Pe de o parte, asigurarea stăpânului

că opera sa va fi continuată. Pe de altă parte, prezentarea noilor lovituri liberale ca *modificări* aduse de guvern, din proprie inițiativă.

Se vorbește, apoi, de normalizarea vieții economice și punerea ei pe baze sănătoase. Dacă raportăm această frază la punctul din program care se referă la stabilizarea leului, ne aflăm în fața unei noi realizări vintiliste. Guvernul actual are însărcinarea să repare greșelile d-lui Vintilă Brătianu, având aerul că procedează împotriva d-lui Vintilă Brătianu. După ce acesta și-a asigurat alor săi și Băncii Naționale incalculabile avantaje pe temeiul farsei cu *revalorizarea* leului, interpușii averescani revin la soluția cuminte a *stabilizării*. Liberalii rămân cu foloasele smulse în virtutea făgăduielilor lor necinstite și cu avantajul de a trece generalului Averescu răspunderea definitivei deprecieri a monedei românești.

Restul manifestului e o lungă făgăduială, un sfâșietor apel la încrederea țării și la așteptare, și mai cu seamă, precise amenințări la adresa corpului electoral.

Nici o precizare despre alegeri, în afară de aceea că guvernul se va sili să obțină victoria prin ele și să justifice, ulterior, încrederea pe care are să i-o arate țara. Dar dacă soarta îi va fi potrivnică? Va trage generalul Averescu imediatele concluzii? Nici un cuvânt. Manifestul generalului Averescu amintește literatura politică a camaradului său Pangalos.

în programul de guvernământ se înscrie un punct important: revizuirea împroprietăririlor și chestiunea funcționarilor.

Aceste importante probleme merită o discuție largă.

Precizăm, în treacăt, privitor la funcționari: orice soluție care nu înseamnă revenirea la salariul-aur, e un simplu paliativ electoral menit să atragă guvernului voturile funcționarilor.

CAPITAL STRĂIN ȘI STABILIZARE

Trădare de patrie? Nu ne putem pronunța. O datorie patriotică ne obligă să așteptăm mai întâi sentința clubului liberal, supremă instanță în raporturile dintre cetățeni și țară... Și să o acceptăm apoi fară discuție și cu închinare, ca în fața lucrului judecat... E cu putință? Programul guvernului averescan a apărut în toate gazetele, și *Viitorul* nu

s-a rostit încă. Există, totuși, în acest program două intenții doveditoare de cea mai neagră erezie. Pentru asemenea intenții, orice minister poate fi excomunicat din sfânta biserică național-brătienistă și ars pe rug, fără cruțare. Știți ce ușor pot fi arși oamenii de paie. N-apuci să vezi flacăra și să pipăi cu privirea scrumul cald încă. în ciuda celor mai cumplite temeri, programul guvernului vorbește de refacerea țării cu ajutorul capitalului străin și de revenirea la normal prin stabilizare. Două îndrăzneli, două erezii, două blesteme, cari niciodată n-au putut fi proferate fără ca barba rară a d-lui Vintilă Brătianu să se încrețească și fără ca privirile lui piezișe să se încalece într-un strabism obscen de ură stupidă. Cum se face că maniacul întunecos al finanțelor românești, că meșterul Zgârie-Brânză, papagalisind fără încetare singurele sale două descântece băbești, n-a sărit să ne boscorodească iarăși cu „prin noi înșine" și „revalorizare"? Nu sunt doi ani de când împotriva unui tânăr șef al capitalului și al întreprinderii naționale, care s-a încumetat să vorbească publicului de capitalul străin și stabilizare, după un sistem limpede și original, fostul neputincios vistiernic a asmuțit o bandă de brute să-i înece, la nevoie, în sânge cuvântul. Se îngăduie, oare, astăzi unui guvern camuflat cea ce nu-i este iertat unui cuget calculator și luminos când este izolat? Se pennite unui „minister de continuitate" călcarea principiilor fundamentale ale dictaturii brătieniste? Sau și-a recunoscut d. Vintilă Brătianu greșelile? Despre asta ar fi un indiciu: raportul Băncii Naționale în care, imediat după prelungirea privilegiului, se mărturisește imposibilitatea revalorizării leului.

Nu știm încă nimic. Așteptăm deslușirile liberalilor. Nu putem crede nici că d. Vintilă pune pe alții să lingă unde a scuipat - expresia e a d-sale -, nici că d-sa urmărește, tot printr-alții, compromiterea unui remediu sigur, prin aplicarea lui tardivă.

Are însă guvernul un plan chibzuit de stabilizare? Are putința certă a unui împrumut considerabil? Cele două chestiuni sunt în inexorabilă legătură. De aceea, măsurile pe cari le anunță generalul Averescu par târzii și inutile. Fiindcă singura bază pentru un împrumut folositor ar fi fost concesionarea perimetrilor de petrol pe cari i-a jefuit d. Brătianu în beneficiul cointeresărilor liberale. Cutează guvernul acesta supravegheat să se atingă de ceea ce a fost furat? Se găsește în el un ministru care, în dispreţul realităților, să simuleze revolta, „să facă pe nebunul"? Nu putem crede. Paznicii sunt gata și cămașa de forță de-așijderea.

MANIFESTUL ȚĂRĂNIST

O pagină de revenire, o pagină de pocăință... Să recunoaștem că, după sfruntata rezolvare a crizei de guvem, fruntașii țărăniștilor s-au întors la o atitudine fermă, la o vorbire dârză. Au părăsit cu hotărâre calea pertractărilor. S-au retras din culoarele palatelor Buftea și Cotroceni, în care îi târâse, cu șoapte și gesturi de Grande de Spania improvizat, abilitatea greoaie a d-lui Stere. în ceasul suprem, d. Ion Mihalache avu și inspirația, care dă măsura caracterului său limpede și liniar, de a se împotrivi categoric unei colaborări cu averescanii. Iar după constituirea noului guvern, tot Ion Mihalache, printr-un răspicat refuz dat noilor oferte de campanie electorală ale naționalilor, grăbi descompunerea istoricului partid care de opt ani se împleticea prin treburile publice.

Manifestul Partidului Țărănesc constată astăzi o situație, precizează țelul unei lupte:

- de o parte, „Partidul Liberal, care vede echilibrul de stat în predominarea intereselor plutocrației bancare",
- de cealaltă, „Partidul Țărănesc, care vede echilibrul de stat în predominarea intereselor claselor producătoare și muncitoare"...

Recunoaștem în această declarație tot ideologia președintelui Partidului Țărănesc, abătut un timp de la ideile sale de trecătoare considerațiuni politicianiste. Așteptăm, deci, și acțiunea corespunzătoare acestei ideologii care a dat naștere acum șapte-opt ani unui mare partid. Ea reclamă, în primul rând, „lupta de clasă" și dacă, pe aceste vremuri de stupiditate mussoliniană, termenul ne sperie, atunci să ne resemnăm și cu „echilibrul de stat", cu condițiunea ca el să nu înlesnească nici un echivoc. Cum altfel am mai zări, fără iluzie optică, acel echilibru dintre plutocrația bancară și clasele producătoare? Prin ce minuni, prin ce parabole am îndupleca plutocrațiile să nu mai înțeleagă prin echilibru îndestularea lor și fiămânzirea „claselor"? Un simplu manifest, oricât de elocvent, nu are această putere de persuasiune. Nimic nu i-ar convinge pe liberali să renunțe la naționalizările și cointeresările realizate și consfințite prin votul tâlhărescului Parlament care ne-a dat, în derâdere, și o Constituție. Clasele producătoare nu pot sta în echilibru, în uța-uța, cu o asemenea legislație. Partidul Țărănesc are datoria de a le ralia în juru-i printr-o lozincă mai clară și mai actuală. Manifestul Țărănesc trebuie să înscrie, în locul „cumpenii vieții noastre politice în viitor", formula bărbătească și dreaptă a „anulării întregii legislații liberale" din ultimii ani. Căci pentru liberali o singură „cumpănă" există: cu picioarele-n sus!

PE NASUL DUCELUI

Un glonț, ca un cărăbuș, s-a abătut, bâzâind pe nasul d-lui Mussolini și l-a turtit.

Viața ducelui nu e însă în primejdie. Cu toată aversiunea pe care ne-o inspiră tipul său anacronic și uzat, îl felicităm sincer pentru asta. Moartea violentă ar fi răscumpărat sângele lui Matheotti. Și sângele unui martir nu se răscumpără atât de ieftin. Un sfârșit tragic, apoi, ar fi sustras figura de panoramă a Dictatorului de la ridicolul istoric care o paște.

Și pentru noi, prețuitori generoși ai umorului, și pentru contemporanii sătui de atâtea dezastre, și pentru posteritatea veselă care se prepară, acest.salt mortal al d-lui Mussolini în tragedie ar fi fost o dureroasă și aproape ireparabilă pierdere. Scriem „aproape", fiindcă împrejurările politice și sociale încurcate ne-au pregătit, în Europa, destule comedii mexicane, pentru ca dispariția lui Mussolini să nu lase un gol veșnic pe scena râsului continental. Numeroși Mussolini pândesc aplauzele și solicită hohotele noastre. Poftiți domnilor, poftiți: aici Averescu, aici Pangalos, aici Horthy, aici Primo de Rivera, toți în nobile atitudini umflate, de campioni internaționali, „lupte și greutăți"...

Umanitatea, deci, în privința d-lui Mussolini, e salvată: îl așteaptă o grabnică însănătoșire. în privința sărmanei Italii, ne-o spun telegramele: poporul fascist a obținut mână liberă să restabilească ordinea. însuși Ducele, cu nasul în gutapercă și tifon, a îndemnat mulțimea la cea mai patetică răzbunare. în definitiv, trebuie să fie dezagreabil să devie pe neașteptate cârn.

E o catastrofă politică pentru o carieră fotogenică de cărți poștale și busturi anticipate. E aspru, e insuportabil să schimbi profilul de medalie al idealului greco-roman, pe linia turcită a calmucului și a leprosului. E un pas îndărăt de la viață înspre moarte să ai în centrul figurii gaura de hârcă cu o anticipație de câteva zeci de ani. E o degradare geometrică să sacrifici unghiul facial egal cu un unghi drept, al rasei

ariene, pentru unghiul obtuz al antropoidului din Neandertahl. înțelegem şi împărtăşim disperarea furibundă a Ducelui ofensat în aristocraticul său cartilagiu.

Mai ales că o consolare, de natură a stârni cea mai formidabilă veselie, îl aşteaptă şi i se impune cu rigoarea şi fatalitatea legilor naturale. Chirurgia modernă, ştiința vremurilor, îi aduce augustului cârn această mântuire. Dictatorul napolitan va avea, în câteva săptămâni, un nas poate mai impecabil ca cel dinainte. D. Mussolini are chiar latitudinea să-i dicteze modificări după modelul nasului lui Bonaparte sau al lui Iulius Cezar.

Nasul acesta nu e confecționat nici din cauciuc, nici din abanos, nici din spermanțet, ci din piele şi carne prelevată din însăşi prisosurile fesiere ale Ducelui. Minunile chirurgiei permit şi ordonă transformarea unui gol de la obraz la buci şi viceversa. în cazul, din fericire comic, al şefului fascist, operația e de rigoare. Efigia sa dictatorială va fi restaurată în dauna grațiilor sale de călăreț. Şi de câte ori d. Mussolini va mai lua cuvântul să amenințe Europa, să-şi terorizeze, de jos şi de pe cal, adversarii, cineva se va găsi să-i strice efectul, cu o discretă aluzie la originile inavuabile ale noului său profil de Napoleon şi de Cezar.

STABILIZARE ŞI PRESCHIMBARE
(Declarațiile d-lui Garoflid)

Ministrul de Domenii a dat ziarului *Dimineața* câteva lămuriri în privința programului său personal şi al guvernului în genere. D. Garoflid aduce două soluții, oarecum practice, în chestiunile de resortul d-sale. Preconizează, în materie forestieră, arendarea obligatorie, în locul exproprierii. Proprietarii de munți vor fi obligați să arendeze obştiilor pădurile spre exploatare.

Arendarea, e drept, evită neînțelegerile, formalitățile şi emisiunea câtorva noi miliarde de rentă. E o soluție practică de moment. Dar e o nedreptate săvârşită în paguba locuitorului de la munte, exclus de la împroprietărire sub pretexte vremelnice.

D. Garoflid a rămas omul marilor proprietari. în regretul dispărutului latifundiar, d-sa încearcă salvarea marii proprietăți forestiere.

D. ministru de Domenii nu dă încă destule lămuriri despre exploatarea bălților. Anunță însă o măsură evident prielnică pescuitului şi pescarilor vânători: atribuirea deplină a dijmei.

în chestia financiară, d. Garoflid, urmând vederile d-lui Lapedatu, care urmează ideile nemărturisite ale d-lui Vintilă Brătianu, se pronunță, hotărât, pentru stabilizare şi capital străin. Nu e niciodată târziu sau deplasat să anunțăm că, pentru a fi propovăduit cel dintâi acest program, d. Aristide Blank a fost atacat de huliganii polițieneşti şi împiedicat de a vorbi. Şi încerci sentimentul întăritor al unei justiții imanente când un ministru interpus, al d-lui Vintilă Brătianu, proclamă solemn: „Stabilizarea nu este numai o măsură cuminte, dar e şi o măsură democratică... Până când nu vom avea o balanță comercială hotărât activă, nu ne putem gândi la stabilizare"... Şi când apropiem aceste fraze de textul aproape identic, dar publicat acum doi ani, al conferențiarului întrerupt şi lovit...

Nu vrem să intrăm nici în presupuneri, nici în amănunte tehnice. Dar ni se pare aproape obligatoriu, în materie de finanțe, ca stabilizarea de care se vorbeşte să fie urmată de o preschimbare, pe o scară anumită, a monedei stabilizate pe o monedă de aur. Şi teamă ni-i că justiția imanentă duce pe d. Vintilă Brătianu la Canossa. Că această preschimbare şi revenire la normal se va face, adică, tot după programul financiar împotriva căruia clubul liberal îşi dezlănțuise huliganii.

DE LA VINTILĂ CETIRE...

Omul simte nevoia de justificare a faptelor sale rele. Un slav se pocăieşte zgomotos, cu mătănii şi pumni în piept, în văzul lumii, pe prispa bisericii. Un latin preferă câteva argumente, bine construite, cu ajutorul cărora se convinge că a lucrat în acord cu cele mai curate intenții şi că nu putea proceda într-altfel de cum a procedat.

D. Vintilă Brătianu cedează acestei trebuințe sufleteşti. Articolul *După 8 ani* din *Viitorul* e scris la Mihăeşti, în singurătatea patriarhală şi în reculegerea deniilor. Constrâns de revizuirile nemiloase ale odihnei, fostul vistiernic îşi ticluieşte un examen de conştiință, pentru istorie. O istorie a românilor pentru clasa IV şi a VUI-a de liceu. Un capitol de manual clasic aprobat de onor-minister.

D. Brătianu proclamă că perioada postbelică a luat, pentru neamul românesc, sfârşit, cu guvernarea liberală încheiată. Vorbeşte de unificare ca de un fapt îndeplinit. De asanare financiară bugetară, economică, de normalizarea transporturilor, de restabilirea producţiei, ca de victorii evident repurtate. Tot ce era de săvârşit în noua Românie, guvernarea liberală pare să fi realizat prin miracolul programului şi al experienţei sale. Nu-i rămâne marelui partid decât să vegheze, din opoziţie, şi, la nevoie, să intervină ca marea operă să nu fie primejduită.

Dar preocuparea de căpetenie a d-lui Vintilă Brătianu e să stabilească incapacitatea partidelor noi. Străduinţa sa e să ne persuadeze că Partidul Liberal s-a dovedit instrumentul politic adaptat necesităţilor modeme... Câteva urzici pe mormântul Partidului Conservator. Câteva săgeţi otrăvite pentru guvernarea naţional-ţărănistă şi o zdravănă urecheală Partidului Poporului, căruia îi recunoaşte totuşi meritul de a fi restabilit ordinea internă... în felul acesta d. Vintilă Brătianu lichidează cu ceea ce pare a fi fost Revoluţia Română.

De fapt, istoria ultimilor opt ani e istoria *contrarevoluţiei* româneşti. E epoca de revenire a „oligarhiei" în treburile publice clin cari fusese izgonită. Prin intrigi abile şi prin utilizarea puterii executive, liberalii s-au reîntors, cu forţa, cu minciuna, cu frauda şi cu jaful, în viaţa politică şi la putere.

Am trăit opt ani de lovituri de stat. Şi d. Vintilă Brătianu are o singură dreptate, când afirmă incapacitatea partidelor noi. Dar nu dreptatea pe care ne-o prezintă dânsul. Ci incapacitatea de a se menţine poziţiile cucerite, neputinţa în faţa intrigii şi a uneltirii, necunoaşterea oamenilor, necunoaşterea maselor de cari dispunea - iată vina veritabilă a partidelor noi.

Astfel, guvernarea liberală n-a izbutit întru nimic. Crizele pe care se măguleşte a le fi rezolvit, s-au agravat, dimpotrivă, sub grija ei atotputernică. Toate înfrângerile şi înrăutăţirile de după război se datoresc liberalilor. Ei au pierdut Torontalul, au compromis chestia Basarabiei, au escamotat împro-prietărirea şi votul universal, au sleit finanţele, au ruinat valuta, au risipit creditul, au sabotat industria, au zăpăcit transporturile, au adus populaţia în sapă de lemn, au exasperat muncitorimea, minorităţile şi provinciile... Şi au stat şi rămân, totuşi, la putere!

ŢARA JANDARMULUI

D-nii Halippa şi Cazacliu au fost arestaţi de jandarmi în Basarabia şi reconduşi la Chişinău. Se zice că e teroarea electorală care începe timpuriu. Se mai zice că e la mijloc un abuz şi o răzbunare a prefectului de Soroca. Se pare că guvernul, pentru moment, reneagă această violenţă. Prefect şi jandarmi vor fi anchetaţi de către d. ministru de Interne.

Nu ne facem iluzii nici asupra anchetei, nici asupra mijloacelor cu ajutorul cărora guvernul actual se va strădui să obţină victoria în alegeri. Dar până la dezlănţuirea adevăratei urgii, remarcăm că se aruncă jandarmilor vina unei brutalităţi care precede programul şi ora oficială a fărădelegilor. Forţa jandarmilor şi situaţia lor supralegală este din ce în ce mai des invocată şi, prin aceasta, recunoscută. în cazul de la Soroca intervine un amănunt menit să lumineze şi să justifice excesul de zel, brutalitatea şi dispreţul de lege al jandarmilor. Şi anume faptul că prefect al oraşului a fost numit de curând faimosul colonel Stere, excomandantul Jandarmeriei şi asasinul descoperit al unei anchete dosite. Prezenţa bestialităţii sale într-un judeţ nu va fi contribuit cu puţin la furoarea abuzivă a jandarmeriei.

Arestarea şi escortarea d-lor Halippa şi Cazacliu nu e numai o ridicare pretimpurie a cortinei. Odiosul incident ne arată încă o dată satele şi oraşele Basarabiei, şi ale ţării întregi, pradă zbirilor înarmaţi şi gata la orice ilegalitate. El îndreptăţeşte punctul de program ţărănist şi muncitoresc care reclamă: desfiinţarea jandarmeriei. El exige, imperios, urgenta lui realizare.

DUPĂ EXCLUDEREA TAKIŞTILOR

Rezolvirii crizei de guvern i-a urmat criza Partidului Naţional. Ea trebuie să culmineze prin excluderea takiştilor şi în special a d-lui Stelian Popescu. Afirmaţiile noastre, în această privinţă, s-au adeverit. Nici ţărăniştii, nici partizanii d-lui lorga n-ar mai fi stat alături de un agent liberal şi de un grup de rămăşiţe politice mânuind sfoara tuturor

intrigilor, utilizând înlăuntrul partidului arma şantajului şi apoi ameninţarea, în sfârşit realizată, a defecţiunii.

Ce reprezentau takiştii în politica ţării? Ce aduceau ei în coaliţia democratică?

...Nimic, decât memoria unui fost ministru care, în lipsa unor calităţi neobişnuite, se zice că a avut darul sau abilitatea de a fi pentru partizanii săi un adevărat prieten....Nimic, decât pretenţii ridicule şi deprinderi răsuflate de cafenea oligarhică. Instinctul de conservare le-a dictat, ca mijloc de supravieţuire politică, să se grămădească în jurul unei foi de tiraj. Aşa cum au speculat, pe vremuri, autoritatea politicianistă a lui Take Ionescu, au ştiut astăzi să excite vanitatea unui burtă-verde de proprietar de gazetă şi exploatator al muncii oneste şi obscure a salariaţilor săi, cari, pe tăcute, îl dispreţuiesc. Şi cu toţii împreună s-au parazitat pe destinele Partidului Naţional, pe indeciziunea fricoasă şi buimacă a unui nerod politic: d-l Iuliu Maniu.

Liberalii au găsit un aliat slugarnic şi gata la orice, în această formaţiune de naufragiu. Şi au trebuit trădări repeţite şi sfruntate, au trebuit eşecuri şi surprinderi cari au dus până la cunoscutul şi recentul dezastru, pentru ca naţionalii să se dumirească şi să smulgă şefului lor, încremenit într-o stupoare clovnească, scoaterea garderobei defunctului, excluderea panopticului takist din partid.

Şi acum unde îi vor duce valurile?

încotro se îndreaptă *Universul,* vasul fantomă, încărcătura de cadavre, cu cei trei ciumaţi pe bord? La averescani? Va îngădui generalul Averescu şi acest ridicol, va suporta poetul Goga şi această pestilenţă? Ne îndoim. Totuşi, dacă vom asista şi la această tranzacţie, dacă guvernul are să se laude, peste câteva ceasuri, şi cu această grotescă întărire, marea cauză a salubrităţii politice va fi câştigat. Fără vrere şi ştiinţă, generalul Averescu îşi va fi răscumpărat o parte din marele său păcat de după război: acela de a fi permis intrarea în viaţa politică a transfugilor, a pocăiţilor de moment şi a năpârliţilor vremelnici din vechile partide. într-adevăr, prin poarta larg deschisă a Partidului Poporului, care trebuie să fie altceva decât ceea ce a fost, aventurierii postbelici au năvălit în treburile publice.

Iar astăzi, prin venirea sa la guvern, generalul Averescu îi adună, din nou, în jurul d-sale. Tot ce e corupt şi coruptibil, tot ce e venal şi de vânzare, se retrage din rândurile celor cari vor duce noua luptă. Cu

takiştii, încă o parte din trecutul cadaveric al partidelor istorice s-ar scurge pe canalele guvernului de tranzacţie.

Puroiul se colectează încet. Buboiul a crescut şi s-a rumenit.

Daţi-ne o flacără şi un ac!

NOTE PE TARABA SALONULUI OFICIAL

Nu ezitaţi între Târgul Moşilor şi Salonul Oficial. Asemănările sunt orbitoare şi esenţiale: varietate, surpriză, farsă, deşertăciune, gloată şi aristocraţie, surle, panglici pe nas, nuduri, monştri şi dobitoace. - Totuşi, faţă de sufocanta pretenţie de artă şi glorie cu toptanul, faţă de o anumită specifică indecenţă adăpostită cu titluri şi prestigii de juriu, estetică şi oficialitate, faţă de porcoasa tentativă de viol încercată asupra bunului său gust şi a libertăţii tale de spectator, dai îndărăt încă de pe pragul Salonului şi-i preferi panorama voioasă a Moşilor şi a saloanelor apropiate în care nudurile, în carne şi oase, iau atitudini adresate, de-a dreptul şi fără ipocrizie, emoţiei tale cele mai elementare.

Impresia pe care ţi-o impune vizitarea Salonului Oficial este, dacă ai stomac solid şi stăpânit, o adâncă ruşine. E atâta prostie şi sfruntare din partea "grosului" expozanţilor, pe de o parte - din partea juriului acceptator, pe de alta, atîta inconştienţă şi atâta josnică viclenie se denunţă de pe zidurile în cataplasme, că greaţa e tăiată, revolta depăşită şi descurajarea te escortează de-a lungul celor câteva macabre încăperi în cari s-a instalat morga şi cimitirul artei plastice.

Vina cea mare e desigur a juriului. Dezorientat, zăpăcit şi fără curaj, lipsit de orice directivă şi acoperit de un regulament absolutist care îi îngăduie să nu dea explicaţii, s-a condus doar de spiritul de concurenţă şi de interesele desfacerii produselor personale. De aceea, în primirea lucrărilor, instinctul de conservare a dictat. Unele spurcăciuni sunt îmbrăţişate şi afişate înadins: ele întreţin confuzia în public, ca publicul să ceară autorităţilor oficiale şi criticei cointeresate, opinia infailibilă. Ele mai sunt menite să salte prin contrast valoarea altor opere vecine, mai aproape de mediocritate şi de bunul gust mijlociu. Această bănuială se datoreşte în special atitudinei în juriu a pictorului Ressu.

Autorul faimoasei prin ridicul cortine a Teatrului Național se răzbună azi sprijinit pe guvern de vicisitudinile suferite din partea altui guvern. Despre d. Ressu se acreditează că reprezintă arta oficială sub ministerul Goga. D-sa aplică semenilor săi tratamentul pe care el însuşi l-a suportat din partea ministerului Take Ionescu. Mussolinian de data asta, d. Ressu încearcă să se puie la adăpostul flux-refluxului vremurilor politice.

în acest scop a trompetat pretutindeni o definiție a artei oficiale şi scut vajnic şi veşnic de-a lungul schimbărilor omeneşti. „Arta oficială - a proclamat textual d. Ressu - e ceea ce face toată lumea şi ceea ce pricepe şi prețuieşte toată lumea". D-l Ressu, grație campaniei abile de zvonuri şi insinuări cari-l prezintau ca investit de d. Goga cu puteri dictatoriale, a impus câtorva confrați recalcitranți din juriu gustul şi arta lui. Nu ştim întrucât d. Goga e vinovat de apucăturile intelectualizante ale nefericitului autor al cortinei. Ştim însă precis că numele d-sale a fost invocat formulă-magică pentru acoperirea câtorva scârnave procedee ale saloniştilor. Ne folosim de prilej pentru a scoate din cauză pe d. Nichifor Crainic surprins ca secretar general la o împărțeală de premii şi la un târg de mostre. Şi nu uităm a cere d-lui Ion Minulescu bărbăția şi îndrăzneala pe care o afectează, în scris, atât de bine. Riscă astfel să încapă în curând în criteriul şi definiția d-lui Ressu care şi le-a creat pe măsură şi numai pentru sine, bietul!

D-ra Cornelia Babic, o singură pânză de un lirism coloristic susținut. Desenul, oarecum viciat de intenția literară. Vervă însă, şi originalitate.

D-l Adam Bălțatu. Disimulează, sub pastă, defecte de desen.

D-l Marius Bunescu. Se relevă ca un colorist plin de finețǎ când exploatează mai amplu paleta *{Corăbii la Sulina).* Desenul n-ar trebui să lase pasul culorii. E cazul *Portretului.*

D-l M. Catargi. Vădeşte o vastă cultură picturală, un sigur şi puternic sentiment al culorii, de după viziunea cubistă. Desenul precizează, cu multă fermitate, compoziția. Acestor mari însuşiri le dorim o altă atitudine; neoclasicismul e un compromis, pe care vigoarea d-sale îl va disprețui în curând.

D-na Laura Cocea, un talent nerelevat, fireşte, de nici un premiu, deşi în anul acesta, ca şi anul trecut, afirmă calități indiscutabile: sensibilitate, nuanțare, sentiment, unitate, desen substanțial, culoare comunicativă.

D-l Constantinescu S. Desigur premiat, fiindcă [e] inexistent.

D-l H. Daniel. Inteligență în utlizarea mijloacelor picturale, aparențe inabile de un sigur efect sensibil. D-l Daniel îşi defrişează un drum promițător în surprize.

D-na Demetriade Bălăcescu. Desconsiderată de juriu: e plasată între două radiatoare, la spatele unor scaune. Motivul? Fantezie, curaj, lirism şi tinerețe.

D-l Dumitrescu Ştefan. *Castelul părăsit* e o pânză bine construită şi cald luminată. Nu putem aduce aceleaşi laude celorlalte lucrări expuse.

D-l Eder Hans. Premiat pentru a compromite expresionismul şi tendințele modeme în pictură. Afectează o viziune chinuită (Van Gogh), recurge la o tehnică de împrumut (Kokoschka), nu ştie desena - căci deformațiile nu înseamnă lipsă, ci surplus de mijloace desiriatrice - şi demonstrează inaptitudinea sa completă pentru modernism.

D-na Eleutheriade Micaela. Culoare complexă, armonioasă şi nouă: d-ra Eleutheriade e un talent încătuşat de subiect, față de care nu are destule libertăți.

D-l D. Ghiață. Ghiață!

D-na Olga Greceanu. Un tablou, dintre cele mai bune compoziții ale d-sale, .un zvelt moment decorativ.

D-na Nadia Bulighin. Pentru necunoscători compromite ideea cubistă. Lucrări de academie zgâriate cu geometrie.

D-l Petre Iorgulescu. Construcție bună, în *Peisaj mecanic.* Inegalitate şi fard.

D-l C. Isachie expune un pogon intitulat: *Le Frisson du Colier* sau visul unei cocote în zmeură.

D-l Moscu Alexandru. Premiat pentru o lucrare conştiincioasă de acelaşi juriu care premiază pe d-l Eder. Concepția juriului?

D-l Pallady Theodor. Laudele sunt de prisos față de acest rafinat gânditor în linie şi culoare.

D-l Phoebus Alexandru. Premiat. Se poate expune şi la „Julietta" .

D-l Popescu Vasile. Reale calități pe care le anihilează când se lasă influențat de Iorgulescu. în *Vedere pe chei* are forța unui vizionar, tuşa nervoasă şi vie, desenul logic.

D-l Popp Sabin. Peisajul *La Tețcani,* nepremiat, evident cea mai personală lucrare a d-sale. Intențiunile nemărturisite în naturile moarte şi în portret izbucnesc spre viață în acest "peisaj" unitar.

Atelier fotografic celebru.

D-ra Merica Râmniceanu. Din mai multe lucrări trimise, juriul i-a reținut domnișoarei Râmniceanu pe cea mai puțin reprezentativă.

D-l N. N. Tonitza. Se complace într-o formulă care a găsit prea mulți imitatori. E timpul ca d-l N. N. Tonitza să părăsească producția în serie și să facă saltul care să-i deruteze copiști. *Peisajul* d-sale e deschegat și inconsistent.

D-l Soroceanu Tache, premiat pentru un portret de stilizare mediocră, ilustrativă și antipicturală. în celelalte lucrări pastișează pe Tonitza.

D-l Troteanu Remus. Prototipul artei oficiale.

D-l Zamphiropol Dali. Contribuie cu entuziasm la banalizarea manierei Tonitza.

SCULPTURI:

D-l Baraski Const. Premiat pentru o Antinee în turtă dulce. Are și un Sfânt Gheorghe, nepremiat.

D-ra Theodora Cernat. Un cap și un basorelief: distanță imensă în concepție. Preferim independența și intensitatea cari se revelă în portret.

D-l Dimitriu Bârlad Ion. Gipsuri pentru vânzătorii ambulanți de Napoleoni, Beethoveni și papagali. Nu e premiat.

D-na Celina Emilian. Dovedește frumoasă cultură plastică, o tehnică și mai ales o concepție adâncită și puizată în operele lui Bourdelle.

D-l Oskar Han, câteva lucrări cunoscute despre cari s-a mai vorbit. Dușman profund, în sculptură, al tuturor intențiilor moderne.

D-na Elena Medrea. Nu lipsită de agrement. Lucrări, dintre cari cele nepremiate sunt, firește, superioare.

D-l Onofrei Mihail. Un pastiș premiat.

D-l Fr. Storck. în linia perfectului academism: construcție rece.

CAM TÂRZIU

D. ministru de Război a ordonat o anchetă în privința ofițerilor cari, însărcinați cu menținerea ordinei la localurile de vot, au intervenit în frământările politice și au comis abuzuri și ilegalități.

De asemenea, militarilor activi cari au primit posturi de prefecți le-a impus să aleagă între armată și administrația civilă. In felul acesta, oștirea urmează să fie retrasă din luptele politice.

N-avem, desigur, cuvinte să ne îndoim de sincera inițiativă a d-lui general Mircescu. De ce însă, ca ostaș încercat și ca om prevenit, d. general Mircescu n-a luat din vreme măsurile cari ar fi făcut inutilă ancheta de azi? De ce n-a împiedicat la timp pe ofițerii activi să primească delegații de prefectură și n-a zădărnicit întrebuințarea armatei în blocarea satelor, a gărilor și a localurilor de vot? A fost d. ministru de Război surprins în buna sa credință de întâmplările ulterioare? Fost-a d-sa înșelat, - și de cine anume? A ignorat cele ce se putea afla chiar și din gazete?

în sfârșit, nu noi vom face alte dificultăți d-lui ministru de Război, în momentul întârziat, în care d-sa pare a se învrăjbi cu restul guvernului. Salutăm deci acțiunea d-sale care, chiar acum, e de natură să restabilească acordul dintre d. general Mircescu și reputația sa de om al armatei, - dacă va fi dusă fără cruțare și cu energie până la capăt.

Termenul pe care d. ministru de Război și l-a acordat sieși expiră la 10 iunie.

DENUNȚURILE ANONIME

Un ordin al ministrului de Război „interzice cu desăvârșire a se mai da vreun curs denunțurilor anonime". Nu numai atât: ordinul prescrie măsuri pentru urmărirea și aflarea denunțătorilor. Ordinul privește și pe informatorii secreți cari vor fi poftiți să-și facă meseria în scris și sub proprie iscălitură. Cu chipul acesta, ministrul de Război speră să risipească „atmosfera de suspiciune" creată în armată, grație „sistemului nenorocit" al denunțurilor anonime și tinde să stârpească spiritul de intrigă și de răzbunare care întreține cea mai josnică dintre apucături.

Desigur, o instituție bazată pe ierarhie strictă și disciplină oarbă e mai curând prielnică unor asemenea procedee piezișe în revendicarea unui drept, în înlăturarea unui concurent, în realizarea unei vindicte sau a unui gând pizmaș pur și simplu. Răul trebuie să fi făcut ravagii, în oștire, dacă judecăm după intervenția categorică și aspră a ministrului de Război. Hotărât și fără reticențe, să aplaudăm, deci, o dispoziție care ia mișeliei și anonimatului cuvântul și-l dă numai celor cu răspundere și curaj. Și să-i dorim ministrului de Război, în această împrejurare, cât mai numeroși imitatori.

De răul despre care e vorba nu suferă, însă, numai oştirea. Suntem, din nefericire, în faţa unui obicei obştesc. El a culminat şi în timpul ocupaţiei inamice, când autorităţile germane îngrozite de grindina necontenită a denunţurilor anonime a luat împotriva lor măsuri analoge celor de azi. El a înflorit şi înfloreşte în răstimpurile de abuzuri şi împilare, de fraudă, impunitate şi cinism. El răscoleşte şi bântuie în toate instituţiile, din birourile somptuoase ale Capitalei până în cea mai mizeră cancelarie de sat sau de provincie. El poate fi câteodată un mijloc de investigaţie, alteori o armă de restabilire a unei umilinţi, - o ruşinoasă armă îngăduită celor asupriţi şi slabi. Dar foloasele ei accidentale nu pot fi puse în cumpănă cu ravagiile şi nenorocirile pe cari le provoacă.

Denunţul anonim rămâne un exerciţiu al laşităţii de jos şi de sus, deopotrivă, - un agent de anonimă conrupţie sufletească. Interzicerea lui, pretutindeni, poate lipsi diversele poliţii de un auxiliar arareori de folos, de cel mai multe ori derizoriu.

Dar obligă, în cele din urmă, la curaj şi răspundere, şi e în asta o binefacere către care trebuie să năzuim cu preţul oricăror întârzieri.

CU OCHII ÎNCHIŞI

Era vorba, pe ziua de 10 iunie, ca ofiţerii activi cari primise funcţiuni politice şi administrative să aleagă între noua lor carieră şi cea veche. Ministrul de Război pusese răspicat alternativa: între oştire şi politică! „Amestecat", - nu merge.

Am văzut, în această măsură a d-lui general Mircescu, o intenţie fermă de a retrage armata din luptele politice. Era vorba de o măsură tardivă. D. ministru de Război ar fi putut preveni amestecul ofiţerilor în treburile publice, fixându-le această alternativă în chiar momentul numirii lor ca prefecţi, inspectori administrativi şi pretori.

Intervenind, însă, abia după alegerile din 25 mai, d. ministru de Război a îndreptăţit întrebarea dacă nu cumva inexplicabila întârziere nu e decât o gentilă neglijenţă, un graţios serviciu, făcut cu ochii închişi, şi din repezeală, colegilor din guvern.

Totuşi, hotărârea d-lui ministru rămânea demnă de toată lauda şi aşteptam grabnica ei înfăptuire.

Au survenit, însă, discuţiile între guvern şi ministrul său de Război pe această iritantă chestie...

Şi atitudinea inflexibilă a marelui spătar îi câştigă toate sufragiile.

Iată, însă, că, în pofida tuturor ordinelor şi comunicatelor ministeriale, ofiţeri-prefecţi, inspectori administrativi şi pretori rămân neclintiţi la postul lor civil.

între timp, se apropie ziua de 23 iunie, data alegerilor senatoriale la comună şi judeţ. Nu încape îndoială: ofiţerii-politicieni vor juca în aceste împrejurări acelaşi rol neostăşesc în care au obţinut succesul şi aplauzele din 25 mai. Se vor amesteca din nou în politică şi vor străluci de o îndemânare pe care le-o dă o experienţă anterior consumată.

D-nul ministru de Război e avertizat. Nu mai poate nimeni invoca surpriza sau scăparea din vedere.

Ordinul d-lui general Mircescu trebuie, deci, bine îndeplinit imediat. Ofiţerii să aleagă fără tergiversări între prefecturi şi galoane. Orice zăbavă

înseamnă un ajutor conştient şi voit pe care ministrul de Război îl dă guvernului pentru alegerile din 23 iunie. Orice păsuire înseamnă împrumutarea ofiţerimii ca instrument electoral în mâinile guvernului.

D. general Mircescu a declarat că e contra acestui sistem. D. ministru de Război Mircescu nu va tolera, desigur, nici un echivoc, nici o subtilizare.

O CONDAMNARE LA MOARTE

La Consiliul de Război al Corpului II se judecă procesul d-lui colonel Marinescu, avocat, învinuit de a fi ultragiat pe d. comisar regal căpitan Banu. Un fapt divers, fără însemnătate şi care n-ar fi stârnit nici comentar, dacă la ascultarea martorilor dezbaterile n-ar fi luat o întorsătură neaşteptată. O întrebare a d-lui colonel Marinescu a introdus subit, în proces, figura unui maior comisar regal, în privinţa căruia atât pârâtul cât şi ultragiatul de astăzi, căzuţi pe *al doilea plan în propria lor cauză,* pronunţă cele mai grave acuzaţiuni.

Şi anume, d-nul comisar regal căpitan Popa confirmă d-lui colonel Marinescu-acuzatul că, într-o zi, la hotel *Boulevard,* d. maior

Cristea, cunoscutul comisar regal, şi-a exprimat dorinţa ca d. colonel Marinescu să fie suprimat. Această condamnare la moarte n-a fost executată, poate pentru că s-a opus un samsar, Severeanu, care a preconizat o pedeapsă mai blajină, însă mai perfidă: compromiterea colonelului Marinescu prin introducerea de bancnote false în buzunarul acestuia...

Băgaţi bine de seamă: e vorba de o depoziţie a unui comisar regal, în sarcina altui comisar regal, în faţa unui colonel prezident de Consiliu de Război şi a unui colonel-avocat care se înfăţişează pe de o parte ca acuzat, pe de alta ca acuzator.

Faptele relatate nu sunt dintr-o cronică sângeroasă din Evul Mediu, nici nu sunt extrase din scenariul unui film senzaţional, deşi întrunesc toate elementele cinematice necesare: intrigă, pasiuni vechi, figuri marţiale şi samsari veroşi. în sfârşit, nu suntem în măsură să aprofundam mai mult această tenebroasă afacere. Nu ştim nici dacă ne aflăm în faţa unui nou proces, pe care ar urma să-1 intenteze d. maior Cristea acuzatorilor săi.

Pe noi ne interesează un fapt, unul singur: că în România anului 1926, după zece ani de regim excepţional şi de justiţie extraordinară, un comisar regal poate discuta despre eventuala suprimare a unui colonel, indiferent din ce motive... Că practica îndelungată a abuzului, siguranţa impunităţii şi poate a recompensei, liberul câmp lăsat violenţei pe drumurile războiului sau pe malurile Nistrului, puterile discreţionare pe cari starea de asediu le încredinţează unor magistraţi marţiali faţă de mulţimile anonime înghesuite în cazemate, a putut face să încolţească în mintea unui comisar regal ideea năstruşnică de a stârpi un colonel, în plină Capitală...

Să fie adevărat?

Cuminte orânduială, iscusită prevedere a celor de sus şi care la fiecare nou scandal învie în amintirea cititorului fantastica poveste a unora dintre cei mai faimoşi procurori marţiali, a unora dintre cei mai ireductibili foşti păzitori ai pravilei de fier...

Minunată ordine excepţională, care a îngăduit câte unui îndrăzneţ mânjit cu aur şi sânge să urce culmile sociale până pe Dealul Văcăreştilor... Mântuitoare stare de asediu care dezlănţuie desfrâul ascuns până în scandaluri publice, menite să discrediteze, pe nedrept, o întreagă instituţie şi o categorie întreagă de cetăţeni.

ÎN JURUL MINISTRULUI DE FINANŢE

Nu trecem numai printr-o criză de autoritate, - cum susţinea, în opoziţie, d. Goga. Suntem, de-a binelea, în anarhie! Poporul, prin voturile exprimate, prin morţii de la Hunedoara, prin singurii săi aleşi autentici cari se abţin de la deschiderea Parlamentului, prin ziarele necontenit confiscate, printr-o atitudine acută de nemulţumire şi protest, se află în stare de rebeliune faţă de actualul guvern. în al doilea rând, guvernul însuşi, care se sleieşte în spasmodice izbucniri dictatoriale, conspiră, ca un comitet revoluţionar secret, împotriva guvernului invizibil, a guvernului tutelar şi autentic al d-lui Ion Brătianu.

Un aspect al acestei homerice lupte, între mulţimea fără nume şi eroii în armură, pe de o parte, şi între înşişi aceşti eroi şi divinităţile redutabile ale Olimpului liberal, pe de alta, ni-1 oferă polemica izbucnită între guvernul

Averescu şi supraguvernul Brătianu în chestia plafonului financiar.

- Să-1 spargem! îndeamnă, codindu-se, campionii acestei drastice formule.

-Profanare! exclamă d. Vintilă Brătianu, ameninţând, sacerdotal, cu fulgerele excomunicării.

Spectacolul are, pentru moment, o singură scenă, căci urmarea, după toate regulile tragediei, ar trebui să fie o acţiune imediată: „spargerea" plafonului sau răsturnarea guvernului, - şi părţile adverse se tem, deopotrivă, de un al treilea eventual câştigător, care aşteaptă.

în asemenea condiţiuni, ne întrebăm: unde-i autoritatea, ierarhia, ordinea? Cui să ne adresăm pentru rezolvirea imensei probleme care creşte, pe tăcute, în fiecare spic pe întinsul holdelor? Şi în această atât de precisă problemă a banilor şi a recoltei, cine anume e cel în măsură să judece şi să decidă?

Zilnic, d. Vintilă Brătianu polemizează, în felul ştiut, cu d. subsecretar Manoilescu şi cu d. Garoflid, ministrul de Domenii. Citim, de câteva zile, *interview-unle* şi replicile d-lui Garoflid în chestiunea financiară. Pe ziua de ieri,d. ministru de Domenii face chiar un apel la ţară, să sprijine, activ, politica financiară a guvernului.

Auzim, mereu, toate glasurile, numai cuvântul autorizat al d-lui Lapedatu, ministrul de Finanţe, nu-1 auzim. Nici un *interview* nu 1-a înregistrat, nici un oficios nu 1-a dat în vileag. Şi cum *îndreptarea* continuă şi va continua să fie văduvă de pana şi vorba d-lui Lapedatu,

vom căuta părerea d-sale în elogiile pasionate şi în apărarea caldă pe care i-o face, la răstimpuri, oficiosul d-lui Vintilă Brătianu, *Viitorul. Acolo* apare părerea d-lui ministru de Finanţe? Dacă nici asta nu e adevărat, atunci nu o vom mai căuta nicăiri...

D. Lapedatu corespunde cu rigurozitate formulei acestui guvern care e de paie şi stăruie într-însa. D. Lapedatu e un supus leal. D-nii Garoflid şi Manoilescu sunt nişte rebeli.

PARLAMENTELE ROMÂNIEI MARI

După 1918, partidele istorice au fost un moment scoase din viaţa politică.

Partidul Conservator se exclusese singur, prin dezbinare. Gruparea Marghiloman era osândită de evenimentele mondiale. Gruparea Take Ionescu, neînsemnată ca număr, căzuse sub acelaşi oprobriu, al acuzării de incapacitate şi nepregătire, ca şi Partidul Liberal. întreaga oligarhie, înlăturată şi sărăcită, asista la frământarea uriaşă pricinuită de trezirea maselor populare, răscolite şi luminate de incendiul vast al războiului, cuprinse de un neastâmpăr de viaţă plin de ameninţare, străbătute de pretutindeni de o chemare la conducerea propriilor lor destine.

Terorizată de avertismente formidabile, vechea conducere a României Mici scăpase armele din mâini şi, pentru a-şi feri zilele, îşi jertfi bunurile, fără luptă: vot universal şi expropriere. Apoi aşteaptă recunoştinţa. După victoria aliaţilor, liberalii sperau într-un neîntrerupt aplauz, de la un hotar nou la celălalt. România Mare trebuia să le revie ca o recompensă de drept. Dar se întâmplă tocmai dimpotrivă. Se schimbase ceva, în felul de a gândi şi simţi, la noi şi în lumea întreagă. Năzuinţi ciudate desemnau alcătuiri de partide neprevăzute, suflau în steagurile unor devize - până atunci aproape ignorate -, se întrupau în popularitatea câte unui personaj condamnat prin aceasta la greaua sarcină şi alternativă de a fi sau erou sau paiaţă.

Conducătorii Partidului Liberal au, faţă de ai lor, meritul de a fi adulmecat puţin din toate aceste adieri sau uraganuri. în învălmăşeala de forţe dezlănţuite la noi, s-au orientat cu repeziciune şi au procedat cu metodă şi continuitate. Istoria evenimentelor politice de după război se rezumă, astfel, la un singur lucru:

- excluderea, pe de o parte, a partidelor istorice din viaţa politică, graţie votului universal şi a nemulţumirii generale care a determinat noi curente şi partide;
- strădania tenace a „oligarhiei", a partidelor istorice, de a reveni la ordinea dulce dinaintea războiului şi a anihila efectele reformelor şi rezultatele lor politice, cu sprijinul puterii executive, al Regelui şi al armatei,

Primăvara şi creşterea apelor spărsese podul de gheaţă de peste fluviul adânc. O clipă sloiurile s-au unit şi au dansat, zăpăcite. Apoi o conspiraţie a pus la cale revenirea anormală a iernii, refacerea pojghiţei superficiale deasupra puterii valurilor. Un farmec nesănătos, o vrajă rea, un duh pervers a îngăduit acest fenomen vremelnic şi potrivnic legilor naturale.

Regimul decretelor-legi

După război, liberalii şi-au ales, din ustensilele aruncate Ia etuvă, ale lui Alex. Marghiloman, *decretul-lege.* Cu ajutorul decretului-lege ei luau măsuri de adaptare, creau dezechilibruri în favoarea lor, dar niciodată un abuz nu se dovedea îndestulător şi eficace. O nouă restricţie, o nouă ilegalitate venea să întărească pe cea dintâi. E drumul care duce de la dictatura deghizată la dictatura pe faţă, către care ne îndreptăm. Oligarhia a avut să lupte: cu popularitatea generalului Averescu (ţăranii demobilizaţi), cu partidul ridicat de o forţă subită şi de un curat prestigiu, al muncitorimii; cu partidul nou şi viguros al ţărăniştilor.

Liberalii au lovit, în primul rând, socialismul tăcând pe 13 Decembrie. Cu această ocazie, generalul Averescu a declarat: „asasinii lui Frimu trebuie pedepsiţi şi complicii lor scoşi din viaţa publică". Liberalii simţeau că nu e momentul pentru o lovitură de stat. în 1919, trebuiau să facă concesii spiritului democratic al lumii. în 1919, mai era o chestiune importantă: semnarea păcii cu pierderea Torontalului, care fusese pierdut de d. Ion Brătianu, dar care nu voia să îndeplinească, după această ispravă de fapt, formalitatea iscăliturii. Trebuia deci un guvern care să semneze şi un parlament care să ratifice. Altfel, Antanta ameninţa cu ruperea relaţiilor.

Marea surpriză

D. Ion Brătianu demisiona. După o încercare de a face un guvern Manolescu-Râmniceanu, se formă un guvern Văitoianu, cu un scop bine precizat: falsificarea şi violentarea alegerilor pentru a scoate din urne o majoritate liberală. Sprijinit pe Rege şi pe Marele Cartier General, şeful Partidului Liberal controla viaţa publică. Treburile mergeau strună. Se întâmplă însă un fapt neprevăzut: abţinerea Partidului Socialist şi a Partidului Poporului de la primele alegeri cu vot universal, făcute însă sub cenzură şi stare de asediu.

Generalul Văitoianu, de acord cu inspiratorii săi, menţinu urgia, dar renunţă, în parte, la fraudă. Partidul Liberal n-avea concurenţi: progresiştii d-lui Marghiloman, ţărăniştii şi câteva liste independente nu păreau a fi o ameninţare. Totuşi, ziua votului aduse marea surpriză a înfrângerii liberale. Zadarnic, în ultimele ore ale scrutinului, conducătorii operaţiunii electorale făcură să se anuleze **278.000** de voturi, adică **54** la sută din voturile exprimate. Dezastrul era desăvârşit. Un parlament tânăr şi bizar se întruni la Ateneu.

Vă amintiţi zilele Blocului Naţional şi ale guvernului acestui bloc cu ardelenii. Zilele în care îngâmfarea liberală trebuia să se plece şi îndârjirea dictatorială a d-lui Brătianu să se resemneze în faţa oratoriei strălucite a lui Marghiloman, care stabilea, în aplauzele Camerei, că „România Mare n-a ieşit din concepţia politică a şefului liberal". Din acest parlament făceau parte cinci socialişti, aleşi împotriva voinţei lor, şi cari, dimpreună cu gruparea listei *Clopotul* (Costaforu, Ion Teodorescu, dr. Lupu, N. Cocea etc), ocupau scaunele din stânga şi terorizau veleităţile de conducere ale Partidului Liberal.

In 1919, am avut primul parlament ieşit din alegeri dure dar nefalsîficate. Primul guvern, primul şi ultimul de formaţie parlamentară, căci imediat s-a revenit la sistemul guvernului care îşi face singur majorităţile. Guvem şi parlament cari au votat Unirea şi au semnat pacea sub *ultimatum-u* aliaţilor. E tot ceea ce i-a permis Partidul Liberal şi anexa militară a acestuia, Marele Cartier, care se amesteca până într-atâtea în afacerile politice, încât polemiza cu membrii guvernului şi obliga pe ministrul Aurel Vlad la retractări oficiale.

Guvernul ardelenesc al Blocului Naţional, în care au intrat Vaida, Mihalache şi Lupu, a mai vrut să realizeze un împrumut (şi l-ar fi realizat), să încheie pacea cu Sovietele obţinând recunoaşterea

Basarabiei, în schimbul unei recunoaşteri *de jure,* să ridice starea de asediu şi cenzura. A fost însă împiedicat. Toate aceste necesităţi naţionale şi democratice au rămas de atunci şi până azi în stare de deziderat. Ele apasă destinele României şi liniştea ei. Cei ce au zădărnicit prosteşte orice pas înainte în această direcţie, n-au înfăptuit, prin ei înşişi, nimic. în schimb, problemele s-au agravat.

Parlamentul Averescu

Regele chemă pe generalul Averescu. Popularitatea acestuia trebuia satisfăcută la timp şi, apoi, uzată. Cam în preajma acestui eveniment, d. Octavian Goga, „soldat credincios al Partidului Naţional", se înscrie membru şi ministru al Ligii Poporului. Noile alegeri din 1920 au marcat o întrebuinţare intensă a fraudei şi a baionetei în campania electorală. Candidaţii opoziţiei au fost în diferite rânduri arestaţi. Din alegeri au ieşit înfrânţi tot liberalii. Opoziţia ardeleană, ţărănistă şi iorghistă obţinea vreo sută douăzeci de locuri.

Partidul Poporului ar fi lucrat poate în sensul bunelor intenţii democratice ale generalului Averescu, dacă acesta n-ar fi căzut sub influenţa conservatorilor, găzduiţi, cu imprudenţă, în minister şi în club. Take Ionescu era colaboratorul clandestin al d-lui Brătianu pentru restabilirea oligarhiei. Liberalii au reuşit, conservatorii nu. Explicaţia: cei dintâi erau îmbogăţiţi de război, ceilalţi săraciţi de război.

Laolaltă au înăsprit relaţiile cu Rusia, au agravat situaţia financiară, au obligat pe generalul Averescu să facă ceea ce nu s-ar fi încumetat în ruptul capului liberalii: să distrugă Partidul Socialist. Popularitatea, de atunci, a generalului Averescu a permis acestuia să scoată pe muncitori din viaţa politică. Popularitatea generalului Averescu a dezorientat masele, grupându-le după raţiuni sentimentale.

O popularitate se exploatează sau de cel care o are, sau de alţii. Şi totdeauna treburile merg repede, căci sentimentalismul specializat asupra unui singur obiect adorat oboseşte. Din acest punct de vedere, un neajuns real stă în alianţa care durează, vrând-nevrând, a naţionalilor cu ţărăniştii. Voturile alegătorilor constrâng să conlucreze două partide diferite ca structură şi programe. E unirea, desigur, a două forţe, dar nu e unirea a două voinţe pentru acelaşi ideal.

E o tranziție, în bine, de la popularitatea perimată a unei singure persoane, la popularitatea durabilă a două partide, cari nu sunt însă făcute să conlucreze. E o situație care se va limpezi când muncitorii manuali și intelectuali și mica burghezie a orașelor își va relua locul în viața politică. Țăranii, muncitorii și capitaliștii, cu clientela lor, se vor grupa, atunci, în trei partide corespunzând perfect celor trei clase bine definite și conlucrătoare.

Dictatura
Dictatura liberală

în parlamentul și guvernul d-lui general Averescu au condus conservatorii și takiștii.

Partidul Socialist era destrămat. Popularitatea generalului - o amintire, poate veselă. *Nici o primejdie în calea dictaturii liberale.* încă o manevră: guvern Take Ionescu și în 1922 avem dizolvarea și alegerile sub d. Ionel Brătianu.

Alegerile liberale au o caracteristică și o originalitate: *noapteafurtului urnelor.* Oficial și din ordin, se săvârșește, cu complicitatea primarilor și a jandarmilor, organizați în corp special de falsuri electorale, furtul voturilor. Apoi, liniștit ca în codru, Parlamentul-constituantă procedă la modificarea Constituției, naționalizarea subsolului, și la comercializări, ocrotit de noul regulament al Camerei, pe care și l-a făurit.

Opoziția Unită proclamă la Cluj, la București și în Cameră, nulitatea lucrărilor Constituantei liberale. Ceea ce nu-i împiedică pe liberali, la capătul a patru ani de ospețe, să restrângă votul universal într-o *proporție calculată pe viitoarea lor impopularitate.*

Parlamentul dictaturii de astăzi

Dar, repet, asemenea măsuri sunt totdeauna insuficiente și aproape imediat depășite. Dovada o aveți în alegerile din 1926 ale d-lui Octavian Goga. Legea zestrei electorale pentru partidul care obține 40 la sută nu i-a folosit la nimic. Lipsit de noaptea furtului urnelor, a recurs la izolarea satelor, la focuri de pușcă și arestări în masă. Totuși n-a obținut acele mizere patruzeci de procente decât cu ajutorul celor 400.000 voturi minoritare, umil solicitate.

Parlamentul său se deschide azi, în prezența Regelui și a partizanilor puterii executive în contra sufragiului universal. Oligarhia a mai izbutit prin teroare și fraudă, și legi reacționare, să mai stoarcă un parlament. Ce mijloace și ce măsuri vor asigura încă un asemenea rezultat guvernului oligarhic de mâine?

Căci știm din experiență că procedările și deciziile menite să escamoteze votul, salvând totuși aparențele, devin imediat inutilizabile. Legea electorală, de-abia eficace azi, nu mai are nici o valoare mâine. Țara, ca un organism, se adaptează, și efortul ei trebuie combătut printr-o nouă restricție. Până când? Istoria parlamentelor și a alegerilor de după război ne spune că oligarhia va trebui să se resemneze la dictatura pe față sau la o renunțare imediată. Setea de viață nu se stinge nici la muribunzi. Ei preferă, morții grabnice, agonia prelungită.

PRIMA ȘEDINȚĂ A CAMEREI
Primele focuri

întâlnirea opoziției naționale cu majoritățile n-a fost, cum se așteptau unii, o izbucnire războinică. Sub ochii proaspeți ai băncii ministeriale pe care se înghesuie în număr îngrijorător, secretarii și subsecretarii de stat, taberile se ating, evoluează, pașnic, în căutarea și fixarea locurilor. Ivirea neprevăzută a unui grup cuzist în Parlament turbură ordinea stabilită plasării aleșilor națiunii.

„Ligiștii" se instalează în centru, între averescani și liberali, cu d. Zelea în cămașă, drept steag. Liberalii păstrează o rezervă aristocrată. D-nii I. G. Duca și Vintilă Brătianu sunt angajați într-o discuție radioasă. Spectacolul ieșit din alegerile prezidate de d. Goga îi desfată și îi umple de o cugetare tonică: „toate sunt trecătoare, toate sunt efemere; singuri noi, liberalii, suntem veșnici".

Țărăniștii și naționalii și-au așezat tabăra, după obicei, în stânga incintei. Șefii Partidului Național lipsesc. D-nii Iorga și Maniu au găsit cu cale să nu vie încă... Sunt de față însă d-nii Vaida, Popovici, Aurel Vlad, iar țărăniștii se strâng în jurul dr-ului Lupu, ca boabele de fier pe un electromagnet.

Rumoarea unei mulțimi liniștite, în așteptare. Cu experiența anilor de parlamentarism neîntrerupt, grupul Opoziției Unite adastă

momentul prielnic atacului. El nu va sosi astăzi. Iar majoritățile anonime sunt prea emoționate de acest debut și poate încă paralizate de conștiința fraudei care le-a adus aici. Foarte curând vor căpăta cinismul și brutalitatea necesară unei perfecte legislațiuni. Pentru moment, vizitează secțiile, se minunează în fața bufetului ca în fața unei mașini infernale sau a unui ideal, în fine, atins.

Și când, peste câteva clipe, d. Meissner, președinte de vârstă, se aventurează într-o cuvântare imprudentă, în care vorbește de „Parlamentul ieșit din exprimarea voinței naționale", această majoritate amorfa nu va ști să-și susție președintele.

D. M. Popovici l-a întrerupt și țintuit cu o apostrofa: „Majorități ieșite din trădare și asasinat!".

Președintele, bătrân și tremurător, emite câteva cuvinte neînțelese. Majoritatea compactă și anonimă protestează amorf, fără țintă, consternată și buimăcită. Inferioritatea parlamentară și lipsa de personalitate a acestei mulțimi cu mandat de la jandarmi, e manifestă și stângăciile ei se vor adăoga slăbiciunii originare a guvernului.

Când d. Mirto relevă dezacordul dintre legea electorală și regulamentul Camerei, mamelucii vociferau împărțiți în păreri deosebite. „Fripturistul" Apăteanu, fost țărănist, și eminența sa cenușie, d. Tilică Ioanid, dădeau semnalul protestărilor violente, pe când ministrul P. Negulescu recunoștea, de pe banca ministerială, justețea observațiilor d-lui Mirto.

între timp, d-nii dr. Lupu și Vaida se întrețin din inimă cu d. Goga.

...Prima întâlnire a taberilor parlamentare ne întărește credința că cei șaptezeci de deputați ai Opoziției Unite, aleși autentici și încercați ai votului universal, vor conduce dezbaterile și vor mânui majoritățile, lipsite de experiență și de șefi, ca pe un trib pueril din pădurile Oceaniei.

ȘEDINȚA CAMEREI DE DUMINICĂ DIMINEAȚA
Protestele Partidelor Liberal și Național împotriva abuzurilor electorale

D. I. G. Duca are cuvântul. Se face o tăcere precedată de freamătul uscat al băncilor: adunarea își caută în stal poziția cea mai confortabilă pentru o ascultare atentă. Până în acest moment, grupurile se

ignoraseră cu urbanitate. Doar veteranii Parlamentului, liderii diferitelor convingeri, pe deasupra intereselor de partid, convorbiseră, la întâmplare, în incintă.

D-nii Eugen Goga și Madgearu își surâdeau într-un dialog care îi legăna ca un voiaj înspre Citera. Mai departe, iată un mic sobor de liberali, naționali și țărăniști, ca o exhibiție de campioni la intrarea circului înainte de începerea luptelor. Echipe de fraternizare? Armistițiu pentru îngroparea morților? Timpul ne va îngădui să controlăm aceste impresii. Clopotul însă a sunat și deasupra minutului mut care cade în încăpere, silueta altădată uscățivă, astăzi discret rotungită de liniștirea anilor și de împlinirea ambițiilor, tipul anglo-saxon al d-lui I. G. Duca, se impune adunării.

Partidul Liberal își spune cuvântul despre alegeri.

De la primele fraze, cari n-au apucat încă să spună nimic, majoritatea tresare de o presimțire de luptă. E declarația de război a Partidului Liberal. Oratorul vorbește pe deasupra paginilor citite. Articulează cu o elegantă deprindere, dar și cu un iscusit cinism. Partidul, în numele căruia vorbește, e indignat și uluit de modul cum s-au făcut alegerile! Ele constituie un sistem fără precedent în istoria politică a țării! D. I. G. Duca debitează toate acestea cu o inocență de ingenuă, cu o calmă sfruntare de *debater* încercat.

Adunarea hohotește, chiuie desfătată, saltă de o impertinentă complicitate cu port-cuvântul predecesorilor.

- „Ia te uită cine vorbește!" exclamă d. Oroveanu. „întreabă-**1** pe generalul Văitoianu", se aude o voce, „cum se făceau alegerile sub dv.! Slăbește-ne cu morala! N-aveți autoritate!"

Oratorul însă nu-și pierde cumpătul și continuă să arunce, ca un jucător de tenis, acuzări precise în obrazul adunării: "...ofițeri activi în prefecturi, armata în alegeri"...

- „Ca și sub d-voastră", sosește prompt replica.
- „E începutul anarhiei în stat..."
- „Ha, ha, ha!" se zguduie majoritățile înveselite.

Deodată, vocea oratorului domină tumultul cu o amenințare. Se aude doar un crâmpei: „îndrăznelile inadmisibile ale iridentei"... Un ropot de aplauze pe toate băncile.

în scaunul său de ministru, d. Goga strălucește de o paloare trecătoare. A înțeles. D. Duca pogoară, în aplauzele debile ale grupului liberal.

O figură vânătă şi ascuţită îi ia locul. E o pasăre de noapte? Un glas strident porneşte să cobească.

D. A. C. Cuza loveşte îndesat în toate părţile.

Are sarcina uşoară de a răpune şi guvernul şi opoziţia liberală: „Sunt împotriva dezordinelor pe cari le comit toate partidele când deţin puterea!" Frază aplaudată şi de naţionali şi de ţărănişti. Până a o fi rostit, d. A. C. Cuza reuşeşte să se facă aclamat şi de majorităţi, cărora le dă iluzia că le este aliat împotriva liberalilor, şi de liberali când îi sprijină o clipă în contra averescanilor.

Tragere pe sfoară urmată de o apostrofă:

-„Liberali sunteţi astăzi de-abia 14 inşi; ieri eraţi majoritatea! Iar averescani eraţi, ieri, şase deputaţi; astăzi sunteţi toată ţara! Cum vine asta?"

Camera, surprinsă, face haz şi aplaudă...

încolţit a fost d. Citta Davila, în povestirea ororilor din Vlaşca. De câte ori i se vorbeşte de o arestare, o schingiuire, o ilegalitate, Camera majoritară râde băieţeşte, ca de nişte isprăvi nevinovate ale unor copii teribili: jandarmii. Dar cerbicia semeaţă a oratorului întărâtă majorităţile. Voci răguşesc, răcnete preistorice se zvârcolesc ca şerpii scăpaţi din lada menajeriei. în fine, toate aceste sunete se învălmăşesc, se zbat, se organizează, şi, peste isonul unui urlet continuu, ţâşneşte insulta: „Ciocoiule! Jos Ciocoiul!" ceea ce nu tulbură ţinuta impecabilă a luptătorului.

Calmul primelor ceasuri de parlamentarism e pierdut. Enervarea se va rezolvi în explozii. Ivirea dr.-ului Lupu la tribună e năframa roşie agitată în arena reprezentanţilor naţiunii. E un bici care sfârâie şi se împleteşte cu câte şapte parafe pe spinările aleşilor jandarmeriei electorale. E un semnal care le sună deşteptarea şi umilinţa. Camera geme, horcăie, gâfâie, încleştată în ură.

Exasperant, oratorul îşi face un proiectil din fiecare cuvânt izbit cu ferocitate pe o figură ministerială, sau pe masa frământată a majorităţilor.

Şi sub această crudă îmboldire, Parlamentul d-lui general Averescu părăseşte vocabularul inutil... Şi un refren unic naşte din ură şi umilinţă:

„A-ă-ă-ă-ă-ă-ă.
î-î-î-î-î-î-î.
Ho-ho-ho-ho-ho-ho!"

Poate vibraţiile invizibile ale cupolei, încinse, de zinc, de peste aşezământul Adunării, ori poate numai întrecerile guturale din şedinţa de ieri au lipsit de orice vlagă sfatul deputaţilor în după-amiaza somnolentă de iunie.

E zăduf. Alesul naţiunii se simte mai bine la bufet decât în dezbateri. Grija sa de căpetenie e să-şi improvizeze mai degrabă un evantai decât un discurs şi să-şi zvânte chelia sau ceafa cu o batistă. Din această mulţime toropită, pornesc totuşi strigăte, interjecţii, articulaţii neîntrerupte, o rumoare asurzitoare dar inexpresivă, asemenea behăitului intermitent al unei turme în trecere.

E felul de a se apăra al majorităţii. „Bobocii" - denumirea e a dr.-ului Lupu-îşi justifică existenţa, fac parlamentarism. La tribună e d. Madgearu, care, cu ştiuta-i vehemenţă, povesteşte faimoasele alegeri din Tighina. Fraude, bătăi, arestări, banditisme, precis dovedite şi reînviate în mintea ascultătorilor cu o susţinută şi continuă indignare.

D. Madgearu nu oboseşte, nu pierde răsuflul, nu scoboară tonul, nu renunţă la accentele sale, cari seamănă a neregulate lovituri de târnăcop în edificiul de minciuni al actualei legislaturi. E un orator care îţi prinde atenţia şi-ţi împlântă într-însa argumentele sale. Nu încălzeşte, nu ridică, dar convinge.

Adunarea se zbate să scape de cazna evocărilor neplăcute. Recurge la sistemul suveran al vocalizelor: A-e-i-o-u-ă-â, cu prelungiri, combinaţii mai mult sau mai puţin muzicale şi variante foarte limitate ca număr.

D. dr. Bardescu întrerupe repetat şi violent, cu toată vârsta-i senatorială.

D. ministru Goga ia cuvântul să se disculpe. Apărare penibilă, care aruncă toată vina desfrâului electoral pe prefecţi, jandarmi şi pretori, şi mai ales pe moravurile electorale stăpâne pe ţară înainte de guvernarea d-sale. Dacă această rubrică nu s-ar deosebi, întrucâtva, de o cronică teatrală, am spune că d. ministru de Interne n-a fost nici în rol, nici în voce. L-a susţinut însă o clacă zeloasă de ucenici în ale mameluciei. Aşteptăm, pe altădată, marele discurs al micului dictator.

Cu desăvârşire turtit a fost, în acest duel, d. ministru de Justiţie Cudalbu. D. Madgearu l-a învinuit că într-una din secţiile de vot a prezidat un magistrat destituit pentru luare de mită, de Mârzescu, dar

reintegrat în scopuri electorale de d. Cudalbu, care l-a destituit acum din nou, după întrebuințare.

D. ministru Cudalbu a vrut să protesteze cumplit şi zdrobitor. Faptul însă, dovedit şi susținut de d. Madgearu, îl înăbuşea ca un căluş şi firea sa de om cinstit şovăi. Gestul care vroia să reprime leşină pe pupitru, glasul care încercă să înfiereze bâigui câteva silabe şi capul de Frantz Iosef încă june, al ministrului, se coloră ca şi cum blonda excelență ar fi îngurgitat câteva şnapsuri... Şi Adunarea persevera într-un strigăt plictisit.

A mai vorbit d. Borcea. E un colos, o plăsmuire de paranteze uriaşe, în care zace o voce formidabilă. D. Borcea vorbeşte atât de tare, că nu se mai aude nimic. Nu mai aude, desigur, nici d-sa. Dacă cei două sute de averescani cearcă să-l întrerupă, d. Borcea cu un uşor *rinforzando* îi acoperă. îmi amintea de glasul „buhaiului" în Crăciunul copilăriei.

D. Borcea denunță aceleaşi fărădelegi şi mizerii. Un anume Beraru îl insultă: „- Eşti un dobitoc!" şi întreaga majoritate aplaudă! Şi validările merg strună.

EXPLICAȚIUNI ŞI SCUZE...

Procesiunea la mormântul lui Eminescu n-a reuşit. Nici trei sute de oameni n-au luat parte la ceremonie. Tineretul care se înghesuie la o „gală de box", mahalalele cari înfundă grădinile de vară, elitele cari dau buzna la meciurile de tenis, oraşul întreg care se-năbuşâ, voluntar, la toiul Moşilor, a zădărnicit, prin absență, apoteoza ce se pregătise. Nu trebuie, totuşi, să dăm interpretări tragice şi concludente acestui fapt. Să nu învinuim nici comitetul, nici mai ales gloria poetului, nici chiar ignoranța şi nepăsarea publicului. Fireşte, o invitație la tombolă şi jaz ar fi avut mai mult succes.

în schimb, procesiunea la mormântul lui Eminescu ar fi putut atrage, cel puțin, prin noutatea ei. (Asemenea solemnități sunt încă, la noi, o noutate.) Dar nereuşita nu se poate atribui decât felului original în care contimporanii noştri îşi înțeleg datoria. Şi de aceea, împotriva celor ce fac recensământul cortegiului de duminică şi văd în puținătatea acestuia semnul de întuneric al timpului, noi stăruim a crede că în toate inimile acestui oraş pâlpâie o luminiță întru memoria lui Eminescu. De aici, însă, până la procesiune, adică până la întâlnirea matinală, în ziua de huzur a duminicii, într-un parc periferic, cu perspectiva inevitabilă a unui alai pe jos, prin căldură şi un praf, până la cimitirul depărtat în arşiță şi până la discursurile greu de calculat în lungimea şi calitatea lor, povestea pentru bucureştean se schimbă. Şi fiecare din noi, fără să altereze, desigur, cât de cât puritatea sentimentului şi memoria recunoscătoare pe care o păstrează unui sfânt al cuvântului, ne-am zis, desigur, că se vor găsi destui participanți, mai puțin egoişti, mai puțin dificili decât noi înşine. Am socotit, fiecare în parte, că va fi atâta mulțime la procesiune, încât absența modestei noastre pietăți nu va fi observată. Am crezut cu toții în zelul aproapelui care avea să alcătuiască o măreață manifestație unanimă. Şi iată cum cei nici trei sute de participanți ai procesiunii au reprezentat, prin delegație, Capitala întreagă, națiunea solidară...

E felul nostru de a ne manifesta în toate împrejurările: în chestiile de bir, ca şi în cele profesionale, ca şi în alegerile de primari şi deputați. *Intenția* însă, buna intenție rămâne.

CAMERA DEZBATE VALIDĂRILE

Pentru d. Citta Davila, eleganța e un neajuns. Vorbitor sobru, inventator de formule lapidare şi de replici tranşante, mândru şi cavaler, fără lirism, fără fluiditate, n-ar trebui să adaoge acestor însuşiri eleganța ca notă distinctivă.

D. Citta Davila e un cumul de splendori. E prea şlefuit pentru un Parlament în care majoritățile anonime vor pune guvernul în situația de a le interzice, sub aspră pedeapsă, întrebuințarea cuvântului articulat.

La tribună, d. Davila are uneori atitudini de îmblânzitor. îi lipsesc costumul, care l-ar prinde de minune, şi gârbaciul. Prestanța sa le înlocuieşte. Dimpreună cu tribuna, luată ca soclu, d. Citta Davila formează un ansamblu statuar dispreţuitor, la picioarele căruia se frământă o gloată agresivă şi fricoasă.

- Ciocoiule!

Dar am impresia că nimeni nu s-ar încumeta să-i arunce mănuşa.

D. Citta Davila vorbeşte despre alegerile din Râmnicul-Sărat. Din ce în ce se vădeşte că nivelul Camerei nu e nici la înălţimea unei şcoli de adulţi. Un argument, o frază mai distinsă, o întărâtă. Toată incinta e un hăuit neîncetat, o rumoare gata să se precizeze în zbierat, să se umfle în tumulturi inepte la cea mai mică primejdie. Câteodată un cuvânt straniu o înveseleşte ca o paiaţerie. Am auzit pe unii majoritari hohotind nebuneşte la auzul cuvântului „echimoză". - Ce-o fi asta? Un *leader* al majorităţii - sunt de aceştia - s-a scandalizat la tribună la auzul unei elementare expresii latineşti. Era chiar deputatul care încerca să răspundă d-lui Davila. Avea misiunea să nimicească acuzarea şi avea ambiţia să se producă oratoriceşte. Majorităţile având nevoie de o promptă reabilitare intelectuală, s-a dat cuvântul unui negustor de banalităţi şi locuri comune. Oratorul e un om pătrat, un cap uriaş pe un trunchi îndesat. Oratoria sa circulă între „Dacia", cluburile de provincie şi judecătoria de ocol, unde mai sunt toleraţi „apărătorii" cu diplomă de Târgovişte. Dar apărarea sa a servit noi argumente opoziţiei şi o confirmare aproape deplină a spuselor d-lui Davila. Bineînţeles că peripeţiile *leader-ului* averescan la tribună au prilejuit şi crize de unanim râset, un *lachb-ampf* căruia nu i-au rezistat nici liberalii. D. Vintilă Brătianu, el însuşi, a hohotit, ruşinos, în batistă.. .Deputatul care s-a produs, şi-a terminat cuvântarea cu o critică literară, favorabilă, asupra poeziei d-lui Goga. A fost un tremolo ditirambic, o exaltare sublimă: - „Poezia d-lui Goga ...catehism naţional... (Bravo! Uraaa!), evanghelie (Uraaa!), închinare (delir de urale şi aplauze), capodoperă. .." Suntem încredinţaţi că d. Octavian Goga a trăit clipe sinistre de jenă şi umilinţă. Lauda exagerată şi vulgară, se vede bine, nu i-a priit deloc.

VALIDĂRI ŞI SCANDAL LA CAMERĂ
Drepturile presei au fost pe larg dezbătute

Adunarea se dezbăra de d. Zelea Codreanu cu strigătul: La vot! care sună ca un oftat de uşurare. Deputatul Ligii creştine vorbeşte rar şi răspicat, cu o simplitate adesea excesivă, cu vehemente bruşte, de

' **Lachkramph (germ.) = râs spasmodic, isteric.**

primitiv, cu izbucniri, când e întrerupt, răguşite şi barbare. Menajul, care nici în campania electorală nu şi-a avut deplina lună de miere, menajul Ligei şi al guvernului a fost spulberat. De aceea, pesemne, d. A. C. Cuza ia cuvântul, în două rânduri, pentru a servi consolări indirecte majoritarilor în restrişte amoroasă. De aceea, d. A. C. Cuza aduce în Parlament conflictul dintre guvern şi presă, pe care o acuză de falsuri în relatarea dezbaterilor. Iată-1 la tribună, întunecos şi augural. D. Octavian Goga se apleacă peste banca ministerială să-1 asculte şi aţintirea sa, care dă o importanţă anticipată celor ce se vor auzi, e imitată de majoritatea întreagă. D. A. C. Cuza dă glas învinuirii de falsificare a discuţiilor parlamentare. Urlet de satisfacţie pe băncile majoritare.

Invalizii gândirii şi estropiaţii talentului se uşurează, într-un lung răcnet nearticulat, de vechea lor ură încontra slovei tipărite. D. Cuza, însă, e şovăielnic în ceea ce a vrut să fie un rechizitoriu. Nu poate afirma decât că presa a găsit detestabil un discurs, majoritar, pe care d-sa îl proclamă excelent! (Se vede însă bine că profesorul nu crede ceea ce spune.) Recunoaşte, apoi, că nu e vorba de falsuri, ci de ignorarea voită a numelui deputaţilor şi miniştrilor majoritari. D. A. C. Cuza n-a făcut decât să exprime şi să denunţe teama de tăcere a guvernului şi a parlamentului.

Cere să se dea presei pedeapsa avertismentului.

Opoziţia Unită şi băncile liberale protestează tot timpul în contra acestui atentat al întunericului.

D. Madgearu dovedeşte că ziarul care falsifică, într-adevăr, dezbaterile e însuşi oficiosul guvernului, iar deputatul majoritar, Brăescu, mobilul secret âl întregului scandal, confirmă falsul. Vorbesc d-nii Citta Davila, dr. N. Lupu, C. Demetrescu (majoritar) împotriva unei măsuri cerută doar de setea de reclamă şi afişaj al unui Parlament a cărui principală caracteristică este, după noi, mediocritatea şi neştiinţa. Şi în faţa puhoiului de trivialităţi şi tumultului îndârjit de insulte neputincioase, pe care îl conduce un tânăr deputat ilustru prin inutilitate şi tăcere, se ridică însuşi preşedintele adunării, d. C. Meissner. D-sa serveşte, mai întâi, majorităţilor o noţiune elementară de drept, invocând obiceiul, pentru a susţine accesul mai departe al ziariştilor în culoarele Camerei împotriva chiar a regulamentului.

Cuvântarea sa e o abilă restabilire a ierarhiei intelectuale, pe care ura spumoasă a unor majoritari, loviţi în pretenţia lor la celebritate pe cale de presă, a nesocotit-o.

Cuvintele d-lui Meissner, cu toate rezervele pe cari i le-a impus situaţia sa de preşedinte, constituie o reparaţie deplină dată ziariştilor. Refuzul d-sale de a da avertismentul constituie, pentru majorităţi, o chemare la ordine: la ordinea cărţii şi a talentului.

Şedinţa de joi noaptea

D. Madgearu are darul de a înviora până şi o Cameră moleşită de digestia de după prânz. Am văzut odinioară un medic readucând la viaţă pe un înecat. Peste trupul gol şi inert, se abătea o grindină de palme răsunătoare într-un ritm repezit şi rărit, după intensitatea loviturilor. Apoi, medicul apuca braţele sinistratului, le încrucişa, le desfăcea în aer, cu smucituri şi violenţe; îl înşfăca de umeri şi-l zbătea ca pe un snop. Câte o perie în fiecare mână: freca pielea palidă, cum se freacă parchetele. De limba înecatului trăgea ca de o funie de clopot. In cele din urmă, răsturna partea superioară a corpului peste marginea patului şi-l storcea de apa înghiţită, ca pe un burduf. D. Madgearu se comportă cu majorităţile parlamentare la fel. Fulgerătoare intrări în materie: o avalanşă de dovezi şi acuzaţii, de calificative caustice şi directe, un ton suit pe ultima octavă; majorităţile iau, vrând-nevrând, parte la acest joc imperios ca un circuit electric. Şi, deodată, se produce scânteia: - „Vă spun că atacurile de la Senat la adresa Partidului Ţărănist se datoresc bătrâneţii progresive a primului ministru!" Explozie de protestări indignate. Urlete se înfig în plafon ca suliţele, huiduieli, injurii. Mulţimea se repede la tribună. Opoziţia Unită îi taie drumul şi cele două grupuri se întâlnesc, vociferând, într-o învălmăşeală şi un tumult de tavernă. D. Madgearu, la tribună, ferm şi palid, ca un căpitan în naufragiu. Minutele trec, strigătele răguşesc, se sparg, renasc. Preşedintele a dispărut, lăsând loc încăierării neoficiale, în şedinţă suspendată. Şi, totuşi, bătaia nu s-a încins. Instinctul de conservare dictează acestor majorităţi o supremă reţinere. Miniştrii se retrag în consiliu. Telefoanele zbârnâie în căutarea primului-ministru. El singur poate hotărî sancţiuni, în lipsa unor Camere constituite. Câţiva lideri majoritari imploră pe d. Madgearu să retracteze. Se reintră în şedinţă. Pauza durase aproape trei sferturi de oră. Camera află că, Ia un capăt de fir telefonic, d. general Averescu a dat un răspuns împăciuitor. Retractări de o parte, declaraţii de satisfacţie de cealaltă.

D. Madgearu, printre huiduieli, îşi termină cuvântarea. A spus tot ce avea de spus cu cerbicie.

Şi iată cum trecu şi asta.

CAMERA CONTINUĂ SĂ DISCUTE VALIDĂRILE

Şedinţe de vineri după-amiază

Destindere. Atrocităţile şi banditismele în alegeri trec pe al doilea plan. Camera e blazată. Nu mai tresare când e învinuită, nu mai recuză mărturii, nu mai contestă dovezi autentice. A prins mecanismul validărilor, a priceput avantajul resemnării. Un joc nou, însă, o distrează de la datorie, iar opoziţia, compusă din veterani hârşiţi în ale parlamentarismului, i-a ghicit această nouă candoare şi i-o speculează cu veselă aviditate.

E vorba de culisele tratativelor între partide, de misterele convorbirilor intime, de întrunirile şi dibuirile şefilor. Un deputat din majoritate a deschis dezbaterilor noul tărâm al destăinuirilor, pe care se pot vâna, retrospectiv, fel de fel de zburătoare, pentru verificarea proverbului că nu tot ce zboară se mănâncă.

Revelaţiile făcute de acest deputat majoritar tindeau să acrediteze că toate propunerile de conlucrare între partide au pornit de la d. Stere. Acestor destăinuiri s-au adăogat revelaţiile cu înţeles contrar ale d-lui Madgearu şi apoi cele ale unui ministru. D-nii Lupu şi Madgearu intervin cu rectificări şi completări cari complică lucrurile.

Băncile liberale sunt viu interesate. Un legist la tribună constată că e în prezenţa unor preludii amoroase între averescani şi ţărănişti, o logodnă, o viitoare căsătorie, poate... şi prezintă felicitări. în sfârşit, d. Mirto ia cuvântul pe vreo trei ceasuri. D. Mirto e un orator de linişte. Nu va stârni furtuni, dar timp de trei ceasuri va ţine Camera pe urmele d-sale. Când urmărirea oboseşte, d. Madgearu sau d. Lupu intervin şi, printr-o întrerupere abilă, asmut din nou majoritatea pe întortocheatele cărări ale dialecticii d-lui Mirto. E o cursă cu obstacole, un joc de-a v-aţi-ascunselea. Se vorbeşte de alegerile de sub liberali, pe cari d. Mirto îi consideră încă guvern valabil, iar d. I. G, Duca răspunde interpretărilor. (D. I. G. Duca a devenit aprigul apărător al libertăţilor ameninţate.) Se face elogiul generalului Averescu şi majori-

tatea e nevoită să aplaude. Se strigă trăiască Regele şi majoritatea se scoală în picioare. Şi, totuşi, d. Mirto vorbeşte de validări, de jignirile aduse d-lui Mihalache.

în cele din urmă, sătul de farse, capcane şi surprize, d. Mirto reintră în chestie şi cere băncii ministeriale satisfacţia cuvenită. Prilej pentru un ministru să vorbească, pare-mi-se, pentru prima oară în această Cameră. Cine a pretins că, în guvernul actual, ministru] de Interne a câştigat definitiv partida? Ministrul, care a vorbit ieri, are masivitatea şi supleţea marilor feline. E o făptură de pândă şi de luptă, e un om care ştie să aştepte şi să grupeze de partea lui sorţii de izbândă. Prin felul cum a făgăduit Partidului Ţărănist reparaţii depline, a smuls Camerei aplauze unanime.

Să luăm aminte: vremea brutalităţilor electorale a trecut. A sunat, în guvern, ceasul celor înmănuşaţi şi abili... Dar uitasem esenţialul: ieri s-a cerut pentru prima dată, în Cameră, *dizolvarea.* Să fie numai din întâmplare?

Şedinţa de noapte

Se produc câţiva oratori din masa majoritarilor anonimi. Grupurile liberale şi ale Opoziţiei Unite schimbă priviri semnificative şi surâsuri discrete.

La tribună, d. Rădulescu, ţărănist, dă liber curs întreruperilor şi discursurilor incidentale... Parlamentul averescan e lăsat să se compromită gramatical şi prin sine însuşi. Din când în când, câte un tumult provoacă tresărirea d-lui colonel Florescu, aţipit în barbă şi în incintă. Apoi, Camera proclamă trei şedinţe pe zi = **4500** lei. Cineva din majoritate se amuză cotcodăcind piţigăiat de câte ori e zgomot. Şi ne apropiem de miezul nopţii. **E** rândul cocoşilor, de-a binelea.

ÎNTRE VIS ŞI ACŢIUNE

Camerele nu ţin şedinţă în dimineaţa de azi: vor asista la parastasul de doi ani de la moartea lui Duiliu Zamfirescu. A fost preşedintele celui dintâi Parlament al Partidului Poporului. Doliul omagial de

astăzi are drept scop să scoată în relief tocmai acest amănunt. Socotim că pentru memoria marelui scriitor el nu are nici o însemnătate.

Ca toţi oamenii de carte şi de meditaţie, Duiliu Zamfirescu a fost ispitit de acţiune. Dar întemeietorul romanului românesc, meşterul portretist din *Viaţa la ţară, Tănase Scatiu, Furfanzo,* a fost un om politic fără relief şi fără înrâurire. Academicianul care turburase toropeala nemuritorilor cu elocinţa sa agresivă şi verva sa polemică, a fost în Cameră şi în general, în viaţa publică un mediocru şi fără răsunet orator. Inteligenţa sa scrutătoare şi castă, făcută să rezume epoci, să smulgă înţelesuri noi, nu s-a putut adapta frământărilor politice. La fel albatrosului captiv din poezia lui Baudelaire era făcut pentru spaţii şi înălţime. între oameni şi pe podeaua tuturora, aripile lui uriaşe nu-l lăsau să umble.

Să regretăm, pentru scriitorul Zamfirescu, aventura lui politică? Să regretăm pentru Lamartine, Hugo, Barres, Maurras, Barbusse, Papini, Ibanez, Unamuno etc. rătăcirea lor în domeniul acţiunii practice? **E** o problemă care nu poate fi dezlegată în câteva rânduri. Căci e vorba de o ispită care se ridică mereu ademenitoare în faţa celor mai buni. **E** o tendinţă de a scrie poveştile cu fapta. Romanul lui D'Annunzjo la Fiume nu e decât continuare a cărţilor, lui bune sau rele. Proclamaţia recentă a lui Maeterlinck, care îşi anunţă intrarea în politică, nu e poate decât încercarea de a-şi realiza, dinamic, visurile nedramatizate, aspiraţiile nescrise.

O constatare, însă, de netăgăduit: poeţii au fost într-una mediocrii realizatori în politică. Nu ştim, încă, dacă lupta şi propaganda le-a sărăcit opera. Dar judecând după modicitatea rezultatelor activităţii lor practice, să preferăm cărţile lor scrise, cărţilor lor făptuite. Căci tot despre faptă e vorba.

GUVERNUL SE SCUTURĂ DE RĂSPUNDERE

Preşedintele Adunării se adresează Parchetului • Ce va face d. Cudalbu? • O demisie bizară

Se cunosc împrejurările în cari d. deputat Citta Davilla a fost lovit pe culoarele Camerei de d. colonel Milcoveanu, prefect de Dolj. Se ştie că poliţia Adunării n-a mai putut lua măsuri de ordine, deoa-

rece agresorul se făcuse nevăzut. Cititorii sunt de asemenea informaţi şi despre faptul că prima grijă a guvernului a fost, după o vestejire platonică a atentatului, să nu se angajeze formal în sensul pedepsirii vinovatului. Cu atât mai mult, deci, vor aprecia gestul preşedintelui Camerei care n-a pregetat nici un moment să defere cazul Parchetului.

împotriva acestui demers s-au ridicat din rândurile guvernamentale diverse obiecţii. S-a spus, de pildă, că preşedintele Adunării nu este însărcinat decât cu poliţia interioară a localului. El nu ar mai avea căderea să se adreseze Parchetului pentru ceea ce, după consumarea faptului, rămâne un simplu incident personal.

*

S-a mai obiectat că d. Citta Davila nu era deputat, legal recunoscut, când a fost victima agresiunii. Votul prin care se ratifică raportul comisiei electorale s-a produs abia după săvârşirea faptului.

Acestor întâmpinări, menite să intimideze pe preşedintele Adunării şi să scoată guvernul din situaţia neplăcută în care se găseşte, se adaogă, în surdină, considerente extralegale. Se spune că d. ministru de Justiţie Cudalbu nu va încuviinţa urmărirea colonelului Milcoveanu, iar procurorul general nu va purcede pe această cale, cu de la sine putere, fară avizul ministrului de Justiţie, cu care se înrudeşte de aproape.

*

Un fapt nou însă aduce lumină deplină în chestiunea raporturilor dintre guvern şi agresor.

La Ministerul de Interne se afirmă că prefectul Milcoveanu îşi înaintase demisia din postul său încă pe ziua de 8 iulie.

Demisia - se spune - era motivată în aşa fel încât reieşea clar că fostul prefect urmărea să-şi recapete libertatea de acţiune în politică, faţă de adversarii cari l-au acuzat.

Cum spuneam mai sus, e curios că d. Goga habar nu avea de toate acestea. Deşi prin relatarea lor se urmăreşte scoaterea guvernului din cauză şi în special a ministrului de Interne - care ar fi fost pus în necesitatea de a destitui pe un prefect, militar-elector-, ele agravează încă situaţia cabinetului actual. într-adevăr, Ministerul de Interne nu va mai fi obligat să ia măsuri. Numai Parchetul, sesizat de d. Cudalbu, va avea să se ocupe de un fost prefect, devenit simplu particular.

Dar dacă într-adevăr demisia a fost dată pe ziua de 8 iulie (e şi primită probabil în ziua agresiunii de la Cameră), rezultă că trebuie

presupus că Ministerul de Interne era încunoştinţat de intenţiile agresive ale colonelului Milcoveanu şi n-a luat totuşi nici o măsură de prevenire. Mai mult încă: s-au găsit deputaţi majoritari cari să introducă pe culoarele Camerei, riguros interzise ziariştilor, pe un particular fără nici o calitate şi fără nici o justificare.

Nu e nevoie de mai mult pentru a stabili complicitatea regimului cu ultima sălbăticie comisă şi cu întregul sistem de brutalităţi şi violenţe care înfloreşte în incinta Parlamentului.

Incidentul, aşa cum se prezintă pe temeiul acestei bizare demisii de care se află de-abia acum, nu mai poate avea nici o urmare oficială. Guvernul s-a scuturat de răspundere şi s-a acoperit de ruşine.

DE LA CURTEA MARŢIALĂ PÂNĂ LA CASAŢIE

încă un proces de presă care se termină în felul ştiut. Ziaristul Jucu din Timişoara, condamnat, pentru un articol de ziar, la nici mai mult nici mai puţin de patru ani închisoare, cinci ani pierderea drepturilor politice şi zece mii de lei amendă, sentinţă întărită în toate instanţele militare, este pus în libertate de înalta Curte de Casaţie.

Ziaristul Jucu a fost dat în judecată de un colonel având în subordine, în divizie şi în garnizoană, pe ofiţerii Tribunalului Militar care a pronunţat condamnarea. Străşnicia exemplară a pedepsei învederează cumplita autoritate a colonelului faţă de subordonaţii săi constituiţi în Curte Marţială. în cele din urmă, însă, ca într-un roman, dreptatea triumfează. De repeţite ori, de când trăim sub stare de asediu, Casaţia a venit ca o zeiţă în ajutorul ziariştilor ferecaţi de sentinţele tribunalelor militare, şi le-a sfărâmat nedreptele cătuşe.

Tribunalele militare - a răsunat mereu hotărârea Casaţiei - nu sunt competente să judece delictele de presă. Principiul acesta elementar, cunoscut oricărui cetăţean care a sacrificat un sfert de oră cu frunzărirea Constituţiei, a rămas mereu un ftlister pentru judecătorii stărilor excepţionale. Astfel că presa, ziariştii şi oamenii politici rămân, în ciuda sentinţelor categorice şi repetate ale Casaţiei, şi împotriva textelor clare ale Constituţiei, expuşi urmăririlor şi răzbunărilor tribunalelor marţiale. (Cazul Titel Petrescu şi cazul Jucu rămân printre cele mai tipice exemple ale vendetei de castă.) într-adevăr, de la

darea în judecată, întemnițarea preventivă și condamnarea delicventului de presă de către un tribunal militar și până la casarea sentinței de către Curtea de Casație, se trece un răstimp destul de lung pentru ca răzbunarea urmărită să fie de fapt îndeplinită. Victima așteaptă, în pușcărie, să compară în fața Supremei Curți. La capătul acestui lung supliciu, condamnarea formală este anulată: pedeapsa de fapt, întemnițarea și celelalte neajunsuri, vor fi fost însă cu prisosință îndurate.

O asemenea dreptate, care îngăduie în prealabil toate abuzurile și inechitățile, nu e menită să restabilească nici ordinea, nici încrederea în legile țării. Tortura cetățeanului pe temeiul formelor și al etapelor procedurale trebuie să se sfârșească. Diversele legi și justiții să fie puse de acord pentru a curma spectacolul arestărilor și condamnărilor ilegale, precum și a casărilor platonice cari nu anulează decât partea ideală a nedreptăților. Și toate acestea reclamă o singură măsură: revenirea la normal.

REÎNCEP PERTRACTĂRILE!

După întrunirea comitetului țărănist • Rostul unor hotărâri politice • Vom avea un nou guvern? D. Maniu pentru fuziune • Socotelile liberalilor

Partidul Țărănesc anunță că momentul fuziunii cu naționalii a sosit. A sosit „din nou" - s-ar putea spune. Și, mai mult poate decât în preziua căderii guvernului liberal, cele două partide democratice sunt, dacă s-ar uni, aproape de putere.

Invitația pe care, cu rezervele inexorabile, Partidul Țărănesc o adresează celui Național nu e un simplu capriciu, nici o tactică menită să arate opiniei publice bunele intenții, neschimbate, a le țărăniștilor. E adevărat că, în timpul alegerilor și după cunoașterea rezultatului lor, cele două partide s-au depărtat unul de celălalt. Se detestau reciproc, se urau cordial, după regula de totdeauna a bunelor alianțe. Ideologii ambelor tabere descopereau, parcă pentru prima dată, că între Partidul Țărănist și cel Național există o deosebire ireductibilă de program, de aspirații, de structură. Aveau, bineînțeles, dreptate. în vălmășagul de după alegeri se deslușeau orientări noi. Naționalii evoluau în jurul soarelui burghez al Partidului Liberal. între țărăniști și guvernul averescan aveau Ioc tratative înfundate. S-a vorbit și se vorbește încă de revenirea la sistemul celor două partide alternante.

Dar deschiderea Camerelor a turburat brusc noile îndrumări.

După alegeri

Relațiile dintre Opoziția-Unită și guvern s-au încordat, iremediabil. Majoritățile, inculte, brutale și nedisciplinate, au compromis totul. Inexperiența miniștrilor, fanfaronada dictatorială a d-lui ministru de Interne, cârdășia deznădăjduită cu d. Cuza, a pus repede în evidență neputința guvernului de a guverna. Tutela liberală, în tot acest timp, s-a manifestat fără cruțare și fără discreție. Spectacolul înjositor pentru viața parlamentară, ridicul pentru demnitatea unui guvern, care ține într-adevăr la această calitate, degenerează într-o învălmășeală grotescă de iarmaroc. E în sentimentul tuturora, și chiar în acela al guvernului și al majorităților, că regimul plăpând și ridicul trage să moară, chiar de pe acum.

Țărăniștii și Naționalii și-au dat seama de adevărul situației. Părăsiți de liberali, averescanii caută o mântuire în violență, o diversiune în antisemitism, dar n-au nici unul din mijloacele executive pentru a se afirma „mână de fier". Agonia s-a declarat cu o precipitare unică în istoria noastră politică. Pentru prima oară, majoritățile n-au folosit la susținerea unui guvern, ci au contribuit, printr-un zel nerod, să-1 răstoarne.

De toate aceste împrejurări vor să profite țărăniștii și naționalii. Dacă fuziunea se înfăptuiește acum, criza de guvernare se rezolvă la toamnă. Noul partid va fi, desigur, o formație trecătoare pentru a prelua, cu fermitate, puterea. Naționalii vor fi mereu neliniștiți de înaintarea țărănismului în satele ardelenești. Dar momentan, fuziunea care se proiectează și este, de data asta, în asentimentul categoric al d-lui Iuliu Maniu, ar oferi o soluție fierberii zadarnice de acum.

Atitudinea Partidului Liberal

Liberalii se vor strădui să concureze pe țărăniști în tratativele de fuziune. Și ei văd posibilitatea și necesitatea unei schimbări până în iarnă, dar îl [!] văd în folosul lor propriu și în alianță cu naționalii.

Venirea la putere şi fuziunea nu este, însă, pentru Partidul Liberal, o trebuinţă absolută. Ei s-au resemnat la opoziţie şi şi-au fixat termenul de aşteptare: doi ani. Ar privi, deci, bucuros un regim nou, fără îndatoriri faţă de minorităţi, fără risipa de care actualul guvern s-a făcut vinovat, fără prăbuşirea nivelului cultural şi etic, pricinuită de procedeele şi de oamenii d-lui ministru de Interne. Ultimele trei semestre ale răstimpului cât liberalii acceptă să mai stea în opoziţie ar urma să fie jertfite Partidului Naţional-Ţărănist fuzionat. E socoteala de acasă a liberalilor cari păstrează iluzia că vor conduce, până la sfârşit, totul.

...Pertractările s-au redeschis: faceţi jocurile!

O NUNTĂ POLITICĂ

Şedinţa de ieri a Parlamentului • Profeţiile şi destăinuirile d-lui A. C. Cuza • Fuziunea Ligii Creştine cu Partidul Poporului? • Aplauze şi felicitări pline de făgăduinţi şi înţelesuri

Situaţia politică se limpezeşte. Echivocul va lua un sfârşit. Ameninţările antisemite ale d-lui Goga vor corespunde unor orientări precise, tiradele d-sale dictatoriale capătă corp şi program. Nu vom mai asista la domnia unui nume şi al unei popularităţi apuse, care a mai atras, în slava ultimelor ei scânteieri, roiul călător al fluturilor politici. Majorităţile nu-şi vor mai descifra rostul în volumele de poezii ale ministrului de Interne. La tribuna Camerei, ieri, d. A. C. Cuza, cu iscusinţa unui *kapelmeister* consumat, a raliat taraful risipit şi discordant al Parlamentului averescan în jurul ariei sale vechi, „solo" de piculină. E o melodie simplă, o formulă primară, un refren de ultimă naivitate pe care d. Cuza îl oferă celei mai nimerite deputăţimi - din câte s-au perindat, - celei mai făcute să-1 înţeleagă. Cauza relelor din ţară? (valută, finanţe, industrie, şcoală, agricultură, politică externă, ploaie, secetă etc.) "Jidanii"! Soluţia tuturor relelor? „Jos jidanii"! Mai elementar, mai la îndemâna oricărui agramat şi acefal în căutarea unei doctrine politice, mărturisim, nu se poate.

Astfel că, în şedinţa semnificativă de ieri, am asistat la cucerirea Camerei averescane de către d. Cuza, care a binevoit, cel dintâi, să le vorbească de un program de activitate. (Căci manifestul vag, făcut din generalităţi şi abstracţiuni, al guvernului, n-a fost, din motive ştiute, redactat în temeni precişi şi pe înţelesul partizanilor.)

Atitudinea deputaţilor averescani

Am asistat la cucerirea majorităţilor cari izbucneau, continuu, în aplauze.

Am asistat la satisfacţia miniştrilor, la consimţământul d-lui general Averescu, sedus de indescriptibilele modulaţiuni ale oratorului. Mai mult: am avut impresia că d. Cuza ratează efecte încă mai puternice, că pierde, în zilele acestea, în momentul acela, prilejul de a se realiza, mai brutal, mai strălucit politiceşte. Impresia [era] că d-sa nu se adresa majorităţilor generalului Averescu, ci entuziaştilor săi discipoli. Nu apela la miniştrii generalului Averescu, ci la conjuraţii nemărturisiţi ai svasticei d-sale. în sfârşit, d. A. C. Cuza putea proclama că majorităţile sunt ale d-sale, că puterea îi revine de drept, d-sa întrupând ideile şi sentimentul majorităţii. A preferat calea persuasiunii, a suvenirurilor duioase, a insinuărilor? îl priveşte!

O cârdăşie veche

D. A. C. Cuza a amintit primului-ministru că d-sa este unul din primii fondatori ai Ligii Poporului, alcătuirea originară a partidului de astăzi. D-sa a afirmat că tovărăşia politică din 1918 avea o bază programatică. Ceea ce a dus la o dezbinare vremelnică a fost numai o chestie de oportunitate. Care a fost programul de atunci şi de azi al d-lui Cuza?

în aplauzele majorităţilor, în aprobările băncii ministeriale, în auzul consternat al d-lui Garoflid, dar în bucuria abia stăpânită a d-lui Goga, profesorul Cuza enunţă rând pe rând: scoaterea evreilor din armată, anularea contractelor forestiere cu cesionarii evrei, exproprierea rurală şi urbană, mobiliară şi imobiliară a evreilor, expulzarea din ţară a câtorva categorii de evrei.

Camera averescană s-a revărsat în aplauze la auzul fiecărui punct de program, cu un avânt şi un entuziasm de parcă i s-ar fi revelat, deodată, înţelesul plin de făgăduinţe al existenţei ei absurde.

Pentru modificarea Constituţiei

Cu dezinvoltura unui vorbitor deprins şi cu cinismul discret al celui ce se simte mai abil şi stăpân al situaţiei, d. A. C. Cuza a recu-

noscut că un asemenea program nu se poate realiza fără modificarea Constituției. Pactul fundamental conține, pentru d-sa, dispozițiuni monstruoase. Opoziția Unită și grupul liberal au protestat furios și îndelung. Minunea apărării Constituției liberale de către Opoziția Unită se realiza sub lunetele de bijutier nord-moldovean ale d-lui Cuza. Majoritățile se raliau, printr-o pasivitate plină de satisfacții ascunse, declarațiilor revoluționare (de un revoluționarism *sui-generis)* ale doctrinarului antisemit.

în cele din urmă, după câteva cuvinte ale d-lui prim-ministru (un certificat al dezinteresului d-lui Cuza în materie de demnități politice), președintele Ligii atacă miezul chestiunii, tâlcul acestor manifestații, preludiul prevestitor al miracolului: revenirea, necesară și inexorabilă, la sistemul celor două partide.

(Aci d. Madgearu, care l-a hărțuit fără încetare în tot timpul discursului, întrerupe: - „Douăzeci și cinci de ani ai combătut sistemul celor două partide și partidele însăși. Și astăzi vii să faci apologia sistemului! Asta se numește consecvență!")

- Vreți, întreabă, purtat de aplauze, d. A. C. Cuza, să vă destăinuiesc gândul meu intim?

(Un minut de liniște cinematografică: când încetează muzica și se schimbă tabloul.)

- Unul din partide, continuă d. Cuza, cel de dreapta, va rămâne, în viața noastră politică, Partidul Liberal. Celălalt, partidul de stânga, va fi Partidul Poporului (inexistent azi ca doctrină), dacă va ști să adere la doctrina Ligii Apărării Naționale.

Majoritățile n-au izbucnit în hohote, ci în aplauze furtunoase. Iar d. general Averescu, felicitându-1 cu insistență, strângându-i mâna *con amore,* i-a răspuns:

- în condițiile de la 1918 sunt gata să stau de vorbă cu d-stră! (Noi aplauze).

D. A.C. Cuza nu mai e un trup întreg, ci o mână plimbată, strânsă, presată, stâlcită,de miniștri, de deputați și de *leader-\.*

Am participat la o nuntă politică deplină sau la simple preliminarii nupțiale? A fost un epithalam sau numai o serenadă? Vedea-vom, la toamnă, pe d. A. C. Cuza pe banca ministerială, alături de d. Goga și de generalul Averescu? în orice caz, ni se lămurește azi străduința d-lui A. C. Cuza de a aduce un serviciu guvernului și majorităților în conflictul lor cu presa. Zbuciumul d-sale de a împiedica ruptura dintre majorități și ligă, ruptură pe care o pregătise atacurile violente ale d-lui Zelea Codreanu, se explică astăzi pe deplin.

Un fapt, însă, se menține, orice s-ar întâmpla: guvernul actual și majoritățile, în ședința de marți, 13 iulie, au adoptat ca program de guvernământ doctrina d-lui A. C. Cuza. Relele din țară au, chipurile, o cauză, au și un remediu. Iar regimul sub tutelă și-a ales încă un unchi în consiliul de familie.

CONFLICTUL A. C. CUZA - ZELEA CODREANU

în ședința de ieri a Camerei • Liga Creștină dezbinată. • Majoritățile averescane împărțite între d-nii Cuza și Zelea Codreanu • O propunere zădărnicită • Lucrătura continuă în toamnă

în ședința de ieri a Camerei: d. Anghelescu, deputat majoritar și recunoscut, „goghist", face o propunere în numele a treizeci de deputați ai Ligii Creștine și ai majorităților. Se naște un neașteptat tumult. Se agită opoziția. Spre surprinderea tuturora, d. Zelea Codreanu, dimpreună cu aproape toți ligiștii și cu o parte din masa guvernamentală, vociferează alături de țărăniști și de naționali împotriva propunerii. E vorba, totuși, de o propunere susținută de d. A. C. Cuza, de cei doi-trei deputați ligiști cari i-au rămas credincioși pe această chestie și de cei aproape treizeci de majoritari luați cu împrumut din depozitul parlamentar al d-lui Goga.

Se suspendă ședința. Tămbălău.

Cadrele parlamentare de partid sunt rupte și se precizează două tabere învrăjbite: de o parte, d. Zelea Codreanu, cu cei mai mulți dintre ligiști, susținuți de grupul țărănist și național, sporiți de un impozant contingent majoritar, protestează, discută, amenință... De cealaltă parte, mamelucimea compactă, liderii averescani, banca ministerială și doi-trei cuziști, țineau piept.

Apeluri discrete la disciplină, amenințări înfundate, nu izbuteau să ralieze liga și majoritatea sub steagul oficial. D. Anghelescu nu poate să-și susțină propunerea.

Ce urmăreau d. Cuza şi guvernul?

Să invalideze un deputat al Ligii care fusese însă validat! Se cerea Camerei să dea un răsvot validării deputatului Ligii Creştine, d. dr. Vasiliu, de la Botoşani. D. Cuza cerea Ligii şi majorităţilor să-1 sprijine într-o acţiune întreprinsă în contra propriului său partizan. Invalidarea aceasta mai fusese cerută, şi Parlamentul i-o refuzase, pe temeiul că situaţia de medic de plasă a dr.-ului Vasiliu nu e compatibilă cu aceea de deputat. Astăzi, la finele sesiunii, se încerca prin surprindere *să se invalideze validarea* dr.-ului Vasiliu, pe o chestie de regulament.

Pentru un favorit

Prin acest vot, *antireglementar şi ilegal,* d. A. C. Cuza intenţiona să facă loc în Parlament unui avocat care figurează al doilea pe lista Ligii de la Botoşani. D-sa apelat, fără succes, la spiritul de disciplină al Ligii. Şi-apus în joc toată autoritatea şi, în cele din urmă, negăsind ecou în propriul d-sale partid, s-a adresat d-lui Goga şi guvernului.

Când nu vrea d. Zelea...

Lungul discurs al d-lui Cuza din şedinţa de marţi a Camerei, repetatele servicii pe cari d-sa le-a făcut majoritarilor, în special în chestia presei, au avut deci un rost: să-i procure sprijinul guvernului şi al Parlamentului averescan împotriva d-lui Zelea Codreanu şi a propriului său partid. Să-şi excludă un partizan politic din Cameră pentru a-şi introduce un amic personal - toate acestea cu ajutorul averescanilor, în ciuda ligiştilor.

în duelul care a urmat şi a frământat Camera, d. Zelea Codreanu s-a dovedit mai abil şi mai puternic. D-sa a grupat în jurul d-sale pe cei mai mulţi dintre ligişti şi a ştiut să-şi asigure aliaţi în această luptă împotriva şefului său politic.

Aşadar, d. Anghelescu simţind insuccesul şi vrând să evite dezastre mai mari, a anunţat de la tribună că renunţă la propunere şi va reveni la toamnă. Taberele dârze şi-au dat întâlnire după culesul viilor. Până atunci, însă, va interveni, desigur, demisia d-lui dr. Vasiliu din postul de medic de plasă şi d. Cuza, lipsit de pretextul legal de invalidare, va fi nevoit să-i suporte prezenţa în grupul d-sale, - dacă va mai fi al d-sale!

*

BANDELE DE COMITAGII

Am început să le cunoaştem altfel decât din povestiri, din telegrame şi din ziarele străine ilustrate. Mutarea graniţei noastre dobrogene cu vreo treizeci de kilometri mai spre sud a dus la rezultatul acesta: bandele de comitagii, avangardele armatelor balcanice, operează şi pe teritoriul nostru. E vorba, după cum am anunţat din timp, ca Mica Antantă să se întrunească şi să examineze situaţia creată de atacurile bulgare la graniţele vecinilor.

E vorba ca Grecia să fie şi ea invitată la conferinţa în pregătire, ca stat limitrof cu Bulgaria, ca stat care suferă în aceeaşi măsură cu Iugoslavia şi cu noi pe urma incursiunilor tâlhăreşti. E vorba, deci, ca guvernul bulgar să fie făcut răspunzător de activitatea comitagiilor.

Pentru bunul renume şi mers al diplomaţiilor e comod şi e de dorit ca, în neînţelegeri şi conflicte, să se găsească un responsabil oficial: un stat sau un guvern. în asemenea cazuri, schimbul de note, mişcările de trupe, declaraţiile senzaţionale, dau naţiunilor emoţia şi impresia că o tagmă vigilentă, o mână de oameni providenţiali au grijă de soarta patriilor respective.

Am dori, deci, ca această tenebroasă chestiune a comitagiilor să fie examinată, cel puţin de opiniile publice interesate, cu un calm pe care diplomaţii de profesie nu-1 au întotdeauna. Să avem, anume, în vedere, că atât Durostorul cât şi Macedonia sunt ţinuturi sălbatice, impracticabile şi neumblate, şi că nesiguranţa este tot atât de mare, atât dincolo cât şi dincoace de frontierele bulgăreşti.

Să nu uităm calitatea deplorabilă a tuturor administraţiilor din acele regiuni de graniţă, şi, dintr-un patriotism nestăpânit, să nu aruncăm asupra nimănui vina până ce o anchetă, scrupuloasă şi civilizată, nu va cerceta pricinile complexe ale dezordinilor.

Şi, mai ales, cată să temperăm elanurile războinice prea mult favorizate de luna lui Cuptor şi să nu ne grăbim, cum făcea deunăzi un

aprig confrate guvernamental, cu „marşurile asupra Sofiei", oricâte agremente ar prezenta o plimbare în toiul verii, prin munţi, spre această climaterică localitate.

CARTEA FRANCEZĂ

Editurile pariziene şi marile reviste periodice anunţă o apropiată restrângere a „exportului" lor în România. Prăbuşirea francului şi, mai ales, reaua credinţă a unora dintre librarii români dictează şi justifică această măsură. La noi este, în genere, ştiut că librarul dilată preţurile cu acelaşi calm incalificabil ca şi al spiţerului. Se mai ştie că el nu se mărgineşte la un negoţ normal cu beneficii fixe şi prevăzute. Librarul este, în acelaşi timp, un jucător de bursă. Cetitorul de cărţi franceze, şi străine în genere, a remarcat cu exasperare, şi adesea, că preţul unui volum creştea ori de câte ori se urca francul. Librarul îi punea sub ochi cota bursei. Niciodată, însă, un librar n-a scăzut preţul când, întâmplător, leui era în urcare. Librarul nostru intră în bursă şi o invocă numai când îi convine.

Al motiv de nemulţumire pentru editurile franceze stă în întârzierea plăţilor. Sub fel de fel de pretexte, librarul român amână termenele de plată. Cauza veritabilă e alta: librarul aşteaptă să scadă francul pentru a plăti cât mai ieftin. între timp, continuă să vândă cartea la cursul arbitrar de zece până la treisprezece lei francul. Şi refuză, bineînţeles, cu îndârjire, să accepte aranjamentul propus de editurile franceze de a plăti în franci elveţieni sau în dolari, la cursul zilei de recepţie a mărfii. Astfel, editorii francezi, din pricina scăderii francului, sunt plătiţi în hârtie-monedă depreciată. Librarul, în schimb, încasează zece-unsprezece lei pe franc şi 30-40 la sută reducere asupra preţului.

Aceasta e chestiunea cărţii franceze în România. Din pricina câtorva speculanţi, cultura noastră superioară e ameninţată. Suspendarea exportului de cărţi străine ar fi o lovitură grea dată vieţii noastre spirituale. Societăţile de litere şi de presă, ministerele artelor şi al şcolilor, Universitatea, Academia şi asociaţiile muncitorilor intelectuali au, însă, un cuvânt de spus.

CAPCANA DE LA PLOIEŞTI

Şapte sute de muncitori metalurgişti întruniţi, în şedinţă *autorizată* de poliţie şi *obligatorie* prin statut profesional, au fost asediaţi în localul Sindicatelor unitare de agenţii Siguranţei. Cititorii cunosc faptele: arestare în masă, sub pretextul inteligent şi nimerit al controlului actelor; insulte, înjurături şi bătaie pe săturate; localul ocupat milităreşte ca un adăpost de tâlhari şi uliţa barată cu trupe, ca în oraşele ţarilor ruşi. Cititorii ştiu, din experienţă, ceea ce urmează, inevitabil, în câteva zile: muncitorii arestaţi sunt puşi în libertate, afară de cazul când, din pricina coastelor rupte, sunt puşi prealabil în ghips. Localul sindicatelor este retrocedat. Totul reintră în linişte, în prezenţa inspectorului muncii, a detectivilor şi a agenţilor provocatori, până la noi ordine.

Samavolnicia de la Ploieşti face, deci, parte dintr-un sistem de guvernare, dintr-o înaltă concepţie politică. Mecanismul e^ simplu: obligi pe muncitori să se întrunească şi le autorizi întrunirea. în limbaj figurat aceasta se cheamă: capcană. Asmuţi, apoi, bandele de agenţi şi batalioanele de jandarmi asupră-le. Ciomagul de cauciuc şi patul carabinei au, apoi, cuvântul de încheiere.

Pentru ca regimul dictatorial şi oligarhic să dureze, e necesar, ştim, ca muncitorimea să fie scoasă din viaţa politică. în acest scop, mizeria, alcoolismul, incultura, întunericul şi teroarea, iscusit cultivate, sunt mijloace suverane. Desfiinţarea vieţii sindicale, suprimarea publicaţiilor muncitoreşti, împiedicarea muncitorimii de a se întruni, de a se recunoaşte şi a se ralia, au dus la rezultatul urmărit de oligarhie. Până când? Nu asta ne interesează. întrebarea e de ce se complică, de ce se primejduieşte sistemul de împilare, cu asemenea rafinamente chinezeşti de tortură şi de atragere în cursă? De ce se practică sălbăticia inutilă, de ce se brutalizează şi se umileşte, cu o stăruinţă feroce şi dementă, populaţia care, în definitiv, e necesară, în asfixia şi în flacăra uzinelor, pentru a susţine, la suprafaţă, splendoarea mecanică şi vertiginoasă a epocii?

PROPAGANDA CULTURALĂ

Un ziar supraguvernamental dă un răcnet de alarmă: neamul românesc în Ardeal e în primejdie. Guvernul a liberat 34 de autorizaţii

pentru tot atâtea trupe de teatru maghiare. Vom avea, deci, peste munți 34 de formațiuni teatrale ungurești, pe când numărul teatrelor cari poartă, prin orașe, cuvântul românesc se reduce la două.

în concepția îngrozitului confrate, această situație constituie un mare pericol. Nu numai că nu poate fi vorba, de aci înainte, de deznaționalizarea treptată a populațiilor minoritare, ținute departe de cultura lor originară (așa cum o doresc unii), dar însuși elementul românesc e amenințat cu înstrăinarea. Lipsit de teatru, de literatură, de tot ceea ce e cugetare românească, poporul nostru va avea de ales între întunericul desăvârșit și cultura maghiară care i se oferă, din belșug și cu strălucire, de pe 34 de scene autorizate. Și nu va ezita. Ardealul, deci, se maghiarizează.

Remediul? îl insinuează tot confratele supraguvemamental: desființarea teatrelor minoritare. Ungurii nu pot avea mai multe teatre ca românii. Dacă e întuneric, să fie desăvârșit.

E un straniu mod a înțelege și egalitatea, și naționalismul. E o ciudată pasiune culturală aceasta! Fără îndoială, e tristă situația artelor noastre în Ardeal. Dar, tocmai de aceea, în loc să reducem numărul teatrelor maghiare la două, de ce n-am spori numărul teatrelor românești la 34? Din clipa în care ne dăm seama că lupta între diversele popoare se dă pe tărâmul cultural, că victoria revine nu forței brutale, ci gândirii creatoare, ce face guvernul actual, în care sunt câțiva cărturari și scriitori, pentru a susține elanul intelectual al nației? Cu atât mai mult întrebarea se impune și apasă Ministerul Artelor, condus de un ardelean și de un publicist cari, dând autorizațiile, ce nu se puteau refuza, au constatat și disproporția de mijloace și de amploare dintre cele două propagande. Ziarul controlului supraguvemamental numește toate acestea: părtinire și politică electorală. Noi pretindem că e numai inerție.

LOGICA DEFĂIMĂRII

Pe ziua de ieri, *Viitorul,* de obicei aplecat ca o soră de caritate peste fotoliul ministerial al d-lui Lapedatu, aruncă o privire peste fruntarii și se ocupă de cele ce colportează „vrăjmașii țării" la Paris.

Apare acolo *România muncitoare,* organ al refugiaților politici români, cari duc o campanie violentă împotriva regimului stării de asediu din țară și a prigoanei dezlănțuite împotriva oricărei mișcări muncitorești. Nu e momentul să examinăm textele acestei publicații, condamnabile, desigur, în măsura în care conțin exagerarea sau minciuna. Nu discutăm nici dreptul, nici procedeul de a întreprinde o acțiune politică la mii de kilometri depărtare de câmpul de luptă.

Ne interesează numai acuzația pe care, din coloanele *României muncitoare, Viitorul* o desprinde în contra partidelor democratice. E un sistem de la care *Viitorul* nu s-a abătut niciodată și care consistă în a învinui Partidul Național, și mai ales Partidul Țărănesc, de toate campaniile duse în străinătate, pe cale de presă ori de întrunire publică, împotriva României.

E un șantaj întemeiat pe calomnie și amenințare și în fața căruia, adesea, au cedat, eu o timiditate nepermisă, bărbații noștri politici.

Această calomnie, această amenințare, acest șantaj se numește „relațiile cu Moscova", și partidele reacționare le-au exercitat prin presa lor ori de câte ori apărea prin vreun ziar străin vreo apreciere favorabilă țărănismului sau grupărilor adversare brătienismului.

Sistemul se menține cu o rea-credință și o sfruntare demnă de alte replici și de altă rezistență decât cele ce i s-au opus până acum. Căci, niciodată, aceleași organe ale opresiunii prin defăimare n-au avut loialitatea să reproducă și atacurile pe cari tot Partidul Țărănesc le-a îndurat din partea acelorași formațiuni și prese al căror elogiu, nesolicitat, e socotit ca o dovadă de complicitate cu Moscova.

în timpul campaniei electorale, de pildă, aceeași *Românie muncitoare* a atacat cu o vehemență necruțătoare pe conducătorii opoziției populare, și în special pe țărăniști. Să fi fost pe vremea aceea *România muncitoare* în legătură cu liberalii ori cu guvernul? Fapt e că *Viitorul* nu s-a ocupat de articolele comuniștilor români de la Paris în momentul când ele îi arătau dușmani țărăniștilor. Același *Viitorul,* însă, se folosește de atacurile *României muncitoare* împotriva Partidului Liberal pentru a afirma legăturile opoziției cu Moscova.

Polițismul *Viitorului* nu e, cel puțin, inteligent. Cinismul și sceleratețea lui sunt de proastă calitate.

VISURI SPULBERATE

Neputinţa guvernului de a se libera de tutela Partidului Liberal explică veleităţile sale de dictatură. Trecutul unor miniştri, tinereţea relativă a altora, nu se împacă deloc cu rolul de marionete, satisfăcute prin exhibiţie şi costum. E o situaţie care, până la un punct, trezeşte o sinceră compătimire în sufletele spectatorilor.

Cu drept cuvânt, sfetnicii blestemă sforile în cari se împleticesc şi se gândesc să taie legătura cu mâinile cari le deţin.

în acest scop, mijloacele sunt multe, dar anevoioase. Nu de mult, unul din miniştri a făcut apel la mase pentru susţinerea ideilor sale financiare. Altul a plănuit, zice-se, organizarea unei miliţii la ordinele guvernului.

Pesemne că această idee corespunde temperamentului celor mai mulţi dintre miniştri actuali, de vreme ce, concomitent cu o campanie anti-parlamentaristă, care avea să pregătească „opinia" pentru situaţii noi, s-a lansat zvonul „militarizării universităţilor".

A fost o simplă indiscreţie sau un balon de încercare? Zvonul a făcut drum, şi astăzi o declaraţie categorică a ministrului de Război l-a spart, ca pe o gogoaşă zburătoare.

Militarizarea universităţilor intră în albumul visurilor spulberate ale fascismului liric şi oficial. Doi miniştri aveau căderea să încuviinţeze proiectul: d-nii Petrovici şi general Mircescu. Dar d. Petrovici se gândeşte la introducerea teoriei cunoştinţei ca studiu de bază al tineretului fără ceturon şi cartuşieră. Iar d. general Mircescu - lucrul reiese din declaraţiile ce ni le-a făcut d-sa - nu-şi închipuie că s-ar fi putut, cel puţin, gândi să se joace astfel, de-a soldaţii...

Cine atunci va mai realiza militarizarea studenţimii, fascizarea universităţilor?

Concluzie: răspunsul pe care-**1** aşteptau unii din membrii guvernului, de la colegii lor cu mai multă putere, a venit. Balonul s-a spart. Planul e zădărnicit.

GLOSE POLITICE

Directorul teatrelor

Se ştie că, în ultimul timp, [în] Consiliul de Miniştri, care a ţinut trei ceasuri jumătate, au avut loc discuţii furtunoase.

Se mai ştie că aceste discuţii, pentru cari nu s-a născut încă un Homer să le treacă posterităţii, s-au încins în jurul chestiunii, de o acută actualitate, a taxelor de export.

Ceea ce nu se ştie, însă, în marele public e că mare parte din pasiunea discursivă care a însufleţit, timp pe peste trei ore, pe d-nii miniştri, s-a cheltuit în jurul gravei probleme a directoratului teatrelor.

Aproape fiecare ministru a avut câte un candidat de susţinut pentru această mult râvnită demnitate. S-au pronunţat, rând pe rând, numele d-lor Ion Iancovescu, Cincinat Pavelescu, Mircea Rădulescu, Caton Theodorian şi chiar numele d-lui Ion Minulescu, actualul director.

Şi, totuşi, nu s-a ajuns la nici un rezultat. Soluţia a fost amânată, în oraşul şi în epoca tuturor tranzacţiilor, atât indivizii cât şi partidele au rămas intransigente...

Şi fiecare candidat interpretează nehotărârea guvernului ca o victorie a sa personală. Ch!iar şi d. Ion Minulescu, întors de la Balcic să-şi apere fotoliul. Chiar şi d. Caton Theqdorian care a renunţat lâ prefectura de Tulcea pentru... a nu fi numit director general al teatrelor.

Chiar şi d. Ion Iancovescu, cel mai agreat pretendent, care îşi profeţise de mult că va fi timp de trei zile director al Naţionalului, şi a stat, într-adevăr, trei zile cu numirea în buzunar. Căci, detaliu neverosimil dar real, totuşi, pe când Consiliul de Miniştri delibera cu pasiune asupra alegerii noului director, noul director fusese numit. Dar, cavaler desăvârşit, d. iancovescu a restituit ‚Jiârtia". Deşi ţărănist, d. Iancovescu n-a vrut să facă dificultăţi guvernului.

Preşedintele interimar

D. Vintilă Brătianu e cel mai neobosit cetăţean al acestei ţări. în plină canicula d-sa îşi dă osteneala să guverneze încă. A înfrânt guvernul pe chestia plafonului financiar, l-a îngenuncheat pe chestia taxelor pe alcool, l-a răpus pe chestia taxelor de export.

D. Garoflid, ministrul care îşi permite, în actualul guvern, să aibă personalitate şi păreri, e denunţaţi ca subversiv şi primejdios economiei naţionale. Şi, cum împrejurările şi uzanţele îl designează pe d. Garoflid la interimatul preşedinţiei Consiliului, d. Vintilă Brătianu se opinteşte să-i dea lovitura de graţie: Partidul Liberal se opune interimatului d-lui Garoflid.

Până miercuri, deci, se va şti dacă d. general Averescu va avea suprema demnitate să nu cedeze. Ameninţările liberale n-au, de data asta, nici un temei. Liberalii n-au încă interes să provoace criza de guvern şi vor putea fi cu uşurinţă înfruntaţi pe o chestie care angajează resturile de prestigiu ale guvernului.

Ştie oare d. general acest lucru şi are calmul necesar să nu-l piardă din vedere? Va repurta, în cazul acesta, o mică biruinţă, foarte necesară după seria de umilinţe consimţite până acum. Foarte necesară mai ales în raport cu dezastrul pe care l-ar provoca o demisie a d-lui Garoflid, hotărât să-şi realizeze drepturile sale de cel mai vechi ministru, sau să se retragă, cu orice risc.

HAOSUL POLITICII INTERNE

Conflictele din guvern • Sacrificarea d-lor Garoflid ţi Manoilescu? • Lupta fn jurul interimatului prezidenţiei • Rezultatele d-lui Goga

în preziua plecării în concediu, d. general Averescu se află în faţa unor dificultăţi cu mult agravate.

Conflictul dintre ministrul de Finanţe, d. Lapedatu, de o parte, şi d-nii Garoflid-Manoilescu, de cealaltă, pare că nu va mai putea fi aplanat. D-nii Garoflid şi Manoilescu au făcut cunoscut primului-ministru hotărârea lor de a se retrage în cazul când guvernul actual nu se va putea emancipa de tutela Partidului Liberal, în ceea ce priveşte politica economică.

Acestor drepte protestări, generalul Averescu şi ceilalţi miniştri li opun faimosul „încă trei zile" al lui Vlaicu-Vodă. Ministrul de Interne, în special, se străduieşte să-şi convingă colegii că în urma tratativelor sale cu diversele partide şi în urma acţiunii de întărire a Partidului Poporului prin recrutarea de noi partizani, guvernul va putea în toamnă să-şi consolideze până într-atât situaţia **încât să se scuture de controlul şi de cenzorii d-lui Vintilă** Brătianu **în actualul cabinet.**

*

Plecarea în concediu a generalului Averescu e **un nou izvor de complicaţii.** Se pune chestiunea interimatului preşedinţiei **Consiliului**, interimat care, conform uzanţelor, revine d-lui Garoflid. Dar şi în această privinţă intervine şi se împotriveşte energic - şi cu atât mai mult astăzi, după lupta care s-a dat în jurul taxelor de export - tutela liberală.

D. Vintilă Brătianu, care şi-a impus punctul său de vedere actualului guvern în toate chestiunile de cari a binevoit să se intereseze, va căuta să obţină o victorie hotărâtoare asupra adversului său de concepţii. D-sa cere înlăturarea d-lui Garoflid de Ia interimatul preşedinţiei.

Este sigur că în cazul când d. general Averescu ar ceda asupra acestui punct, d. Garoflid îşi va înainta demisia.

Aceasta nu înseamnă, însă, căderea guvernului. Regele va încuviinţa oricând o remaniere în ceea ce îl priveşte pe d. Garoflid. Niciodată, însă, nu va acorda o remaniere la Finanţe, când, din ordinul d-lui Brătianu, sau, dimpotrivă, printr-o şicană a Parlamentului, la toamnă, ar demisiona d. Lapedatu.

Acest considerent serveşte d-lui Averescu de îndreptar în şovăielile sale politice.

*

între timp, acţiunea de consolidare întreprinsă de d. Goga n-a dus decât la jumătăţi de acorduri cu d. Iorga (un fel de neutralitate binevoitoare) şi la o înţelegere cu d. A. C. Cuza care, la toamnă, va fi însă părăsit de mai toţi partizanii săi.

Achiziţiunile făcute în lumea literelor n-au alt rezultat decât grevarea din ce în ce mai accentuată a bugetelor. Tratativele cu ţărăniştii sunt subordonate deciziilor pe cari le va lua Partidul Naţional...

în această precară situaţie, d-nii Garoflid şi Manoilescu îşi dau seama că nu au să se aştepte la nici o ameliorare. De aceea, în cercurile guvernamentale, amicii acestor miniştri vorbesc de o eventuală retragere a d-lor Manoilescu şi Garoflid ca de cea mai uşoară şi mai probabilă dintre hotărâri.

GLOSE POLITICE

Nemulţumiri maghiare

Când s-a aflat că Ministerul Artelor acordă 34 de permise pentru formaţiuni teatrale maghiare în Ardeal, oficiosul Partidului Liberal, care vedea în aceasta o primejduire a culturii româneşti peste munţi, a

protestat. Punctul nostru de vedere a fost, însă, că nu trebuie să vedem în activitatea teatrală ungurească un pericol, ci un stimulent.

Pe tărâmul teatral, cel puţin în ceea ce priveşte actorii, nu suntem mai prejos de alte popoare. Am dat câţiva mari artişti scenelor Apusului şi am păstrat destui în lăuntrul graniţelor. Putem primi întrecerea fără nici o teamă.

Iată, însă, că nemulţumirea cea veritabilă şi dureroasă porneşte din chiar rândurile maghiarilor. în cercurile intelectuale ungureşti, procedarea Ministerului Artelor, departe de a fi salutată ca o încurajare a culturii şi teatrului maghiar, e socotită ca o lovitură perfidă dată acestei culturi. Şi, pasămite, perfidia nu constă în condiţiile restrictive puse la obţinerea permisului, ci tocmai în libertatea care caracterizează noul regim. într-adevăr, sub legea maghiară permisul de a avea o trupă şi de a da spectacole de toate genurile constituia un monopol acordat unui director-impresar. Monopolul acesta se extindea asupra unei regiuni delimitate, în care o altă trupă nu avea voie să dea spectacole, fie şi de un alt gen - operă, operetă etc. -, decât cu autorizaţiunea titularului acelui *fief*. Era, deci, un sistem de satrapie artistică, graţie căreia se recoltau splendide rezultate materiale, - condiţie, din nefericire, inexorabilă a elanului creator. înflorirea teatrului maghiar se datoreşte în bună parte acestui privilegiu, de care, bineînţeles, nu beneficia decât o elită artistică... şi financiară. Ministerul Artelor acordă, deodată, 34 de autorizaţiuni. Introduce, deci, libera concurenţă şi riscul, în locul monopolului şi al vămii teatrale şi al câştigului asigurat. Urmarea? Mare nemulţumire şi încurcătură în cercurile maghiare interesate. E un caz bizar în care libertatea căşunează artei şi satisface un naţionalism ostil, pe care spiritul vremii îl respinge categoric. E libertatea în dilemă!

La Văleni

Consfătuirea iorghiştilor, la Văleni, a hotărât, de fapt, expectativa. O aşteptare gata să se transforme în acţiune, în momentul când naţionalii ardeleni se vor fi hotărât, în sfârşit, la o fuziune. Gruparea de la Văleni e la o răspântie. Din declaraţiile d-lui lorga reiese limpede că reperul d-sale sunt ardelenii. D. lorga nu va pomi pe drumul pe care-1 va alege d. Maniu. Dacă acesta apucă spre liberali, d. lorga aruncă mărul de aur ţărăniştilor (cu hotărârea preconcepută de a-i ţine, bineînţeles, sub papuc). Dacă ardelenii fuzionează cu ţărăniştii, punând capăt basmului cu cocoşu-roşu, atunci d. lorga va da, poate, ascultare glasului pasionat al d-lui Manoilescu - Făt-frumosul feeriei politice.

în aceeaşi zi, d. lorga a găsit cu cale să dea explicaţii în chestiunea subsidiilor pe cari le-ar fi primit de la actualul guvern. (Pentru Şcoala „Regina Măria" şi Teatrul Popular.) E un semn al descompunerii înaintate a întregului nostru organism politic faptul întristător că până şi d. lorga n-a fost scutit de atingerile abjecte ale calomniei.

Fericirea în Basarabia

îndreptarea ne ceartă aspru că n-am reprodus, nici n-am comentat constatările optimiste ale d-lui Culbertson asupra situaţiei din Basarabia. Se pare că de la călătoria generalului Averescu peste Prut, în Basarabia e raiul pe pământ. Toate mizeriile, asupririle şi vexaţiunile la cari e supusă populaţia nu sunt decât o infamă născocire democratică, în Basarabia e un *Schlaraffenland*[1]: lupii se plimbă cu mieii pe malul gârlelor (în necazul lui La Fontaine), jandarmii stau la taifas cu ţăranii în poiată, vulturii cochetează cu găinile, pretutindeni zboară pui fripţi şi plouă cu cârnaţi. Aşadar, facem cuvenita rectificare.

Miniştrii la harţa

De la dialogurile homerice, miniştrii celui mai unitar dintre cabinete au trecut la polemicile în scris. Rezoluţiile ministeriale s-au transformat în intime pamflete, prin cari sfetnicii tronului îşi exprimă suavele sentimente ce le inspiră tovărăşia lor în guvern. Ziarele au publicat, astfel, rezoluţia d-lui Lapedatu pe jurnalul Consiliului de Miniştri, cuprinzând hotărârile cabinetului relativ la taxele pe cereale. Pe textul redactat de ministrul Berlescu, care, probabil, se temea de întârzierile intenţionate ale ministrului de Finanţe, d. Lapedatu a scris, în esenţă: tinerii din guvern să nu fie grăbiţi... nici să nu se amestece în atribuţiile mele... şi să-şi vadă, pe viitor, de treabă...

Cititorul îşi închipuie lesne întrevederea care a urmat între d-nii Garoflid, Manoilescu şi Berlescu, conspiraţia lor furioasă şi inutilă,

[1] **Ţara trântorilor (germ.).**

pelerinajul indignat la primul-ministru şi mesagerii cari s-au expediat d-lui Goga.

...„Tinerii din guvern"... S-ar zice că e vorba de un conflict amplu şi dramatic dintre vechea şi noua generaţie. Şi e numai expresia care dezvăluie zvârcolirile guvernului, ţinut ca într-un cleşte de d. Vintilă Brătianu.

Pe când, oare, polemica deschisă, prin gazetă, şi sub semnătură? Căci să nu uităm că, în prevederea lui infinită, guvernul armoniei depline şi-a rezervat trei oficioase!

între guvern şi funcţionari

Conflictul dintre guvern şi Consiliul administrativ a izbucnit încă din timpul alegerilor. D. Octavian Goga era grăbit să înlăture consiliile comunale *alese,* pentru a le înlocui cu ale sale comisii *numite.* Consiliul superior administrativ a consimţit guvernului toate dizolvările în cari Partidul Liberal nu avea ce pierde. Acolo, însă, unde guvernul s-a atins de acele consilii comunale în cari liberalii aveau majoritatea, s-a izbit de rezistenţa şi de spiritul de legalitate, oarecum special, al Consiliului superior administrativ. Lupta continuă şi, ca şi cum ar fi vorba de d. Lapedatu, *Viitorul* intervine. Căci guvernul a venit în conflict cu armătura interioară a Partidului Liberal, ramificat în administraţie, unde şi-a amenajat câteva posturi de observaţie; guvernul se izbeşte de unul din „Gibraltarurile" d-lui Brătianu: biurocraţia liberală... Şi, fiindcă a atins un punct sensibil, organismul întreg suferă şi ţipă. Ţipă prin *Viitorul.*

Controlul liberal

Furibund, *Viitorul* somează guvernul să renunţe la contractul dintre d. Varchalovski şi Ministerul Comunicaţiilor. Nu se cunosc amănuntele acestui misterios contract.

Pentru moment, oficiosul liberal ne informează doar că e vorba de o afacere dezastruoasă pentru stat şi păgubitoare pentru industria naţională. Se ştie, însă, că bazele afacerii au fost discutate sub guvernul liberal şi elaborate de directorul „Băncii Româneşti".

Ce alt s'-a schimbat, oare, de atunci încoace, decât guvernul care patronează? Iată, desigur, o justă explicaţie a atitudinii *Viitorului.*

Dar, ceea ce devine cu desăvârşire intolerabil, e ameninţarea, strigată şi reînnoită în diverse ocazii, că viitorul guvern va rezilia toate contractele încheiate fără adeziunea Partidului Liberal în timpul când acesta se afla în opoziţie. Liberalii declară, deci, că nu recunosc alte guverne afară de cele prezidate de d. Brătianu. Nici chiar guvernele aduse şi tutelate de Partidul Liberal.

Nici semnătura Regelui pe actele guvernului nu are valoare fără girul unui ministru brătienist. Efectul acestei sfruntate atitudini e izgonirea capitalului străin şi intimidarea celor ce ar intenţiona să intre în raporturi de afaceri cu ţara.

...Spunem toate acestea, desigur, independent de afacerea Varchalovski şi de lămuririle, recuzabile, ale generalului Văleanu. Afacerea, în sine, nu poate fi judecată decât după publicarea contractului. Ea nu trebuie să rămână o intimitate, între liberali şi guvern.

D. Lapedatu nu pleacă

Toţi miniştrii pleacă în concediu. Unul singur nu se mişcă, nici gând nu are. Neclintit la postul său de pază şi de pândă: e d. Lapedatu.

E angajat fără drept de concediu. Se zice că, exprimându-şi dorinţa de a se odihni, totuşi, câteva zile (şi cui putea să-şi exprime asemenea dorinţă decât d-lui Vintilă Brătianu), a auzit, din gura şefului său adevărat, următoarele:

- Pe a cui mână vrei să mă laşi?

De atunci, d. Lapedatu a renunţat la orice vis de răcoare şi umbră. E singurul ministru care nu pleacă în concediu... dar care are puterea de a trimite pe toţi miniştrii în concediu.

Informaţiunea exactă

Permisele de călătorie pe C.F.R. ale ziariştilor vor fi reînnoite, a hotărât guvernul, dar în schimb, ziariştii sunt obligaţi să informeze publicul exact. Nu e câtuşi de puţin o glumă. Condiţia aceasta e vorba să fie introdusă în regulamentul permiselor. Pe viitor ziariştii se împart în două categorii:

1) ziariştii cu permis, cari informează publicul exact;

2) ziariştii fără permis, cari falsifică faptele şi induc „opinia" în eroare.

Apreciatorul suprem în această chestiune devine ministrul de Interne. Căci listele ziariştilor nu se mai fac la Ministerul Comunicaţiilor, ca până acum. Permisele vor putea fi retrase, în cursul anului, ziariştilor cari nu informează conform regulamentului.

Acesta e faptul. Cititorul să facă singur „glossa".

Greva foamei

Deţinuţii politici de la Jilava sunt în greva foamei. în a 13-a zi! Rudele şi prietenii lor au intervenit la Ministerul de Război unde, se zice, au primit un răspuns spartan: întâi să moară, pe urmă vom ancheta!

E vorba de oameni condamnaţi, pentru opiniile lor politice, la detenţiune. Ei nu cer nici liberarea lor, nici revizuirea procesului, nici amnistie, nici avantaje. Pretind un tratament civilizat, aşa cum îl acordă legea, cum îl implică felul pedepsei şi al crimei ce li se impută. Au reclamat împotriva hranei dezgustătoare, împotriva corvezilor, a regimului de celulă şi a condiţiilor insalubre de întemniţare. Li s-a răspuns printr-o înteţire de rău tratament.

Credem că unui deţinut politic nu i se cuvine o închisoare mai grea ca unui criminal de rând. Credem, în genere, că nici un fel de prizonierat nu necesită caznă, sălbăticie şi degradare. Şi, în nici un caz, nu ne raliem lapidarei şi straşnicei rezoluţii verbale de care s-au izbit rudele celor în greva foamei: întâi moartea, şi apoi ancheta.

Farse şi consolaţiuni

îndreptarea confirmă cele relatate, în numărul nostru de ieri, cu privire la interimatul prezidenţiei: chestiunea aceasta a fost rezolvată de către şeful guvernului de acord cu Regele, încă înainte de plecarea suveranului în străinătate. D. general Coandă va fi ministru şi preşedinte interimar: decretul de numire se află în buzunarul generalului Averescu şi e vechi de câteva săptămâni. Şi *îndreptarea* zburdă ca de reuşita unei gigantice farse, la capătul unui răstimp de mister desăvârşit.

Farsa e j ucată, într-adevăr, nu însă opiniei publice, cum vor crede averescanii, ci însuşi guvernului şi, în primul rând, d-lor Garoflid şi Goga. Vreme de câteva săptămâni, a existat un secret de care n-a ştiut nimeni decât Regele, generalul Averescu şi d. Vintilă Brătianu.

Vreme de câteva săptămâni, tinerii din guvern, cum îi numeşte cu dispreţ d. Lapedatu - în credinţa că tinereţea este o infirmitate, - au fost ţinuţi în neştiinţa hotărârilor prestabilite, iar d. Garoflid s-a văzut supus regimului chinuitor al'alternativelor: căci de trei ori pe zi, certitudinile d-sale, în privinţa interimatului sau a non-interimatului, au variat. Barometru istovitor al soartei d-sale, politice! în sfârşit, dacă astăzi nesiguranţa s-a risipit, dacă d. Garoflid s-a închinat în faţa fatalităţii brătieniste şi dacă, în urma gestului frăţesc al d-lui Goga, d. ministru al Agriculturii se consolează cu interimatul derizoriu al Internelor, dacă, într-un cuvânt, nu mai există astăzi o chestiune Garoflid în actualul cabinet, cum rămâne, oare, în faţa partidului şi a ţării întregi, preşedintele guvernului? Cum poate justifica atâtea înscenări şi mistere faţă de ai săi? Cum va mai susţine, după o astfel de capitulare, prestigiul unui guvern cu pretenţii dictatoriale?

Confiscând, poate, câteva gazete …

Guvernul şi limba românească

Ministerul Instrucţiunii Publice a anulat dispoziţiunea prin care se interzicea şcolilor maghiare particulare din Ardeal să. primească elevi de altă confesiune şi naţionalitate. A retras şi ordinul care obliga pe elevii minoritari să converseze trei zile pe săptămână româneşte în recreaţii. Desigur, interese electorale, în preajma alegerilor parţiale, au obligat guvernul (care simte de pe acum nevoia concursului minoritar) la aceste penibile retractări. Ne place, însă, a crede că ordinul, care anula aceste constrângeri, atât de puţin pedagogice, ar fi fost dat în orice caz. Bănuim că de îndată ce a fost în cunoştinţa măsurilor ordonate de subalternii sau, poate, de predecesorii săi, d. ministru Petrovici a avut o mişcare spontană de dezaprobare. Căci e foarte greu să ne închipuim că d-sa, care îşi propune să fie reformatorul învăţământului în sensul înţelepciunii şi al toleranţei, a putut dicta anacronicele măsuri pe cari a trebuit să le ridice imediat. Nu ne vine a crede că un ministru, care e în acelaşi timp un profesor modern şi un scriitor elegant, s-a gândit să facă din limba românească un fel de urgie obligatorie, sperietoarea programelor şcolare, pacostea tineretului minoritar. Alte sunt căile prin cari limba românească poate ajunge să ispitească pe elevii germani şi maghiari. Şi nădăjduim că guvernul acesta, plin de oameni de litere, le cunoaşte.

Mussolinizarea guvernului

Vacanța de vară va îngădui tuturor miniștrilor, cari simpatizau numai din cetite cu regimul lui Mussolini, să facă o călătorie de atmosferizare și de aclimatizare în Italia. Ne aflăm în fața unor prescripțiuni de higiena dictatorială. Primul-ministru al țării dă, cel dintâi, pilda hotărâtoare și pleacă în hagialâc la Roma. Pe la începutul lui septembrie, aproape toți principalii miniștri ai actualului cabinet se vot întâlni sub binecuvântarea Papii. Vor fi de față: generalul Averescu, d-nii Manoilescu, Goga și Petrovici. Nu lipsește decât d. Garoflid, rămas de sentinelă la București, apoi fripturiștii și liberalii din guvem.

Regele, însă, va fi la Roma la aceeași dată.

Alegerile parțiale

Țărăniști și naționalii vor lupta împreună în alegerile parțiale, încă o dată, deci, această colaborare se impune, pe deasupra sentimentelor ce-și poartă între ei șefii și organizațiile ambelor partide. Noul cartel n-a fost acceptat dintru început. S-a văzut în el o nouă amânare și un nou provizorat. Țărăniștii ar fi dorit, cu drept cuvânt, ca d. Maniu să le aducă, în sfârșit, fuziunea, odată cu propunerea de a se prezintă uniți, în alegeri.

.. .Această alianță electorală va determina, firește, coalizarea guvernului cu minoritățile și cu Partidul Liberal. Se va face, din vreme, o inteligentă repartiție a „succeselor", iar pentru obținerea lor, liberalii vor privi cu mai multă indulgență pactizările guvernului cu maghiarii.

Pașalâcul din Tg.-Mureș

Din ordinul prefecturii din Tg.-Mureș s-a oprit apariția ziarului maghiar *A Villag,* iar redactorul Szabo Jeno a fost dat în judecata Consiliului de Război. Faptul e revoltător, dar obișnuit. Zece ani de stare de asediu ne-au deprins cu asemenea restriște. Resortul indignării noastre slăbește zi cu zi. Libertatea presei, drepturile omului, libertatea de conștiință, de cugetare, de propagandă prin viu grai sau prin scris fac, din ce în ce mai mult, parte din delirul sentimental al veacului al XIX[-lea], supranumit „cel stupid". O ideologie feroce și nouă ne invită la violență și acțiune... Așadar, am fi trimis ziaristului, prigonit pentru ideile sale, expresia consolărilor noastre demodate, dacă povestea d-sale n-ar cuprinde amănunte din cele mai curioase. D. Szabo Jeno e pedepsit fiindcă și-a călcat cuvântul de onoare. Sub liberali d-sa a fost jertfa unei ceremonii ciudate. Prefectul din acea vreme l-a pus să jure în scris că va schimba atitudinea ziarului. Invitase la solemnitate pe toți ziariștii minoritari și români din oraș. D. Szabo Jeno s-a ținut de cuvânt cât s-a ținut, până ce pana d-sale s-a reîntors la vechile-i exerciții teoretice. Autoritatea, însă, veghea. Ziarul d-lui Szabo Jeno e suspendat și redactorul e trimis la Consiliul de Război, pentru vina de a-și fi călcat angajamentul de onoare.

La Târgul-Mureș, după câte știm, nu e zonă de stare de asediu... Prefecții de acolo au născocit însă, pentru nevoile ordinei, o lege nouă pe cale de contract, în scris și cu martori, între autoritate și eventualii delicvenți. Contractul, precum se vede din cazul Szabo Jeno, se menține de-a lungul diverselor guverne. Toate celelalte legi sunt desființate.

Penibila misiune

D. I. Lapedatu va trebui să plece din guvem. Altfel, Parlamentul, regizat de coaliția Garoflid-Goga-Manoilescu, îl va obliga, la cea dintâi întâlnire, să demisioneze.

Toate acestea se știu, se proorocesc și se comentează. *Viitorul* le reproduce și le confirmă. Cine e, oare, mai în măsură să calculeze atitudinea și evoluția d-lui Lapedatu decât astrologii liberali?

Prin urmare, rezistența d-lui Lapedatu e pe sfârșite. Misiunea de a înfrunta vrăjmășiile, de a paraliza intrigile, de a scruta intențiile, de a fi, în același timp, și tutore și prieten, l-a răpus mai curând decât trebuia. Asfixiat de o atmosferă ostilă și otrăvită, reprezentantul d-lui Vintilă Brătianu cedează, pentru a respira aer liber. Până în toamnă, totul va fi săvârșit.

Cine va reprezintă, cine își va asuma, însă, continuarea politicei liberale? Un străin de partidul averescan, un intrus, un nou venit n-ar mai putea-o face. Ar fi repetarea greșelii psihologice comise cu d. Lapedatu. Menirea cea grea, rolul de sacrificiu și-l va lua, deci, cel mai averescan dintre averescani, generalul Averescu însuși. D-sa pare

a fi contractat de pe acum, față de necruțătoarea tutelă, angajamentele inexorabile. Odată cu aceasta, situația guvernului se înăsprește. Conflictele cari aveau, în d. Lapedatu, un derivativ, atacurile cari sufereau, de la început, o deviere, se vor înteți și limita odată cu plecarea vitregului Lapedatu între frații cei buni, între Garoflid, Goga și generalul Averescu, descoperit. Nu va rezulta nici o ușurare, credem, din vintilizarea primului-ministru. Și teamă ni-e că are să se recunoască într-o zi că, pentru actualul guvern, expulzatul ministru Lapedatu va fi fost un rău necesar!

Atacurile din Cadrilater

... Se zice că sunt organizate de bulgari pentru a obține un împrumut din partea Ligii Națiunilor. E teza sârbă, greacă și română.

Bulgarii susțin că aceleași atacuri sunt inventate de invidioșii lor vecini, tocmai pentru a zădărnici împrumutul bulgar la Geneva.

Și, între timp, în jurul unei problematice și meschine sume de bani. cele patru națiuni învrăjbite fac pregătiri militare la frontiere.

Nu costă, oare, mai scump? Sau, poate, în calculele diplomaticești viețile omenești nu „contează"?

Chestiunea Basarabiei

D. general Averescu e în drum spre Italia. Se știe că, de la începutul lui septembrie, atât Regele României cât și principalii săi sfetnici vor fi oaspeții d-lui Mussolini. Această strălucită împrejurare nu va fi lipsită de norocoase urmări. D. general Averescu va obține din partea Italiei un tratat de amiciție al cărui model îl găsim în pactul asemănător intervenit între Spania și Roma și semnat ieri de Mussolini și Primo de Rivera. Nu e un tratat de alianță propriu-zisă. E un manifest platonic prin care două popoare își mărturisesc simpatii reciproce și își recunosc integritatea teritorială și legitimitatea celorlalte aspirații. Pe această ocolită cale, d. general Averescu, la adăpostul câtorva clauze economice, va obține din partea Italiei confirmarea frontierelor noastre actuale.

Un mic succes teoretic care nu va inspira, desigur, generalului Averescu îndrăzneala de a ataca problema în plin.

Suspendarea de ziar

Din Chișinău se telegrafiază că ziarul *Nașa Reci* a fost suspendat. Nu cunoaștem motivele acestei măsuri.

Dar, oricare ar fi ele, suspendarea unui ziar este în sine un atentat la libertatea de exprimare, împotriva căruia trebuie să protesteze întreaga presă.

Acei cari au citit paginile *Nașei Reci* își dau seama că suspendarea n-a fost determinată de considerente relative la siguranța statului.

Atunci care-i explicația suspendării? Interese politice de ordin intern? Sau, pur și simplu, o nouă combinație ziaristică rusească - o combinație care debutează prin curățirea pieții de un concurent...

Un nou monopol

O trupă de actori germani au venit și-n țara noastră pentru filmarea câtorva pasagii ale unei opere, din care câteva scene se petrec în România.

Cu ac.cst prilej, artiștii străini, ca și opinia noastră publică, au aflat că guvernul român a stabilit un monopol al filmelor. Cât de atenți sunt guvernanții față de tezaurul statului! Nu-i afacere productivă pe care să n-o comercializăm sau să n-o monopolizăm... Imediat și în taină.

După monopolul unor publicații străine, aflăm despre monopolul filmelor. Am vrea să știm precis: câte monopoluri există? Câte se mai pun la cale?

Așteptăm un comunicat.

Democratism

Partidul Poporului se prezintă, la orice prilej, drept o organizație democratică. Această pretenție credem că nu mai e nevoie s-o combatem.

Totuși, cu titlul de exemplu de prisos, reproducem următoarea informație din *îndreptarea:*

„Președinția Partidului Poporului a dizolvat Comitetul județean Argeș și a însărcinat pe d. general Iancovescu, fost ministru și președinte de onoare al organizației, cu alcătuirea noului comitet."

Cum? După dizolvarea unui comitet, noul comitet nu-i ales de organizațiile locale, ci numit de centru, ca o simplă comisiune interimară?

Şi, totuşi, „partid al poporului"... şi, totuşi „democratism averescan"...

Stațiunile de vilegiatură

Viitorul se miră că „de câteva săptămâni lumea noastră dă năvală la Ministerul de Finanțe pentru a cere autorizări de valută ca să plece în străinătate, la băi. Avem în țară sute de stațiifuni] balneare şi climaterice, pentru toate afecțiunile. Atunci, de ce să verse peste granițe zeci şi sute de milioane de lei cari, desigur, nu consolidează, ci slăbesc moneda noastră?"

De ce? Fiindcă stațiunile noastre climaterice şi balneare, în mare parte, sunt murdare, scumpe, dezorganizate. Cetățeanul vrea să se distreze şi să-şi caute sănătatea în condițiile cele mai avantajoase. Țara nu-i oferă aceste condiții.

De aceea, decât lamentații, mai bine organizarea europeană a stațiunilor noastre, care au început şă se ruineze în timpul liberalilor şi continuă sub dominația averescană.

Superbacalaureatul

Dacă ar fi să dăm crezare unui ziar unguresc, Ministerul de Război ar fi luat următoarea măsură: tinerii maghiari şi saşi cari au obținut bacalaureatul şi, deci, urmează să beneficieze de reducerea termenului de serviciu şi de instrucția în şcoli, vor trebui să depună, la încorporare, un examen suplimentar. Aceasta pentru a dovedi că au suficiente cunoştințe de geografie, istorie şi limbă română. Cei ce nu vor fi răspuns satisfăcător obțin o amânare de un an şi dreptul de a fi examinați din nou, la finele acestui termen. Examenul acesta va fi decisiv. Elevii cari nu-1 vor putea trece pierd dreptul reducerii de termen şi sunt trimişi să-şi facă serviciul la corpuri.

E, desigur, o măsură cu totul împotriva legii. Ministerul de Război nu poate lua asemenea dispozițiuni şi nici nu-i este îngăduit să creeze un al doilea bacalaureat, un bacalaureat cazon, deasupra celui civil, anulat. Cert, rezultatul ultimelor bacalaureate a fost ruşinos. Dar e un rezultat pe toată țara. Fără îndoială, junele bacalaureat de azi e suspectat de ignoranță. Guvernele noastre, cari au făcut din profesori electori şi din elevi huligani, poartă marea răspundere a acestui dezastru. Dar Ministerul de Război nu poate anula, oficial, învățământul legal şi nici nu poate ridica bacalaureatului analfabet un drept conferit prin lege.

Mai ales când. exceptează pe bacalaureații români, conferindurle, prin aceasta, un nefericit drept de incultură. Mai ales când poate remedia ignoranța viitorilor ofițeri prin chiar programul de studii al şcolilor militare. Ar fi mult mai simplu şi n-ar mai fi contrar legilor.

Afaceri pe C.F.R.

Guvernul luptă cu disperare să realizeze în grabă câteva afaceri: sutele de clienți ai regimului şi-au pierdut răbdarea. în neputință de a realiza chestiuni mari, pe cari concurența liberală e geloasă şi neîndurată, se recurge la micile furtişaguri învestite în formele cerute de lege şi privite, pesemne, de cenzura brătienistă cu o colegială şi compătimitoare toleranță. Astfel se explică alarma *Viitorului* pe tema contractului Varchalovski, angajând interese de sute de milioane; tot astfel se explică tăcerea organelor de control liberale pe chestia înființării inutilei şi păgubitoarei fabrici de saboți de la Chitila: e vorba aici de o meschină sumă de şaizeci de milioane! Treacă de la noi! şi-o fi zis d. Vintilă Brătianu, cel dintâi avertizat de încercările averescane de a pricopsi câțiva partizani.

Interesul e ca toate aceste chestiuni de fabrici, ateliere, furnituri pentru Căile Ferate să fie smulse din intimitatea liberalo-averescană şi din misterul birourilor şi comisiunilor diverse, şi puse sub controlul tuturor. Iar dacă acest control e imposibil şi averea comună va fi mereu expusă depredațiunilor politicianismului de afaceri, să se caute o altă soluție a chestiunii transporturilor şi a rețelelor de drum de fier...

Până atunci, să paralizăm, totuşi, jafurile şi afacerile: contractul Varchalovski şi licitația Fabricii de saboți de la Chitila nu trebuie să se realizeze.

Conflictul cil Bulgaria

Nota guvernelor, o cazional aliate, la Sofia, notă conciliantă şi mlădioasă, cuprinde, totuşi, o cerere de o deosebită gravitate: Se pre-

tinde Bulgariei să nu ia măsuri numai în contra comitagiilor; societățile iridentiste, asociațiile patriotice vor trebui sancționate. Guvernul bulgar, dacă ar încerca să se conformeze acestei cereri, ar fi nevoit să lovească în proprii, în singurii susținători ai regimului: comitetele macedonene, asociațiile de rezerviști, de ofițeri concediați, de studenți șovini, cari l-au adus la putere.

Iată de ce, în cercurile diplomatice, în ciuda răspunsului satisfăcător al guvernului de la Sofia, situația nu e încă privită cu liniște.

D-l Cuza și studențimea

La Congresul de la Iași, al Ligii Creștine, studenții nu vor fi admiși. E cea dintâi măsură a d-lui Cuza în momentul când partidul d-sale, după o luptă electorală, și grație câtorva locuri în Parlament, căpătă oarecari aparențe de serios și de legalitate. Grija sa de căpetenie e să se dezbere de o tinerime prea spontană și prea turbulentă pentru a nu stânjeni evoluția unui partid care se vrea, de acum încolo, de ordine și de guvernământ. D-l A. C. Cuza e ingrat, desigur, dar e și grăbit. Vârsta d-sale îl împiedică să mai practice demagogia și dezordinea pentru ele înșile. Studențimii, care vrea să mai răzbată până la dânsul, d. Cuza îi închide ușa în nas. La consfătuirea de la Putna s'au auzit asemenea plângeri; „Din haos ați ieșit", - ar fi spus d. Cuza unui grup de tineri - „vă veți întoarce în haos!" Iată de ce studențimea din Ligă se întoarce nu în haos, ci spre luceferii firmamentului Zelea Codreanu (tatăl și fiul)... Pentru a încerca, desigur, în curând, o nouă dezamăgire. , -

între C.F.R. și C.F.B.

Un ziar englez publică statistica drumurilor de fier britanice pe anul 1925; pe întreg cuprinsul vastului imperiu, la un miliard șapte sute de mii de călători (socotiți, bineînțeles, după numărul biletelor de călătorie liberate) s-a înregistrat un singur accident. Ar fi locul să dezvoltăm aci o paralelă dezastruoasă pentru Căile Ferate Române, la care se întocmesc zilnic afaceri atât de inutile și de prospere, fără să rezulte nici o amelibrare în circulația transporturilor și în riscurile cumplite ale călătoriei.

Renunțăm: e prea ușor!

Tratatul cu Italia

în declarațiile telefonice ale d-lui Mitilineu, privitoare la Tratatul franco-român, un pasaj lasă să se înțeleagă că tratatul similar de amiciție între Italia și România ar fi fapt îndeplinit.

într-un *interview* pe care d. ministru de Externe l-a acordat ziarului *Baltische Presse* găsim, în această chestiune, o declarație și mai precisă: „împrumutul României, de curând încheiat în Italia, este primul gest,*preludiul unor acte mai importante"*. D. Mitilineu insistă și aici asupra principiului că orice nouă alianță încheiată pe baza tratatelor existente și a *statu-quo-\u* teritorial va fi binevenită. E evident că diplomația noastră încearcă să întâmpine o eventuală obiecțiune, să înlăture, din spirite, orice interpretare rău-voitoare a faptului, totuși remarcabil, că România încheie tratate de amiciție atât cu Franța, cât și cu Italia.

încă o observație care trebuie, ca un act de dreptate, făcută: tratatul italian se datorește exclusiv inițiativei actualului regim.

„Cabinevul Negru"

Ziarele s-au ocupat, în treacăt, de reclamația nunțiului papal adresată Direcției poștelor: reverendul-părinte s-a plâns că i se deschid regulat scrisorile din Italia. S-a ordonat o anchetă; și, fiindcă faptul nu putea fi tăgăduit, căci plicurile violate stăteau mărturie, s-a găsit un țap ispășitor, un țap convivent bineînțeles, în persoana unui factor poștal care ar căuta în misivele de peste graniță bancnote nedepreciate.

Dacă ar fi adevărat, nimic mai simplu. Realitatea însă pare a fi alta, când am judeca după înfățișarea corespondenței particulare care sosește nu din străinătate, ci numai din Basarabia. Urmele violării scrisorilor ce vin de peste Prut nu sunt nici măcar disimulate. Există, evident, o cenzură secretă a corespondenței și căreia îi sunt supuși doar oamenii publici și ziariștii și, în general, cetățenii bănuiți de cugetare subversivă. Fiecare din aceștia ar putea dovedi cu ușurință că i se cotrobăiește în curierul zilnic. Dezgustul de a fi puși în fața rezultatului unei anchete ipocrite i-a făcut, însă, din capul locului, să renunțe.

Un diplomat

Presa franceză are cuvinte de laudă pentru d. D. Ghica, fostul ministru al României la Paris, numit secretar general al Ministerului de Externe. Se afirmă, totuşi, că d. Ghica se consideră doar în trecere pe la acest post. D-sa profită de împrejurarea că ocupă vremelnic un punct central în organizarea Ministerului Afacerilor Străine, pentru a-şi da seama de situaţia diverselor noastre legaţii şi a coordona activitatea lor pe un principiu de continuitate, pe care, un diplomat de calitatea d-sale, îl stăpâneşte. De aici, probabil, d. Ghica îşi va prelua, sau alege, unul din posturile de atenţie şi primejdie, potrivit unei sensibilităţi ascuţite şi unui spirit de iniţiativă încercat. Desigur, nu suntem din aceia cari cred în putinţa diplomaţiei de a regiza destinele omenirii. E una din iluziile pe cari le impune spectacolul lumii, unui ochi distrat. Dar d. Ghica a dovedit darul presimţirii şi simţul nuanţei în rapoartele sale pe cari, adesea, le-a ridicat până la literatură.

Pretenţii exagerate

Presa liberală continuă atacurile, împotriva guvernului, pe tema concesiilor incontinue pe cari acesta le face minorităţilor. Concesiuni şcolare, prin sacrificarea legii Anghelescu; concesiuni pe tărâmul artistic, cu iminenta numire a unui „şovinist" maghiar la direcţia teatrului din Oradea Mare… Se poate de pe acum prevedea că actualul guvem va fi răsturnat, în timp util, pe chestiunea naţională. Liberalii nu procedează decât sub flamura principiilor mari. Până atunci, însă, de ce atâta teroare? Liberalii pretind sărmanelor victime ministeriale să le asigure succesul în alegerile din septembrie. Guvernul e ţinut să smulgă urnelor ceea ce se cheamă, în limbaj electoral, o indicaţie în favoarea Partidului Liberal. Cum oare să facă faţă acestui angajament fără concursul minorităţilor?

Greva foamei

Deţinuţii politici de la Jilava au renunţat la greva foamei după şaptesprezece zile de post. Li s-au satisfăcut toate cererile. Au fost scutiţi de corvezi. Hrana, în natură, li s-a acordat. S-au desfiinţat gratiile din vorbitor, prin retezarea lor la jumătate, - ceea ce dovedeşte din partea autorităţilor un spirit pertractant şi o nobilă ambiţie de a nu ceda pe de-a-ntregul. S-a ordonat şi o anchetă în privinţa împuşcăturilor din curtea temniţii, căci, cititorii îşi amintesc că santinelele s-au dedat la oarecari exerciţii de tir pe seama condamnaţilor, într-un cuvânt, s-a recunoscut deţinuţilor că închisoarea nu te scoate din rândul oamenilor, nici chiar când nu e criminală, ci numai politică. Pentru a ajunge la rezultatul acesta a fost, însă, nevoie de o grevă a foamei, de campania întregii prese nesubvenţionate de guvern, de protestarea, vreme de şaptesprezece zile, reînnoită, a sindicatelor şi a unui mare număr de fabrici şi ateliere din întreaga ţară. Educaţia întru sadism şi atrocitate a paznicilor ordinei trebuia să fi făcut mari progrese, de vreme ce e nevoie, în 1926, anul Domnului, de mobilizarea atâtor forţe pentru a face să se respecte cele mai elementare porunci ale omeniei.

Bugetul

anului viitor va fi, după cum se anunţă, sporit cu vreo patru miliarde, întrebarea e, de unde se va scoate acest spor?

Un ziar, care se socoate bine informat, anunţă că impozite noi nu se vor pune. Pe de altă parte, se afirmă din cercurile guvernamentale că nici reduceri de posturi nu se vor face.

Nici impozite noi, nici economii, - atunci de unde banii? Nu cumva se află în guvern vreun ministru meşter în arta de a face dintr-un leu, doi?

*

Selecţiune

în curând se va întruni la Geneva Conferinţa interparlamentară. Delegaţia românească se va compune din alde d-nii Mitilineu, P. Dragomirescu, M. Vlădescu, C. Papacostea etc.

Nu ne mulţumeşte alcătuirea delegaţiei, întrucât membrii ei nu ne par potriviţi ca să înfăţişeze nota specifică a Parlamentului nostru.

Am putea oferi un spectacol original Conferinţei interparlamentare dacă am trimite câţiva deputaţi cari, în materie de dezbateri, ştiu să vocifereze şi, mai ales, să-şi ia la bătaie adversarii.

Această selecţiune e absolut necesară şi o recomandăm stăruitor.

Pe vremea reformelor

Viitorul, polemizând cu d. Mihalache, scrie: „pe vremea când Partidul Liberal înzestra ţara cu marile reforme, *nici unul* din ţărăniştii de azi nu existau ca factori politici".

Oficiosul liberal şi-a pierdut memoria.

Reformele au fost pregătite de d. C. Stere, pe atunci unul din conducătorii Partidului Liberal şi şeful grupului numit „generos", pe lângă care se aciuase şi d. I. G. Duca. Iar printre fruntaşii liberali, şi anume printre cei care *susţineau* reformele (căci alţii le *combăteau),* se aflau oameni ca: dr. N. Lupu, Gr. Iunian, Paul Bujor.

Cât despre d. Mihalache, d-sa nu făcea parte din partidul Liberal, dar participa la viaţa culturală şi socială a ţării, propagând, prin grai şi prin scris, marile reforme.

Aşa că este f.f.f. trasă de păr aserţiunea că nici un ţărănist nu exista ca factor politic şi că meritul reformelor este exclusiv al liberalilor de azi.

Ghinion

Primarul din Tg. Neamţ a luat o dispoziţie energică de tot: cetăţenilor de sub autocraţia d-sale li se interzic dansurile modeme. Contravenienţii sunt daţi în judecată şi - dacă justiţia de prin partea locului va fi fiind la înălţimea autorităţii comunale - sunt, desigur, şi condamnaţi. Bun! Vom avea, deci, şi deţinuţi coreografici; să vedem dacă n-o fi şi aici oarecare sămânţă de grevă a foamei.

Ziarele s-au revoltat împotriva acestei măsuri ilegale. Până şi oficiosul liberal îşi manifestă nemulţumirea: se putea obţine un rezultat favorabil - zice el - cu vorba bună, iar nu cu toroipanul.

Primarul de Tg. Neamţ e un ghinionist extraordinar. De ce adică, din atâţia şefi de autorităţi câţi bântuie ţara asta, i s-ar cere tocmai lui şi *numai* lui să fie legalist?!?...

Generoşii

Nu se mai vorbeşte de „generoşi" pentru că - lucru în adevăr extraordinar! - au murit, aproape toţi, deşi erau tineri cu toţii.

Au murit: V. G. Morţun, Georges Diamandy, fraţii Radovici, Iacob şi Deodat Ţăranu, N. Damian, tipograful Al. Georgescu, Grigore Vasiliu Bârlad etc. Au mai rămas în viaţă: Stere, dr. Lupu, Paul Bujor, azi ţărănişti, şi I. C. Atanasiu, azi averescan.

Asta nu înseamnă, însă, că liberalii actuali îşi pot atribui exclusiv meritul reformelor. Spre completarea „glosei" de ieri, trebuie să spunem că generoşii au fost aceia cari au luptat şi muncit în Partidul Liberal, silindu-l să facă şi ceva bun. Desigur, liberalii nu le păstrează o amintire prea simpatică, deşi se laudă cu opera lor.

Suspendare... suspendată

D. Serghie Niţă, Ministrul Basarabiei, a suspendat un ziar din Chişinău. Act ilegal, înainte de toate; că e şi neomenos, e inutil să mai accentuăm.

D. general Coandă, prim-ministru ad-interim, a anulat măsura d-lui Niţă, suspendând... suspendarea. Ziarul cu pricina va continua, deci, să apară. Dacă faptul îi va provoca insomnii d-lui Niţă, cel puţin va avea ce să citească.

Interesant e, însă, motivul pentru care d. Coandă a fost atât de băţos cu d. Niţă: cică d. Niţă a procedat sumar, fără să ia avizul Ministerului de Interne, cum era obligat.

Există, deci, în guvern oarecari norme chiar şi întru săvârşirea actelor ilegale. D. Niţă, hiper-samavolnic, a vrut să înfrângă până şi aceste norme, ca să simtă întreaga voluptate a puterii nemărginite.

Bine că s-a găsit un reacţionar de general care să-l mai ţie în frâu pe fugosul revoluţionar!

Vrăjmaşii naţionalilor

România, oficiosul Naţional, dezaprobă cu energie falsurile acelei prese care s-a ocupat de o şedinţă a delegaţiei permanente, - de o şedinţă care, bineînţeles, nici n-a avut loc.

Toate aceste neadevăruri, *România* le atribuie vrăjmaşilor Partidului Naţional. Are netăgăduită dreptate. Campania de ştiri false cu privire la ruptura cu ţărăniştii şi la noua orientare a partidului de peste munţi e susţinută de *Viitorul* şi de presa guvernamentală în subordine, în vreme ce liberalii răspândesc cu entuziasm *faire-part-wn* de logodnă, *România* îi denunţă ca duşmani ai Partidului Naţional. Liberalii sunt în situaţia acelor aventurieri ai peţitului cari pun în circulaţie

zvonuri compromiţătoare pentru a forţa consimţământul fetei şi al familiei. Asemenea întreprinderi sfârşesc totdeauna cu scandal public... Ceea ce s-a şi întâmplat!

Faceţi jocurile!

Presa liberală acuză cu vehemenţă guvernul că a autorizat jocurile de noroc. Cazinoul de la Constanţa e în plină activitate, iar Ardealul e invadat de rulete cari funcţionează până şi pe străzi. Iată o chestiune în faţa căreia liberalii şi averescanii iau atitudini perfect opuse.

întreg caracterul, tot felul de a lucra al acestor coterii politice se explică prin poziţia pe care o iau ele în faţa ruletei. De o parte, partidul d-lui Vintilă Brătianu, duşman al riscului şi al hazardului, jucător la sigur, amant al câştigului garantat sută în sută. De cealaltă parte, aventuroasa grupare a d-lui Octavian Goga, pentru care politica şi venirea la putere a fost un simplu joc de noroc, un capriciu fraudulos al împrejurărilor, o partidă începută şi încă neterminată.

Dezinteresare

îndreptarea şi *Viitorul,* în dulce armonie pe această singură chestie, stăruie asupra greutăţilor pe care le-ar întâmpina din partea naţionalilor candidatura d-lui Pan Halippa la Ilfov. Liberalii, în special, sprijină cu o ciudată ferventă candidatura d-lui Mişu Cantacuzino pe lista Opoziţiei-Unite. Atâta pasiune cheltuie Partidului Liberal în a se amesteca în interesele celorlalte partide, încât uită sau neglijează pe ale sale proprii. Numai aşa se explică faptul că liberalii nu prezintă nici un candidat la alegerile parţiale în Capitală, numai aşa desigur: grija d-lui Mişu Cantacuzino îl absoarbe cu desăvârşire.

Nemulţumire

Presa maghiară din Ardeal declară că populaţia minoritară e nemulţumită pentru că guvernul nu respectă promisiunile pe cari i le-a făcut.

...Ca şi cum populaţia majoritară ar fi mulţumită şi ca şi cum promisiunile făcute acesteia guvernul le-ar respecta grozav!

Când d. Lapedatu lipseşte...

...Consiliul de Miniştri nu poate lua nici o hotărâre importantă, în şedinţa de joi seara, de pildă, d. general Mircescu a susţinut zadarnic necesitatea concentrărilor de toamnă. D. ministru de Finanţe plecase la Cluj şi nimeni nu se încumeta să anticipeze asupra consimţământului d-sale, nici chiar d. general Mircescu, ministru cu situaţie de asemenea superministerială şi reprezentant al unei necesităţi atât de inexorabile: reeducarea rezervelor. Cu acest prilej observăm că nici unul dintre miniştrii prezenţi în consiliu n-a avut prezenţa de spirit să telefoneze d-lui Vintilă Brătianu, care ar fi rezolvit pe loc şi direct problema creditelor pentru concentrările de toamnă.

Pactul semnăturilor

într-un interviu dat unui ziar din Capitală, d. Iorga spune, între altele, că orice proces-verbal de fuziune a Partidului Naţional cu un altul, trebuie să poarte semnătura d-sale, ca să fie valabil.

Toţi cei ce suferă de fobia fuziunii naţionalilor cu ţărăniştii, se vor grăbi să agite, pe baza acestor declaraţii, chestiunea neînţelegerilor dintre şefii Partidului Naţional... De aceea socotim că nu se poate repeta îndeajuns, în aceste câteva săptămâni decisive pentru politica noastră internă, că, astăzi, rivalităţile de galon au fost cel puţin amânate, iar cei doi şefi sunt perfect de acord ca pe contractul eventualei fuziuni parafele lor prezidenţiale să figureze strict la acelaşi nivel, cu aceeaşi cerneală, locul din dreapta revenind semnăturii celui mai în vârstă.

Liberalii, deci, să-şi îndrepte sforţările în altă direcţie. Pe tema „care e mai mare", - nimic nu mai merge!

Datoria Statelor Unite

Franţa se zbate strivită sub greutatea datoriilor de război. Apelurile lui Georges Clemenceau, procesiunile invalizilor, argumentele sentimentale şi cele de interes practic deopotrivă, n-au nici un succes. Bancherul de peste Ocean e neînduplecat. Şi iată că francezii şi-au amintit de banii pe cari visteria Franţei i-a trimis sub titlul de împrumut lui Washington, dimpreună cu generalul La Fayette. **E** o datorie

de război pe care Franța n-a reclamat-o niciodată şi care cu modesta dobândă de 5 la sută, se urcă astăzi la cinci sute de miliarde franci. Cu această sumă se pot acoperi toate datoriile de război inter-aliate, se pot stinge şi despăgubirile consimțite de Germania şi ar mai rămâne o rămăşiță pentru care s-ar putea acorda Americii un moratoriu...

Cine ştie? Prescripția între state şi continente neexistând, iată, poate, o temă pe care s-ar sprijini, cândva, refacerea Europei. în orice caz, *sentimentalmente,* argumentul începe a fi exploatat.

Colonizări

Grupuri de români macedoneni au debarcat în Dobrogea şi s-au răspândit între Dunăre şi mare. Colonizăm Durostorul. Provincia e părăginită şi fără culoare etnică net dominantă. Sărăcia ei se împarte între bulgari, turci, greci şi români. Planul constă în adunarea românilor răzlețiți în Balcani până pe coastele Adriaticei şi ale Egeii. E un izvor de conflicte şi iridențe himerice care seacă pentru toată lumea în felul acesta.

Guvernul a lansat, deci, o invitație tuturor conaționalilor din afara granițelor să reintegreze patria-mumă, Dacia lui Traian. Şi oamenii au început să sosească. Li s-au arătat imense câmpuri nedefrişate şi li s-a spus: Luați-le şi arați-le! E o procedare simplă şi generoasă, dar care n-a rezolvit nimic. Frații veniți din văile Pindului s-au uitat unii la alții şi au dat din umeri. S-au răspândit prin sate. Unii mai fericiți au ajuns slugă la băştinaşi. Pe alocuri, au fost luați la goană. Pe ici pe acolo, s-a încropit, totuşi, mici aşezări agricole. în general însă, situația e tragică. Noua Californie nu le prieşte emigranților deloc.

Ce măsuri ia guvernul?

Stârpirea deținuților

Opinia publică s-a scandalizat când, în 1922, la modificarea Constituției, s-a zvonit că liberalii intenționează să introducă pedeapsa cu moartea. Revista *Contimporanul* a întreprins şi o anchetă printre scriitori, savanți şi oameni politici. Introducerea pedepsei cu moartea a fost respinsă cu oroare şi unanimitate! Guvernanții au renunțat. Le venea uşor să renunțe: pedeapsa cu moartea există de fapt. Se aplică, mai întâi, chipurile, din greşeală: împuşcarea pentru încercarea de

fugă sau bătaia metodică şi înfundată. Se aplică mai ales condamnaților politici, pe îndelete, silindu-i, prin rău tratament, la greva foamei cu intermitențe, până la debilitare generală şi obştescul sughiț. Dar nu numai condamnații politici se bucură de privilegiul pedepsei capitale. Deținuții de drept comun se împărtăşesc din plin de această onoare. *Monitorul oficial* poate furniza câteva date. Sunt anunțurile sale mortuare gratuite (alt privilegiu!) care cheamă pe rudele condamnaților morți de *tuberculoză* şi *scorbut,* morți la vârsta de cel mult treizeci de ani, să-şi valorifice drepturile de moştenire la micile economii ale răposaților. Direcțiunea Generală a închisorilor se ocupă cu publicitatea testamentară a pensionarilor săi, executați pe cale de scorbut şi tuberculoză. - în curând, amănunte.

Afacerile regimului

Vigilent şi neînduplecat, *Viitorul* denunță o nouă mare afacere a guvernu-lui, o afacere în stare de proiect şi care, grație acestei intervenții, avortează lamentabil. E vorba de „îndiguirea terenurilor inundabile ale Dunării". Chestie de câteva miliarde. Măreția cifrelor arată din capul locului că o asemenea realizare nu e posibilă decât sub un guvern liberal şi pe calea clasică a cointeresării. Averescanii tot nu s-au convins de acest lucru. în sânul actualului guvern sunt câțiva utopişti incorigibili cari se încăpățânează să atace chestiunile în stil mare. Sub denunțurile nemiloase ale *Viitorului,* partidul de la putere se va prăpădi prin inaniție. Le lipseşte averescanilor un reformator îndrăzneț, un vizionar al meschinului şi al mărunțişului, care să organizeze exploatarea şi spolierea publică, pe o scară vastă însă, în întreprinderi scăzând de la un milion în jos.

E singurul fel de afaceri care scapă Harpagonului liberal. Altfel, toate întreprinderile grandioase, toate eşafodajele miliardare, vor fi fost, vorba Eclesiastului: deşertăciune şi urmărire de vânt.

„ Viitorul" şi Sfatul parlamentar

S-a convocat pentru 24 august Sfatul parlamentar țărănesc, - prilej pentru *Viitorul* să repete, cu stăruința disperării: „se va discuta şi chestiunea raporturilor cu Partidul Național"... Cum vedeți, ne aflăm în fața unei veritabile obsesii, cu apucături delirante. Liberalii

nu trebuie, totuşi, lăsaţi în prada iluziilor şi a ideilor fixe. Să le împărtăşim ceea ce suntem în măsură a şti: nu! nu! nu! Sfatul parlamentar ţărănesc nu se va ocupa de raporturile cu Partidul Naţional. Această chestiune este lăsată ***exclusiv*** în seama d-lui Ion Mihalache, partizanul declarat al fuziunii cu naţionalii şi care va discuta ***numai*** cu d-nii Iorgâ şi Maniu, vrăjmaşii categorici ai unirii cu liberalii!

Un nou termen

Liberalii şi averescanii au acordat d-lui Iuliu Maniu, ca din partea d-lui Mihalache, un nou termen pentru a se pronunţa definitiv în chestiunea fuziunii: 1 octombrie. Bineînţeles, atât d. Iuliu Maniu, cât şi d. Mihalache, nu ştiu nimic. E un fenomen ciudat şi înveselitor: ziarele d-lui Brătianu şi ale d-lui Octavian Goga au devenit subit păsuitoare şi indulgente faţă de spiritul pertractant al prezidentului Partidului Naţional. Şi i se acordă d-lui Maniu noi termene de cari d-sa nu mai are nevoie. Răspunsul, repetăm, d-sa îl va da înainte, poate mult înainte de 12 septembrie.

Criza de autoritate

într-un articol din *Viitorul* d. Vintilă Brătianu combate ideea că a bântuit la noi criza de autoritate. După ce trece în revistă regimurile tuturor ţărilor europene, d. Brătianu găseşte că România e singura ţară în care „partidele politice" s-au priceput să salveze patria, fără să recurgă la dictatură, fără să desfiinţeze Parlamentul, fără să cunoască aşa-numita criză de autoritate.

.. .E limpede că prin criză de autoritate, Vintilă Brătianu înţelege lipsă de supunere. Iar prin „autoritate", discernământul d-sale subtil vede, pur şi simplu, o veche simpatie a d-sale: jandarmul. întemeiat pe aceste noţiuni, cu drept cuvânt s-a putut revolta d. Vintilă Brătianu în contra acelora cari au crezut într-o „criză de autoritate" la noi.

Retragerea d-lui Grigore Filipescu

Un ziar de seară anunţă retragerea vremelnică a d-lui Grigore Filipescu din viaţa politică. E o ştire, oarecum, exagerată şi, în tot cazul, pripită.

D. Grigore Filipescu aşteaptă în Franţa rezultatul tratativelor Mihalache-Maniu. Dacă acestea vor izbuti, d-sa va adera la fuziune. Dacă totuşi tratativele în curs n-ar duce la bune rezultate şi curentul pentru o înţelegere cu liberalii ar izbândi, d. Grigore Filipescu îşi va relua libertatea de acţiune.

Dar libertateade acţiune nu înseamnă retragere din viaţa politică.

îngerii urnelor

D-nii I. G,Duca, Vintilă Brătianu şi Tancred Constantinescu au luat hotărârea eroică de a păzi fiecare câte o urnă în ziua alegerilor parţiale pentru Cameră şi Senat. în modul acesta, nici o fraudă nu va fi cu putinţă, decât călcând peste cadavrele acestor încercaţi luptători pentru libertate* votului. E o crâncenă ironie în hotărârea şefilor liberali, inventatori necontestaţi ai tuturor sistemelor de fraudă electorală, în uz. Conform unei vechi experienţe poliţieneşti care dovedeşte destoinicia foştilor delicvenţi când sunt întrebuinţaţi la urmărirea răufăcătorilor, nu ne îndoim că fostele şi viitoarele excelenţe vor face o pază straşnică şi eficace. Gurile rele spun chiar că guvernul şi celelalte partide, alarmate, vor lua, de comun acord, contramăsuri. Intervenţia specialiştilor electorali, pentru inviolabilitatea urnelor, n-ar fi, se zice, deloc asigurătoare. • . <

Romanul politic

Presa guvernamentala şi cea tutelară au pregătit din vreme atmosfera pentru ziua întrunirii Sfatului parlamentar ţărănist. Evenimente formidabile aveau să se petreacă în această zi: denunţarea acordului cu Partidul Naţional, plecarea d-rului Lupu din partid, ruptura dintre centrişti şi basarabeni, excluderea d-lui Duică şi alte asemenea calamităţi, din cari ar fi reieşit un lucru: că numai în Partidul Liberal există o coeziune, domneşte o disciplină şi se cultivă un ideal.

Data, aşteptată ca o zi de eclipsă sau de apariţie a unei comete, a sosit şi a trecut, fără nici un folos pentru speranţele şi proorocirile liberalo-ayerescane. Avântul imaginativ al presei regimului n-a fost însă paralizat pentru atâta lucru. De pildă, *Viitorul* de ieri a şi anunţat că, înainte de sfârşitul consfătuirii, d. Mihalache s-a dus la Athenee-Palace să continue pertractările cu d. Maniu.

.. .Ceea ce poate că s-ar fi întâmplat fără nici o supărare, dacă d. Iuliu Maniu n-ar fi părăsit Capitala cu douăzeci şi patru de ore înainte!

Partidul takist

Se afirmă că ar fi pe cale de reconstituire un partid al foştilor prieteni ai răposatului Take Ionescu. Dacă faptul e adevărat, aceasta dovedeşte că nu numai la liberali mai sunţ oameni cari nu s-au dumirit încă pe ce vremuri trăiesc şi câte s-au schimbat, totuşi, de la război încoace. Sistemul e ştiut: o grupare de nemulţumiţi îşi ia o titulatură, face să apară un ziar şi în ziar un program (orice gazetă poate fabrica într-un sfert de oră un program de stânga, de dreapta sau de centru, la nevoie cu nuanţe intermediare) şi sub acest pavilion purcede pe apele politicei spre digurile, ca nişte braţe deschise, ale aceluiaşi port.

(Se găseşte totdeauna un guvern care să aibă nevoie de întăriri, în nume, în capacităţi,,în competenţe şi<în aporturi electorale.)

Să mai poată prinde procedeul acesta, o ultimă dată?

Pe sub lege

Interviul d-lui ministru Petrovici pune într-o ciudată situaţie pe d. Anghelescu, autorul Legii învăţământului particular. Actualul ministru al Instrucţiunii Publice se apără de învinuirea că ar face maghiarilor concesii neîngăduite de lege.... Şi arată că maghiarii nu-i cer altceva decât stricta aplicare a legii Anghelescu, lege care nu prevede nici o interzicere pentru elevii de altă *confesiune* de a urma cursurile şcolilor maghiare. D. ministru Petrovici face o delicată şi subtilă distingere între textul d-lui Anghelescu şi intenţiunea sa nemărturisită. In text, fostul ministru liberal a interzis înscrierea în şcolile maghiare a elevilor de altă *limbă.* în intenţie, a vrut să interzică şi celor de altă *confesiune* să frecventeze şcolile reformiste maghiare. A vrut, adică, să despartă pe evreii maghiari de maghiarii creştini. Acesta e sensul protestărilor d-lui dr. Anghelescu.

Cuvântul de ordine

O parte din presa de seară, care apare odată cu aceste rânduri, va publica urmarea romanului politic estival în felul următor: apropierea

dintre liberali şi naţionali poate fi considerată fapt îndeplinit. D. Iuliu Maniu a trebuit să cedeze în faţa insistenţelor prietenilor săi politici. Pentru a nu mai fi o piedică în calea dorinţelor Partidului Naţional, d. Iuliu Maniu plănuieşte să plece într-o călătorie în străinătate. în lipsa d-sale, un şef interimar, d. Vaida, d. Cicio Pop sau altul, va face pasul în faţa căruia conştiinţa d-lui Maniu ezită.

Toate acestea, bineînţeles, se întemeiază pe declaraţiile d-lui N. lorga, pe zelul d-lui Sever Dan de a veni pentru circa treizeci de ani la putere, şi pe articolul d-lui Bădulescu din *Le Temps.*

Urmarea romanului

Dar cele de mai sus senzaţionale revelaţiuni nu rezolvă problema politică. Ele nu duc decât la întărirea unuia dintre cele două partide ale alternării către care se năzuieşte. Regizorii presei şi ai vieţii publice, habotnicii socotelilor de acasă, nu pot lăsa în suspensie soarta celorlalte formaţiuni politice. Iată, deci, urmarea romanului politic, aşa cum are să apară în gazetele interesate. E, bineînţeles, un simplu rezumat: dezamăgirea pricinuită de făţărnicia scandaloasă a d-lui Maniu şi de trădarea în masă a şefilor ardeleni va îmbrânci pe ţărănişti, orbeşte, într-un elan de total şi necondiţionat abandon, în braţele guvernului Averescu.

Mulţumită acestui neaşteptat şi întăritor himen, situaţia guvernului se va îmbunătăţi subit... Bolnavul politic, asemenea regelui David, care se înviora lângă somnul unei tinere sclave, se va întrema la contactul cu această forţă a pământului: Partidul Ţărănesc. Menajul acesta are să dureze doi-trei ani, după care se vor succede liberal-naţionalii, şi, astfel, cele două formaţiuni, reconstituite după vechea imagine istorică regăsită, vor ferici ţara, rând pe rând...

Limba dominantă

Oficiosul liberal polemizează la nesfârşit cu ziarele minoritare. Acestea exagerează, desigur, când tăgăduiesc necesitatea înscrierii limbii româneşti în programele de învăţământ. Fireşte, însă, că *Viitorul* dă dovadă de îngustime de vederi când crede că limba românească se poate impune prin constrângeri şcolare şi administrative.

Rezultatul dorit nu poate fi numai acela ca toată lumea să o rupă pe româneşte. E un ideal, poate, pentru portarii de hotel.

Cunoaşterea celor câteva sute de cuvinte pentru a face faţă unui examen, sau a lua cunoştinţă de un ordin, ori de o petiţie, se poate, într-adevăr, impune şi fără a interveni în alcătuirea programelor şcolare. Problema e cu totul alta. Minoritarii, oameni de cultură germană, maghiară şi rusă nu trebuie să vadă în obligaţia de a şti bine româneşte o corvoadă înjositoare şi zadarnică.

în expresia oficială de „limbă dominantă", nu trebuie să vadă o formulă deşartă. Şi pentru asta guvernele trebuie să înceteze de a da impresia că ele, cele dintâi, dispreţuiesc, cultura, şcoala şi universitatea românească până într-atât, că nu văd în .cea dintâi decât un pericol, iar în celelalte două, un mijloc de agitaţie şi propagandă politică. Minorităţilor nu li se poate pretinde mai multă stimă şi mai mult zel cultural românesc decât românilor. Iar limba românească nu constă numai într-un abecedar şi o carte de conversaţiuni uzuale.

Pisica şi şoarecele

Viitorul, deşi deplin triumfător în această chestiune, tot îl mai ţine pe d. Garoflid sub observaţie. Pe ziua de ieri, îl acuză că ar fi „reînceput, prin *Argus,* campania d-sale în favoarea inflaţiei". Şi nu e vorba decât de un inofensiv articol, în care răspunderea răzvrătitului ministru nu e deloc dovedită. E un lucru vădit că d-lui Garoflid nici o mişcare nu-i este îngăduită, nici o respiraţie. Ochiul d-lui Vintilă Brătianu e la pândă. Şi, sub fixitatea lui necruţătoare, nu-i rămâne altceva d-lui Garoflid decât să facă pe mortul.

Reportaj politic

Un confrate, dezgustat, trage o paralelă între felul în care se înţelege reportajul politic în presa franceză şi modul cum este practicat la noi. în străinătate: fapte precise, ştiri controlate, chestiuni de ordin general... La noi: intrigi complicate, buletinul cancanurilor şi al pronosticurilor inepte şi, mai ales, gherila micilor eroi de club şi cafenea; în total, o forfoteală de amănunte şi mărunţişuri cari amintesc cleveteala micilor oraşe de provincie.

Confratele nostru aruncă toată vina asupra gazetarului. Uită că acesta nu-i decât oglinda vieţii politice, aşa cum se desfăşoară la noi: fără continuităţi logice, fără preocupări generale, fără putinţă de preciziuni până în ultimul moment al unei situaţii. O politică de persoane şi sferturi de personalităţi, o politică de cafenele, de culoare, de culise şi de Curte, în întregime întemeiată pe interese şi simpatii individuale.

Aşadar, ce alt să reporteze reporterul nostru politic?

între ardeleni şi d. Maniu

Se pare că nu vom avea să înregistrăm defecţiuni în Partidul Naţional Ardelenesc. Pe ziua de ieri, d. Iuliu Maniu a trebuit să asculte reînnoirea declaraţiei de credinţă a mai multor „rebeli" liberaloizi de peste munţi proaspăt sosiţi. Aceştia l-au asigurat pe d. Maniu că îl vor urma, oricare i-ar fi hotărârea supremă. Diversele manifestaţiuni în favoarea unui acord cu liberalii n-au fost decât expresiunea unui deziderat personal, un proces de conştiinţă pe care l-au împărtăşit publicului, după maniera psihologică rusă, iar nicidecum un apel la indisciplină...

Sămânţa de conflict

D. Octavian Goga pregăteşte un proiect pentru militarizarea studenţilor. Termenul de „militarizare" e poate exagerat, dacă ne amintim că d. general, Mircescu s-a declarat împotriva unei asemenea reforme, care, nu vedem prin ce ingeniozităţi şi prin ce ambagii[1] s-ar putea realiza în ciuda opoziţiei d-sale. E vorba, mai curând, de o încartiruire a studenţilor în căminuri, supuse, fireşte, unui regulament disciplinar. Un eventual conflict cu Ministerul de Război, căruia nu i se vor mai cere nici instructori, nici arme, nici reduceri de serviciu, va fi, astfel, eludat. Cum rămâne însă cu d. ministru al Instrucţiunii Publice? Cum îşi va revărsa d. ministru de Interne infihita-i solicitudine faţă de studenţime, trecând peste părerea şi peste drepturile ministrului învăţământului? Iată o întrebare şi o situaţie care nu pare deloc menită să consolideze pacea recentă şi plăpândă intervenită între d-nii Octavian Goga şi Ion Petrovici.

Cenzorul şi rolul său

în ziarul subversiv al Partidului Liberal din Hunedoara, Partidul Liberal a devenit primejdios Siguranţei statului. D. cenzor a suprimat

[1] ***Ambages* (lat.) = ocol, ocoliş.**

un articol în care - titlul rămas intact ne-o spune - se ataca cenzura. Faptul acesta arată limpede misiunea pe are şi-o atribuie cenzorul: să se apere de atacurile presei supuse controlului d-sale! Exact cazul gardistului din Piaţa Operei din Viena. Când necesităţile circulaţiei au impus instalarea unui agent care să arate calea şi să regizeze mersul vehiculelor din acea piaţă, Karl Kraus, celebrul pamfletar, s-a întrebat: care credeţi că e rolul gardistului din faţa Operei? Şi a răspuns: să se ferească să nu-l calce trăsurile.

între cenzorul de la Deva şi gardistul lui Karl Kraus există o intimă asemănare.

Succes liberal

Sunt cetăţeni cari, în urma repetatelor manifestaţiuni ale Partidului Naţional împotriva unei înţelegeri cu liberalii, exclamă cu satisfacţie:

- Cel puţin, dacă nu vom avea fuziunea cu ţărăniştii, nici acordul cu Partidul Liberal nu se face.

...Ca şi cum, în realitate, liberalii au urmărit altceva decât *numai* zădărnicirea fuziunii naţional-ţărăniste... Ca şi cum această simplă zădărnicire n-ar însemna din nou repetarea celui mai mare succes al liberalilor, triumful politicei lor sistematice care constă în împiedicarea, cu orice preţ, a înţelegerii între partidele democratice.

CENZURA LA DEVA

Dreptatea, ziarul hebdomadar al Partidului Naţional-Liberal din Hunedoara, ne parvine mutilat oribil. Din priveliştea textului, rărit, din loc în loc, de luminişurile albe ale Anastasiei locale, înţelegem că foarfecele ei furtunoase se dedau celor mai sistematice pustiiri în recolta de proză opoziţionistă.

Cu acest prilej, ţinem să reliefam atitudinea respectuoasă şi devotată a Partidului Liberal şi al oficiosului său din Bucureşti faţă de zeiţa Anastasia. Când eşti lovit, te aperi, când eşti nedreptăţit, protestezi. Nici în faţa lui Dumnezeu omul năpăstuit nu renunţă la plângere şi revoltă. Cazul lui Iov constituie o unică excepţie, una din acele excepţii care confirmă regula. Şi, totuşi, spiritul bisericos, misticismul reacţionar al liberalilor forfecaţi de cenzură, e atât de ancorat în conştiinţa lor, încât insulta şi prigoana ineptă a zbirului obscur de la Deva o suportă fără crâcnire. Ziarul organizaţiei din Hunedoara e ferfeniţit fără îndurare, şi *Viitorul,* la Bucureşti, tace. Partizanii brătienismului la Deva se sufocă sub apăsarea căluşului şi Partidul Liberal nu vrea să audă, nici să ştie. Cum vreţi să se ridice împotriva unei instituţiuni pe care ei au înălţat-o, au folosit-o şi la care vor apela mâine? Cum să protesteze, fără a aduce o atingere însăşi cultului util al cenzurii? Partidul Liberal preferă o mică suferinţă momentană, un trecător martiraj, păcatului, - incalculabil în consecinţele-i eventuale, - al răzvrătirii faţă de cele sfinte.

GLOSE POLITICE...

între Bihor şi Hunedoara

în vederea alegerilor din Bihor, candidatul Opoziţiei-Unite, d. dr. Lascu, a ţinut o cuvântare în comuna Tulea. „Bine vorba nu sfârşea", şi a şi fost arestat de jandarmii sosiţi fără întârzierea tradiţională. Autorităţile au dezlănţuit însă, teroarea, fără a socoti cu rezistenţa populaţiei. [!] D. dr. Lascu a fost scos din mâinile zbirilor de alegătorii cari îi vor da votul mâine. E de prevăzut, totuşi, că nici cârmuirea nu se va lăsa mai prejos. Trei batalioane cu efective şi ţinută de campanie au ocupat regiunea.

Şi dacă arestarea d-lui Lascu şi eliberarea d-sale constituiesc un demn debut de luptă electorală specifică regimului, ne întrebăm cu groază unde vom ajunge, ţinând seamă de legile fireşti ale progresului şi de faptul că suntem de-abia la început? E drept că avem de-a face cu simple alegeri parţiale şi ne putem aştepta, din această pricină, la mai puţină înverşunare şi deznădejde din partea guvernului... Avea-vom, deci, o teroare direct sau invers proporţională cu valoarea alegerilor? Iată întrebarea, iată în ce constă problema teroarei care începe.

Pe roze

Care e situația guvernului în alegerile parțiale?

- Trei liste la București: a candidatului oficial; a d-lui colonel Spirescu; a d-lui colonel Chițescu... A fost vorba de o manifestație ostilă a organizației de Ilfov la Clubul Central...

- Două liste, ambele oficiale, la Buzău: candidează d. Bascovici, susținut de d. Garoflid, şi d. Andrei Corteanu, recomandat de d. general Averescu.

- O singură listă şi, deci, un singur candidat oficial la Ialomița. Dar pentru impunerea şi susținerea candidatului centrist, prefectul județului a trebuit să plece în concediu şi să delege pe un observator trimis de la Bucureşti, cu „facerea" alegerilor.

Liberalii şi Basarabia

Viitorul şi *Independența* se arată îngrijate foarte de zvonul că d. general Averescu ar fi pe cale să semneze un tratat de amiciție italo-român, fără ca din termenii acestui tratat să reiasă, într-un fel sau altul, recunoaşterea unirii Basarabiei. Fireşte că dacă guvernul ar încheia cu Italia o amiciție, fără clauza garantării reciproce a frontierelor actuale, ar săvârşi o greşeală gravă. Dar această grijă de soarta Basarabiei, de consfințirea Unirii printr-un nou act internațional, nu liberalii sunt cei chemați să o manifeste. Nu cei cari au întins peste Prut depravarea biurocratică a clientelei lor în căutarea de plasament, nici cei cari au cuibărit jandarmeria cu starea ei de asediu în vechea provincie moldovenească sunt cei indicați să afişeze această onestitate.

Secret de stat

La Ministerul de Externe s-a păstrat cu sfințenie secretul răspunsului bulgar. Reprezentanții ziarelor din Capitală au dat zadarnice asalturi pentru obținerea textului. Se răspundea: Nu se poate!... Uzanțele diplomatice, protocolul, se opun categoric!... Răspunsul nu poate fi publicat fără un acord prealabil cu guvernele iugoslav şi grec! Ar fi o gravă inadvertență şi o bădărănie fără seamăn să procedăm altfel! De altminteri, răspunsul nici nu este încă tradus: transpunerea

unui text francez pe româneşte necesită un ceremonial deosebit şi colaborarea tuturor forțelor intelectuale de la Capul Podului.

Bineînțeles, conținutul notei bulgare de răspuns era tuturora cunoscut din telegramele agențiilor străine, încă înainte de remiterea lui către cabinetele protestatare. în momentul următor, când se făcea din publicarea lui o chestiune internațională, *Neue Freie Presse* îl dădea în vileag, odată cu presa elenă, şi odată cu agenția „Rador" care transmitea pasajele esențiale în toată lumea.

Ziarele bulgare publicau şi ele, *in extenso,* această oficială proză. Iar presa noastră, ocolind sfincşii din Capul Podului, fu nevoită, în sfârşit, să ia cunoştință de textele sibiline din acest depărtat izvor.

Nu vi se pare că e de un discret comic hermetismul desuet al diplomației noastre? El aminteşte de formele perimate ale miniştrilor (cari aveau talent) Sfintei Alianțe! E şi ceva din teama superstițioasă a îmbogățitului față de argintăria uniii banchet în această observanță excesivă a protocolului de către mânuitorii destinelor noastre!

Suprimarea Parlamentului

Cu prilejul dizolvării consiliilor comunale în Italia, toate ziarele fasciste reclamă desființarea Parlamentului şi abrogarea sistemului electiv.

încă un argument în favoarea antiparlamentariştilor noştri, cari mai sunt şi tradiționalişti intransigenți şi, în acelaşi timp, vrăjmaşi ai teoriilor de import şi a imitării străinilor.

Noroc că în calea ofensivei „statului corporativ" se ridică d. Brătianu, partizan al simulacrelor!

Pielea ursului

Conflict între *Viitorul* şi *îndreptarea:*

Oficiosul liberal revendică pentru „marele partid" meritul de a se fi gândit la Tratatul de amiciție cu Italia, dacă acest tratat implică recunoaşterea unirii

Basarabiei...

Oficiosul averescan contestă liberalilor paternitatea acestei intenții şi acestei inițiative, fără să-şi ia angajamentul că tratatul va implica recunoaşterea unirii Basarabiei...

Țara așteaptă rezultatele acestei polemici familiale care nu rezolvă nimic fără un răspuns precis de la Roma, care iarăși nu rezolvă nimic fără un răspuns precis de la Moscova. Dar asta înseamnă să redeschidem procesul întregii clase conducătoare și să devenim din acuzatori, acuzați: acuzați de trădate, vânzare, înstrăinare etc, etc...

Un om compromis

D. ministru Garoflid n-a încetat un moment să neliniștească și să obsedeze pe liberali. Simpla d-sale existență în guvern e îndestulătoare pentru a-i face pe acești politicieni calculați și stăpâniți să iasă din orice rezervă. Spectrul inflației îi pândește și-i amenință pe liberali, de pretutindeni. E suficient ca un ziar să ceară finanțarea recoltei sau să preconizeze vreo soluție financiară potrivnică vederilor d-lui Vintilă Brătianu, pentru ca presa liberală să intre pe loc în campanie în contra d-lui Garoflid.

Pe ziua de ieri ***Viitorul*** scrie textual că orice discuție pe temă financiară înseamnă „a compromite încă mai mult pe ministrul Agriculturii"... Pentru d. Garoflid, ***Viitorul*** se identifică cu însuși destinul ațintit asupră-i, cu însăși umbra legată de pașii săi, de altfel împiedicați. Iar în pornirea lui pătimașă, ***Viitorul*** merge până a mărturisi, prin asemenea admonestări, contractul politic, legătura tutelară dintre cele două partide.

Solidaritate

D. Vintilă Brătianu a plecat la Chișinău pentru a susține candidatura d-lui Tancred Constantinescu. Fostul ministru de Finanțe a ținut prin această faptă să dea o pildă despre ceea ce înțelege d-sa prin solidaritatea și disciplina de partid. Gestul d-sale este cu atât mai demonstrativ, cu cât situația printre liberali a d-lui Tancred Constantinescu devenise în ultimul timp „intenabilă". A trebuit să intervină bombardarea d-sale la candidatură, iar acum călătoria de sprijinire, a d-lui Brătianu, pentru ca tineretul liberal, din care o bună parte a și fost eliminată din partid, să înțeleagă că suprema virtute a unui partizan rămâne solidarizarea cu tovarășul politic contra propriilor sale fapte, contra lui însuși dacă e nevoie, - dincolo de bine și de rău...

„Acțiunea dizolvantă"

Viitorul acuză „anumita presă" că sprijină „partidele noi", întreținând astfel, în mod intenționat, „haosul politic" și „o situație dăunătoare țării". Recunoaștem pe autorul anonim al acestui articol după clișeele șterse și vide pe cari le întrebuințează. E omul formulelor stereotipe și solemne pe cari le aplică și le repetă, cu o stăruință mecanică și maladivă, până la letargie.

Această perseverență, însă, nu va izbuti să pună un înțeles acolo unde nu e decât neant, nici să dea impresia unei argumentări prin mijlocirea unui monoton delir, menit, la început, să acopere fățărnicii și interese prea evidente. Să discutăm aserțiunile ***Viitorului?*** Ar însemna să ne introducem în verbiajul patogen care tinde să susțină ridicula teză că „anumita presă", susținând fuziunea „partidelor noi", urmărește menținerea haosului politic... Fiindcă, după ***Viitorul,*** anumita presă e aceea care împiedică partidele noi să treacă sub umbrirea steagului, uzat de atâtea evenimente, al Partidului Liberal.

Evident, debitul obosit al ***Viitorului*** încearcă să mai apere „anumite interese" destul de vii și de simțite. Nu e vina noastră dacă datoria ne împinge de-a curmezișul socotelilor de acasă, ale unora.

Referendarii culturali

Guvernul a hotărât să trimită în străinătate *referendari culturali* pe lângă Institutul de Cooperație Intelectuală. Rolul lor e să strângă relațiile, în primul rând, între scriitorii străini și scriitorii români. E o misiune însemnată și grea. Viața noastră intelectuală nu trebuie să se despartă, nici să rămână în urma conștiinței unanime a veacului. Europa, după marele război, s-a micșorat. O mulțime de tendințe locale și anarhice tind să strice sau să întârzie unitatea către care continentul nostru năzuiește. Popoarele trebuie să se simtă și să se apropie sub cerul aceluiași ideal. De aceea trimitem și noi, la locurile unde arde sfântul spirit, solul nostru. El nu poate fi însă orișicine. Din mănunchiul firav de scriitori și de ziariști români, o alegere riguroasă și atentă se impune. De aceea aplaudăm trimiterea d-lui Camil Petrescu, poetul distins și propagandistul entuziast al cooperației intelectuale, la Paris.

Pentru postul, nu mai puțin important/de la Geneva, însă, guvernul dibuie încă. Alesul probabil, al doilea-ales, nu trebuie să fie ci-

neva străin de cercurile intelectuale şi de presă. Să nu căutăm cu dinadinsul prilejul de a ne autoridiculiza în străinătate. Ar fi de prisos. Guvernul e prevenit. El poate lua măsuri ca între alesul său pentru Geneva şi titulatura de „referendar cultural" să nu fie o opoziție de fapt.

Sfârşitul unui vis de vară

După dezmințirile dârze şi repetate ale presei Partidului Național, survine dezmințirea furibundă din *Viitorul* de ieri şi declarația, de la Cernăuți, a d-lui Vintilă Brătianu:

- Partidul Liberal *(acesta e înțelesul întregii polemici)* nu a făcut nici un fel de propunere de fuziune sau de colaborare Partidului Național.

E ceea ce am repetat aci o vară întreagă, în disprețul surâsului atotştiutor al oamenilor politici şi al marilor inițiați. Preludiile amoroase de la Sovata n-au fost însoțite, niciodată, de o „propunere serioasă". Singurul lor scop era să sporească incertitudinea naționalilor...

.. .Ceea ce le-a şi reuşit, până la un punct!...

Izvoarele antiparlamentarisnuilui

La adunarea organizației din Capitală a Partidului Poporului a avut loc o păruială însoțită de vociferări, sau nişte vociferări însoțite de păruieli, cu prilejul repartiției rolurilor în campania electorală şi a distribuirii fondurilor de propagandă. Concurenții s-au împăcat pe teren. Nu rămâne la ordinea zilei decât „scoaterea" senatorului averescan.

întâiul partid

D. Vintilă Brătianu a scris un articol intitulat *Al doilea partid.* E chestiunea pe care liberalii au avut abilitatea să o aducă şi să o mențină în discuție. De la o vreme, lumea politică, apoi intelectualii cari se mai interesează de treburile publice, împreună cu ceea ce se numeşte opinie publică, se află în căutarea pasionată a ceea ce ar putea constitui „al doilea partid". E o rătăcire, e o gravă eroare, în acest fel de a pune problema.

Aceasta implică recunoaşterea liberalilor ca „partidul dintâi", cu drepturi pe veci câştigate de a ne guverna, cu sau fără găsirea şi concursul partidului de-al doilea. Şi apoi, toată discuția echivalează cu o uzurpare: câțiva politicieni, dimpreună cu o minoritate cugetătoare, îşi arogă fățiş dreptul de a stabili, în primul rând, că țara trebuie guvernată de două partide şi, apoi, de a decide care poate fi... partidul al doilea!

Pe când votul universal, singurul suveran în această materie, a dovedit că el înțelege să participe la discuție, începând chiar cu începutul: cu partidul dintâi.

Şi n-am avut, până azi, nici un indiciu că Partidul Liberal a fost acesta.

Antiparlamentarism

La şedința de sâmbătă seara a organizației averescane din Capitală, o pătimaşe şi furtunoasă discuție a culminat (ziarele spun că a degenerat!) în păruieli: se repartizau rolurile în campania electorală şi se distribuiau fondurile de propagandă... Iată deci izvorul antipar'amentarismului actualilor şi viitorilor parlamentari averescani. Sunt atât de dezgustați, bieții oameni, de propriile lor suveniruri electorale, de cele ce au văzut şi făcut în timpul alegerilor, încât e imposibil, câteodată, ca torturata lor conştiință să nu izbucnească!

Presa oligarhică şi fuziunea

în fine, pe ziua de ieri, presa liberală, presa oficială şi oficioasă, şi cea clandestin guvernamentală, anunță ceea ce noi am afirmat, singuri, o vară întreagă: acordul desăvârşit între d-nii Mihalache şi Maniu, delegații Partidelor

Țărănesc şi Național, în privința fuziunii. S-a şi anunțat, cu oarecare precipitare, semnarea unui protocol. E inexact. Dar faptul nu poate să contrazică natura evenimentelor.

Am scris, în repetate rânduri, că d-nii Maniu şi Mihalache sunt decişi să realizeze fuziunea, cu prețul oricăror defecțiuni. Astăzi presa oligarhică, în cor, confirmă faptul şi se străduieşte să tragă, din exagerarea lui, concluzii defavorabile.

Suntem în măsură să afirmăm că, şi în privința defecțiunilor, vrăjmaşii fuziunii vor avea noi dezamăgiri.

Sperietori

Presa liberalo-averescană se alarmează - şi această alarmă se măsoară cu vastitatea caracterelor tipografice utilizate -, se alarmează asupra celor petrecute la întrunirea naţional-ţărănistă de duminică. Discursuri incendiare, atacuri împotriva Coroanei, senzaţionala intervenţie a unei extrem de primejdioase şi de ameninţătoare comuniste, în sfârşit, tot ce poate dovedi că la întrunirea de alaltăieri s-a pus la cale revoluţia cu alaiul ei de orori.

Şi toate aceste născociri neroade, toate aceste exagerări, toate minciunile simultan lăbărţate în coloanele a patru gazete, în solda Internelor şi a Siguranţei, sunt făptuite cu speranţa şi nădejdea naivă că... *vor speria pe ardelenii*

Guvernul şi scriitorii

Cu prilejul înscrierii d-lui G. Topârceanu în Partidul Poporului, *îndreptarea* aduce laude guvernului care a ştiut să-şi asigure serviciile şi sprijinul entuziast al „gintei iritabile". într-adevăr, guvernul actual, în fruntea căruia se află un poet, a ştiut, mai mult decât anticulturalul cabinet liberai, să se îngrijească de nevoile şi de lipsurile, adesea atroce, ale tagmei scriitoriceşti.

în ce fel însă? Transformând un romancier popular în zbir electoral, utilizând câteva talente în presa de partid din Capitală şi din provincie, sau îndreptându-le, cu înlesnirile necesare, spre cariera de tripotori publici!

ANDRE BRETON

Mes mots, Messieurs, sorit ma rialite.
LOUIS ARAGON

Andre Breton sau Revoluţia suprarealistă... Să fie o simplă întâmplare că mişcarea modernă franceză se precizează şi se amplifică la o sută de ani depărtare de revoluţia romantică? Un spirit superstiţios de cercetător literar se aşteaptă poate la revelarea unui ritm,

al cărui tic-tac s-ar măsura cu veacul, în desfăşurarea răsturnărilor intelectuale. Să aşteptăm, pentru o verificare temeinică, trecerea a câtorva secole încă. Nici o siguranţă nu ne e, momentan, îngăduită. Nici o lege, în asemenea materie, nu poate fi afişată. Uzurpatorii cu ochelari ai libertăţii artistice nu vor izbuti încă să se impună, la adăpostul teroarei pedagogice şi cu asentimentul mediocrităţilor amatoare de stabilizări. Avântul minunat al recentelor explorări, înlăturarea cataractei care ne căptuşeşte retina, brusca minune năpustită, dinnăuntru şi din afară, în tiparele strâmte ale înţelegerii noastre, ne dă dreptul aristocratic de a refuza, de-acum înainte, orice. în special alternaţia comodă îmbiată ca o tranzacţie de către negociatorii de la răscrucea veşnicului *ieri* şi *mâine* artistic, speculatorii unui *modus vivendi,* ofertanţii unui teren comun de înţelegere între noutatea absurdă şi clasicismul august, sunt izgoniţi cu lovituri de comedie bufă, cu lovituri de picior în regiunea umorului trupesc. *Clasicism-Revoluţie-Neoclasicism:* iată ultima inepţie a celor ce au vrut să facă graficul evoluţiei artistice, întocmai ca pe al unui pas de dans. Neoclasicismul ar fi, după aceştia, perioada de cristalizare a descoperirilor incerte, disciplinarea elanurilor dezordonate, captarea unei revoluţii. Un manual de gimnastică suedeză al poeziei. Şi nu vom vorbi aci de altceva decât de poezie, fiindcă ne socotim înţeleşi asupra esenţialului: că nu există, în artă, decât Ea.

în fond, acest neoclasicism, propus ca o etapă acceptabilă a unei faze turburi, de tranziţie, nu e, în mintea celor ce vor să se deosibească de turma mioapă, ca înţelegători ia poarta nouă, decât o pocăinţă a răzvrătiţilor, un fel de reîntoarcere a fiului risipitor, de regăsire la ieslea clasicismului de manual, a oaiei rătăcite. Multe sunt, pasămite, minţile cari vor să creadă că în artă există întoarceri înapoi. Ca şi cum tranzacţiile sunt cu putinţă între un fond actual şi o formă trecută. Ca şi cum o fuziune, peste vidul timpului, s-ar mai înfăptui între un conţinut sufletesc real şi unul deficitar faţă de acesta, şi care nu mai există decât ca amintire istorică. Se întâmplă, bineînţeles, convertiri cari justifică speranţele celor rămaşi în urmă. Dar ce valoare are abdicarea şi refugiul neputinciosului în imitaţie şi pastiş? Totuşi, niciodată produsele caracteristice şi vitale, a două epoci de artă, n-au semănat între ele.

Revoluţia suprarealistă a lui Andre Breton şi a prietenilor săi nu rezumă, desigur, întreaga mişcare modernistă. Romantismul nu-i corespunde, cum au pretenţia să stabilească veşnicii căutători de identi-

tați, maniacii reperurilor, invertiții echivocului, decât, poate, ca atitudine exterioară, - *et encorel* Manifestul tehnic al romantismului a fost o timidă reformă a prozodiei, o înlăturare de canoane de manual, un recensământ de silabe, accente, cezuri, o incendiere de recuzite: unitatea de timp și de loc - și, neapărat, o oarecare degajare a sensibilității. Dar Baudelaire a putut nesocoti drumul deschis de romantici și porni pe **o** potecă neștiută, și a rămas singurul mare poet al veacului trecut, - alături de Edgar Poe, tocmai din pricină că romantismul n-a fost răscolirea profundă anunțată, ci **o** agitație superficială, cu rezultat, cum spuneau comunicatele marelui război, pur local.

Suprarealismul lui Breton aduce revoluția fundamentală, realizează proorocirile unui apocalips literar. Fiindcă utilizăm terminologia politică și gazetărească a timpului, să precizăm: până astăzi, în literatură, nici o mișcare inovatoare nu s-a atins de privilegiile seculare ale sacrosantei oligarhii intelectuale: *Logica, Rațiunea, Inteligența.* Andre Breton a dat, acestor statui obsedante și exagerate, lovitura de târnăcop liberatoare. La capătul a patru mii de ani de literatură aservită cerințelor marelui și micului public, apare, în sfârșit, adevărata libertate. Cuvântul acesta e, desigur, tot ceea ce ne mai încântă și pe noi. Și noi îl credem propriu să întrețină, la infinit, bătrânul fanatism omenesc. Și noi credem, cu Andre Breton, că printre atâtea dizgrații moștenite, cea mai desăvârșită libertate de spirit ne este totuși îngăduită. Aruncarea închipuirii în robie este, într-adevăr, renunțarea la tot ce putem găsi, în noi, ca dreptate supremă.

Vreți o clasificare și o situare, după bunele reguli pedagogice: literatura generației de azi a ucis anecdota. A ucis și literatura în tot ceea ce avea aceasta mai la îndemâna cetitorului talentat. Conveniențele cari permiteau proza nuvelistului de mare tiraj și a romancierului negustor de situații și psihologie au fost compromise. A rămas numai poezia, în zona infinitei libertăți. Și libertatea aceasta e astăzi, în creație, atât de deplină, încât cei ce se aventurează încrezători în virtuțile licenței, sau ale farsei, își frâng gâtul în prăbușirea primilor pași.

Suprarealism (e momentul să definim) înseamnă: „automatism psihic pur, prin care ne propunem să exprimăm verbal sau prin scris sau oricum altfel, funcționarea reală a cugetării. Dicteu al gândirii, fără nici un control exercitat de rațiune, în afara oricărei preocupări estetice" *(Mani/este du Surrealisme,* Kra ed.).

Pare un simplu joc, o posibilitate, sau chiar o rețetă, de a deveni poet fără constrângere. E interpretarea protestatorilor gratuiți și mașinali în fața începutului... E justă. Dar cei cari se simt ispitiți nu cumva să-și uite parașuta. Trebuie să fi fachir pentru a te menține în aer. Trebuie să fi Sfântul Francisc ca să calci pe valuri...

Automatismul acesta, captat pe hârtie, îți dezvăluie o stranie realitate. E lumea visului prinsă în crâmpeie de minune. E problema adevărului adevărat care se impune, din nou, deconcertantă, și atrage după sine următoarele axiome:

„Gândirea nu prezintă nici o soluție de continuitate... Starea de veghe nu este decât un fenomen de interferență."

Psihologia a stabilit toate acestea, pe cari le rezumă, impresionant și poetic, Andre Breton, cu întrebarea:

‚Le reve est-il moins lourd de sanctions que le reste?"

Și ne putem aștepta, odată, la rezolvirea acestor stări în aparență contradictorii: vis și realitate, într-o ***suprareal itate,*** cucerire a omului de mâine. Realcătuire dincolo de tiparele realității de azi: încă o dimensiune poate? Ne mărginim astăzi să plutim prin suprarealism înspre minune. Pentru poezie, miracolul este recucerit. Apanajul copilăriei, acela de a se putea minuna, cu lumea liberă de orice legi, a basmelor, îl recăpătăm acum. Suprearealismul nu admite pravile fizice sau intelectuale. O impresiune extraordinară de ***jartais vu*** se degajă din darurile lui magice. Finalitățile logice ne scapă: sunt abolite. Unitatea prezumțioasă a Eului se rezolvă în descoperirea surprinzătoare despre noi înșine, a unui Eu mereu altul. Eul stării de veghe abdică, - umilit de purpura Celuilalt, sau de splendoarea nudă a celui de al Treilea. Iar lumile, sub creanga de alun a vrăjii, se ivesc, se întretaie, se înmulțesc: „halucinațiile și iluziile nu sunt o sursă de desfătare neglijabilă". Edgar Poe și Hoffman știau aceasta, dar s-au servit de scuza nebuniei, ca de niște pantaloni de baie. Cine regretă mai mult decât noi că fantastica viziune din ***Tăcerea*** lui Poe e motivată, la sfârșit, mizerabil, cu demența eroului? Breton înaintează însă pe tărâmul basmului suprarealist: ***„Leparc ă cette heure etendait ses mains blondes audessus de la fon taine magique... Un chateau sans signification roulait â la surface de la terre"***\ Și dacă ochii d-voastră se obișnuiesc cu dezmierdarea imposibilului dezlănțuit, apropiați-vă de lespedea răsturnată a mormântului: veți ceti poate primii fulgi ai îngerului care și-a șters o clipă aripile de rugina toamnei. - a strănutat și s-a dus!

GLOSE POLITICE

Dictatorii şi regii lor

Primo de Rivera a pierdut încrederea şi sprijinul Regelui Alfons. Conflictul latent dintre cei doi conducători ai poporului spaniol a intrat în faza acută. Armata, amatoare de schimbări în decoruri şi personagii, pare a fi de partea Regelui. Situaţia lui Primo de Rivera e critici. Ce-i de făcut, când ai împotrivă-ţi Regele şi armata, şi nu te susţine nici măcar poporul?

Manualul perfectului politician oferă în asemenea împrejurări un remediu clasic: un complot, pus la cale deJSiguranţa respectivă şi descoperit tot de aceasta, în timp util. Si^eranul intimidat, sau convins, cedează şi amână. Ceea ce s-a şi întâmplat în Spania. în toiul crizei, în momentul când toată lumea se aştepta la un *pronunciamento,* poliţia lui Primo de Rivera a ştiut să descopere un vast complot îndreptat contra lui Alfons al XIII-lea...

Primo de Rivera mai rămâne, câtva timp, dictatorul Spaniei.

Veţi spune că procedeul e lipsit de originalitate, fiindcă îl întâlnim în Europa pretutindeni, fiindcă el înfloreşte, vorba cântecului, „de la Dunăre la Sena, din Carpaţi în Pirinei"... Ce importanţă are argumentul banalităţii, dacă sistemul, deşi cunoscut, nu dă, totuşi, greş nicăieri unde dictatorii se menţin, graţie lui, la putere, în detrimentul autorităţii regale.

Politica de foileton

Romanul politicii noastre interne a deschis un capitol nou: „Ce va face d. dr. Lupu?" în primul rând, spun ziarele, d. dr. Lupu e împotriva fuziunii. D-sa mai e şi pentru excluderea d-lui C. Stere din partid. Intenţionează să formeze un nou partid ţărănesc întemeiat pe cele mai multe organizaţii din Vechiul Regat. Acest partid, cu totul opus formaţiunii Mihalache-Maniu, care (bineînţeles se va înjgheba din „sfărâmăturile" ţărănisto-ardelene) urmează să se apropie fie de averescani, fie de liberali. Bineînţeles, e vorba numai de presupuneri şi de proorociri. Ceea ce e sigur e că d. dr. Lupu nu merită câtuşi de

puţin dizgraţia de a fi, în acest fel, obiectul atenţiei cârcotaşe a mahalalei politice. Aserţiunile liberalo-averescane îşi găsesc o dezminţire netă şi repetată în articolele *Aurorei.* Cel mai nou capitol al romanului politic nu rezistă nici unei cât de superficiale critici.

Un nou partid?

Campania contra fuziunii exercită, deopotrivă, temperamentul şi imaginaţia. Politicienii, în asemenea ocazii, se mărginesc să aibă interese şi dorinţe. Ziaristului îi incumbă sarcina ingrată de a fi atent, activ, divers, convingător şi inventiv, în sensul poftei politice a şefului. Să nu-1 acuzăm, deci, dacă necesitatea de a corespunde „atitudinii ziarului" duce adesea la deformarea grotescă a realităţii sau la născocirea celor mai monstruoase şi mai neverosimile mitologii de ultimă oră. Iată una: un nou partid ţărănist şi muncitoresc în perspectivă. După realizarea fuziunii, adversarii ei ar intenţiona să ridice steagul cel nou.

Să analizăm o asemenea posibilitate, - raţiunea şi sorţii ei de reuşită? (De reuşită în direcţia maselor sau chiar a fripturismului...) Există în tot Partidul Naţional şi Ţărănesc cineva care să se înşele singur şi cu dinadinsul? Poate cineva să-şi închipuie că, izolat de grosul naţional-ţărănist, mai prezintă vreo atracţie pentru liberali sau vreun punct de sprijin şi de raliere pentru opinia publică?

Iată de ce aberaţiile presei guvernamentale nu sunt nici măcar meşteşugite.

Urbanism şi dictatură

Oamenii politici şi scriitorii întorşi din Iugoslavia sau, în genere, din vilegiatura în străinătate, au readus în discuţie chestiunea asanării şi înfrumuseţării Bucureştilor. Trebuie să avem o Capitală demnă de România întregită, cu cele optsprezece milioane ale ei de locuitori, cu exploataţiunile ei petrolifere, cu bogăţiile ei naturale şi, măi ales, cu pretenţiile ei la cultură şi artă. S-a zis că, pentru atingerea acestui scop, cel mai bun mijloc ar fi fost strămutarea nefericitei reşedinţe peste munţi. Am fi corespuns astfel şi bunelor principii ale lui Machiavel: când vrei să păstrezi o provincie, trebuie să te muţi într-însa. Dar momentul unui asemenea eroism, momentul din 1918a

fost pierdut. Rămânem pe năpăstuitele maluri ale Dâmboviței. Rămânem sub dictatura economică a Partidului Liberal, care alungă orice credite străine, paralizează orice întreprindere cu ajutor de peste hotare, şi cerem, totuşi, canalizări, grădini, bulevarde, împăduriri şi construcțiuni.

Dezbinare în guvern

Nu e vorba de conflictul Lapedatu-Garoflid. Nici de tandrețea Petrovici-Goga. Nici de lucrătura, generală, dintre averescanii puri şi liberaloizii introduşi în actualul cabinet şi ale căror demisii se află în sertarul d-lui Brătianu.

Conflictul e mai grav. Unul din miniştri, într-un moment de sufocație morală, a făcut o veritabilă declarație de război, a comis o nepermisă delațiune, s-a dedat unei injurioase spovedanii pe seama colegilor averescani şi liberaloizi.

D. Cudalbu, - căci d-sa are această onorabilă slăbiciune a strigătului inimii (un fel de angină pectorală politică) a declarat, într-adevăr, la un congres: „Ilegalitatea a pus stăpânire pe viața socială şi necinstea a fost consacrată doctrină de guvernământ"...

Aplaudăm. D. Cudalbu are deplină dreptate. Ce spun însă, iluştrii d-sale colegi, miniştri şi subsecretari de stat?

Fier vechi pentru armată

Nici un cuvânt oficial, nici o lămurire autorizată, nu intervine, cu toată campania de presă, în chestiunea furniturii de arme vechi din Italia. Guvernul tace. în particular, însă, oameni săi țin următorul limbaj:

- Nu înțelegem atâta alarmă, surprindere şi indignare. Furnitura de arme vechi nu e decât forma tradițională, şi oarecum elegantă, cu care plătim uzura împrumutului din Italia. Istoria nescrisă şi reală a țării.dovedeşte cu prisosință că, ori de câte ori am obținut un împrumut sau un avantaj în străinătate, a trebuit să plătim un surplus de dobânzi şi comisioane, o veritabilă camătă, sub forma de comenzi de material, uneori bun, alteori mai... potrivit, adresate industriei acelor locuri. Căci nicăieri o industrie nu e numai o industrie. Ea e mai întâi şi întâi lin consiliu de administrație în care intră tot ceea ce țara în chestie are mai influent şi mai distins... Ani de zile, de pildă, am fost nevoiți să cumpărăm reformăturile casei Krupp.

Şi de altfel, domnule-încheie omul politic, bătându-se patriotic cu pumnul în piept, - războiul a dovedit că, dacă furniturile militare au fost totdeauna insuficiente, detestabile, soldatul român însă a învins şi fără ele!

... A refuza un asemenea argument echivalează cu o înaltă trădare.

Bătaia

Presa întreagă a protestat împotriva maltratării comerciantului Andreescu în labirinturile poliției.

Organizațiile negustoreşti şi-au manifestat, cu acest prilej, sentimentul de indignare şi de solidaritate. Ministerul de Război şi cel de Interne au trebuit să se sesizeze. Acțiunea de cercetare şi de pedepsire, credem, nu va mai putea fi oprită.

Şi, în toiul vâlvei stârnite, survine un fapt divers care dezvăluie teatrul chestiunei până la ultimele lui planuri: un necunoscut, un nevoiaş, un anume Taivi Hemper, care nu face parte din nici o organizație profesională, nici firmă înscrisă nu are, şi-a tăiat cu un briceag beregata. Motivul? A fost schingiuit la poliție.

Cazul său ne aminteşte de zecile de muncitori pentru cari arestarea fără motiv şi bătaia pe deznodate constituie unicul şi legalul regim. Şi ne gândim dacă protestul ridicat de presă cu ocazia torturării comerciantului Andreescu n-ar trebui cumva menținut în fața tuturor sălbăticiilor cărora cetățeanul este expus şi supus în beciurile unde se rafinează şi se cultivă sadismul şi bestialitatea. Dacă n-a sosit momentul unei acțiuni generale şi susținute, a presei şi a intelectualității întregi, împotriva bătăii, împotriva înjosirii şi sălbăticirii populației prin sistemul monstruos al bătăii?

între actori

Ducele Mussolini şi răposatul actor Valentino (două incontestabile glorii contimporane) n-au trăit în bună înțelegere. Valentino a avut într-o bună zi prezumția şi îndrăzneala ca, prin secretarul său, să se adreseze în scris dictatorului: îi cerea sâ-i cedeze un automobil comandat unei mari fabrici italiene. Ducele n-a răspuns. De supărare,

Valentino a repudiat naţionalitatea italiană şi a devenit cetăţean al Americii. în schimb, Mussolini a interzis reprezentarea filmelor lui Valentino în Italia.

Pare exagerată şi paradoxală această rigoare, acest tratament de la egal la egal pe care Ducele l-a aplicat luceafărului cinematic.

Realitatea, însă, apare cu atât mai expresivă din faptele relatate: rivalitatea între doi artişti ai atitudinii, concurenţa între doi actori, pe acelaşi plan al popularităţii, - şi care explică totul!

Arbitrul din Ardeal

Candidatul guvernului a reuşit în Bihor, cu sprijinul reeditat al fraudei, al violenţei şi mai ales al concursului voturilor minoritare. N-a fost un succes al guvernului, fiindcă cifrele îl arată derizoriu. N-a fost o înfrângere a Partidului Naţional, fiindcă numărul de voturi obţinut de acest partid, în ciuda teroarei şi a falsurilor, rămâne considerabil.

Rezultatul din Bihor înseamnă, însă, o întărire a poziţiunii de arbitru pe care şi-a cucerit-o, fără cazně şi şiretlic, Partidul Naţional Maghiar, partidul irident maghiar. E consecinţa ultragioasă, pentru poporul de acolo, a guvernărilor oligarhice şi impopulare.

Liberalii şi Legea chiriilor

Cu o caracteristică ostentaţie, ***Viitorul*** evidenţiază, de câte ori poate, starea de servitute a guvernului faţă de Partidul Liberal. Din atitudinea lipsită de cea mai umană discreţie a ***Viitorului*** am aflat, ceea ce de altfel ştiam, că în toate chestiunile şi problemele de stat guvernul Averescu nu poate realiza decât sau puncte din programul brătienist, sau intenţiuni de-ale fruntaşilor liberali sau chiar deziderate nemărturisite de-ale acestora. De câte ori guvernul a fost silit să renunţe la modestele lui veleităţi de iniţiative personale, ***Viitorul*** a subliniat aceste decăderi printr-un verbiaj brutal şi de o cinică voioşie. Numai în chestiunea Legii chiriilor ***Viitorului*** îi convine ca guvernul să fie original şi de sine stătător. De aceea, notiţa furibundă prin care respinge paternitatea clandestină a legii încă în gestaţiune. I-am atribuit această paternitate şi i-o atribuim. Dezminţirile n-au nici o elocvenţă, fiindcă n-au nici un adevăr. Altul e procedeul care ne-ar putea convinge. Partidul Liberal să-şi spună, de pildă, părerea în privinţa regimului chiriilor, să someze guvernul să-şi divulge pe a sa şi să-l oblige, aşa cum l-a obligat de atâtea ori, în atâtea privinţe, să ţină încă o dată seama de democratica opinie a brătienismului.

Restul e demagogie!

în jurul fuziunii

Dintr-un singur număr al unui ziar liberal de seară cităm:

„A început lupta dintre d-nii Lupu şi Mihalache" - şi urmează o întreagă pledoarie pentru o colaborare.ţărănisto-liberală, pledoarie pe care ziarul interesat i-o atribuie d-lui dr. Lupu.

Urmează, apoi, în titlu:

„D. lorga vrea şefia unui mare partid, Acest partid ar cuprinde pe iorghişti, o parte din naţionali, o parte din ţărănişti şi Partidul Poporului"...

De unde toate aceste aberaţii? Din convingerea vetustă că, astăzi încă, individualităţile cu pretenţii şi putere mai pot decide în treburile politice, în ciuda şi dispreţul votului universal!

ÎNAPOI, LA CARU' CU BOI

Guvernul a găsit o dezlegare eroică problemei transporturilor. Momentul nu e rău ales: ediţiile speciale ale ziarelor de-abia ne-au adus ultima numărătoare a răniţilor de pe urma noujui dezastru de cale ferată; lemnele s-au scumpit ca pâinea caldă; grâul şi porumbul zac în hambarele necercetate... Orice altă întârziere ar fi constituit un pericol naţional. Şi problema, de altfel, era gravă: dezorganizarea transporturilor a pricinuit căderea imperiului rus... Grabnice măsuri se impuneau pe ziua de ieri: construcţii noi de poduri, tuneluri şi linii de fier, furnituri în masă de locomotive şi vagoane, personal proaspăt educat cât ai bate din palme. Era nevoie pentru asta de vreo 30 de miliarde... De unde şi cum să le căpătăm, dacă regimul financiar, dictatura economică a d-lui Vintilă Brătianu, interzice orice speranţă de împrumut în străinătate? Posomorâtă şi crâncenă situaţie! Vedeţi însă, tocmai aici se relevează geniul guvernului actual. Există unele

procedee şi apucături cari caracteriza geniile. De pildă: să vezi soluţia unei dificultăţi în sensul opus celuia în care-l caută toată lumea. Sau: să nu te opui unui rău amenințător, ci să-i cedezi cu viclenie, pentru a-l răpune mai uşor. Tot astfel, prin d. Meissner, s-a gândit şi guvernul nostru: „N-avem linii ferate şi vagoane? Foarte bine! Nici nu e nevoie de ele. Vom utiliza şoselele şi transporturile prin tracţiune. .. încercările de până acum au şi dovedit că reorganizarea C.F.R. e lucru cu neputinţă!"

Astfel a vorbit d. C. Meissner, Vechiul prieten al presei, unui ziar de seară. D-sa ne-a asigurat că şoseaua Bran-Predeal, paradisul vilegiaturiştilor, şi Rucăr-Dâmbovicioara, e foarte bună. Jos, deci, vagoanele şi drumul de fier. Să transportăm pe drum de ţară: lemnele şi alimentele în care cu boi, călătorii, desigur, cu diligenta.

D. C. Meissner n-a găsit această soluţie neaşteptată în colaborare cu colegul d-sale de la Comunicaţii, Incompetenţa Sa d. Văleanu, ci şi-a epuizat inspiraţia singur, în amintirile şi reminiscenţele depărtatei d-sale tinereţi: vremea malacoavelor şi a crinolinei, a carului cu boi şi a diligentei, a lui Bolintineanti şi a lui Lamartine.

O GRAVĂ EXPERIENŢĂ

Cartelul Naţional-Ţărănesc a dat în judecată pe acei magistraţi, militari şi funcţionari de la secţiile de vot, cari s-au făcut vinovaţi de fraude şi violenţe electorale. Socotim acest act al partidelor democratice ca ultima încercare de a lupta, legal, împotriva corupţiei şi sălbăticiei electorale. Suntem în faţa unei experienţe care trebuia făcută, fie şi numai pentru a avea conştiinţa împăcată. S-a recurs, - vom putea constata mâine, - şi la supremul mijloc de intimidare a delicvenţilor electorali. Chemarea lor în judecată înseamnă pentru ei cel puţin spulberarea siguranţei pe care o au despre neurmărirea şi impunitatea lor. în operaţiunile sălbatice pe cari le-au săvârşit, le-a fost de-o încurajare certă cunoaşterea trecutului liniştit şi al apatiei, de după alegeri, a tuturor şi celor mai aprige opoziţii. Astăzi, mulţumită acţiunii Cartelului Naţional-Ţărănesc, o oarecare neplăcută publicitate va fi asigurată faptelor şi numelui lor necinstit.

Experienţa de azi mai este şi de o gravă însemnătate morală. Vom asista la judecarea unor magistraţi de către colegii lor de tribunal. Magistratura noastră trece astfel un examen greu. Va reuşi ea, oare, să se dezbare de spiritul de corp, de solidaritatea profesională, de complexul prejudecăţilor ce reînvie şi comandă în asemenea împrejurare? Va ţine ea piept, magistratura, ingerinţelor ce se vor dezlănţui, de sus, asupră-i? Căci nu e vorba numai de teroarea d-lui Cudalbu. Partidul Liberal însuşi, inauguratorul corupţiei şi urgiei, stă îndărătul guvernului-fantomă. Aceasta e cumplita întrebare: *Y-a-t-il encore des juges â Berlin? Mai este încă* un judecător la Bucureşti?

Vom avea, pe curând, răspunsul.

DUPĂ ÎNFRÂNGEREA LUI DEMPSEY

Niciodată conflictul dintre generaţii n-a fost mai aprig decât azi. Niciodată deosebirea dintre ele n-a fost mai pronunţată. Omenirea contimporană se împarte în două mari şi bine distincte categorii. Trăiesc împreună şi nu se mai înţeleg: cei pe cari i-a surprins războiul şi le-a furat tinereţea şi idealurile; cei cari au păşit în arena lumii în ritmul ţipător al dansurilor negre, aduse anume pentru aţâţarea bucuriei moarte... Ce vă interesează mai mult? O carte sau un meci de box? O sală de lectură sau un dancing? Apariţia unei comete sau ivirea unei stele de cinematograf? Sfârşitul unui savant destrămat de mânuirea razelor ultraviolete sau moartea în alcov a unui as de la Holywood?

Răspundeţi şi vă clasificaţi singuri: moderni sau paseişti, oameni ai epocii sau fosile, indiferent de vârstă. Nu vă număraţi însă: fiţi siguri că, pentru marea majoritatea a contimporanilor, evenimentul capital, astăzi, e înfrângerea lui Dempsey. Omenirea e încremenită în admiraţia gloriilor ieftine şi efemere... îşi exprimă astfel idealul ei de forţă şi frumuseţe... Campionii şi aşii se succed în recorduri mereu depăşite: deunăzi, unul a traversat Canalul Mânecii, într-un timp mai scurt decât predecesorul; azi, un impresar a descoperit într-o cârciumă un bărbat mai frumos decât Valentino; un cal năzdrăvan a ţâşnit cu 90 pe oră la un hipodrom; mâine, onorabilul d. Tunney, învingătorul lui Dempsey, va fi cotonogit de vreun negru mai fioros, mai ager, mai încasator şi mai precis decât ultima divinitate a pumnului...

Vremuri grele pentru cărturarii cu ochelari pe nas. O epocă de nerozie brutală şi voioasă se anunţă...

Aşa cred unii. Să nu ne grăbim. Antichitatea greco-romană n-a fost mai puţin sportivă, şi povestea ei îndreptăţeşte o nădejde: că emulaţia sportivă nu întârzie să se manifeste şi pe domeniul intelectual. Şi, apoi, de ce să nesocotim voluptatea intensă a înotului, exaltarea feroce a boxului? Cine ştie? Pumnii lui Dempsey şi ai lui Tunney bat toba unei ere noi; jocurile olimpice se vor completa ca odinioară: pugilatul şi tragedia, discul şi ditirambii vor fraterniza din nou.

CRIMA LA NOI ŞI AIUREA

într-un recent interviu, fostul preşedinte al Statelor Unite, d. Taft, se arată alarmat, foarte, de marea extindere a criminalităţii peste ocean. D. Taft caută să-şi explice fenomenul şi să-1 combată.

Nu aceasta ne preocupă, aci. Credem, totuşi, că, nici varietatea etnică, nici insuficienţa măsurilor de pază şi de pedepsire nu sunt de vină. Adevărul e mai simplu şi mai apropiat.

Pretutindeni crima rătăceşte între un spectru şi un înger: foamea şi iubirea. E un bun subiect de cromolitografie acesta.

Ceea ce n-a cercetat d. Taft este dacă dezalcolizata America, ţara tuturor recordurilor, merge, şi în această privinţă a criminalităţii, „în capul altor ginte". N^ar fi de mirare. Cronica ultimilor ani arată, pentru ţările occidentale şi civilizaţiile maşiniste, o superioritate covârşitoare pe tărâmul crimei şi al ferocităţii. Presa franceză, germană şi engleză aduce zilnic, în sprijinul constatării noastre, noi şi fioroase mărturii. Suntem nevoiţi, cu modestie şi smerenie, să ne proclamăm, sub acest raport, oameni mult mai de omenie decât cei crescuţi la umbra milenară a catedralelor, în respectul catehismului, al drepturilor cetăţeneşti şi aj agentului regulator al circulaţiei.

E paradoxal, dar aşa e.

între criminalii occidentali şi criminalii - cum să le zicem? - noştri... remarcăm o diferenţă umilitoare sau îmbucurătoare, cum vreţi să o luaţi. Proporţional şi numericeşte suntem depăşiţi! N-avem sadici, n-avem vampiri, n-avem bărbi-albastre, n-avem necromani, n-avem profanatori, n-avem canibali... La noi, crima e frustă, ciobănească sau napolitană, şi, după toate acestea, mai este relativ şi comparativ, destul de rară. La ei, crima e rafinată, insistentă, gotică, scârnavă, îngrozitoare... Cum îl chema pe neamţul invertit care, de curând, după ce îşi muşca de beregată amanţii, adormea în sângele lor şi îi ciopârţea, la deşteptare, în conserve savante ca să-i vândă sub această formă la măcelar? Dar pe francezul care şi-a gâtuit femeia în automobil (această elegantă creaţie a civilizaţiei) şi a fript-o, de vie, pe un maldăr de vreascuri şi fân?

Suntem, hotărât, în urmă - sau înainte - pe tărâmul crimei. Civilizaţia n-a înălţat-o, şi la noi, între arte.

în marea presă nu o cultivăm încă. Ruşinos!

ÎN AŞTEPTAREA CONGRESELOR

O scrisoare a d-lui N. lorga • O întrevedere semnificativă. Polemica Averescu-Brătianu • D. dr. Lupu, solidar cu congresul

După cum era de aşteptat, d. N. lorga s-a decis pentru abţinerea de la Congresul naţional din 10 octombrie. D-sa îşi va explica, încă o dată, atitudinea printr-o scrisoare pe care o va citi, probabil, d. Taşcă în Congres, scrisoare care semnifică partidului că d. lorga şi partizanii d-sale, pentru motivele ştiute, îşi iau deplina libertate de acţiune.

D. lorga se înapoiază în Capitală astăzi.

Este sigur că între d-sa şi generalul Averescu va avea loc o întrevedere, astăzi sau mâine. Conversaţia Iorga-Averescu este menită să aibă repercusiuni asupra situaţiei politice şi a remanierii ministeriale.

*

între generalul Averescu şi liberali, raporturile par a se înăspri. Primul-ministru s-a declarat foarte nemulţumit de campania dusă de presa liberală, împotrivă-i, pe tema Tratatului româno-italian.

întrebat în special cu privire la articolul din *Viitorul,* atribuit d-lui Ionel Brătianu, articol în care se aruncă generalului Averescu învinuirea că a semnat preliminariile de la Buftea, primul-ministru a răspuns: <

„Acest articol cuprinde două inexactităţi:

1. Tratatul de la Buftea n-a fost semnat de generalul Averescu, ci, prin plenipotență, de d. C. Argetoianu.

2. Hotărârea de a semna n-a fost luată nici de generalul Averescu şi nici măcar de guvernul Averescu. Ci de Consiliul de Coroană, în care d. general Averescu a prezentat demisia guvernului, tocmai din pricina condițiilor puse de inamic, iar Consiliul de Coroană l-a obligat pe generalul Averescu să păstreze puterea şi să accepte semnarea, lucru pe care d-sa l-a făcut ca un suprem sacrificiu pe altarul patriei. Aşa încât, a adăogat d. preşedinte al Consiliului, nu înțelegem de ce s-a referit la chestiunea Buftea.

De altfel, contele Czemin, în memoriile sale, spune că de la prima întrevedere cu generalul Averescu s-a despărțit pe un „non-possumus", hotărât spus de delegatul român. E un lucru care, de altfel, s-a elucidat, în mod public, în polemica cu Alex. Marghiloman..."

Se atribuie cu stăruință d-lui dr. Lupu intenția de a nu merge la Congres şi de a refuza vice-prezidenția partidului. Ni se comunică din nou că asertiunile acestea se fac de către liberali şi averescani pentru a reînsufleți o intrigă stinsă.

Potrivit declarațiilor sale categorice, din comitet şi din presă, d. dr. Lupu nu întreprinde nici o acțiune separată.

Atitudinea iorghiştilor la Congres

Sâmbătă 9 cit., partizanii prof. N. Iorga se vor întruni într-o consfătuire, la locuința d-lui Cihodariu, spre a fixa atitudinea acestui grup la congresul Partidului Național care are loc duminică 10 cit., pentru ratificarea fuziunii cu Partidul Țărănesc.

După informațiunile ce avem, atitudinea de până acum a acestui grup este de a vota contra fuziunii. Se spune că d. Gh. Taşcă va fi purtătorul de cuvânt. D-sa va arăta că noul program adoptat de Partidul fuzionat Național-Țărănesc se depărtează de ideologia Partidului Național. In special, se îndepărtează de ideea națională. De aceea membrii fostului Partid Naționalist-Demoerat nu pot adera la acest program şi nu pot vota fuziunea.

Apoi, nOul program nu cuprinde nimic din ceea ce aşteaptă masele populare-. Nu indică soluțiuni de guvernământ pentru marile probleme la ordinea zilei, a căror dezlegare este aşteptată de populație de la un guvern democrat, cu grijă de interesele naționale, obşteşti.

D. prof. N. Iorga nu va participa la Congres, dar va trimite o scrisoare pe care o va citi d. Gh. Taşcă.

*

Membrii fostului Partid Naționalist-Demoerat, după ce vor vota contra fuziunii, se vor retrage.

Se vor întruni apoi în cursul săptămânii viitoare spre a proceda la organizarea Partidului Național. Fiindcă grupul d-lui Iorga socoate că, cei cari votează fuziunea cu Partidul Țărănes&se pot considera că părăsesc Partidului Național.

LIBERALII ŞI AL DOILEA PARTID

în dezinteresarea şi în patriotismul lor, liberalii acceptă puterea ca un sacrificiu. Din opoziție sau de la cârmă se suprânutresc şi acaparează cu gesturi de abnegație şi mucenicie. Ceea ce îi obligă la acest calvar, spun dânşii, este lipsa celui de al doilea partid care să le succeadă. Fericirea lor, dacă i-am crede, ar fi mare în momentul când acest al doilea partid s-ar constitui.

Sunt, acestea, declarații cari nu se potrivesc defel cu intrigile lor îndelungi şi neruşinate în contra fuziunii. Campania lor se justifică prin necredință.

Iată-i, însă, azi în fața faptului îndeplinit.

Care-i atitudinea liberalilor? încearcă să mai stârnească nemulțumiri personale în fața ultimei formalități a fuziunii.

în neastâmpărul şi orbirea pe care i-o dă sentimentul cauzei pierdute, *Viitorul* de seară bălăceşte în plin ridicul când opune Partidului Național, prezidat de d. Maniu, gruparea defecționistă a d-lui Goldiş. Scorneala *Viitorului* nu merită un examen. Fripturismul, în alegeri, s-a dovedit inexistent, şi însuşi generalul Averescu i-a fixat prețul prin rolurile pe cari i le-a rezervat în guvem.

Iar fripturismul de ieri, de azi şi de mâine, fripturismul, ca amenințare, nu are nici o eficacitate fată de noul Partid National-Tărănesc.

Zvârcolirile, piruetele şi scâlcielile dialectice ale presei liberale, dovedesc un singur lucru: că repetatul lor suspin după cel de al doilea partid a fost o ipocrizie. Interesul liberalilor e să rămână singuri.

Al doilea partid, pentru dânşii, nu poate fi o puternică organizaţie populară. Al doilea partid, pentru liberali, înseamnă un pâlc de umbre şi de spectri fară legături cu masele, fără coeziune interioară.

Din punct de vedere liberal, averescanismul de azi, oarecum modificat, reprezintă acest ideal politic.

O fiinţă vie, multiplă şi robustă, însă, o mare mulţime lucidă şi disciplinată ca noul Partid Naţional-Ţărănesc înseamnă pentru liberali o ameninţare de echilibru şi dreptate.

UN SCHIMB DE DEDICAŢII

Ziarele au publicat ştirea că între d-nii general Averescu şi profesor lorga s-au reluat relaţiile cordiale din timpul războiului. Se ştie că, pe vremea aceea, d. lorga era cel mai hotărât susţinător al generalului Averescu pentru sarcina de comandant suprem al armatei. D. lorga a avut totdeauna încredere în capacitatea militară a actualului prim-ministru. în acelaşi timp, însă, d. lorga a făcut întotdeauna rezerve foarte serioase cu privire la generalul Averescu om politic.

S-au schimbat, oare, astăzi, lucrurile, situaţiile, oamenii, părerile? Ziarele vorbesc de o dedicaţie a d-lui lorga pe o carte trimisă d-lui general Averescu... Suntem în măsură a restabili textul acestei dedicaţii, alterat de ziare, şi în care nu descoperim, cu orice preţ, o semnificaţie politică.

E vorba de un volum din *Histoire des roumains,* iar dedicaţia este aceasta:

„Domnului general Averescu, biruitorului de la Mărăşfi, această istorie a ţării, în care a înscris o pagină de glorie.

(semnat) N. lorga".

Se zice că d. general Averescu n-a rămas insensibil faţă de această revenire la vechi sentimente.

D-sa a şi expediat d-lui prof. lorga volumul d-sale, *Flămânda,* pe frontispiciul căruia a scris, la rându-i, o caldă închinare despre

rolul istoricului care dă o eternă expresie faptelor pieritoare ale politicienilor şi ale soldaţilor.

*

Preludiul unei colaborări politice? Sau simplă curtoazie între doi iluştri contimporani?

BROŞURILE INCENDIARE

Autorităţile fac descinderi în cartierele muncitoreşti şi la sediul sindicatelor. în modul acesta, vaste comploturi sunt descoperite şi duzini de atentate se preîntâmpină fără greş. De atâţia ani de când ni se repetă povestea isprăvilor acestora, am ajuns, sub imperiul afirmaţiei reînnoite, să o credem. Nu cercetăm.

Avem, însă, unele nedumeriri... Cu regularitate, de pildă, se confiscă în asemenea prilejuri, pe lângă manifeste de ocazie, unele broşuri şi volume cari constituiesc, nu arare, corpul delict. Posesorul lor înfundă puşcăria, pentru simplul fapt că le-a găzduit pe masa de lucru sau în raft.

E vorba, totuşi, foarte adesea, de lucrări şi de opuscule cari se găsesc prin toate chioşcurile şi librăriile. Sunt polemici şi rezumate, sunt broşuri de vulgarizare, sunt cărţi noi sau vechi cari au ajuns clasice şi fac parte, cu necesitate, din biblioteca oricărui om cult. Sunt socotite şi confiscate ca subversive operele lui Marx, ale lui Engels, ale lui Kautsky şi ale lui Labriola, BebeJ, Lasalle, Lafargue, sau, bunăoară, polemicile şi controversele ivite de la 1917 încoace şi cari, cu nici un chip, nu pot rămânea ignorate de orice om al timpului.

Mărturisim, în ce ne priveşte, marea vină de a le fi cetit şi păstrat şi ne amintim de intelectualii din Cluj cari s-au autodenunţat şi ei, cu prilejul arestării, din această cauză, a patruzeci de muncitori...

Prigonirea cărţii şi a cetitorului lor trebuie, totuşi, să înceteze. Există în acest scop rriai multe modalităţi. Guvernul, de pildă, să întocmească un index al lucrărilor prohibite... Sau să ia măsuri pentru luminarea organelor sale prin câteva cursuri serale. Altfel, se poate repeta, într-o bună zi, întâmplarea, petrecută sub guvernul lui Lascăr Catargiu, când autorităţile au confiscat, la cunoscutul, pe atunci, dr.

Petru Alexandrov, operele complete ale lui Shakespeare, denumit, în raportul de poliție „primejdiosul nihilist rus"...

Oricât ridicol, însă, ar intra în apucăturile unora, el nu atenuează arbitrarul şi vexațiunile cărora sunt supuşi, deopotrivă, cărțile şi omul.

ÎNTRE D. LAPEDATU ŞI PARLAMENT

Conflictul dintre guvern şi majorități

Campania pentru debarcarea d-lui Lapedatu s-a lovit de rezistența îndârjită a liberalilor. Toate soluțiunile propuse acestora au fost respinse. Liberalii nu s-au împăcat cu ideea debarcării d-lui ministru de Finanțe nici după ce guvernul şi Parlamentul ar fi acceptat bugetul vintilist pregătit de d. Lapedatu în ciuda subsecretarului său şi a comisiunii lui bugetare.

D. Lapedatu, deci, căruia i s-a oferit victoria bugetară şi compensația de guvernator al Băncii Naționale, rămâne ministru vintilist, cu asentimentul resemnat al d-lui general Averescu şi al d-lui Mitilineu.

*

Dar d. Mitilineu e singurul susținător convins al primului-ministru în această tristă situație. Majoritatea miniştrilor sunt decişi să lupte pentru debarcarea cu orice risc a d-lui Lapedatu. Nimeni n-a uitat şi nu i-a iertat umilirile aduse în consiliile de astă-vară.

De partea majorității din minister se află majoritățile parlamentare. Deputații averescani sunt decişi să-1 răstoarne pe ministrul de Finanțe în chiar sesiunea de toamnă, la discuția bugetară.

*

în hotărârea aceasta, pe care parlamentarii nu o ascund nimănui, ei sunt întăriți şi de convingerea că răsturnarea ministrului, străin de programul şi de tradiția partidului, nu înseamnă şi căderea întregului guvem. Amenințările liberale nu sunt luate în serios, iar socotelile averescane spun că Partidul Liberal nu are încă interesul de a provoca o criză ministerială.

Disciplina de partid nu va putea impune susținerea ministrului de Finanțe şi a bugetului său.

Cu complicitatea misterioasă a celor mai mulți dintre miniştri şi, desigur, sub instigația lor, Parlamentul va da, la toamnă, votul răsturnător.

CELE DOUĂ CONGRESE AU VOTAT FUZIUNEA

Aspecte

S-au luat toate măsurile pentru prevenirea moravurilor tradiționale: se zvonise, din vreme, că partidele oligarhice îşi vor trimite ciomăgaşii pentru a sparge congresul printr-un formidabil scandal, foarte uşor de provocat într-o mare mulțime de oameni. Câțiva comunişti au izbutit, totuşi, să se strecoare în sală, după ce au împărțit câteva zeci de manifeste „contra fuziunii" în stradă. Poliția, totdeauna pe urma tipăriturilor volante şi clandestine, afişează„ față de forfoteala şi agitația victimelor ei de toate zilele, o toleranță ideală.

De astă dată, jocul extremelor şe armonizează într-o ultimă protestare zadarnică. O încăpere tixiță. Mulțimea se desparte, liturgic, străjuind un drum pe care-1 străbat oficianții întârziați. Printre urale şi aclamații, d-nii Lupu, Mihalache şi Madgearu trec înspre tribuna de pe estradă. Fostul preşedinte al Partidului Țărănesc, în port național: „costum de rasă, iar nu de clasă", cum l-a definit d-sa cândva. D-nul Lupu afişează la butonieră o uriaşă crizantemă. Strălucirea ei albă şi vegetală contrastează cu sănătatea rustică a şefului țărănist. Alături, d-nul Virgil Madgearu, arătare stilizată şi palidă, de acea paloare descrisă şi temută de Iulius Cezar. D-nul Pantelimon Halippa, chip din cartea de cetire, reînvierea omului de stat de pe la 1860.

*

D. Ion Mihalache declară deschis Congresul pentru ratificarea fuziunii. Aceste două cuvinte, abia rostite, rup zăgazurile entuziasmului. Un puhoi de aplauze şi de urale iscă un imrt confuz şi sălbatec ca al forțelor naturale dezlănțuite. Cuvântarea d-lui Mihalache a pus în evidență starea sufletească a adunării: graba de a vedea faptul îndeplinit, proclamat şi legiuit, teama de noi discuții, amendamente şi opriri. D-nul Mihalache a explicat, mai întâi, necesitatea politică a fu-

ziunii, a lămurit detaliile ei tehnice, a mărturisit sacrificiile de persoane la cari a consimţit, a reliefat, printre urale, izbânda ideologiei ţărăniste, adoptată şi revendicată intactă de naţionali: căci peste munţi, a afirmat d-sa, în rândurile poporului, ideea de partid naţional şi de partid ţărănesc se confundă.

D-nul Ion Mihalache a încheiat printr-o măreaţă, avântată şi plină de patetism cântare a forţelor vii şi proaspete ale maselor chemate să-şi exprime voinţa, prin noul organ care este Partidul Naţional-Ţărănesc. Peroraţia d-sale, viguroasă, sinceră şi bărbătească, a fost un imn, în care idei şi imagini de o pură şi violentă plasticitate şi-au luat elanul şi lumina dintr-o convingere dornică şi profundă ca ogorul. A fost o pagină de adevăr şi o pildă de elocvenţă politică. Cei de faţă s-au cutremurat ca la auzul Cuvântului.

D-nul Virgil Madgearu a explicat, apoi, programul noului partid. In partea economică şi financiară distingem câteva idei scumpe d-sale.

D. dr. Lupu a rămas *l'enfant gate'* al poporului. >

întâmpinat cu strigăte de „ura" şi „trăiască", d-sa cu greu a liniştit, pentru a vorbi, furtuna de simpatie care i se oferea ca unui sfânt pornit pe valuri. într-o alegorie spirituală şi-a explicat ezitările şi diferendele cu vechiul său tovarăş „de plug" Mihalache: fierul la care trăgeau amândoi se izbise, în pământul democraţiei, de nişte cioate: „Sunt vechi şi împietrite, Plăvane; vom rupe fierul plugului, i-am zis... Sunt putrede, Dumane; să tragem brazda peste ele... Pe când ne certam aşa, fără a rupe nici unul resteiul, Sfântul Petru, care se plimba pe pământul românesc, a poruncit să se scufunde cioatele.

Şi plugul la care am tras, atâta vreme, amândoi, s-a umit şi a trecut înainte..."

*

Dorinţa Congresului a făcut ca toţi oratorii ceilalţi să renunţe la cuvânt. Fuziunea s-a ratificat în unanimitate.

După votarea unirii, congresiştii au pornit, în grupuri mici, spre sala în care aşteptau ardelenii. Cele două mulţimi s-au întâlnit şi s-au amestecat cu precipitarea voioasă a două ape la confluenţă. Fruntaşii partidelor se sărută. E un moment de dezordine măreaţă: oştirea lui Xenofon la ivirea mării.

' **Copilul răsfăţat (franc).**

*

La amiaza-mare, ospăţ în sala Eforiei: e prima agapă, e antecongresul Partidului Naţional-Ţărănesc prezidat de d-nul Iuliu Maniu. O foame năprasnică dă glas tacâmurilor izbite şi clinchetului de pahare. Chelnerii, ca nişte lăstuni uriaşi, târcolesc înjur meselor, prelungite, în oglinzi, kilometric.

Ora toasturilor, ora ovaţiunilor sosi într-o atmosferă prielnică de ospătărie. Aci a făcut d-rul Lupu primul act de disciplină: a vorbit din ordin.

D. VAIDA-VOEVOD DESPRE NOUL PARTID

A doua expropriere • Regele şi fuziunea • Situaţia guvernului în urma fuziunii • Orientarea Partidului Naţional-Ţărănesc

Am căutat să obţinem de la d-nul Vaida câteva indicaţiunii asupra activităţii şi atitudinii viitoare a noului Partid. L-am rugat să ne spună ce crede despre zvonurile privitoare la cea de-a doua expropriere.

- „Mă surprinde, începe d. Vaida, că se mai găsesc naivi cari se lasă zăpăciţi de asemenea intrigi. Ţara a trecut şi trece nu printr-o expropriere sau două, ci printr-o expropriere cronică.

Această boală nu e întreruptă decât prin câte o intermitenţă provocată de hotărâri principiale ale înaltei Curţi de Casaţie care declară de neconstituţional cutare procedeu de aplicare a reformei agrare, ba constată chiar neconstituţionalitatea unor anumite dispoziţii pseudolegale. Revizuire? Revizuirea reformei agrare este de asemenea o boală cronică. Remediul? Nu poate fi decât o stabilitate în chestiile de proprietate rurală, atât în interesul proprietarilor, cât şi al ţaranilor, dar mai ales în interesul superior al ţării asigurată pe calea unei legi.

Această lege - va admite chiar şi cel mai perfid intrigant bizantin şi cel mai zăpăcit proprietar - nu poate fi alcătuită decât în deplină înţelegere între Coroană, guvern şi corpurile legiuitoare. în faţa acestei situaţii reale de legalitate, nu cred ca cineva dintre bârfitorii fuziunii să poată avea temeritatea de a mai încerca să înspăimânte opinia publică. Continuarea unei asemenea campanii ar însemna, de altfel, că toţi, începând cu Iuliu Maniu, dr-ul Lupu, Ion Mihalache, şi

terminând cu d-nii Lucasievici, Mihai Cantacuzino, Pavlică Brătă-şanu, Grigore Filipescu, ba, în ultima analiză, cu acela fără de aprobarea căruia promulgarea unei legi este exclusă, cu M. S. Regele Ferdinand, să fie declaraţi bolşevici.

Buni patrioţi ar rămânea, în acest caz, numai redactorul rubricii „Ultima oră" a *Viitorului* şi *last not least* arbitrul vieţii publice româneşti şi pregătitorul viitorului de mărire al ţării, d. Titus Enacovici.

Situaţia politică după fuziune

- Care-i, după dv., situaţia guvernului actual, chemat şi instalat la putere pe motivul că partidele democratice nu se înţelegeau între ele?

- „Aceeaşi motivare s-a dat şi cu ocazia numirii celuilalt guvem personal, la 1922. Trebuie să recunosc că acest punct de vedere al Regelui n-a fost lipsit de temei... Interese individuale ţineau închegată colectivitatea Partidului Liberal. Partidul d-lui general Averescu, compus din abia câteva duzini de cointeresaţi, şi-a putut cristaliza guvernul în jurul nucleului fripturist. Aceste criterii de omogenitate îi lipseau Partidului Naţional... Partidul Naţional îşi întemeia forţa pe principii rezultate din tradiţia mai multor generaţii. O fuziune după alta a alterat întrucâtva vechea lui omogenitate. Partidul Ţărănesc îşi datora omogenitatea aceloraşi principii ca Partidul Naţional, iar lipsa de tradiţie era din belşug compensată prin tradiţionalismul instinctului maselor ţărăneşti.

Datorită fuziunii, toate acele elemente cari nu în urma afinităţii de gândire, simţire şi ideologie politică, cari nu conduse de instinctele atavice naţionaliste şi democrate, ci sub imperiul altor considerente sau interese, au fuzionat la timpul lor, şi-au reluat independenţa. După o statistică aproximativă, totalitatea celor retraşi pe urma fuziunii nu atinge decât cifra modestă de 43. Acţiunea lor e binefăcătoare pentru că asigură desăvârşita omogenitate a Partidului Naţional-Ţărănesc.

Ceea ce Majestatea Sa a dorit: partide mari şi omogene, iată, s-a împlinit. Ţara dispune azi de Partidul Liberal şi de partidul nostru. Deosebirea e că, pe când Partidul Liberal cu uşurinţă poate ajunge la putere când vrea şi guvernează şi din opoziţie, tară să dispună de sufragiile cetăţenilor, şi astfel îşi confirmă reputaţia de partid personal, partidul nostru, în schimb, se bucură de încrederea tuturor claselor sociale şi are nădejdea îndreptăţită că, împlinind postulatul supremului factor constituţional, acela de a fi un partid omogen, va evolua la rangul de partid nu numai al ţării, ci şi de partid *personal* în aceeaşi măsură şi cu aceeaşi justificare ca şi Partidul Liberal."

Naivitate sau rea-credinţă

- Personalităţi demisionare din partidele fuzionate şi-au justificat retragerea cu teama pe care o au de a vedea noul partid păşind pe calea agitaţiilor extremiste...

- „După ce a încetat concurenţa între Partidul Ţărănesc şi Naţional pentru dobândirea încrederii maselor, evident, cei ce ne atribuie intenţii demagogice nu pot fi decât sau naivi, sau de rea-credinţă. Sufragiul universal îşi îndeplineşte, însă, rolul de măcinător al ideologiilor şi metodelor învechite. Iată, abia s-a întâmplat fuziunea şi vedem că Partidul Liberal se reorganizează pentru cucerirea încrederii maselor cetăţeneşti.

Pericolul demagogiei radicale ar putea să ameninţe ţara cel mult din partea acestui partid, iar nu din partea Partidului Naţional-Ţărănesc. Căci despre d-nii Iorga şi Argetoianu sunt convins că nu se vor deda la acţiuni demagogice, cu toate că, spre viile mele regrete, s-au retras"... - îşi încheie d. Vaida-Voevod lămuririle, d-şale.

MONUMENTUL LUI CARAGIALE

O comisiune prezidată de ministrul Artelor a luat iniţiativa ridicării unui monument lui Caragiale. Publicul va fi chemat să contribuie la acoperirea cheltuielilor. E o datorie de pietate şi de recunoştinţă din partea fiecăruia de a restitui în bronz şi în piatră darul trainic şi de preţ durat din sunete pieritoare, prin magia talentului, şi oferit unui neam întreg, carte de trecere în eternitate.

Până astăzi, Caragiale este singurul scriitor român care a putut fi tradus fără scuza prealabilă, fără circumstanţele atenuante ale locului de obârşie. Proza lui rezistă, deopotrivă timpului şi tălmăcirilor. Cu toate că a fixat, în liniile lui mari, latifundiul de un farmec ciudat, dar primejdios şi necunoscut, al graiului românesc, proza lui Caragiale nu are o valoare numai stilistică şi verbală.

Deprinderile-i teatrale, transpuse în literatura sa, au dat acesteia o dinamică şi o forţă de realitate, cari în unire cu inventivitatea, verva şi fantezia luxuriantă inclusă acolo graţie unui meşteşug studiat şi adâncit, au dus la realizarea câtorva capodopere universale. Fondul îmbelşugat a împiedicat volatilizarea lor în traducere. Caragiale va fi, într-o zi, bine cunoscut şi apreciat, după marele lui merit, în străinătate. Şi străinătatea îl va cunoaşte ca nuvelist, iar nicidecum ca om de teatru. E o nedreptate să exaltăm în Caragiale pe creatorul de tipuri facile din politică şi mahala.

Geniul lui s-a manifestat în crearea unei limbi literare şi în excelenţa cu care a mânuit nuvela fantastică, nuvela de artă. Şi dacă în ***Leiba Zibal'*** a egalat, supărător pentru sine şi pentru ei, pe autorii ruşi, în ***Hanul luiMănjoală*** şi în ***Kir Ianulea*** a inventat nuvela românească printr-un adevărat salt mortal scriitoricesc: îmbinarea umorului cu fantasticul, într-o atmosferă de superstiţie şi de realism şi într-un ritm de mare demon al literelor.

ACŢIUNEA PARTIDULUI NAŢIONAL-ŢĂRĂNESC

D. Iuliu Maniu la Rege • Campania de răsturnare în Parlament • Propaganda la oraşe • Rolul tineretului în noul partid

Uneltirile liberale n-au izbutit nici să zădărnicească fuziunea, nici să destrame, prin defecţiuni, fiecare din partidele fuzionate în parte. Intrigile şi ispitele au dus, dimpotrivă, la întărirea noului partid prin chiar plecarea celor 43 de intelectuali şi oameni politici.

înfrânţi, intriganţii transportă lupta pe un teren cunoscut lor şi propice.

Compromişi şi de mai înainte suspecţi, în toate demersurile, faţă de opinia publică, de masele populare şi de formaţiunile Partidului Naţional-Ţărănesc, ei s-au refugiat în jurul tronului şi toată speranţa şi-au pus-o într-o eventuală dezarmonie între naţional-ţărănişti şi Suveran.

' **Titlul nuvelei este de fapt *O făclie de Paşti.***

*

Cu privire la apropiata audienţă a d-lui Iuliu Maniu la Palat, ***Viitorul,*** încă de pe acum, publică o sumă de insinuări şi gratuităţi. Pentru liberali, noul partid s-ar şi afla în conflict cu Coroana.

Deşi nu s-a anunţat oficial intenţiunea d-lui Iuliu Maniu de a cere o audienţă la Rege, totuşi, acest fapt, despre care s-a vorbit încă înainte de proclamarea formală a fuziunii, va avea loc înainte de deschiderea Parlamentului. E vorba, desigur, în primul rând de un elementar act de curtoazie al noului partid şi al şefului său faţă de capul statului.

Totuşi, audienţa d-lui Maniu la Rege are, pentru desfăşurarea politicii noastre interne, o gravă însemnătate. D-l Iuliu Maniu prezintă Regelui *faire-part-ul* fuziunii: programul naţional-ţărănesc în care, într-o importantă chestiune, s-a rezervat monarhului cuvântul hotărâtor, în acelaşi timp, Regele e pus în faţa unui deziderat al său personal, exprimat în diferite prilejuri: înţelegerea şi unirea celor două mari partide democratice.

Consecvent cuvântului regal, faptul împlinit al fuziunii ar trebui să atragă lichidarea provizoratului averescan. Practica constituţională, aceea de a Chema la putere opoziţia cea mai bine reprezentată în Parlament, nu va mai putea fi sub nici un motiv, acum sau peste şase luni, eludată. Afară dacă nu se va fi stabilit între timp, în virtutea procedării excepţionale de până acum, dreptul de a încredinţa succesiunea politică a partidului celui mai minuscul grup parlamentar.

*

Oricare va fi rezultatul viitoarei audienţe a d-lui Iuliu Maniu la Palat, Partidul Naţional-Ţărănesc a decis să întreprindă o energică acţiune de răsturnare a guvernului prin Parlament.

Discuţia bugetului, în special, va oferi un amplu subiect de opoziţie deputaţilor naţional-ţărănişti.

*

în privinţa organizării partidului şi potrivit programului naţional-ţărănesc, care se ocupă pe larg de problemele uvriere, s-a hotărât intensificarea propagandei la oraşe pentru atragerea elementului intelectual, funcţionăresc şi în special uvrier, în jurul noii formaţiuni politice.

*

O deosebită atenție se va da, în legătură cu aceasta, tineretului, care, mai ales în Ardeal, a adus mari servicii partidului. Se ştie că succesul electoral al Partidului Național în ultimele alegeri se datoreşte, în bună parte, şi concursului entuziast al tineretului de peste munți. Peste o mie de tineri au străbătut, cu acel prilej, satele, înfruntând urgia jandarmilor şi a electorilor de profesie.

Partidul Național-Țărănesc se va adresa cu o reînnoită stăruință tineretului de pe tot cuprinsul țării. Un comitet special se va ocupa cu această latură a propagandei.

VOIAJUL D-LUI BRĂTIANU LA PARIS
După întrevederea de la Florica
Consensul partidelor

Faptul de senzație al zilei rămâne întrevederea de la Florica între d-nii Brătianu şi Averescu. S-a spus, în această privință, că primul-ministru a adus la cunoştința şefului liberal amănunte secrete privitoare la ratificarea tratatului Basarabiei şi la modificări de mare importanță în actuala constituire a regenței.

In ce priveşte, cel puțin, această a doua chestiune, lucrurile par a se fi petrecut întocmai. Există, însă, o deosebire de detaliu în rolurile susținute de interlocutorii de la Florica.

O notăm din dragoste pentru situațiile clare. Şi anume: nu actualul prim-ministru s-a dus să instruiască pe d. Brătianu în tainele afacerilor interne şi dinastice; ci, dimpotrivă, d. Brătianu, care, mai ales de data aceasta, este marele regizor al evenimentelor, a dat instrucțiuni primului-ministru asupra modului cum trebuia să privească şi să accepte desfăşurarea restaurărilor aşteptate (cari, pentru moment, nu se pot realiza decât prin modificarea regenței).

întrevederile de la Vichy şi de la Paris sunt cunoscute tuturora, încă o dată, d. Brătianu acceptă misiunea de executor al voințelor supremului factor constituțional, de data asta însă în spirit de împăciuire. Apropiata d-sale plecare la Paris, urmată de aceea a d-lui Al. Constantinescu, care a fost potrivnic schimbărilor din ianuarie, e în legătură cu restabilirile discret anunțate de presă.

D. Ion Brătianu, însă, încearcă din nou să realizeze asupra acestui punct consensul partidelor. Situația cea mai delicată o avea, în această împrejurare, actualul guvern. Era o dificultate, care, în urma întrevederii de la Florica, a fost înlăturată. Partidul Național-Țărănesc, precum şi grupurile d-lor Iorga şi Argetoianu, sunt de acord cu această acțiune.

GLOSE POLITICE...
Guvernul şi caricatura

Deunăzi, secretarul general al Ministerului de Interne, ieri, d. Octavian Goga însuşi adresa ziariştilor rugămintea de a nu mai utiliza caricatura în ilustrarea chipului oamenilor politici şi, mai ales, al Regelui şi al familiei regale. Nu credem că această rugăminte şi această nouă cenzură corespunde vreunei secrete dorințe şi susceptibilități a lui Ferdinand I. Caricatura nu l-a supărat până astăzi niciodată nici pe el, nici pe defunctul rege Carol. A trebuit să vie la putere partidul averescan pentru ca această artă, după cincizeci de ani de libere şi spirituale şarje, să devină o jignire şi o primejdie. Şi apoi, cine ar putea defini unde sfârşeşte „desenul" şi începe „caricatura"?

Regina Măria, principele Carol, ne amintim, contemplau cu evidentă voie- bună propriile lor portrete-şarje în salonul umoriştilor. Revistele străine sunt pline de „caricaturile" regilor Angliei, Italiei, Belgiei şi Spaniei, fară ca autoritatea respectivă să reacționeze.

Fără îndoială, rigoarea guvernului actual față de caricatură izvorăşte din narcisismul vreunui ministru înamorat de proprii săi nuri.

Liberalii şi Legea chiriilor

Presa liberală se ocupă de „tonul sibilin al d-lui Cudalbu, care lasă să se creeze o atmosferă grea între proprietari şi chiriaşi".

Se spune, totuşi, că guvernul actual nu face decât să realizeze intențiunea nemărturisită a liberalilor de a se reveni la libera tranzacție. O dată mai mult, ministerul Averescu lucrează prin delegație mistică.

Iar *Viitorul,* care a fost somat să se explice, n-a dat niciodată în vileag părerea limpede şi precisă a liberalilor în chestiunea chiriilor.

După fuziune

Trei partide politice se află, în urma fuziunii, în plin travaliu de refacere. Liberalii, cei dintâi, au proclamat necesitatea de a lua contactul cu masele, de a da o mare dezvoltare presei şi de a întineri cadrele. Organizaţia lor din Capitală şi Ilfov a trecut cu desăvârşire, dar sub titlul de experienţă, în supravegherea celor tineri. Conducerea partidului va fi încredinţată, de aici înainte, personalităţilor selecţionate pe baza principiului ţărănist „de jos în sus".

Grupurile şi individualităţile desprinse din partidul fuzionat, se reorganizează, separat, sub pânda vigilentă a guvernamentalilor cari speră să le absoarbă cel puţin în parte. Suntem, aici, în tabăra celor preocupaţi să primească binecuvântarea liberală de a alcătui şi reprezenta „al doilea partid".

Pretutindeni, socoteli de casă cari nu se vor potrivi cu cele din târg.

DESCOMPUNEREA REGIMULUI

Cum se justifică prorogarea Parlamentului • Două curente: „realişti" şi „idealişti" • Lupta pentru dezrobire

S-au dat fel de fel de explicaţii prorogării Parlamentului. Că nu e încă întocmit noul buget; că nici celelalte proiecte de legi nu sunt terminate; că dificila operaţiune a remanierii n-a putut fi studiată în amănunţimile ei redutabile; că guvernul aşteaptă un mare succes extern - ratificarea Tratatului Basarabiei, vizita delegaţiei italiene; că, în sfârşit, chestiunea regenţei ar fi şi ea un determinant al acestei prorogări... Toate explicaţiile, toate datele, aduse în discuţie dintr-un spirit favorabil sau defavorabil regimului, duc inexorabil la aceeaşi concluzie: dezorientarea şi confuzia guvernului nu numai faţă de evenimentele şi de partidele politice, dar faţă de proprii săi partizani şi de majorităţile sale amorfe.

Realitatea, care se desprinde din observarea situaţiei, arată că guvernul nu este atât de primejduit de formidabila opoziţie a întregii ţări, nici de dificultăţile lui de tot felul.

O puternică doză de nepăsare, faţă de mersul lucrurilor, un spor de teroare marţială şi sprijinul ocult al liberalilor ar putea prelungi câteva luni agonia copioasă a averescanismului, dacă lăuntricul lui proces de descompunere n-ar face ravagii.

Adevărul e că guvernul nu poate îndeplini nici formalităţile şi riturile constituţionale, pentru cari şi-a recrutat un Parlament în felul ştiut.

Generalul Averescu nu are curajul să se înfăţişeze în faţa Camerei, fiindcă această Cameră, chiar aşa cum se prezintă, are veleităţi de iniţiativă şi deci de răzvrătire.

*

Partidul averescan e bântuit şi dezbinat de două curente.

Să numim pe unul din ele curentul „realist", reprezintat prin veteranii averescanismului. Aceştia, în frunte cu şeful guvernului, cu d. Mitilineu, Văleanu, Trancu-Iaşi, Goga etc. sunt de părere că regimul nu trebuie să se abată de la linia de conduită graţie căreia s-a şi putut instaura în martie: ascultarea faţă de liberali, stricta observare a directivelor lor economice şi politice. Numai astfel situaţia guvernului s-ar consolida.

Momentul, după aceşti „realişti", e cât se poate de favorabil. Partidul averescan se poate întări cu ajutorul grupului lorga şi al elementelor demisionare din Partidul Naţional-Ţărănesc.

în Ardeal, averescanismul s-ar completa cu adeziunea eventuală a grupului Bogdan-Duică, de mult angajat în flirt politic cu d. Goga. Demisia sau excluderea acestui grup din Partidul Naţional-Ţărănesc este de curând aşteptată.

Faţă de liberali, guvernul crede că actuala situaţie poate fi speculată cu folos. Teama liberalilor faţă de imensa dezvoltare şi întâlnire de forţe din Partidul Naţional-Ţărănesc îi va determina să sprijine, din răsputeri, regimul actual, prelungindu-i existenţa şi înlesnindu-i reorganizarea pentru a putea ticlui dintr-însul un „al doilea partid", aşa cum l-ar dori d. loji Brătianu...

*

Calculele acestea sunt oarecum zădărnicite de acţiunea tinerilor din partid pe cari, cu impietatea pe care o comportă întrebuinţarea

acestui termen, îi denumim aici „idealişti". Curentul idealist averescan socoate că e exagerată slugărnicia „realiştilor" faţă de liberali. Liberalii pot fi reduşi la o tutelă mai tolerantă, căci ei au, tocmai din pricina pericolului naţional-ţărănesc, tot interesul ca guvernul averescan să rămână la putere.

Ei ar putea fi, deci, constrânşi să renunţe la pretenţiile lor cele mai tiranice.

Idealiştii din guvem au pornit lupta în contra Partidului Liberal din afară şi a Partidului Liberal din lăuntru: armătura biurocratică liberală, introdusă în aparatul administrativ al ţării. Curentul „idealist" speculează vanitatea şi interesele parlamentarilor, şi agitaţia lor pune guvernul faţă în faţă cu eventualitatea de a vedea respingându-i-se o remaniere, care l-ar menţine pe d. Lapedatu şi un buget, evident întocmit de d. Brătianu acasă.

In cercurile guvernamentale circulă ameninţarea că majorităţile, instigate, intenţionează să aducă în discuţia Parlamentului statutul Băncii Naţionale, care, după părerea lor, trebuie să se mărginească a fi o simplă bancă de emisiune, renunţând la operaţiunile de scont.

încă un motiv, deci, pentru ca, prin prorogare, guvernul să caute să câştige timpul necesar stâmpărării majorităţilor şi liniştirii liberalilor.

*

Câtă vreme va dura oare tangajul acesta al unei ambarcaţiuni fără cârmă, fără echipaj şi cu încheieturi şubrede şi ruginite? Anomalia născută din apetiturile monstruoase de putere ale liberalilor şi menţinută pe cale de nutriţie artificială va lua sfârşit prin proprie descompunere, o descompunere dictată de legile naturii ei hibride.

GÂND PENTRU BASARABIA

Zvonurile că Guvernul sovietic ar fi dispus să renunţe la Basarabia nu s-au adeverit. Nimic n-ar îndupleca Sovietele să părăsească o atitudine care, pentru politica lor internă şi externă, le aduce folosul, poate discutabil, al unei perpetui diversiuni. Liniştea noastră depinde, totuşi, de toanele vecinului nemulţumit. Siguranţa pe care o căutăm şi o propunem, la toate graniţele, nu o vom avea pe Nistru prea curând.

Măsuri, deci, se impun, până atunci, pentru recâştigarea unui reconfortant sentiment de siguranţă interioară. Asupra Basarabiei nu se transige. Câtă vreme Sovietele nu recunosc unirea, pacea, adevărata pace, fără alarmă şi bănuială, e o imposibilitate. Pentru a smulge însă, cu timpul, Rusiei renunţarea la prada ei de odinioară, trebuie să spulberăm pretextele şi iluziile ce şi le face cu privire la sentimentele fostei gubernii. Starea de asediu şi cenzura, de pildă, sunt cele dintâi aspecte cari, în ochii ruşilor, pledează dreptul lor de intervenţie. Ideea plebiscitului, cu rezultat favorabil pentru Moscova, porneşte de aici. D. Octavian Goga şi-a dat seama de vanitatea închipuirilor ruse.

Să înfăptuim, neîntârziat, dezideratul d-sale: ridicarea stării de asediu şi a cenzurii - cel mai elocvent răspuns care se poate da propagandei şi pretenţiilor sovietice, cea mai întreagă satisfacţie care se poate oferi populaţiei nedreptăţite. Celelalte neajunsuri se vor îndrepta uşor, de vreme ce teama dispare şi dreptul cetăţeanului de a se plânge se realizează, în sfârşit.

Pot avea glas aci argumentele de ordine interioară? Dar legile şi regulile obişnuite ajung pentru toate eventualităţile. Paza pe Nistru? Ea nu se face prin starea de asediu, ci prin vigilenţa trupelor de la frontieră. Şi cea mai eficace pază, în orice timpuri, pentru o ţară, n-a fost străşnicia legilor şi numărul batalioanelor. Voinţa locuitorilor, sentimentul populaţiei, ostil oricărei schimbări şi invazii, a asigurat unirile şi neatârnările.

Iată de ce poporul basarabean trebuie scos din izolarea artificială în care-l ţin legile de peste Prut şi îmbrăţişat, printr-o serie de măsuri active şi înţelepte, în aceeaşi atmosferă, în acelaşi sistem de toleranţă şi de comuniune care alcătuise solidaritatea sufletească a Vechiului Regat.

PLAGIATUL

Apariţia unui nou roman românesc readuce în discuţie chestiunea plagiatului. Autorul atribuie unuia din eroii săi teorii luate vorbă cu vorbă dintr-o lucrare ştiinţifică. Protestări! Taberele literare se frământă. Campionii originalităţii absolute apără principiul că orice împrumut nemărturisit e un act neonest care descalifică opera. Temperamente subtile introduc, însă, o distincţie între plagiatul flagrant şi

pastiş. Iar între acestea, aşează „influenţa", care e un fel de posesiune spirituală, a unui autor minor şi depersonalizat, de către maestrul inspirator.

Plagiatul pur şi simplu, faţă de contrafacerile sale, apare, deci, mai simpatic: comportă riscuri şi bravură. Piratul e mai interesant decât scamatorul şi escrocul.

Dar cazul recent care a răscolit cafeneaua, înfrânge orice tentativă de clasificare penală. De ce un erou de roman să fie mai puţin „plagiat", când autorul l-a reprodus, pe de-a-ntregul, din viaţă, decât când l-a construit din elemente şi materiale disparate? Procedeul naturalist şi repertericesc, care vânează tipurile şi *propos-urik* lor, la club şi cârciumă, să fie mai original decât al autorului care împrumută tipului său teoriile unui savant sau discursul luat din Monitor, al unui politician?

Ceea ce interesează este numai construcţia integrală, nicidecum provenienţa unui accesor.

O imagine, o comparaţie, o replică, o teorie, o atitudine trebuie doar *integrată* operei: nuvelă, poezie sau roman, şi numai acest întreg ne preocupă. Originea detaliului ne lasă reci. Opera de artă respinge ghilimeta.

Incompetenţa savantă a profesorilor a creat în literatură hegemonia subiectului, a problemei şi anecdotei, cari au ajuns astfel bunuri individuale; în celelalte arte, unde necesitatea unui meşteşug aprofundat a stăvilit năvala nepricepuţilor, „subiectul" n-a devenit proprietate privată, iar acuzaţia de plagiat n-a putut fi susţinută decât, poate, în cazuri flagrante.

E o anomalie care a permis trecerea pe lista plagiatului a celor mai ilustre nume literare. Şi, cu toate dovezile furtului, copios acumulate, operele învinuite şi autorii defăimaţi nu suferă nici o degradare. Pentru că nu există originalitate absolută. Pentru că o operă nu cere să fie decât situată şi construită (compusă, adică, din elemente cari se ţin împreună) pentru a fi şi personală şi viabilă.

30 KM

Ce s-a ales din câte a vrut d. Octavian Goga? Turneul d-sale peste Prut îi inspirase un act abil, cuminte, drept şi curajos: ridicarea stării de asediu în Basarabia. Tutela liberală s-a opus. La două săptămâni de la Consiliul de Miniştri, pe care d. Goga îl părăsea congestionat şi trântind uşile, o circulară către prefecturi ne aduce un ecou întârziat, epava unui proiect.

Se desfiinţează cenzura pretutindeni unde se exercită în virtutea stării de asediu. Se exceptează însă, o zonă până la 30 km. de frontieră, în acele regiuni unde stăpâneşte legea marţială; bineînţeles.

Ne întoarcem, oare, cu această măsură, cât de cât, la libertatea presei? Dar cenzura îşi continuă supravegherea, cât timp starea de asediu dăinuieşte. **E** o simplă schimbare de procedeu: în locul unei ciopârţiri vigilente, înainte de apariţie, ziarul riscă să fie suprimat total, după ieşirea de sub tipar, prin confiscare.

Pentru presă, această măsură constituie, poate, o înlesnire tehnică. Pentru libertatea presei, însă, ridicarea cenzurii cu menţinerea dreptului de confiscare pe baza legii de asediu se traduce, foarte bine, printr-una din formulele lui Caţavencu despre revizuirea Constituţiei.

Dar cei 30 de km. de la frontieră? înseamnă menţinerea cenzurii în forma ei preventivă, actuală, pretutindeni unde se simte nevoia unui liber cuvânt. La Oradea Mare şi la Arad, la Hotin, la Tighina şi la Cetatea Albă, ziarele vor continua să treacă, cele locale pe sub creionul roşu, cele sosite din Bucureşti (unde situaţia nu e mai roză) prin foarfecele Anastasiei. Singur Chişinăul va beneficia de superficiala şi vitrega toleranţă ordonată.

în intenţia d-lui Goga, desfiinţarea iluzorie a cenzurii preventive poate fi, la urma urmei, un pas timid şi o demonstraţie pentru ridicarea stării de asediu. Nu facem însă, investigaţii psihologice.

Constatăm numai că, până la fapte precise, realizarea de astăzi e mai rău decât platonică.

DEMISIA MINISTRULUI DE RĂZBOI?

D-l Lapedatu va acorda sumele necesare pentru armată

Un conflict a izbucnit între generalul Mircescu, ministrul de Război, şi d. Lapedatu, ministrul de Finanţe, pe chestiunea creditelor necesare pentru armată. Ziarele au semnalat la timp deosebirea de vederi dintre cei doi miniştri, cum şi împotrivirea categorică a d-lui Lapedatu de a acorda creditele cerute. Zvonul că, în urma acestui fapt,

d. ministru de Război şi-ar fi dat demisia, a fost, de asemenea, adus la cunoştinţa publicului. D. general Mircescu şi-ar fi păstrat mandatul numai în mod provizoriu şi în urma rugăminţii d-lui prim-ministru.

în cercurile politice se mai ştie că, din motive de echilibru bugetar, s-a intervenit pe lângă generalul Mircescu să renunţe, sau cel puţin să reducă în mod sensibil exigenţele departamentului d-sale. D. general Mircescu a fost de părere că nevoile apărării naţionale nu pot suferi amânări; cel puţin d-sa, ca ministru, n-ar admite aceasta.

Totuşi, d. general Mircescu n-a demisionat, cum s-a anunţat, din postul pe care-1 ocupă.

D-sa aşteaptă rezultatul discuţiunilor şi tratativelor cu d. ministru de Finanţe, şi numai dacă creditul pentru armată, aşa cum îl reclamă necesităţile acestei instituţii, nu va fi aprobat, d. general Mircescu îşi va declina răspunderea, demisionând.

Se crede însă, sunt chiar temeinice indicii, că d. ministru Lapedatu va încuviinţa cea mai mare parte a creditelor pentru oştire, şi demisia d-lui ministru de Război va fi astfel evitată.

Aceste lămuriri le deţinem din cea mai sigură sursă.

GLOSE POLITICE...

„Guvern naţional"

Se şopteşte pretutindeni că, în prevederea-i înţeleaptă şi infinită, d. I. C. Brătianu caută să realizeze o înţelegere a tuturor partidelor, în vederea unui guvem naţional. E vorba de realizarea unei atitudini solidare a lumii politice în faţa eventualităţilor şi problemelor iminente. Sigur că d. Brătianu e gata să se sacrifice, încă o dată, pentru ţară, acceptând preziденţia a ceea ce se numeşte curent: o nouă combinaţie.

Care e adevărul? Că între d-nii Brătianu şi Averescu a intervenit un acord, spre marea daună a celui din urmă, e ştiut. Că d. Octavian Goga vede, pentru partidul d-sale, mari foloase politice şi asigurarea unei veşnice parazitări aveţescaniste la umbra copacului liberal, e neîndoios.

Conducătorii* însă, ai Partidului Naţional-Ţărănesc sunt în cea mai mare parte ostili proiectelor d-lui Brătianu. Ei nu văd în demersurile d-sale decât intenţiunea de a solidariza cât mai multă lume cu riscurile politicii pe care o preconizează. Iar după clarificarea definitivă a situaţiei, nimeni nu se îndoieşte că d. Brătianu, care nu şi-a asumat singur răspunderea, îşi va asuma, în schimb, toate foloasele.

Precum a declarat foarte limpede d. Maniu: Partidul Naţional-Ţărănesc pretinde dictaturilor de astăzi curajul răspunderii şi sincerităţii. D. Brătianu, deci, bate la uşi zăvorâte.

La raport

La serata de gală care a avut loc la Palat, în onoarea misiunii italiene, după pauză, d. I. Lapedatu, ministru de Finanţe în guvernul d-lui general Averescu, s-a „repezit" până la d. Vintilă Brătianu şi i-a boscorodit vreme de un sfert de oră.

D. Lapedatu a ascultat, apoi, într-o atitudine de profundă smerenie, răspunsul d-lui V. Brătianu, care a durat aproape tot un sfert de oră.

Bine vorba nu sfârşea, şi iată că îşi face apariţia d. Ion Mitilineu, ministru de Externe, în guvernul d-lui general Averescu, bineînţeles. Şi d-sa a făcut comunicări d-lui Vintilă Brătianu, de la care a primit, de asemenea, instrucţiuni.

Şi totuşi, d. general Averescu stăruie în ideea fixă că are un cabinet, un Parlament şi că este, prin urniare, şef de guvern.

DESCHIDEREA PARLAMENTULUI

Aspecte de pe stradă şi din incintă

Duminică, 14 noiembrie. De dimineaţă, Capitala e sulemenită conştiincios cu tradiţionalul nisip şi decorată eu steguleţe, de-a lungul Căii Victoriei. E de un lux trist, de o igienă sumară, amintind de prostituatele în mizerie care-şi prepară chipul şi neglijează restul.

Cinci decenii de solemnităţi constituţionale au consacrat dreptul exclusiv al centrului Capitalei la abluţiuni municipale şi la pudră galbenă de deserturi în dauna mahalalelor, aceste mădulare dispreţuite.

Montarea şi regia uniformă: gardişti cu chivără prusacă în cap, suvenirul unei vechi măguliri adusă de boierii cu latifundii, ai României Mici, defunctului Vodă Carol. Ofiţeri de poliţie şi jandarmerie în mare ţinută teatrală. Defilări de statui ecvestre. Muzici militare cu ră-

bufniri de eroism prin nervii cască-gurilor, tobe apocaliptice, suprafiscale [!], brutalizează toamna plăpândă, invadată de cuirase, oțele, coifuri, aur şi baionete. Trecătorii! Unii se lasă prinşi de afirmația repetată şi sonoră a ritmului şi pornesc, civil, în pas vitejesc, printre pălăriile ridicate la trecerea unui drapel. Alții resping sugestia, reprimă fiorul, dintr-un fel de pudicitate şi orgoliu intelectual. Preocuparea acestora e să-şi păstreze pasul normal de plimbare în ciuda irezistibilului *tempo di marcia:* ei cultivă, inconştient, contratimpul... pedeapsa unui individualism excesiv.

Şoferii şi birjari sunt mucenicii zilei. în fața lor se ridică, din obstacole subite, din sârme ghimpate, răcnetele prohibitive ale agenților circulației.

Comisari, detectivi, inspectori şi ofițeri: toate consemnele, toate străşniciile cad în fața unei butoniere înflorite şi a unui cilindru lustruit.

în marele teatru al Adunării Naționale, spectacolul, comprimat, vădeşte aceeaşi greşeală de regie: se cultivă, cu deznădejde, anacronismul. Un triplu rând de generali în uniforme constelate de „ordine" indigene şi exotice, răspunde, de jos, lojei ambasadoriale: strălucit sobor de muzeu istoric, de reconstituire a unei epoci de magnificență indică. Pavoazați ca nişte rajahi, solii tuturor țărilor tronează în propriul lor nimb de aur. Ne aflăm într-o reprezentație din *Aida?* în cazul acesta, domnii parlamentari din râpa incintei sunt spectatorii moderni în posomorâte haine negre. Totuşi, d. Duca apare traversat pieziş de o sângeroasă panglică, asemenea celor de pe făcliile de nuntă, la capătul căreia scânteiază o planetă în miniatură. Anacronismul răzbate, deci, şi în ținuta, altmintreli sobră, a reprezentanților națiunii. Sunt mulți cei tatuați, peste frac, de câte o diagonală colorată. Incinta e un furnicar în activitate. Plecăciuni, surâsuri, acolade. O strălucire uleioasă, mobilă şi obsedantă: cheliile. Văzute de sus, cheliile atât de numeroase ale domnilor senatori şi ale domnilor deputați iau, câteodată, as' pectul unei necuviințe. Dealtfel, altă împărțire a adunării decât pe chelii, ciocuri, barbişoane şi bărbi, nici nu e, de sus, cu putință. Delimitările politice dispar. Iată ciocuri: d-nii Cuza, Leca, Romanescu, Kogălniceanu... Bărbi: d-nii lorga, Negruzzi, Burileanu... Pe lângă cheliile sincere şi sfruntate, se fac observate cheliile disimulate, cu o grijă inginerească, de către trei patru şuvițe de păr, abătute din creştet, repartizate pe țeastă şi bătătorite cu peria şi cu tăvălugul de cosmetic

Roger-Gallet... Apoi, apariția unui turc, discret şi neverosimil de slut. D. C. Disescu în conversație cu d. Tancred, care cere, desigur, distinsului jurisconsult, scos din specialitatea lui, o consultațiune penală. D. Moşoi, cătrănit şi baroc ca un cărăbuş... D. Citta Davila, asaltat de liberalii cari îl roagă amenințător să nu mai agite „anumita chestie"... Şi, iată, estrada tribunei parlamentare e năvălită de miniştri. în frunte, d. Văleanu cu o panglică roşie peste pântece, purtată în chip de chimir sau de „brâul lui Iov". D. Goga cu o mână pe balustradă, cu ochi albi ca în desenul lui Iser... D. general Averescu, foarte jenat că nu-şi găseşte umbrela... D. general Mircescu, detaşat de grijile acestui cabinet efemer, simplu şi exclusiv mare-spătar al Măriei-Sale şi d. Brătescu-Voineşti, care se ițeşte şi anunță: M. S. Regele.

Lung minut de aplauze...

Regele salută cu timiditatea şi reținerea cunoscută. Scoate din *etui-ul* tras din buzunarul tunicii ochelarii şi dă cetire, cu voce fermă şi egală până la sfârşit, unui extrem de lung mesaj, întrerupt, la răstimpuri, de aplauze.

Adunarea aclamă, cu deosebire, pasajele privitoare la călătoria reginei Măria, la pactul de amiciție cu Italia (generalul Badoglio, care dintr-o tribună urmăreşte textul unui exemplar al mesajului, e călduros ovaționat), apoi pasajele privitoare la relațiunile cu Polonia, Cehoslovacia şi la armată.

(Regele accentuează, pare-se, acest capitol.)

Ultimele cuvinte ale Mesajului sunt copleşite de aclamații şi urale. Generalul Averescu pronunță ultima frază sacramentală.

Tribunele se deşartă în culoare. Doamnele au reprezintat şi de data asta, în culorile lor, anotimpul. Au fost corole mari, de o lumină fără violență: ruginii, oranj, *bordeaux* şi *amarante.*

Un singur comentar, însă, o constatare uniformă, un *leit-motiv* al tuturor discuțiilor: absența demonstrativă a opoziției populare. Decretul de amnistie a fost interpretat de către Partidul Național-Țărănesc ca o sfidare şi ofensă directă. Acest decret a fost întocmit în vederea generalului Ştefănescu, al cărui proces urma să se judece azi. Abținerea opoziției populare de la solemnitatea deschiderii parlamentului a marcat începutul unei acțiuni de protestare, care va continua.

GUVERNUL NU-I SIGUR DE MAJORITĂŢI

împotriva tuturor partidelor şi a propriilor partizani, guvernul menţine vechile biurouri prin călcarea Constituţiei

Luni 15 noiembrie. - D. Anibal Teodorescu ştie, din aprofundarea Dreptului, că se poate susţine orice cauză, în ciuda logicii şi a evidenţei.

A luat, deci, cuvântul în chestiunea constituirii biurourilor. Constituţia şi Regulamentul sună clar: anul parlamentar începe în octombrie; se aleg, atunci, pe timp de un an, biurourile definitive. D. Anibal Teodorescu insistă cum că biurourile provizorii, constituite în sesiunea extraordinară din iunie, sunt valabile pe un an... Dar ele expiră, în cazul acesta, în iunie 1927, întâmpină opoziţia... Anul parlamentar n-ar mai începe în octombrie:

- Să se modifice Constituţia, întrerupe o voce şi un hohot desfătat.

Cu răbdarea unui negustor ambulant de covoare, oratorul, un bărbat uscăţiv, oacheş şi acvilin, îşi detaliază argumentele. Specialist versat în controverse subtile, d-sa invocă frânturi de articole, sferturi de regulamente, legi trunchiate sau travestite printr-o optică piezişă. Sarcină ingrată, căci o majoritate taciturnă şi suspectă nu-l urmează.

Discuţia e, după expresia d-lui Iorga, „oţioasă" şi, după aspectul adunării, „agasantă". Unii deputaţi se simt porniţi, irezistibil, spre farsă. Evidenta rea-credinţă a guvernului nu determină, astăzi, altă reacţiune. Liberali, cuzişti, naţional-ţărănişti şi d. Iorga, izolat în foişorul de fildeş al propriului său trup, se perindă la tribună.

D. Iorga explică, şcolăreşte, că intenţia legiuitorilor, în controverse, e hotărâtoare.

Autorii morali şi materiali ai Constituţiei şi ai regulamentului sunt de faţă. Şi-au spus părerea. Ea e opusă interpretărilor guvernului.

Concluzia? încă un vot.

Se dau, de către opoziţie, asigurări amicale majoritarilor că, în practică, rezultatul e acelaşi, favorabil lor. Dar o ieşire vijelioasă a dr.-ului Lupu descoperă conflictul dintre majoritate şi guvern, reciproca lor neîncredere. D. Oteteleşeanu, care prezidează, sileşte majorităţile la un vot pe faţă, prin ridicare de mâni.

Turma îşi afirmă supunerea fără entuziasm, dar în ... [...]* e hotărâtoare.

Guvernul obţine o victorie ilegală, neînsemnată şi absurdă.

D. general Văleanu n-a fost de faţă să primească învinuirile pe cari i le aduce deputatul D. R. Ioaniţescu în suspecta afacere Varschalovski. Majoritatea a respins urgenţa, dintr-o explicabilă complicitate cu ministrul căruia îi trebuie timp, mult timp, şi multă solidaritate, pentru a ticlui o apărare mizerabilă.

D. Goga lua note după textul interpelării d-lui Ioaniţescu. Dar n-a luat şi cuvântul.

Când d. Iuliu Maniu a suit la tribună, d. Iorga a părăsit incinta.

UN ARANJAMENT DĂUNĂTOR STATULUI

Marţi, 16 noiembrie. - D. N. Iorga e trist şi singur în slava sa, ca profetul lui Vigny.

A negat legalitatea fuziunii, a negat chiar faptul material al fuziunii. Când Zenon Eleatul făgăduia realitatea mişcării, nu era, desigur, mai pătruns şi mai afirmativ ca d. Iorga enunţând că fuziunea, întruchipată în cei 70 de parlamentari, vii şi naturali din incintă, e o eroare a simţurilor noastre, un vis inconsistent, o halucinaţie bolnavă.

Majoritatea, deschisă ca un abis în faţa unui şipot de apă, solicita un torent de elocvenţă, o furtună răzbunătoare, o ploaie şi o grindină de revelaţiuni şi invective. D. N. Iorga a respins această ispită şi a dezamăgit toate ţaţele parlamentare.

Sfătuim din inimă pe d. lunius Lecea, deputat cuzist, să-şi pună lipitori, să-şi deprindă stomacul cu Jubol, să nu vie în şedinţă, după dejun, îndată. Ne-a ţinut sub teroarea apoplexiei d-sale iminente. Apariţia d-lui Ebner la tribună i-a atras tot sângele în obraji şi în vinele grumajilor.

D. Codreanu îşi răscumpără infidelităţile de astă-vară printr-un exces de sonorităţi guturale. Figura de alchimist a d-lui Cuza părea sculptată într-un ficat: efect coleristic al indignării. D. Ebner, carură de buldog încolţit, n-a izbutit să-şi termine cuvântarea în care îndrăznise să numească victimă pe elevul ucis la Cernăuţi. Se pare că, în materie de asasinat, nu e îngăduit să deplorăm decât pe asasin. Sărmanul! Câte remuşcări îi rod inima!

Majoritatea, dimpreună cu d. Brăescu, îşi ascundea cu greu bucuria pe care i-o pricinuia interpelarea d-lui Madgearu.

Două trădări, deci, într-o singură şedinţă: abandonarea d-lui Ebner în prada cuziştilor; apoi, azvârlirea peste bord a d-lui Lapedatu, de gât cu d. Vintilă Brătianu, printre rechinii cei mai primejdioşi ai opoziţiei. Hotărât, această Cameră are porniri suspecte. Devine, zi cu zi, mai parlamentaristă, ca sentiment bineînţeles.

Sunt unii miniştri cari o scrutează de pe acum, cu priviri de îmblânzitori, pline de o falsă siguranţă.

ÎMPOTRIVA AMNISTIEI ELECTORALE

Nu sunt mijloace pentru terminarea construcţiilor şcolare începute

Miercuri, 17 noiembrie. E de preţuit în d. Petrovici, ministru al Instrucţiunii Publice, o neobosită preocupare de stil. Cuvântările d-sale cele mai incidentale sunt înălţate peste comunul nivel parlamentar, prin grija, iscusit disimulată, a ţinutei, a dicţiunii şi a formei. E vedeta regimului. îl aşteptăm, cu o curiozitate spectaculară, în marele *solo* cu acompaniament de aplauze şi apostrofe.

D. Gogu Văleanu a fost în desăvârşită derută. Susţinerea gălăgioasă, dar lipsită de convingere, a majorităţilor nu i-a servit la nimic.

Apărare lamentabilă, în care a recunoscut că a dat un aviz favorabil asupra ofertei Varchalovski de a se înfiinţa o fabrică de locomotive şi vagoane în ţară. Asupra acestei chestiuni au avut loc discuţiuni şi corespondenţă cu administraţia Căilor Ferate. Dar nu s-a încheiat nici un contract. Roagă, deci, pe d. D. R. Ioaniţescu, interpelator, să nu ceară acte cari nu există.

Aci e punctul de reazim al defensivei d-lui Văleanu. D-sa încearcă să debiteze toate acestea cu tonul unui inocent, amuzat că se poate disculpa cu atâta promptitudine şi lux de evidenţe. Şi reuşeşte de minune într-un rictus de eunuc enervat. într-adevăr, de unde vreţi să scoată contractul, dacă un asemenea act nu există?

D. Ioaniţescu se declară mulţumit de acest răspuns şi nu mai cercetează dacă faimosul contract nu s-a rătăcit cumva în manşeta d-lui ministru, remaniabil, al Comunicaţiilor.

Un început de tumult, ca tunetele nereuşite din fundul unui cer de vară. Opoziţia populară, prin d. Anghelescu, interpelează în sfruntata chestiune a amnistiei. Majoritatea, stârnită ca o cireada de cerbi (cerbii sunt o concesie a autorului acestor note) dă, înainte de vreme, strigătul răguşit al alarmei.

D. Octavian Goga, care fuma liniştit pe culoare, îşi reia în grabă locul, să ţină piept iureşului. E numai un început.

D. Citta Davila: „Această amnistie are un singur înţeles: că opoziţia e pusă afară de legi"...

D. Virgil Madgearu: „Aţi atacat baza de drept a statului român..."

Vălmăşag de glasuri. Taberile, însă, nu se dislocă. Zgomotul se stinge. Ziua n-a sunat încă, a luptei.

D. Găvănescu, deputat cuzist, nins ca în basme, de vârstă, întreabă pe ministrul de Interne de năvala străinilor, în special a evreilor în ţară, în ultimul timp. Nu e vorba de evrei, rectifică d. Goga faptele, ci de străini în general...

Urmează o discuţie academică, în care ministrul de Interne ţine să înlăture orice bănuială de xenofobie. Concluziunile se amână până la procurarea datelor statistice.

ŞEDINŢELE DE DOLIU ALE PARLAMENTULUI PENTRU MOARTEA LUI ALEX. CONSTANTINESCU

Joi 18 noiembrie. Zi de interpelări: public festiv în tribune. Doamne, numeroase ca la o luptă de tauri. Şedinţele Parlamentului s-ar putea comercializa deplin, printr-o taxă de intrare. Aleşii naţiunii şi-ar scoate diurnele..., prin ei înşişi, în câteva „gale" de elocvenţă pe sesiune. Un impresar abil ar pune la cale întâlnirile de senzaţie.

Ziua de azi, de pildă, ar fi făcut reţetă. Pe afiş: Madgearu-Vintilâ Brătianu.

Zeii, însă, au vrut altfel.

D. Negulescu, la tribuna prezidenţială, iată-1, siluetă de june-prim, figură consternată de director care anunţă accidentul unui protagonist şi amânarea spectacolului. Primele accente, rostite cu o voce infe-

rioară, dau semnalul ridicării în picioare a deputaților din incintă şi a publicului din tribune.

Deputații sunt în doliu.

Preşedintele rosteşte un scurt elogiu funebru al lui Al. Constantinescu, schițând un portret, cu precauție, superficial, al defunctului.

D. Garoflid, în numele guvernului, adaogă câteva tuşe plăpânde în jurul chipului celui pe care l-a arestat la Iaşi, în 1918, sub Marghiloman.

D. dr. Lupu eschivează o laudă votivă, invocând datoria de pietate şi uitare a oamenilor în fața mormântului cald.

D. Duca ia act de toate acestea ca de un omagiu, adus, la urma urmei, Partidului Liberal crud încercat.

Timbru de violoncel, tremolo reținut.

...Cuziştii au tăria să tacă.

...Iar presa înregistrează.

LEGEA CEA NEDREAPTĂ

Noul proiect al Legii chiriilor s-a împărțit miniştrilor. Majoritatea cabinetului, desigur, îl va respinge. Exclusivismul reacționar al d-lui Cudalbu nu poate fi apărat într-un guvern în care, cel puțin numericeşte, liberaloizii, stăpâni pe locurile dominante, sunt, totuşi, în minoritate. Presupunem că interesul averescanilor de a face jocul riscat al liberalilor nu merge până la sacrificarea maselor orăşeneşti.

Partidul Poporului îşi afişează, prin mesaj, intențiunea de a face din legea chiriilor operă de dreptate socială; confundă el, oare, societatea românească întreagă cu cele câteva mii de proprietari urbani? Sau îşi închipuie că mulțimea adâncă şi dureroasă a celor săraci, pentru care a şi fost instituit regimul actual al chiriilor, se reduce doar la funcționarii şi pensionarii statului? Căci, iată, tâlcul noului proiect: libera tranzacție pe de o parte; pe de alta, salarizarea, în natură, şi în dauna proprietarilor, prin prelungirea termenului de locațiune, a funcționarilor şi a pensionarilor cărora statul nu le poate servi salariul-aur corespunzător nevoilor vremii. Nu insistăm asupra imoralității acestui târg şi a acestui privilegiu. Nu e momentul să confundăm problema chiriilor cu a salariului-aur şi a normalizării vieții. Constatăm numai că viața nu se poate normaliza numai pentru proprietari şi pentru funcționarii statului. Adăogăm că şi pentru slujbaşi sarcina chiriei, aşa cum o prevede noul proiect, creşte covârşitor. Iar restul chiriaşilor năpăstuiți, cari se confundă cu aproape totalitatea populației oraşelor, nu trebuie aruncat în stradă sau osândit la o muncă silnică şi sterilă, pentru satisfacerea proprietarului şi descărcarea statului. Prelungirea pe un an, acordată acestor năpăstuiți, nu rezolvă nimic, şi e şi iluzorie: restricțiunile şi excepțiile introduse în lege, o anulează pentru cei mai mulți. Orăşenii, funcționarii particulari, muncitorimea în aproape totalitatea ei, intelectualii şi liber-profesioniştii sunt aruncați pe uliță sau sortiți robiei chiriilor. O asemenea lege nu poate să treacă printr-un guvern chibzuit, printr-un Parlament cuminte. Nicăieri în Europa nu s-a găsit, până azi, un cabinet capabil de o asemenea orbire, un parlament cuprins de o asemenea uitare a datoriilor sale.

S-a prezentat generalului Averescu un proiect de lege care izbeşte fără cruțare în dreptul şi în liniştea masei chiriaşilor. Un conflict grav şi profund e pe cale să izbucnească, dacă guvernul nu înțelege să intervină între aceştia şi proprietarii lor, altfel decât prin părtinirea unora contra celorlalți şi prin apărarea numai a intereselor statului.

O ŞEDINȚĂ DE COMUNICĂRI ŞI ÎNTREBĂRI

Luni, 23 noiembrie. - Deputații, semănați prin bănci, aşteaptă, cu plictiseala emigranților de bord, un semnal de plecare. Şedința e de o monotonie incurabilă.

Fumatul, în dezbateri, interzis. Viața parlamentară se refugiază, deci, la bufet şi pe culoare, unde se poate, în fine, discuta.

Căci nici una din problemele ce se impun şi preocupă conştiințele nu găseşte un interpret la tribuna Camerei. Aleşii națiunii au acceptat căluşul. Adevărurile şi opiniile nu răsună în incintă, ci se şoptesc, la mese şi prin unghere, cu reticențe şi aluzii prudente, şi numai după deznădăjduite scrutări reciproce.

Parlamentul invizibil din culoare trăieşte momente istorice, caută să prindă şoapta destinului, să anticipeze voințe misterioase.

Fruntaşii național-țărănişti sunt asediați de averescani şi de liberali: de pretutindeni sosesc oferte stăruitoare pentru construirea, în colaborare, a viitorului. Teama de neprevăzut zgâlțâie pe bărbații de stat, chiar

şi pe cei cu atitudinea cea mai calmă şi cuvântul cel mai măsurat. Această teamă i-a determinat, pe liberali cel puţin, la o politică hotărâtă.

Ceilalţi? Guvernamentalii speculează avantajul de a le fi suspecţi. Partidul Naţional-Ţărănesc şi-a rezervat rolul superior şi feroce al sfinxului.

In vremea aceasta, în incintă, se desfăşoară filmul searbăd al întrebărilor şi comunicărilor mărunte.

D. Şumuleanu readuce la ordinea zilei chestiunea cadavrelor pentru disecţie. Mai propune să se permită elevilor de liceu portul naţional. „Ce faceţi însă cu disciplina", întâmpină d. ministru Petrovici, „în ziua când liceele vor fi frecventate de fii de ţărani?" D. Zelea Codreanu răspunde: „Să fie obligatorie numai şapca..."

- „Şapca şi portul naţional?" replică surâzând ministrul, „să urmărim mai bine o idee nouă: un tip de uniformă după modelul costumului naţional."

D. D. R. Ioaniţescu a observat că, spre deosebire de colegii din guvem, d. ministru al Instrucţiunii răspunde cu o promptitudine occidentală tuturor interpelărilor ce i se adresează...

ÎNTRE D. BERLESCU ŞI MAGISTRATURĂ

Să dai în vileag isprăvile electorale ale doi-trei magistraţi, prinşi cu mâna-n urna de voturi, e cu desăvârşire neîngăduit.

Defăimaţi magistratura! Zdruncinaţi încrederea injustiţia ţării! E strigătul spontan al presei partidelor profitoare. Se acoperă frauda şi se permanentizează corupţia. Orice protest e zădărnicit din clipa în care puterile întunericului, stăpânitoare, s-au coalizat să-1 înăbuşe sub învinuirea de calomnie.

Aceasta e legea comună pentru opozant sau pentru gazetar. Unui ministru, însă, îi este permis să gesticuleze şi să se agite în afara tuturor normelor stabilite şi în dispreţul chiar al regulilor strâmbătăţii. E cazul cunoscut al d-lui Berlescu. Ministrul de Industrie a semnat cu propria-i mână o cerere, la Casaţie, de strămutare a procesului judecat de Curtea de Apel din Galaţi în chestiunea dizolvării consiliului de administraţie al Camerei de Comerţ din Brăila. Cererea de strămutare nu e decât o îndelungă şi stăruitoare acuzaţie de părtinire şi politicianism adusă magistraturii gălăţene. Desfăşurarea procesului în faţa Curţii de Apel pune în evidenţă ministerialul dispreţ al d-lui Berlescu pentru legi şi justiţie. Refuzul obstinat al ministerului de a pune la dispoziţia instanţei dosarul alegerii subliniază concepţia, mussoliniană, a celui ce reprezintă, în această afacere, puterea executivă.

Calomniile precise şi semnătura ministrului, cuprinse în cererea de strămutare, trădează enervarea şi surprinderea unui ministru al zilelor noastre, obişnuit să fie ascultat până şi în pretorii. Nu uităm însă, nici indiscreta somaţiune, pe care prezenţa parafei ministeriale pe un act putând fi semnat numai de avocatul ministerului o trimitea înaltei Curţi de Casaţie.

O întreagă campanie de calomnie şi intimidare a dat însă, greş. Curtea de Casaţie, fără să se emoţioneze, a respins cererea-pamflet a ministrului de Industrie. Puterea executivă a fost umilită de tribunale în chiar momentul în care îşi permitea să se răţoiască.

D. ministru de Industrie primeşte o aspră lecţie. O înţelege oare?

E înjosit şi constrâns să accepte situaţii pe cari le socotise, dimpreună cu întreg guvernul, intolerabile. Va transforma oare o chestiune de prestigiu într-una de stomac? în cazul acesta va continua, desigur, să figureze ca ministru: dar numai cu numele.

CONVERSIUNEA ONEROASĂ A UNEI DATORII

O operaţie făcută contra avizului „Datoriei publice" cauzează pagube imense statului

Joi, 25 noiembrie. - Pe versantul dinspre Filaret al dealului Patriarhiei, un gard viu de baionete stăvileşte valul studenţimei.

Mişună detectivii şi ofiţerii de poliţie. La capătul scării de la intrarea publicului un agent te pipăie cu bună-cuviinţă. Uzurile răposatelor Dume s-au strămutat de pe Neva de gheaţă pe gunoiştea malurilor Dâmboviţei.

Joi, zi de interpelări, program senzaţional şi variat: întâlnire Ebner-Cuza, Madgearu-Vintilă-Lapedatu. Automobilele se îmbulzesc ca la o bătaie de flori, cu solzi lucitori, cu ochi disproporţionaţi de insectă, cu răguşeli de mastodonţi treziţi din vise milenare. Doamnele

Bucureştilor au cotropit festiv tribunele. Lipsesc corurile de fecioare în alb. Deputaţii dezertează[1] culoarele, sălile şi bufetul, locuri destinate chestiunilor prohibite, şi-şi ocupă, cuminţi, pupitrele, ca orchestranţii în aşteptarea nervoasă a unui regizor.

Câteva comunicări întârzie, penibil, „cuiul" după-amiezii. D. Brăescu e în sentimentul tuturor când precipită, iritat, ordinea de zi. Un majoritar, care interpelează în chestiunea propagandei antisemite din Basarabia, e aproape huiduit de masele guvernamentale.

Intrarea neaşteptată a generalului Averescu e sărbătorită cu aplauze şi ridicare în picioare. Un glumeţ, în surdină: „Pentru onor' capu' la dreapta!" Dar manifestaţia n-are un caracter militar. D. general Averescu e salutat mai mult ca un Mac-Mahon al timpului şi al locului.

Şirag de excelenţe pe banca ministerială.

Guvernul întreg de vasali politici e prezent să-şi asiste stăpânul redus şi tenebros, pe d. Vintilă Brătianu, arătare de arhivar rotunjit şi. ursuz, înzestrat, totuşi, cu un neverosimil prestigiu. Dictatorii toţi, ducii şi cezarii momentului, se simt stânjeniţi, în poza lor de almanah, când acel rezultat de atmosferă de hârtie sugativă, colb şi cancelarie, care se numeşte Vintilă Brătianu, îşi plimbă pe chipurile lor reflexul ochelarilor de presbit. E ceva din confuzia cameristului prins în hainele de bal ale seniorului, în atitudinea aceasta a miniştrilor. în faţa d-lui Vintilă, d-nii secretari de stat se simt, pe banca lor de mărimi, ilegitimi, şubrezi şi efemeri.

Fostul vistiernic degajă misterul unei maşini de calculat. O funcţiune infailibilă se petrece, permanent, pe rotiţele Jui interioare. De aceea; interpelarea d-lui Madgearu e aşteptată ca o simplă încercare, interesantă dar zadarnică. învinuirile d-sale se vor spulbera în angrenajul de explicaţiuni cifrate cari se dezvoltă automat din structura inginerească, financiară şi patriotică a d-lui Brătianu.

Majorităţilor li s-a recomandat tăcere şi rezervă. Nu trebuie indispus califul. Numai d. Manoilescu ascunde cu greu un surâs satisfăcut şi perfid. D-l Lapedatu: inocent, palid şi lăbărţat, cu urechile atâmânde, cu părul tuns mărunt, cap de şcolar cumplit de silitor, şi de repetent, dispare cu desăvârşire în propria-i chestiune: căci, în cele din urmă, d-sale, totuşi, i se adresează interpelarea.

D. Virgil Madgearu, vehement şi stăpânit, agită fraze, teorii şi dosare, fără să piardă din intensitate, fară să întrerupă curentul ostil pe care-1 emite, ca un acumulator în acţiune. De ce n-avem putinţa să însemnăm mişcările interioare? Sub calmul factice al d-lui Vintilă Brătianu, se zbate spasmodic o fiinţă electrocutată de necontenite descărcări ale dovezilor, ale faptelor invocate, ale invectivelor susţinute de un sentiment indignat şi de o cauză dreaptă şi clară. D. Madgearu atacă, demonstrează, răpune şi stăruie în biruinţa lui cu o dezinvoltură neobosită şi uneori voioasă.

[1] ***Deserter*** **(franc.) - a părăsi.**

.. .Ne mărginim la o descriere spectaculară a şedinţei. Din darea de seamă a dezbaterilor, cetitorii vor afla în ce consistă tranzacţia frauduloasă şi păgubitoare pentru stat, consimţită de „un ministru de Finanţe, care e şi un şef de trusturi, în acelaşi timp". Tăcere vicleană în guvern şi majoritate. Au amuţit băncile liberale. D-l Vintilă Brătianu va răspunde, în sfârşit.

Apărarea d-sale? O diversiune neizbutită în chestiuni personale. O confirmare, amănunţită, a expunerii d-lui Madgearu, a dovezilor şi a învinuirilor aduse. O ridicare din umeri neputincioasă, o mină uimită, o tânguială deplasată a soartei unui biet ministru de Finanţe, o adăpostire stângace îndărătul dificultăţilor consolidării şi a raţiunii de stat. Un „nu ştiu" bocit pe toate tonurile, o mărturisire obosită a neglijenţei şi a uitării...

D-l Virgil Madgearu ia cuvântul în replică. E în rolul de pedepsitor. D-l Madgearu nu e, desigur, un romantic şi nu cunoaşte, în politică, generozitatea. Face un portret-şarjă al victimei sale. II flagelează şi-1 frământă cu o îndârjire fioroasă şi infernală. (Şi majorităţile tac îndelung.) Eşti ispitit să-i strigi, uneori: destul! atât de aspru sună epitetele, atât de perplex şi lamentabil apare căznitul vistiernic. El se ridică, în sfârşit, când sună clopoţelul, să se târască, să plece; îl contemplăm înduioşaţi: e ferfeniţă!

DEZBATEREA ADRESEI TRONULUI
Liberalii executaţi de majoritate şi opoziţia naţional-fărănistă

Vineri, 26 noiembrie. De data asta, liberalii sunt manevraţi pe linii interioare. Ingenuitatea perfidă a d-lui D. R. Ioaniţescu i-a împins în arenă, sub ochii oblici şi pometele turanice al ministrului Petrovici. Interpelatorul şi-a însuşit acuzaţiile *Viitorului* împotriva ministrului şcolilor şi i-a cerut, imperios, să se disculpe. Expresia şi accentul d-lui

D. R. Ioanițescu, îmbibate de nevinovăție și de uimire naivă. Ministrul s-a revoltat, deci, și cu drept cuvânt. De ce amestecul acesta în campanii cari nu-i aparțin, și de ce abținerea inexplicabilă a liberalilor de a aduce în Parlament învinuirile presei lor de partid? Revolta și nedumerirea d-lui Petrovici erau magistral dozate. Liberalii simțeau cum se strânge cercul de primejdie.

- M-așteptam ca precizările să le aducă cei cari le-au ridicat, insistă, necruțător, d. Petrovici.

- De ce să mai vorbim de ele, odată ce le-am oprit, încerca d.-Vintilă Brătianu o evadare...

- Să răspundeți, că nu sunteți în guvern ca să nu răspunde-ți, interveni d-l Ioanițescu.

Un hohot de râs, uriaș, de mulțime. Majoritățile și opoziția se desfată, împăcate, în fața băncilor liberale agitate și perplexe.

D. Petrovici dezvoltă „incidentul" până la un veritabil rechizitoriu. „Calomnia", spune d-sa, „a fost și este o funcțiune naturală a Partidului Liberal" - și această lapidară formulă e imediat amplificată, purtată în triumf de aplauzele majorităților și ale opoziției. D. Goga e, vizibil, suferind. Crispat și încălzit, ducele caută și nu găsește o atitudine potrivită cu afurisitele complicațiuni ale situației. E, într-adevăr, foarte greu să alegi între colegul Petrovici și tutorul Vintilă, când îi iubești pe amândoi deopotrivă.

Iar în huietul care crește, în frăția antiliberalâ dezlănțuită, singur d. I. G. Duca pare convins a fi găsit nota justă: gesticulația d-sale și intonațiile consternate reclamă, grabnic, Camerei, uniunea sacră... Nu e momentul pentru certuri și învrăjbire. Probleme mai grave amenință adunarea, țara, neamul, viitorul... Să închidem discuția, oameni buni!

D. I. G. Duca e pe punctul de a propune un guvern național, reclamat de împrejurări hapsâne și antibrătieniste. Se abține însă. Și Camera se zvârcolește ca la apariția lui Harold Lloyd.

[UN DISCURS AL LUI O. GOGA]

Sâmbătă 27 noiembrie. - Confiscarea ziarului ***România*** și dificultățile făcute întrunirii anunțate de opoziție pentru duminică au dat prilej d-lui Goga să-și expună în Cameră concepțiile despre Parlament, presă și partide politice. Ministrul de Interne protestează: n-a vrut să facă un act abuziv de autoritate, întârziind autorizarea întrunirii. Intenția d-sale a fost să servească opoziția, să o salveze chiar, dintr-o situație grea... Căci în fața publicului, oratorii național-țărăniști anevoie ar izbuti să evite discuțiunile în jurul „gravelor probleme" cari nu trebuie profanate prin aducerea lor la judecata mulțimii. („Gravele probleme" - formulă mistică și din ce în ce mai frecventă, proferată cu evlavie de către acaparatorii dreptului de a ne combina destinele noastre, ale tuturor, în culisele politicii.)

D. Octavian Goga socoate, deci, că Partidul Național-Țărănesc e mai la adăpostul ispitelor primejdioase, azi, în Parlament, de unde poate vorbi cu mai multă autoritate și răsunet țării întregi... Nu înseamnă însă, că, de la tribuna Parlamentului - d. Goga subliniază cu abilitate aceasta -, se poate vorbi despre ceea ce e interzis în întrunirile publice... D. ministru confirmă astfel că Parlamentul, de la un timp, e destinat exclusiv chestiunilor fără importanță... D. Citta Davila, întrerupând, pune accentele cuvenite: - „Chestiunile vitale pentru țară nu se pot discuta în Cameră!" - și d. Goga nu tăgăduiește...

Cum, dar, să permită presei ceea ce se interzice Parlamentului? întrebat asupra confiscării ***României,*** ministrul confirmă, cu îndârjire în glas: - „Da, eu am confiscat-o! A scris ceea ce nu trebuia să scrie!"

Credincios formulei misterioase, d. Goga refuză să se explice în Cameră și poftește pe deputați în cameră separată. Iar despre ziare și presă face o profesiune de credință.

în rezumat, d. Octavian Goga împarte pe ziariști în două mari categorii. Cei cu conștiință și râvnă spre bine, ca: Eminescu, Rosetti, Barițiu și hereditatea lor prezumțioasă. Cei subversivi, anarhici și rău inspirați - discipolii lui Satan, desigur, pe care d. Goga, publicist, îi combate cu fulgerele stilului său și îi sortește, ca ministru, Gheenei măsurilor represive.

D. Goga n-a oferit un criteriu și nici un procedeu critic, distinctiv. A redus totul la discernământul d-sale, supus și el, în infailibilitatea lui, umanelor d-sale afectivități și interese. în câteva fraze, a suprimat Parlamentul, presa și partidele, pentru a ne oferi în schimb sfatul d-sale. Totul izvorăște, fără îndoială, dintr-o excelentă părere despre sine însuși, dintr-un exploziv temperament dominator. Acestea sunt fapte, însă, aparținând intimității dintre „duce" și a sa oglindă cu care are schimb frecvent de sugestii și colaborări. Personalitatea nu e, însă, compusă numai din ce ești în realitate și ceea ce vrei să fi.

Părerea contimporanilor atârnă şi ea în această alcătuire, şi dacă d. Goga ar cunoaşte-o, pe deasupra linguşirilor cotidianului anturaj, atunci, desigur, între cezarismul d-sale organic şi ambianţa ironică pe care o stârneşte echilibrul, justul echilibru, s-ar realiza, dincoace de ridicol.

...D. Suciu ne-a răzbunat în debutul său care anunţă un orator pasionat şi puternic.

JURNALIST ŞI ROMANCIER

Ziarul *L'Italie* anchetează: poate fi cineva în acelaşi timp ziarist şi mare scriitor? întrebarea stârneşte răspunsuri de pretutindeni. în *Le temps* Paul Souday întâmpină că cineva face act de mare scriitor producând foarte bună gazetărie. Un articol de ziar devine fapt literar, mulţumită stilului, ideilor incluse şi originalităţii expunerii. Frontiera dintre ziaristica efemeră şi eseul durabil este foarte neprecisă. De la Voltaire până la Remy de Gourmont, această literatură, ţesută pe evenimentul zilei, a dăruit din belşug prozei franceze pagini distinse. Ar trebui să deosebim în ziaristică două genuri, pentru a pune un obstacol între ea şi literatură. Despărţind însă reportajul de articol nu limpezim şi nu simplificăm nimic. Reportajul astăzi a devenit un gen literar. Foiletonul, romanul de aventuri ca şi povestirea realistă fac parte dintr-însul, cu acest mare avantaj pentru cetitorul naiv că o asemenea literatură mai este şi adevărată. Unui reporter i se cer astăzi mai multe însuşiri decât unui romancier pe care trebuie să-1 egaleze deopotrivă ca fantezie şi simţ de observaţie. Fireşte, există două feluri de comentatori şi de reporteri în gazetărie, - şi ne reîntâlnim aci cu Paul Souday. Dar ceea ce d-sa n-a observat dintru început este că problema e pusă greşit.

Anchetatorul a vrut cu dinadinsul să despartă cele două îndeletniciri - gazetărie, literatură - şi să fixeze genurile pe vecie. A înţeles prin gazetar, autor de bucăţi scurte; prin scriitor, constructor de teorii sau de anecdote pe câte patru sute de pagini. N-a observat că literatura se transformă sub porunca timpului şi a instrumentului care o vehiculează şi a genurilor şi artelor concurente.

Schiţa, nuvela, romanul sunt ajunse pe treptele lor, deosebite de reportajul de diferite amplori. Eseul, studiul critic, se încorporează articolului cotidian.

Vorbim aci de categorii arbitrare, nesocotite ades de realizările artistice. Veţi zice poate: literatura de imaginaţie va fi întotdeauna superioară reportajului, realist prin chiar esenţa lui... Dar există oare literatură de pură imaginaţie? S-a înţeles, poate, prin gazetărie, genul inferior al informaţiei stricte, al comentariului mărginit şi banal... Atunci întrebarea care învrăjmăşeşte cei doi termeni, pe temeiul unei asemănări superficiale, nu mai are rost: sau gazetar sau scriitor e tot atât de absurd, în acest caz, ca: sau copist, sau călăreţ; muzicant, sau scriitor.

în acest caz problema se reduce la o chestiune de vitalitate; - admiţând că talentul nu presupune vitalitate! Poţi fi orice şi totdeodată şi scriitor, dacă după o zi de muncă silnică mai păstrezi energia să reîncepi în celălalt sens. E preferabil, fireşte, să fii numai scriitor, şi cât mai leneş cu putinţă...

Suprimă deosebirea dintre gazetar şi literat; rămâne distanţa întreagă între genul acestora şi poem. Poate fi cineva autor de reportaje şi de poeme? Iar prin poeme nu înţelegem doar strofe şi compoziţii verbale, ci şi construcţiunea oricărei realităţi estetice. Numai în felul acesta problema putea fi formulată. Condiţiunea rămâne aceeaşi: vitalitate! E vorba să treci prin încă un avatar după rnăştile căzute şi costumele zilei. Mai ai puterea după cele opt ore din regulamentul muncii sâ te îmbraci pentru o gală de gândire şi imagini?

...Poate că numai în acest caz meriţi neîndoios carta *defaire-part* a muzelor.

GUVERNUL ŞI AFACEREA „COMPAGNIE DU LEVANT"

Luni 29 noiembrie. - Să fie chiar ministrul Văleanu sau Sfânta Vineri în travesti? Vocea de la tribună râşneşte misterios lămuriri imperceptibile. D. general Văleanu va avea totdeauna dreptate, fiindcă vorbeşte mult şi nu-1 aude nimeni. Intenţia d-sale e să aducă elemente noi şi justificative în chestiunea contractului „Compagnie du Levant". Trenuri întregi de cifre trase de locomotivele lor defilează în descântecul ciudat al cuvântătorului.

D-nul Virgil Madgearu, într-o tensiune auriculară deznădăjduită, notează, sârguitor, pentru replică. Mai târziu va constata, în faţa majo-

[1] **Anunţ, înştiinţare (franc).**

rităţilor amicale, că d. Văleanu n-a făcut alt decât să răspundă campaniilor de ani de zile ale ziarului *Viitorul.*

...Dar d. general Averescu era de faţă. Primul-ministru venise să asigure ordinea şi să prevină o surpriză din partea propriilor d-sale majorităţi. Două griji îl frământă pe înaltul sfetnic: guvernamentalii dimpreună cu opoziţia populară par în orice clipă gata să sară, unite, asupra liberalilor. O asemenea tărbacă trebuia zădărnicită.

Dar vigilenţa d-sale, albă ca o lumânare, postată la capătul de onoare al băncii ministeriale, nu izbuteşte pe de-a-ntregul: câteva smocuri de demnitate liberală pluteşte în aer, smulse pe furiş de complicitatea ţărănisto-averescană.

Marea temere a generalului Averescu e însă soarta ministrului său de Finanţe.

Când vorbeşte d. Lapedatu, şeful guvernului dă semnalul aplauzelor. Nu găseşte decât un ecou anemic şi răzleţ. Majorităţile îşi abandonează vistiernicul sub ochii, în care mocneşte satisfacţia, ai d-lui Manoilescu. Prezidentul Consiliului e în rolul unui pedagog care îşi apără elevul cel mai disciplinat. O clipă de distracţie, şi l-a pierdut fără urmă.

Dacă d. Văleanu are elocinţa hârâitoare a unui ceasornic cu cuc, d. Lapedatu - om suspus şi cu o zgardă din propria-i piele la ceafă - e, în schimb, un om onest, debitam de „cumsecădenii" parlamentare.

A invocat dificultăţile momentului, dezinteresul personal, convingerea d-sale că semnătura predecesorului trebuia onorată, necesitatea de a aduce acum înţelegerea oneroasă cu „Compagnie du Levant" în faţa votului adunării. în tăcerea ostilă a Camerei, răsună, şi mai penibil, aplauzele risipite şi sfioase cari i-au salutat încheierile...

E momentul când d. Madgearu se precipită la tribună. Simultan, cu o juvenilă şi nebănuită celeritate, d. Vintilă Brătianu se strecoară, cenuşiu şi aproape subteran, de-a lungul potecii dintre şirurile de bănci, până la ieşirea cea mai depărtată.

După confirmările aduse de d-nii Lapedatu şi Văleanu, după „fuga din incintă" a d-lui Brătianu, sarcina d-lui Madgearu e uşoară. Ne demonstrează solidarizarea guvernului actual cu greşelile fostului ministru de Finanţe. Ce rost ar avea, altfel, aducerea contractului oneros, în faţa Parlamentului, spre ratificare? „Nu vreţi decât să daţi o bază legală unei afaceri nelegale" încheie nemilosul persecutor al celor doi fraţi siamezi, Vintilă şi Lapedatu. Iar majorităţile consimt la execuţie, prin tăcere.

CHESTIA SALARIZĂRII CORPULUI DIDACTIC

Continuarea discuţiei Ia Mesaj

Marţi, 30 noiembrie. - Momentul stelelor parlamentare de a doua şi a treia mărime. Şefii opoziţiei lipsesc, *leader-'xi* celorlalte partide sunt în odihnă. Vorbeşte d. Lepădatu, deputat. Nu însă fratele ministrului, ci altul. Afară de d. Lepădatu de la tribună, aflăm că mai există şi încă unul, în incintă. Facem recensământul Lăpedaţilor regimului nostru monarhic-constituţional: sunt patru la număr.

D. I. Buzdugan are cuvântul în discuţie Ia Mesaj. Bălan şi tânăr, trunchi şi faţă de pescar de la gurile Nistrului, unghi facial închis la maximum. Discursul său se compune dintr-o parte scrisă şi una improvizată. Dă citire sau debitează, pe rând. Asistăm astfel la un veritabil meci între talentul literar şi cel oratoric al cuvântătorului. Suntem constrânşi să mărturisim că, după un pugilat furios între cele două părţi componente ale discursului, în care timp soarta părea nedecisă - fiindcă aci literatura răzbea oratoria, aci oratoria buşea literatura-, în cele din urmă adversarii au rămas pe teren, răpuşi de loviturile necruţătoare ce şi le-au aplicat reciproc. Sinistrată cu desăvârşire, gurile rele o susţin, pare a fi fost numai sintaxa românească... d. Buzdugan, fireşte, a rămas teafăr şi voios. Camera nu s-a resimţit în rău, căci a făcut un haz sălbatec. A fost o după-amiază de destindere totală. (După problemele ianuariste.,.[?]). Oratorul desfată adunarea cu un „ââ" agăţat ca o tinichea de coada fiecărei fraze. Descoperă în felul acesta „razele ââ" ca un supliment al razelor X, dar cu totul fără voia lui. Izbuteşte în câteva definiţii şi aforisme lapidare: „România e o ţarăă-ă agricolăă" „locuită de un popor ţărănescââ care trăieşte la ţarăă, iar orăşenii trăiescă la oraşe..."

După aceste adevăruri incontestabile, d. Buzdugan face o critică acerbă a vieţii noastre sociale şi de stat; obţine aplauze, repetate, pe băncile liberale, cuziste şi guvernamentale, foarte înveselite de incidentul acesta, buf sub toate aspectele. Deputatul ţărănist debitează frazeologia huliganică introdusă şi patronată de liberali în ziarele scrise de „acoperiţii" regimului pan-frauduloase... Băncile naţional-ţărăniste aşteptau cu nerăbdare sfârşitul logic: trecerea la liberali sau la guvernamentali, trecerea triumfală. Dar, atât liberalii cât şi averescanii s-au mărginit să-1 aplaude. D. Eugen Goga i*a strâns chiar mâna, cu o cordială perfidie. Şi un glas ironic se adresă opoziţiei care,

cu mâinile în buzunare, îşi reprimea oratorul: - „Să vă trăiască!" - „Al vostru e!", - „Păstraţi-1!"

...A vorbit apoi d. Calmuski, guvernamental. Carură de chestor. Vorbire sobră, corectă, de fapte şi documentări. D. Calmuski, deputat de Neamţ, nu face fraze şi nu declamă. în chestiunile grave vădeşte însă, că are ceva de spus, şi nu numai pentru soluţiuni locale. Când atinge problema financiară şi afirmă că nu mai poate fi azi vorba de revalorizarea monedei, ci numai de stabilizarea ei, majorităţile, luate de mărturie că sunt de aceeaşi părere cu oratorul, aplaudă stăruitor.

D. Paul Iliescu a ştiut să împace erorile de fond şi lipsa de originalitate cu o dicţiune aleasă.

PARTIDUL NAŢIONAL-ŢĂRĂNESC ŞI LUPTA DE CLASĂ

Miercuri, 1 decembrie. - Când d. Lazăr Popescu, majoritar, a luat cuvântul, Camera era plină şi banca ministerială gemea de excelenţe. Când d. Lazăr Popescu şi-a terminat discursul la Mesaj, ai fi zis că o molimă năprasnică a secerat, între timp, holdele sumbre ale reprezentanţilor naţiunii. Pupitrele pustiite, cu străluciri scheletice. Ici, colo câte un supravieţuitor, postat în vagul incintei sonore, părea turmentat încă de amintirea unui chin stăruitor şi atroce.

Cât să fi ţinut flagelul monoton, năpasta melodică, şi fără greş fatală, de la tribună? Numai oratorul, servindu-se de notele-i dactilografiate ne-ar putea spune. D. Lazăr Popescu a sosit înarmat, după propria-i mărturisire, cu hotărâri ştiinţifice şi o erudiţie împrospătată de cele mai complecte manuale de bacalaureat.

Pentru a ne debita tot ceea ce învăţase în legătură cu şcoala „individualisto-burghezo-liberalo-capitalistă", în opoziţie cu aceea „colectivisto-proletaro-intervenţionisto-etatiştă", a parcurs câteva zeci de kilometri pe pârtia din faţa tribunei, în sunetul unui glas molcom şi obstinat. Nimeni nu ştie ce gând are d. Lazăr, care, când îşi agaţă, în răstimpuri, ochelarii, capătă o expresie şi mai implacabilă, o realitate şi mai de neînlăturat. Simţi că va spune totul, până la capăt, fară să-i scape o iotă, fară să ţie seamă de nimic. Sfărâmă şi consumă singur tezele nenumărate, cu răbdarea şi satisfacţia unui amator de raci. Teze-antiteze-sinteze.

Catacombă de formule şi clişee, muzeu, larg deschis, de banalităţi şi locuri comune, promenadă duminicală la busturile, havuzurile şi piaţetele cu plăci comemorative ale cetăţii cărţilor: d. Popescu, singur şi obsedat, monologhează. Mai întâi, pune chestia. Apoi, obiectează ceva. Se opreşte, urmărindu-şi ideea ca pe o muscă în aer. Un gest, un pas înainte, pac! a prins-o! Reia un fir părăsit, întâmpină, se pasionează, combate. .. „valoarea, plusvaloarea, concentrarea capitalului, socializarea"... „lupta de clasă"... Camera se goleşte treptat, ca o baie cu supapa deschisă. .. îl auzi: - „Să mă explic, nu mă veţi putea combate"... Gesticulează cu arătătorul întins, eroic. Se aude un răsuflu profund: răzbit, d. Vintilă Brătianu, omul cifrelor şi al preocupărilor aride, a aţipit...

Apoi, din loja presei, o şoaptă cade în urechea împăienjenită a unui chestor. Acesta se precipită la preşedinte. Amândoi privesc spre banca ministerială. Tresărire: nici un ministru... Şedinţa continuase fără miniştri, fără ca nimeni să fi observat fuga în rate a egoistelor excelenţe. Se dă semnalul de suspendare.

D. Armând Călinescu reflectează:

- „Excelent orator, să gonească guvernul!"

TURBURĂRILE DE LA CERNĂUŢI

Declaraţiile d-lui Oct. Goga

Joi, **2** noiembrie. - Pe afişul zilei: Cuza, Ebner, Goga. Nu se mai liberează nici o invitaţie. Lume, ca la Curtea cu Juri în procesul crimelor celebre.

D. Cuza emite încă o dată discursul unic al celor treizeci de ani ai săi de parlamentarism şi propovăduială. Prilejul nou, al turburărilor din Cernăuţi, nu-i alterează un text sclerozat, un dicţionar prăfuit, o idee fosilă. D. Cuza fonografiază singura sa placă şi nu e, încă, la ultima-i învârtitură. Majorităţile se delectează de acest cântec smuls memoriei mecanice, a vorbitorului, de un ac tocit. Limba prea scurtă a preşedintelui Ligii risipeşte, într-adevăr, un susur mătăsos peste vehemenţele-i astfel zădărnicite. Ace&t delicat defect de dicţiune paralizează toate încercările d-lui Cuza de a trece de la umor la dramă,

de la giumbuşlucuri la invective. Ceea ce în intenţia d-sale trebuia să fie o execuţie, a ieşit simplă tachinărie.

Dar ceea ce agrava semnificaţia şedinţei, pe care d. Cuza singur n-ar fi izbutit să o învenineze, era acompaniamentul de aplauze şi aprobarea zgomotoasă a majorităţilor.

D. Ebner a luat, deci, cuvântul în mijlocul unei ostilităţi elementare. A suportat-o cu hotărâre, părăsit şi singur în tumultul unei majorităţi adverse.

Cavalerismul Camerei averescane şi cuziste a neglijat amănuntul că adversarul era dezarmat: d. Ebner nu vorbeşte bine româneşte.

Ministrul de Interne e la primul său mare discurs. într-însul şi-a acumulat, vrând-nevrând, calităţile şi defectele. O abilitate superficială, un polei de imparţialitate şi de toleranţă peste adâncuri de cruzime. Octavian Goga e întreg în masca lui felină cu ochii albi şi orbi, din depărtare. O străduinţă continuă şi dureroasă comprimă într-însul elanuri prădalnice, instincte întunecate, şi le rezolvă în linie de vehemenţă neobosită. Glasul aspru sprijină adevărul fiinţei lui luptătoare.

.. .Nu ne interesează, azi, omul, ci ministrul. El n-a făcut decât să susţină teza d-lui Cuza şi antisemitismul Ligii, prin citatele luate din ziarele de la Cernăuţi şi prin afirmarea existenţei unei stări speciale, antinaţionale, în Bucovina. Ministrul de Interne acuză, dar nu explică. Partea personală şi pasională a discursului său îl trădează, şi-**l** orânduieşte alături de d. Cuza. Restul, e literatură pentru *Monitorul oficiat.*

D. LUPAŞ ATACĂ PE ARDELENI

Vineri, 3 decembrie. - Părintele Lupaş, o surpriză parlamentară, un *debater* nebănuit.

în Parlamentul acesta postbelic, tribuna-văduvă şi-a redus pretenţiile. Suvenirul lui Carp, Maiorescu, Take Ionescu, Marghiloman nu o împiedică, după o lungă rezistenţă, să găsească în ministrul Lupaş un amant acceptabil. L-a suportat în primul sfert de oră, l-a găzduit, supusă, şi cu un început de satisfacţie, în ceasul care a urmat.

D1. ministru e departe de a fi un om arătos. Pare mai mult un profesor calic, în anii din preajma scoaterii la pensie. Despre vocea d-sale nu se poate spune că îl serveşte, nici că ar fi, cumva, virilă. Un maestru de canto ar califica-o „în schimbare"...

Totuşi, părintele a vorbit, a stârnit discuţii, a polemizat cu naţional-ţărăniştii ardeleni. De altfel, acesta i-a fost scopul.

într-o discuţie la Mesaj a ridicat chestiunea neparticipării ardelenilor la încoronare. A uitat însă, că n-a participat nici d-sa. A uitat, ceea ce e mai grav, că a făcut parte din comisiunea care a hotărât neparticiparea.

D. Vaida l-a ajutat să se regăsească în acel apropiat trecut:

- D-ta ai fost la încoronare? l-a întrebat...

- Am fost sufleteşte! a răspuns, prompt, părintele.

Şi Camera s-a cutremurat de râs...

Părintele-ministru a atacat şi pe liberali: că n-au ştiut să creeze o concordie în jurul acelei sărbători unice! Că au ticluit o Constituţie de partid în locul uneia izvorâtă din acordul tuturor partidelor.

Avea dreptate, părintele. Dar banca ministerială s-a posomorât, iar pe chipul atent al ducelui pogorî o umbră. Opoziţia aplauda frenetic. Majorităţile îşi ascundeau mâinile sub pupitru.

Până la urmă, însă, vorbitorul reuşi să scoboare discuţia la delaţiuni şi ameninţări cu documente şi amintiri personale. A fost, fireşte, viu aplaudat. E inutil să adăogăm că n-a înfricoşat pe nimeni.

Constatare: se vorbeşte mult de trecut, de dosare, fişe personale şi afaceri...

în sfârşit, d. A. C. Cuza a lansat o invitaţiune la vals ucrainienilor bucovineni.

[INTERVENŢIILE DEPUTAŢILOR LIGII CREŞTINE]

Sâmbătă, 4 decembrie. - De la o vreme, deputaţii Ligii[1] deschid dezbaterile, obsedează Camera şi publicul. E o acţiune sistematică, e procedeul clasic al minorităţilor politice subversive. Propagandiştii Ligii folosesc fiece prilej, fiece incident, amănunt sau aluzie şi, acaparând tribuna, debitează ştiutul discurs al pericolului semit şi al răspunderii evreieşti în toate relele. Sistemul e comod şi, cu deosebire, practic. Parlamentarii zvasticei profită de prezenţa unui public atras la

[1] **Liga Apărării Naţional-Creştine (LANC).**

dezbateri nu numai de faima lor, ci de curiozitatea şi sentimentele pe cari i le inspiră toate grupările. Se mai bucură, apoi, de ascultarea maselor majoritare, cum nu se poate mai proprii unei îndoctrinări simpliste şi incendiare. Şi mai beneficiază şi de publicitatea largă şi gratuită a presei întregi care le înregistrează, conştiincios, predicile. Ligiştii, deci, transformă, pe nesimţite, Camera într-un local de difuziune de ură, iar adepţii lor cei mai ferventi par a fi, în primul rând, guvernamentalii. Recunoaştem abilitatea ligiştilor de a şti să introducă în toate ocaziunile pseudo-teoria cuzistă pe de-a-ntregul, cu aparenţa că vorbesc necesarul strict al chestiunii dezbătute.

O teorie sentimentală se vehiculează uşor prin fiece prilej. Iar rezonanţa ei o măsurăm pe agitaţia şi dezbinarea crescândă a majorităţilor. Când d. Cuza ia cuvântul, autoritatea d-lui Goga în Camera d-sale nu mai e decât un vestigiu ierarhic.

încântarea şi simpatia majorităţilor merg vizibil spre cel care le prezintă fenomenele mai simplu şi ale cărui soluţii satisfac instinctele cele mai încătuşate.

în faţa lui e un câmp vast şi liber de acţiune.

Nimeni nu se mai osteneşte să urmărească şi să combată ceea ce nu ispiteşte şi ceea ce nu rezistă unei discuţii serioase.

Şi apoi, o nouă polemică nu e un nou prilej de aţâţarc? Iată un gând care paralizează pe mulţi din cei ce nu-şi dau seama că deputaţii Ligii s-au pătruns de virtuţile şi de eficacitatea repetiţiei şi a continuităţii într-o lume inertă. De aceea, astăzi, fară alt temei decât o informaţie falsă, din ziare sau papetăria micilor delicte provinciale, d-nii Paul Uiescu şi Şumuleanu au luat în stăpânire tribuna...

...D. prof. Ilie Bărbulescu a rostit o prelegere universitară în faţa Camerei descompletate. Parlamentarismul, cu d-sa, se reîntoarce cu decenii. Dar epoca discursurilor kilometrice a trecut. în chestie de kilometri, preferim un film american.

MINISTRUL INSTRUCŢIEI DESPRE AGITAŢIILE STUDENŢEŞTI

Marţi, 7 decembrie. - Suntem în legitimă apărare. Altfel, n-am avea cruzimea să răpim omului iluzia... Vorbeşte dialecticianul majo-

rităţilor, d. Lazăr Popescu, şi atacă. Din nou, preşul din faţa tribunei s-a transformat, prin magia cuvântului, într-o alee a grădinilor din Akademos. Filosoful peripatetic Lazăr Popescu parcurge obişnuiţii kilometri, împărţiţi în câte trei-patru paşi, înainte şi îndărăt. Vorbitorul e mai clar de astă dată şi mai scurt. Acuză presa că i-a falsificat spusele din discursul său la Mesaj, memorabil prin efectele-i somnifere şi antiguvernamentale. (Vă amintiţi: d. Vintilă Brătianu aţipise, iar guvernul dezertase de pe banca de supliciu.)

D. Lazăr Popescu se mai plânge de comentariile rău-voitoare ale acestei rubrici cronicăreşti şi cere Preşedintelui sancţiuni. Evident, d. Popescu e victima satisfăcută a unei iluzii.

E o amăgire pe care şi-o face despre sineşi, o eroare dulce şi necesară, aceea că presa i-ar denatura, cu rea intenţie, discursurile.

D. Popescu se complace în situaţia de om temut, de vorbitor primejdios, al cărui redutabil cuvânt trebuie schimonosit sau trecut sub tăcere. Nimic mai nepotrivit şi în mai hotărât contrast dintre această imagine, pe care amorul propriu i-o înlesneşte, şi realitatea fiinţei sale, cumpănite şi chiar blajine, dacă n-ar surveni apucătura-i retorică, plină de ameninţări soporifice.

D. Lazăr Popescu poate cufunda un parlament într-o încremeneală legendară. Această virtute a d-sale e atât de cunoscută, încât văzurăm azi, când a luat cuvântul, văzurăm deputaţi năpustindu-se la ieşire, cuprinşi de o panică subită şi care îşi găseau calmarea într-o ceaşcă de cafea turcă, hăt-colo, la bufet. Noi înregistrăm, fără pornire, acest bizar fenomen şi-1 încredinţăm pe d. Popescu Lazăr de nevinovăţia şi de simpatia noastră - când nu ţine prelegeri...

...D. Madgearu s-a impacientat. Trăieşte în cifre, se regăseşte în „număr" ca în elementul său. A comandat să i se aducă bugetul cei nou, fară zăbavă.

(Nu mai sunt decât două săptămâni.)

Şi d. Oteteleşanu, prezident, a răspuns cu o spectaculoasă ipocrizie:

- Vineee!

Ministrul Petrovici e un virtuos al discursului. Cuvântarea de azi: veritabil dans pe frânghie. A vorbit în chestiunea tulburărilor studenţeşti, în copilărie, am văzut plutaşii pe Bistriţa, ferindu-se, într-o alunecare vertiginoasă, de primejdiile de granit cari pândeau din spumegaiul undelor. D. Petrovici a izbutit să-şi spună gândul, fără a jigni nici pe d.-Goga, nici studenţimea. Dar i-a spus, acesteia, hotărât: - „la carte!" pe când ministrul de Interne vorbea de „spiritul de tranşee"

a cărui continuitate s-ar manifesta în păruieli de suburbie... D. Madgearu a relevat „cele două puncte de vedere, opuse, al ministrului de Interne şi al ministrului Instrucţiunii Publice" şi a cerut generalului Averescu să precizeze atitudinea guvernului... Preşedintele Consiliului a surâs îndelung, a surâs desfătat, ca de un calambur reuşit, ca de o glumă cu gâdilici irezistibil. D. P. Negulescu-Gioconda, suntem sigur, ar fi pălit de gelozie, sub farmecul acestui prezidenţial surâs...

D. V. Haneş, d. Ioaniţescu, au luat cuvântul târziu. D. Haneş, un orator deprins, o minte confortabilă şi luminoasă, aduce în Parlament doleanţele corpului didactic. Iar vorbele d-sale pentru presă cad ca o rouă nemeritată peste mărăcinişurile adunării.

D. Ioaniţescu simte primejdia şi inutilitatea unei strigări în deşert: Camera se descomplectase.

- Nu e în număr! protestează d-sa...
- Ba e în număr! (D. Oteteleşanu e implacabil.)
- Ba nu e!
- Ba este! Se începe numărătoarea.

D. Ioaniţescu are cuvântul! răsună dârz verdictul d-lui Oteteleşanu, care prezidează... Şi condamnatul se execută singur.

BUGETUL A FOST DEPUS

Miercuri, 8 decembrie. - D. A. C. Cuza cere lista Cavalerilor Ordinului „Mihai Viteazul". în ce scop? Să se fi strecurat printre eroi un „indezirabil"?... Moment istoric între toate: e întâia oară când d. Cuza ia cuvântul şi poate nu vorbeşte în chestiunea evreiască.

...L-a despăgubit însă, colegul d-sale, d. Găvănescu.

Un moşneag sanguin, cu părul şi mustaţa colilie, apariţie din basmele dramatizate ale d-lui Eftimiu. (Lipseşte barba sacerdotală pe care i-a uzurpat-o şi o poartă cu ostentaţie d. Tilică Burileanu.)

D. Găvănescu e un filosof de carieră. A scris şi a profesat filosofia.

Predică astăzi antisemitismul. E adaosul d-sale personal la învăţătura lui Platon şi Democrit, a lui Descartes, Kant, Hegel, Comte, Poincare şi Wundt?

într-o zi, poate, d. Găvănescu ne va explica tranziţia subtilă de la aceştia toţi la d. A. C. Cuza...

...Majoritatea şi-a impus să-1 asculte în linişte pe d. D. R. Ioaniţescu.

A reuşit, într-o oarecare măsură, şi e lăudabil, căci oratorul n-a cruţat pe nimeni. A contestat în bloc legalitatea maselor averescane. A confruntat fără milă pe generalul Averescu, revoluţionarul, speranţa şi ameninţarea din 1920, cu timoratul sfetnic, împiedicat în sfori, de astăzi. A smuls măştile de pe feţele ministeriale şi a descoperit, dedesubt, chipuri străine şi din altă tabără. Cuvântul de ordine era: calm şi linişte. Astfel că singura turburare mai stridentă a fost provocată de d. A. C. Cuza (către ţărănişti): - „Sunteţi vânduţi străinilor!" D. Virgil Madgearu: - „Sunteţi un caraghios!" Iar d. Lecca, hotărât să apere prestigiul Parlamentului, se opintea în faţa preşedintelui: „Cer chemarea la ordine! D. deputat să-şi retragă cuvântul!"

D. PROF. BORCEA DESPRE CAZUL DE LA CERNĂUŢI

Joi, 9 decembrie - D. Borcea, colos preistoric, cu o voce de geamandură pentru corabia statului în pericol. O uriaşă mogâldeaţă de cauciuc pe care, când o atingi, dă răcnete capabile să te răstoarne prin simpla forţă a undelor sonore. O gheretă boltită, din carton asfaltat, în care se poate adăposti o santinelă, cu puşcă şi şubă de vreme rea cu tot.

Un elan al speciei dincolo de dimensiunile-i reglementare. în vieţi anterioare, d. Borcea, desigur, suna mobilizarea triburilor, printr-un strigăt azvârlit de pe vreun pisc peste ţara întreagă.

Pe alt plan social decât acela în care se găseşte astăzi, d. Borcea evocă hangii din romanele cu haiduci, sau simpli negustori de pepeni, cu cosorul atârnând deschis, la brâu, pentru desfacerea mărfii „pe tăiete".

în vremea şi în lumea noastră, împrejurările au făcut din d. Borcea un profesor şi un orator parlamentar, poate chiar un *leăder* al Partidului Naţional-Ţărănist, dacă această onoare nu i-ar fi, cu succes, disputată de alţii. Interpelarea de azi? D. Borcea nu e croit pentru un singur obiectiv, când porneşte la luptă. Ptoporţiile d-sale de Guliver, printre miniştri şi parlamentari de talie potrivită, îl obligă să se com-

porte ca o moară de vânt, iar pe terenul mişcător al problemelor să sape, în paşi, străchini. Interpelarea d-sale a stârnit de pretutindeni chestiuni, probleme, atitudini, idei, programe, ca o panică bruscă în curtea cu păsări.

D. Borcea e prea amplu pentru a fi ceva. De aceea, preferă să fie totul. De aceea, în cuvântarea sa, deschisă ca un şopron tuturor orizonturilor, a încăput şi ţărănismul, şi cuzismul, şi averescanismul, şi liberalismul. Şi cum larma de cataclism pe care o iscau izbucnirile d-sale vocale, asociată cu spectacolul elementar al făpturii d-sale dezlănţuite, ne desprindeau de realitate şi ne dispuneau spiritul la halucinaţii, discursul d-lui Borcea lua aspectul arcei lui Noe în faţa unei prevestiri de potop: se încărcau într-însa mostre din toate ideologiile pământului. Efect firesc al dezordinii retorice.

Deşi nu e croit pentru abstracţiuni şi idei generale, oratorul face, către sfârşit, un efort către o concluziune sistematică şi în acord cu programul naţional-ţărănesc.

Cuvântul rezumativ ar fi: fapte şi pragmatism. Discordiile, confuziile şi ciocnirile vin tocmai din aceea că nu se munceşte pe terenul strict al realităţilor şi al amănuntelor...

Iată, deci, încheierea. Să nu uităm însă, că vorbitorul inteqîelape ministrul Petrovici în privinţa dezordinilor de la Cernăuţi. Această preocupare principală dispăruse însă, până într-atât în revărsarea de elocvenţă a d-lui Borcea (nume, de altfel, evocator de inundaţii şi paludism), încât preşedintele Camerei, d. Negulescu, uită să mai dea cuvântul ministrului interpelat, d-lui Petrovici... D. Petrovici, victoriosul său rival la portofoliul Instrucţiunii Publice... Freud ar interpreta altfel această uitare. O atribuim, însă, proporţiunilor cosmice ale discursului d-lui Borcea.

- Nu-mi daţi cuvântul? se tânguie d. Petrovici...

- Vreţi să răspundeţi? întreabă la rândul său, cu o sinceră nedumerire şi cu un surâs leonardesc, fostul ministru al Instrucţiunii Publice.

- Desigur! Dacă aţi fi în locul meu, replică actualul ministru, n-aţi face oare la fel?...

Salvă de râsete pe toate băncile.

Totuşi, d. Negulescu avea dreptate. D. Petrovici n-avea nimic de răspuns. Avea însă, de rectificat atitudinea d-sale potrivnică vederilor d-lui Goga...

- Acum înţeleg eu, întrerupe d. Citta Davila, zâmbetul de alaltăieri al generalului Averescu...

D. Petrovici afirmă însă, că nu se contrazice, ci se completează. Un retor atât de iscusit poate susţine orice cauză. Şi chiar în plină retractare, atunci când proclamă că „toleranţa nu e în funcţie numai de cel ce o acordă, dar şi de atitudinea celor ce beneficiază", d. Petrovici reuşeşte să-şi mai săgeteze colegul de la Interne:

- D. Borcea îmi cere să iau măsuri nu numai contra elevilor turbulenţi, ci şi împotriva rudelor lor. Rudele acestor elevi, domnilor, nu intră în jurisdicţia ministerului meu... Le abandonez d-lui Goga: să le urmărească, dacă vrea, până într-al şaptelea cer.

Vorbă cu vorbă!

TEROAREA PERCEPTORILOR ÎN BASARABIA

Problema valutară

Vineri, 10 decembrie. - D. Virgil Madgearu raliază partidele într-un gând de indignare şi revoltă: efectul isprăvilor unor agenţi fiscali cari au scos la mezat uşile şi ferestrele, straiele şi mălaiul sătenilor basarabeni... (în relatarea faptelor, oratorul citează nume, lucruri şi date precise). I-a fost uşor d-lui Madgearu să facă apoi legătura între procedeele prădalnice ale autorităţilor şi situaţia Basarabiei întregi, pe un fond sumbru de temeri fireşti şi de ameninţări ce trebuiesc înlăturate... D. Lapedatu se apără de acuzaţia de străşnicie şi harpagonism fiscal mai cu seamă faţă de Basarabia: seceta şi mizeria multiplă a provinciei au înduioşat până şi inima sa de vistiernic... Dar un majoritar, în aplauzele majorităţilor şi ale opoziţiei, îi dovedeşte că ordinele i-au fost nesocotite de dispoziţiunile secretarului general.

Anarhia, e lucru vădit, începe de sus foarte... Bunul plac al toboşarului din Ismail e de-abia o repercusiune întârziată. Camera în unanimitate cere îndreptarea urgentă a răului, fără ca guvernamentalii să aibă impresia că guvernul e atacat, sau că ei ar cădea în păcat de rebeliune. Un mic moment, deci, de uniune sacră.

Pe culoare, căci astăzi viaţa parlamentară mişună din nou în afara incintei, creşte zvonul şi se adânceşte credinţa că această uniune s-ar

putea prelungi, spre marea pagubă a liberalilor. Poate şi acesta e un simplu şi trecător moment în viaţa politică.

Marea preocupare şi distracţie a parlamentarilor e de a compune o listă de trei persoane, în aşa mod, ca toată lumea să fie, pentru ceva mai mult de un deceniu, satisfăcută. Nimeni, însă, n-a descoperit formula magică. E un joc aristocratic şi futil pesemne, căci naţional-ţărăniştii nu participă şi nu se integrează nici chiar în calitate de chibiţi.

DEBUTUL D-LUI MANOILESCU LA CAMERĂ

Sâmbătă, 11 decembrie. - Se suspendase şedinţa. La redeschidere, palid şi grav, d. Negulescu, în faţa scaunului prezidenţial, intonează un elogiu funebru lui Pasici. Adunarea ascultă în picioare.

Un ecou al întristării apropiate vibrează în cuvintele obişnuite ale doliului: „Guvernul se asociază... Partidul Naţional-Ţărănesc împărtăşeşte. .. Partidul Liberal deploră... Partidul Naţionalist ia parte.

E tot ce poate elocinţa parlamentară în faţa unei amintiri. Să nu-i pretindem, în afară de sinceritate, nimic mai mult. Singură evocarea simplă şi omenească a d-lui Iuliu Maniu a închis într-însa un tremur. E, însă, drept că d. Maniu nu e un retor.

Revenim la mesaj. Invazia din tribune prevesteşte un fenomen oratoric. *Lorgnetele,* cu sutele, pândesc ivirea stelei politice, anunţată.

Incinta se întunecă de atâtea prezenţe.

Banca ministerială e ticsită - şi insuficientă. Miniştrii iau loc pe două rânduri, şi sunt toţi, în frunte cu generalul Averescu, întâmpinat cu aplauze, ca odinioară, în Camera franceză, generalul Boulanger...

O voce de tenor cotropeşte, cu puritate, liniştea. E debutul subsecretarului de la Finanţe, d. Manoilescu. Aplauze prelungi, stăruitoare, aplauze ostentative şi, desigur, cu înţelesuri subversive, i-au salutat apariţia zveltă şi dezinvoltă la tribună. D. Manoilescu îşi îndreaptă privirile şi linia semeaţă a nasului spre plafon. Aceasta e atitudinea d-sale în discurs: capul pe spate, ochii în zenit, mâna crispată pe lemnul, care nu e totuşi de ghitară, al tribunei, gura deschisă pentru articulaţii pline, - oratorul cântă şi gesturile sale sugerează un acompaniament imaginar.

Figură de hidalgo, ten spaniol, umeri de matador, voce de o neverosimilă întindere şi varietate, de altfel. De această voce se serveşte cu o iscusinţă de virtuos, posesor al tuturor trucurilor şi efectelor cu putinţă; schimbă registrele, trecând de la violoncel la flaut, şi când e nevoie, la saxofon şi jazz, joacă în toate ritmurile, cu siguranţă, cu vioiciune, cu nervozitate, atacă, se apără, înverşunat-şi stăpân pe sine, concentrat ca un jucător de şah, sau răspândit ca un mascaron de iarmaroc.

A venit la tribună cu un dosar împăinjenit de note şi sublinieri colorate: e partea preparată a discursului. Acceptă, totuşi, întreruperile şi le urmăreşte până cât de departe, fără să piardă poteca pe care păşeşte cu o siguranţă de halucinat. Cel care se comportă astfel, cu verbul şi cu mulţimea e, fără îndoială, un orator înnăscut. Avânturi puternice l-au menţinut aproape în tot timpul cuvântării sale, în aspra zonă a ideilor generale, unde a făcut virajuri periculoase printre doctrinele în constelaţii ostile... Am asistat, desigur, şi la scăderi vertiginoase, la aterizări lamentabile pe locuri comune.

E, însă, un defect care, condiţionează [...][1] minunate. Către sfârşit, o cantilenă de o vrajă revoltătoare; un adagio *molto dolce e cantabile.* Nu exagerăm, credem, situând şi îndrumând pe d. Manoilescu pe urmele lui Titulescu şi Stere, în seria mare a lui Marghiloman şi Maiorescu. E o chestiune de aşteptare, pentru noi; de atenţie, pentru d-sa.

VIOLENTUL INCIDENT DINTRE D. CUDALBU ŞI D. DR. N. LUPU

Luni, 13 decembrie. - Deputatul ţărănist Rădulescu, fost prim-preşedinte al Tribunalului din Craiova, formulase, în termeni lapidari, cu prestigiu, cu fermitate, transportând în această incintă ceva din elocinţa de pretoriu, o întrebare cu privire la noua magistratură de afaceri, patronată din ce în ce mai făţiş de guverne...

D. Cudalbu, ministru de Justiţie, dase un răspuns satisfăcător... Făgăduielile d-sale de îndreptare păreau sincere. Interpelatorul se declarase mulţumit. Camera, unanimă, aplaudase. O singură rezervă,

[1] **Un rând omis la tipar.**

nici deplină, nici ostilă: a doctorului Lupu. Şeful ţărăniştilor, mai mult pentru sine decât pentru adunare, riscă o aluzie la magistratura electorală a d-lui ministru. D. Cudalbu, calm până aici, şi chibzuit, se roşi deodată; izbi cu pumnul în pupitru. Un răcnet:

- Dacă mai îndrăzneşti să mă mai întrerupi o singură dată, îţi voi arăta că eşti cel din urmă din cei cari ar avea dreptul să vorbească de magistratură...

Ameninţare neaşteptată şi brutală: îşi face pe loc efectul. Deputaţii naţional-ţărănişti tresar şi din rândurile lor ţâşnesc protestări vehemente. Masa guvernamentalilor se revarsă, în schimb, într-un puhoi de apostrofe nearticulate. Deasupra mişcării şi a zgomotului, străbate, stridentă, somaţiunea doctorului Lupu:

- Te poftesc să spui acum tot ceea ce ai de spus! Te somez acum! Fără amânare.

Moment de acalmie. D. Cudalbu, impresionat, pare că va lua cuvântul. Figură blondă, injectată ca o conjunctivă bolnavă. Bolboroseşte ceva. Renunţă însă, şi se aşează.

Majoritarii îl susţin cu salve de vociferări nedesluşite. Dr-ul Lupu se ridică din nou. Strigăte: „Jos!" „Jos!" Prin megafon, tună glasul preşedintelui: „N-aveţi cuvântul! N-aveţi cuvântul!" Cipcanul prezidenţial dă pocnete de pistol. Se aude, totuşi, ca de pe o culme de indignare şi legitimă revoltă, vocea doctorului Lupu:

- Te somez să vorbeşti imediat! Fără zăbavă!

Rostogoliri de sunete guturale, de cuvinte sfâşiate, de silabe ostile, din frământarea majorităţii. D. Cudalbu tace, obstinat. Dr-ul Lupu:

- Eşti un calomniator ordinar! (Vorbele din ce în ce mai stridente, glasul exasperat.) Eşti un nemernic, dacă nu vorbeşti... (Camera se zbate într-o învălmăşeală de răcnete şi gesturi desfrânate. O curiozitate stranie, dar colectivă, face din când în când pauze de tăcere, în cari se aude, colţuroasă şi aspră, ca un bulgăre de zgură, trecerea insultei):

- Un individ de speţa dumitale nu merită să stea pe banca ministerială, încă o dată: te somez să vorbeşti!

Din rândurile vulcanice ale majorităţilor se'lămureşte, repetat, strigătul: „La ordine!"

Din nou, megafonul, plasat în faţa preşedintelui, stăpâneşte tumultul: „La ordine! Te chem la ordine! Te chem pentru a doua oară la ordine!... Te somez să retragi cuvintele ofensatoare!" (Majorităţile aplaudă torenţial.) „Pentru a treia oară: la or-di-ne!"

- Nu retrag cuvintele! (grindină de invective şi insulte). Şi repet, încă o dată: domnule Cudalbu eşti un calomniator, un nemernic şi un nedemn!

Preşedintele scandează, formidabil (aparatul din dreptul gurii d-sale îi dă această forţă), formula de trimitere în faţa Consiliului de disciplină.

Iarăşi, aplauze. Şi d. Cudalbu e din nou în picioare: va vorbi în sfârşit? Tăcere. Glasul ministrului de Justiţie: „Să-mi adresezi o interpelare şi am să-ţi răspund!" O exclamaţie de nedumerire şi de stupoare pe băncile opoziţiei. înşişi majoritarii nu mai găsesc atitudinea potrivită. Dr-ul Lupu face doi paşi spre şiragul de miniştri... Insultele sunt lansate cu atâta vehemenţă răzbunătoare, încât ministrul se fereşte, ca de un proiectil:

- Eşti un laş şi un mizerabil!

De data asta, d. Cudalbu va răspunde: „Aţi afirmat în această incintă că am numit în ajunul alegerilor doi chelneri ca magistraţi. Această inexactitate îţi ia dreptul să mai vorbeşti de magistratură!"

între timp, în ultima fază a exasperării, dr-ul Lupu inovează: îşi constituie martori pe d-nii Mihai Popovici şi Ioaniţescu. Martorii se prezintă ministrului de Justiţie în incintă.

Preşedintele suspendă şedinţa.

Pe culoare se agită, soli de pace, d-nii Tilică loanid, Eugen Goga, Costache Lupu, N. Ghica, Răducanu...

La redeschidere, se remarcă prezenţa generalului Averescu. D. Cudalbu ia cuvântul şi repetă povestea cu magistraţii-chelneri, menţinându-şi, astfel, învinuirea.

Dr-ul Lupu, la tribună, face istoricul tratativelor de pe culoare, constată nelealitatea ministrului şi conchide: „îmi menţin, deci, insultele; şi dacă, după d-ta, d-le ministru, sunt cel din urmă în drept să atac magistratura, d-ta în schimb eşti ultimul care meriţi să o aperi!..."

.. .Astfel „s-a vidat" incidentul. Duelul nu va avea loc şi nici trimiterea dr-ului Lupu în faţa Comisiunei de disciplină.

Discursul la Mesaj al d-lui I. Florescu, deputat ţărănist de Hotin, a stârnit o nouă tempestă parlamentară. D-l Florescu a luat apărarea presei: comparaţia între presă şi Parlament, justiţie, putere executivă, nu e în defavoarea celei dintâi, susţine d-sa. Când a vorbit despre administraţia Basarabiei, despre sabotarea exproprierii în Basarabia, zgomotul şi strigătele de: „Ruşine!" „Ruşine!" „Nu e adevărat!" au impus preşedintelui suspendarea şedinţei.

La reluare, d. Florescu a consimțit să retracteze „forma" constatărilor d-sale. Şi-a putut, astfel, continua critica, fără concesiuni de fond, dar fără incident.

CAZUL GENERALULUI MĂRGINEANU

Marți, 14 decembrie. - Se lămureşte un mister: de ce d. Cuza ceruse lista Cavalerilor Ordinului „Mihai Viteazul"? Pentru a da prilej d-lui general Mărgineahu să se răfuiască, astăzi, cu generalii cari l-au năpăstuit. D. deputat Mărgineanu nu se mai apără. Aluzii crunte pe seama şefului Marelui Stat Major vădesc că eroul de la Mărăşti îşi oferă, tardiv, o vindictă publică şi răsunătoare. Camera, la început entuziastă - cu excepția băncilor liberale, foarte nemulțumite de învierea ofensivă a fostei lor victime -, îşi restrânge emisiunea de aplauze. D. general Averescu dă semne de enervare. D. Iorga se întunecă.. . Şi iată că această ceartă de generali degenerează într-un proces al presei: subversive, calomniatoare, antipatriotice, care atacând persoanele, compromite instituțiile. - „Tocmai de aceea", încheie sentențios d. prim-ministru, „vom veni cu o lege a presei..." - „Veți vinde canapeaua ca să salvați onoarea", observă d. Aciu... - „Veți sparge oglinda să nu vă vedeți mutra!..." adaogă o voce morocănoasă. - „Unde dai şi unde crapă!" exclamă dr-ul Lupu.

Amintim însă, că toate campaniile pe chestiuni militare, chestiuni de persoane sau chestiuni tehnice, au fost duse de ofițeri-generali. D. general Averescu a dat cel dintâi pilda, în Moldova, atacând, prin presă, pe şeful Marelui Cartier, generalul Prezan. De atunci, polemicile mexicane s-au ținut lanț şi numai între personalitățile înstelate: cazurile general Râşcanu, Mărgineanu, Măldărăscu, iar astăzi, schița de campanie în contra d-lui general Lupescu, dovedesc deplinul neamestec al presei în asemenea chestiuni de ordin individual.

In şedința de noapte: d. Florescu, ligist, ține o cuvântare forestieră, parfumată de răşină şi esențe tari de conifere, în fața unei incinte pustii... înaintea d-sale, d. Papacostea şi-a terminat infinitul discurs la Mesaj în mijlocul unei totale neatenții. De bună-seamă, şedințele de noapte n-au succes şi nîci desfăşurările oratorice. Epocă grăbită, nervoasă, esențială. Romanele sunt scurte, articolele de ziar succinte, poemul de reduce la „hai-kaiul" japonez de trei versuri; parlamentarismul şi elocința trebuie să se conformeze şi ele.

O ŞEDINȚĂ SEMNIFICATIVĂ A CAMEREI

D. Citta Davila despre „actul istoric" ce se oferă guvernării averescane

D. Citta Davila a luat ieri cuvântul în discuția la Mesaj.

Sobrietate şi conciziune, abținerea voluntară de la orice lirism, o eleganță neafectată, în stil şi în ținută, fac din d. Citta Davila, oratorul esențialmente parlamentar, omul hărăzit activității dezbaterilor şi succesului de tribună.

E, deci, în firea lucrurilor ca d. Davila să fie şi un combativ, în discuția la Mesaj, vorbitorul a dat liber curs pornirilor d-sale militante.

Dar cei cari au avut de suferit din această pricină n-au fost guvernamentalii ci, de bună-seamă, liberalii.

A fost urmarea spiritului de consecvență şi de sinceritate, de care d. Davila se arată însuflețit. încă o dată, d-sa ține să exemplifice prin faptă, - o faptă de tribună, e drept! - că rostul politic al unui om, care vrea să rămână liber, stă în lupta îndârjită şi fără preget împotriva Partidului Liberal.

Contra liberalilor

Majoritățile, plăcut surprinse de această deviere - căci părea, până mai ieri, o axiomă că un opozant trebuie să atace nu o altă grupare din opoziție, ci numai guvernul -, au păstrat în timpul discursului o tăcere favorabilă oratorului. De câteva ori, ele au fost pe punctul de a se lăsa atrase în vâltoare, de partea opoziției național-țărăniste şi a d-lui Davila, bineînțeles. Teama de a isca un nou conflict^u liberalii şi de a vedea repetându-se cele întâmplate cu prilejul discursului Manoilescu, le-a dictat o rezervă aparentă, care nu izbutea să acopere adevărata lor stare sufletească.

Cauza tuturor relelor...

D. Davila a început prin a constata criza economică şi morală, criza de autoritate prin care trece ţara. Politica liberală, a spus d-sa, e singura cauză a acestei triple crize. Liberalii au aservit totul intereselor lor egoiste. Au creat în politică *un spirit tutelar,* în virtutea căruia ei înţeleg să dicteze şi din opoziţie. D. general Averescu, omul „răspunderilor", a îngenuncheat în faţa acestei concepţii, greşindu-şi menirea, atunci când, prin 1921, avuse putinţa să înlăture dictaturile oculte şi să introducă legalitatea în ţară. Cum au reuşit liberalii? Prin şantaj, prin calomnie, prin intrigă.

D. general Averescu, a afirmat în esenţă oratorul, s-a supus şantajului, când n-a cutezat să facă sub guvernarea d-sale încoronarea. S-a plecat în faţa calomniei, când a suportat injuriile de la Brăila ale d-lui Brătianu. în care ţară, se întreabă oratorul, s-ar fi putut arunca nepedepsit, unui glorios şef de oaste, cuvântul de „trădător"? D. Brătianu, conform sistemului liberal de a calomnia, a avut acest cutezător curaj, şi n-a retractat nici până azi.

*

Dacă d. genera] Averescu n-a putut să prevină intriga, în 1921, dacă n-a deschis chestia răspunderilor şi a fost, în cele din urmă, doborât de liberali, astăzi, însă, împrejurările îl pun din nou în situaţia de a decide. în ce scop? D. Davila răspunde: întru reîntronarea legalităţii. Pe această cale, d-sa o afirmă, guvernul Averescu se poate bucura de sprijinul ţării întregi. Pentru însănătoşirea organismului politic, precizează d-sa, e necesară înlăturarea (sau reducerea) organului hipertrofiat, care este Partidul Liberal...

Şi d. Davila e în asentimentul vizibil al Camerei întregi când face din acest scop un ideal comun partidelor antiliberale, un ideal capabil de a ralia pe naţional-ţărănişti şi pe averescani.

Calul troian

Oratorul a.examinat cu delicateţă şi abilitate situaţia dificilă, situaţia supremă în care se află, de la un timp, guvernul Averescu.

D. general Averescu, spune d-sa, e în rolul calului troian introdus în citadela liberală. Mai limpede: e în rolul lui Vlaicu-Vodă, care cere „încă trei zile" de taină şi prefăcătorie, pentru a se declara în contra „Doamnei Clara", în contra Partidului Liberal. Dar un rol prea mult timp susţinut, nu trebuie să devină o a doua natură. Sunt temeri că întârzierile şi ezitările generalului vor face ca veşnica intrigă să biruie din nou.

Noua situaţie politică

Aproape cu gravitate, d. Davila se adresează şefului guvernului cu aceste sublinieri:

- Aveţi ocazia unică de a înfăptui un act istoric. Mă întreb dacă veţi avea şi puterea, şi caracterul, şi îndrăzneala necesară realizării acestui act...

O cristalizare a situaţiei, o precizare a frământărilor de culise, determinate de noile împrejurări, iată ce a fost discursul d-lui Davila, care, cu multă bravură şi iscusinţă, a adus în discuţie şi problema lui 4 ianuarie şi interpretările *ad usum delphini* la care se dedau, sistematic, în examinarea faptelor politice, liberalii.

„Procesul istoric dintre liberali şi ţară e deschis". Averescanii şi opoziţia populară, dacă se înţeleg, pot fi, în acest prilej, şi magistraţii şi executorii. împrejurările facilitează înlăturarea tutelei şi dictaturii brătieniste. D. general Averescu o ştie. Opoziţia îl sprijină şi-1 invită la o atitudine francă. •

E tâlcul manifestaţiilor din şedinţa de ieri a Camerei.

MINISTRUL INSTRUCŢIEI CONDAMNĂ DEZORDINILE STUDENŢEŞTI

Miercuri, 15 decembrie. - Acuzat de contraziceri şi zigzaguri, d. ministru Petrovici e, desigur, încântat de prilejul ce i se oferă... O interpelare a deputatului Mavroiani readuce în discuţie turburările studenţeşti. D. Petrovici are cuvântul.

.. .Adevăruri simple şi omeneşti: au trebuit patru ani de frământări şi ofense grele, ca ele să răsune şi să fie afirmate şi de pe banca ministerială. Filosofia, atât de scumpă inimii d-lui Petrovici, îi dăruie d-sale, şi numai d-sale, harul acestui curaj. D-sa adaogă: să renunţe

tineretul la această pretenţie de a ne da lecţiuni de patriotism... De aici o paralelă între generaţia actuală - generaţia jertfelor şi realizărilor - şi generaţia cea nouă, „continuatoarea spiritului de tranşee". Nu e mai firesc ca generaţia tranşeelor să cunoască mai bine acel spirit decât continuatorii?

Oratorul revendică pentru generaţia d-sale această întâietate.

D. Petrovici constată, apoi, că la Bucureşti turburările n-au avut loc pe o scară întinsă..., iar la Iaşi au dispărut cu desăvârşire. Nu înţelegem defel sistemul măsurător al d-lui Petrovici: căci ce înseamnă, în materie de palme şi loviri (de cari n-au fost cruţate nici femeile) scară întinsă, scară redusă?...

O declaraţie fermă, în încheiere: ministrul avertizează că va reprima, de-acum înainte, orice răzvrătire faţă de ordinea şcolară. îmbucurător şi tardiv, totdeodată. Tardiv, deoarece tineretul căruia ministrul îi tăgăduieşte dreptul de a legifera, a creat în facultăţi starea, de fapt, urmărită. Studenţii evrei au fost excluşi din universităţi... Declaraţia ministerială consacră oare această situaţie?

Iată, deci, că e nevoie de o nouă interpelare şi de noi precizări din partea d-lui Petrovici.

D. CUZA VORBEŞTE LA MESAJ

Joi, 18 decembrie. - „Generalul doreşte să nu se mai aplaude la intrarea d-sale în Cameră". Majorităţile s-au văzut, astfel, lipsite de una din cele mai nevinovate şi reconfortante îndeletniciri parlamentare. Astăzi, însă, cădelniţa d-lui Cuza le-a restituit, de la tribună, dreptul acesta.

Prezidentul Ligii Creştine o luase de la 77 şi întreprindea elogiul calităţilor de soldat şi de cetăţean ale generalului Averescu, „simbol al unei generaţii şi al democraţiei româneşti". Şeful guvernului, neştiutor de primejdia ce-l pândeşte, pătrunse în incintă, cu un pas şi un zâmbet de silfidă, doritoare de linişte, de mister şi de pace. Dar l-a surprins şi năpădit fumul supărător al laudelor cuziste şi un talaz superb şi inoportun de aplauze atrase atenţia publicului, ticsit în tribune, asupra acestei discrete intrări şi virginale apariţii.

în prima parte a discursului său, d. Cuza a făcut risipă de flori retorice, tomnatice şi decolorate, peste idolul viu şi natural de pe banca ministerială.

Nu se poate, totuşi, afirma, cu certitudine, că profesorul Cuza a căzut victimă umoristică celor şaptezeci de ani ai săi. Ierte-ne că punem această problemă. Căci mulţumită tocmai acestui punct de vedere, d-sa a mai fost considerat cu oarecare curiozitate.

- Se ţine bine, observa un ascultător obişnuit al dezbaterilor parlamentare.

- La vârsta lui să vorbească, cu şir, două ceasuri!... se minunează un glas.

- Dar dacă repetă de patruzeci de ani acelaşi lucru, cum vrei să-şi piardă şirul? întâmpină adversarii...

- Cineva, conciliant, adaogă: oricum, asta dovedeşte că şi-a păstrat memoria!

Preşedintele Ligii a reuşit chiar să-şi completeze şi teoriile şi să se precizeze sub un nou, dar bănuit, aspect: s-a declarat partizan al regimului constituţional modificat legal. A făcut elogiul decretelor-legi.

- Dar Parlamentul?

- Păstrez Parlamentul şi guvernez cu decrete-legi! proclamă d. Cuza.

- Unde-i Caragiale să te audă! a suspinat d. Madgearu.

Şedinţa continuă, printre pozne şi giumbuşlucuri. Oratorul e meşter în arta ciudată de a-şi agrementa teoriile sanguinare cu năzbâtii ilariante.

- E şi de râs, şi de plâns! concretizează d. Madgearu acest gen oratoric, mulţumită căruia d. Cuza se bucură de asentimentul majorităţilor desfătate.

Grija de a fi distractiv, înainte de a fi absurd, l-a îndemnat să citească şi epigrame. Bunăoară, unui adversar politic:

„De-i fi tu mic
sau mare om,
atâta cer:
să ai un pic,
cât un atom,
de caracter.."

...Ceea ce nu-i o epigramă, ci mai degrabă un deziderat.

D. Cuza cultivă, cu deznădejde, cocaseria[1]. D-lui Manoilescu îi reproşează, cu pauze între cuvinte, trei defecte în discurs. Că n-a înţeles:

„nici trecutul,
nici prezentul,
...nici viitorul"

şi însoţeşte împunsătura cu o mină uimită şi o clipire a ochilor clownescă: majorităţile se strâmbă de râs.

Acelaşi procedeu când atacă Partidul Naţional-Ţărănesc, care

„dacă e naţional, nu e ţărănist"
„dacă e ţărănist, nu e naţional".

...Tonul şi defectul de dicţiune înlocuiesc, de câte ori e nevoie, absenţa spiritului.

In partea pur ideologică a discursului, d. Cuza şi-a îmbrăcat pijamaua de Pierrot politic. Ce este o doctrină? întreabă d-sa... Aşa e că nu ştiţi? Să vă spun eu (şi recită din caietul d-sale de cursuri): „o idee generală, dezvoltată într-un sistem de consideraţii teoretice, determinând un program de soluţii practice, chemate să o realizeze".

Să o realizeze, pe cine? întrebă din nou d. Cuza.

- Pe ea, ideea! răspunde tot d-sa, în hazul aleşilor naţiunii.

Şi repetă, din nou, definiţia şi spiritul:

- Să O realizeze, pe cine?
- Pe ea, Ideea! răspund în cor deputaţii.

*

S-a glumit destul şi, totuşi, d. Cuza şi-a terminat discursul în faţa mai numai a băncilor pustii.

Iar d. Madgearu i-a cetit şi d-sa o epigramă, cu aluzii la visurile de venire la putere ale Ligii Creştine.

„Una-i visul, alta-i somnu'
una-i jaru', alta-i spuza
una este Cuza Domnu'
alta este domnu' Cuza."

...Asistenţa s-a împrăştiat asupra unui sentiment de tristeţă.

[1] **De la adj. *cocasse* (franc.) = caraghios.**

D-NII IORGA ŞI DUCA VORBESC LA MESAJ

Vineri, 18 decembrie. - Desigur, d. I. G. Duca e prea mult „fost şi viitor ministru" pentru a nu popula tribunele şi incinta prin simpla vestire a cuvântării d-sale. Un demnitar cu deprinderea solemnităţilor izbuteşte oricând să dea impresia de „mare discurs" şi să înfăţişeze de la tribună un prestigiu de persoană şi o autoritate de partid. în cadrul Partidului Liberal şi pe fondul trecutului său oficial, d. Duca vorbeşte în faţa Camerei academizate: verb sonor, gesturi de efect corespunzând de minune unei ideologii curente şi festive.

Dar, după elocinţa răsunătoare a d-lui Duca, muzicalul discurs al d-lui lorga ne procură uşurarea contrastului... Pe un ton aproape familiar, de *causerie.*

...O simplitate, adâncă de înţelesuri limpezi, luneca pe cuvinte vii şi pe o armonie nesilită, de la o grijă la o problemă, de la un neajuns la o preocupare, ridicându-le, cu o vigoare îngerească, pe o aripă de cântec şi lumină. .

D. lorga nu apare la tribună, ne vorbeşte de la pupitru.

Ne izbăveşte, cu o graţie maliţioasă, de calamitatea compozită, de conglomeratul verbal, de atitudini statuare şi de vocalizări sublime, de crispaţiunile cerebrale şi desfăşurările de erudiţie ce, sub pretextul discursului la Mesaj, ni se debitează de către retorii la modă şi debutanţii înfriguraţi, deopotrivă.

Discurs cuprinzător, sincer.

Prin vraja talentului, probleme abstracte şi grave îşi fac un trup din cuvinte şi calcă în sufletul deschis al adunării cu pasul zglobiu al dansului. D. lorga stăpâneşte taina ştiinţei voioase a lui Nietzsche. Accentele virile ale proorocului alternează, în graiul d-sale, cu zâmbetul ironiei ori cu gluma sfătoasă, fără tranziţii, dar şi fără ciocniri, printr-un fel de miracol al gândirii sale sportive: tot astfel, schiorul din Alpi străbate golurile dintre piscuri şi aterizează lin pe pajişti de gheaţă şi de floarea-reginei, mulţumită unei supranaturale viteze.

Şi-i stă la îndemână, cuvântătorului, o boltă fastuoasă de cuvinte pe cari le deplasează, în aprinse pleiade, pe atlazul pur al ideilor eterne. D. lorga rosteşte îndemnuri de o profundă şi cordială

umanitate. Deasupra frământărilor clipei, ne flutură un ideal de înfrățire și realizări obștești. Nevoile timpului reclamă străduința dezinteresată a creatorilor. O singură poruncă se ridică din toate, închisă într-un verb pe care d. Iorga îl rostește cu fiorul credinței în glas: A CREA.

S-a aplaudat, firește. Dar s-a înțeles?

ȘEDINȚA DE SÂMBĂTĂ A CAMEREI

Sâmbătă, 18 decembrie. - Ultima zi a discuției la Mesaj.

Raportor, d. Anibal Teodorescu. în numele guvernului, d. C. Meissner.

D. Teodorescu ține să justifice lungimea raportului d-sale: „atunci când Regele îți vorbește", răspunsul trebuie să fie explicit și detaliat. Credem însă, că cea dintâi politeță față de suveran e crutarea. Nu putem spune că raportorul a ținut seamă de aceasta.

Discursul d-sale, prin astronomica distanță dintre începutul și încheierea lui, e un veritabil atentat la sănătatea factorului constituțional; iar pentru banalitățile pe cari cutează, cu o suficiență de profesor, să le adreseze șefului statului, raportorul merită să fie tras la răspundere pentru *lese-maiestate.*

Vremurile nu îngăduie însă, o asemenea dreaptă străşnicie, și d. Anibal Teodorescu ilustrează, cu o fericită deplinătate, o epocă pe care d. Iorga a caracterizat-o, deunăzi, prin stăpânirea oamenilor fără talent asupra celor talentați și creatori.

în definitiv, ministeriabilul d. Anibal era ultimul indicat, din această majoritate, - care presupunem că dispune încă de câteva viori prime - pentru raportor la adresa de răspuns. Oratorul părea, la răstimpuri, că se găsește la pescuitul cu undița: atât de rar și anevoie prindea câte un cuvânt. *Hannibal ante portas* - formulă de teroare pentru senatorii romani; Anibal la tribună, strigăt de alarmă pentru deputații români dacă d. Teodorescu persistă îrî cariera parlamentară...

...Discursul d-lui Meissner ne-a înfățișat, în schimb, o gândire politică, senină și cumpănită, a unui veteran din vechea gardă a cuvântului românesc.

A ÎNCEPUT DISCUȚIA LA BUGET

Votarea impozitelor pe consumație și veniturile agricole

Luni, 20 decembrie. - Birurile noi și bugetul: de ieri dimineața s-a trecut la asemenea rosturi severe.

Majoritățile suportă, în liniște, critica specialiștilor. E cuvânt de ordine. După cinci săptămâni de polemică și elocința sterilă, cinci zile pentru întocmirea gospodăriei publice pe un an întreg sunt cu dărnicie socotite ca strict necesare.

Opoziția și minoritățile dau un generos concurs comediei dezbaterilor. Duminică: d-nii Capețineanu, Valeriu Pop, Aurel Vlad, Răducanu; luni dimineața: d. D. R. Ioanițescu, după-amiază: d-nii Armând Călinescu, Răducanu și Argetoianu.

E o datorie de conștiință. Majoritatea știe, rabdă și votează, așa cum trebuie să voteze.

D. Călinescu a vorbit cu eleganță și pricepere. D. Răducanu cu obișnuita-i autoritate. Nici subtilitatea d-lui Călinescu, nici critica judicioasă și-adâncită a d-lui Răducanu nu l-au împiedicat însă, pe d. Vintilă Brătianu să adoarmă, îngerește, cu fruntea pe pupitru. E drept, se vorbea despre veșnica deviză, panaceu și formulă: *prin noi înșine.*

D. Argetoianu a dat materiei abstracte și cifrelor aride oarecare expresie grotescă și ironie înveselitoare. Termenii d-sale n-au nevoie de tălmăcire, sistemul d-sale e tangibil și terestru. Caracterizări fericite. Impozite noi? Expediente bugetare. La capitolul „venituri", descoperă evaluări ciudate. D-sa nu întreprinde o critică a politicii financiare a guvernului, căci nu o descoperă nicăieri: programul proclamă într-adevăr nevoia stabilizării; bugetul, totuși, o nesocotește. Veniturile au crescut, desigur. în ce fel? împovărând producția prin biruri directe și prin taxe de consumație. Ce se va întâmpla oare la anul?

Scrutând cifrele, ies la iveală amănunte pentru cronica veselă: alegerile generale au costat cincizeci și șapte de milioane... Cum?

- Noi suntem mai sinceri, mărturisește un majoritar.

Ordinea publică a consumat patruzeci de milioane, și i-au trebuit acestei matroane alte zeci de milioane pentru întreținerea automobilelor. Dintr-un condei: 107 milioane.

Semne de nepăsare și incoerență: s-au anulat credite productive.

Risipe absurde: 104 milioane material pentru Culte.

Şi d. Argetoianu abundă în asemenea detalii. Nimic nou, conchide d-sa! „Regim de autofagie economică".

Adunarea surprinsă, în fine, de un neologism, holbează ochii, surâde cu o majoritară indulgenţă... Căci nici oratorul nu şi-a făcut iluzii. „Suntem în 20 ale lunii şi bugetul trebuie votat şi pus în aplicare la zi-ntâi".

D. Argetoianu a inventat un umor inedit: al cifrelor. Ministerul de Finanţe are, însă, partea sa de merit în această descoperire. Căci fară bugetul d-sale...

APELUL D-LUI IORGA LA COLABORAREA TUTUROR

Criticile aduse bugetului de d-nii V. Madgearu şi Vintilă Brătianu

Marţi, 21 decembrie. - D. Madgearu ia cuvântul la buget, printre cei din urmă. A aşteptat această clipă cu o nerăbdare pătimaşă, demnă fără îndoială de cauze mai plastice şi mai concrete. Sunt două săptămâni de când adresa guvernului o întrebare anxioasă: când oare va depune proiectul de buget? şi câte zile mai rămân liberei discuţii?

Târziu, mâinile d-lui Madgearu au înşfăcat voluminoasa fascicolă oficială a bugetului.

L-am văzut adesea în şedinţă cufundat în această misterioasă şi stranie lectură. în jurul său, şi la tribună, se urmărea discuţia la Mesaj.

Dintre paginile ieroglifice, la răstimpuri, d. Madgearu da buzna în dezbateri, şi provoca întotdeauna mişcare... Scurte şi crunte întâlniri parlamentare, ca o încrucişare de spade, noaptea, la colţ de uliţă, într-un burg medieval. Spiritul combativ al d-lui Madgearu era ispitit în altă parte. Retras în marele catastif al statului, d. Madgearu l-a scrutat şi l-a pipăit, l-a descusut şi l-a întors, ca un artist de douăzeci de ani care frământă caietul primului rol.

Astăzi d. Madgearu expune într-un discurs de două ore neîntrerupte rezultatul acestei filtrări a bugetului prin iscusinţa şi luciditatea sa necruţătoare. (D. Madgearu, în actele şi atitudinea d-sale politică, menţine un viu exemplu de intransigenţă.) Socoteala complicată a ministrului de Finanţe e rapid descompusă în elementele ei simple. Frauda şi mistificarea ies la iveală de la primele tăieturi cezariene operate pe acest trup fardat şi însufleţit de o falsă sănătate, al bugetului României-Mari. D. Madgeru ni-1 detaliază piesă cu piesă: nici un mădular sănătos, în marasmul general al organismului.

Contradicţii fundamentale între principiu şi aplicare: un randament artificial obţinut prin tescuirea producţiei, şi totul, apoi, construit pe această minciună funestă; iluzii fiscale; nedreptate fiscală şi aventuri, tot fiscale; taxe de export, primejdioase expediente agravând criza de muncă şi de producţie. Totul aleatoriu. Surse de venituri neglijate: statul prădat sub pretextul naţionalizărilor cari nici nu sunt naţionalizări; alături de toate acestea, de-abia o mai sinceră preţuire a nevoilor reale, dar şi o mizeră abdicare de la soluţiile eroice, recunoscute şi reclamate de toţi.

D. Madgearu edifică şi sprijineşte cu date această imagine a restriştei financiare. Pasiunea şi vehemenţa d-sale nu întunecă limpezimea unei expuneri ştiinţifice şi obiective. Monotonia şi ariditatea peisajului aritmetic al bugetului a fost străbătută, în ritm tineresc, prin oaze fragede şi ambuscade înviorătoare: exploratorul şi călăuza s-au priceput să le descopere, sau să le işte, în realităţi sau miraje, prin puterea talentului şi a credinţei.

...Ora 7. Deputaţii pleacă. Grupurile se amestecă. D. ministru Văleanu apare, totuşi, la tribună. Protestări:

- E târziu! Altădată!

- Vă rog, un moment, domnilor deputaţi! Un proiect de lege! se izmeneşte d. Văleanu, un moment, votăm urgenţa şi plecaţi!

Şi, în faţa unui pâlc de parlamentari, d. Văleanu, cu o voce gripată, dă cetire unui text inarticulat.

Deodată, glasul d-lui Vintilă Brătianu stridează ca un cântec de cocoş în miez de noapte:

- Cer cuvântul, d-le prezident! Protestez! O asemenea lege nu se aduce cu două zile înainte de închiderea sesiunii! Cerem timp! Asta e o încercare de surprindere!

Tumult.

D. Văleanu: „E vorba de modificări neînsemnate, pe ici, pe acolo!"

D. Madgearu, cu rezerve antiliberale, susţine protestarea d-lui Brătianu.

- La vot! la vot!

E strigătul opoziţiei care se simte în număr. Preşedintele pune la vot propunerea de amânare, prin ridicare de mâini.

Majoritarii sunt în minoritate. Cauza guvernului e pierdută. Președintele nu-și pierde capul:

- Vă rog poftiți în bănci, d-lor deputați. Nu pot face numărătoarea în asemenea condițiuni!

Și tumultul crește. Chestorii dau iureș în culoare și în vestiar. Deputații se

întorc grabnic în ședință. Majoritățile s-au refăcut. Președintele pune la vot urgența. Ridicare de mâini. „Se admite!"

D. Brătianu vociferează încă.

Furtună scurtă cu ropote și tunete, ca în toiul verii.

La ieșire, grupuri agitate.

- Despre ce era vorba?

- D. Văleanu a adus proiectul de lege pentru reorganizarea Căilor Ferate!

.. .într-un automobil iau loc d. Vintilă Brătianu, trei lideri liberali și zece pachete de zahăr.

BUGETUL A FOST VOTAT

Miercuri, 22 decembrie. - D. A. C. Cuza, umoristul venerabil al vieții noastre politice, înveselește adunarea.

E drept, adesea hazul izbucnește și fără voia dumisale. Bunăoară, când reclamă pentru refacerea țării capital străin fără capitaliști. Această formulă de „Scrisoare pierdută", proclamată de un economist la tribună, zguduie într-un hohot năprasnic reprezentanța națiunii.

Subtilitățile teoretice ale d-lui Cuza înviorează grabnicul sfârșit de sesiune.

D-sa face o deosebire farmaceutică între *țară* și *națiune,* închizând fiecare din aceste concepte în câte un bulin separat. Declară că numai *națiunea* îl preocupă. Țara, - nu!

Către fine, o vagă amenințare de pogrom: „nu din partea studențimei inculte, ci din a maselor indignate".

- Dar parcă vorbea-i la buget!? întâmpină parlamentarii, foarte nedumeriți că-1 văd pe d. Cuza strângându-și catrafusele oratorice și coborând, treptele tribunei.

- La revedere! răspunde președintele Ligii, și trimite, în dreapta și în stânga, bezele adunării: Pa, Bebe, paa, paa, paaa...

Pe culoare, activitatea gospodărească extraparlamentară: cutii cu țigări R.M.S. de cea mai bună calitate; paste alimentare și pachete cu zahăr (în cost și scutite de impozit) se transportă la automobilele și birjele din fața scării. Afară e lapoviță și ninge. Activitatea serviciului de aprovizionare și timpul acesta lichefiat transformă peronul Adunării într-un mic debarcader pe care se desfășoară ceva din viața unui port. Se încarcă belșugul sărbătoresc al reprezentanților națiunii.

în incintă a rămas doar un monom să facă o coloare reglementară. Se ia în considerație bugetul general.

Mâine, monomul va funcționa ca o vârtelniță. Până joi la nămiaza totul se va fi sfârșit.

Li se cuvine, deci, votanților cari și-au sacrificat splina pentru patrie, marele premiu *Maraton.*

EPIDEMIA DE SUBSECRETARIATE

Guvernul vrea să înființeze câteva subsecretariate noi. **E** inutil să **mai** afirmăm că o asemenea nevoie nu se simte, în țară, nicăieri. **xMai** degrabă am spune că nici ministerele actuale nu corespund, cele mai multe, vreunei inexorabile necesități. Statul s-ar putea conduce, foarte bine, de către secretarii generali, dacă sunt funcționari de carieră, fără nici un concurs din partea bărbaților politici și a tehnicienilor diurnei. Totuși, numărul miniștrilor s-a înmulțit îngrijorător și tendința e ca fiecărui sfetnic să i se adaoge, ca la teatru, câte o dublură sau, ca în poveștile fantastice, câte o umbră activă.

Iată, deci, una din cele mai umoristice obligațiuni ale guvernului actual. Situația sa, cu deosebire stranie, face cu putință o remaniere. O remaniere are prea multe analogii, fie și superficiale, cu o veritabilă criză de guvern. Și pe aceste vremuri nesigure și suspecte, până și analogiile trebuiesc evitate: primejdia pândește de pretutindeni.

Pe de altă parte, marele număr de ministeriabili zădărnicește satisfacerea lor. O zădărnicește cu atât mai mult, cu cât, în cabinetul actual, principalele locuri sunt ocupate și sunt inaccesibile oricărei ambiții. Oricărei tentative de uzurpare. Sunt locurile liberaloizilor, locurile *tabu. A* nu se atinge: pericol de moarte.

Iată, deci, guvernul nevoit să creeze cât mai mulţi subsecretari, pentru căpătuirea devotamentelor reale şi pătrunse de pura doctrină averescană; nevoit să înfiinţeze ministere fară portofolii şi comisariate cu titlul de ministru, numai pentru a da o satisfacţie lăturalnică atâtor juste pretenţii şi deşertăciuni. Căci furia de a deveni ministru, fie şi fară portofoliu, fie şi numai cu 50 la sută din demnitatea întreagă, fie şi numai comisar, a cuprins întreg partidul guvernamental.

Există leac?

Nu de mult, o şcoală literară turbulentă şi necuviincioasă, anunţa printr-o mare revistă străină că oricine trimite la sediu un mandat de cinci franci primeşte în schimb o cocardă de onoare şi o diplomă de prezident. Era un mod de a reacţiona împotriva maniei de a obţine, prin orice mijloc, legiunea de onoare.

S-ar putea, credem, stăvili valul de ministeriabili şi subsecretariabili proclamând, pe tot românul, ministru, aşa cum Alecsandri l-a fost proclamat poet.

URMUZ

Se împlinesc, în luna aceasta, trei ani, de când grefierul Vasilescu a fost găsit la şosea, într-un boschet, inert, cu tâmpla găurită, lângă un revolver. Fapt divers - s-a comentat în lumea tribunalelor. Literatura şi literaţii ei s-au emoţionat mai puţin. Din vina nimănui! Foarte puţini ştiau că grefierul Vasilescu-Buzău era originalul şi turburătorul Urmuz, autorul lui *Ismailşi Turnavitu,* revoluţionar discret al literaturei româneşti şi precursor ignorat al mişcării de avangardă, al prozei şi poeziei în contrasens, al umorului nou, al liricei liberate de logică şi anecdotă din lumea întreagă. (Urmuz-Dada-Suprarealism, trei cuvinte cari stabilesc o punte, descifrează o filiaţiune, lămuresc originile evoluţiei literare mondiale din 1918.)

Tudor Arghezi, cel dintâi, s-a încumetat să publice poemele lui Urmuz.

Prietenul G. Ciprian, de la Teatrul Naţional, a fost profetul prin baruri şi cafenele, al tovarăşului său de nopţi pierdute şi de explorări pasionate pe drumurile absurdului.

Cu prilejul acestei comemorări i-am cerut culegerea de amintiri cari ne desăvârşesc, fără dezamăgiri, o imagină.

NOTE, COMENTARII, VARIANTE

1925

Anul 1924 a însemnat pentru gazetarul şi editorul de gazete Ion Vinea un moment important: revista *Contimporanul* şi-a schimbat profilul, renunţând la orientarea politico-socială şi lansându-se în mişcarea artistică de avangardă.

La începutul anului 1925 Vinea îşi continuă activitatea directorială la *Contimporanul,* dar acum, şi în anii ce vor urma, aceasta nu-l solicită prea mult deorece revista apare lunar, şi chiar mai rar; pe de altă parte, Marcel Iancu, celălalt director al revistei, îşi asumă editarea unor numere cu tematică preponderent de artă plastică şi arhitectură.

Ca gazetar politic, Vinea colaborează în continuare la *Cuvântul liber* al lui Eugen Filotti, publicaţie cu orientare de stânga.

(p. 3) PĂCATELE BĂTRÂNILOR

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. I, 3 ianuarie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Nikola Pasic (1845-1926), om politic sârb, fondatorul şi liderul Partidului Radical. A fost în mai multe rânduri prim-ministru al Serbiei, iar apoi, după 1921, al Regatului Sârbilor, Croaţilor şi Slovenilor.

Vinea se referă la tensiunile interetnice din statul multinaţional creat sub presiunea sârbilor şi dominat politiceşte de aceştia.

El nu pierde ocazia de a face referiri şi la situaţia politică a României, condusă din 1922 de un guvern liberal sub şefia lui Ionel Brătianu (e perioada „marii guvernări liberale" ce va dura până în 1926). Atitudinea antiliberală şi antibrătienistă a gazetarului de stânga se va manifesta constant în publicistica sa.

Finalul articolului face trimitere la legătura de rudenie dintre Regele Ferdinand şi familia regală din Iugoslavia: în 1922, principesa Marioara, fiica Regelui Ferdinand şi a Reginei Măria, se căsătorise cu Alexandru, Regele ţării vecine.

(p. 4) BANCA ROMÂNEASCĂ A SOVIETELOR

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 3, 17 ianuarie 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 6) *LE RA YON1NV1SIBLE* - SUPRAREALISMUL LUI BRETON

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 4, 24 ianuarie 1925. Semnat: „I. Vn.".

Republicat în *Spectatorul,* an. I, nr. 2, 24 decembrie 1925, sub titlul *Suprarealismul* şi semnătura „I. Vinea", fară modificări.

în *Cuvântul liber* textul are o notă de subsol a autorului care face trimitere la „Primul manifest al suprarealismului" lansat de Andre Breton în 1924: „Manifeste du Surrealisme, Ed. du Sagittaire".

(p. 8) „PIRAȚII DIN AVENUE DU RHOM

Cuvântul liber, seria II, an.II, nr. 5, 31 ianuarie 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 8) PRIMĂRIA

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 6,7 februarie 1925. Semnat: „I. Vn.".

(p. 10) GAZETARUL BIUROCRAT

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 7,14 februarie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 12) VORBE GOALE

Punct, an. II, nr. 14, 20 februarie 1925. Semnat: „1. Vinea".

Acest scurt text publicat în revista de avangardă *Punct,* apărută sub direcția lui Scarlat Callimachi, exprimă delimitarea lui Vinea de semnificațiile exterioare, pur formale, ale revoluției artistice spre care aspirau avangardiștii. Directorul *Contimporanului* n-a agreat, nici în teorie și nici în practica poeziei, libertățile excesive de limbaj, dicteul suprarealist, hazardul dadaist sau spiritul tehnicist și cuvintele în libertate ale futuriștilor.

(p 12) ROMANUL

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 8,21 februarie 1925. Semnat: „I. Vinea".

într-o perioadă când romanul românesc abia pășea pe calea modernizării, pe urmele unor modele strălucite ale romanului european ca Proust, Dostoievski, Gide etc, Vinea, excelent cunoscător în domeniul literaturii, își exprimă neîncrederea în destinele romanului. Nu trebuie să vedem în aceasta un fenomen de „orbire" sau de eroare a gustului estetic, ci expresia unei personalități de poet prin excelență, pentru care lirismul e singura formă de existență a literaturii. La fel gândeau și alți poeți, Arghezi de pildă care recepta în termeni foarte severi romanul *Ion* al lui Liviu Rebreanu tocmai pentru lipsa „artei", adică a lirismului și metaforei. Scriind el însuși în acești ani un mic roman *(Tic-tac* devenit, în volum, *Paradisul suspinelor),* Vinea realizează un text fragmentar, o succesiune de mici concentrate de lirism și de analiză realizată cu mijloacele poeziei.

Singurul gen literar e poemul - va fi crezul artistic al lui Ion Vinea.

(p. 14) PALATUL COMUNAL

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 9,28 februarie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 16) CAPITALA BRUMĂRESCU

Contimporanul, an. IV, nr. 53-54, februarie 1925. Semnat: „Vn.".

Acest articol care face propagandă pentru introducerea unui stil nou în arhitectura și mobilierul de la noi apare în *Contimporanul* într-un număr special „consacrat arhitecturii moderne". Pe copertă se găsește un desen reprezentând un proiect al lui Marcel Iancu, o vilă cu o arhitectură îndrăzneață, cu mențiunea „Atelier la țară pentru Vinea". Era un gest amical, ideal desigur, căci acest proiect nu s-a realizat niciodată.

(p. 17) DOI CUMETRI

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 10,7 martie 1925. Semnat: „Ion Vinea".

Articolul se referă la o relație amoroasă ce ar fi existat între Stelian Popescu și Theodora Cazzavillan, văduva lui Luigi Cazzavillan. Ziarist de origine italiană, Luigi Cazzavillan (1852-1909) a venit în România, în 1878, în calitate de corespondent al unor ziare italiene. Rămânând în țară, a devenit profesor de limba italiană la Colegiul Sf. Sava și apoi la liceul Matei Basarab. în 1880 a început să editeze publicațiile *Frăția româno-italiană* și *Tezaurul familiei,* în 1884 a cumpărat o mică tipografie și a înființat ziarul *Universul,* din care, în câțiva ani, a făcut o publicație cu mare răspândire. (Ion Vinea: *Săgeata și arabescul.* Articole și plamflete, ediție, studiu introductiv și note de Dumitru Hâncu, București, Editura Minerva, 1984, p. 290.)

Stelian Popescu (1874-1950), avocat și ziarist, era în 1925 proprietar și director al ziarului *Universul,* iar printre ziariști avea o reputație controversată'.

Constantin Miile (1861 -1927), ziarist, avocat, om politic, scriitor. Socialist în tinerețe, a fost o personalitate marcantă a presei românești la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, ca proprietar și director al ziarului *Adevărul* și director fondator al ziarului *Dimineața.* Vinea era atașat de ziarul *Adevărul,* unde colaborase cu cronici literare și alte articole în 1920 când deținuse chiar funcția de redactor. Acum, în 1925, Miile, bătrân și ruinat, se apropie de Stelian Popescu pe care cu ani în urmă îl combătuse în paginile *Adevărului.*

(p. 19) O ANTOLOGIE A POEZIEI NOI

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 10, 7 martie 1925. Semnat: „V.".

(p. 20) IMPRESARUL

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 11, 14 martie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Constantin Argetoianu (1871-1955), om politic cu o lungă și sinuoasă carieră în viața publică românească. A fost membru fondator al Partidului

Poporului, alături de generalul Averescu. în 1923, se desparte de Averescu şi se apropie de Nicolae Iorga.

Vinea nu-I agrea pe acest politician cu temperament puternic, foarte independent, şi cu un mod de exprimare directă şi brutală. Acest portret este însă destul de echilibrat şi obiectiv, în raport cu un altul mai vechi, din 1923, intitulat *Cow-boy* (vezi volumul V, p. 400).

(p. 23) EXPOZIŢIE DE ARTĂ ROMÂNEASCĂ

Cuvântul liber, seria II,an. II, nr. 11, 14 martie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 24) MASURI PROVOCATOARE

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 12,21 martie 1925. Semnat: „I. Vinea".

In anul 1924 mişcările tinerilor naţionalişti conduşi de Corneliu Zelea Codreanu au luat amploare. în acest context, prefectul Poliţiei din Iaşi, Constantin Manciu, a luat măsuri dure, unele abuzive, împotriva naţionaliştilor, încât în oraş s-a instituit o stare de tensiune în urma căreia Ministerul de Interne a ordonat o anchetă. Dar prefectul nu a fost găsit vinovat, dimpotrivă, a fost decorat devenind „Comandor al Coroanei".

Nemulţumiţi, studenţii conduşi de Codreanu au pus la cale suprimarea prefectului. Planul a fost pus în aplicare de însuşi Codreanu care l-a asasinat pe Constantin Manciu, în public, la tribunal, împuşcându-1 în cap. Codreanu a fost arestat sub acuzaţia de „omucidere cu voinţă şi intenţie". A fost prima crimă politică a legionarilor.

Procesul lui Corneliu Zelea Codreanu a început la Focşani, în ziua de 15 martie 1925. Manifestaţiile de simpatie organizate de studenţi se soldau adesea cu devastarea unor locuinţe şi prăvălii ale evreilor şi cu admonestarea acestora, încât guvernul a trebuit să ia măsuri de securitate. Procesul a fost mutat la Tumu-Severin. (Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu-*Istoria românilor în secolulXX,* Bucureşti, Editura Paideia, 1999, p. 161.)

Ca şi alţi intelectuali, Vinea nu intuia în acel moment pericolul mişcărilor naţionaliste şi şovine care vor degenera în anii următori în naţionalismul violent şi extremist al Gărzii de Fier. In plus, judecata sa politică era în permanenţă întunecată de resentimentele puternice şi constante faţă de Partidul Liberal aflat la guvernare.

(p. 26) EL

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 13,28 martie 1925. Semnat: „1. Vinea".

(p. 28) RĂZBUNĂRILE D-LUI IORGA

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 13, 28 martie 1925. Semnat: „I. V.".

Panait Istrati (1884-1935), scriitorul brăilean cu o existenţă aventuroasă şi dramatică în acelaşi timp, era în acea perioadă în atenţia opiniei literare de la noi după ce Romain Rolland îl lansase în presa literară din Franţa şi apoi îi prefaţase elogios *Chira Chiralina.* In 1924 trimisese revistei *Adevărul literar şi artistic* o serie de articole care stârniseră furtunoase polemici în presa românească.

în 1925 Istrati se află pentru un timp în ţară, unde autorităţile îl tratează ca pe un comunist periculos. Un banchet organizat de Societatea Scriitorilor Români în cinstea sa este contramandat.

Vinea, deşi avea o mare admiraţie pentru savantul Nicolae Iorga, de data aceasta simte impulsul de a se solidariza cu talentatul şi nefericitul scriitor căruia - din cauză că proza sa era scrisă în franţuzeşte - i se contesta apartenenţa la literatura română. De asemenea, Vinea era desigur atras şi de convingerile de stânga ale lui Panait Istrati.

(p. 29) CITADINISM

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 14,4 aprilie 1925. Semnat: „I. Vinea". Republicat în *Facla,* an. VII, nr. 3,29 aprilie 1925 cu titlul *Spre exproprierea urbană* şi semnătura: „I. Vinea".

Textul din *Facla* este identic cu cel din *Cuvântul liber,* cu excepţia propoziţiei finale: „între timp, celor interesaţi, un singur cuvânt: acţiune">,,Intre timp, şi cât mai e timp, celor interesaţi, o lozincă: rezistenţă".

Tancred Constantinescu (1876-1952), om politic liberal, era în 1925 ministru al Industriei şi Comerţului.

(p. 30) MESERIA DE STUDENT

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 14, 4 aprilie 1925. Semnat: „I. V.".

Reflecţiile lui Vinea în legătură cu mişcările studenţeşti şi cu manipularea studenţilor de către diverse grupări politice vin în continuarea articolului *Măsuri provocatoare* (p. 24) care vorbea despre asasinarea prefectului C. Manciu şi arestarea lui Corneliu Zelea-Codreanu. „Senilul omuleţ sâsâit" e A. C. Cuza, profesor la Iaşi, fondatorul Ligii Apărării Naţional-Creştine, primul focar al mişcărilor naţionaliste.

(p. 31) SĂ VIE HINDENBURG

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 16, 18 aprilie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Paul von Hindenburg (1847-1934), feldmareşal şi om politic german. Şef al Statului Major al armatei germane în timpul primului război mondial, devine în 1925 Preşedinte al Reichuiui.

(p. 32) PRIMĂRIA-FANTOMĂ

Facla, an. VII, nr. 2, 27 aprilie 1925. Semnat: „I. V.".

După un interval de aproape doi ani, N. D. Cocea, care fusese judecat şi întemniţat pentru atitudinea sa antiregalistă (vezi articolele *Cocea şi pizma dinastică* şi *N. D. Cocea* în voi. V al ediţiei noastre, p. 378 şi 381), revine în viaţa publică şi reeditează revista *Facla.* Vinea, colaborator statornic al gazetelor lui Cocea, nu se dezminte nici de această dată, apărând în paginile *Faclei* încă de la al doilea număr al noii serii.

(p. 33) PLĂTEŞTE HINDENBURG

Facla, an. VII, nr. 6, 2 mai 1925. Semnat: „Aladin".

Despre Hindenburg, ales, în aprilie 1925, Preşedintele Germaniei, a se vedea articolul anterior *Să vie Hindenburg* (p. 31) şi nota respectivă.

(p. 35) SALONUL OFICIAL

Facla, an. VII, nr. 7, 3 mai 1925. Semnat: „Aladin".

(p. 36) STAŢI PE LOC

Facla, an. VII, nr. 10, 8 mai 1925. Semnat: „I. Vinea".

„Legea Mârzescu", adoptată după asasinarea prefectului C. Manciu de către Comeliu Zelea-Codreanu, viza sancţionarea unor infracţiuni contra liniştii publice.

(p. 37) UN COLIVAR CINIC

Facla, an. VII, nr. 11, 9 mai 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 38) UN CONCURS RATAT

Facla, an. VII, nr. 16, 15 mai 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 39) GUVERNUL ŞI TALIONUL

Facla, an. VII, nr. 19, 18 mai 1925. Semnat: „I. Vinea.

Dr. Nicolae Lupu (1876-1946), politician cunoscut, şi-a început activitatea politică în Partidul Liberal, pe care l-a părăsit în anii primului război mondial. Convingerile sale democratice i-au atras simpatia socialiştilor, iar în alegerile din 1919 a participat pe listele Grupului Popular Independent alături, între alţii, de N. D. Cocea. Redacţia ziarului *Chemarea,* din care făcea parte şi Vinea, a susţinut candidatura doctorului Lupu (vezi articolul *Socialism* în voi. V, p. 10). în 1922, când Vinea editează *Contimporanul,* revista se deschide cu un cuvânt al acestuia, care salută cu simpatie publicaţia, în numele vechii generaţii crescute sub zodia sufletească a „marii reviste socialiste de pe vremuri care purta acum 30 de ani acelaşi nume".

După război, dr. N. Lupu a devenit lider al Partidului Ţărănesc, cea mai combativă forţă politică a opoziţiei.

Articolul Iui Vinea se referă la conflictele frecvente între guvern şi opoziţie, pe fondul cărora, în aprilie 1925, a avut loc un incident cu ecou în presa vremii: un locotenent de jandarmi l-a lovit pe fruntaşul ţărănist Pan Halippa în timpul unui turneu de propagandă în localitatea Zguriţa (judeţul Soroca). Când dr. Lupu a luat atitudine împotriva acestui „exces de zel" al organelor de ordine - cum a fost calificat incidentul -, ofiţerul, considerându-se insultat, şi-a manifestat intenţia de a-1 provoca la duel.

întâmplarea a avut şi o consecinţă pozitivă în ceea ce priveşte apropierea dintre ţărănişti şi naţionalişti: atât N. lorga cât şi Iuliu Maniu s-au solidarizat cu cel agresat, iar în 5 mai a fost încheiat un acord de colaborare între Partidul Naţional şi Partidul Ţărănesc (loan Scurtu, Gh. Buzatu, *op. cit.,* p. 161).

(p. 40) ULTIMA GREŞEALĂ

Facla, an. VII, nr. 19, 18 mai 1925. Semnat: „Iova".

în acelaşi număr al *Faclei* în care publică articolul *Guvernul şi talionul* pe marginea incidentului de la Zguriţa (vezi nota de mai sus), Vinea scrie şi acest articol, semnat cu un pseudonim, „Iova", prescurtare a numelui său adevărat, Iovanache.

Constantin Stere (1865-1936), om politic şi literat din Basarabia, a devenit după război un adevărat „caz" în opinia unei părţi a presei româneşti. Atitudinea din timpul primului război mondial când Stere a manifestat o orientare pro-germană i-a adus contestări violente şi excluderea din viaţa publică (vezi şi articolul *Un trădător oficial* în voi. V, p. 395).

(p. 41) SPRE DICTATURĂ MILITARĂ

Facla, an. VII, nr. 22 bis, 23 mai 1925. Semnat: „1. Vinea".

(p. 42) SCLAVII DATORIEI

Facla, an. VII, nr. 24, 25 mai 1925. Semnat: „Ion Vinea".

(p.44) A FI SAU A NU FI... BOLŞEVIC

Facla, an. VII, nr. 24, 25 mai 1925. Semnat: „Iova".

(P- 44) SĂLBĂTICIA UNUI „CONSUL GENERAL"

Facla, an. VII, nr. 27, 29 mai 1925. Semnat: „I. Vinea".

I. G. Duca era ministru de Externe în guvernul condus de Ion. I. C. Brătianu, iar Gh. Tătărăscu subsecretar de stat la Ministerul de Interne.

(p. 45) MILITARISM

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 21, 30 mai 1925. Semnat: „V.".

(p. 46) MANTIA SFÂNTULUI ŞTEFAN

Cuvântul liber, seria II, an. II, nr. 21, 30 mai 1925. Semnat: „V.".

(p. 47) D U M A

Facla, an. VII, nr. 32,4 iunie 1925. Semnat: „Ion Vinea".

(P- 48) LIBERALII IN UNIFORMĂ

Facla, an. VII, nr. 38, 11 iunie 1925. Semnat: „Ion Vinea".

Despre incidentul de la Zgurița, vezi articolul *Guvernul şi talionul,* p. 39 şi nota respectivă.

(P- 49) CÂINII BUCUREŞTIULUI

Facla, an. VII, nr. 47, 21 iunie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Articolul apare sub genericul *Prisme,* care indică intenția lui Vinea de a inaugura un ciclu, precum mai vechile *Filigrame* (vezi voi. IV).

(p. 50) APOTEOZA

Facla, an. VII, nr. 48, 22 iunie 1925. Semnat: „I. V.".

(p.51) SENILITATE

Facla, an. VII, nr. 50, 24 iunie 1925. Semnat: „Ion Vinea".

Vinea nu pierde nici un prilej de a-i critica virulent pe liberali şi pe liderul acestora, Ionel Brătianu. In cazul de față e vorba de sărbătorirea ce i se pregătea cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani (vezi şi articolul precedent, *Apoteoza).*

(P- 54) ZMEI ŞI CĂPCĂUNI

Facla, an. VII, nr. 51, 26 iunie 1925, sub genericul *Prisme.* Semnat: „I. Vinea".

(p. 55) MINUNEA DE IERI

Facla, an. VII, nr. 51, 26 iunie 1925. Semnat: „I. Vn.".

Henri Guernut, secretar general al Ligii Drepturilor Omului, a venit la Bucureşti pentru a conferenția la Sindicatul Ziariştilor, dar a fost împiedicat să ia cuvântul prin nişte manifestații pretins studențeşti, dar în realitate organizate de poliție. Ulterior, oficialitățile române îşi vor cere scuze față de oaspetele francez.

Facla a protestat nu numai prin articolul lui Vinea, ci şi prin publicarea, în numărul următor, a *Telegramei studențimii române n-imisă d-lui Guernut la Paris,* în care studențimea se delimita de manifestația cu caracter „fascist" (I. Vinea, *Săgeta şi arabescul,* p. 291).

Paul Painleve (1863-1933), matematician şi om politic francez. în vara anului 1925 era prim-ministru într-un guvern al „Blocului de stânga", Bloc care se află la putere în Franța în perioada iunie 1924 - iulie 1926.

(p. 56) A TREIA FUNDAȚIE

Facla, an. VII, nr. 52, 27 iunie 1925. Semnat: „Ion Vinea".

(p. 58) AUSTRIA ŞI AUTODETERMINAREA

Facla, an. VII, nr. 54, 29 iunie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(P- 59) INCÂ O LECȚIE

Facla, an. VII, nr. 55, 1 iulie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Leon Daudet (1868-1942), jurnalist şi scriitor francez, fiul lui Alphonse Daudet. Pe lângă jurnalismul politic, în spirit antirepublican, a fost tentat şi de activitatea politică. A fost deputat din 1919 până în 1924, dar încercarea de a reveni în Parlament, în 1925, a eşuat.

în legătură cu opiniile lui Vinea despre politica Franței vezi şi articolul *Minunea de ieri* şi nota respectivă.

(p. 60) REPUDIEREA LUI POPESCU-ZGURIȚA

Facla, an. VII, nr. 57, 3 iulie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Despre incidentul de la Zgurița vezi articolul *Guvernul şi talionul* (p. 39) şi nota respectivă.

(p. 61) MANA MOSCOVEI

Facla, an. VII, nr. 58, 4 iulie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 63) O AFACERE TENEBROASĂ

Facla, an. VII, nr. 59, 5 iulie 1925. Semnat: „I. Vn.".

(**p.** 63) DUPĂ AUTODETERMINAREA BASARABIEI

Facla, an. VII, nr. 60, 6 iulie 1925. Semnat: „I. Iova".

(p- 65) IERI, ASTĂZI ŞI MÂINE

Facla, an. VII, nr. 62, 8 iulie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 67) UN CAZ DE INFLUENŢĂ LITERARĂ

Facla, an. VII, nr. 64, 10 iulie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Vinea se referă la discursurile ţinute în vara anului 1925 de către primul ministru Ionel Brătianu, în care acesta, simţindu-se stăpân pe situaţie, şi-a permis să insulte opoziţia cu calificativele „hoardă de câini" şi „bandă de câini turbaţi" (vezi şi articolul *Senilitate,* p. 51).

Exemplul şefului guvernului a fost la puţin timp urmat de Nicolae Chirculescu, fruntaş liberal, ministru al Muncii, Cooperaţiei şi Asigurărilor Sociale între 1923-1926.

(**p.** 68) UN SUCCES ŞI UN VIS

Facla, an. VII, nr. 65, 11 iulie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 69) PANICA

Facla, an. VII, nr. 67, 14 iulie 1925. Semnat: „I. Iova".

(**p.** 71**)** O NOUĂ VIOLENŢĂ

Facla, an. VII, nr. 69, 17 iulie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 72) O SOLUŢIE NEAŞTEPTATĂ

Facla, an. VII, nr. 70,18 iulie 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 74) DUŞMANII ORDINEI

Fada, an. VII, nr. 74,22 iulie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(**p.** 75) MICUL PACT

Facla, an. VII, nr. 75,23 iulie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 76) DE LA ANA LA CAIAFA

Facla, an. VII, nr. 76, 25 iulie 1925. Semnat: „1. V.".

Despre arestarea lui C. Titel Petrecu vezi şi articolele ***O nouă violenţă,*** p. 71, ***Pentru liberarea avocatului Petrescu,*** p. 79, ***In contra stării de asediu,*** p. 83.

(p. 76) STRIGOII

Facla, an. VII, nr. 79, 29 iulie 1925. Semnat: „I. Vn.".

(p. 79) PENTRU LIBERAREA AVOCATULUI PETRESCU

Facla, an. VII, nr. 80, 30 iulie 1925. Semnat: „V.".

(p. 80) GRĂDINA SPIONILOR

Facla, an. VII, nr. 83, 2 august 1925. Semnat: „I. Vinea".

(P- 82) SOCOTELI BRĂTIENISTE

Facla, an. VII, nr. 85, 5 august 1925. Semnat: „I. Vinea".

în plină vacanţă politică, guvernul a decis organizarea de alegeri pentru Camerele Agricole, în ziua de 25 august, sperând că opoziţia nu va avea timp să-şi desfăşoare propaganda electorală, iar câştigarea lor de către liberali va demonstra că se bucură de încrederea populară.

Despre rezultatul alegerilor vezi articolul ***Datoria,*** p. 95.

(p. 83) ÎN CONTRA STĂRII DE ASEDIU

Facla, an. VII, nr. 88, 8 august 1925. Semnat: „Aladin".

(p. 85) RĂSTIGNIREA BASARABIEI

Facla, an. VII, nr. 90, 10 august 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 86) CÂNTEC RĂSUFLAT

Facla, an. VII, nr. 92, 13 august 1925. Semnat: „I. Vinea".

Gh. Tătărăscu (1886-1957), lider al grupării „tinerilor liberali", era la data aceea subsecretar de stat la Ministerul de Interne.

(**p.** 88) APROPIATĂ DESCINDERE LA ***VIITORUL***

Facla, an. VII, nr. 93, 14 august 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 89) ATENTATUL

Facla, an. VII, nr. 100, 23 august 1925. Semnat: „I. Vinea".

Din cele două atentate comentate de Vinea, numai cel asupra Regelui Boris al Bulgariei a avut loc cu adevărat. în acelaşi număr al *Faclei,* o ştire de ultimă oră a Agenţiei Rador anunţa că a fost dezminţit zvonul privind atentatul împotriva Regelui Spaniei: un poliţist zelos a arestat un individ care avea un pistol asupra lui şi a dus mâna la buzunar tocmai când automobilul regal s-a apropiat.

(p. 91) EPILOGUL UNUI VECHI PLAGIAT

Facla, an. VII, nr. 101, 24 august 1925. Semnat: „Aladin".

(p. 92) APĂRAREA PARTIDULUI ŢĂRĂNESC

Facla, an. VII, nr. 102, 26 august 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 93) ÎNCURAJĂRILE D-LUI LAPEDATU

Facla, an. VII, nr. 103, 27 august 1925. Semnat: „I. Vn.".

Alexandru Lapedatu (1876-1954), ministru al Cultelor şi Artelor între 1923-1926; a fost istoric şi profesor universitar la Cluj.

(p. 95) DATORIA

Facla, an. VII, nr. 104, 26 august 1925. Semnat: „I. Vinea".

în alegerile pentru Camerele Agricole din 25 august 1925, organizate de guvernul liberal în grabă tocmai pentru a surprinde opoziţia nepregătită, rezultatele n-au fost cele scontate de guvernanţi. Opoziţia s-a organizat destul de repede, realizându-se un acord între naţionali şi ţărănişti de a se prezenta pe liste comune. Opoziţia Unită a câştigat majoritatea mandatelor în 41 de judeţe, liberalii în 26, iar averescanii în 6. (Ioan Scurtu, Gh. Buzatu, *Istoria românilor în secolul XX,* Bucureşti, Editura Paideia, 1999, p. 161.)

(p. 96) ŞI BĂTUT... ŞI CĂZUT... ŞI CU BANII LUAŢI

Facla, an. VII, nr. 105, 28 august 1925. Semnat: „1. V.".

(p. 98) INTRIGI LIBERALE

Facla, an. VII, nr. 107, 31 august 1925. Semnat: „Aid.".

(p. 99) OPOZIŢIA UNITĂ ŞI MUNCITORII

Facla, an. VII, nr. 108, 2 septembrie 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 100) AUSTRIA ŞI EUROPA

Facla, an. VII, nr. 109, 3 septembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 101) DATORII INTERALIATE

Facla, an. VII, nr. 111,5 septembrie 1925. Semnat: „I. Vn.".

(p. 102) ILUZIILE D-LUI VINTILĂ BRĂTIANU

Facla, an. VII, nr. 113, 7 septembrie 1925. Semnat: „Aladin".

La 16 august 1924, Conferinţa de la Londra a reprezentanţilor puterilor învingătoare în primul război mondial adoptă „Planul Dawes" privind plata reparaţiilor de război datorate de Germania. Aliaţii au încercat ulterior să coreleze plata datoriilor lor faţă de Statele Unite ale Americii cu anuităţile germane prevăzute de planul Dawes.

(p. 104) LEGEA ELECTORALĂ NU VA FI VOTATĂ

Facla, an. VII, nr. 114, 9 septembrie 1925. Semnat: „Aladin".

în toamna anului 1925 s-au desfăşurat negocieri între Partidul Naţional şi Partidul Ţărănesc, convenindu-se asupra unui program de guvernare. Guvernarea liberală trecea, într-adevăr, printr-un moment de criză, dar pronosticul lui Vinea că liberalii vor cădea în două-trei săptămâni era exagerat (schimbarea conducerii.politice a României va avea de fapt loc peste şase luni, la sfârşitul lunii martie 1926).

(p. 106) DE LA MOŞOI LA EINSTEIN

Facla, an. VII, nr. 116, 11 septembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

„Inefabilul M. B." e Mihai Burileanu, redactor şef la oficiosul liberal *Viitorul.*

(p. 108) INTELECTUALII ROMÂNI ŞI BASARABIA

Facla, an. VII, nr. 118, 13 septembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

în 15-17 septembrie 1924, la Tatar-Bunar, în Basarabia, a avut loc o rebeliune comunistă care a fost înăbuşită de forţele Ministerului de Interne. Vinea refuză să vadă amestecul dovedi£al Sovietelor în această rebeliune, numind-o „răscoală", la fel ca istoriografia comunistă de mai târziu.

(p. 109) OPOZIŢIA ŞI STAREA DE ASEDIU

Facla, an. VII, nr. 119, 14 septembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 111) PRIN POGROM LA 1907

Facla, an. VII, nr. 120, 16 septembrie 1925. Semnat: „Aladin".

A. C. Cuza (1857-1947), politician şi profesor universitar la Iaşi, a fondat în 1923 Liga Apărării Naţional-Creştine, grupare cu caracter fascist, din care se va desprinde ulterior Garda de Fier. Corneliu Zelea-Codreanu, principalul său colaborator, a organizat în aceşti ani numeroase manifestări naţionalist-şovine, mai ales în Moldova.

(p. 113) ÎNCHIDEREA SINDICATELOR

Facla, an. VII, nr. 122, 18 septembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 114) D. DUCA LA SOCIETATEA NAŢIUNILOR

Facla, an. VII, nr. 123, 19 septembrie 1925. Semnat: „Vn.".

(p. 115) LIBERAREA D-LUI TITEL PETRESCU

Facla, an. VII, nr. 123, 19 septembrie 1925. Semnat: „I. V.".

Despre arestarea avocatului socialist C. Titel Petrescu Vinea a scris mai multe articole, cuprinse în volumul de faţă: *O nouă violenţă, Pentru liberarea avocatului Titel Petrescu, De la Ana la Caiafa, în contra stării de asediu.*

(p. 116) CONSILIUL LITERELOR

Facla, an. VII, nr. 124, 20 septembrie 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 118) PRESA SÂRBEASCĂ ŞI D. DUCA

Facla, an. VII, nr. 125, 21 septembrie 1925. Semnat: „1. Vinea".

(p. 119) SADOVEANU ŞI PANAIT ISTRATI

Facla, an. VII, nr. 126, 22 septembrie 1925. Semnat: „Aladin".

(p. 120) AVIATORI ROMÂNI ÎN MAROC

Facla, an. VII, nr. 128, 25 septembrie 1925. Semnat: „1. V.".

(p. 121) MIJLOACE DISPERATE

Facla, an. VII, nr. 130, 27 septembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Cristian Racovski (1873-1941), om politic de origine bulgară, a fost unul dintre conducătorii socialiştilor români înainte de război. Emigrând în Rusia, el devine după revoluţia din 1917 un om de încredere al Sovietelor.fiind numit de

Lenin în fruntea Consiliului Comisarilor Poporului. Ulterior, activează în organismele Internaţionalei a III-a ca specialist în problemele româneşti.

(p. 123) SÂNGE ŞI DREPTATE

Facla, an. VII, nr. 132, 29 septembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 124) PEDEPSIREA ZBIRILOR

Facla, an. VII, nr. 133, 1 octombrie 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 125) OPOZIŢIA ŞI PROBLEMA LOCUINŢELOR

Facla, an. VII, nr. 135, 3 octombrie 1925. Semnat: „I. Vn.".

(p. 126) PERTRACTĂRI!!!

Facla, an. VII, nr. 136,4 octombrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 128) ÎNAINTĂRI ŞI NEMULŢUMIRI ÎN MAGISTRATURĂ

Facla, an. VII, nr. 137, 5 octombrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 129) DRAMATURGIA ORIGINALĂ A SIGURANŢEI

Facla, an. VII, nr. 138, 7 octombrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 130) SINUCIDERILE BIZARE

Facla, an. VII, nr. 139, 8 octombrie 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 132) „MEŞTERUL MANOLE"

Facla, an. VII, nr. 147, 17 octombrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 134) PARIS - LOCARNO

Facla, an. VII, nr. 149, 19 octombrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

între 5-16 octombrie 1925 a avut loc Conferinţa Internaţională de la Locamo, la care au fost adoptate acorduri privind garantarea graniţelor din 1919.

(p. 135) UN COMPLOT

Facla, an. VII, nr. 150, 21 octombrie 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 136) FOŞTII TAKIŞTI

Facla, an. VII, nr. 151, 22 octombrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(P- 137) 6000 DE ROMANCIERI

Facla, an. VII, nr. 152, 23 octombrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(P- 139) VIESPARUL

Facla, an. VII, nr. 155, 26 octombrie 1925. Semnat: „I. V.".

(P- 140) ULTIMA SESIUNE

Facla, an. VII, nr. 156, 29 octombrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(P- 141) DICTATORII

Facla, an. VII, nr. 157, 30 octombrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 142) PRINCIPII PENTRU TIMPUL NOU

Contimporanul, an. IV, nr. 61, octombrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

In contextul unei susţinute activităţi în câmpul publicisticii politico-sociale, la *Facla,* Vinea găseşte rareori răgazul de a scrie despre literatură. Dar vocaţia de poet rămâne esenţială în personalitatea lui, iar concepţia despre *poem* ca gen literar esenţial şi, mai mult, ca rezultantă a tuturor artelor îi domină gândirea.

(P- 143) CONFERINŢA D-LUI TORRES

Facla, an. VII, nr. 159, 1 noiembrie 1925. Semnat: „V.".

(P-144) GARANŢIE, DEZARMARE

Facla, an. VII, nr. 160, 2 noiembrie 1925. Semnat: „I.Vinea".

(p- 145) ORTODOXIE

Facla, an. VII, nr. 161,4 noiembrie 1925. Semnat: „I. V.".

încă din anul 1924 au început discuţiile despre necesitatea ridicării Mitropoliei române la rangul de Patriarhie. Ideea acestei schimbări a fost lansată public de N. lorga, care aprecia că românii sunt singurul popor ortodox cu un singur mitropolit-primat în fruntea unei biserici autonome. La 4 februarie 1925 a avut loc o şedinţă a Sfântului Sinod la care s-au făcut demersurile pentru ridicarea Mitropoliei Ungro-Vlahiei la rangul de Patriarhie, iar a mitropolitului Ungro-Vlahiei, primat al României, la rangul de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Ceremonia de învestitură s-a desfăşurat în ziua de I noiembrie 1925, Miron Cristea devenind primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

(p. 146) TEAMA DE UN OM

Facla, an. VII, nr. 163, 6 noiembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Pe manşeta ziarului, la care se referă Vinea, apare următorul text al lui N. D. Cocea, directorul publicaţiei:

„Către cititorii *Faclei.*

Mi se aduce la cunoştinţă că peste zece minute voi fi arestat şi transportat la Craiova.

Un ultim cuvânt pentru voi, înainte de plecare şi cât sunt încă liber. Şi o rugăminte: faceţi să trăiască *Facla.*

N. D. Cocea."

Ziaristul şi scriitorul N. D. Cocea (1880-1949) a fost unul dintre cei mai consecvenţi susţinători ai ideologiei socialiste la noi. Pamfletele virulente antiliberale şi antidinastice - şi în special articolul-pamflet împotriva Regelui Ferdinand, intitulat *Răspunzătorul* - i-au adus, în anul 1923, un proces de *lese-majiestate,* urmat de condamnarea la un an şi jumătate de închisoare corecţională (vezi articolul *Cocea şi Pizma dinastică,* în volumul V al ediţiei noastre, p. 378 şi nota respectivă).

Atunci, ca şi acum, în 1925, Vinea este alături de prietenul şi colaboratorul său din viaţa de presă.

Ziarul *Facla* continuă să apară, având însă menţionat ca director pe generalul D. Cocea, tatăl scriitorului, iar ca prim-redactor pe Ion Vinea.

(p. 148) TÂLCUL UNEI CONDAMNĂRI

Facla, an. VII, nr. 164, 7 noiembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

„Omul de pe stradă" şi „Nicoară al Lumii" sunt pseudonime cu care îşi semna N. D. Cocea, uneori, articolele.

Despre condamnarea acestuia vezi articolul anterior şi nota de mai sus.

(p. 150) EXPOZEUL D-LUI I. G. DUCA

Facla, an. VII, nr. 165, 8 noiembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 151) CEI DOISPREZECE

Facla, an. VII, nr. 166,9 noiembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Alecsandr Blok (1880-1921), poet rus considerat cel mai important reprezentant al simbolismului în Rusia. A evoluat ulterior spre un realism cu accente de patriotism mistic, iar în 1917 s-a raliat mişcări bolşevice. Poemul *Cei doisprezece* inspirat de revoluţie i-a adus celebritatea. Blok a fost însă deziluzionat de evoluţia bolşevismului şi a căzut pradă disperării şi morţii.

(p. 153) AGITAŢII

Facla, an. VII, nr. 168, 12 noiembrie 1925. Semnat: „I. V.".

(P- 154) ANOMALII

Facla, an. VII, nr. 169, 13 noiembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(P-155) „TRĂIASCĂ REGELE"

Facla, an. VII, nr. 169, 13 noiembrie 1925. Semnat: „V.".

(p. 156) UN COMUNICAT STRANIU

Facla, an. VII, nr. 170, 14 noiembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 158) GĂLBINAREA D-LUI MÂRZESCU

Facla, an. VII, nr. 170, 14 noiembrie 1925. Semnat: „I. V.".

(P- 159) MUSAFIRII

Facla, an. VII, nr. 171, 15 noiembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 161) SCANDALUL CU FURNITURILE C.F.R.

Facla, an. VII, nr. 171, 15 noiembrie 1925. Semnat: „Aladin".

(p. 163) DE VORBĂ CU HENRI BARBUSSE

Facla, an. VII, nr. 173, 18 noiembrie 1925. Semnat: „I. V.".

Henri Barbusse (1873-1935), scriitor francez apreciat de Vinea. începuturile sale literare se leagă de cercurile simboliste, dar ulterior, sub influenţa experienţei războiului, se manifestă ca un protestatar social, cu convingeri de stânga, A fondat, împreună cu Romain Rolland, gruparea „Clarte". După 1920, marcat de ecourile revoluţiei ruse, devine militant în slujba ideilor comuniste. A vizitat de nenumărate ori Rusia Sovietică, iar în 1925 a fost şi la Bucureşti, cu o delegaţie a Internaţionalei Intelectualilor şi Foştilor Combatanţi.

C. G. Costaforu era secretarul general al Ligii Drepturilor Omului din ţara noastră. El a publicat o broşură intitulată *Abuzurile şi crimele Siguranţei generale a statului,* în 1924, la Bucureşti. Barbusse a citit-o în traducerea franceză apărută la Paris, sub titlul *Les crime de la Surite,* în editura organizaţiei „Ligne des Droits de l'Homme", cu o prefaţă de Paul Langevin (I. Vinea, *Săgeta şi arabescul,* p. 292).

(p. 166) ANCHETA

Facla, an. VII, nr. 174, 19 noiembrie 1925. Semnat: „I. V.".

Este vorba de delegaţia condusă de Henri Barbusse, la care se referă articolul anterior.

în *Facla* din 25 noiembrie este publicat un reportaj de la întâlnirea lui Barbusse cu muncitorii Capitalei, la „Casa muncitorilor" (localul Sindicatelor Unite), imediat după întoarcerea de la Chişinău.

(p. 167) MIZERIA FUNCŢIONARILOR

Facla, an. VII, nr. 177, 22 noiembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 168) CONCURS DE FIDELITATE

Facla, an. VII, nr. 179,25 noiembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 170) BUGETUL PE 1926

Facla, an. VII, nr. 179, 25 noiembrie 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 172) LIBERALII ŞI COMUNA

Facla, an. VII, nr. 180, 26 noiembrie 1925. Semnat: „Aladin".

(p. 173) ÎMPRUMUTUL LIBERAL

Facla,.an. VII, nr. 181, 27 noiembrie 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 174) PANAMAUA CU FURNITURILE C.F.R.

Facla, an. VII, nr. 182, 28 noiembrie 1925. Semnat: „Aladin".

Vinea foloseşte adeseori numele canalului Panama ca substantiv comun definind o escrocherie de proporţii. Cum se ştie, construirea marelui canal, la finele secolului al XIX-lea, a dat naştere celui mai mare scandal financiar care a zguduit Franţa celei de-a III-a Republici. Au fost învinuiţi de deturnare de fonduri şi arestaţi o serie de personalităţi importante implicate în proiectul canalului.

Vezi şi articolul anterior, *Scandalurile cu furniturile C.F.R.*

(p. 175) SĂLBĂTICIREA POPORULUI

Facla, an. VII, nr. 183, 29 noiembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 176) ORI-ORI

Facla, an. VII, nr. 184, 30 noiembrie 1925. Semnat: „1. Vinea".

Aristide Briand (1862-1932), om politic, avocat şi jurnalist francez. A avut una dintre cele mai lungi cariere politice din timpul celei de a III-a Republici, fiind de douăzeci de ori ministru şi de-unsprezece preşedinte al Consiliului de Miniştri.

(p. 177) ÎNSCENAREA DE LA PALAT

Facla, an. VII, nr. 185, 2 decembrie 1925. Semnat: „I. V.".

In toamna anului 1925 s-au desfăşurat negocieri complicate şi laborioase între Partidul Naţional şi Partidul Ţărănesc, în scopul stabilirii unui program comun de guvernare. în aceste tratative, în care erau implicaţi N. lorga, Iuliu Maniu, Ion Mihalache, C. Stere, V. Madgearu şi alţi fruntaşi politici ai opoziţiei, C. Argetoianu a jucat rol de mediator. Regele Ferdinand a urmărit aceste negocieri prin oamenii din anturajul său, dar şi acordând audienţe unuia sau altuia dintre politicieni. Cât îl priveşte pe C. Stere, o parte a opiniei publice nu-i putea ierta „trădarea" din timpul războiului (vezi articolul *Ultima greşeală,* p. 40 şi nota de la pag. 421).

(p. 178) UNIFICAREA MUNCITOREASCĂ

Facla, an. VII, nr. 186, 3 decembrie 1925. Semnat: „I. V.".

(p. 180) MORĂRESCU, MARTIR NAŢIONAL

Facla, an. VII, nr. 187, 4 decembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Locotenentul N. Morărescu a fost dat în judecată pentru nenumărate crime şi jafuri comise în Basarabia. Procesul său era numit în presă ..procesul Basarabiei".

(p. 181) SFÂRŞITUL UNEI TRAGI-COMEDII

Facla, an. VII, nr. 188, 5 decembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Despre rebeliunea de la Tatar-Bunar, în Basarabia, vezi şi articolul *Intelectualii români şi Basarabia* (p. 108) şi nota respectivă.

(p. 183) PENTRU FESURI

Facla, an. VII, nr. 189, 6 decembrie 1925. Semnat: „I. Vn.".

(p. 183) COCOŞUL ROŞU

Facla, an. VII, nr. 191,9 decembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

Antiliberal convins, Vinea îşi exprimă în mod constant speranţa în revigorarea unor forţe politice de opoziţie, investindu-şi încrederea în Partidul Naţional din Transilvania. Dar atitudinea şovăitoare a Iui Iuliu Maniu, şeful acestui partid, devenit celebru pentru „pertractările" fără sfârşit în tratativele de unificare cu Partidul Ţărănesc din Regat, încep să-1 irite. Portretul lui Iuliu Maniu desenat de publicistica lui Vinea - ca şi acela al mareşalului Averescu - e o imagine în mişcare, erodată de timp: de la un prototip al omului politic ideal, integru şi intransigent, la politicianul real, dispus la tergiversări şi compromisuri.

(p. 185) „REACŢIUNE"

Facla, an. VII, nr. 193, 11 decembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

(p. 186) GRAŢIEREA UNOR VICTIME

Facla, an. VII, nr. 194, 12 decembrie 1925. Semnat: „I. V.".

Despre rebeliunea de la Tatar-Bunar şi procesul care i-a urmat vezi articolele *Intelectualii români şi Basarabia* şi *Sfârşitul unei tragi-comedii* (p. 108, 181).

(p. 187) LANŢUL CRIMELOR

Facla, an. VII, nr. 195, 13 decembrie 1925. Semnat: „I. Vinea".

C. G. Costaforu, publicist şi secretar general al Ligii Drepturilor Omului, şi-a atras duşmănia organelor Siguranţei prin activitatea sa în slujba mişcării socialiste. A publicat o broşură cu titlul *Abuzurile şi crimele Siguranţei generale a statului,* care a circulat şi în străinătate, în versiune franceză şi germană.

(p. 188) S.S.R. ŞI OBSERVATORII STRĂINI

Facla, an. VII, nr. 197, 16 decembrie 1925. Semnat: „Aid.".

(p. 189) GUVERNUL ŞI MIŞCAREA FASCISTĂ

Facla, an. VII, nr. 201, 20 decembrie 1925. Semnat: .,A!d.'\

Virgil Madgearu (1887-1940), economist şi om politic, unul dintre fruntaşii Partidului Ţărănesc.

Anton Bacalbaşa (1865-1899), scriitor şi publicist, autorul unor proze satirice inspirate din viaţa cazonă *(Moş Teacă, Din viaţa militară). A* editat, împreună cu I. L. Caragiale, prima serie a revistei umoristice *Moftul român.*

Fratele mai mare, Constantin Bacalbaşa (1856-1935), ziarist şi editor de publicaţii, i-a supravieţuit mulţi ani.

(p. 192) REGELE CONTRA POLITICII DE AVENTURĂ

Facla, an. VII, nr. 202, 21 decembrie 1925. Semnat: „Aladin".

Despre atitudinea naţionalist-şovină a celor doi generali a se vedea articolul anterior.

(p. 194) DEBARCAREA D-LUI POPESCU

Facla, an. VII, nr. 203, 23 decembrie 1925. Semnat: „V.".

(p. 196) MIZERII PROFESIONALE

Facla, an. VII, nr. 207, 31 decembrie 1925. Semnat: „1. Vinea".

1926

Facla lui N. D. Cocea își continuă apariția și în 1926, avându-1 pe Ion Vinea ca prim-redactor.

(p. 198) CONSILIUL DE COROANĂ DE LA SINAIA

Facla, an. VIII, nr. 208, 1 ianuarie 1926. Semnat: „Aladin".

In ultimele zile ale anului 1925 a izbucnit criza dinastică, generată de faptul că principele Carol a renunțat la prerogativele sale de moștenitor al tronului.

Trimis să reprezinte familia regală română la funeraliile Reginei-mamă Alexandra a Marii Britanii, decedată la 20 noiembrie, principele Carol nu s-a mai întors în țară. El s-a deplasat la Paris, unde s-a întâlnit cu Elena Lupescu, după care au plecat împreună la Veneția. De aici Carol a trimis la 12 decembrie 1925 o scrisoare Regelui Ferdinand prin care îl anunța că renunță definitiv și irevocabil la calitatea de moștenitor al tronului. Consultându-se și cu Ionel Brătianu, Regele a decis să-1 trimită în Italia pe Constantin Hiott, ministrul Casei Regale, pentru a-1 aduce pe Carol în țară sau, dacă acesta refuză, să-i ceară să semneze o nouă scrisoare de renunțare la tron în favoarea fiului său Minai. Principele a refuzat să se întoarcă și a semnat scrisoarea, la 28 decembrie. Imediat după sosirea Iui Hiott, Regele a decis convocarea Consiliului de Coroană în ziua de 31 decembrie, fără a anunța ordinea de zi. (Ioan Scurtu, Gh. Buzatu, *op. cit.,* p. 162.)

(p. 199) DICTATURA

Facla, an. VIII, nr. 209, 2 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

După articolul din 1 ianuarie, care era de fapt o notă informativă succintă, Vinea începe, cu acest articol, să comenteze situația politică legată de criza Casei Regale.

Decizia Principelui Carol de a renunța la tron avea o importantă componentă politică. El era profund nemulțumit de influența puternică pe care Ion I. C. Brătianu o avea asupra Regelui Ferdinand și afirmase cu diverse prilejuri că dorește „eliberarea" Coroanei și redobândirea prestigiului pe care aceasta îl avusese în vremea lui Carol I.

Pe de altă parte însă, motivele personale, de ordin temperamental și intim, au jucat un'rol esențial în viața nestatornicului principe, care nu era la prima sa „fugă" și la prima renunțare la tron.

Ion Vinea comentează evenimentele prin prisma gândirii sale antiliberale și a ostilității absolute față de Brătieni care-l determină să Ie atribuie în mod constant,toate relele petrecute în țară. în același timp, firea Iui de poet e tentată să idealizeze figura lui Carol ca personaj romantic: spirit rebel, dezinteresat, ins excepțional, iubit de femei etc.

(p. 201) REGENTUL

Facla, an. VIII, nr. 210, 4 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

A se vedea notele de mai sus.

(p. 202) ÎNVINGĂTORUL

Facla, an. VIII, nr. 211, 6 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

La 4 ianuarie, Ion I. C. Brătianu a prezentat în ședința extraordinară a Camerelor reunite Mesajul Regelui și scrisoarea Principelui Carol conținând declarația oficială de renunțare la tron. Apoi au fost supuse înaltului for proiectele de legi menite să reglementeze problemele „constituționale". Unul dintre acestea instituia Regența și stabilea componența acesteia: Principele Nicolae, Patriarhul Miron Cristea, Prim-președintele înaltei Curți de Casație și Justiție Gheorghe Buzdugan.

Reprezentanții Partidului Național și ai Partidului Țărănesc au respins ideea instituirii Regenței, dar liberalii, având o majoritate confortabilă, au obținut votarea proiectelor de lege propuse.

Sentimentul general era că actul de la 4 ianuarie era opera lui Ionel Brătianu, care a urmărit să înlăture de la Palat un personaj incomod. N. Iorga a spus: „Acum nu mai erau doi stăpâni în țară, ci unul singur: Ion I. C. Brătianu. Dinastia de la Argeș biruise cu totul pe cea de Sigmaringen" (Ioan Scurtu, Gh. Buzatu, *op. cit.,* p. 163).

(p. 203) ÎNAINTE DE CENZURĂ

Facla, an. VIII, nr. 212, 7 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

După actul de la 4 ianuarie, guvernul a declarat problema succesiunii „închisă" și a interzis orice discuții publice asupra acestui subiect.

(p. 204) O LEGE SCELERATĂ

Facla, an. VIII, nr. 213, 9 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

Vezi notele de mai sus.

(p. 205) ÎN STRĂCHINI!

Facla, an. VIII, nr. 215, 11 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 206) CONVULSIUNI

Facla, an. VIII, nr. 217, 14 ianuarie 1926. Semnat: „Aladin".

(p. 208) GRAJDURILE POLITICEI

Facla, an. VIII, nr. 219, 16 ianuarie 1926. Semnat: „Aladin".

Theodoros Pangalos (1878-1952), general grec care a cucerit puterea politică in 1925 printr-o lovitură militară. în 1926 a devenit Preşedintele Republicii Elene.

(p. 209) GREVA PRESEI

Facla, an. VIII, nr. 221, 18 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 211) ÎN PRAGUL NOILOR LOVITURI

Facla, an. VIII, nr. 221, 18 ianuarie 1926. Semnat: „Aladin".

(p. 212) ARMATA CONSTITUŢIONALĂ... DIVERSIUNEA OROMOLU

Facla, an. VIII, nr. 222, 20 ianuarie 1926. Semnat: „Aid.".

(p- 213) ÎN SLUJBA VREMURILOR

Facla, an. VIII, nr. 223, 21 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

Miklos Horthy (1868-1957), amiral şi om politic ungur, regent al Ungariei între 1920-1944. A promovat o politică dc strânsa colaborare cu guvernele fasciste din Germania şi Italia.

Alexander Ţankov (1879-1959), om politic bulgar. În urma unei lovituri de stat din 1923 a ajuns prim-ministru, funcţie pe care o deţinea încă la începutul anului 1926. A reprimat în mod sângeros mişcările muncitoreşti şi toate acţiunile forţelor democratice.

(p. 214) BLAZONUL ŞI CINSTEA

Facla, an. VIII, nr. 224, 22 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 215) ULTIMA FARSĂ: ALEGERILE COMUNALE

Facla, an. VIII, nr. 225, 23 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

Pentru a asigura viabilitatea legii administrative-contestată de opoziţie -, guvernul a anunţat organizarea alegerilor comunale şi judeţene în zilele de 18-19 februarie 1926.

în perspectiva acestor alegeri s-au semnat acorduri electorale între forţele din opoziţie: Partidul Naţional, Partidul Ţărănesc, Partidul Poporului, Federaţia Partidelor Socialiste din România (vezi şi articolul *Front unic,* p. 219).

Alegerile s-au încheiat cu victoria Partidului Liberal, care a câştigat în 5601 comune rurale şi în 63 de oraşe, în timp ce opoziţia a obţinut 683 de mandate în localităţi rurale şi 50 în oraşe.

(p. 217) ŢĂRĂNIŞTII LA PUTERE

Facla, an. VIII, nr. 226, 24 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 219) FRONT UNIC

Facla, an. VIII, nr. 227, 25 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 220) DESPRE UN LIBERAL MORT

Facla, an. VIII, nr. 228, 27 ianuarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

Mihail Pherekyde (1842-1926), om politic liberal, cu o lungă carieră în viaţa publică. A studiat la Paris, luându-şi licenţa în litere şi doctoratul în ştiinţe. în 1857 a intrat în politică, ocupând funcţii importante: de mai multe ori ministru de Justiţie, ministru de Externe, ministru plenipotenţiar la Paris. Din 1901 şi până la moarte a fost preşedinte al Camerei Deputaţilor sau al Senatului sub toate guvernările liberale (I. Vinea, *Săgeata şi arabescul,* p. 293).

(p. 222) COALIŢIA NU SE MAI FACE

Facla, an. VIII, nr. 228, 27 ianuarie 1926. Semnat: „Aladin".

(p. 224) TRATATIVELE ŢĂRĂNIŞTILOR

Facla, an. VIII, nr. 229, 28 ianuarie 1926. Semnat: „Aladin".

(p. 225) REGIMUL CHIRIILOR ÎN FRANŢA

Facla, an. VIII, nr. 230, 29 ianuarie 1926. Semnat: „Aid.".

(p. 226) RÂŢOIELI

Facla, an. VIII, nr. 240, 12 februarie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 228) COMUNISMUL D-LUI MANIU

Facla, an. VIII, nr. 245, 17 februarie 1926. Semnat: „Aladin".

„Neobositul M. B." este Mihai Burileanu, redactor şef al oficiosului liberal *Viitorul.*

(p. 228) SUB PUMNUL CIOCOIULUI

Facla, an. VIII, nr. 268, 30 martie 1926. Semnat: „Aladin".

După ce problema succesiunii regale a fost declarată închisă, prinţul Carol a primit numele de Carol Caraiman, păstrându-şi în continuare cetăţenia română şi eliberându-i-se un paşaport diplomatic. El s-a stabilit la Paris, împreună cu Elena Lupescu.

începutul anului 1926 a fost marcat nu numai de această criză a Casei Regale, dar şi de aspectele succesiunii guvernului Ionel Brătianu. Partidele de opoziţie susţineau că acesta trebuia să demisioneze în momentul împlinirii a patru ani de guvernare (adică la sfârşitul lunii ianuarie, căci guvernarea liberală începuse în 19 ianuarie 1922). Liberalii însă afirmau că, potrivit Constituţiei, trebuiau luaţi în considerare patru ani de la întrunirea Parlamentului care i-a validat, adică până în martie 1926. Aşadar, Ionel Brătianu şi-a depus demisia în luna martie, declarând, în discursul ţinut în faţa parlamentarilor în 27 martie: „Am socotit că este bine să ne retragem, pentru ca să arătăm tuturor că opera pe care am îndeplinit-o n-are nevoie de prezenţa noastră la guvern pentru a se impune oricui ar avea simţul răspunderilor, ca temeiul trainic al organizării statului".

Comentariul lui N. Iorga pe marginea acestei declaraţii se întâlneşte, în esenţă, cu părerea lui Ion Vinea, minus accentele pamfletare de care neîmblânzitul antibrătienist nu se poate lipsi: „Astfel Ion Brătianu se retrase, după ce mersese unde voise şi întărise astfel declaraţia sa mândră că Partidul Liberal, adică el, stăpânul absolut al acestui partid, vine la putere şi pleacă de la putere când îi place" (Ioan Scurtu, Gh. Buzatu, *op. cit.,* p. 163-164).

(p. 230) ULTIMA ORĂ A CRIZEI

Facla, an. VIII, nr. 268, 30 martie 1926. Semnat: „Aid.".

După ce a primit demisia lui ion I. C. Brătianu (vezi nota de mai sus), Regele Ferdinand a început consultările cu liderii politici. El a primit, în ziua de 28 martie, succesiv, pe N. Iorga, Al. Averescu şi Ion Mihalache, recomandându-le formarea unui guvern în colaborare. Iuliu Maniu părea a fi favorit pentru funcţia de prim-ministru, dar datorită modului rigid de a trata ca şi neînţelegerilor dintre naţionalişti şi ţărănişti, s-a creat o situaţie de criză. Regele nu a dat nici un răspuns, dar a doua zi, în timp ce acasă la N. Iorga negocierile continuau, a convocat pe generalul Averescu la Palat însărcinându-1 cu formarea noului guvem.

In 30 martie, la ora 13, guvernul Averescu a depus jurământul în faţa Regelui.

(p. 230) GUVERNUL STELII DE CARTOFI

Facla, an. VIII, nr. 269, 31 martie 1926. Semnat: „I. Vinea".

După opinia unora, între care şi Vinea, acest mod de rezolvare a crizei de guvem prin numirea lui Al. Averescu ca preşedinte al Consiliului de Miniştri a fost o „farsă" a Regelui, concepută şi pusă în scenă de marele regizor al vieţii politice româneşti, Ion I. C. Brătianu. Generalul Averescu, care avusese momentul său de glorie politică, dedusă din cea militară, imediat după război, nu mai era decât o umbră politică lipsită de personalitate. Vinea îi dedicase, cu ani în urmă, articole elogioase (vezi *Generalul Averescu,* voi. IV al ediţiei *Opere,* p. 137), dar pe parcurs încrederea lui în rolul benefic al integrului şi destoinicului general în asanarea vieţii politice se diminuase continuu, ajungând să-1 numească acum cu apelativul celebrului personaj comic al lui Anton Bacalbaşa, „Moş Teacă".

(p. 232) EXPOZIŢIA MILITA PETRAŞCU - M. IANCU

Facla, an. VIII, nr. 269, 31 martie 1926. Nesemnat.

în acest context politic agitat care îi absoarbe preocupările de ziarist militant, Vinea găseşte răgazul de a scrie o cronică de întâmpinare plină de căldură pe marginea expoziţiei de artă plastică organizată de *Contimporanul.* El e neîndoios autorul textului acesta nesemnat, în care se recunosc ideile şi formulările întâlnite şi în alte articole, pledând pentru „libertatea expresiei artistice" şi pentru formele modeme de artă.

(p. 234) SPRE LUPTE NOI

Facla, an. VIII, nr. 270, 1 aprilie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 235) LILY POPOVICI ÎN „SFÂNTA IOANA"

Facla, an. VIII, nr. 270, 1 aprilie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 236) LIMPEZIRI

Facla, an. VIII, nr. 271, 2 aprilie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 237) ACTE DE GUVERNĂMÂNT

Facla, an. VIII, nr. 272, 3 aprilie 1926. Semnat: „I. Vinea".

Guvernul condus de generalul Averescu instaurat la putere în 30 martie 1926 era, într-adevăr, o formulă politică de tranziţie manevrată din culise de liberali, care în anul următor vor reveni la guvernare.

(p. 239) O SÂ FIE BINE!

Facla, an. VIII, nr. 272, 3 aprilie 1926. Semnat: „Aid.".

(p. 240) CAPITAL STRĂIN ŞI STABILIZARE

Facla, an. VIII, nr.. 273, 4 aprilie 1926. Semnat: „I. Vinea".

„Tânărul şef al capitalului şi al întreprinderii naţionale" era bancherul Aristide Blank, care va juca un rol important în viaţa financiară din perioada interbelică.

(p. 242) MANIFESTUL ŢĂRĂNIST

Facla, an. VIII, nr. 275, 9 aprilie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 243) PE NASUL DUCELUI

Facla, an. VIII, nr. 276, 10 aprilie 1926. Semnat: „I. Vinea".

Miguel Primo de Rivera (1870-1930), general şi om politic spaniol. în 1923 a cucerit puterea politică printr-o lovitură de stat, fiind susţinut de Regele Alfons al XIII-lea.

(p. 244) STABILIZARE ŞI PRESCHIMBARE

Facla, an. VIII, nr. 276, 10 aprilie 1926. Semnat: „I. V."

(p. 245) DE LA VINTILĂ CETIRE...

Facla, an. VIII, nr. 277, 12 aprilie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 247) ŢARA JANDARMULUI

Facla, an. VIII, nr. 279, 16 aprilie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 247) DUPĂ EXCLUDEREA TAKIŞTILOR

Facla, an. VIII, nr. 280, 17 aprilie 1926. Semnat: „I. Vinea".

începând cu luna februarie a anului 1926, ziarul *Facla,* unde Vinea era prim-redactor, are o apariţie neregulată, uneori intervalul dintre numere ajungând până la două săptămâni. Apoi, în luna aprilie, îşi încetează apariţia (ultimul număr din colecţia Bibliotecii Academiei este din 18 aprilie 1926). O altă serie a *Faclei* va ieşi pe piaţa presei româneşti în 1930.

(p. *249)* NOTE PE TARABA SALONULUI OFICIAL

Contimporanul, an. V, nr. 67, 1 iunie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 252) CAM TÂRZIU

Adevărul, an. 39, nr. 13.025, 5 iunie 1926. Semnat; „V.".

Alegerile parlamentare care au avut loc în primăvara anului 1926 ca urmare a schimbării guvernării liberale şi instaurării unui nou guvern, condus de generalul Al. Averescu, au adus victoria Partidului Poporului. Acest succes nu a fost rezultatul popularităţii reale a averescanilor, ci mai curând al presiunii aparatului de stat mânuit cu fermitate de ministrul de Interne, Octavian Goga.

Acest articol deschide o nouă etapă în viaţa de gazetar a lui Ion Vinea: revenirea în redacţia ziarului *Adevărul,* unde mai lucrase în anii 1921-1922. Dacă atunci susţinuse în primul rând cronica literară, acum deţine funcţia de redactor parlamentar şi politic: număr de număr, semnează cronici ale Camerei, comentarii politice, note etc.

(p. 253) DENUNŢURILE ANONIME

Adevărul, an. 39, nr. 13.035, 17 iunie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 254) CU OCHII ÎNCHIŞI

Adevărul, an. 39, nr. 13.036, 18 iunie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 255) O CONDAMNARE LA MOARTE

Adevărul, an. 39, nr. 13.038, 20 iunie 1926. Semnat: „V.".

(p. 257) ÎN JURUL MINISTRULUI DE FINANŢE

Adevărul, an. 39, nr. 13.042, 25 iunie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 258) PARLAMENTELE ROMÂNIEI MARI

Adevărul, an. 39, nr. 13.043, 26 iunie 1926. Semnat: „I. Vinea".

Cu acest amplu articol Vinea îşi inaugurează rubrica de reporter parlamentar al ziarului *Adevărul,* semnând cu numele întreg. El face aici o trecere în revistă a vieţii politice româneşti din ultimii zece ani şi, implicit, un rezumat al punctelor de vedere exprimate în aceşti ani. Nota dominantă a sintezei sale rezidă în atitudinea favorabilă stângii şi în adversitatea înverşunată faţă de liberali.

(p. 263) PRIMA ŞEDINŢĂ A CAMEREI

Adevărul, an. 39, nr. 13.044, 27 iunie 1926. Semnat: „I. V.".

Reportajele parlamentare ale lui Vinea au de obicei titluri şi subtitluri lămuritoare, precum şi o precizare că e vorba de şedinţele plenului Camerei conţinută în specificarea locului dezbaterilor: „INCINTA" (sala mare a Parlamentului).

Apelativul „fripturist" este creaţia lui N. lorga, într-un articol din *Neamul Românesc* publicat cu ocazia instaurării noului guvern condus de generalul Averescu. Articolul *Fripturiştii* sintetiza opinia lui lorga în legătură cu această neaşteptată opţiune politică, afirmând că în România politica se făcea în funcţie de mirosul de friptură.

Cuvântul a intrat în circulaţie şi datorită unui spectacol al celebrului actor Constantin Tănase în care generalul Averescu era reprezentat în haine de bucătar, cii o frigare mare în mână atrăgându-i pe amatorii de friptură (Ioan Scurtu, Gh, Buzatu, *op. cit.,* p. 168).

(p. 264) ŞEDINŢA CAMEREI DE DUMINICĂ DIMINEAŢA

Adevărul, an. 39, nr. 13.045, 29 iunie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 267) ȘEDINȚA DE LUNI A CAMEREI

Adevărul, an. 39, nr. 13.046, 30 iunie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 268) EXPLICAȚIUNI ȘI SCUZE

Adevărul, an. 39, nr. 13.048, 2 iulie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 269) CAMERA DEZBATE VALIDĂRILE

Adevărul, an. 39, nr. 13.048, 2 iulie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 270) VALIDĂRI ȘI SCANDAL LA CAMERĂ

Adevărul, an. 39, nr. 13.049, 3 iulie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 273) CAMERA CONTINUĂ SĂ DISCUTE VALIDĂRILE

Adevărul, an. 39, nr. 13.050, 4 iulie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 274) ÎNTRE VIS ȘI ACȚIUNE

Adevărul, an. 39, nr. 13.055, 9 iulie 1926. Semnat: „I. V.".
De fapt Duiliu Zamfirescu a murit la 22 iunie 1922, ceea ce înseamnă că in vara lui 1926 Parlamentul comemora patm ani de la dispariția scriitorului politician.

(p. 275) GUVERNUL SE SCUTURĂ DE RĂSPUNDERE

Adevărul, an. 39, nr. 13.056, 12 iulie 1926. Semnat: „Aid.".
în ziua de 11 iulie a avut loc, la Cameră, un incident mai puțin obișnuit: în pauză, deputatul Citta Davila a fost agresat - în prezența lui I. A1. Brătescu-Voinești, președintele Camerei. Agresorul, care l-a lovit și a fugit, era colonelul Milcoveanu, prefect de Dolj.

(p. 277) DE LA CURTEA MARȚIALĂ PÂNĂ LA CASAȚIE

Adevărul, an. 39, nr. 13.057, 13 iulie 1926. Semnat: „I. V."

(p. 278) REÎNCEP PERTRACTĂRILE!

Adevărul, an. 39, nr. 13.058, 14 iulie 1926. Semnat: „I. V.".
în vara anului 1926 au avut loc tratative cu „ușile închise" între Iuliu Maniu și Ion Mihalache privind fuziunea partidelor Național și Țărănesc. S-au.reluat de fapt tratativele începute în 1924 când se stabiliseră 10 puncte ale programului viitorului partid rezultat din fuziune.

(p. 280) O NUNTĂ POLITICĂ

Adevărul, an. 39, nr. 13.059, 15 iulie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 283) CONFLICTUL A. C. CUZA - ZELEA CODREANU

Adevărul, an. 39, nr. 13.060, 16 iulie 1926. Semnat: „Aladin".
Liga Apărării Național Creștine, formațiune de extremă dreaptă condusă de A. C. Cuza, a participat pentru prima oară la alegeri în acel an, 1926, obținând un veritabil succes prin voturile electoratului din nordul Moldovei (4,76 din voturi, adică 10 deputați în Cameră). L.A.N.C. a beneficiat de o anumită toleranță din partea ministrului de Interne Octavian Goga, care nu a intervenit pentru a-i împiedica propaganda așa cum a făcut în cazul altor organizații.
Aceste ședințe parlamentare furtunoase în care cuziștii se agită la tribună încheie activitatea Camerei în vara lui 1926, pe 17 iulie începând vacanța parlamentară.

(p. 285) BANDELE DE COMITAGII

Adevărul, an. 39, nr. 13.064, 21 iulie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 286) CARTEA FRANCEZĂ

Adevărul, an. 39, nr. 13.065, 22 iulie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 287) CAPCANA DE LA PLOIEȘTI

Adevărul, an. 39, nr. 13.068, 25 iulie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 287) PROPAGANDA CULTURALĂ

Adevărul, an. 39, nr. 13.069, 27 iulie 1926. Semnat: „V.".

(p. 288) LOGICA DEFĂIMĂRII

Adevărul, an. 39, nr. 13.070, 28 iulie 1926. Semnat: „I.Vinea".

(p. 290) VISURI SPULBERATE

Adevărul, an. 39, nr. 13.074, 1 august 1926. Semnat: „V.".

(p. 290) GLOSE POLITICE...

Directorul teatrelor. Președintele interimar

Adevărul, an. 39, nr. 13.074, 1 august 1926. Semnat: „V.".

în vacanța parlamentară din august 1926 Ion Vinea rămâne peste vară în redacția ***Adevărului,*** preluând rubrica „Glose politice..." din prima pagină a ziarului (în locul cronicii parlamentare care nu-şi mai avea obiect).

„Glosele politice" sunt note de informație şi comentariu sumar pe marginea unor evenimente de actualitate, politice în primul rând, dar şi sociale, culturale, artistice. Stilul acestora, punctual şi degajat, convine de minune publicistului Vinea care fusese chiar tentat, în primii ani de gazetărie, să scrie asemenea cicluri de tablete, succinte, vioaie, pertinente (vezi ciclurile ***Filigrame*** şi ***Flocăieli*** din ***Facla,*** 1913, în voi. IV al ediției noastre).

*

Glosa intitulată ***Preşedintele interminar*** se referă la o stare conflictuală iscată între guvernul Averescu şi liberali. Generalul a decis să plece în concediu şi să lase în locul său pe C. Garoflid, care era cel mai vechi ministru din cabinetul său. Dar Vintilă Brătianu s-a opus acestui interimat, cerând să fie numit generalul C. Coandă. Faptul că peste câteva zile, la 10 august, generalul Coandă va fi însărcinat cu interimatul președinției Consiliului de Miniştri demonstrează că liberalii, deşi nu mai erau la guvernare, dețineau controlul puterii în politica românească.

(p. 292) HAOSUL POLITICII INTERNE

Adevărul, an. 39, nr. 13.076, 2 august 1926. Semnat: „Aid.".

Amestecul liberalilor tulbură guvernarea averescană nu numai în privința numirii interimatului la preşedinția Consiliului de Miniştri (vezi nota de mai sus), ci şi în ceea ce priveşte politica economică.

(p. 293-322) GLOSE POLITICE...

Nemulțumiri maghiare

Adevărul, an. 39, nr. 13.075, 3 august 1926. Semnat: „V.".

La Văleni • Fericirea în Basarabia

Adevărul, an. 39, nr. 13.076, 4 august 1926. Nesemnat.

Miniştrii la hartă • între guvern şi funcționari

Adevărul, an. 39, nr. 13.077, 5 august 1926. Nesemnat.

Controlul liberal • D. **Lapedatu nu pleacă • Informațiunea exactă**

Adevărul, an. 39, **nr.** 13.078, 6 august 1926. Nesemnat.

Greva foamei

Adevărul, an. 39, **nr.** 13.079, 7 august 1926. Nesemnat.

Farse şi consolațiuni

Adevărul, an. 39, nr 13.080, 8 august 1926. Semnat: „V.".

Guvernul şi limba românească • Mussolinizarea guvernului

Adevărul, an. 39, nr. 13.081, 10 august 1926. Semnat: „V.".

Alegerile parțiale • Paşalâcul din Tg. Mureş

Adevărul, an. 39, nr. 13.082, 11 august 1926. Semnat: „V.".

Penibila misiune • Atacurile din Cadrilater • Chestiunea Basarabiei

Adevărul, an. 39, nr. 13.083, 12 august 1926. Semnat: „V.".

Suspendarea de ziar • Un nou monopol • Democratism • Stațiunile de vilegiatură

Adevărul, an. 39, nr. 13.084, 13 august 1926. Nesemnat.

Superbacalaureatul • Afaceri pe C.F.R. • Conflictul cu Bulgaria

Adevărul, an. 39, nr. 13.085, 14 august 1926. Semnat: „V.".

Dl. Cuza şi studențimea • între C.F.R. şi C.F.B. • Tratatul cu Italia

Adevărul, an. 39, nr. 13.086, 15 august 1926. Semnat: „V.".

„Cabinetul Negru" • Un diplomat

Adevărul, an. 39, nr. 13.087, 17 august 1926. Semnat: „I. V.".

Pretenții exagerate • Greva foamei • Bugetul

Adevărul, an. 39, nr. 13.088, 18 august 1926. Nesemnat.

Selecțiune • Pe vremea reformelor • Ghinion

Adevărul, an. 39, nr. 13.089, 19 august 1926. Nesemnat.

Generoşii • Suspendare... suspendată

Adevărul, an. 39, nr. 13.090, 20 august 1926. Nesemnat.

Vrăjmaşii naționalilor • Faceți jocurile! • Dezinteresare • Nemulțumire

Adevărul, an. 39, nr. 13.091, 21 august 1926. Nesemnat.

Când d. Lapedatu lipseşte • Pactul semnăturilor • Datoria Statelor Unite

Adevărul, an. 39, nr. 13.092, 22 august 1926. Nesemnat.

Colonizări • Stârpirea deținuților • Afacerile regimului • „Viitorul" şi Sfatul parlamentar

Adevărul, an. 39, nr. 13.093, 24 august 1926. Semnat; „I. V.".

Un nou termen • Criza de autoritate •
Retragerea d-lui Grigore Filipescu

Adevărul, an. 39, nr. 13.094, 25 august 1926. Nesemnat.

îngerii urnelor • Romanul politic • Partidul takist

Adevărul, an. 39, nr. 13.095, 26 august 1926. Nesemnat.

Pe sub lege • Cuvântul de ordine • Urmarea romanului

Adevărul, an. 39, nr. 13.096, 27 august 1926. Nesemnat.

Limba dominantă • Pisica şi şoarecele

Adevărul, an. 39, nr. 13.097, 28 august 1926. Nesemnat.

Reportaj politic • între ardeleni şi d. Maniu

Adevărul, an. 39, nr. 13.098, 29 august 1926. Semnat: „V.".

Sămânţa de conflict • Cenzorul şi rolul său • Succes liberal

Adevărul, an. 39, nr. 13.099, 31 august 1926. Semnat: „V.".

(p. 322) **CENZURA LA DEVA**

Adevărul, an. 39, nr. 13.099, 31 august 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 323-329) **GLOSE POLITICE...**

intre Bihor şi Hunedoara • Pe roze • Liberalii şi Basarabia

Adevărul, an. 39, nr. 13.100, 1 septembrie 1926. Semnat: „V.".

Secret de stat • Suprimarea Parlamentului • Pielea ursului

Adevărul, an. 39, nr. 13.101, 2 septembrie 1926. Semnat: „I. V.".

Un om compromis • Solidaritate

Adevărul, an. 39, nr. 13.102, 3 septembrie 1926. Semnat: „I. V.".

„Acţiune dizolvantă • Referendarii culturali

Adevărul, an. 39, nr. 13.103, 4 septembrie 1926. Semnat: „I. V.".

Sfârşitul unui vis de vară • Izvoarele antiparlamentarismului

Adevărul, an. 39, nr. 13,104, 5 septembrie 1926. Nesemnat,

întâiul partid • Antiparlamentarism • Presa oligarhică şi fuziunea

Adevărul, an. 39, nr. 13.105, 7 septembrie 1926. Semnat: „1. V.".

Sperietori «Guvernul şi scriitorii .

Adevărul, an. 39, nr. 11.106, 8 septembrie 1926. Nesemnat.

(p. 330) **ANDRE BRETON**

Adevărul, an. 39, nr. 13.107, 9 septembrie 1926. Semnat: „I. Vinea".

Acest articol despre Andre Breton, principalul promotor al suprarealismului în Franţa, vine în continuarea unui comentariu la apariţia primului *Manifest du Surrealisme* (Ed. du Sagittaire, 1924) pe care Vinea l-a publicat în revista *Cuvântul liber* (vezi articolul *Le rayon invisible • Suprarealismul lui Breton,* p. 6).

(p.334-339) **GLOSE POLITICE...**

Dictatorii şi regii lor • Politica de foileton

Adevărul, an. 39, nr. 13.107, 9 septembrie 1926. Nesemnat.
(Vezi nota de la articolul *Pe nasul Ducelui,* p. 442).

Un nou partid? • Urbanism şi dictatură

Adevărul, an. 39, nr. 13.108, 10 septembrie 1926. Nesemnat.

Dezbinare în guvern • Fier vechi pentru armată

Adevărul, an. 39, nr. 13.109, 11 septembrie 1926. Semnat: „V.".

Bătaia «între actori • Arbitrul din Ardeal

Adevărul, an. 39, nr. 13.110. 12 septembrie 1926. Nesemnat.

Liberalii şi legea chiriilor • în jurul fuziunii

Adevărul, an. 39, nr. 13.111, 14 septembrie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 339) **ÎNAPOI, LA CARU' CU BOI**

Adevăml, an. 39, nr. 13.112, 15 septembrie 1926. Semnat: „1. Vinea".

(P- 340) **O GRAVĂ EXPERIENŢĂ**

Adevărul, an. 39, nr. 13.113, 16 septembrie 1926. Semnat: „I. Vinea".

In urma tratativelor între conducerile Partidului Naţional şi Partidului Ţărănesc, care în vara anului 1926 s-au intensificat, a fost realizată fuziunea mult discutată şi proiectată, deocamdată sub forma .unui Cartel Naţional-Ţărănesc care trebuia să fie supus deciziei congreselor celor două partide. Aceste congrese au fost stabilite pentru luna octombrie.

(p. 341) **DUPĂ ÎNFRÂNGEREA LUI DEMPSEY**

Adevărul, an. 39, nr. 13.124, 29 septembrie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 342) **CRIMA LA NOI ŞI AIUREA**

Adevărul, an. 39, nr. 13.126, 1 octombrie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 343) . ÎN AŞTEPTAREA CONGRESELOR

Adevărul, an. 39, nr. 13.129, 5 octombrie 1926. Semnat: „Aladin".

în cadrul tratativelor dintre Iuliu Maniu şi Ion Mihalache privind fuziunea Partidului Naţional cu Partidul Ţărănesc, s-a stabilit că preşedintele noului partid de coaliţie va fi Iuliu Maniu, N. lorga fiind exclus de la orice post de conducere. lorga a fost nemulţumit de această situaţie şi a anunţat că a decis să-şi ia libertatea de acţiune.

Pe de altă parte, dr. N. Lupu, la şedinţa Comitetului Central Executiv al Partidlui Ţărănesc, din 26 septembrie, a fost singurul care a votat împotriva fuziunii, declarând că „era destul de tare să poată rămâne pe propriile-i picioare şi să-şi continute menirea şi rolul său în viaţa politică a ţării" (Ioan Scurtu, Gh. Buzatu, *op. cil.,* p. 171).

(p. 345) LIBERALII ŞI AL DOILEA PARTID

Adevărul, an. 39, nr. 13.130, 6 octombrie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 346) UN SCHIMB DE DEDICAŢII

Adevărul, an. 39, nr. 13.130, 6 octombrie 1926. Semnat: „Aladin".

(p. 347) BROŞURILE INCENDIARE

Adevărul, an. 39, nr. 13.132, 8 octombrie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 348) ÎNTRE D. LAPEDATU ŞI PARLAMENT

Adevărul, an. 39, nr. 13.132, 8 octombrie 1926. Semnat: „Aladin".

Ion I. Lapedatu, ministru de Finanţe în guvernul Averescu aflat la putere, era - în opinia lui Vinea - ataşat liberalilor şi continua să facă politica financiară a lui Vintilă Brătianu.

(p. 349) CELE DOUĂ CONGRESE AU VOTAT FUZIUNEA

Adevărul, an. 39, nr. 13.135, 12 octombrie 1926. Semnat: „I. Vinea".

în ziua de 10 octombrie au avut Ioc congresele Partidului Naţional şi Partidului Ţărănesc care au votat fuziunea (vezi şi notele anterioare).

(p. 351) D. VAIDA-VOEVOD DESPRE NOUL PARTID

Adevărul, an. 39, nr. 13.136, 13 octombrie 1926. Semnat: „Aladin".

Al. Vaida-Voevod, unul dintre liderii Partidului Naţional, a devenit după fuziunea din 10 octombrie 1926 (vezi notele de mai sus) unul dintre vicepreşedinţii Partidului Naţional-Ţărănesc atunci constituit.

(p. 353) MONUMENTUL LUI CARAGIALE

Adevărul, an. 39, nr. 13.137, 14 octombrie 1926. Semnat: „I. Vinea".

Semnificativ pentru concepţia despre literatură a lui Vinea care credea că singurul gen literar e „poemul", Caragiale nu e apreciat pentru satira moravurilor în comediile sale, ci pentru nuvelele fantastice, amestec de fantezie şi umor. E perioada în care poetul Vinea era atras el însuşi de proza scurtă din sfera jocurilor de imaginaţie, a fabulosului şi magiei (volumul *Descântecul şi Flori de lampă,* 1925).

(p. 354) ACŢIUNEA PARTIDULUI NAŢIONAL-ŢĂRĂNESC

Adevărul, an. 39, nr. 13.138, 15 octombrie 1926. Semnat: „Aid.".

(p. 356) VOIAJUL D-LUI BRĂTIANU LA PARIS

Adevărul, an. 39, nr. 13.139, 16 octombrie 1926. Semnat: „Aladin".

(p. 357-358) GLOSE POLITICE...

Guvernul şi caricatura • Liberali şi legea chiriilor • După fuziune

Adevărul, an. 39, nr. 13.140, 17 octombrie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 358) DESCOMPUNEREA REGIMULUI

Adevărul, ah. 39, nr. 13.143, 21 octombrie 1926. Semnat: „Aladin".

(p. 360) GÂND PENTRU BASARABIA

Adevărul, an. 39, nr. 13.144, 22 octombrie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 361) PLAGIATUL

Adevărul, an. 39, nr. 13.150, 29 octombrie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 362) 30 KM

Adevărul, an. 39, nr. 13.153, 2 noiembrie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 363) DEMISIA MINISTRULUI DE RĂZBOI?

Adevărul, an. 39, nr. 13.159, 9 noiembrie 1926. Semnat: „Vn.".

(p. 364-365) GLOSE POLITICE...

„Guvern naţional" • La raport

Adevărul, an. 39, nr. 13.160, 10 noiembrie 1926. Nesemnat.

(p. 365) DESCHIDEREA PARLAMENTULUI

Adevărul, an. 39, nr. 13.165, 16 noiembrie 1926. Semnat: „I. Vinea".

O dată cu redeschiderea Parlamentului în sesiunea de toamnă, Vinea își reia postul de observator al lucrărilor Camerei. Cronicile sale parlamentare vor apărea la rubrica „Buletinul Camerei" - există în *Adevărul* şi rubrica „Buletinul Senatului" -, cu menţiunea „Incinta". Ambele rubrici figurează în paginile centrale.

(p. 368) GUVERNUL NU-I SIGUR DE MAJORITĂŢI

Adevărul, an. 39, nr. 13.166, 17 noiembrie 1926. Semnat: „I. V.".

(p. 369) UN ARANJAMENT DĂUNĂTOR STATULUI

Adevărul, an. 39, nr. 13.167, 18 noiembrie 1926. Semnat: „I. Vinea".

(p. 370) ÎMPOTRIVA AMNISTIEI ELECTORALE

Adevărul, an. 39, nr. 13.168,19 noiembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".

(p. 371) ŞEDINŢELE DE DOLIU ALE PARLAMENTULUI PENTRU MOARTEA LUI ALEX. CONSTANTINESCU

Adevărul, an. 39, nr. 13.169,20 noiembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".

Alexandru Constantinescu (1859-1926), avocat şi om politic liberal, supranumit „Porcu", a deţinut portofolii de ministru în guvernele liberale de după 1910. Ultimul dintre acestea a fost cel de ministru al Agriculturii şi Domeniilor (ianuarie 1922 - martie 1926). Vinea a scris în mai multe rânduri despre pitorescul şi versatilul personaj, din perspectiva adversităţii sale absolute faţă de liberali (vezi articolul *Porcul în capcană, Opere,* voi. IV, p. 292 şi nota respectivă).

(p. 372) LEGEA CEA NEDREAPTĂ

Adevărul, an. 39, nr. 13.171, 23 noiembrie 1926. Semnat: „1. Vinea".

(p. 373) O ŞEDINŢĂ DE COMUNICĂRI ŞI ÎNTREBĂRI

Adevărul, an. 39, nr. 13.172,24 noiembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".

(P- 374) ÎNTRE D. BERLESCU ŞI MAGISTRATURĂ

Adevărul, an. 39, nr. 13.173, 25 noiembrie 1926. Semnat: „V.".

(p. 375) CONVERSIUNEA ONEROASĂ A UNEI DATORII

Adevărul, an. 39, nr. 13.175, 27 noiembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".

(p. 377) DEZBATEREA ADRESEI TRONULUI

Adevărul, an. 39, nr. 13.176,28 noiembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".

(p. 378) [UN DISCURS AL LUI O. GOGA]

Adevărul, an. 39, nr. 13.177, 30 noiembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".

Reportajul parlamentar nu are alt titlu în afară de titlul rubricii.

(p. 380) JURNALIST ŞI ROMANCIER

Contimporanul, an. V, nr. 70, noiembrie 1926. Semnat: „I. V.".

Aflat la vârsta maturităţii artistice, scriind el însuşi poezie şi proză dar şi, aproape zilnic, un articol de ziar, Ion Vinea răspunde întrebării privind relaţia dintre literatură şi gazetărie dintr-o perspectivă foarte modernă care nu acceptă separarea strictă a genurilor. Cu inteligenţă şi intuiţie remarcabile, el observă procesul evoluţiei genurilor în secolul XX, amestecul, interferenţa, mişcarea acestora, aşa încât demarcaţia între reportaj şi literatura de imaginaţie nu o poate face decât talentul. Talentul şi vitalitatea sunt cheia muncii literatului şi gazetarului. Fraza: „E preferabil, fireşte, să fii numai scriitor, şi cât mai leneş cu putinţă..." exprimă o dorinţă, o aspiraţie utopică a scriitorului fără mijloace de trai în afara meseriei de gazetar; „lenea" lui Vinea - în jurul căreia s-au ţesut legende - este contrazisă de aceste sute de pagini strălucitoare scoase la iveală de ediţia noastră din paginile gazetelor.

(p. 381) GUVERNUL ŞI AFACEREA „COMPAGNIE DU LEVANT"

Adevărul, an. 39, nr. 13.178, 1 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".

(p. 383) CHESTIA SALARIZĂRII CORPULUI DIDACTIC

Adevănd, an. 39, nr. 13.179,21 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".

(p. 384) PARTIDUL NAȚIONAL-ȚĂRĂNESC ŞI LUPTA DE CLASĂ

Adevărul, an. **39, nr. 13.180, 3 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".**

O bijuterie a artei pamfletare a lui Vinea, acest portret al unui orator „erudit" şi prolix la tribuna Parlamentului.

(p. 385) TURBURĂRILE DE LA CERNĂUȚI

Adevărul, **an. 39, nr. 13.181, 4 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".**

(p. 386) D. LUPAŞ ATACĂ PE ARDELENI

Adevărul, **an. 39, nr. 13.182, 5 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".**

(p. 387) [INTERVENȚIILE DEPUTAȚILOR LIGII CREŞTINE]

Adevărul, **an. 39, nr. 13.183, 7 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei" (fără alt titlu). Semnat: „I. Vinea".**

Liga Apărării Național-Creştine, organizație politică de dreapta, condusă de A. C. Cuza, a participat pentru prima oară la alegeri în anul 1926, obținând un procent de voturi care i-a permis să fie reprezentată în Parlament prin zece deputați.

Preşedintele Camerei în această sesiune era Octavian Goga.

(p. 388) MINISTRUL INSTRUCȚIEI DESPRE AGITAȚIILE STUDENȚEŞTI

Adevărul, **an. 39, nr. 13.185, 9 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".**

Acest reportaj parlamentar trebuie citit ca un răspuns şi un comentariu adresat unui parlamentar țărănist care ținuse cu o săptămână în urmă un discurs hilar (vezi textul *Partidul Țărănesc şi lupta de clasă,* **p. 384).**

(p. 390) BUGETUL A FOST DEPUS

Adevărul, **an. 39, nr. 13.186, 10 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".**

(p. 391) DL. PROF. BORCEA DESPRE CAZUL DE LA CERNĂUȚI

Adevărul, **an. 39, nr. 13.187, 11 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".**

(p. 393) TEROAREA PERCEPTORILOR ÎN BASARABIA

Adevărul, **an. 39, nr. 13.188, 12 decembrie 1926. Fără titlu de rubrică. Semnat: „I. Vinea".**

(p. 394) DEBUTUL D-LUI MANOILESCU LA CAMERĂ

Adevărul, **an. 39, nr. 13.189, 14 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".**

(p. 395) VIOLENTUL INCIDENT DINTRE D. CUDALBU ŞI D. DR. N. LUPU

Adevărul, **an. 39, nr. 13.190, 15 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".**

(p. 398) CAZUL GENERALULUI MĂRGINEANU

Adevărul, **an. 39, nr. 13.191, 16 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".**

(p. 399) O ŞEDINȚĂ SEMNIFICATIVĂ A CAMEREI

Adevărul, **an. 39, nr. 13.192, I 7 decembrie 1926. Semnat: „I. Vinea".**

Nu este o cronică parlamentară, ci un articol de sinteză publicat pe prima pagină.

(p. 401) MINISTRUL INSTRUCȚIUNEI CONDAMNĂ DEZORDINILE STUDENȚEŞTI

Adevărul, **an. 39, nr. 13.192, 17 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".**

(p. 402) D. CUZA VORBEŞTE LA MESAJ

Adevărul, **an. 39, nr. 13.193, 18 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".**

Multe dintre luările de cuvânt în Cameră fac referire la Mesajul regal transmis Parlamentului la deschiderea sesiunii. E o cutumă protocolară în retorica parlamentară a epocii.

(p. 405) D-NH IORGA ŞI DUCA VORBESC LA MESAJ

Adevărul, **an. 39, nr. 13.194, 19 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".**

(p. 406) ȘEDINȚA DE SÂMBĂTĂ A CAMEREI

Adevărul, an. 39, nr. 13.195, 21 decembrie 1926. Fără titlu de rubrică. Semnat: „I. Vinea".

(p. 407) A ÎNCEPUT DISCUȚIA LA BUGET

Adevărul, an. 39, nr. 13.196,22 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".

(p. 408) APELUL D-LUI IORGA LA COLABORAREA TUTUROR

Adevărul, an. 39, nr. 13.197,23 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".

(p. 411) BUGETUL A FOST VOTAT

Adevărul, an. 39, nr. 13.198, 24 decembrie 1926, rubrica „Buletinul Camerei". Semnat: „I. Vinea".

(p. 411) EPIDEMIA DE SUBSECRETARIATE

Adevărul, an. 39, nr. 13.200, 28 decembrie 1926. Semnat: „I. Vn.".

(p. 412) URMUZ

Contimporanul, an. V, nr. 71, decembrie 1926. Nesemnat.

Este o notă nesemnată. Așa cum menționează autorul - în care îl ghicim pe Vinea - revista *Contimporanul* publică în acest număr o pagină de evocare a bizarului autor, semnată de G. Ciprian, sub titlul *O raită prin târg (Amintiri despre Urmuz).*

CUPRINS

1926